

De medicina libri octo. Cum notis integris Joannis Caesarii, Roberti Constantini, Josephi Scaligeri, Isaaci Casauboni, Joannis Baptistae Morgagni. Ac locis parallelis. Cura et studio Th. J. ab Almeloveen ... Accedunt J. Rhodii vita C. Celsi, variae lectiones ex tribus antiquis editionibus. Itemque loci aliquot Hippocratis et Celsi ab Henrico Stephano ... concinnati / [Aulus Cornelius Celsus].

Contributors

Celsus, Aulus Cornelius.
Caesarius, Johannes, 1468?-1550.
Constantin, Robert, -1605.
Scaliger, Joseph Juste, 1540-1609.
Casaubon, Isaac, 1559-1614.
Morgagni, Giambattista, 1682-1771.
Almeloveen, Theodoor Jansson ab, 1657-1712.
Rode, Johan, 1587-1659.
Hippocrates.
Estienne, Henri, 1531-1598.
Langerak, Johannes Arnoldus.
Stephano, Henrico.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : Apud Joh. Arn. Langerak, 1746.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gwxf8ax6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

17183/B

the book with the name

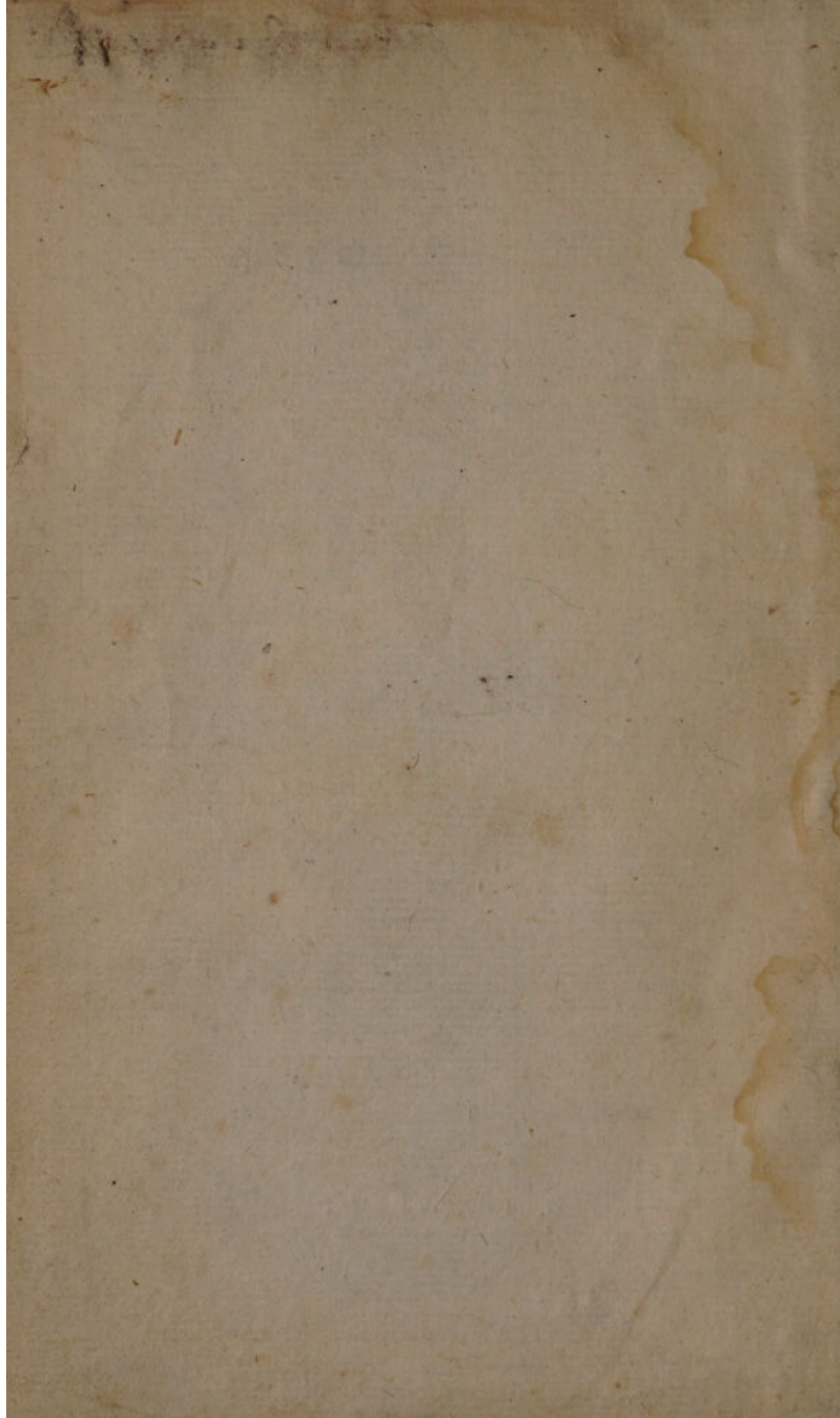
A. xvii. a

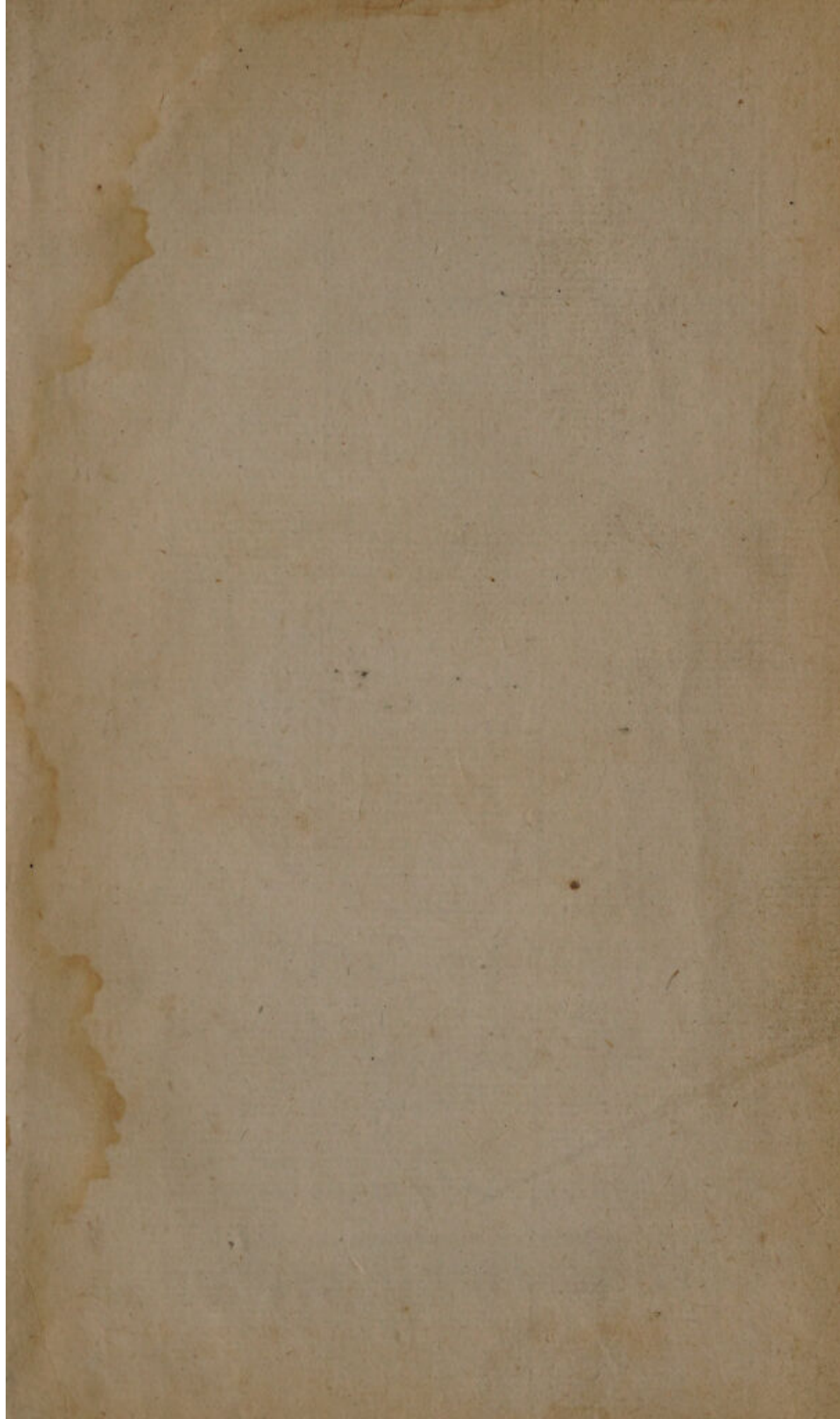
Oct 23

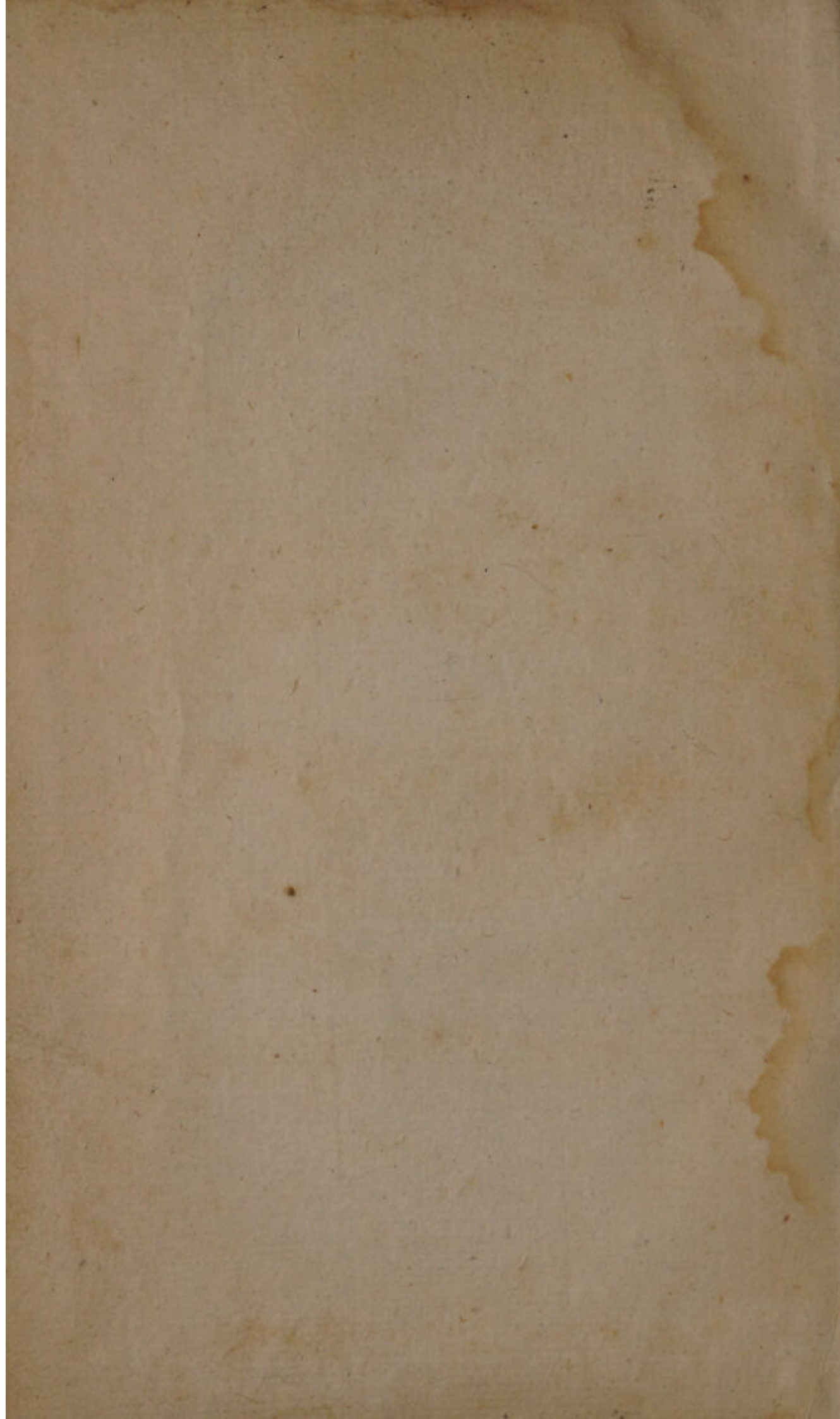
1790.

1771. Dec. 24th

1771

EX LIBRIS
A. CORN. ELLIOTT
1843

A. CORN. CELSVS.
EX ICONIBUS A SAMBUCCO EDITIS

AUR. CORN.
C E L S I
 D E
M E D I C I N A
 LIBRI OCTO

Cum Notis integris

JOANNIS CAESARII, ROBERTI CONSTANTINI,
 JOSEPHI SCALIGERI, ISAACI CASAUBONI,
 JOANNIS BAPTISTAE MORGAGNI,

Ac locis Parallelis.

Cura & Studio

TH. J. AB ALMELOVEEN,

M. D. ET PROFESSORIS.

*Accedunt J. RHODII vita C. CELSI, Variae Lectiones
 ex tribus antiquis editionibus, itemque Loci aliquot*

HIPPOCRATIS ET CELSI

A B

HENRICO STEPHANO

παράλληλως concinnati.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud **JOH. ARN. LANGERAK,**

MDCCLVI.

C. E. L. S. I.

MEDICINA

LIBRARY

HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

CELEBERRIMIS ERUDITISSIMISQUE

VIRIS,

TIBERIO HEMSTERHUSIO,

Graecae Linguae & Historiae Patriae in Academia

Lugd. Batava Professori,

ET

ABRAHAMO GRONOVIO,

Bibliothecae Lugd. Batavae Praefecto.

Et si ea, quae Celsus in his libris posteritati tradidit, a studiorum ratione, quam Vos suscepistis, abhorrere videantur: tamen ob dulces, qui per eum nitent, latini sermonis lepores dignus mihi vel in primis visus est, qui Vobis, Viri Celeberrimi, ex veteri formula dicaretur. Neque enim sum nescius, quanta Vos voluptate ii veterum scriptorum perfundant, qui caste, qui concinne, qui ornate sine fuce ac pigmentis loquuntur. Quorum in numero cum Celsus non postremum locum obtineat, non dubito, quin vobis gratus sit acceptusque futurus. Sed quid ego tam alte dedicandi causas repeto, cum mihi magis propriae & quasi domesticae in promptu sint, qui hoc a me officium jure quodam suo flagitare

tare videntur? Cum enim Celsum denuo
sub prelum revocarem, neque esset, cujus
in ea re vel consilio vel opera uti potuisssem,
Vos, Viri Praestantissimi, mihi nonnun-
quam, ut fit, haesitanti consilio affuistis,
& praeterea ex Bibliothecis instructissimis,
quicquid ad Celsum ornandum pertinere
videretur, liberaliter suppeditastis. Non
is ego sum, qui hic in laudes Vestras fatis
jam concelebratas, neque cum Vobismet
intermorituras, excurram. Faciant hoc alii,
qui majori vel ingenio florent, vel dicen-
di ubertate. Ego gratissimum animum pu-
blice testatus, id a Deo immortalis precan-
dum Vobis & continenter exorandum du-
co, ut Vos melioribus literis & Academiae
praesidio, rebus familiae semper florenti-
bus, falvos diu & incolumes servet.

Vestrorum,

Viri Celeberrimi atque Eruditissimi,
Amplissimorum Nominum

*Cultor admiratorque
perpetuus*

JOH. ARN. LANGERAK.

*Eugd. Balav.
d. xxx. Sept.
MDCCLV.*

PRAE-

PRAEFATIO.

BIBLIOPOLA LECTORI SALUTEM.

EX quo animum ad novam Celsi editionem adjeci, deficiente, qui limam ei adhiberet, homine erudito, id mihi negotii datum esse intellexi, ut clarorum virorum notas, quarum tantum eclogas dederat Almeloveenius, jam tandem integras in editione mea exhiberem. Neque id sine ratione a me factum esse scito. Diu enim est, quod intellexi, non amplius editionem commodioris formae desiderari, (quarum copia paene abundamus) sed majorem aliquanto, & luculentior, iisque instructam rebus, quae sive ad explicandum sive ad emendandum auctorem tam male a librariis acceptum pertinere videantur. Hac igitur mente Joannis Caesarii, praestanti eruditione viri, & Roberti Constantini, quo nemo plures foedioresque Celso maculas abstersit, annotationes huc revocavi omnes. Quorum quidem editiones, paucorum manibus tritas, cum diu frustra quaesivissem, tandem ea, qua est, humanitate earum mihi usum indulgit Vir eximius, Abrahamus Gronovius. Non id mihi sumo, ut de opera, quam hi Duumviri Celso navarunt, judicium feram. Tantum dicam, Constantinum nonnullas Caesarii notas, nulla ipsius mentione facta, totidem verbis in annotationes suas transfudisse. Quod quo animo ab eo factum sit, equidem non dixerim. Quamquam scio, hominem jam ab aliis in atrum plagiariorum indicem esse relatum, ob idemque crimen in Scaliger. prim. p. 12. male audire. Interim nos hasce notas, ut

P R A E F A T I O.

ne bis eodem loco extarent, e Constantinianis sustulimus, suoque reddidimus auctori. Venio nunc ad notas Literatorum Principis, Josephi Scaligeri, quas nunc primum foras dari vides. Fuit quondam ea felicitas Jo. Antonid. Lindenii, ut illud ipsum exemplar, cui Scaliger manu sua Animadversiones adscripserat, e Bibliotheca Vorstiana depromptum oculis usurparet. Quamquam nihil eorum, quae illo libro continebantur, nobis impertivit. Postea idem exemplar e Bibliotheca Vorstiana in Graevianam videtur pervenisse. Is certe, qui Graevianorum Librorum indicem confecit, venditat nobis editionem Celsi Lugdunensem 1587. 12. cum MSS. Scaligeri. Sed cave temere assentiaris. Nam, ut Lindenius refert, Scaliger emendationes suas margini editionis 1554. 12. allevit, eamque Aelio Everhardo Vorstio testamento reliquit. Puto igitur, aut editionem illam, quae in Bibliotheca Graeviana venit, Scaligeri ἀντιόγραφον plane non exhibuisse, aut in annorum numero designando esse peccatum. Jam etsi nobis non licuit esse tam felicibus, ut librum ipsius Scaligeri manu conscriptum nancisceremur, obtigit tamen nobis exemplar in Bibliotheca Leidensi inter Libros Vossianos, cuius nos minime poenitere debet. Fuit illud quondam Francisci Vertuniani, viri & Graece doctissimi & Scaligero amicissimi, qui ex hujus libro Castigationes omnes in suum exemplar transcripserat. Idem in Epistola Dedicatoria, quam Hippocratis libro de Capitis Vulneribus praemisit, memoriae prodidit, Scaligero tum nihil antiquius fuisse, quam ut Celsum a tot tantisque fecibus, quibus eum superiorum temporum barbaries contaminaverat, quoad ejus fieri posset, repurgaret. Quo quidem in institu-

P R A E F A T I O.

to si viro divino perseverare libuisset, nae ille Lindeenios, Almeloveenios, Morgagnosque, viros doctos illos quidem & acutos, sed huic Augiae stabulo expurgando minime pares, longo post se intervallo reliquisset. Interim his, quae sors obtulit, fruamur, quae certe sunt ejusmodi, ut a nemine alio, nisi qui diuturnam cum priscis auctoribus familiaritatem contraxit, profecta videri possint. Scalligeri vero nomen ne quid detrimenti ex hac editione caperet, notas hasce, antequam operis traderentur, subjecimus judicio Tiberii Hemsterhusii, Viri laude nostra majoris, qui nobis pro eruditione ea, quam norunt omnes, optime de iis judicare posse videbatur. Ille igitur plerasque, quae ederentur, dignas putavit, nonnullas, quae tanti viri eruditioni parum respondere viderentur, ceris relinqui jussit. Atque haec fere sunt praecipua novae editionis ornamenta, quae, ut tibi eorum ratio constaret, paulo latius persecuti sumus. Reliqua, quae hic comparere vides, loci videlicet Hippocratis & Celsi Paralleli ab Henrico Stephano collecti, itemque Variarum Lectiones nunc primum sub textum revocatae; ea non sunt tanti, ut propterea ambitiose monendus esses. Vale igitur, Benevole lector, nostroque de literis bene merendi studio fave.

VIRIS CELEBERRIMIS,
PETRO PETITO

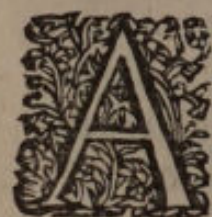
E T

MATTH. SLADO

**ILLI GALLORUM, HUIC
BATAVORUM MEDICORUM
PRINCIPIBUS,**

THEOD. JANS. AB ALMELOVEEN

S. D.

antiquioris Medicinae parentes nobilissimos licet, atque ob eleganter fidelissimeque tradita praecepta summo opere necessarios, à plurimis nostri seculi hominibus non modo negligi & contemni, verum etiam acerrimis proscindi diæteriis, usque adeo percrebuit, Viri Praestantissimi, ut hospes in literis, in Arte quoque nostra plane peregrinus sit oporteat, qui tam nota atque vulgaria se nescire fateatur. Nec tantum illi, verum etiam (en quo tandem pigrities desidiaque homines perduxit?) illorum cultores vel maximo odio, imo ludibrio habentur. Quod cum animadvertissem, quorum nominibus scriptorem hunc, quem ob innumera translata loca, non immerito quidam Latinum appellare solent Hippocratem, de novo nostra
cura

D E D I C A T I O.

cura prodeuntem, inscribi gratum esset, non ita diu quaerere debui, siquidem non alios nisi Vos, Viri eruditionis fama multisque ac magnis in universam literarum rempublicam meritis celeberrimi, operis hujus patronos certissimos antiquissimosque potui eligere, quos ne Celsus ipse quidem, si in vitam ei daretur redditus, scriptorum suorum censores recusaret. Nunc itaque nihil mihi restat, quam ut obnixè Vos rogem, ut me in amicitiam Vestram recipere, hancque inscriptionem, tanquam benevolentiae observantiaeque erga Vos meae quaecunque documentum admittere dignemini. Valete. Dabam Trajecti ad Rhenum a. d. Kal. xv. Febr. clō lō cxxcvii.

THEOD.

TH. J. AB ALMELOVEEN
LECTORI
BENEVOLO

S. D.

Ultos non modo proximi, verum etiam
hujus seculi eruditione atque fama prae-
stantissimos viros operam in emendan-
dis atque illustrandis A. C. CELSI de
Medicina libris, non vulgarem po-
suisse, qui ignorat, nae scriptorem illum ignoret
necesse est. Quis enim est, qui vel primis la-
bris Medicinam gustasse prae se ferat, quem Cae-
sarii, Pantini, Constantini nomen fugiat? quis
Jeremiam Threverium, quis Balduinum Ronseum
de fama non noverit? quis de Jodoco Lommio, Petro
Pavio nil audivisse se ausit profiteri? quis denique,
quid Joannes Antonid. van der Linden praestiterit,
non observarit? quorum Virorum exemplis, quibus
duci solemus, incitatus incredibile quanto legendi,
relegendique flagraverim desiderio? quod repetita
aliquoties lectione non leviter accrevit, adeo ut notare
quaedam ab aliis praetermissa, & hunc Auctorem
cum aliis conferre scriptoribus subinde coeperim,
quod cum vidissent Celsi nostri cultores diligentissi-
mi, operae pretium me facturum existimarunt, si
cum orbe literato hunc nostrum communicarem la-
borem, promissisque abhinc fere anno datis satisfac-
cerem. Quod cum altius in animum descendisset
meum, protinus istis expoliendis memet applicui.
Veruntamen quum variarum lectionum numerum in
majorem molem excurrere viderem, editionem ve-

P R A E F A T I O.

ro formae commodioris, & si ita loqui liceat, portatilis desiderari, consilium mutavi, satis habens loca duntaxat sive nostri auctoris, sive alterius medici, parallela indicare, scriptoris nostri sententiam quae aut illustrarent aut confirmarent. Editioni autem huic rerum atque verborum indicem, quem in omnibus aliis desiderari sciebam editionibus, adjecimus, de industria, ne nimiam in molem assurgeret nunquam è manibus deponendum hoc Medicinae ἐγχειρίδιον, aliquanto contractiorem; quod prae manibus nobis sit, ejusmodi lexicon, quale una cum notis eruditissimis in Celsum a viro fama super aethera noto, Joanne Rhodio confectum, incendio tristissimo absumptum summopere dolemus, alii editioni subnectendum. Subjunximus, quae loca difficiliora explicant R. Constantini annotationes selectas ex exemplari, alias rarissimo, è Cl. Graevii Bibliotheca deprompto. Scholia eruditorum facile principis Isaaci Casauboni, margini codicis, quo fuerat usus, festinantissime illita, quae ex τοῦ πάλιν Isaaci Vossii Gazophylacio secum attulit Gothofredus Thomasius, ὁ χαρίεστος, pro amicitia atque necessitudine, quae inter nos intercedit non vulgaris, quam benignissime mecum communicavit; quae licet breviora, numero pauciora, minimeque publicae luci ab Auctore adaptata, ob religionem tamen, qua summa eum colo, suppressere non potui aut minus grata fore putavi. Quid vero ipsi praestiterimus, lectione ipsa consequetur H. Lector, quem duo monitum volumus, numerum margini impressum loci paralleli paginam versumque indicare, alterum in notulis, ubi citati libri saepe numero auctoris reticetur nomen, Hippocratis debere intelligi.

I N-

INCLYTO ET INGENUO
JUVENI,
LUDOVICO
COMITI,

Ex praeclara & illustri COMITUM &
DOMINORUM à STOELBERG &
WERNIGERODAE Familia,

DOMINO SUO VERE GRATIOSO

JOANNES CAESARIUS

S. D.

Ultis quidem mirum videri solet, Ludovice Comes inclyte & generose, si qui agnito demùm ipso bono, non statim etiamnum amplectantur illud ac sedulò persequantur, cùm bonum suapte natura ejusmodi sit, ut id ipsum (quemadmodum & id Aristoteles in Ethicis ex Veterum sententia tradit) omnia omnibus votis expetant. Verum hi mihi videntur illam Fabii Quintiliani sententiam aut ignorare planè, vel ne legisse quidem unquam, aut certè ejus prorsus immemores esse: *non facile mutaveris, quae semel inculcata sunt.* A qua etiam Quintiliani sententia nec illa Horatiana discrepat:

*Quo semel est imbuta recens, servabit odorem,
Testa diu.*

Eadem

P R A E F A T I O.

Eadem utique utriusque auctoris sententia est, tametsi ab altero paulo simplicius, ab altero figuratè pronunciata, & ad ea omnia rectissime appositèque referenda, quae multo studio, multo labore, & longa demùm consuetudine animis hominum percipiuntur. Quocirca nihil in vita humana tam periculosum tamque pestilens & noxium censerì debet, quàm teneras mentes his imbui sive morum, sive literarum studiis, quae operae pretium fuerit aliquando dediscere, & quidem opera multo majore, quàm ea, quae recta sunt, vel à primis rudimentis addiscere. Si quidem hinc in mentibus hominum suboritur quaedam cum pravitas, tum caecitas, quae si quod est in illis iudicium, id protinus obruit & obtundit, nec sese ipsum unquam erigere finit, ut quod verè bonum est, contueri aliquando & cernere possit. Jam hujus propositi, si quis exemplum sive documentum quaerat, in promptu est ipsa barbaries, incondita quaedam & inepta prorsus linguae balbuties, quae tamen superioribus aliquot seculis à Gothis & à Vandalis primùm illata plaga, posthabita interim & neglecta in totum recta loquendi tam Graecè quàm Latinè ratione, usque ad eò invaluit, & studiosorum alioqui hominum animos invasit & occupavit, ut jam non uno aut altero Hercule, sed pluribus opus fuisset, qui terras tot ubique horrendis monstris occupatas expurgassent. Enim verò hujusmodi Hercules, nempe linguarum vindices, & non instrenui hostium illarum propugnatores, tametsi non defuerunt proximis annis plus minus centum, ut nec hodie quoque defunt, nondum tamen
penitus

P R A E F A T I O.

penitus explodi atque restingui potuit foeda illa barbaries, quin adhuc multorum animis tam pertinaciter, imò tam pervicaciter semel inculcata infidet & adfixa est, ut ferè spes nulla supersit fore, ut radicitus evellatur unquam. Quid? quod iidem, licet videant nunc etiam utriusque linguae miram tum elegantiam & pulchritudinem, tum utilitatem, atque adeò usum ejus apprimè necessarium, nihilo tamen secius ipsas linguas non modò abominantur & detestantur, sed & damnant insuper, & nusquam non convitiis incessunt & insectantur. Et quod hoc etiamnum multo est indignius, ut non addam etiam impudentius, nonnulli ex his, qui cum ipsi suis abusibus & insanis corruptionibus ansam occasionemque praebeant tot tantorumque malorum, quibus miserè hodie adfligitur orbis, ea tamen omnia bonarum literarum studiis & linguarum cognitioni imputare non vererentur. Quasi verò solem quis ipsum idcirco jure culpaverit, quòd mundum aperiat & illustret, noctem depellat ac fuget, in qua mendae (ut ille ait) latent vitioque ignoscitur omni. Sed non videmus manticae, quod in tergo est, ut alter ex Poëtis non tam lepidè & eleganter, quàm verè graviterque dixit. Nec aliter certè (id quod negari non potest) literae bonae mentes illuminant, exacuunt ingenia, & judicium adferunt: sine quo non rarò usu venit, ut cum impar hominum sit prudentia (sicuti quidam haud ignobilis Auctor ait) par tamen omnium jus & auctoritas habeatur. Atque haec quidem illae praestant haud dubiè, eliminata tamen priùs & explosa barbarie, quae
versa

versa vice mentes obnubilat, hebetat ingenia, judicium, si quod est, obvertit prorsus & auferit: causa proinde verissima, quod tot tantaque classicorum scriptorum praeclara opera persum ivisse, & intercidiſſe omnino eruditi lamentantur & deplorant; inter quae & Cornelii Celsi opera, quae de omnibus propè bonarum artium studiis à se posteris auctor ille scriptæ reliquit, non inter postrema desiderantur, præter libros octo de medicina, quos solos ex illis adhuc superesse & exſtare, accidisse credo magis divino nutu, quam vel fortuna (quae alioqui in humanis rebus plurimum valet) vel hominum industria, & id quidem (nisi fallor) propter ipsius artis cum dignitatem, tum necessitatem. Ob quas nimirum causas medicinam nobis, hoc est, artem illam, Ecclesiasticus scriptor ille inter Hebraeos non solum haud parum multum reverenter commendat, atque eadem merita laude prosequitur, sed & ejus artificem, nempe Medicum ipsum, honore dignum adjudicat atque pronunciat: *honora* (inquit) *medicum propter necessitatem*, &c. & de medicina non multo post: *Altissimus* (inquit) *creavit de terra medicinam*, & vir prudens non abhorret illam. Quin & ob easdem (opinor) causas, hujus artis inventores, deos esse falso persuasa credidit antiquitas. Unde & apud Ovidium in primo Metamorphoseon, ita illam sibi inventam arrogat & vindicat Apollo his verbis:

Inventum medicina meum est, opifexque per orbem

Dicor, & herbarum subjecta potentia nobis.

* *

Nec

P R A E F A T I O.

Nec non & Q. Serenus, qui & ipse de medicina carmine sanè perquàm eleganti scripsit, quem & Celso proinde nos, quòd simile idemque tractat argumentum, adjecimus, sed emaculatum antea & repurgatum non paucis, quibus scatebat, mendis, & suae jam integritati restitutum, statim in ipso sui Libri principio illud de eodem testatur Apolline, atque ita eum per invocationem, Poëtarum more, alloquitur :

*Phoebe salutiferum (quod pangimus) affere
carmen,
Inventumque tuum prompto comitare favore.*

Simul autem inibi & Aesculapium ejus filium subinde invocando, ut praesens propitiusque sibi adesle velit, coepto peragendo, hunc in modum illum rogat atque precatur.

*Tuque potens aëtis, reduces qui tradere vi-
tas
Nosti, atque in coelum manes revocare se-
pultos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi saepè ro-
ganti
Firmasti, cunctum teneris expone papyris.*

His accedit, quod haec ipsa ars, praeterquàm quòd diis suos inventores (ut inquit Plinius) assignavit, & caelo dicavit, cultores habuit potentissimos reges, à quibus credi potest eam studiorum partem accuratiùs ac diligentius custoditam, utpote qui scirent illam humanis usibus

P R A E F A T I O.

bus cum primis necessariam. Sed nec inde quoque eadem ars parvam meretur laudem, quòd inter artifices nullus tam propè ad Deum vitae datorem accedit quàm Medicus. Quippe quòd, ut ille vitam nobis dat & largitur, ita hic datam tuetur, & fugientem retinere conatur. Quanta praeterea laude eam efferat & Homerus, indicat planè versus ille ex undecimo Iliados:

Ἰητρὸς γὰρ αἰνὴς πολλῶν ἀνταΐξις ἄλλων.

Porro autem sive jam dictas ob causas, sive ob aliam quamlibet causam hi nobis libri hucusque servati sint, illud certè nullus vel mediocriter doctus, qui saltem eos legerit, inficiari poterit, quin iidem usque adeò depravati atque corrupti, & à sua integritate demutati fuerint, ut eorum lectio hætenus vel doctissimis parum firma certaue exstiterit. Et profectò cum hic Celsus noster talis tantusque auctor & sit & habeatur, qualis utique & quantus ab eruditissimo quoque censetur & judicatur (quippe qui in his octo libris de medicina oppido quàm eleganter scribens tanto artificio universa morborum genera tractat, exequiturque definiendo dividendoque, & eorum protinus curationes non uno modo subjungendo; ut ne inter Graecos quidem hujus artis scriptores reperiat quispiam, qui tam exactè tamque diligenter id praestet, aut praestiterit unquam, licet principes artis medicinae ea natio nobis dederit, Hippocratem & Galenum.) Cui jam non mirum videri debet ex iis praecipue, qui hanc

artem aut profitentur, aut certè colunt: cur illorum librorum lima à nullo eruditorum vel attentata sit hætenus, cùm tamen hoc auctor ille neutiquam meruisset, qui sic semper neglectus, nec dicam contemptus jaceret. Itaque cùm mecum aliquoties reputarem ac perpenderem, quàm id foret indignum, longa etiamnum expectatione frustratus, adeoque ut jam penè deplorata spes mihi esset futurum unquam, ut eruditus aliquis hanc sibi provinciam assumeret, videlicet qui Celsum ab importunis istis & infestis studiorum hostibus asserreret vindicaretque; Ipse tandem eam aggressus sum magno quidem ausu, ac non minus temerario, utpote longè impar tanto oneri ferendo, & hos octo Cornelii Celsi libros mihi castigandos proposui, quatenus tamen illud mihi pro ingenii parvitate liceret, simulque nullis interim quantumvis gravibus magnisque laboribus abstinui, dum pro mea virili Celsus suae puritati & integritati, quatenus simul & res ipsa ferret, restitueretur. Jam verò in hoc quantum demum praestiterim atque effecerim, in eo candidus lector mihi judex esto, idque maximè, ubi Celsum hunc nostrum cum unoquolibet alio antè excuso contulerit & examinaverit: id quod ei & in Q. Sereno liceat. Quare si obstreperus quispiam ac perinde judex iniquus, & lector oculatior inter legendum observaverit locos aliquot, per me vel non fideliter castigatos (id quod evenire potuisse non negarim) vel intactos omninò (quod equidem lubens illi concessero) hunc admonitum velim atque etiam obnixè rogo, ut illud Aristotelis

P R A E F A T I O.

telis gravissimi sanè Philosophi in Elenchis dictum secum expendat, quo vir ille lectorem juxta prudenter ac probè admonet, ita omiſſa veniâ dignanda eſſe, ut inventa multo favore proſequenda. Eidem quoque & illud Horatii in mentem veniat.

Eſt quodam prodire tenus; ſi non datur ultra.

His igitur rationibus licet abunde ſatis armatus videri poſſim adverſus obtreſſatorum, ſive (ut cum Plinio Catonis verbo utar) vitilitigatorum morſus & calumnias, quominus Celfus ex noſtra qualicunque caſtigazione in publicum non prodeat, ſcholiis inſuper paſſim à nobis adjectis, ubi id res exigere videbatur, quo explanatior utcunque eſſet, illuſtratus: illud tamen me ad hoc ipſum quoque parum provocat & animat, quod ſcio utique eum ſcriptoribus morem receptum eſſe, ut cum quidpiam à ſe compoſitum, publicare vellent, tum ſibi ex non infimi ordinis hominibus deligerent aliquem, cui ſuas lucubrationes dicarent, nuncuparentque; nempe ſub cujus tutela liberè deinde tutòque illae circumferrentur publicatae. Quod quidem cum & mihi jam faciendum foret, tu prae caeteris mihi ad hoc deligendus occurrebas, Ludovice optime & humaniſſime Comes, cui haſce noſtras in Celfum lucubrationes nuncuparem, dicaremque, partim quidem ea de cauſa, quae dicta eſt: partim verò & ob hanc, quòd cum anno ſuperiori per ferias Paſcha es aliquandiu agerem apud clariſſimum virum Eberhardum Comitem &

P R A E F A T I O.

Dominum à Konigstein, in ipsa ejus arce,
 ejusdem scilicet nominis & verè regali, utpo-
 te planè magnifica & eleganti non modò aspe-
 ctu ipso & foris & intus, sed quae praeterea
 & arte & natura undique munita sit: tum me
 tibi ita devinxisse & ingenii tui dexteritate &
 suavissimo tuo nec inerudito colloquio, quo
 interim mihi liberrimè frui licebat: ut tum quo-
 que mecum identidem cogitare coepissem, qua
 de re vicissim mihi devincire possim, ut qui
 hac parte mihi longè felicissimus viderer, si ta-
 lis tantique Comitis gratiam & benevolentiam
 mihi conciliatam haberem. Cùm ergo id nul-
 la re alia decentius fieri posse arbitrarer, quàm iis
 (quas in Celsi libros octo paravi) lucubratio-
 nibus, non quòd id satis putarim, quo te mihi
 tantum Comitem devinctum redderem, sed
 quòd certò scirem te non rem ipsam, quae da-
 tur & offertur, tanti aestimare, quanti ipsius
 dantis animum, eas ipsas (quaeso) nunc haud
 alio vultu suscipere digneris, quàm quali me
 vultu ad vos isthuc advenientem primum ex-
 cipiebas, qualemque deinceps per eos dies,
 quibus apud vos agebam, perpetuò exhibebas,
 nempe benevolentissimum. Quin & illud mi-
 hi tum subiit, esse videlicet aliud ferè nihil,
 quod per ocium principes viros magis deceat,
 quam pulchris simul & honestis sese exercere
 literarum studiis, iisque maximè de rebus,
 quibus cognitis non animi tantum, sed & cor-
 poris molestiam (si quando eos invaserit cor-
 ripueritque) propulsare possint. Cujusmodi
 sanè post studium sacrarum Literarum adjuncta
 Historiarum cognitione, inter reliqua praeci-
 puum

P R A E F A T I O.

puum est studium Medicinae, dummodo tamen id tale sit, ut in eo res, quae tractatur, simul cum eloquentia conjuncta sit. Quale utique id esse, quod est apud Celsum in his octo libris, nemo non ex eruditis apertè videat, & ingenuè fateatur. Quippe cujus res quidem ipsa probè cognita ad corporis molestiam propulsandam ex ipso instituto facit: ejusdem autem rei contemplatio & cognitio atque obiter ipsa quoque lectio non parum confert ac prodest ad relaxationem animi, ubi is jam fatigatus est (ut saepe fit) variis rerum civilium occupationibus: cujusmodi principes plerumque viros tenent, ex iis praesertim qui suo ordini & officio satisfacere adnituntur, inter quos nunc nec inter postremos illae tenent illustrem & generosum parentem tuum Bodonem Comitem & Dominum à Stolberga & Vuernigroda, nec non & jam antè dictum Eberhardum Comitem & Dominum à Königstein, tuum ex matre avunculum, matrona quidem illa me Hercule non minus moribus spectabili quàm natalibus generosa, & te haud dubiè manent ob ingenii acumen & ingenuinam industriam, quae profectò tanta in te per aetatem propè juvenilem adhuc relucet, quanta rarò ea conspicitur, vel in his, qui jam senilem, nedum virilem attigerunt aetatem. Nec est, cur metuendum nobis sit, ne hac de te spe & opinione fallamur unquam. Quandoquidem habes tu, non solum ipsam ad hoc naturam ducem, verùm etiam exemplum ab illo tuo avunculo quotidie sumis, ut apud quem liberalissimè educatus filii loco haberis, quem & eo lubentiùs ob oculos

P R A E F A T I O.

Ios tibi proponis, ut quem imitari studeas. At
 de hoc jam satis superque, ne videor fortasse
 alicui plus aequo propensior in tui commen-
 dationem, cum tamen revera hac etiam longè
 majorem tuae mereantur omnibus propè per-
 spectae virtutes. Caeterum Celso (quod dixi,
 cujus & rationem supra reddidi) Q. Serenum
 adjecimus & Rhemnium Palaemonem, seu
 (ut aliis placet) Priscianum de ponderibus,
 quòd ponderum videlicet ratio nonnihil habeat
 cum re medica commercii. Ad haec ut &
 styli varietas te interim ad legendum invitet
 pelliciatque, & legentem jam remoretur ali-
 quantum ac detineat. Veruntamen ut tibi
 Celsum, ita ex illis duobus alterum, nempe Quin-
 tum Serenum, Henrico, alterum Alberto, u-
 trique fratri tuo germano, generosis & inge-
 nuis adolescentibus dicatum volui, idque hac
 ratione, quòd sicut Celsus reliquis duobus non
 tam mole ipsa quàm materiae tractatu longè
 praeponderat: ita tu duobus illis fratribus tuis
 ut aetate, sic & rerum cognitione anteis: aliàs
 verò, quae rarò inter fratres reperitur con-
 cordia (ut quidem non inelegans auctor ait)
 ea inter vos & reliquos fratres vestros germa-
 nos maxima conspicitur, ac in dies major spe-
 ratur: hinc sumpto nobis indicio, quòd inter
 vos alius alium mutua, eaque perpetua prose-
 quitur benevolentia, quam procul dubio idem
 inter vos conciliat alitque animorum consensus.
 Vale rectissimè, & me albo tibi devotorum
 adscribe, persuadeque Caesarium tibi esse dedi-
 tissimum. Coloniae pridie calendas Aprilis.
 Anno à natali Christi, Millesimo, quingente-
 simo, vicesimo septimo.

R.

R. CONSTANTINUS

CLARISS. ATQUE AMPLISSIMO

V I R O

JO. CAPELLAE

Regis Consiliario & Archiatro doctiss.

S.

Omnia satis in pejus ruere, jam & vetus est, & summi Poetae querimonia. Nec verò longius abeundum, ut id constet exemplis. Tantum de proximo, & è re nata sumendum, quod controversum esse non possit. Veterum scriptorum, illius (aurei sine seculi) felicioris aetatis, quanta fuit olim styli majestas? Qualis ex orationis illorum luminibus splendor eluxit? Quis quantusque decor & gratia, ex illustri compositionis inimitabilis ornatu & elegantia propemodum singulari? Maximo argumento esse possunt, ut sumptuosi aedificii (cujus materiam olim opus superabat) nonnullae reliquiae, quae etiamnum extant paulò integriores, quasque non possumus sine admiratione maxima contemplari. Nunc per exscriptos libros, totiesque imprimendo interpolatos, quis squalor & situs? Quanta verò obscuritas, ut non umbrae, sed tenebrae pro luce inductae sint? Quot sordes, quot ineptiae iniectae sunt, aut describentium inscitia, aut semidoctorum quorundam audacia?

P R A E F A T I O.

Quanta denique in politissima scripta obrepfit barbaries? Nullus ferè liber est, qui non infinitis erratis, aut certè quamplurimis scateat. Auctores ipsi, si reviviscant, exceptis paucissimis, libros, qui circumferuntur, tanquam liberos & ingenii sui partus, aut nequeant, aut nolint agnoscere: Usque adeo ipsorum monumenta lacera, mutila, depravata & foedata sunt, idque omnium ferme quidem omnia. Sed in his, ut caeteris, ea est temporis injuria, noxaeque senescentis aetatis. Nihil enim est operae, aut manufactum, quod quantumvis elegans, scitum & exquisitum, longa dies paulatim non imminuat, corrumpat & absumat, tandèmq; penitus aboleat annorum quasi senio & carie vetustatis. Porro autem, si quis scriptor hanc calamitatem expertus est, is ipse est, arbitror, Corn. Celsus, qui & tamen imprimis bonus auctor (Ideoque ab aliis primae notae scriptoribus laudatur, multumque approbatur, ut à Columella, verbi causa, Plinio, & Quintiliano licet communis artis aemulo) Qui & Hippocratis fidelis interpretes Latinus dici meruit: Qui Medicinam in compendium contulit, Qui ita castigatè, propriè & eleganter loquitur (versum enim dicendi genus & astrictum secutus est, in quo rerum sententiosa gravitas, verborumque apta & numerosa, & quasi rotunda constructio) ut non modò à Medicis propter artis scientiam, verum etiam ab omnibus eloquentiae candidatis, propter scribendi venustatem lectitari mereatur. Nullus enim auctor est, si Ciceronem & Plinium excipias, id est, duo linguae Rom. columnina, cui plus ipsa Latina lingua debeat. Quod ipse in linguae Latinae supplemento, nisi brevi ostendam (si Dei opt. max. munere mihi vita suppe-

P R A E F A T I O.

suppetet) non recuso ab omnibus mihi fidem derogari. Sed cum ejus scripta, locis quamplurimis miserè corrupta sint, & nonnullis obscuriora, eò contigit, ut à paucis, aut non ita multis medicisque antea legerentur. Ea quidem cum non semel perlegissem, & magnoperè placuissent, subiit animum tanti scriptoris indignam sortem fatumque miserari: continuoque coepi velle ejus vulneribus, quantum possem, opis afferre. Itaque subsidia omnia, quae potui, mihi ipsi comparavi. Nam conquisitis antiquis exemplaribus (quod in castigando primas obtinet, aut debet obtinere) ad eorum fidem permulta mihi videor emendasse. Aliquid autem à lectione recepta summutare, nisi ubi manifestissimus error comparebat, mihi religio usquequaque summa fuit. Itaque satis habui manuscripti Codicis diversam scripturam, aut propriam conjecturam in margine adnotasse: Et obscuris plerisque, expositione brevissima nonnihil lucis afferre. Praeter haec, amicorum consilio atque opera usus sum, imprimisque vigiliis & laboribus clarissimi Medicinae Doctoris, JACOBI DALECHAMPII, viri summi judicii, & in omni bonarum artium genere perpoliti, quo jam complures annos non amico tantum fidelissimo, sed etiam studiorum adjutore atque impulsore acerrimo semper uti consuevi: cuique studiosi maxima ex parte debebunt, quicquid utilitatis (si qua tamen, ut spero, futura est) ingenium nobis, qualecunque illud est, & labor assiduus in literis, industriaque extuderit. Consului quoque persaepe ingeniosissimum virum, nec minus artis experientia, quam Doctrina celebrem, LEONARDUM BOTALLUM, Regis item Medicum, quocum mihi jam vetus,
jam-

P R A E F A T I O.

jamque arctissima necessitudo intercessit. Ex
 eo autem amico (vir ornatissime atque erudi-
 tissime) cum intellexissem, in tua Bibliotheca
 quaedam Celsi perantiqua exemplaria conservari,
 hominem amantissimum mei orare non destiti, ut
 quoniam apud te gratia tantum posset, ab hu-
 manitate tua & bonas artes adjuvandi studio
 (quae in te summa esse, inter caetera ornamen-
 ta virtutis, minimè dubitabam) mihi illorum u-
 sum & fructum ad tempus impetraret. Quid
 multis? Ille officio, benevolentia, precibusque no-
 stris adductus, instituit mea causa, id à te per
 literas magnoperè postulare: Quibus, quamvis
 occupatissimus esses, & tunc inter aulicos tumultus
 versabare, mox tamen peramanter, nec mi-
 nus officiosè eleganterque respondisti. Liceat mi-
 hi, quaeso, cum bona tua venia, ex illa epistola
 tua clausulam unam, vel etiam alteram huic no-
 strae attexere: Quod cum mihi non temerè, sed
 necessariò faciendum sit, audacius id eò facturum
 sum, quò magis utrique nostrum non nisi honori-
 ficum esse potest. Ergò BOTALLO nostro hunc in
 modum rescripsisti: „ De Celso quòd scribis, memini
 „ me superioribus annis unum exemplar meum, in
 „ quo conplures loci ex fide veterum Codicum re-
 „ stituti essent, viro doctissimo Vincentio Lau-
 „ reo communicasse, cum ille vicissim me sui par-
 „ ticipem fecisset: Verum id sanè exemplar ad
 „ manum non est. Quare illius copiam eruditissi-
 „ mo D. Constantino in praesentiarum facere non
 „ possum. Attamen, si quos fortè locos indica-
 „ bit, quos corruptos esse suspicetur, speraverim
 „ me alicubi nonnihil adjumenti allaturum. Ego
 „ enim in eo auctore cognoscendo & repurgan-
 „ do,

P R A E F A T I O.

„ do, ab hinc biennium aliquantum operae po-
 „ sui.

Haec haëtenus, quae ut à te humaniter, a-
 mabiliter, honorificeque perscripta sunt: sic à me
 quoque fideliter transcripta; quod mihi nunc apud
 omnes constet fides diligentiae, quae excusationis
 errorum facilius veniam inveniat & exoret. Nec
 illa simplex nostri facit ratio. Nam & literis
 tuis testata tam liberalis invitatio, me ambitionis
 suspicione in totum exoneravit: Eademque mihi
 justissimam causam attulit, cur ad te Cornelium
 Celsum frugaliter à me exceptum, ut mea fert te-
 nuitas, quàm primùm amandarem: ut à te pro
 copia facultatum, quae tibi vel maxima suppetit,
 liberaliter, lautè, magnificèque tractetur. Nec
 id solum, verùm ut & sanus & integer, tuis-
 que beneficiis ornatus ad nos omnes redeat, & in
 publicum prodeat. In quo quidem unius, non autem
 uni gratificatio futura est: sed haec, & congra-
 tulatio omnium, & communis actio gratiarum.
 Nos enim aliquot naevos, varos, lentigines, e-
 phelidas, verrucasque tantùm curavimus: Re-
 stant Chironia, Telephia quoque ulcera, quae pro
 deploratis habeo, nisi à te sanentur, qui summus
 es Medicus arte & dignitate. Talia ex com-
 posito à nobis relicta sunt, ne secus tractando
 exacerbata magis exulcerarem. In summa mini-
 mum est, quicquid ipsi contulimus, nec minus ta-
 men, quàm praestare potuimus. Quod &, si opti-
 ma voluntas, ut testor, egregiusque conatus, ut
 arbitror, cum difficultate pensentur, maximum
 videatur. Quare mihi magna spes est, fore, ut
 tecum, qui Galliae magnum es decus & ornamen-
 tum, boni omnes excusent, nullisque labor impen-
 sus

P R A E F A T I O.

*sus ingratus sit. Quod mihi jam pro te spondet
morum cum gravitate facilitas, tuaque humanitas:
quam in te praelucere ex tot virtutum numero, idem
Botallus noster (quo non alter veracior, aut mi-
nus assentator) cum equidem tuam, id est, homi-
nis gravissimi & doctissimi censuram non parùm
formidarem, toties confirmavit, mihi que persuasit.
Eò factum est, ut & opera Theophrasti jam à no-
bis decennio recognita atque emaculata, eademque
de Graeco in Latinum conversa limare occoeperim,
ac nonnihil perpolire: quò te nominatissimus auctor ut
cliens Patronum adoptet, sub cujus nominis auctorita-
te sua scripta quàm primum in lucem edita, minus
vereantur in publicum exire, inter manusque ver-
sari. Vale.*

CLARISSIMO VIRO,
DOMINO
GUIDONI PATINO
BELLOVACO,

*Doctori Medico Parisiensi, & Professori
Regio, amico suo Magno
salutem.*

CLARISSIME VIR,

ICERONIS ista gloriatio est: *Latinos omnia invenisse melius, quàm Graecos; aut ab illis accepta fecisse meliora.* Augusta profecto, & magno viro magnarumque rerum fiduciam habente digna! Quam & veram minimeque vanam deprehendit, quisquis à Romanis posteritati tradita comparat cum Graecis. Ne longum abeam, Oratorum quidem laus ita ducta fuit ab humili ad summum: fuere & Philosophiae studia sic ad Latinos traducta, ut ne bibliothecis quidem Graecis eguerint. Neque vulgare est, quod de nostra arte Celsus promeruit. Quam enim ab Hippocrate, ab Asclepiade, ab aliis Graecorum plurimis accepit scribendi de Medicina materiam, hoc ipso fecit meliorem, quod primus eam sic conceperit, ut esset ad discendum aptior, ad faciendum promptior. Graecorum antea nemini, quod sciam, id laudis datum, quod
artem

artem redegerit in systema, & corpus methodo constitutum. Celsus praestitit, & res faciendae medicinae utiles ac solum necessarias ita ingeniose ac diligenter ex antiquis elegit, ita per partes digessit, hasque ipsas innexuit inter se, ut vel Recentiores inter non noverim, quem ipsi jure possis antepone. Neque ad eam laudem refert, sermone tantum, an etiam opere fuerit medicus. Si enim coire ista semper necesse est, quotusquisque hodie medicus est? Cathedrarios quippe videas medicinae scientiam plerumque subtilius, quam ex usu, excolere, atque hoc per ambitionem, quam vocant veri scrutationem, agere, ut ingenio & facundia vincant. Contra, qui quaestui serviunt, benignari, morbos non eloquentia, sed remediis curari, ut populo placeant, ex quo ille major est, sufficere credunt secreta jactare & his curatorum longas ostentare tabellas. Hippocrates certe pro Medicis habet, qui veram artis sibi cognitionem compararunt: sed transferre ad usum suadet, & fructum eorum, quorum gratia est inventa. Saperene putandus est, qui lucernam accendit, & subter modium ponit? Sapit, & bene de se ac proximo meretur, qui accensam imponit candelabro, ut alluceat omnibus, qui sunt in domo. Caeterum hoc dubitare de Celso docti solent, fueritne in operibus Artis exercitatus. Quo de quia meam aliquando sententiam rogasti, dicam paucis. Magnum quid medendi scientia est: majus, prudentia atque sapientia. illa quippe scientiae oculus; haec manus est. Absque prudentia si est, neque tempora lustrare Medicus rei bene gerendae, neque praecipites

P R A E F A T I O.

tes captare occasiones potest. Absque sapientia si est, tractare homines ignorat, & suo quemque calopodio calceare. Uti vero scientia nisi discendo, hoc est, legendo, audiendo, cogitando; ita prudentia & sapientia, nisi faciendo & rebus se gerendis accommodando, non comparantur. Ex artis scientia Celsus si venit aestimandus, vix persuaderi potest, ut is non habeatur pro Medico, & quidem usu longo atque exercitatione perfecto, qui suis scriptis Medicinae intima penetralia subiisse, abdita quaeque enucleasse, penitus abstrusa rimatum esse, suam ubique de iis sententiam interponendo se prodit. Quod esse iudicium novisti ejus, qui praefatus olim ad Rubeum fuit. Probum mihi, & ex toto probatum. Si, quae in nullius non morbi curatione elucet, prudentiam atque sapientiam spectemus, ubi, te quaeso, unum Hippocratem si excipias, utriusque aut salubriora praecepta, aut fideliora monita reperisti? Quae, si numquam noster venit in rem, quemadmodum fuit assecutus? Putasne secreta atque arcana artis, hoc est, intimas & occultas ad salutem cujusque pertinentes rationes scire posse eum, qui in conclave numquam penetravit? Quae sola felicitis ingenii magnitudine complexum, & ob id alieni operis interpretem atque Hippocratis ejusque sectatorum discipulum, & exscriptorem habendum esse potius, quam medicinae aliquem auctorem, iudicium est viri egregie eruditi. Cui per me subscribere, quibus libet, licet. nam à me non impetro. Si rectum tamen, heu! quantos auctores amisimus! Ex toto quippe Galeni oceano, si dicere per invidiam fas est,

* * *

non

P R A E F A T I O.

non tot interiora medendi consilia quis hauserit, quam ex ubere hoc Cornelii rivo. Fateor, plus est in Galeno florum, ut & foliorum: sed fructuum plus in Celso est. Taceo multis locis sic illum loqui, ut, se fecisse medicinam, liquido satis demonstret: nullo sic, ut contrarium inde queat liquere. Solum obstare videtur, quod Plinius sua aetate, hoc est, centum & viginti praeter propter annis post, solam hanc artium Graecarum nondum exercuisse scribit Romanam gravitatem, & in tanto fructu paucissimos Quirium attigisse, eosque ipsos statim ad Graecos transfugisse; imo vero auctoritatem aliter quam Graece eam tractantibus, etiam apud imperitos expertesque linguae, non fuisse. Si ex vero ista; sicuti causam non credendi non habemus oculato testi, quei credimus Celsum, ex gente Cornelia, omnium Romae nobilissima, oriundum, factitasse artem, populus quam expertus damnavit? Non hoc ulli volo persuasum, fuisse ἐκ τῶν περιόδευτῶν, quos vocat Modestinus l. 6. §. 1. ff. de Excusationibus; atque adeo solitum αἰνὰ τὴν πόλιν φοιτᾶν, & aegros visitatum circuire mercedis causa. M. Catonem meminit idem Secundus professum, esse commentarium sibi, quo mederetur filio, servis, familiaribus, Nec alia ratione medicinam exercuisse Cornelium puto; nec apud alios, nisi forte quod nonnemi video placere, in gravioribus casibus sit passus se adiri, & eam rogari operam, quae virum nobilem non dedeceret. Verbo: talem opinor fuisse Medicum, qualis Cato fuit, aut quales sunt hodieque Regum archiatri. Qui, etsi non omnibus vigilant, miserabilibus tamen personis,

P R A E F A T I O.

sonis, & ad se, ceu Æsculapium aliquem, confugientibus suam negare opem non sustinent; scientes, nulla re hominem magis accedere ad Deum, quam salutem hominibus dando. Praeter haec, quae aut dici in eandem sententiam, aut objici possunt, jam sunt ab aliis vel occupata vel refutata: ut necesse non sit illis repetendis vel tempus prodigere, vel doctas tuas aures & gravioribus intentas curis obtundere. Hoc unum dicam, qualis qualis noster fuerit, dignissimus est, vel doctrinae cultu, vel elegantiae nitore, non solum, qui legatur, sed qui numquam de manibus deponatur. Me, fateor, nullius post Hippocratem lectione vel affici magis, vel erudiri. Quo factum, ut & saepius relegerim, & numquam sine voto, existeret aliquis, qui aut daret eum nobis quam emendatissimum, aut emendandi materiam suppeditaret. Quam tuo tandem beneficio consecutus nobilem & locupletem, statim operi admovi manum; quo & meae satisfacerem cupiditati, & expectationi eorum, apud quos nulla non occasione & laudare Cornelium nostrum, & serio commendare sum solitus. Quam autem feliciter mihi res sub manu successerit, te velim vel in primis judicare. Nam haec inter plurimas mihi causa est, quod Celsum istum, quem meum imagine quadam adoptionis feci, celeberrimo tuo nomini, & multis mihi nominibus suscipiendo colendoque consecrarim. In seculi quippe hujus & tam antiquitatis fastidiosi, quam novitatis omnis cupidi, conspectum proditurientem, nec sine patrono ausum, cujus in clientelam potius, quam tuam debui dare? Absque

P R A E F A T I O.

illis certe subsidiis, quae mihi numquam sine summa laude loquendum studium tuum juvandi publicum tulit, si fuisset, vel animum non applicuissem ad recognitionem Auctoris ut eruditissimi, ita & corruptissimi. Quis credat, post Egnatii, Caesarii, Constantini, Stephani, Pantini, Ronseii, Rubei, tot illustrium virorum diligentissimas curas, fuisse mihi plusquam bis mille locis corrigendum? Quo ipso quia fecisse me opus putabam non poenitendum, aut tuo nomine & seculo indignum, etiam hoc ausus sum illi inscribere, quamvis non ignorem multo plura majoraque me debere amoris & beneficiis in me tuis. Itaque te rogo; Vir Clarissime, hanc cautionem accipere crediti, & animi ad omnem se gratitudinis memoriam obligantis. Certe hunc, quem eo vultu, quo omnes literatos soles amplecti, suscipiendum tibi offero, si non industriae, saltem laboris mei foetum, testem esse volo, quanti & sim & in perpetuum tibi sim futurus debitor. Deus autem immortalis diu te sospitem atque incolumem Rei medicae, literariae, publicae, imo mihi & omnibus bonis conservet. Dabam Lugduni Batav. Mense Augusto, anni 1657.

*Tui nominis atque dignitatis
cultor propensissimus*

J O H. A N T O N I D E S
V A N D E R L I N D E N.

LECTO-

LECTORI

S.

SISTO tibi, amice Lector, A. CORN-
CELSUM, auctorem latinissimum, me-
dicum sapientissimum, prudentissimum-
que. Cujus ego amorem tibi si velim
commendare, idem fecero, quod hede-
ram qui suspendit vino veteri & bono. Quemad-
modum namque virtutem non potest non amare ac
sequi, quisquis ejus pulchritudinem atque pretium
novit: ita Celsum nemo non aestimat, nemo non
diurna versare manu, versare nocturna studet, quin
in succum & sanguinem, quod ajunt, convertere;
nisi qui ignorat, quanto nitore atque cultu, quanta
industria atque solertia istos de Re medica libros octo
(solos nobis ex pluribus eisque eruditissimis ingenii ac
vigiliarum egregie elaboratarum monumentis reli-
quos) scripserit, atque ex Hippocrate cumprimis,
medicinae parente, contraxerit, adhibitis in omni
graviore negotio etiam in consilium aliis, & sem-
per quidem optimis auctoribus. Quales omnino ne-
cesse est fuisse, si sola confisus ingenii magnitudi-
ne, nulla artis exercitatione comparata notitia,
tam admirandum nobis opus concinnare est aggressus.
Quod me non credere, jam supra dixi. Scepticos
in scribendo sequutum, auctor est Quintilianus.
Quod si de sermonis ornatu intellexit, concedi po-
test: non facile, si de modo doctrinae. Ita enim
scripsit, ut qui neutiquam dubitavit, non suam
modo sententiam aperte profiteri, sed & summo-
rum quoque virorum ad incudem cum rationis tum

P R A E F A T I O.

experientiae revocare; quia & necessaria ac laudanda in artibus libertate mutare praecepta eorum, qui medendo scribendoque se ostendebant aberrare, non tam à placitis & à doctrina majorum, quam ab officio medici; quod Asclepiades esse dicebat, referente nostro, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Ubi-que autem ea usus est modestia Celsus, ut, etsi numquam tanti putaret auctorem, quanti hominum salutem, neminem sua tamen laude fraudaret. Quamquam vero jam ipsius aetate medicina esset in tres sectas, easque plurimum inter se dissen- tientes, diducta; ita tamen Dogmaticae (quae minime omnium deflectebat ab Hippocratica) se applicuit adhaesitque, ut nihilominus etiam ab Em- piricae atque Methodicae principibus acceperit, quae rationalis conjectura atque fidelis usus compro- basset: dignus vel ipso proposito, ut eum penetras- se cujusvis sectae omnia, atque delectu habito, in hanc velut multorum operum epitomen congeffisse meliora quaeque, credamus. Forma operis, supra quam nostrum putat vulgus, ornata est, & ordi- nata. Sermo toto in opere plenus, purus, venu- stus, castus, &, quod praecipuum est, accommo- dus rei tradendae; adeo ut in medicina quidem nemo uti meliori scribendi magistro queat. Ordo, quam in toto dilucidus, in partibus articulatus, tam est in utrisque appositus ad usum. Quem ut solum Celsus spectavit, ita nihil eo non pertinens, non necessarium attulit: quin, resectis omnibus, non dicam superfluis, sed quae aliunde & possunt & revera debent accipi, eam solummodo Medici- nae partem persecutus est, in qua proprie & prin- cipaliter ars consistit. Quo de dicerem plura, nisi te discere hoc ex ipso auctore malletm. Ego certe, propter

P R A E F A T I O.

propter quae dixi, illum mihi semper habui familiarem, & dignum, in quo non solum versando studii, sed & emendando operae plurimum, atque laboris ponerem. Itaque conquisitis in eam rem necessariis, quae quidem potui, hoc in praesenti egi, ut textum exhiberem quam maxime emendatum. Feci id adjutus iis subsidiis, quorum mox catalogum exhibebo. Quantum fecerim, non aliunde rectius cognosces, quam si conferre editionem hanc cum omnibus velis, quae prodierunt hactenus. Praeter quae dixi, saepe mihi fuit Hippocrates ad-eundus. Quem quanti noster fecerit, non tam ex ore ipsius, quam opere discas; quod, quia omnibus paginis quamplura exinde transsumta continet, auctori meruit nomen Hippocratis Latini. Quae causa mihi curatius utrumque conferendi, & colligendi quoque, quae Foësius in doctissimis suis ad Hippocratem notationibus pridem observavit. Quaedam, sed admodum pauca, ex ingenio tentavi, & nisi cum res aperte postularet. In caeteris, ubi mei mihi libri & ingeniosae summorum virorum conjecturae non praelucebant, malui errorem retinere, aut locum in suspitione saltem relinquere. Quod & eo securius mihi licere putavi, quia Cl. D. Johannem Rhodium, virum inter seculi & nostrae artis primos, à multis annis ex multo plurimis cum membranarum tum libris emaculatissimum & quem ab Auctore habuit, nitore haud dubie restitutum ac lucupletissimis commentariis illustratum, penes se servare scio. Quem & rogo, (si quid veteris se amicitiae memoria patitur rogari) ut ne diutius protollat expectationem atque desiderium eorum, qui & Celsum & Rhodium in pretio & amore magno suo merito habent. Glossemata offendi plu-

P R A E F A T I O.

ra: nullum tamen, praeter forte unum, quod nimio erat ἀπεσδιόνυσεν, ausus sum de medio tollere, quia nullum huc praeuntem habebam librum. Librorum in capita distinctiones uti ab ipso auctore esse certum est ex VI. 12. & VIII. 9. in fine: ita lemmata illis adscripta esse à librariis, & è margine in titulos transsumta, ne locus quidem dubitandi est; unde & aliquid licere mihi in istis putavi, quin, si forma operis siviisset, redire eo, unde venerant auctoris injussu, jussiissem. Praeter haec animus erat, notas addere, & quasdam nostras in auctorem observationes: sed, praeter quam modo retuli, causa alia fuit libri forma. Quam & ego & typographus ἐμπετακόμισεν in praesens malebamus: ille, lucri gratia; ego, auctoris. Quem mihi spes est reperturum tanto plures emtores lectoresque, quanto est editio ista caeteris emendatior, & elegantior atque aptior ad circumferendum. Vale & tuus mihi favor sit stimulo ad tuum in commodum majora melioraque conandum.

JOANNES BAPTISTA VULPIUS

M. D.

Medico, & Erudito Lectori

S. P. D.

NON solum fuscepta a Fratribus meis Antiquos Latinos Auctores edendi provincia, verum etiam quotidiana Amicorum postulationes, duos, inter illos, eruditissimos Medicinae Scriptores a me potissimum deposcentium, in causa fuerunt, ut Aur. Corn. Celsi, & Q. Ser. Samonici libri Cominianis typis, eadem prorsus diligentia, qua ceteri haecenus prodierunt, recuderentur. Qua in re praestanda, quod ad Celsum attinet, Th. J. Almeloveenii, Viri doctissimi, & de hoc Auctore optime meriti, Editione ultima Amstelodamensi, habita apud Jo. Wolters in 8. anno 1713. tamquam meliori, usi sumus, nihil quidquam (ne ipsis quidem Praefationibus exceptis) quod in ea propositum sit, omittentes, imo eandem tantum cum fide exprimentes, ut nostrae hujus paginae illius paginis, & lineae lineis respondeant. Eam tamen quotiescumque opus esse credidimus, cum accuratioribus aliis contulimus, semper autem, & diligentissime quidem, cum Elseviriana anni 1657. a Famigeratissimo Lindonio curata, utpote quam in plerisque ipse est secutus Almeloveenius. Itaque multos typographicos errores in prima, nonnullos vero in hac etiam Elseviriana deprehensos sustulimus. Ceteros autem ea qua licuit ratione ex parte indicavimus. Cum enim Cel. Praeceptor meus

P R A E F A T I O.

Jo. Bapt. Morgagnus, cujus vel solum nomen maximum per se ipsum praeconium est, plurima mihi partim vetera, partim nova in Celso menda, & plerorumque facilem manifestamque emendationem doctissima ad me scripta Epistola demonstrasset; etsi ab ipso impetravi, ut edere hanc possem, id tamen ita impetravi, ut nihil propterea me in Celsi verbis novaturum esse, promitterem. Quod igitur potui, eandem huic nostrae Editioni praefixi; singulis autem Celsi locis, de quibus ea in Epistola fermo est, magno tuo commodo in paginarum marginibus numeros apposui, Romanos quidem Epistolae paginis, barbaros autem ipsius lineis respondententes, ut nullo negotio, quid de quoque loco Vir. Cl. censeat, possis invenire. Idemque ad ea quoque loca praestitimus, quae de obscuris, eruditionis suae luce, praeclarissima reddidit. Quoniam vero & de Vita, & de Elogiis, & de Scriptis Celsi haud pauca praemisit, & inter haec, Fragmenta etiam ipsius nonnulla, a nemine adhuc prolata; idcirco miscellaneas de Celso ejusque Scriptis Notitias, quas Eruditissimus Jo. Alb. Fabricius in Bibliotheca sua Latina, ejusque novo ac pleniori Supplemento congeffit, in hoc Auctore recu-
dendo omittere visum est, ne quae satis a Sapientissimo Morgagno, Joanne Rhodio, aliisque Praestantissimis Viris in hac nostra Editione luculenter de Celso exposita sunt, inutiliter repeterentur: ceteroquin hoc nostrum, a multis probatum, institutum alias in reliquis Auctoribus, quos in animo emittere est, servaturi. Auctorum tantummodo a Celso citatorum Indiculum diligenter a laudato Fabricio collectum,

P R A E F A T I O.

ctum, ex memorato ejus novo Supplemento depromptum, & a nobis paginis lineisque hujus nostrae Editionis accommodatum, addidimus, sublatis idcirco eorundem Auctorum nominibus e rerum & verborum Indice, qui in fine occurrit, aliquantulum meliori ordine dispositum nunc & concinnatum. Catalogum quoque Editionum non solum emendavimus, verum etiam adauximus. Ut autem nonnullorum Doctorum Virorum morem, Serenum Samonicum in Celsi calce, tanquam ejus pedisequum in publicum emittentium, persequeremur (est enim Sereni Opusculum non cum Celsi quidem libris comparandum, sed tamen latinae tum antiquitatis, tum medicinae monumentum) probatissimam Roberti Constantini Editionem expressimus, qui Lugduni typis Gulielmi Rovillii A. 1566. in 8. una cum Celso Serenum emisit. Hanc nobis, non ubivis obviam, Editionem libentissime utendam dedit Humanissimus Morgagnus. Textum cum Londinensi Editione quae II. Poëtarum Latinorum collectionis volumine occurrit, aliisque vetustioribus collatum, non parum emaculatiorem reddidimus. Quinetiam, cum ad eundem tum emendandum, tum illustrandum inservire plurimum possit Epistola, reconditae & abstrusioris eruditionis plenissima, quam de Sereno ad nos scripsit idem, quem merito saepius laudavimus, J. B. Morgagnus: hanc bona Auctoris venia textui praemisimus: & quemadmodum Varias Lectiones, & breves, sed eruditas, Notas, quae Constantinianae Editionis marginibus appositae sunt, signis parum certis & claris indicatae, ad singularum paginarum calcem

P R A E F A T I O.

cem rejecimus, perpetuo & saepius iterato literarum alphabeti ordine, veluti digito, demonstratas: ita numeris suo loco interjectis, quotiescunque memoratam Epistolam, & qua in pagina, lineaque consulere oporteat, te, Benigne Lector, diligenter admonuimus. Cum autem in eadem Epistola, non tantum de Sereni Samonici, verum etiam de Pseudo-Macri, de Strabi, de Trotulae aetate disserteretur, ac de ejusdem Samonici Vita, Elogiis, Scriptis, Editionibus pleraque omnia, quae scitu digna sunt, exponantur; hac de causa, quae ex aliis, & nominatim ex Cl. Fabricio praemittere in nostris Editionibus consuevimus, in hac praetermisimus. Tantummodo Indiculum Sereni capitum attexere non inutile omnino arbitrati sumus. Tandem, ne aliquid prorsus huic Editioni nostrae deesset, quod in aliquibus, antiquis praefertim, occurreret; Carmina illa quae sub nominibus Q. Rhemnii Fannii Palaemonis, & Vindiciani feruntur, ex eadem Constantini Editione petita (ipsis tamen ope Stephanianae Editionis aliquantulum emendatioribus redditis) in hunc librum eo libentius recepimus, quod Carminis Vindiciano attributi, in laudata Epistola mentio fit, nonnullis ex eo versibus expensis, veroque omnium Auctore luculentissime patefacto.

Atque haec, nostra Editione jam jam ad finem properante, perscripseram, cum in eam spem veni, ut duas alias Praestantissimi Morgagni in Celsum Epistolas, ad me perbenigne scriptas, eo permittente, possem adjicere. Hae quidem brevitate prioribus longe cedunt; rerum autem pondere, novitate, atque utilitate minime cedunt. Altera enim, quae ipse in MS. Celsi Codice

P R A E F A T I O.

dice invenerit, cum primam suam conferret Epistolam, docet, ejusdemque Codicis ope rem prorsus inexpectatam demonstrat, scilicet aliquot Capita (& quibus quidem de rebus agentia) in libro Celsi IV. deesse. Altera, MS. alterius Codicis auctoritate, eadem omnia confirmat: & praeterea Viri Cl. Jacobi Facciolati, in hoc Celeberrimo nostro Seminario Studiorum Praefecti Eruditissimi, & de faniori latini sermonis cultu, atque elegantia praeclare meriti, pulcherrimas Animadversiones XV. in totidem Celsi loca complectitur, cum his illustrandis, tum vero maxime latinae linguae a nonnullis vocibus, quas Eruditi omnes tamquam certas Celso tribuere, & ejus auctoritate in accuratiora quaeque Lexica inferre non dubitabant, repurgandae utilissimas. Harum singulis accedunt laudati Morgagni Additamenta ex Codicum etiam inspectione petita, quibus consentientibus vocem illam in primis *verticillati*, quae occurrit libr. 8. cap. 1. pag. 504. l. 24. ejusque unius loci auctoritate in latina Lexica inventa est, Librariorum oscitantiae deberi, ostendit, cum sit ibi omnino legendum *vertici lati*. Sed id, atque alia in iisdem Epistolis per te leges. Viro enim Modestissimo quidem, sed tamen nostri Amantissimo, exorato, tandem obtinuimus, ut quae in privatum nostrum commodum properante calamo exaraverat, ea in commune Studioforum omnium, ut nobis placeret, vulgare possemus. Itaque has ambas posteriores Epistolas post breviora Variorum Auctorum in Celsum Scholia collocavimus, futuras procul dubio cum duabus illis prioribus splendidius nostrae hujusce Editionis ornamentum. Vale.

AURE-

A. CORN. CELSUS.
EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS

AURELII CORNELII
CELSI
VITA

A

CLARISSIMO VIRO
JOANNE RHODIO

Conscripta.

CORNELII CELSI laudabilem in
Re Medica operam annis jam mille
sexcentis, & quod superat, Expe-
rientia, veritatis prima parens, fe-
liciter probavit. Nec melioris animi
quisquam ita ab omni humanitate remotus fuit,
cui non venerandum tam illustre nomen. At in-
genio magis, quam origine notum, quam, relicta
soli animo gloria, temporis diuturnitas posterita-
tis memoriae exemit. Quamvis enim Romae vi-
xisse Celsum, ipsius, sive ut aliis visum, Scribo-
nii Largi ad J. Callistum Epistola indicio sit:
non desunt tamen causae, cur addubitem, patria,
an jure civitatis ipsum Romanis accenseam. Ma-
ximeque, quum praeter hunc, quidam Julius Cel-
sus Hadriano Imperatori à Consiliis, vel ex alio-
rum sententia, Alexandri Severi temporibus, Ju-
ris

P R A E F A T I O.

ris scientia perbibeatur claruisse. Vid. Spartianum in Hadr. 30. & Pompon. JC. lib. 2. in fin. de Orig. Jur. & Politianum lib. 5. Epist. ad Jac. Modestum. Equidem Celsum Patrem ac Filium Jureconsultis annumerat Hotomannus in Descriptione Jurisconsultorum, & Juventium Celsum Patrem ad Vespasiani Imperatoris tempora refert Jacob. Gothofred. Histor. Jur. Civil. cap. 7. de Jurisconsultorum successione. Idem Celsum Patrem & Filium sub Trajano, Hadriano, Antonino Pio vixisse censet. Verum & Apulejus Celsus Valentis ac Scribonii Largi in Medicis Magister occurrit apud Scribonium Largum de Compos. Med. cap. 94. & 171. Cujus praeter Agricolam Woverius in Apuleji Vita mentionem injecit. Nisi fortè cum Cornario in Marc. Empirici Praefat. interposito inciso, Apulejo, Celso, distinctè legendum fuerit. Ita in praefat. Marcell. & Apulejus & Celsus occurrunt. Volaterranus etiam meminit in Anthropologia lib 14. Celsi cujusdam, qui Philosophiæ Stoicae sectator, Origenis erat adversarius, magiae scientia notus, cui Lucianus Pseudo-Mantem inscripsit. Eiusdem quoque nominis ibidem, imperante Nerone, è Galliis puer novennis martyrio nobilitatus. Numo etiam innotuit apud Augustin. Dialogo 5. de Num. Celsus quidam III. Vir. Noster autem Augusti aevo floruit, ex quorundam sententia, inter quos Jo. Britannic. in Juvenal. Sat. 6. & 7. Ovidii auctoritate, vel ut Jo. Cajo placuit, Cl. Tiberii, A. C. 29; aut certe Ciji Imp. conjectura Sambuci, Viri Antiquitatis notitia clarissimi. Major tamen eruditorum pars sub Tiberio vixisse, vel fortè ipso imperante natum usque ad Trajani tempora

pora vitam produxisse censet; quamvis & sub Nerone vixisse putet Thom. Fienus. Ut uno seculo vetustior Galeno videatur. Caeterum, non levem hic de Patria ejus dubitandi occasionem praebet Cael. Rhodiginus, qui *Antiq. Lect. Lib. 14. cap. 5.* Veronenses, ait, cum Macrobio, Vitruvio, & Plinio, Celsum quoque suum ortu civem agnoscere. Librorum inscriptionibus hujusmodi divinationes stabiliri assolent. Sed exigui momenti munimento. Notius enim est, quam ut pluribus confirmetur, Librorum titulos Literatoribus & Librariis arbitrarios fuisse, vixque veterum quempiam ulli suorum Commentariorum quidquam praenotasse, referente de semet idipsum Galeno lib. 7. *Method. Med. cap. 1.* qui id officii ab Amicis habuit: haud dubie istius aevi modestia, quod ingenia admiratione superiora protulit. Sed enim, ut mala exempla ex bonis initiis orta: Ita ex aemula, in conquirendis magnorum ingeniorum monumentis, Principum munificentia, accrescente paulatim Librariorum avaritia, omnes propè optimorum etiam Auctorum praescriptiones impune, ad lucrosam cujusque libidinem, immutatae, ne dicam adulteratae.

Atque ut ad Celsum redeam; quot ejus hodie Editiones, tot ferme Inscriptiones diversae. Caesarium habet, Aurelii Cornelii Celsi de Re Medica VIII. Libri eruditissimi. Vulgatae Lugdunenses omnes, & Leidensis modestius sine phalerato encomio A. C. C. D. M. L. VIII. Horum priorem Cajus sic mutavit: Aurelii Cornelii Celsi Romani de Re Medica Libb. VIII. pereruditi. H. Stephanus in suo exemplari caeteris Medicinae Principibus adjecto receptae le-

*Etioni subdidit; Operis ab eo scripti Pars Sexta. Vett. Codicum MS. auctoritatem secutus, quibus communis haec inscriptio: A. Cornelii Celsi Artium Liber VI. Nihil tamen hic praeter consilium & rem ab illo temerè factum. Patriam enim sive Auctor ipse, sive alius quispiam addiderit, id certè non caret vetustatis exemplo, potissimum apud Graecos, quos inter Celsus sibi Hippocratem Cum imprimis imitandum proposuit, cujus etiam pleraque non infeliciter Latino sermone reddidit, suam ipse testatus in Epist. ad Pullum Natalem, in hoc studiorum genere diligentiam, longè accuratiorē, quam Largii Designatiāni, qui Epistola ad filios se fuisse liberiorē fatetur, quemadmodum notante Cornario in Dedicat. Marcelli, in plerisque Hippocratem expressit, ut integras sententiarum periodos ex ipso descriptas subinde in eo videas; imò tota capita nihil aliud quam Hippocratis sententias ad verbum reddunt. Hinc non immeritò Hippocratis Simiam dixit Nic. Monardus, de V. S. in Pleurit. f. 8. Etsi verò Latini Scriptores Patriam haud usque jactabant: ne-tiquam tamen diffitendum, antiquitus Romanae civitatis jus gloriosum fuisse. Quo fortè venditores Auctorem nostrum commendare satagebant; si-ve is meritis & gratia civium numero adscriptus esset; sive Roma oriundus. Posterius tamen ut credam, suadet praeter apertum Auctoris lib. 5. cap. 21. textum, Epistola ejusdem ad Callistum, & persuadet ad Pullum Natalem altera; in quibus imprimis Viri boni genius conspicitur. Imò Marcellus in Praef. Operis Cornelium Celsum inter viros illustres & cives enumerat, quicquid ei imposuerit Verderius Cens. p. 144. Ejus Colum-
mel-*

mella, Claudii tempore clarus, ut aequalis aut certè paulo superioris, Rei Rust. lib. 1. cap. 1. sic meminit: Nostrorum temporum Cornelius Celsus, totum corpus Disciplinae quinque libris complexus est. Quem Rusticam intellexisse, vero proximum est. Quintiliani sententia Inst. Orat. lib. 10. cap. 1. is Vir Eruditus, inter eos Philosophos Latinos, quos eloquentes literae Romanae tulerunt, qui scripsit non parum multa, scepticos sequutus, non sine cultu & nitore. Ideoque ob nimiam novitatis cupiditatem, ejusdem censura notatur. Scripta ejus sigillatim prodidit Volaterranus Anthropol. „ l. d. Cornelius Celsus mediocri Vir ingenio, „ non solum artem Rhetoricam, sed de re Militari, & de Rusticana, deque Medicina libros „ composuit. „ Quae omnia J. Doufa, aeternum gentis & generis sui decus, in Sylva Extemporal. hoc Epigrammate venustissimè complexus:

Facta urbana tuo res Rustica munere,
scriptis

Nec minus illustris est Medicina tuis.
Hinc quoque Militiae tractasti commoda
Rhetor,

Hoc Martem Musis jungere, Celse,
fuit.

Subjungit Polyhistor Italus: Ad nos tantum ejus Medicina pervenit Oratorio more conscripta. Sed & quaedam Rhetorica ejus nostra aetate Sixti Popmae studio feruntur emissa. Veterinariam quoque conscripsisse auctor est Mercurialis lib. 4. cap. 2. & Phil. Ingrass. Quaest. de Ve-

terinar. cap. 9. Herbarium verò ei adscriptum, Apuleji potius credit in vita Apuleji Elmenhorstius. Julium quidem Celsum inter rei militaris Scriptores enumerat Rob. Valtur. quemadmodum huic à nonnullis adscripta sunt Julii Caesaris Commentaria. De quibus tamen nihil verè constat. Varia sanè ejus eruditio aliud prodere non potest, quàm Virum ingenuè natum, magna seculi felicitate, quod bonarum literarum erat feracissimum. Excepit nempe coluitque ea aetas Viros scientia, prudentia, ac eloquentia summos, Tullium, Sallustium, Catullum, Virgilium, Propertium, Horatium, Tibullum, Manilium, Vitruvium, Antonium Musam, Ovidium, Livium, Scribonium Largum, Valerium Maximum, Vellejum Paterculum: atque si se in Claudii imperium ipsius extenderit vita, Quintum Curtium, Persium, Senecam, Silium Italicum, Plinium, Viros omnes consummatissimos, in quibus tamen postremum nonnulli Celso juniorem censent. Opinionem meam firmat laudabilis veterum consuetudo, qua tria nomina Nobiliorum, Celso etiam Plinii auctoritate rata; Libertis rarò, nec fermè sine gravi causa unquam concessa scimus, quibus tamen semper servile nomen remansit. Nec moror, quòd Celsi Epistolae apud Marcellum in limine Operis Praenomen desit, quo soli Romani insigniebantur. Nomen enim apud bonos Auctores saepe Praenomen & Cognomen includit. Hinc Martialis:

Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

Salutaribus itaque disciplinis Graecisque literis,
non

non levi nobilitatis indicio, rectè institutus, facile potuit seculo tam augusto ac beato, nihil non (ut ipse in Epistola ad Natalem refert) dignum sublimi Romanorum majestate de bono Medicinae Artis splendidissime scribere, idque perennitati & literis mandare, utilitatis magis quam delectationis causa.

Scio equidem, non deesse multae auctoritatis Viros, qui ex modo adducta Celsi Epistola opinantur, ipsum animo in diversa studia diviso, Graeca duntaxat medicinalia in Latinum convertisse, aut Empedoclis & Democriti exemplo non ut merus atque ad quaestum Medicus, sed ut sapientem, atque, ut Columellae verbis utar, universae naturae prudentem, Medicinam veluti Philosophiae partem cum sapientiae studio conjunxisse. Ideoque nec factam ejus ab Aureliano mentionem, Barthio Adv. lib. 38. cap. 3. censente. Nec denique unquam Medicinae operatum. Credat qui volet. Nec eam litem meam facio. Medicum certè agnovit magnus Scaliger de Re Num. 36. Remedia quidem, Hippocratis & Galeni exemplo, aliunde congesta digessisse, ultrò largior, ipsam verò Morborum τέχνην & διαίτην proprio ingenii ductu contextam pro me res ipsa loquitur. Quin ipsum Pharmaca praebuisse, non mediocri gloria, ex ipsius ad Julium Callistum Epistola satis liquet. Quorum artificiosam mixturem se accuratè intellexisse prodit ipse lib. 7. cap. 26. Unde Cornarius fortassis inter Pharmaceuticos reposuit. Imò dedita opera ab aliis praetermissa proferre ac illustrare voluisse censuit Minadous, variae eruditionis Medicus, de Ext. Affect. lib. 2. cap. 3.

Maximèque Medicum ejus Chirurgica probant, quae Gesneri in Catalogo Chirurgorum sententia, veterum solus Latinè scripsit, ut verè ipsum inter Chirurgos reponat doctissimus Septalius Animadv. lib. 8. Caut. 1. §. 40. Tanta verò id fide peregit, ut Hieronymus ab Aquapendente, Medicus & Chirurgus usu vel annis nemini secundus, in Operat. Chirurg. cap. de Chir. Dent. his verbis sese in ipsius laudes diffuderit: Mirabilis Celsus in omnibus: quem nocturna versare manu, versare diurna, consulo. Nec mirum: quum Celsus eruditissimo Manardo Epist. Medic. lib. 9. Epist. 1. bonus & fidelis Hippocratis interpres, licet in aliquo verbo quandoque lapsus videatur. Quod Viro in omni literarum genere exercitato vel ipsa πολυγραφία libenter profectò condonari jubet, quamvis non diffiteatur ipse non pauca se ex alieni quandoque sententia posuisse. Horatio pariter Augenio de Miss. Sanguin. lib. 8. cap. 1. Lomnio, Ronfseo Epist. Medic. lib. 8. sect. 3. cap. 7. Schenckio, Jo. Heurnio, Bened. Matamoro, Rod. à Castro, innumerisque praeclari judicii Medicis, propter singularem & succinctam cum elegantiâ doctrinam, Latinus Hippocrates appellatur, in quo Pantini judicio Comment. ad Celsi lib. 1. cap. 1. optimae Methodi ac viae rationisque docendi discendique, & in summa brevitate mira Artis & Sapientiae observatio plerunque animadvertatur. Rectè igitur Agricola de Pond. Rom. lib. 4. Celsi, inquit, auctoritas Medicis nota est, aut saltem esse debet. Quam elegantissimis verbis Caelius Rhodiginus Antiq. Lect. lib. 26. cap. 3. insinuavit: A Cornelio Celso versuram faciunt multi. Verùm ci-
tra

tra illius sententiam nihil fermè promunt; perinde ac verba sint veterum sacrorum, quae demutasse piaculare flagitium planè cenferi debeat, quodque hostiis majoribus procures. *Inde Fernelio, Franciae Hippocrati, referente Plantio in Vita Fernelii, cum ob orationis puritatem, tum ob sententiarum pondus, quàm charissimus fuit. Jurisconsultis procul dubio iisdem nominibus usque addèd venerabilis, ut Pandectas suas hujus Viri auctoritate muniri voluerint. Verùm, ne nimis laudibus veriùs is oneretur, quàm ornetur, quem mortalium nemo rectè vituperavit: unicum Heurnii judicium, inter cetera gravissimum, huic Virtutum coronae lemnisci loco satis erit. Ita ille Meth. Stud. Med. cap. 5. Latinos inter Medicos primus est Cornelius Celsus: sed prudenter legendus. Nam in multis Asclepiadem Methodicum sectatur, ut fatetur ipse. Hujus cote stylum subigemus, & pluris Latinitatem ejus quam Medicinam faciemus. Unicus itaque Celsus, ut scitè idem in Epist. ad Ronss. Celso praefixa, Medicis latinis praeferatur: qui pomœria Romanae eloquentiae eò protulit, ut Medicina suavissimo ore eloquentiae jam sese cultioribus ingeniis meritò commendet.*

His quotquot naturae associavit benignitas, aequos adfert animos, eleganti favete linguae. Ita Vobis, & verum animi sermonisque cultum, & firma valetudinis praesidia parabitis. Tantum est.

Optandum est, ut sit mens sana in corpore sano!

LIBRI

Quibus J. A. VAN DER LINDEN usus
fuit in hoc opere recognoscendo.

Mss. seu *ὑπομνήματα* codicis Parisiensis, descriptum
anno MDCCXXIV. Communicavit V. Cl. D. Job.
Hoornbeek, SS. Theol. D. & Prof. Ordin. in Academia,
ac V. D. Min. in Ecclesia, quae est Lugd. Batavo-
rum, Collega reverendus.

Liber editus Venetiis, apud Aldum 1528. in 4.
sed sedulò collatus atque emendatus à V. Cl. Jac. Car-
pentario, Doct. Med. Parisiensi & Prof. Regio, ex
codicibus duorum Med. Parisiensium, nempe Job.
Fernelii, viri incomparabilis, & Job. Capellani, qui
ei in comitina Archiatriam anno MD LVIII. succes-
sit apud Henricum II. Galliarum Regem. Mutuo
dedit V. Cl. D. a Guido Patinus, Bellovacus, Doct.
Med. Parisiensis & Professor Regius, amicus mihi
eximius.

Alius ibidem editus 1549. in folio cum Medicis an-
tiquis. Quem sua manu V. Cl. Nic. Nancelius con-
tulit cum editionibus, quotquot suo tempore extabant,
excepta Stephani; toto opere ad marginem adscrip-
tis non modò lectionibus, ubi à libro, qui erat prae
manu, variabant; sed & propriis conjecturis, raro
non bonis & doctis. Hunc quoque utendum dedit V.
Cl. D. b Guido Patinus, ob singulare publicum ju-
vandi studium nunquam & nulli non laudandus.

Alius Lugduni editus apud Joann. Tornaesium 1554.
in 12. cui ad oram V. ill. Jos. Scaliger, seculi mira-
culum, & veteris cujusdam codicis lectiones & suas
emendationes atque notas adscripsit. Quem ipse testa-
mento reliquit V. Cl. D. Aelio Everhardo Vorstio,
Botanices ac Medicinae, dum viveret, Professore pri-
mario; ego autem usui acceptum debeo V. Cl. D. Adolfo
Vorstio, Parenti optimo in utraque & professione &
dignitate successor dignissimo, ac Collegae meo hono-
rando.

Variae lectiones, è Ms. Codice antiquo Bibl. Regiae
Pari-

a Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI.

b Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI.

Parisiensis, qui inscriptus erat, Medicina antiqua, descriptae anno 1631. à V. Cl. D. Job. Walaeo, Med. Doct. & postea Professore insigni.

Variae lectiones è libro Sacri Johannis, ab eodem excerptae. Et has & praecedentes mihi utendas dedit D. Antonius Clementius, à μαναιέτις, Cl. D. Walaei ex sorore nepos, juvenis doctus, probus, pius, & si fata siverent, longiore vita dignus.

Praeter quae contuli etiam eorum editiones, emendationes, annotationes, lectionesque varias, quarum in epistola ad Cl. D. Patinum feci mentionem. Quemadmodum & illa, quae Janus Cornarius in comm. ad Gal. de Comp. pharm. quaeque alii & celebres inter Criticos (quos Fax Artium liberalium exhibet) auctores observarunt. Hoc quoque te scire tua interesse, Lector amice, putavi. Nunc adi ad auctorem. Quem, si cum cura & studio leges, spondeo,

Lectio lecta, magis decies repetita, placebit.

INDICULUS EDITIONUM C E L S I.

AUCTUS ET EMENDATUS.

In Folio. Apud

Nicolaum, *Florentiae* 1478.

Leonardum Bachel Uldericum Sinczenzeler,
Mediolan. 1481.

Joannem Rubeum, *Venet.* 1493.

„ — — — *Ibid.* 1496. ex Maittaire de Orig. Ar-
„ tis Typograph. pag. 337. „

„ Lucam Ant. Juntam, *Venet.* 1524. „

Philippum Pinzi, *Venet.* 1497.

Aldum ex emendatione Bapt. Egnatii, *Venet.* 1524.

Christia. Wechelium, *Parif.* 1529. „ cum Scrib.

„ Largo: non in 4. ut alii ponunt. „

Aldi filios cum Medicis antiquis, *Venet.* 1547.

Joannem Oporinum cum Notis Guilielmi Pantini,
Basileae 1552.

Henricum Stephanum Tom. III. Medicor. Princip.
Parif. 1567.

*** 5

In

INDICULUS EDITIONUM CELSI.

In Quarto, apud

„ — — — *Lugduni* 1516. ex Fabricii Bibliotheca
„ Latina. „

Aldum & Andr. Asulanum, *Venet.* 1528. „, ex emend.

„ Bapt. Egnatii. „

Francisc. Raphelengium, cum Notis Jerem. Thriverii Brachelii & Balduini Ronsssei, *Lugd. Bat.* 1592.

In Octavo, apud

Joh. Soterem, cum Notis Joh. Caesarii, *Hagenoae* 1528. *Salingiaci* 1538. *Parif.* 1533.

Matthaeum Cerommium cum Notis Thriverii, *Antverp.* 1539.

— — — *Tiguri* 1540.

„ Sebast. Gryphium „, *Lugd.* 1542.

Marc. Anton. de Galassis, *Patavii* 1563.

Guilielm. Rovillium cum Annotationibus R. Constantini, *Lugd.* 1566. „, & in 12. ut in Lind. Re-

„, novato. „

Hieronymum Scotum, *Venet.* 1566.

In Duodecimo, & minori forma, apud

Joann. Tornaesium, *Lugd.* 1549.

Joann. Tornaesium & Guilielmum Gazeium, *Lugdun.* 1554.

— — — *Lugd.* 1587. Epistre Françoise à Monfr. de la Scala, p. 325.

— — — *Lugdun.* 1592. *Ibid.* 1608.

Joann. de Tournes, *Genev.* 1625. „, & 1626. ut ait
„, Fabricius in Biblioth. Latina. „

Joann. Elsevirium ex recognitione Joan. Antonid. van der Linden, *Lugd. Batav.* 1657.

Salom. Wagenaar, *Lugd. Batav.* 1665.

„ Joann. Wolters, ex emendatione Theod. Janso-

„, nii ab Almeloveen, & cum ejusdem aliorum-

„, que Scholiis brevioribus, & locis parallelis.

„, *Amstel.* 1687. „

„, *Ibid.* recusa edit. 1713. apud eundem, in 8. „

Eadem recusa *Lugduni Batavorum* apud Joh. Arnold. Langerak, 1730. in 8.

„, Et Joh. Fel. Bielkium, cum Præfat. Georgii

„, Wolfgangii Wedelii, & Indice locupletissimo,

„, *Fenae*, eodem anno, in 8.

Jose-

INDICULUS EDITIONUM CELSI.

Josephum Cominum Pav. ann. 1722. cura
Joh. Bap. Vulpii, una cum Ser. Samonico.

In Bibliotheca Eduardi Bernardi sunt binae editiones, seu duo exemplaria cum Mss. collata. Exstant No. 7489. seu 143. & 7495. seu 149. pag. 227. *Catal. Mss. Angliae.*

Simon Bevelaqua *Lugdun.* 1516. in 4.

Simon Silvius. Ejus dedicatio exstat in Edit. *Parif.* 1529. Sed est impressus apud Chr. Wechelum in fol.

JODOCI LOMMII, Commentarii de Sanitate tuenda in primum librum de Re Medica Aurelii Cornelii Celsi, Medicorum Romanorum longè principis, *Lovanii* apud Anton. Mariam Bergagne, 1558. in 8.

HIERONYMI RUBEI Annotationes in libros VIII. A. C. Celsi de Re Medica, quibus omnia, quae ad universam Medicinam spectant, dilucide & compendiose explicantur. *Venet.* ex Typographia Francisci Rampazeti, 1614. in 4.

PETRI PAAW Amstelaedamensis Succenturiatus Anatomicus, continens Commentaria in Hippocratem de capitis vulneribus. Additae in aliquot capita libri VIII. A. C. Celsi explicationes. *Lugd. Bat.* apud Jodocum à Colster A. 1616. in 4.

JOANNES MORISOTUS scripsit Annotationes in Corn. Celsum, *Basil.* ap. Joan. Oporin. 1547.

„ JOANNES RHODIUS quoque videtur posse addi inter eos, qui Commentaria in Celsum scripsere, propter Dissertationem de Acia ad Cornelii Celsi mentem &c. quae primo prodiit Patavii apud Paul. Frambottum 1639. 4. deinde secundis curis auctior &c. Accedit de Ponderibus, & Mensuris Vett. Medicor. inprimis C. Celsi, ejusd. Rhodii Dissertatio, & Vita Celsi. *Hafniae*, litteris Matthiae Godicchenii, sumpt. Petri Hauboldi Bibl. 1672. in 4. „

PROMISSÆ EDITIONES.

Franc. Vertunianus in Epistol. Dedicat. in Librum Hippocrat. de Capitis vulner. cum Notis Scaligeri.

U Num addam, quod tibi ac Asclepiadis omnibus scio fore gratissimum, si à te tuique similli-

PROMISSAE EDITIONES.

millimis hunc primum suum conatum probatum iri animadverterit Scaliger, idem in reliquo Hippocrate tentaturum: quod jam in non minus eloquenti, quam fido ejusdem Hippocratis interprete Celso, cursim volutando, perfecit, cujus novam editionem, si per otium relegere dignabitur, castae emendataeque Latinitatis amantibus propediem adornat.

Joannes Tornaesius in Epistolis Gallicis ad Jos. Scaligerum, pag. 325.

J'Imprime *Corn. Celsus* en petit volume, comme autrefois feu mon Pere l'avoit imprimé. Je ne fers de ce que je trouve de bon en l'edition de Constantin par Rouillé, & en celle de Henri Estienne. J'ay entendu depuis deux jours que vous avez des Notes sur cet Auteur là, tant de feu Monsieur vôtre Pere que de vous. Je vous supplie bien fort & avec toute affection, qu'il vous plaise me vouloir faire part de ce que vous avez: je l'imprimeray avec toute la diligence qu'il me sera possible. Vous ferez du bien au public, & je reconnistray le secours que vous m'aurez fait ainsi que le trouverez bon.

Paulo post.

Pour revenir à mon affaire, je vous prieray me faire ce bien que d'envoyer à Paris au Sire Ambroise Drouard Libraire juré près Saint Benoist, ce que vous aures sur *Celsus*, afin qu'il me le fasse tenir le plus promptement qu'il pourra. &c.

P. Colomesius Galliae Oriental. pag. 116.

Celsum etiam pollicebatur Joh. Walaeus D. M. de cujus morte Sam. Sorberius in Epistol. Gallicis p. 442. In eundem Auctorem notas parabat Aelius Everardus Vorstius apud Leidenenses primarius Medicinae Professor, de quo Cunaeus in laudatione funebri.

Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI. de la dernière edition.

On dit que Mr. Rhodius en fait imprimer un (*Celse*) à Padouë, & nous avons ici (à Paris) Mr. Mentel qui en promet un pareillement en vertu de plusieurs manuscrits & revisions qu'il a devers soi. Pour ce dernier, quoi qu'il dise & promette

mette beaucoup, il ne fait jamais rien, & dit toujours qu'il fera merveille.

JACOBUS HOLSTIUS Tonningae Medicus scripsit commentarium in Celsum *Morbof. Polybistor. liter. IV. pag. 174.*

PETRUS DACQUETUS Furnensis Medicus scripsit Commentarium in Celsum. *Valer. Andr. Dessel. Biblioth. Belgic. p. 734.*

TESTIMONIA ET

ELOGIA de CELSO.

Quintil. Instit. Orat. L. XII. C. XI.

Quid plura? cum etiam Cornelius Celsus mediocri vir ingenio non solum de his omnibus conscripserit artibus, sed amplius rei militaris, & rusticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit? dignus vel ipso proposito, ut eum scisse omnia illa credamus.

Franciscus Floridus Sabinus Lætion. Subciv. lib. I. cap. IV.

Cornelium Celsum ego tam excellentem scriptorem fuisse reor, ut paucos ei anteponendos Latium protulisse censeam, cum medicinam tam candide, eleganterque Romanis literis illustraverit, quam potuit, qui ingenium sic ad omnes scientias versatile habuit, ut ad id unum à natura formatus videretur, quod vir praestantissimus tractare constituisset. Itaque cum ejus, quae exstant, lucubrationibus nihil sit pulcrius, nihil elegantius, quam ornatè Philosophica explicasse credendus est? de quibus non pauca ab illo Scepticos imitato scripta fuisse, memoriae prodidit Fabius Quintilianus, in iis etiam Celso perlaepe (ut ejus de Oratoria Institutione libri testantur) adversatus, quae ad Oratoriam artem spectantia, utinam cum infinitis aliorum voluminibus commune naufragium passa non fuissent. Nam & Celsi ingenium latius agnosceremus, & Rhetoricos ad Herennium libros non modo non ad Celsum, sed ne ad mediocrem quidem Celsi auditorem esse referendos, tamquam in speculo (ut est in proverbio) conspiceremur.

Clau-

TESTIMONIA ET ELOGIA DE CELSO.

Claudius Verderius Censio. in Auctores,
pag. 144.

Cornelius (Celsus) de Latinitate est tam bene meritus, ut inter Latinos videatur is, qui inter Graecos Theophrastus fuit. Sed Hippocratem, & Graeca pene omnia parum feliciter vertit. Exemplo sit Aphorismus quidam Hippocratis, quem ille sic interpretatur lib. II. cap. 7. circa finem. *Alvus nigra*, inquit, *sanguini atro similis repentina, sive cum febre, sive sine febre perniciofa est*, αὐτὴμαλῶς autem in Hippocratis Graeco non repentinum, sed spontaneum significat: ut idem alio Aphorismo αὐτὴμαλῶς κήρυκας πρὸς αἰγέλας καὶ κήρυκας τῶν νόσων esse dixit, hoc est lassitudines non quidem repentinas, sed spontaneas, praenuncias & praecones morborum esse. Etenim ex repentino motu repentina lassitudo evenire potest, non tamen erit morbi praenuncia, quia causam habet motum: deinde vero Celsus, *repentina*, particulam ita collocat, ut ad *alvumne* an ad *febrem* referatur, vix dignoscas. Melius itaque vertit Theodorus: *Dejectiones nigrae modo sanguinis atrii sponte venientes, cum febre sive sine febre pessimae sunt, & quo plures sunt pravi colores eo pejus: sed si ex medicamento tales digeruntur melius est, & quo plures non pravi colores eo melius.* Nec quoque integrum Aphorismum vertit Celsus, sed sententiam Hippocratis secuit per medium. Nec Theodorus utique bene vertit, sic enim transtulit Aphorismum 79. particulae IV. *Si quis sanguinem mingit, & grumos, & guttatim emittit urinam, ac dolorem ad ventrem inum, & pectinem & foemen, vitiis vesicae laborat.* Celsus in eundem errorem incidit. *Aut si paulatim distillat*, ait Celsus, *vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in vesica vitium est.* Graecum autem Hippocratis, *in vesica*, non habet, sed *circa vesicam* hoc est, περὶ κύστης. Celsus lib. II. cap. 2. *Si Austri pluviaeque hyemem occuparint, ver autem frigidum & siccum est, gravidae quidem foeminae, quibus adest partus, abortu periclitantur: hae vero, quae gignunt, imbecillos vix-*
que

TESTIMONIA ET ELOGIA DE CELSO.

que vitales edunt. Ceteros lippitudo arida, & si seniores sunt, gravedines atque destillationes, male habent. Haec ad verbum ex Hippocrate esse videntur, nisi quod συντίμως ἀπιδνύσκειν, male habere non est. Magna certe est differentia inter male habere & continuo mori. at male habet, qui continuo moritur. credo equidem: sed ita sit, Celsus Hippocratem non bene vertit. Pylorum intestinum à Graecis ita dictum esse commentatur, quod per partes inferiores, tanquam per ostium, ea quae in corpore excrescunt, emitat: cum Pylorum, pugnante è diametro ratione, tale nomen fortitum esse ex Galeno pateat, quia scilicet nihil nisi prius in chylum (chylum enim pro Latina voce usurpant medici) conversum tamquam bonus janitor exire sinat, & postea ad inferiora intestina deducit, non ut deiciat, sed ut remotetur potius in corpore, & ab hepate in sanguinem transmittatur. Eaque ratione permotus Galenus V. de Usu partium, non τὸ ἀειπεμάτων, sed alimentorum ait esse instrumenta: ideoque à natura flexuosa facta, ut cibus non repente fluat, sed perstans concoquatur & nutriat. Apud Celsum denique observationes quaedam sunt ludicrae, qualis haec, si nimirum aegrotus summis digitis extrema parietum evellat, hoc est, lapillos ex muro eradicet, signum mortis esse.

Ab hoc Latinitatis amantes Latinas morborum nuncupationes repetere debebant. *Vertunianus in Hippocrat. librum de vulneribus cap. p. 71.*

Medicorum Deus. *Casaub. Ep. 29.*

Purissimus Scriptor Cornelius Celsus.

Voss. de Vitiis Serm. I. c. 16.

Janus Doufa, Epigram. Acad. Leid. Praef.

Ad Cornelium Celsum.

Facta urbana tuo res Rustica munere scriptis

Nec minus illustris est Medicina tuis.

Hinc quoque militiae tractasti commoda Rhetor,

Hoc Martem Musis jungere Celse fuit.

Balduinus Ronseus, Gandav.

De Cornelio Celso.

Hippocrati quantum debet Cos insula magno,

Pergama tantundem docte Galene Tibi.

His

TESTIMONIA ET ELOGIA DE CELSO.

*His tamen ambobus quantum sua patria debet,
Tantum Corneli, maxima Roma Tibi!*
Joan. Sambucus, Sub imagine Celsi,
De Eodem.

*Ausonias Cous votis perductus in oras
Edidit hunc foetum, veste fovetque sua.
Hic puris repetit verbis quaecumque probantur,
Et superat molem, Forliviane, tuam.*
Pithoeus Epigram. Vet. lib. 2. pag. 48.
Cornelius Celsus.

*Dictantes medici quandoque & Apollinis artes
Musas Romano jussimus ore loqui.
Nec minus est nobis per pauca volumina famae,
Quam quos nulla satis bibliotheca capit.*
De Cornelio Celso
Incerti.

*Cui Celsum ingenium dederat natura, quid illi
Mirum, si CELSI nomine nomen adest?*
*Hippocrati multum debebas Graie quod artem
Partibus innumeris excoluit medicam.*
*Plus meruit CELSUS: Latiis namque intulit oris
Artem hanc; quod majus quam excoluisse reor.*
*Hippocrates arti Graios invenit amicos,
Nec suasse quis huic, sed docuisse, fuit.*
*CELSUS abhorrentes Romanos traxit ad artem,
Et miro medicos reddidit eloquio.*
*Omnia quae Cous, scripsit, sed plura; quid ergo
Est opus ut magno cedat hic Hippocrati.*
Lilius Gregorius Gyraldus Dialogismo xv.
Existimo te, Hieronyme doctissime, probe scire,
quantae auctoritatis sit Cornelius Celsus apud Lati-
nos, probeque accedere ad Ciceronis elegantiam.
Quapropter soleo libenter ejus lectione delectari.
Caspar Barthius ad Statii Thebaid. L. III. vs. 367.
p. 777.

Pariter loquitur elegantissimus eorundem tempo-
rum aut paullo superiorum auctor Cornelius Celsus,
cujus utinam omni genere edita scripta ad nos per-
venissent.

Caspar Barthius ad Statii Thebaid. L. II.
vs. 677. pag. 611.

Nos Corn. Celsum secuti ita optime nos Latine
loqui

TESTIMONIA ET ELOGIA DE CELSO.

loqui putamus, quem ille (*Nonius*) cum minoris alibi auctoritatis esse jactat, cum supercilio suo Grammatico. &c.

God. Stewechius ad *Veget. de R. M.* III. 6.

Cornelius Celsus auctor Latinae Linguae idoneus, & locuples, si quis alius.

Jacobus Mosantus Brionius,

Cornelio Vigmanno Cadomensi Medico.

Et ut innumeros alios omittam, sit unus instar omnium inclytus ille tui agnominus *Cornelius Celsus*: Deus bone! quam diserta illius dictio, quam Latina & castigata! quam beatum, in quo vixit, aevum redolens! Scio sibi persuadere multos, illum non medicum de re medica scripsisse, sed fallunt aut falluntur. *Epistol. pag. 77.*

Ulyss. Aldrovand. de Insect. L. 1. c. 3. de Cera.

Nihilo scilicet insolentius atque a Celso gravi, & Latinae Linguae auctore.

H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg.

Part. 1. cap. 7.

Primo sese offert Celsi maxime proprius Latine loquendi modus, quem ego inter caeteros admiror.

Idem.

Operat. Chirurg. Part. 1. cap. 17.

Notetis Celsum, qui ad amussim semper loquitur, tres usurpare voces, *filum*, *linum*, & *aciam*.

Idem.

Operat. Chirurg. Part. 1. cap. 32.

Mirabilis Celsus in omnibus, quem nocturna versare manu, versare diurna consulo.

Christophorus Cellarius in Prolegom. Curar. Posteriorum de Barbarismis & Idiotismis Sermonis Latini pag. 19.

Proximus Augusti temporibus *Cornelius Celsus* fuit Medicinae scriptor elegantissimus a *Columella I. cap. 1.* & *Quintiliano XII. cap. ult.* laudatus, quem ipsi aureo saeculo nonnulli inserunt.

Idem in Aureo saeculo p. 81.

Accedit Celsus, scriptor vix inferior iis, qui sub Augusto floruerunt.

Idem saeculo Argenteo p. 110.

At *Cornelius Celsus*, nisi ipse censors Augusti aevi, certe eidem proximus.

* * * * *

IN-

INDEX CAPITUM CELSI MEDICINAE.

LIBER I.

PRAEFATIO.

C A P.	Pag.
I. <i>Quemadmodum sanos agere conveniat.</i>	20
II. <i>Quae imbecillis servanda sint.</i>	21
III. <i>Observationes quaedam, prout res novae incidunt & corporum genera, & sexus, & aetates, & tempora anni sunt.</i>	24
IV. <i>De his, quibus caput infirmum est.</i>	34
V. <i>De his, qui lippitudine, gravedine, destillatione tonsillisque laborant.</i>	36
VI. <i>Ad solutam alvum remedia.</i>	ibid.
VII. <i>Remedia ad coli dolorem.</i>	37
VIII. <i>Quae agenda sunt stomacho laborantibus.</i>	38
IX. <i>Quid observandum sit dolore nervorum laborantibus.</i>	39
X. <i>Observatio in pestilentia.</i>	40

LIBER SECUNDUS.

PRAEFATIO.

	41
I. <i>Quae anni tempora, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora, vel tuta, vel morbis opportuna sint, & quod valetudinis genus in quoque timeri possit.</i>	42
II. <i>De Signis adversae valetudinis futurae.</i>	47
III. <i>Quae bona in aegrotantibus signa sint.</i>	49
IV. <i>Mala signa aegrotantium.</i>	10
V. <i>De Signis longae valetudinis.</i>	13
VI. <i>De indiciis mortis.</i>	ibid.
VII. <i>De Notis, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit.</i>	18
VIII. <i>Quae notae in quoque morbi genere vel spem vel pericula ostendant.</i>	66
IX. <i>De Morborum curationibus.</i>	76
X. <i>De sanguinis detractione per venas.</i>	77
	XI.

INDEX CAPITUM.

XI. De sanguinis detractiōe per Cucurbitulas.	82
XII. De Dejectione.	84
XIII. De Vomitu.	87
XIV. De frictione.	ibid.
XV. De gestatione.	90
XVI. De abstinentia.	92
XVII. De sudore.	93
XVIII. Qui cibi potionesque, aut valentis aut mediae aut imbecillae materiae sint.	96
XIX. Quae natura ac proprietas cujusque rei sit, qua vescimur.	100
XX. De his, quae boni succi sunt.	101
XXI. - - - - - mali - -	ibid.
XXII. Quae res lenes, quaeve acres sint.	102
XXIII. De his, quae crassiores, quaeve tenuiores pituitam faciunt.	103
XXIV. De his, quae stomacho idonea sint.	ibid.
XXV. Quae res alienae stomacho sunt.	104
XXVI. De his, quae inflant.	ibid.
XXVII. De his, quae calefaciunt, aut refrigerant	105
XXVIII. De his, quae intus facile corrumpuntur.	ibid.
XXIX. De his, quae alvum movent.	106
XXX. De his, quae alvum adstringunt.	107
XXXI. De his, quae urinam movent.	108
XXXII. De his, quae ad somnum apta sunt.	ibid.
XXXIII. De his, quae materiam evocant.	ibid.

LIBER TERTIUS.

I. De Morborum generibus.	111
II. Quomodo morbi cognoscuntur, & an increcant, an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.	113
III. De Februm generibus.	115
IV. De Curationum diversis generibus.	117
V. De Februm speciebus, & singularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus sit.	123
VI. Quando potiones febricitantibus dari expediat.	127
VII. Quomodo pestilentes febres curari debeant.	133
VIII. Curatio semitertianae febris, quae ἡμικρῆσις dicitur.	136
IX. Curatio lentarum februm.	ibid.
X. Remedia in febris ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & scabritiem linguae.	138

INDEX CAPITULI.

XI. Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.	140
XII. Curatio horroris in febribus.	141
XIII. ———— quotidianae febris.	143
XIV. ———— tertianae febris.	ibid.
XV. ———— quartanae febris.	144
XVI. ———— duarum quartanarum.	146
XVII. ———— quotidianae febris, quae ex quartana facta sit.	147
XVIII. De tribus insaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae à Graecis <i>Opvillus</i> dicitur.	148
XIX. De Cardiacis.	156
XX. De Lethargicis.	158
XXI. De Hydropicis.	160
XXII. De Tabe, & ejus speciebus.	167
XXIII. De Comitiali morbo.	172
XXIV. De Regio morbo.	175
XXV. De Elephantia.	176
XXVI. De Attonitis.	177
XXVIII. De Resolutione nervorum.	178

LIBER QUARTUS.

I. De Humani corporis interioribus sedibus.	182
II. De Curationibus morborum, qui nascuntur à capite.	186
III. De Cervicis morbis.	193
IV. De Faucium morbis: & primum de Angina.	196
V. De Stomachi morbis.	205
VI. De laterum doloribus.	209
VII. De Viscerum morbis: & primo, de Pulmone	211
VIII. De Hepaticis.	213
IX. De Lienosis.	215
X. De Renum morbis.	216
XI. De Intestinorum morbis: & primo de Cholera.	217
XII. De Coeliaco ventriculi morbo.	220
XIII. De Tenuioris intestini morbo.	221
XIV. De Morbo intestini plenioris.	223
XV. De Torminibus.	224
XVI. De Laevitate intestinorum.	226
XVII. De Lumbricis alvum occupantibus.	227
XVIII. De Tenesmo.	228
XIX. De Ventris fluxu.	229
XX. De Vulvae morbo.	232
XXI. De Seminis nimia ex naturalibus profusione.	235
XXII. De Coxarum morbis.	ibid.
XXIII.	

INDEX CAPITUM.

XXIII. De Genuum dolore	237
XXIV. De Manuum & pedum articularumque vitiis.	ibid.
XXV. De Refectione convalescentium à morbo.	240

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO.	241
I. De Simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta sunt: & primo de his, quae sanguinem supprimunt.	242
II. Quae vulnus glutinent.	ibid.
III. Quae concoquant, & moveant pus.	243
IV. Quae aperiant vulnera.	ibid.
V. Quae purgent.	ibid.
VI. Quae rodant.	244
VII. Quae exedant corpus.	141
VIII. Quae adurant.	ibid.
IX. Quae crustas ulceribus inducant.	246
X. Quae crustas ulceribus resolvant.	ibid.
XI. Quae discutiant ea, quae in aliqua parte corporis coe-runt.	ibid.
XII. Quae evocent, & educant.	247
XIII. Quae exasperata laeuent.	ibid.
XIV. Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.	ibid.
XV. Quae molliant.	ibid.
XVI. Quae cutem purgent.	248
XVII. De Misturis simplicium rerum; & de ratione ponderum.	ibid.
XVIII. De Malagmatis.	256
XIX. De Emplastris.	260
XX. De Pastillis.	268
XXI. De Pessis.	270
XXII. De Medicamentis, quibus aridis utimur.	271
XXIII. De Antidotis & quibus malis opitulentur.	274
XXIV. De Acopis.	276
XXV. De Catapotiis.	278
XXVI. De Quinque generibus noxarum corporis.	282
XXVII. De vulneribus, quae per morsus inferuntur, eorumque curationibus.	307
XXVIII. De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, nascuntur.	315

INDEX CAPITUM.

LIBER SEXTUS.

I. De Vitiis singularum corporis partium.	342
II. De Porrigine.	343
III. De Sycofi.	344
IV. De Areis.	ibid.
V. De Varis, & Lenticulis & Ephelide.	345
VI. De oculorum morbis: & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur.	346
VII. De aurium morbis.	370
VIII. De Narium morbis.	378
IX. De Dentium dolore.	380
X. De Tonsillis.	383
XI. De oris ulceribus.	385
XII. De Linguae ulceribus.	385
XIII. De Parulidibus & ulceribus gingivarum.	ibid.
XIV. De Uvae morbo.	389
XV. De Cancro oris.	390
XVI. De Parotidibus.	391
XVII. De Umbilico prominente.	392
XVIII. De Obscoenarum partium vitiis.	ibid.
XIX. De Digitorum ulceribus.	403

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.	405
I. De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis esse Chirurgus debeat, & quid hoc in libro describatur.	407
II. De his: quae per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.	ibid.
III. De bonis, malisve signis Suppurationum.	410
IV. De Fistulis.	412
V. De Telis è corpore extrahendis.	415
VI. De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, & Steatomate, capitis tuberculis.	419
VII. De Oculorum vitiis, quae scalpello & manu curantur.	121
VIII. De Aurium morbis, qui manu & scalpello curantur.	
IX. Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri & curari possint.	439
X. De Polypo.	441
XI.	

INDEX CAPITUM.

XI. De Ozana.	442
XII. De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.	443
XIII. De Cervicis vitio.	447
XIV. De Umbilici vitiis.	448
XV. Quomodo Aqua hydropicis emittatur.	451
XVI. De Ventre ictu perforato & Intestinis vulneratis.	452
XVII. De Interiore membrana abdominis rupta.	454
XVIII. De Testiculorum natura, & morbis.	455
XIX. De Testiculorum curationibus communibus: & primo de incisione & curatione Inguinis, vel Scroti.	460
XX. De Intestini in scrotum devoluti curatione.	464
XXI. De Omenti in scrotum prolapsi curatione.	467
XXII. De Ramicis curatione.	468
XXIII. De Carne, quae inter tunicas testiculorum concrevit, & de Nervo indurato.	470
XXIV. De Ramice inguinis.	471
XXV. Ad tegendum Glandem colis, si nuda est.	ibid.
XXVI. De Urinae reddendae difficultate & curatione.	473
XXVII. De Cancro, qui excisa vesica nascitur.	485
XXVIII. Si Naturalia seminarum non admittunt concubium, quomodo curari conveniat.	488
XXIX. Qua ratione Partus emortuus ex utero excutiat.	489
XXX. De Ani vitiis.	493
XXXI. De Varicibus.	495
XXXII. De Digitis cohaerentibus, & curvatis.	497
XXXIII. De Gangraena.	ibid.

LIBER OCTAVUS.

C A P.

I. De positu & figura Ossium totius humani corporis.	419
II. Ossa vitiata & corrupta, quibus signis cognoscantur, & qua ratione curentur.	507
III. Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, feramentis ad id paratis.	510
IV. De Calvaria fracta.	514
V. De naso fracto.	521
VI. De Auribus fractis.	523
VII. De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus.	524
VIII. De Jugulo fracto.	526
IX. De Costis fractis.	528
X. De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum.	

INDEX CAPITUM.

rum fractorum, vel evulforum, communibus curationibus.

	531
XI. De Ossibus luxatis.	542
XII. De Maxilla luxata.	545
XIII. De Capite luxato.	546
XIV. De Spina luxata.	547
XV. De Humero luxato.	548
XVI. De Cubito luxato.	550
XVII. De Manu luxata.	551
XVIII. De Palma luxata.	552
XIX. De Digitis luxatis.	<i>ibid.</i>
XX. De Femore luxato.	553
XXI. De Genu luxato.	555
XXII. De Talo luxato.	556
XXIII. De Planta luxata.	<i>ibid.</i>
XXIV. De Digitis luxatis.	557
XXV. De his, quae cum vulnere loco moventur.	<i>ibid.</i>

Finis Indicis Capitum in Celsi medicinam.

A. CORN.

A. CORN. CELSI
M E D I C I N A E
L I B E R P R I M U S.

P R A E F A T I O.

UT ALIMENTA sanis corpo-
ribus Agricultura, sic 1 sanita-
tem aegris Medicina promit-
tit. Haec nusquam quidem
5 non est. Siquidem etiam im-
peritissimae gentes herbas, a-
liaque prompta in auxilium vulnerum mor-
borumque noverunt. Veruntamen apud
Graecos aliquanto magis, quam in caeteris
10 nationibus, exulta est: ac ne apud hos
quidem à prima 2 origine, sed paucis ante
nos seculis; utpote cum vetustissimus auc-
tor AEsculapius celebretur. Qui, quoniam
adhuc rudem & vulgarem hanc scientiam
15 paulo subtilius excoluit, 3 in deorum nume-
rum receptus est. Hujus deinde duo filii,
Podalirius & 4 Machaon, bello Trojano
ducem Agamemnonem secuti, non me-
diocrem opem commilitonibus suis attu-
lerunt.

Parif. Ed. ARTIUM A. CORN. CELSI LIBER PRI-
MUS INCIPIT. Mediol. Ed. etiam addit INCIPIT.
à Par. abest vox PRAEFATIO.

1 De Vet. Med. Tom. viii. 22. 2 De Vet. Med. iii.
8. 3 Orat. Theffal. N. 178. 4 Orat. Theff. 183.
Maxim. Tyr. Differt. xxix. Plato de Rep. lib. iii. pag.
407. Tom. ii. ed. H. Steph. Aristides Orat. in Asclepiada.

lerunt. Quos tamen Homerus non in pe-
 stilentia, neque in variis generibus mor-
 borum aliquid attulisse auxilii, sed vulne-
 ribus tantummodo ferro & medicamentis
 mederi solitos esse proposuit. Ex quo ap- 5
 paret, has partes medicinae solas ab his es-
 se tentatas, easque esse vetustissimas. Eo-
 demque auctore disci potest, morbos
 tum ad iram deorum immortalium rela-
 tos esse; & ab iisdem opem posci solitam. 10
 Verique simile est, inter non multa auxi-
 lia adversae valetudinis, plerumque tamen
 eam bonam contigisse ob bonos mores,
 quos neque desidia, neque luxuria vitia-
 rant. Siquidem haec duo corpora, prius in 15
 Graecia, ¹ deinde apud nos affligerunt.
 Ideoque multiplex ista medicina, neque
 olim, neque apud alias gentes necessaria,
 vix aliquot ex nobis ad senectutis princi-
 pia perducit. Ergo etiam post eos, de qui- 20
 bus retuli, nulli clari viri medicinam ex-
 ercuerunt; donec majore studio litera-
 rum disciplina agitari coepit. quae ut
 animo praecipue omnium necessaria, sic
 corpori inimica est. Primoque medendi 25
 scientia, sapientiae pars habebatur, ut &
 morborum curatio, & rerum naturae con-
 templatio sub iisdem auctoribus nata sit:
 scilicet his hanc maxime ² requirentibus,
 qui corporum suorum robora inquieta 30
 cogitatione, nocturnaue vigilia minue-
 rant. Ideoque multos ex sapientiae pro-
 fessoribus peritos ejus fuisse accepimus:
 clarissimos vero ex his Pythagoram, &
 Empe-

*l. 7. Florent. ed. Eodem vero auctore. l. 11. M. inter
 nonnulla auxilia. l. 19. M. F. P. aliquos. l. 21. P. non-
 nulli clari.*

¹ Serv. ad Virgil. Aen. 1. 641. Isidor. Orig. lib.
 XIV. c. 3. p. 1162. Suidas V. *Αἰσχρολογία*. ² Caelius Au-
 relian. Tard. Pass. lib. v. cap. 9. Hippocrat. Democrit.
 de Nat. Hom. 13.

Empedoclem, & Democritum. Hujus autem (ut quidam crediderunt) discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab studio sapientiae disciplinam hanc separavit, vir & arte
 5 & facundia insignis. Post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras & Chrysippus, tum Herophilus & Erasistratus sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diversas
 10 curandi vias processerint.

Iisdem temporibus in tres partes medicina diducta est: ut una esset, quae victu: altera, quae medicamentis: tertia, quae manu mederetur. Primam *ἀγειτικήν*, secundam
 15 *φαρμακωτικήν*, tertiam *χειρουργικήν* Graeci nominaverunt. Ejus autem, quae victu morbos curat, longe clarissimi auctores etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae¹ sibi cognitionem
 20 vendicaverunt, tanquam sine ea, trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam, professus, in usu & experimentis eam posuit.
 25 Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto post Heraclides Tarentinus, & alii quoque non mediocres viri secuti, ex ipsa professione se *ἰατροεικούς* appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quae victu curat,
 30 medicina divisa est, aliis rationalem artem, aliis usum tantum sibi vendicantibus: nullo vero quicquam post eos, qui supra comprehensi sunt, agitante, nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem
 13, 11.

l. 11. M. F. P. Iisdemque. l. 12. P. divisa est. l. 24. F. in usu tantum &. l. 26. M. alii qui non. P. alii aliqui non.

1 de Vet. Med. xxxvi. 18. de Steril. xviii. 1.

nem magna ex parte mutavit. Ex cujus
 successoribus Themison nuper ipse quo-
 que quaedam in senectute deflexit. Et per
 hos quidem maxime viros salutaris ista no-
 bis professio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinae
 partibus, ut difficillima, sic etiam clarissi-
 ma est ea, quæ morbis medetur, ante om-
 nia de hac dicendum est. Et, quia prima in
 ea dissensio est, quod alii sibi experimento-
 rum tantummodo notitiam necessariam ef-
 se contendunt: alii, nisi corporum rerum-
 que naturalium ratione comperta, non satis
 potentem usum esse proponunt: indican-
 dum est, quæ maxime ex utraque parte di-
 cantur, quo facilius nostra quoque opinio
 interponi possit.

Igitur hi, qui rationalem medicinam
 profitentur, hæc necessaria esse propo-
 nunt: Abditarum & morbos continentium
 causarum notitiam, deinde Evidentium,
 post hæc etiam Naturalium actionum, no-
 vissime Partium interiorum. Abditas cau-
 sas vocant, in quibus requiritur, ex qui-
 bus principiis nostra corpora sint, quid se-
 cundam, quid adversam valetudinem fa-
 ciat. Neque enim credunt, posse eum scire,
 quomodo morbos curare conveniat, qui,
 unde hi sint, ignoret. Neque esse dubium,
 quin alia curatione opus sit, si ex quatuor
 principiis vel superans aliquid vel deficiens
 adversam valetudinem creat; ut quidam
 ex sapientiae professoribus dixerunt: alia,
 si in humidis omne vitium est; ut He-
 ro-

l. 10. F. eo. l. 15. M. F. P. ignorant re naturalium.

1 De Flatib. 11. 3. 4. Pallad. ad Hippocr. Epid. vi.
 pag. 223.

rophilo visum est: alia, si in spiritu; ut Hippocrati: alia, si sanguis in eas venas, quae spiritui accommodatae sunt, transfunditur, & inflammationem, quam Graeci
 5 φλεγμονὴν nominant, excitat, eaque inflammatio talem motum efficit, qualis in febre est; ut Erasistrato placuit: alia, si
 10 manantia corpuscula per invisibilia foramina subsistendo iter claudunt; ut Asclepiades contendit. Eum vero recte curaturum, quem prima¹ origo causae non fefellerit, 4, 27.
 Neque vero inficiantur, experimenta quoque esse necessaria; sed, ne ad haec quidem aditum fieri potuisse, nisi ab aliqua ratio-
 15 ne, contendunt. Non enim quidlibet antiquiores viros aegris inculcasse; sed cogitasse, quid maxime conveniret; & id usu explorasse, ad quod ante conjectura aliqua ducti essent. Neque interesse, an initio ple-
 20 raque explorata sint, si à consilio tamen coeperunt. Et id quidem in multis ita se habere. Saepe vero etiam nova incidere genera² morborum, in quibus nihil adhuc
 25 usus ostenderit, ut ideo necessarium sit animadvertere, unde ea coeperint; ceu sine quo nemo mortalium reperire possit, cur hoc, quam illo, potius utatur. Et ob haec quidem in obscuro positas causas persequuntur. Evidentes vero has appellant,
 30 in quibus quaerunt, initium morbi calor attulerit, an frigus; fames, an satietas; & quae similia sunt. Occursurum enim initio ducunt eum, qui originem non ignorarit. Naturales vero corporis actiones
 4, 27.
 6, 32.
 13, 4.
 appel-

l. 18. M. F. P. ignorant ad. l. 19. F. P. duxisset. l. ead. M. F. P. an nunc jam pleraque. l. 24. P. & ideo l. 25. M. F. P. ignorant ceu. l. 32. M. F. P. enim vitio.

¹ Hippocr. de Art. xx. 4. ² Plato de Republ. lib. iii. Tom. ii. pag. 405. Lindan. Exercitar. Bazarav. pag. 754.

appellant, per quas spiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque assumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem haec in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare 5 venae nostrae modo submittant se, modo attollant: quae ratio somni, quae vigiliae fit. Sine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, intra haec nascentibus, posse. Ex quibus quia 10 quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur, huic potissimum insistant; &, duce, alii, Erasistrato¹, atteri cibum in ventre contendunt: alii, Plistonico, Praxagorae discipulo, putrescere: alii credunt Hippocrati, 15 per calorem cibos concoqui. Acceduntque Asclepiadis aemuli, qui, omnia ista vana & supervacua esse, proponunt. Nihil enim concoqui, sed² crudam materiam, sicut assumpta est, in corpus omne diduci. Et haec 20 quidem inter eos parum constant. Illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, si hoc; alium, si illud verum est. Nam si teritur intus, eum quaerendum esse, qui facillime teri possit. Si putrescit, eum, in quo 25 hoc expeditissimum est. Si calor concoquit, eum, qui maxime calorem foveat. At nihil ex his esse quaerendum, si nihil concoquitur: ea vero sumenda, quae maxime manent, qualia assumpta sunt. Eademque 30 ratione, cum spiritus gravis est, cum somnus aut vigilia urget, eum mederi posse arbitrantur, qui prius illa ipsa, qualiter eveniant, perceperit. Praeter haec, cum in interiori-

l. 2. potionemque & ars. l. 5. P. degerantur. l. 9. M. F. P. inter haec. l. 10. M. F. P. ignorant quia. l. 23. M. F. aliud, si. l. 27. M. F. P. moveat. l. 32. P. urgent.

¹ Macrob. Saturn. vii. 15. ² Caelius Aurelianus. Acut. Morb. l. i. c. 14.

rioribus partibus & dolores & morborum
 varia genera nascantur, neminem putant
 his adhibere posse remedia, ¹ quas ipse i- 4, 27.
 gnoret. Necessarium ergo esse, incidere ² 13, 4.
 5 corpora mortuorum, eorumque viscera at-
 que intestina scrutari. Longeque optime fe-
 cisse Herophilum ³ & Erasistratum, qui no-
 centes homines, à regibus ex carcere accep-
 tos, vivos inciderint, considerarintque, e-
 10 tiamnum spiritu remanente, ea, quæ natura
 ante clausisset, eorumque ⁴ posituram, co- 11, 12.
 lorem, figuram, magnitudinem, ⁵ ordinem,
 duritiem, molliem, laevorem, confrac-
 tum: processus deinde singulorum & re-
 15 cessus, sive quid inferitur alteri, sive quid
 partem alterius in se recipit. Neque enim,
 cum dolor intus incidit, scire, quid doleat,
 eum, qui, qua parte quodque viscus intesti-
 numve sit, non cognoverit. Neque curari
 20 id, quod aegrum est, posse ab eo, qui, quid
 sit, ignoret. Et cum per vulnus alicujus vi-
 scera patefacta sunt, eum, qui sanæ cujus-
 que colorem partis ignoret, nescire, quid
 integrum, quid corruptum sit; ideo nec suc-
 25 currere quidem posse corruptis: aptiusque
 extrinsecus imponi remedia, compertis
 interiorum & sedibus & figuris, cognitaque
 eorum magnitudine: similesque omnia,
 quae proposita sunt, rationes habere. Ne-
 30 que esse crudele, sicut plerique proponant,
 hominum nocentium, & horum quoque
 paucorum suppliciis, remedia populis in-
 nocentibus seculorum omnium quaeri.

Contra hi, qui se *εμπειράς* ab experien-
 tia

l. 3. M. F. P. quae ipse. l. 10. M. F. P. etiam spiritu.
l. 13. M. F. livorem. P. livores. l. 22. M. F. P. sanæ cu-
jusquam. l. 24. M. F. P. ita ne succurrere, l. 29. M. F.
P. ignotant proposita.

¹ De Diet. I. T. 1. Gal. Med. M. l. 2. ² Cic. T. O.
 11. 39. ³ Tertull. de An. c. 10. & 25. Gal. Adm. An.
 11. 5. ⁴ Gal. ad Eug. de prop. l. p. 501. T. 1. ⁵ De
 Vet. Med. xli. 25. seq. Alex. Tral. vii. 3.

tia nominant, evidentes quidem causas, ut
 necessarias, amplectuntur: obscurarum vero
 causarum & naturalium actionum quae-
 stionem ideo supervacuum esse conten-
 dunt, quoniam incomprehensibilis natura
 fit. Non posse vero comprehendi, patere
 ex eorum, qui de his disputarunt, discor-
 dia: cum de ista re, neque inter sapientiae
 professores, neque inter ipsos medicos con-
 veniat. Cur enim potius aliquis Hippocra-
 ti credat, quam Herophilo? cur huic potius,
 quam Asclepiadi? Si rationes sequi velit,
 omnium posse videri non improbabilis: si
 curationes, ab omnibus his aegros perduc-
 tos esse ad sanitatem. Itaque neque dispu-
 tationi, neque auctoritati cujusquam fi-
 dem derogari oportuisse. Etiam sapientiae
 studiosos maximos medicos esse, si ra-
 tiocinatio hos faceret: nunc illis verba
 superesse, deesse medendi scientiam. Dif-
 ferre quoque pro natura locorum, ge-
 nera medicinae; & aliud opus esse Romae,
 aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Quod si
 morbos hae causae facerent, quae ubique eae-
 dem essent, remedia quoque ubique eadem
 esse debuissent. Saepe etiam causas apparere,
 ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his
 patere medicinam. Quod si scientiam hanc
 non subjiciat evidens causa, multo minus
 eam posse subjicere, quae in dubio est. Cum
 igitur illa incerta incomprehensibilisque
 sit, a certis potius & exploratis petendum
 esse praesidium; id est, his, quae experien-
 tia in ipsis curationibus docuerit, sicut
 in

*l. 15. M. F. P. Ita cum neque. l. 19. M. F. P. hoc fa-
 ceret. l. 24. M. F. P. eae causae. l. 26. M. F. P. debuif-
 sent. l. 30. M. F. P. incomprehensibilis fit. l. 33. P. qui.*

*1 Thessal. orat. 130. Galen. de Simpl. Med. Facult.
 111. 12. Clem. Alex. Strom. lib. vi. Valeriol. Enarrat.
 lib. 11. Enar. 5.*

in caeteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem disputatione, sed usu fieri. Ac, nihil istas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quo-
 5 que disci, quod, qui diversa de his senserint, ad eandem tamen sanitatem homines perduxerint. Id enim fecisse, quia non ab obscuris causis, neque à naturalibus actionibus, quae apud eos diversae erant;
 10 sed ab experimentis: prout cuique responderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab istis quaestionibus deductam esse medicinam, sed ab ¹ experimentis. Aegrorum enim, qui sine medicis e-
 15 rant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum assumpsisse, alios propter fastidium ² abstinuisse, levatumque magis eorum morbum fuisse, qui abstinue-
 rant. Itemque alios in ipsa febre aliquid
 20 edisse, alios paulo ante eam, alios post remissionem ejus: optime deinde his cessasse, qui post finem febris id fecerant. Eademque ratione alios inter principia protinus usos esse cibo pleniore, alios exiguo;
 25 gravioresque eos factos, qui se implerant. Haec similiaque cum quotidie inciderent, diligentes homines ³ notasse, quae plerumque melius responderent: deinde aegrotantibus ea praecipere coepisse. Sic medicinam or-
 30 tam, subinde aliorum salute, ⁴ aliorum interitu, perniciose discernentem à salutaribus. Repertis deinde medicinae remediis, homines de rationibus eorum differere coepisse: nec post rationem, medicinam esse

l. 3. P. At. l. 5. P. diverso. l. 18. M. F. P. morbum esse. l. 22. M. F. P. fecerint. l. 25. M. F. P. implerent. l. 32. F. deinde jam remediis. P. deinde medicinae jam remediis.

¹ Diod. Sicul. 1. 82. ² Hippocrat. de Arte T. vi. de Vet. Med. x. 17. x1. ³ Praecept. 11. 26. 27. ⁴ Columell. lib. 1. cap. 1.

se inventam; sed post inventam medicinam, rationem esse quaesitam. Requiritur etiam, ratio idem doceat, quod experientia, an aliud. Si idem, supervacuam esse: si aliud, etiam contrariam. Primo tamen re-
 media exploranda summa cura fuisse, nunc vero illa explorata esse: neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam desiderari medicinam. Quod si jam incidat mali genus aliquod ignotum, non
 ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obscuris: sed eum protinus visurum, cui morbo id proximum sit; tentaturumque remedia similia illis, quae vicino malo saepe succurrerint; & per ejus similitudinem opem reperturum. Neque enim se dicere, consilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artem posse praestare; sed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat. Neque ad rem pertinere, quomodo, sed quid optime digeratur: sive hac de causa concoctio intercidat, sive de illa; & sive concoctio sit illa, sive tantum digestio. Neque quaerendum esse, quomodo spiremus; sed, quid gravem tardumque spiritum expediat: neque, quid venas moveat; sed, quid quaeque motus genera significant. Haec autem cognosci experimentis. Et in omnibus ejusmodi cogitationibus in utramque partem differi posse. Itaque ingenium & facundiam vincere: morbos autem, non ² eloquentia, sed remediis curari. Quae si quis elinguis usu discre-

L. 2. P. requiritur: l. 3. M. P. F. etiam si ratio. l. 5. P. aliud, esse contrariam. l. 7. M. F. P. vero jam. l. 14. P. istis. l. 22. M. F. P. pertineat. l. ead. P. sed quam id. l. 24. M. F. P. incidat.

¹ Maxim. Tyrius Serm. XL. ² Lucian. Hippias pag. 503. Tom. II. ed. Bened.

discreta bene norit, hunc aliquanto majorem medicum futurum, quam si sine usu linguam suam excoluerit. Atque ea quidem, de quibus est dictum, supervacua esse tantummodo. Id vero, quod restat, etiam crudele; vivorum hominum alvum atque praecordia incidi; & salutis humanae praesidem artem, non solum pestem alicui, sed hanc etiam atrocissimam inferre: cum praefertim ex his, quae tanta violentia quaerantur, alia non possint omnino cognosci, alia possint etiam sine scelere. Nam colorem, laevorem, mollitiem, duritiem, similiaque omnia, non esse talia, inciso corpore, qualia integro fuerint. Tum quia, corporibus inviolatis, haec tamen metu, dolore, inedia, cruditate, lassitudine, & mille aliis mediocribus¹ affectibus saepe mutantur. Unde multo magis verisimile, interiora, quibus major mollities & lux ipsa nova est, sub gravissimis vulneribus & ipsa trucidatione mutari. Neque quicquam esse stultius, ² quam quale quid vivo homine est, tale existimare esse moriente, imo jam mortuo. Nam ne utrum quidem, ut nihilominus aërem contineat, spirante homine posse diduci: simulatque vero ferrum ad praecordia accessit, & discissum transversum septum est, quod membrana quadam superiores partes ab inferioribus diducit (*Ἀφ' ὧν γυναι* Graeci vocant) hominem protinus animam amittere: itaque demum mortui praecordia & viscus omne in conspectum latrocinantis medici dari: quod necess-

L. 13. M. F. P. *livorem* L. 15. M. F. P. *Quia cum.* L. 16. P. *inviolata sunt.* L. 17. & abest a F. P. L. 19. Unde abest a M. F. P. L. ead. F. P. *verisimile est.* L. 20. M. F. P. ignorant &. L. 21. M. F. P. *nova sit.* L. 23. P. F. *quidque vivo.* L. 25. M. P. Nam *uterum.* L. ead. M. F. P. *quidem,* qui minus ad rem pertinet. L. 32. M. F. P. ignorant itaque.

¹ Quintil. Declam. VIII. pag. 116. ed. Gron. ² Aristot. Hist. Anim. 111. 2.

neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit, non
 quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum,
 ut hominem crudeliter jugulet; non ut
 ſciat, qualia vivi viſcera habeamus. Si quid
 tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine
 conſpectui ſubjiciatur; id ſaepe caſum of-
 ferre curantibus. Interdum enim gladi-
 atorem in arena, vel militem in acie, vel
 viatorem à latronibus exceptum ſic vulne-
 rari, ut ejus interior aliqua pars: & in alio
 alia, aperiatur; atque ita ſedem, poſitum,
 ordinem, figuram, ſimiliaque cognoscere
 prudentem medicum, non caedem, ſed
 ſanitatē molientem; idque per miſericor-
 diam diſcere, quod alii dira crudelitate
 cognoverint. Ob haec, ne mortuorum qui-
 dem lacerationem neceſſariam eſſe. Quae,
 etſi non crudelis, tamen foeda ſit, cum ali-
 ter pleraque in mortuis ſe habeant: quan-
 tum vero in vivis cognosci poteſt, ipſa cu-
 ratio oſtendat.

Cum haec per multa volumina, perque
 magnae contentionis diſputationes à me-
 dicis ſaepe tractata ſint atque tractentur:
 ſubjiciendum eſt, quae proxima vero vi-
 deri poſſint, neque addiſta alterutri opi-
 nioni, neque ab utraque nimium abhor-
 rentia, ſed media quodammodo inter di-
 verſas ſententias. quod in plurimis con-
 tentionibus deprehendere licet, ſine am-
 bitione verum ſcrutantibus, perinde ut in
 hac ipſa re. Nam quae demum cauſae, vel
 ſecundam valetudinem praestent, vel mor-
 bos excitent; quomodo ſpiritus, aut cibus,
 vel

l. 20. M. F. P. aliqua pars aperiatur, & in ita ſedem.
 l. 16. M. F. P. Ob hoc. l. 26. M. F. P. poſſint, ea ne-
 que addiſta alterutri opinioni, neque ſunt ab utraque ni-
 mium abhorrentia, media. l. 31. M. F. P. perinde igno-
 rant.

vel deferatur, vel digeratur, ne sapientiae
 quidem professores scientia comprehen-
 dunt, sed conjectura prosequuntur. Cujus
 autem rei non est certa notitia, ejus opinio
 5 certum reperire remedium non potest. Ve-
 rumque est, ad ipsam curandi rationem ni-
 hil plus conferre, quam experientiam.
 Quanquam igitur multa sint, ad ipsas artes
 proprie¹ non pertinentia, tamen eas adju-
 10 vant, excitando artificis ingenium. Itaque
 ista quoque naturae rerum contemplatio,
 quamvis non faciat medicum, aptiorem
 tamen medicinae reddit. Profecto verifi-
 mile est, & Hippocratem & Erasistratum
 15 & quicumque alii, non contenti febres &
 ulcera² agitare, rerum quoque naturam ex
 aliqua parte scrutati sunt, non ideo quidem
 medicos fuisse, verum ideo quoque majores
 medicos extitisse. Ratione vero opus
 20 est ipsi medicinae, si non semper inter ob-
 scuras causas, neque inter naturales actio-
 nes, tamen saepe. Est enim haec ars³ con-
 jecturalis, neque respondet ei plerumque
 non solum conjectura, sed etiam experien-
 25 tia. Et interdum non febris, non cibus,
 non somnus subsequitur, sicut assuevit.
 Rarius, sed aliquando morbus quoque ipse
 novus est: quem non incidere, manifeste
 falsum est; cum aetate nostra quaedam, ex
 30 naturalibus partibus carne prolapsa & a-
 rente, intra paucas horas expiraverit; sic ut
 nobilissimi medici neque genus mali, ne-
 que remedium invenerint. Quos ideo nihil
 tentasse judico, quia nemo in splendida
 persona

5, 33.

406.
29.

57, 16.

5, 22.

l. 1. M. F. P. vel detrahatur, vel. l. 3. M. F. P. persequuntur. l. 13. M. F. P. Profectum verique simile. l. 20. M. F. P. medicinae, & si non inter. l. 33. M. F. P. Quos ego nihil.

¹ Augustin. de Doctrin. Chr. 11. 39. Hippocr. Epist. ad Thessal. fil. De decent. Ornat. T. 1. 11. 111. ² i. e. tradere. ³ Hip. Cratev. ep. 17. Plato de Leg. x111. p. 976. T. 11. Arist. Orat. Plat. 1. p. 364.

persona periclitari conjectura sua voluerit;
 483, 5. ne occidisse, nisi fervasset, videretur. Veri
 tamen simile est, potuisse aliquid excogi-
 tare, detracta tali verecundia, & fortasse
 responsurum fuisse id, quod aliquis esset 5
 expertus. Ad quod medicinae genus, ne-
 que semper similitudo aliquid confert; &
 si quando confert, tamen id ipsum rationa-
 bile est, inter multa similia genera, & mor-
 borum & remediorum, cogitare, quo po- 10
 tissimum medicamento sit utendum. Cum
 igitur talis res incidit, medicus aliquid
 oportet inveniat, quod non ubique for-
 tasse; sed saepius tamen etiam respondeat.
 Petet autem novum quoque consilium, 15
 non ab rebus latentibus (istae enim dubiae
 & incertae sunt) sed ab his, quae explorari
 possunt; id est, evidentibus causis. Inter-
 est enim, fatigatio morbum, an fitis; an
 frigus, an calor; an vigilia, an fames fece- 20
 rit; an cibi vinique abundantia, an intem-
 perantia libidinis. Neque ignorare hunc
 37, 33. oportet, quae sit aegri natura: humidum
 magis, an magis siccum corpus ejus sit:
 validi nervi, an infirmi: frequens adversa 25
 valetudo, an rara: eaque, cum est, vehe-
 mens esse soleat, an levis; brevis, an longa:
 quod is vitae genus sit secutus; laboriosum,
 an quietum; cum luxu, an cum frugalitate.
 Ex his enim, similibusque, saepe curandi 30
 nova ratio ducenda est. Quamvis ne haec
 quidem sic praeteriri debent, quasi nullam
 controversiam recipiant. Nam & Eras-
 stratus non ex his fieri morbos dixit; quo-
 niam

l. 3. M. F. P. *excogitare* ignorant. l. 2. M. F. P.
rationale. l. 18. M. F. P. *utique.*

niam & alii, & idem alias post ista non febricitarent.

Et quidam Methodici seculi nostri, sub auctore (ut ipsi videri volunt) Themisone
5 contendunt, nullius causae notitiam quicquam ad curationes pertinere: satisque esse, quaedam communia morborum intueri: & quidem horum tria genera esse, unum adstrictum, alterum fluens, tertium mix-
10 tum. Nam modo parum excernere aegros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Haec autem genera morborum, modo acuta esse, modo longa; & modo incrementum, modo consistere, modo minui
15 consuevisse. Cognito igitur eo, quod ex his est, si corpus adstrictum est, digerendum esse: si profluvio laborat, continendum: si mixtum vitium habet, occurrendum subinde vehementiori malo. Et aliter acutis
20 morbis medendum, aliter vetustis: aliter incrementibus, aliter subsistentibus, aliter jam ad sanitatem inclinantibus. Horum observationem medicinam esse, quam ita 9, 13. finiunt, ut quasi viam quandam, quam
25 *μέθοδος* Graeci nominant, eorumque, quae in morbis communia sunt, contemplatricem esse contendunt. Ac neque rationalibus se, neque experimenta tantum spectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine
30 dissentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt esse medicinam: ab his eo, quod parum artis esse in observatione experimentorum credunt. Quod ad Erasistratum pertinet, primum, ipsa evidentia ejus
opini-

l. 3. M. F. P. Et quidem Medici. l. 8. M. F. P. Si quidem. l. 15. M. P. consueverint. E. consueverunt. l. 27. M. F. P. contendunt.

opinionem repugnat; quia raro, nisi post horum aliquid, morbus venit. Deinde non sequitur, ut quod alium non afficit, aut eundem alias, id ne alteri quidem, aut eodem tempore alio noceat. Possunt enim quaedam subesse corpori, vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quae vel in alio non sunt, vel in hoc alias non fuerunt, eaque per se non tanta, ut concitent morbum; tamen obnoxium magis aliis injuriis corpus efficiant. Quod si contemplationem rerum naturae¹ (quam non temere Medici sibi vendicant) fatis comprehendisset, etiam illud scisset; nihil omnino ob unam causam fieri, sed id pro causa apprehendi, quod contulisse plurimum videtur. Potest autem id, dum solum est, non movere, quod junctum aliis maxime movet. Accedit ad haec, quod ne ipse quidem Erasistratus, qui transfuso in arterias sanguine febrem fieri dicit, idque nimis repleto corpore incidere, reperit, cur ex duobus aequè repletis, alter in morbum inciderit, alter omni periculo vacarit; quod quotidie fieri apparet. Ex quo disci potest, ut vera sit illa transfusio, tamen illam non per se, cum plenum corpus est, fieri; sed cum horum aliquid accesserit.

Themisonis vero aemuli, si perpetua, quae² promittunt, habent, magis etiam, quam illi, rationales sunt. Neque enim, si quis non omnia tenet, quae rationalis alius probat, protinus alio novo nomine artis indiget: si modo, quod primum est, non me-

l. 9. M. F. P. tanta vi ut concitant. l. 11. M. F. P. efficiunt. l. 12. M. F. P. quam tenere. l. 25. M. F. P. apparet, non discreverit. Ex quo. l. 31. M. F. P. quam ulli.

1 De Ver. Med. xxxvi. 18. 2 Horat. 11. Ep. 1. 115. 116. quod medicorum est, promittunt medici.

memoriae soli, sed rationi quoque insistit. Sin, quod vero propius est; vix ulla perpetua praecepta medicinalis ars recipit, iidem sunt, quod ii, quos experimenta sola sustinent: eo magis, quoniam, si compresserit aliquem morbus; aut fuderit, quilibet etiam imperitissimus videt. Quid autem compressum corpus resolvat, quid solutum teneat, si à ratione tractum est, Rationalis est medicus: sin, ut ei, qui se rationalem negat, confiteri necesse est, ab experientia, Empiricus. Et ita apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra usum est. Neque adjectum quicquam Empiricorum professioni, sed dentum est; quoniam illi multa circumspiciunt, hi tantum facillima; & non plus, quam vulgaria. Nam & hi, qui pecoribus ac jumentis medentur, cum propria cujusque ex mutis animalibus nosse non possint, communibus tantummodo insistent. Et exteræ gentes, cum subtilem medicinae rationem non noverint, communia tantum vident. Et qui ample valetudinarios nutriunt, quia singulis summa cura consulere non sustinent, ad communia ista confugiunt. Neque, hercules, istud antiqui medici nescierunt, sed his contenti non fuerunt. Ergo etiam vetustissimus auctor Hippocrates, dixit ² mederi oportere, & communia, & propria intuentem. Ac ne isti quidem ipsi intra suam professionem consistere ullo modo possunt. Siquidem & compressorum & fluentium morborum genera diversa sunt; faciliusque

119, 25:

19, 27:

18, 18:

96, 15:

l. 2. M. F. P. si, vero quod propius. l. 6. M. F. P. an fuderit. l. 10. M. F. P. si ut ei. l. 12. M. F. P. Empiricus est. Ita apud. l. 17. P. qui & pecoribus. l. 19. M. F. P. ex multis. l. 20. P. possunt. l. 27. F. P. istud & antiqui.

1 De Loc. in Homin. T. L. 2 Epidem. 1. 5. & 11. 2.

que id in his, quae fluunt, inspicere potest. Aliud est enim sanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere: aliud dejectionibus, aliud torminibus laborare: aliud sudore digeri, aliud tabe consumi. Atque in partes quoque humor erumpit, ut oculos, auresque, quo periculo nullum humanum membrum vacat. Nihil autem horum sic, ut aliud curatur. Ita protinus in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina descendit. Atque in hac quoque rursus alia proprietatis notitia saepe necessaria est: quia non eadem omnibus, etiam in similibus casibus, opitulantur. Siquidem certae quaedam res sunt, quae in pluribus ventrem aut astringunt, aut resolvunt. Inveniuntur tamen, in quibus aliter, atque in caeteris, idem eveniat. In his ergo communium inspectio contraria est, priorum tantum salutaris. Et causae quoque aestimatio saepe morbum solvit. Ergo etiam ingeniosissimus seculi nostri medicus, quem nuper vidimus, Cassius, febricitanti cuidam & magna siti affecto, cum post ebrietatem eum premi coepisse cognosceret, aquam frigidam ingessit. Qua ille epota, cum vini vim miscendo fregisset, protinus febrem somno & sudore discussit. Quod auxilium medicus opportune providit, non ex eo, quod aut strictum corpus erat, aut fluebat; sed ex causa, quae ante praecesserat. Estque etiam proprium aliud & loci & temporis, istis quoque auctoribus. Qui, cum disputant, quem-

L. 1. F. In iis. l. 3. M. vomere. l. 6. M. F. P. ut in oculos. l. 31. F. adstrictum. l. ead. F. ex ea causa.

† Aphor. 1. 2. Orat. Thest. filii. 130.

quemadmodum fanis hominibus agendum
 fit, praecipiunt, ut gravibus aut locis aut
 temporibus magis vitetur frigus, aestus, fa-
 5 tietas, labor, libido; magisque ut conquies-
 cat iisdem aut locis aut temporibus, si quis
 gravitatem corporis sentit; ac neque vomitu
 stomachum, neque purgatione alvum
 sollicitet. Quae vera quidem sunt; à com-
 10 munibus tamen ad quaedam propria de-
 scendunt. Nisi persuadere nobis volunt,
 fanis quidem considerandum esse, quod
 coelum, quod tempus anni sit: aegris vero
 non esse. Quibus tanto magis omnis obser-
 15 vatio necessaria est; quanto magis obnoxia
 offensis infirmitas est. Quinetiam morbo-
 rum in iisdem hominibus aliae atque aliae
 proprietates sunt: &, qui secundis aliquando
 frustra curatus est, contrariis ¹ saepe restitui-
 20 tur. Plurimaque in dando cibo discrimina
 reperiuntur: ex quibus contentus uno ero.
 Nam famem facilius fert ² adolescens, quam
 puer: † facilius in denso coelo, quam in tenui:
 facilius hieme, quam aestate: facilius uno ci-
 25 bo, quam prandio quoque assuetus: facilius
 inexercitatus, quam exercitatus homo. Saepe
 autem in eo magis necessaria cibi festina-
 tio est, qui minus inediam tolerat. Ob quae
 conjicio, eum, qui propria non novit, com-
 30 munia tantum intueri debere: eumque, qui
 nosse propria potest, illa quidem non oportere
 negligere, sed his quoque insistere:
 Ideoque, cum par scientia sit, utiliorem ta-
 men medicum esse ³ amicum, quam extra-
 neum. Igitur, ut ad propositum meum re-
 deam;

405, 16.

32, 25.

33, 7.

17, 30.

*l. 19. M. P. blando. l. 23. M. F. P. facilius in
 hieme. l. 25. M. F. P. homo sustinet. Saepe: l. 28. M.
 F. competit.*

*1 Aphor. II. 22. 2 Aphor. I. 13. 3 Plaut. Pers.
 IV. 4, 46. Hippocrat. Dionys. 29. 30. 31.*

12, II.

deam, rationalem quidem puto medicinam esse debere: instrui vero ab evidentibus causis, obscuris omnibus, non a cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejectis. Incidere autem vivorum corpora, & crudele, 5 & supervacuum est, mortuorum vero, 1 diffidentibus necessarium. Nam positum & ordinem nosse debent. Quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraesentant. Sed & caetera, quae in vivis 10 cognosci modo possunt, in ipsis curationibus vulneratorum paulo tardius, sed aliquanto mitius usus ipse monstrabit. His propositis, primum dicam, quemadmodum Sanos agere conveniat, tum ad ea transibo, 15 quae ad Morbos & curationes eorum pertinebunt.

CAPUT I.

Quemadmodum sanos agere conveniat.

28, 12.

SANUS homo, qui & bene valet, & 20 suae spontis est, nullis obligare se legibus debet; ac neque medico, neque iatroalipia egere. Hunc oportet 2 varium habere vitae genus: modo ruri esse, modo in urbe, saepiusque in agro; navigare, venari, quiescere 25 interdum, sed frequenter se exercere. Siquidem ignavia 3 corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis 30 uti: modo ungi, modo id ipsum negligere: nullum cibi genus fugere, quo populus utatur: interdum in convivio esse, interdum

l. 6. M. P. F. corpora. l. 11. M. P. F. quae modo &c. l. 13. M. F. P. demonstravit. l. 16. M. P. F. curationesque eorum. l. 23. M. F. Alyria. l. 26. M. F. P. frequentius. l. 33. M. P. F. convivio.

1 Cicero A. Qu. 11. 39. 2 Cael. Aurel. de Morb. Acur. 1. 14. 2. De Diaeta l. 1. T. 1. 18. l. 11. T. xxxvii. 23. & 38. 1. Off. Med. xii. 4. Dion. Chryf. Or. 1. p. 5. ed. Cas. Pallad. ad Hipp. l. vi. Epid. p. 252.

dum ab eo se retrahere : modo plus justo ,
 modo non amplius assumere : ¹ bis die potius , ³³, ²⁹.
 quam semel cibum ² capere : & ³ semper
 quam plurimum , dummodo hunc conco-
 5 quat. Sed ut hujus generis exercitationes cibi-
 que necessarii sunt ; sic athletici superva-
 cui. Nam & intermissus propter aliquas
 civiles necessitates ordo exercitationis cor-
 pus affligit : & ea corpora , quae more
 10 eorum repleta sunt , celerrime & senescunt ,
 & aegrotant.

De concubitu.

Concubitus vero neque nimis concupif-
 cendus , neque nimis pertimescendus est.
 15 Rarus , corpus excitat ; frequens , ⁴ solvit.
 Cum autem frequens , non numero fit ,
 sed natura , ratione aetatis , & corporis , sci-
 re licet , eum non inutilem esse , quem corpo-
 ris neque languor , neque dolor sequitur.
 20 Idem interdiu pejor , tutior noctu : ita
 tamen , si neque illum cibis , neque hunc
 cum vigilia labor statim sequitur. Haec
 firmis servanda sunt : cavendumque , ne in
 secunda valetudine adversae praesidia consu-
 25 mantur.

C A P. II.

Quae imbecillis servanda sint.

A T imbecillis (quo in numero magna
 pars urbanorum , omnesque pene cu-
 30 pidi literarum ⁵ sunt) observatio major ², ²⁹,
 necessaria est : ut , quod vel corporis ,
 vel loci , vel studii ratio detrahit , cura re-
 sti-

*l. 12. P. om. De concubitu. l. 27. P. Quae stomacho im-
 becillis. l. 29. P. Et, l. cad. M. F. P. imbecillis stoma-
 cho quo.*

¹ Vide Nonn. de Re Cibar. l. 1. c. 4. ² De Vet.
 Med. xviii. ³ Casaub. in Athen. ii. 8. ⁴ De Gen.
 1. 5. 11; Praed. viii. 15, 16. ⁵ Nazian. Orat. Faneh.
 in Basil. Magn.

stituat. Ex his igitur, qui bene concoxit, mane tuto surget: qui parum, quiescere debet; &, si mane surgendi necessitas fuerit, redormire. Qui non concoxit, ex toto con-
 25, 27. quiescere, ac neque labori se, neque exer- 5
 24, 8. 14. citationi, neque negotio credere. Qui cru-
 37, 19. dum sine praecordiorum dolore ructat, is ex intervallo aquam frigidam bibere, & se nihilominus continere. Habitare vero aedif-
 10 ficio lucido, perflatum aestivum, hibernum solem habente: cavere meridianum: solem, matutinum & vespertinum frigus; itemque auras fluminum atque stagnorum; minimeque nubilo coelo, soli aperienti se
 15 committere, ne modo ² frigus, modo calor ¹⁵ moveat: quae res maxime gravedines destillationesque concitat. Magis vero [†] gravibus locis ista servanda sunt, in quibus etiam pestilentiam faciunt. Scire autem
 40, 17. licet, integrum corpus esse, cum quotidie 20 mane urina alba, dein rufa est. Illud concoquere, hoc concoxisse significat. Ubi experrectus est aliquis, paulum intermittere;
 36, 11. deinde, nisi hiems est, fovere os multa aqua frigida debet. Longis diebus meri- 25
 37, 19. diari potius ante cibum; sin minus, post eum. Per hiemem potissimum totis noctibus conquiescere. Sin lucubrandum est, non post cibum id facere, sed post concoc-
 30 tionem. Quem interdiu vel domestica, vel civilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod servandum curationi corporis sui est. Prima autem ejus curatio, exercitatio est, quae semper antecedere cibum debet:
 in

¹ De Diaeta. III. x. 6. 7. 8. ² Aphor. III. 1. Epidem VI. 4. 41. ³ Plin. XXVIII. 6.

in eo, qui minus laboravit, & bene con-
 coxit, remissior: in eo, qui assuetus est, &
 minus concoxit, amplior. Commode vero
 exercent, clara lectio, arma, pila, cursus, 38, 26.
 5 ambulatio, atque haec non utique plana,
 commodior est: siquidem melius ascensus
 quoque & descensus, cum quadam varie-
 tate corpus moveat; nisi tamen id perquam
 imbecillum est. Melior autem est sub divo,
 10 quam in porticu: melior, si caput patitur,
 in sole, quam in umbra: melior in umbra,
 quam parietes aut viridaria efficiunt, quam
 quae recto subest: melior recta, quam fle-
 xuosa. Exercitationis autem plerumque fi-
 15 nis esse debet: sudor, aut certe lassitudo,
 quae citra fatigationem sit: idque ipsum,
 modo minus, modo magis faciendum est.
 Ac ne his quidem, athletarum exemplo,
 vel certa esse lex, vel immodicus esse la-
 20 bor debet. Exercitationem recte sequitur,
 modo unctio, vel in sole, vel ad ignem; mo-
 do balneum, sed in conclavi quam maxime
 & alto & lucido & spaciofo. Ex his vero
 neutrum semper fieri oportet; sed saepius
 25 alterutrum, pro corporis natura. Post haec
 paulum conquiescere opus est. Ubi ad ci-
 bum ventum est, nunquam 2 utilis est nimia
 satietas: saepe inutilis nimia abstinentia: 24, 33.
 saepe, si qua intemperantia subest, tutior est
 30 in potione, quam in esca. Cibus à falsamen-
 tis, oleribus, similibusque rebus melius in-
 cipit. Tum caro assumenda est, quae assa
 optima, aut elixa est. 3 Condita omnia dua-
 bus de causis inutilia sunt, quoniam & plus pro-

l. 2. M. F. P. amplior. l. ead. M. F. P. fatigatus.
l. 3. M. F. P. Remissior, l. 9. P. dio. l. 22. M. F. P.
om. in. l. 24. M. F. P. saepe, l. 27, P. Saepe. l. 29.
M. P. durior,

1 Epid. vi. 3. 13. 2 Aph. ii. 51. Vet. Med. xv. 10. 15.
 Tert. carm. ad Sen. Leon. Imp. nov. Const. 1. Arist.
 de Mor. ii. 2. 3 Salmas. ad Simplicium p. 21. 22.

propter dulcedinem assumitur, & quod modo par est, tamen aegrius concoquitur. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet, in imbecillo coacescit. Si quis itaque hoc parum valet, palmulas, pomaque, & fimi-
 lia melius primo cibo assumit. Post multas
 22, 6. potiones, quae aliquantum sitim excesserunt, nihil edendum est: post satietatem,
 35, 31. nihil agendum. Ubi expletus est aliquis,
 36, 15. facilius concoquit, si, quicquid assump- 10
 38, 31. sit, potione aquae frigidae includit, tum paulisper invigilat, deinde bene dormit. Si quis interdium se implevit, post cibum neque frigori, neque aestui, neque labori se debet committere. Neque enim tam faci- 15
 le haec inani corpore, quam repleto nocent. Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitandus est.

CAP. III.

*Observationes quaedam, prout res novae in- 20
 cidunt, & corporum genera, & sexus,
 & aetates, & tempora anni sunt.*

ATQUE haec quidem pene perpetua sunt: quasdam tamen observationes desiderant & novae res, & corporum 25
 genera, & sexus, & aetates & tempora anni. Nam neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus satis tutus est. Ex salubri in gravem, prima hieme: ex gravi in eum, qui salubris 30
 est, prima aestate transire melius est. Neque vero ex multa fame nimia satietas: neque ex nimia satietate fames idonea est.
 21, 20. Peri-
 23, 27.

I. 10. F. P. sic. I. 13. F. P. implebit. I. 20. F. P. accidunt. I. 23. P. Utque. In MSS. Almelov. hiatus vacans erat usque ad p. 49.

Periclitaturque &, qui semel, &, qui bis die cibum incontinenter, contra consuetudinem, assumit. Item, neque ex nimio labore subitum ocium, neque ex nimio ocio subitus labor, sine gravi noxa est. Ergo, cum quis mutare aliquid volet, paulatim debet ¹ assuescere. Omnem etiam ² laborem facilius vel puer vel senex, quam infuetus homo, sustinet. Atque ideo quoque nimis ociosa vita utilis non est; quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tamen infuetus aliquis laboravit, aut multo plus, quam solet, etiam is qui assuevit, huic jejuno dormiendum est: multo magis, si etiam ³ os amarum est, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno est, sed etiam in posterum diem ita permanendum, nisi cito id quies sustulit. Quod si factum est, surgere oportet, & lente paululum ambulare. At si somni necessitas non fuit, quia modice magis aliquis laboravit, tamen ingredi aliquantum eodem modo debet.

Communia deinde omnibus sunt post fatigationem cibum sumpturis, ubi paulum ambulaverunt, si balneum non est, calido loco, vel in sole, vel ad ignem ungi, atque sudare: si est, ante omnia in tepidario residere: deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & descendere in ⁴ solium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in solium descendere; post haec, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non est. Ergo si

ni-

*l. 9. M. F. quoque minus. l. 18. ita omittunt M. F. P.
l. 23. M. F. P. aliquid eodem.*

*1 Aphor. 11. 50. 11. De Diaet. vlii. 2. 3. 2 Aph.
11, 49. 4 Alveum A. ad Heren. lib. 14, 10.*

nimium alicui fatigato pene febris est, huic
 abunde est, loco tepido demittere se ingui-
 nibus tenus in aquam calidam, cui paulum
 olei adjectum sit: deinde totum quidem
 corpus, maxime tamen eas partes, quae in 5
 aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo,
 cui vinum & paulum contriti salis sit adjec-
 tum. Post haec omnibus fatigatis aptum
 est, cibum sumere, eoque humido uti;
 aqua, vel certe diluta potione esse conten- 10
 tos; maximeque ea, quae moveat urinam.
 Illud quoque nosse oportet, quod ex labore
 sudanti frigidae potio perniciosissima est:
 209. atque etiam, cum sudor remisit, itinere
 19. fatigatis inutilis. A balneo quoque venien- 15
 tibus Asclepiades inutilem eam judicavit.
 Quod in his verum est, quibus alvus facile,
 nec tuto, resolvitur, quique facile inhorres-
 cunt: perpetuum in omnibus non est, cum
 potius naturale sit, potione aestuan- 20
 tem stomachum refrigerari, frigentem
 calefieri. Quod ita praecipio, ut tamen fa-
 tear, ne ex hac quidem causa sudanti adhuc
 frigidam bibendam esse. Solet etiam pro-
 desse, post varium cibum, frequentesque 25
 dilutas potiones, vomitus, & postero die
 longa quies, deinde modica exercitatio. Si
 assidua oscitatio urget, invicem modo aqua,
 modo vinum bibendum est, raroque balneo
 utendum. Levatque lassitudinem etiam la- 30
 boris mutatio: eumque quem novum ge-
 nus cujusdam laboris preffit, id, quod in
 consuetudine est, reficit. Fatigato quoti-
 dianum cubile: tutissimum est: insolitum
 con-

l. 4. M. F. P. *adjectum*, deinde. l. 13. M. F. *frigida*. l.
 15. P. *a balneo*. l. 17. iis l. 24. M. F. *frigidum bibendum*. l.
 28. M. F. P. *assidua fatigatio*. l. 31. M. F. *eiusdem laboris*.

contra, lassat. Quod enim contra ¹ consuetudinem est, nocet; seu molle, seu durum est.

Proprie quaedam ad eum pertinent, qui
5 ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipso quoque itinere frequens frictio: post iter, primum sedile, deinde unctio; tum calida aqua aut balneo magis inferiores partes, quam superiores foveat. Si quis vero exustus in
10 sole est, huic in balneum protinus eundum est, perfundendumque oleo corpus & caput: deinde in solum bene calidum descendendum est, tum multa aqua per caput infundenda prius calida, deinde frigida est.
15 At ei, qui perfrixit, opus est in laconico primum involuto sedere, donec insudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas assumere.

Is vero, qui navigavit, & nausea pressus
20 est, si multam bilem evomuit, vel abstinere cibo debet, vel paulum aliquid assumere. Si pituitam acidam effudit, utique sumere cibum, sed assueto leviolem: si sine vomitu nauseavit: vel abstinere, vel post cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in spectaculis sedit, huic nihil currendum, sed lente ambulandum est. Lenta quoque in balneo mora, dein coena exigua prodesse consueverunt. Si quis in
30 balneo aestuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum: si id non est, eodem modo frigida aqua assumpta. Ante omnia autem scire convenit ² naturam corporis: quia alii graciles, alii obesi sunt; alii ca-

l. 8. M. F. P. aqua in balneo magis superiores partes, quam inferiores foveat. l. 14. M. F. P. omittunt est. l. 15. M. F. P. est in balneo. l. 18. P. deinde potiones. l. 24. P. vomitu nausea fuit. l. 26. M. F. sedet. l. 29. consueverunt. l. 33. P. omnia autem norit quisque naturam sui corporis: quoniam alii.

¹ Aphor. 11. 50. ² Cicero de Orat. 11. 44.

calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii sic-
ciores; alios adstricta, alios resoluta alvus
exercet. Raro quisquam non aliquam par-
tem corporis imbecillam habet. Tenuis
vero homo implere se debet, plenus extenu- 5
are, calidus refrigerare, frigidus calefa-
cere, madens ficare, ficcus madefacere.
itemque alvum firmare is, cui fusa: solvere
is, cui adstricta est. Succurrendumque sem-
per parti maxime laboranti est. 10

De causis, quae implent corpus.

20, 23. Implet autem corpus modica¹ exercita-
tio, frequentior quies, unctio, &, si post
prandium est, balneum, contracta alvus,
modicum frigus hieme, † somnus plenus & 15
non multum nimis longus, molle cubile,
animi securitas, assumpta per cibos & po-
tiones maxime dulcia & pingua, frequen-
tior cibus, &, quantum plenissime potest
digerere. 20

40, 6.

De his, quae extenuant corpus.

Extenuat corpus aqua calida, si quis in
eam descendit, magisque si salsa est: in je-
juno balneum, inurens sol, & omnis ca-
lor, cura, vigilia, somnus nimium vel 25
brevis vel longus: lectus, per aestatem, terra;
hieme, durum cubile: cursus, multa am-
bulatio, omnisque vehemens exercitatio,
vomitus, dejectio, acidae res & austerae, &
semel in die assumptae epulae, & vini non 30
perfrigidi potio jejuno in consuetudinem
adducta.

Cum vero inter extenuantia posuerim
vomitus & dejectionem, de his quoque
pro-

l. 1. M. F. P. ficii. l. 11. M. F. omittunt inscript. l. 13. P. unctio omit. l. 15. P. P. somnus & plenus. l. 16. F. P. non nimis longus. l. 18. 19. M. F. cibus & frequentior. l. 21. M. F. omittunt inscript. l. 23. M. F. P. jejuno. l. 30. M. F. P. semel die. l. 31. M. F. P. jejuno potio.

† Cassiodor. Variar. 1. Ep. 39.

propria quaedam dicenda sunt. Rejectum
 esse ab Asclepiade vomitum in eo volumine,
 quod de tuenda sanitate composuit,
 video: neque reprehendo, si offensus eorum
 5 est consuetudine, qui quotidie ejiciendo
 vorandi facultatem moliantur. Paulo etiam
 longius processit. Idem purgationes ¹ quo- 85, 7.
 que eodem volumine expulit. Et sunt hae 118, 10.
 perniciosae, si nimis valentibus medica-
 10 mentis fiunt. Sed haec tamen submoven-
 da esse, non est perpetuum: quia cor-
 porum temporumque ratio potest ea fa-
 cere necessaria, dum & modo, & non nisi
 cum opus est, adhibeantur. Ergo ille quo- 51, 14.
 15 que ipse, si quid jam corruptum esset, ex-
 pelli debere confessus est. Ita non ex toto
 res condemnanda est. Sed esse ejus etiam
 plures causae possunt: estque in ea quaedam
 paulo subtilior observatio adhibenda.

20

De Vomitu.

87.

Vomitus utilior est ² hieme, quam ae-
 state. Nam tum & pituitae plus, & capitis
 gravitas major subest. ³ Inutilis est gracili-
 bus, & imbecillum stomachum habentibus,
 25 utilis vero plenis & biliosis omnibus, si vel
 nimium se replerunt, vel parum conco-
 xerunt. Nam, si plus est, quam quod con-
 coqui possit, periclitari, ne corrumpatur,
 non oportet: si jam corruptum est, nihil
 30 commodius est, quam id, qua via ⁴ primum
 expelli potest, ejicere. ⁵ Itaque, ubi amari-
 ructus cum dolore & gravitate praecor-
 diorum sunt, ad hunc protinus confugien-
 dum est. Idem prodest ei, cui pectus ⁷ aestuat
 &

l. 1. M. F. P. proprie. l. ead. M. F. P. ejectum. l. 20. M. F. P. omittunt. inscript. l. 25. M. F. P. utilis est plenis. l. 29. F. P. si vero corruptum est.

¹ Scribon. Larg. Epist. ad Calist. ² De Salubr. diaet. vi. 2. 3. 4. ³ Aph. iv. 6. ⁴ De loc. in Hom. L. v. 21. 12. ⁵ Soran. Ephes. Isagog. c. 7. 7. Aph. iv. 17.

& frequens saliva, vel nausea est; aut sonant aures, aut inadent oculi, aut os amarum est. Similiterque ei, qui vel coelum, vel locum mutat; hisque, quibus, si per plures dies non vomuerunt, dolor praecordia infestat. Neque ignoro, inter haec praecipi quietem, quae non semper contingere potest agendi necessitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaque istud luxuriae causa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis causa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & senescere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere post cibum volet, si ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere; si difficilius, aquae vel salis, vel mellis paulum ad-
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995
 1000
 1005
 1010
 1015
 1020
 1025
 1030
 1035
 1040
 1045
 1050
 1055
 1060
 1065
 1070
 1075
 1080
 1085
 1090
 1095
 1100
 1105
 1110
 1115
 1120
 1125
 1130
 1135
 1140
 1145
 1150
 1155
 1160
 1165
 1170
 1175
 1180
 1185
 1190
 1195
 1200
 1205
 1210
 1215
 1220
 1225
 1230
 1235
 1240
 1245
 1250
 1255
 1260
 1265
 1270
 1275
 1280
 1285
 1290
 1295
 1300
 1305
 1310
 1315
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000
 2005
 2010
 2015
 2020
 2025
 2030
 2035
 2040
 2045
 2050
 2055
 2060
 2065
 2070
 2075
 2080
 2085
 2090
 2095
 2100
 2105
 2110
 2115
 2120
 2125
 2130
 2135
 2140
 2145
 2150
 2155
 2160
 2165
 2170
 2175
 2180
 2185
 2190
 2195
 2200
 2205
 2210
 2215
 2220
 2225
 2230
 2235
 2240
 2245
 2250
 2255
 2260
 2265
 2270
 2275
 2280
 2285
 2290
 2295
 2300
 2305
 2310
 2315
 2320
 2325
 2330
 2335
 2340
 2345
 2350
 2355
 2360
 2365
 2370
 2375
 2380
 2385
 2390
 2395
 2400
 2405
 2410
 2415
 2420
 2425
 2430
 2435
 2440
 2445
 2450
 2455
 2460
 2465
 2470
 2475
 2480
 2485
 2490
 2495
 2500
 2505
 2510
 2515
 2520
 2525
 2530
 2535
 2540
 2545
 2550
 2555
 2560
 2565
 2570
 2575
 2580
 2585
 2590
 2595
 2600
 2605
 2610
 2615
 2620
 2625
 2630
 2635
 2640
 2645
 2650
 2655
 2660
 2665
 2670
 2675
 2680
 2685
 2690
 2695
 2700
 2705
 2710
 2715
 2720
 2725
 2730
 2735
 2740
 2745
 2750
 2755
 2760
 2765
 2770
 2775
 2780
 2785
 2790
 2795
 2800
 2805
 2810
 2815
 2820
 2825
 2830
 2835
 2840
 2845
 2850
 2855
 2860
 2865
 2870
 2875
 2880
 2885
 2890
 2895
 2900
 2905
 2910
 2915
 2920
 2925
 2930
 2935
 2940
 2945
 2950
 2955
 2960
 2965
 2970
 2975
 2980
 2985
 2990
 2995
 3000
 3005
 3010
 3015
 3020
 3025
 3030
 3035
 3040
 3045
 3050
 3055
 3060
 3065
 3070
 3075
 3080
 3085
 3090
 3095
 3100
 3105
 3110
 3115
 3120
 3125
 3130
 3135
 3140
 3145
 3150
 3155
 3160
 3165
 3170
 3175
 3180
 3185
 3190
 3195
 3200
 3205
 3210
 3215
 3220
 3225
 3230
 3235
 3240
 3245
 3250
 3255
 3260
 3265
 3270
 3275
 3280
 3285
 3290
 3295
 3300
 3305
 3310
 3315
 3320
 3325
 3330
 3335
 3340
 3345
 3350
 3355
 3360
 3365
 3370
 3375
 3380
 3385
 3390
 3395
 3400
 3405
 3410
 3415
 3420
 3425
 3430
 3435
 3440
 3445
 3450
 3455
 3460
 3465
 3470
 3475
 3480
 3485
 3490
 3495
 3500
 3505
 3510
 3515
 3520
 3525
 3530
 3535
 3540
 3545
 3550
 3555
 3560
 3565
 3570
 3575
 3580
 3585
 3590
 3595
 3600
 3605
 3610
 3615
 3620
 3625
 3630
 3635
 3640
 3645
 3650
 3655
 3660
 3665
 3670
 3675
 3680
 3685
 3690
 3695
 3700
 3705
 3710
 3715
 3720
 3725
 3730
 3735
 3740
 3745
 3750
 3755
 3760
 3765
 3770
 3775
 3780
 3785
 3790
 3795
 3800
 3805
 3810
 3815
 3820
 3825
 3830
 3835
 3840
 3845
 3850
 3855
 3860
 3865
 3870
 3875
 3880
 3885
 3890
 3895
 3900
 3905
 3910
 3915
 3920
 3925
 3930
 3935
 3940
 3945
 3950
 3955
 3960
 3965
 3970
 3975
 3980
 3985
 3990
 3995
 4000
 4005
 4010
 4015
 4020
 4025
 4030
 4035
 4040
 4045
 4050
 4055
 4060
 4065
 4070
 4075
 4080
 4085
 4090
 4095
 4100
 4105
 4110
 4115
 4120
 4125
 4130
 4135
 4140
 4145
 4150
 4155
 4160
 4165
 4170
 4175
 4180
 4185
 4190
 4195
 4200
 4205
 4210
 4215
 4220
 4225
 4230
 4235
 4240
 4245
 4250
 4255
 4260
 4265
 4270
 4275
 4280
 4285
 4290
 4295
 4300
 4305
 4310
 4315
 4320
 4325
 4330
 4335
 4340
 4345
 4350
 4355
 4360
 4365
 4370
 4375
 4380
 4385
 4390
 4395
 4400
 4405
 4410
 4415
 4420
 4425
 4430
 4435
 4440
 4445
 4450
 4455
 4460
 4465
 4470
 4475
 4480
 4485
 4490
 4495
 4500
 4505
 4510
 4515
 4520
 4525
 4530
 4535
 4540
 4545
 4550
 4555
 4560
 4565
 4570
 4575
 4580
 4585
 4590
 4595
 4600
 4605
 4610
 4615
 4620
 4625
 4630
 4635
 4640
 4645
 4650
 4655
 4660
 4665
 4670
 4675
 4680
 4685
 4690
 4695
 4700
 4705
 4710
 4715
 4720
 4725
 4730
 4735
 4740
 4745
 4750
 4755
 4760
 4765
 4770
 4775
 4780
 4785
 4790
 4795
 4800
 4805
 4810
 4815
 4820
 4825
 4830
 4835
 4840
 4845
 4850
 4855
 4860
 4865
 4870
 4875
 4880
 4885
 4890
 4895
 4900
 4905
 4910
 4915
 4920
 4925
 4930
 4935
 4940
 4945
 4950
 4955
 4960
 4965
 4970
 4975
 4980
 4985
 4990
 4995
 5000
 5005
 5010
 5015
 5020
 5025
 5030
 5035
 5040
 5045
 5050
 5055
 5060
 5065
 5070
 5075
 5080
 5085
 5090
 5095
 5100
 5105
 5110
 5115
 5120
 5125
 5130
 5135
 5140
 5145
 5150
 5155
 5160
 5165
 5170
 5175
 5180
 5185
 5190
 5195
 5200
 5205
 5210
 5215
 5220
 5225
 5230
 5235
 5240
 5245
 5250
 5255
 5260
 5265
 5270
 5275
 5280
 5285
 5290
 5295
 5300
 5305
 5310
 5315
 5320
 5325
 5330
 5335
 5340
 5345
 5350
 5355
 5360
 5365
 5370
 5375
 5380
 5385
 5390
 5395
 5400
 5405
 5410
 5415
 5420
 5425
 5430
 5435
 5440
 5445
 5450
 5455
 5460
 5465
 5470
 5475
 5480
 5485
 5490
 5495
 5500
 5505
 5510
 5515
 5520
 5525
 5530
 5535
 5540
 5545
 5550
 5555
 5560
 5565
 5570
 5575
 5580
 5585
 5590
 5595
 5600
 5605
 5610
 5615
 5620
 5625
 5630
 5635
 5640
 5645
 5650
 5655
 5660
 5665
 5670
 5675
 5680
 5685
 5690
 5695
 5700
 5705
 5710
 5715
 5720
 5725
 5730
 5735
 5740
 5745
 5750
 5755
 5760
 5765
 5770
 5775
 5780
 5785
 5790
 5795
 5800
 5805
 5810
 5815
 5820
 5825
 5830
 5835
 5840
 5845
 5850
 5855
 5860
 5865
 5870
 5875
 5880
 5885
 5890
 5895
 5900
 5905
 5910
 5915
 5920
 5925
 5930
 5935
 5940
 5945
 5950
 5955
 5960
 5965
 5970
 5975
 5980
 5985
 5990
 5995
 6000
 6005
 6010
 6015
 6020
 6025
 6030
 6035
 6040
 6045
 6050
 6055
 6060
 6065
 6070
 6075
 6080
 6085
 6090
 6095
 6100
 6105
 6110
 6115
 6120
 6125
 6130
 6135
 6140
 6145
 6150
 6155
 6160
 6165
 6170
 6175
 6180
 6185
 6190
 6195
 6200
 6205
 6210
 6215
 6220
 6225
 6230
 6235
 6240
 6245
 6250
 6255
 6260
 6265
 6270
 6275
 6280
 6285
 6290
 6295
 6300
 6305
 6310
 6315
 6320
 6325
 6330
 6335
 6340
 6345
 6350
 6355
 6360
 6365
 6370
 6375
 6380
 6385
 6390
 6395
 6400
 6405
 6410
 6415
 6420
 6425
 6430
 6435
 6440
 6445
 6450
 6455
 6460
 6465
 6470
 6475
 6480
 6485
 6490
 6495
 6500
 6505
 6510
 6515
 6520
 6525
 6530
 6535
 6540
 6545
 6550
 6555
 6560
 6565
 6570
 6575
 6580
 6585
 6590
 6595
 6600
 6605
 6610
 6615
 6620
 6625
 6630
 6635
 6640
 6645
 6650
 6655
 6660
 6665
 6670
 6675
 6680
 6685
 6690
 6695
 6700
 6705
 6710
 6715
 6720
 6725
 6730
 6735
 6740
 6745
 6750
 6755
 6760
 6765
 6770
 6775
 6780
 6785
 6790
 6795
 6800
 6805
 6810
 6815
 6820
 6825
 6830
 6835
 6840
 6845
 6850

lius consulet, si biduo ¹ continuerit, quam si post quintum decimum diem, vomuerit; nisi haec mora gravitatem pectori faciet.

De Dejectionibus.

5 Dejectio autem à medicamento quoque petenda est, ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala incrementum. Quid enim inter haec adjuvare
10 possunt quies & inedia, per quae illa maxime eveniunt? Qui dejicere volet, primum cibis vinisque utatur his, quae hoc praestant. Dehinc, si parum illa proficiunt, aloën sumat. Sed purgationes quoque, ut inter-
15 dum necessariae sunt, sic, ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus; & ob hoc infirmum erit: cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit.

20 *De his, quae calefaciunt & refrigerant corpus.* p. 105.

Calefaciunt unctio, aqua ² falsa, magisque si calida est; omnia falsa, vinum austerrum. Contra ³ refrigerant, in jejuno, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, &
25 somnus, nisi nimis longus est, & omnia acida: aqua quam frigidissima: oleum, si aqua miscetur; & lotus.

De his, quae humidant, & siccant.

+ Humidant autem corpus labor minor,
30 quam ex consuetudine, frequens balneum; cibus plenior, multa potio; post hanc, ambulatio, & + vigilia. Per se quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinae exerci-
ta-

l. 4. M. F. omitt. De Dejectionibus. l. 5. à abest ab M. F. P. l. 7. M. F. P. ex eoque inflammationes. l. 10. M. F. P. inedia, quae per illas. l. 11. M. F. P. ejicere. l. 12. M. F. P. utetur. ibid. M. praestent. l. 13. M. F. P. proficiunt. l. 20. Lemma abest ab M. F. l. 21. M. F. P. calefacit; autem unctio. l. 23. M. F. P. omnia falsa, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, vinum austerrum. Refrigerat in jejuno F. P. jejuno) & balneum. l. 26. M. F. P. aquae miscetur. l. 28. & lotus absunt a F. P. l. 29. Lemma deest in M. F. l. ead. M. F. P. Humidum autem corpus efficit labor major. l. 32. M. P. F. post haec. l. 34. M. F. P. matut. exercitatio & non.

1 De Salubri Diaet. T. VII. 2 II. De diaet. xxxv. 4. 3 De diaeta xxxv. 7. 4 Siocare, ait Galenus M. Med. c. 7.

tationi non protinus cibus adiectus; ea genera escae, quae veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & riguis. Contra siccant immodica exercitatio, fames, unctio, sine aqua calor, sal immodicus, frigida aqua, & cibus exercitationi statim subjectus, & is ipse ex siccis & aestuosis locis veniens.

De his, quae alvum adstringunt & solvunt.

106. Alvum adstringit labor, sedile, creta 10

107. figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipse semel die assumptus ab eo, qui bis solet: exigua potio, neque adhibita, nisi cum cibi quis quantum assumpturus est, cepit: post cibum quies. Contra 15 solvit aucta ambulatio atque esca, motus qui post cibum est, subinde potiones cibo immixtae. Illud quoque scire oportet, quod ventrem vomitus solutum comprimit, compressum solvit. Itemque comprimit 20 is vomitus, qui statim post cibum est: solvit is, qui tarde supervenit.

De aetatum varietate.

19, 19. Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillime sustinent: mediae aetates, minus 25 juvenes, minime pueri & senectute confecti. Quo minus fert facile quisque, eo saepius debet cibum assumere; maximeque eo eget, & qui increfcit. Calida lavatio, & pueris & senibus apta est. Vinum dilutius pueris, 30 senibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. Juvenum minus, quae assumant, & quomodo curentur, interest. Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in

l. 3. M. F. P. irriguis, & siccat modica. l. 5. M. F. P. sol modicus. l. 9. M. F. omittunt lemma. l. 16. M. F. P. esca; post motus. l. 23. lemma deest in M. F.

1 Aphor. 7, 13, 14. 2 Aphor. 1, 14. Cassii Medic. Probl. 46. 3 Aphor. 11, 26, 53.

in senectute contrahitur. Quibus in adolescentia fuit adstricta, saepe in senectute solvitur. ¹ Melior est autem in juvene fufior, in sene adstrictior.

5 *De varietate temporum.*

Tempus quoque anni considerare oportet. Hieme plus esse ² convenit; minus, sed meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa, modice oleribus; semel die cibum capere, nisi si nimis venter adstrictus est. Si prandet aliquis, utilius est exiguum aliquid, & ipsum siccum sine carne, sine potione sumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum est, vel calorem ^{19, 23.} moventibus. Venus tum non aequè perniciofa est. At vere ³ paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est: magis carne utendum, magis oleribus, transeundum paulatim ab elixis ad assa. Venus eo tempore anni tutissima est.

De diaeta ciborum potionumque.

Aestate vero & ⁴ potione & cibo saepius corpus eget; ideo prandere quoque com- ²⁵ modum est. Eo tempore aptissima sunt & caro & olus: potio quam dilutissima, ut & sitim tollat, nec corpus incendat: frigida lavatio, caro assa, frigidi cibi, vel qui refrigerent. Ut saepius autem cibo utendum, ^{12, 2.} sic exiguo est.

Autumnalis diaeta.

Per autumnum vero, propter ⁵ coeli varietatem, periculum maximum est. Itaque neque sine veste, neque sine calceamentis ^{42, 21.}

l. 4. P. in senectute. l. 5. Abest lemma a M. F. atque etiam in seqq. l. 20. F. P. ad assa ab elixis. l. 23. M. F. P. corpus saepius. l. 26. P. ut sitim. l. 32. M. F. P. ignorant vero. l. 34. F. P. calciamentis.

¹ Aph. 11. 53. ² De Sal. diaet. 1. 2. De diaet. 111. 111. N. 11. 12. 13. Aph. 1. 15. Orib. Sard. de Vict. rat. Aegin. 1. 53. ³ De Sal. diaet. 1. 8. ⁴ De diaet. sal. 1. 17. ⁵ Aph. 111. 4.

mentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque sub divo noctu dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo ¹ pleniore uti licet; minus, sed, meracius bibere. Poma ² nocere quidam ⁵ putant, quae immodicè toto die plerumque sic assumuntur, ut ne quid ex densiore cibo remittatur. Ita non haec, sed ³ consummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxa est. Sed his uti non ¹⁰ saepius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid densiori cibo, cum hic accedit, necessarium est demi. Neque ⁴ aestate vero, neque autumnò utilis venus est. Tolerabilior tamen per autumnum: aestate in to- ¹⁵ tum, si fieri potest, abstinendum est.

C A P. IV.

De his, quibus Caput infirmum est.

PROXIMUM est, ut de his dicam, qui partes aliquas corporis imbecillas ha- ²⁰ bent. Cui caput infirmum est, is si bene concoxit, leniter perfricare id mane manibus suis debet; nunquam id, si fieri potest, veste velare, aut ad cutem tondere: utileque lunam ⁵ vitare, maximeque ante ²⁵ ipsum lunae solisque concursus: sed nusquam post cibum progredi. Si cui capilli sunt, eos quotidie pectere: multum ambulare; sed, si licet, neque sub tecto, neque in sole: utique autem vitare solis ardorem, ³⁰ maximeque post cibum & vinum: potius ungi, quam lavari; nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit,

l. 2. M. F. P. sub divo nocte. l. 7. M. F. P. ignorant ut. l. 8. M. F. P. noxae. l. 16. est omitt. M. F. P. l. 18. M. F. P. De his (F. iis) qui aliqua parte corporis laborant; & primum de his (F. de iis), quibus caput infirmum est. l. 20. F. de iis. l. 23. M. F. P. concoxerit. l. 24. P. manibus debet. l. 25. F. P. tonderi. l. 33. M. F. P. ubique.

¹ De Salubr. Diaet. 1. 15. ² Aeginet. 1. 53. de Affect. L. 1. 3. 3 Aphor. 11. 51. Actuar. M. M. 111. 9. ⁴ Aëtius. Tetrab. 1. Serm. 111. c. 8. ⁵ Macrobian. Saturn. vii. 16.

venit, sub veste primum paulum in tepidario insudare, ibi ungi, tum transire in calidarium: ubi sudarit, in solium non descendere, sed multa calida aqua per caput
 5 se totum perfundere, tum tepida, dein frigida; diutiusque ea caput, quam caeteras
 36, 5.
 39, 30.
 partes perfundere; deinde id aliquandiu perfricare; novissime detergere & ungere. Capiti nihil aequae prodest atque aqua frigida. Itaque is, cui hoc infirmum est, per
 10 aestatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu subjicere. Semper autem, etiamsi sine balneo unctus est, neque totum corpus refrigerari sustinet, caput ta-
 15 men aqua frigida perfundere. Sed cum caeteras partes attingi nolit, demittere id, ne ad cervices aqua descendat; eamque, ne quid oculis, aliisve partibus noceat, defluentem subinde manibus ad hoc regere-
 20 re. Huic modicus cibus necessarius est, quem facile concoquat: iisque, si jejuno caput laeditur, assumendus etiam medio die est: si non laeditur, semel potius. Bibere huic assidue vinum dilutum lene, quam
 25 aquam, magis expedit; ut, cum caput gravius esse coeperit, sit, quo confugiat, eique ex toto neque vinum, neque aqua semper utilia sunt: medicamentum utrumque est, cum invicem assumitur. Scribere, legere,
 30 voce contendere, huic opus non est, utique post coenam: post quam nec cogitatio
 24, 8.
 quidem ei satis tuta est; maxime tamen vomitus alienus est.

CAP.

l. 3. F. P. sudabit. l. 14. M. F. P. refrigerare. l. 19. M. F. ad os regerere. P. ad os regere. l. 21. M. F. P. jejuno. l. 24. M. F. P. leve.

De his, qui lippitudine, gravedine, destillatione, tonsillisque laborant.

35, 9. **N**EQVE vero his solis, quos capitis imbecillitas torquet, usus aquae frigidae 5 prodest; sed iis etiam, quos assidue lippitudines, gravedines, destillationes, tonsillaeque male habent. His autem non caput tantum quotidie perfundendum; sed 22, 24. os quoque multa frigida aqua fovendum 10 est: praecipueque omnibus, quibus hoc utile auxilium est, eo utendum est; ubi gravius coelum Austri reddiderunt. Cumque omnibus inutilis sit post cibum aut 24, 8. contentio, aut fatigatio animi; tum his 15 praecipue, qui vel capitis, vel arteriae dolores habere consueverunt, vel quoslibet alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, destillationesque possunt, si quam minime is, † qui his opportunus est, aërem 20 vel loca aquasque mutat; si caput in sole protegit, ne incendatur, neve subitum ex repentino nubilo frigus dimoveat: si post concoctionem jejunos caput radit: si post cibum neque legit, neque scribit. 25

C A P. VI.

Ad solutam Alvum remedia.

QUEM vero frequenter cita alvus exercet, huic opus est, pila similibusque superiores partes exercere; 30 dum jejunos est, ambulare; vitare solis nimium ardorem, continua balnea; ungi

l. 2. F. De iis. l. 4. F. iis solis. l. 6. P. sed his. l. 7. M. F. P. assidue. l. 10. M. F. P. perfundendum est, sed. l. 16. M. P. cogitatio animi. F. agitatio animi, & tum iis. l. 17. M. F. consueverunt. l. 21. M. F. P. minime eum mutet. l. 24. M. F. P. frigus id moveat.

ungi citra sudorem : non uti cibus variis ,
 minimeque jurulentis aut leguminibus ,
 oleribusve his , quae celeriter descendunt ;
 omnia denique sumere , quae tarde conco-
 5 quantur. Venatio , durique pisces , & ex
 domesticis animalibus assa caro maxime 108, 1.
 juvant. Nunquam vinum falsum bibere
 expedit , ne tenue quidem ; aut dulce ; sed
 austerum , & plenius , neque id ipsum per-
 10 vetus. Si mulso uti volet , id ex decocto
 melle faciendum est. Si frigidae portiones
 ventrem ejus non turbant , his utendum
 potissimum est. Si quid offensae in coena
 sensit , vomere debet ; idque postero quo-
 15 que die facere : tertio , modici ponderis pa-
 nem ex vino esse ; aut ova fricta ex oleo ,
 vel ex defruto , similibusque aliis : deinde ,
 ad consuetudinem redire. Semper autem 24, 8.
 post cibum conquiescere , ac neque inten- 22, 28.
 20 dere animum , neque ambulatione quamvis
 leni dimoveri.

C A P. VII.

Remedia ad Coli dolorem.

25 **A**T si laxius intestinum dolere con-
 suevit , quod *κῆλον* nominant , cum
 id nihil nisi genus inflationis sit , id agen-
 dum est , ut concoquat aliquis ; ut lectione ,
 & aliis generibus exerceatur ; utatur balneo
 calido , cibus quoque & potionibus calidis ;
 30 denique omnimodo frigus evitet , item dul-
 cia omnia , leguminaque , & quicquid in-
 flare consuevit.

C A P.

*l. 2. P. virulentis. l. 3. F. iis, quae. l. 4. F. P. su-
 gere, quae. l. 16. M. F. P. esse, adjecta uva vel olea,
 vel ex. l. 21. M. F. P. levi. l. 23. P. coli. l. 24. P.
 Et si. l. 25. F. colum. P. κῆλον.*

CAP. VIII.

Quae agenda sint Stomacho laborantibus.

Si quis vero stomacho laborat, legere
clare debet; post lectionem ambulare;
tum pila, vel armis, aliove quo genere, 5
quo superior pars movetur, exerceri. Non
aquam, sed vinum calidum bibere jejunos.
Cibum bis die assumere; sic tamen, ut faci-
le concoquat. Uti vino tenui & austero;
& post cibum, frigidis potionibus potius. 10
Stomachum autem infirmum indicant pal-
lor, macies, praecordiorum dolor, nau-
sea, & nolentium vomitus, in jejuno do-
lor capitis. Quae in quo non sunt, is fir-
mi stomachi est. Neque credendum uti- 15
que nostris est, qui cum in adversa valetu-
dine vinum aut frigidam aquam concu-
piverunt, deliciarum patrocinium in accusa-
tionem non merentis stomachi habent. At,
qui tarde concoquunt, & quorum ideo 20
praecordia inflantur, quive propter ardo-
rem aliquem noctu sitire consueverunt,
antequam conquiescant, duos tresve cya-
thos per tenuem fistulam bibant. Prodest
etiam adversus tardam concoctionem cla- 25
re legere, deinde ambulare, tum vel ungi
vel lavari; assidue vinum frigidum bibe-
re; & post cibum, magnam potionem, sed,
ut supra dixi, per siphonem: deinde omnes
24, 11. potiones aqua frigida includere. Cui vero 30
cibus acescit, is ante eum bibere aquam
egelidam debet, & vomere. At si cui ex
hoc frequens dejectio incidit, quotiens
alvus

*l. 8. M. F. P. Tum cibum. l. 14. M. quem quo non.
l. 22. M. F. consueverunt. l. 27. M. P. lavari assidue:
vinum. l. 32. M. F. P. At is cui.*

1 Aphor. v. 27.

alvus ei constiterit , frigida potione potissimum utatur.

C A P. I X.

Quid observandum sit dolore Nervorum laborantibus.

5

Si cui vero dolere nervi solent , quod in podagra chiragrave esse consuevit , huic , quantum fieri potest , exercendum id est , quod affectum est , objiciendum-
 10 que labori & frigori : nisi cum dolor increvit , sub quo quies optima est. Venus semper inimica est. Concoctio , sicut in omnibus corporis affectibus , necessaria. Cruditas enim id maxime laedit , & quo-
 15 tiens offensum corpus est , vitiosa pars maxime sentit. Ut concoctio autem omnibus vitiis occurrit , sic rursus aliis frigus , aliis calor. Quae sequi quisque pro habitu corporis sui debet. Frigus inimicum est
 20 seni , tenui vulneri , ² praecordiis , intestinis , ⁴⁶, ¹⁴. vesicae , auribus ; coxis , scapulis , naturalibus , ³ ossibus , dentibus , nervis , vulvae , cere- ⁷⁵, ³⁴. bro. Idem summam cutem facit pallidam , aridam , ⁺ duram , nigram. Ex hoc horrores
 25 tremoresque nascuntur. At prodest ⁵ juvenibus , & omnibus plenis. Erectiorque mens est , & melius concoquitur , ubi frigus quidem est , sed cavetur. Aqua vero frigida infusa , praeterquam capiti , etiam stomacho ³⁵, ⁹.
 30 prodest. ⁶ Item articulis doloribusque , qui sunt sine ulceribus. ⁷ Item rubicundis nimis hominibus , si dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia , quae frigus infestat : item lip-

l. 11. M. sub divo. F. P. sub dio. l. 12. F. M. sicuti. l. 13. M. F. P. necessaria est. l. 26. P. rectiorque. l. 30. M. articulis , doloribus , qui. F. articulis doloribusque , qui. P. articulorum doloribus , qui.

¹ Aph. 111, 2. ² Aph. v, 24. ³ Aph. v, 18. ⁴ Aph. v, 20. ⁵ Aph. v, 21. ⁶ Aph. v, 25. ⁷ Aph. v, 23.

lippientes, si nec dolor, nec lachrymae sunt: nervos quoque, qui contrahuntur, praecipueque ea ulcera, quae ex frigore sunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam movet. Si nimius est, corpus 5
 28, 22. 2 effeminat, nervos 3 emollit, stomachum solvit. Minime vero aut frigus aut calor tuta sunt, ubi 4 subita insuetis sunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, strumas excitat. Calor concoc- 10
 tionem prohibet, somnum aufert, sudorem digerit, obnoxium morbis pestilentibus corpus efficit.

C A P. X.

Observatio in Pestilentia.

15

Est etiam observatio necessaria, qua quis in pestilentia utatur adhuc integer, cum tamen securus esse non possit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare. Ubi id non licet, gestari, ambulare sub divo, 20
 ante aestum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut supra comprehensum est, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, 22, 4. libidinem: multoque magis se continere. Si qua gravitas in corpore est, tum neque 25
 mane surgendum, neque pedibus nudis ambulandum est, minimeque post cibum, aut balneum: neque jejuno, neque coenato vomendum est: neque movenda alvus; atque etiam, si per se mota est, compri- 30
 menda est. Abstinendum potius, si plenius corpus est. Itemque vitandum balneum, sudor, meridianus somnus, utique si ci-

l. 21. F.P. Sub divo.

1 Aphor. v. 22. 2 Aphor. v. 16. 3 Aphor. v. 22. 4 Aphor. III.

fi cibus quoque antecessit; qui tamen semel die tunc commodius assumitur: insuper etiam modicus, ne cruditatem moveat. Alternis diebus invicem, modo aqua, modo vinum bibendum est. Quibus servatis, ex reliqua victus consuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero haec in omni pestilentia facienda sint, tum in ea maxime, quam Austri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem necessaria sunt, ubi gravi tempore anni discesserunt ex suis sedibus, vel ubi in graves regiones venerunt. Ac si caetera res aliqua prohibebit, utique abstinere debebit: atque ita à vino ad aquam, ab hac ad vinum, eo, qui supra positus est, modo, transitus ei esse.

LIBER SECUNDUS.

Praefatio.

INSTANTIS autem valetudinis signa complura sunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint, tamen haec illum optime praesagisse fateantur. Sed antequam dico, quibus praecedentibus morborum timor subfit; non alienum videtur exponere, quae tempora anni, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, quaelia

l. 15. M. F. P. ab vino. l. 18. M. F. CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER II. P. ARTIUM AURELII CORNELII CELSI libri primi finis. Incipit secundus de signis & communibus auxiliis. l. 20. M. F. P. autem ad-versae valetudinis. l. 26. M. F. P. quamvis quaedam in.

lia corpora maxime tuta vel periculis opportuna sint, quod genus adversae valetudinis in quoque timeri maxime possit. Non quod non omni tempestatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur; sed quod frequentius tamen quaedam eveniant. Ideo utile est scire unumquemque, quid, & quando maxime caveat.

CAP. I.

10

Quae anni tempora, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora vel tuta vel morbis opportuna sint, & quod valetudinis genus in quoque timeri possit.

15

IGITUR saluberrimum ver est: proxime deinde ab hoc, hiems: periculosior aestas, autumnus longe periculosissimus. Ex tempestatibus vero optimae, aequales sunt, sive frigidae, sive calidae: pessimae, quae maxime variant. Quo fit, ut ² autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atque matutinis, simulque etiam vespertinis, frigus est. Corpus ergo, & aestate, & subinde meridianis caloribus relaxatum, subito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, sic quandocunque evenit, noxium est. Ubi aequalitas autem est, saluberrimi sunt: sereni dies: meliores pluvii, quam tantum nebulosi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant: aestate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum est, salubriores

1. 3. 4. M. F. P. non quo non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnes. 1. 2. M. F. P. ideoque. 1. 16. M. F. P. proxima. 1. 22. M. F. P. variant maxime. 1. 30. M. F. P. est, tamen saluberrimi. 1. 31. M. F. P. nebulosi aut nubili.

1 Aph. III, 8. 2 Aphor. III, 9. 3 Aphor. III, 15.

briores Septentrionales, quam Subsolani,
 vel ¹ Austri sunt. Sic tamen haec, ut inter-
 dum ² regionum forte mutantur. Nam fere
 ventus ubique à mediterraneis regionibus
 5 veniens, salubris: à mari, gravis est. Ne-
 que solum in bono tempestatum habitu
 certior valetudo est; sed peiores morbi
 quoque, si qui inciderunt, leviores sunt, &
 promptius finiuntur. Pessimum aegro est coe-
 10 lum, quod aegrum fecit; adeo ut in id quo-
 que genus, quod natura pejus est, in hoc sta-
 tu salubris ³ mutatio sit. Aetas media, tutissi-
 ma est: quia neque juventae calore, neque se-
 nectutis frigore infestatur. Longis morbis
 15 senectus, acutis adolescentia magis patet. 47, 8.
⁴ Corpus autem habilissimum quadratum
 est, neque gracile, neque obesum. Nam
 longa ⁵ statura, ut in juventa decora est, sic
 matura senectute conficitur. Gracile cor-
 20 pus infirmum: obesum hebes est. Vere
 tamen maxime, quaecunque ⁶ humoris motu
 novantur, in metu esse consuerunt. Ergo
 tum lippitudines, pustulae, profusio ⁷ fangui-
 nis, abscessus corporis, quae ἀπρημάται Grae-
 25 ci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν
 appellant; insania, morbus comitialis, an-
 gina, gravedines, destillationes oriri solent.
 Hi quoque morbi, qui in articulis nervis-
 que modo urgent, modo quiescunt: tum
 30 maxime & inchoantur & repetunt. At
 aestas ⁸ non quidem vacat plerisque ⁹ his mor-
 bis; sed adjicit febres, vel ardentes, vel ter-
 tianas, vomitus, alvei dejectiones, auricu-
 larum dolores, ulcera oris, caneros, cum in
 cae-

l. 2. M. P. tamen ut in haec int. F. tamen ut haec int. l. 7.
M. F. P. sed priores. l. 9. M. F. P. pessimum ergo certum est.
l. 12. M. F. P. sit. At aetas. l. 13. M. F. P. quae neque. l. 27.
F. ii quoque. l. 31. M. F. P. plerisque ab his. l. 32. M. F. P.
febres vel continuas, vel ardentes, vel tert. l. 33. F. P. alvi.
l. 34. M. F. P. & in caeteris.

¹ Galen. de Theriac. l. 1. c. 11. p. 945. T. 13. ² Aph.
 111. 3. ³ Dicaearch. Geogr. c. x. p. 56. Aph. 11. 54.
⁴ Soran. Ephes. Isag. c. 5. ⁵ Aph. 111. 10. ⁶ Aph.
 111. 21. ⁷ Soran. Ephes. Isag. c. 5.

caeteris quidem partibus, tum maxime ob-
scoenis; & quicquid sudore hominem resol-
vit. Vix quicquam ex ¹ his in autumnum non
incidit: sed oriuntur eo quoque tempore fe-
bres incertae, lienis dolor, aqua inter cutem, ⁵
tabes, quam Graeci φθίσιν nominant; urinae
difficultas, στραγγισίαν quam appellant; te-
nuioris intestini morbus, quem εἰλεὸν nomi-
nant. Fit item laevis intestinorum, quae
λεῖεντερία vocatur; coxae dolores, morbi ¹⁰
comitiales. Idemque tempus & diutinis
malis fatigatos, & ab aestate, etiam proxima
pressos interimit: & alios novis mor-
bis conficit; & quosdam longissimis impli-
cat, maximeque quartanis, quae per hie- ¹⁵
nem quoque exerceant. Neque aliud ma-
gis tempus pestilentiae patet, cuiuscumque
ea generis est; quamvis variis rationibus
nocet. Hiems autem ² capitis dolores, tuf-
sim, & quicquid in faucibus, in ³ lateribus, ²⁰
in visceribus mali contrahitur, irritat.

Ex tempestatibus ⁴ Aquilo tussim movet,
fauces exasperat, ventrem ⁵ adstringit, uri-
nam supprimit, horrores excitat, item dolo-
rem lateris & pectoris. Sanum tamen ⁶ corpus ²⁵
spissat, & mobilius atque expeditius red-
dit. Auster ⁷ aures hebetat, sensus tardat,
capitis dolorem movet, alvum solvit, to-
tum corpus efficit hebes, humidum, lan-
guidum. Caeteri venti, quo huic vel illi ³⁰
propiores sunt, eo magis vicinos his il-
lisve affectus faciunt. Calor omnis & je-
cur & lienem inflammat, mentem hebe-
tat, & ut ⁸ anima deficiat, ut sanguis pro-
rumpat,

l. 1. M. F. P. sed maxime. l. 7. F. quam stranguriam. P. quam στραγγισίαν. l. 9. M. F. lenitas. l. 12. M. F. P. aestate tantum proxima. l. 13. M. F. P. & aliis. l. 14. P. longissimos. l. 24. M. F. P. dolores. l. 28. M. F. P. dolores. l. 30. M. F. P. quo vel huic vel illi. l. 31. P. sint. l. 32. M. F. P. Denique omnis calor & j. & l. inflam. (inflat P.) m. hebetat, ut anima.

¹ Aph. III. 22. ² Aph. III. 23. ³ Cael. Aurel. Acut. Morb. II. ⁴ Aph. III. 5. ⁵ Aph. III. 17. 13. ⁶ Aph. III. 17. ⁷ Aph. III. 17. ⁸ Aph. V. 16.

rumpat, efficit. Frigus modo, nervorum distentionem, modo rigorem infert; illud *σπασμός*, hoc *τέτανος* Graece nominatur: nigrorem in ulceribus, & horrorem in febribus excitat. In ficcitatibus, ² acutae febres, lippitudines, ³ tormina, urinae difficultas, articularum dolores oriuntur. Per imbres, ⁴ longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, resolutio nervorum, quam *ᾠδὴ λυπνὴ* Graeci nominant. 178.
Neque solum interest, quales dies sint, sed etiam quales ante praecefferint. Si hiems sicca Septentrionales ventos habuit, ver autem Austros & pluvias exhibet, fere ⁵ subeunt ⁵ lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, praecipue in muliebribus. Si vero, Austri ⁶ pluviaeque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & siccum est, gravidarum quidem feminae, quibus tum adest partus, abortu periclitantur: hae vero quae gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt. Caeteros lippitudo arida, &, si seniores sunt, gravedines atque destillationes male habent. At si à prima hieme Austri ad ultimum ver continuarint, laterum dolores, & infania febricitantium, [†] quam *φοβήπν* appellant, quam celerrime rapiunt. Ubi vero calor à primo vere orsus aestatem quoque ⁷ similem ⁷ exhibet, necesse est multum sudorem in febribus subsequi. At si sicca aestas ⁸ Aquilones habuit, autumnus vero imbres Austrique sunt, tota hieme, quae proxima est, tussis, destillatio, raucitas, in quibusdam etiam tabes

l. 3. M. illud *σπασμός* id est spasmus: hoc *τέτανος* i. e. tasmus Graece nominatur. F. illud spasmus: hoc tasmus Graece nominatur. P. Illud *σπασμός*, id est convulsio: hoc autem *τέτανος* Graeca voce nominatur. l. 4. M. F. P. nigriliem in ulceribus, humorem. l. 17. F. P. ideoque praecipue. l. 19. P. autem & frigidum. l. 26. M. F. P. continuarunt. l. 27. M. F. phrenesin. P. *φρίνησιν*. l. 28. M. F. ubi primo calor.

1 Aph. v. 17. 2 Aph. 111. 7. 3 111. 16. 4 Aph. 111. 16. 5 Aph. 111. 11. 6 Aph. 111. 12. 7 Aph. 111. 6. 8 Aph. 111. 13.

tabes oritur. Sin autem autumnus quoque aequae fectus, iisdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria esse proposui, secunda valetudo contingit: durioribus vero instare possunt, aridae lippitudines, & febres partim acutae, partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile nascuntur.

² Quod ad aetates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & aestate prima tutissimi sunt: senes aestate & autumnus prima parte: juvenes hieme, quique inter juventam senectutemque sunt. Inimicior senibus hiems, aestas adolescentibus est. Tum si qua imbecillitas oritur, proximum est, ut infantes, tenerosque adhuc pueros serpentina ulcera oris, quae *ἀφθας* Graeci nominant, vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exercent. Propria etiam ⁴ dentientium, gingivarum exulcerationes, distentiones nervorum, febriculae, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus male habent. Quae pericula plenissimi cujusque sunt, & cui maxime venter adstrictus est. At ubi aetas paulum processit, ⁵ glandulae, & vertebrarum, quae in spina sunt, aliquo inclinationes, strumae, verrucarum quaedam genera dolentia, *ἀνροχορδόνες* Graeci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, ⁶ ex iisdem multa, & longae febres, & sanguinis ex naribus cursus. Maximeque omnis pueritia, ⁷ primum circa quadragesimum diem; deinde septimo

l. 1. M. F. P. oriuntur. l. 2. F. hisdem. l. 5. F. P. possunt, & aridae. l. 7. F. & ii morbi. l. 10. M. F. proximeque. l. 22. M. F. febriculae interdum, alii. l. 27. M. F. P. aliquae. l. 31. F. hisdem. l. ead. M. F. P. multae & longae febres: sanguinis.

¹ Aphor. III. 4. ² Aphor. III. 18. ³ Aphor. III. 24. ⁴ Aphor. III. 25. ⁵ Aphor. III. 26. ⁶ Aph. III. 27. ⁷ Aphor. III. 28.

septimo mense, tum septimo anno, postea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam genera morborum in infantem inciderunt, ac neque pubertate, neque primis coitibus, 5 neque in femina primis menstruis finita sunt, fere longa sunt: saepius tamen his morbi pueriles, qui diutius manserunt, terminantur. Adolescentia ² morbis acutis, item comitialibus, tabique maxime ob- 10 ta est: fereque juvenes sunt, qui sanguinem exspuunt. Post hanc aetatem ³ laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, infania, sanguinis per quaedam etiam velut ora venarum, *αιμορροϊδαι* Graeci appellant, 15 profusio. In senectute, ⁴ spiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum resolutiones, malus corporis habitus, *καχεξια* Graeci appellant, nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, 20 oculorum, etiam narium, praecipueque soluta alvus, &, quae sequuntur hanc, tormina, vel laevis intestinorum, caeteraque fusi ventris mala. Praeter haec graciles, tabes, dejectiones, destillationes, item viscerum 25 & laterum dolores fatigant. Obesi plerumque acutis morbis, & difficultate spirandi, strangulantur, subitoque saepe moriuntur, quod in corpore tenuiore vix evenit.

C A P. II.

30 *De signis adversae valetudinis futurae.*

ANTE adversam autem valetudinem, ut supra dixi, quaecumque notae oriuntur; quarum omnium commune est, ali-

l. 6. M. F. P. his omittunt. l. 18. M. cachestiam. F. cachestiam l. 21. M. F. P. alvus, quam sequuntur. l. 22. M. F. P. levitas. l. ead. ventris fusi.

¹ Aphor. III. 18. ² Aphor. III. 29. ³ Aph. III. 30. ⁴ Aphor. III. 31. ⁵ Aphor. VI. 57.

aliter se corpus habere, atque consuevit; neque in pejus tantum, sed etiam in melius. Ergo si plenior aliquis, & speciosior, & coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet. Quae quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere retro, quasi ruina quadam, revolvuntur. Pejus tamen signum est, ubi
 58, 19. aliquis contra consuetudinem emacuit, &
 51, 22. colorem decoremque amisit: quoniam in 10
 53, 24. his, quae superant, est quod morbus demat: in his quae desunt, non est quod ipsum morbum ferat. Praeter haec, protinus timeri debet, si graviora membra sunt; si crebra ulcera oriuntur; si corpus supra consuetu- 15
 dinem incaluit; si gravior somnus pressit, si tumultuosa somnia fuerunt; si saepius expergiscitur aliquis, quam assuevit, deinde iterum soporatur: si corpus dormientis circa partes aliquas contra consuetudinem 20
 insudat, maximeque si circa pectus, aut cervices, aut crura, vel genua, vel coxas. Item, si marcet animus: si loqui & moveri piget; si corpus torpet; si dolor praecordiorum est, aut totius pectoris, aut, qui in 25
 plurimis evenit, capitis; si salivae plenum est os; si oculi cum dolore vertuntur: si tempora astricta sunt: si membra inhorrescunt; si spiritus gravior est: si circa frontem intentae venae moventur; si frequen- 30
 tes oscitationes: si genua quasi fatigata sunt, totumve corpus lassitudinem sentit. Ex quibus saepe plura, nunquam non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud con-

l. 21. M. F. P. maximeque circa. l. 24. F. corpus torquet. l. 25. F. P. aut in plurimis venis capitis.

considerandum est, num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla difficultas subsequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, sine quarum notitia non facile quicquam in futurum praesagiri potest. Facile itaque securus est in his aliquis, quae saepe sine periculo evasit. Ille sollicitari debet, cui haec nova sunt; aut qui ista nunquam sine custodia sui tuto habuit.

96, 15.

C A P. III.

Quae bona in aegrotantibus signa sint.

Ubi vero febris aliquem occupat, scire licet, non periclitari, si in latus aut dextrum aut sinistrum, ut ipsi in usu est, cubat¹, cruribus paulum reductis; qui fere sani quoque jacentis habitus est: si facile convertitur; si noctu dormit, si interdiu vigilat; si ex facili spirat; si non conflictatur; si circa umbilicum² & pubem cutis³ plana est; si praecordia ejus sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt: quod si paulo tumidiora sunt, tamen digitis cedunt & non dolent. Haec valetudo, ut spatium aliquod habebit, sic tuta erit. Corpus quoque, quod aequaliter molle & calidum est, quodque aequaliter totum insudat, & cujus febricula⁴ eo sudore finitur, securitatem pollicetur. Quando jam ad sanitatem venit corpus, [†]sternutamentum etiam inter bona indicia est, & cupiditas⁵ cibi vel a principio servata, vel etiam post fastidium orta. Neque terrere debet ea

51, 16.

51, 16.

1. 1. M. F. P. *neminem* quid. 1. 2. F. P. *eveniat*, ac neque. 1. 10. P. *tuta*. 1. 15. M. F. P. *visam*. 1. 32. a primo servata.

1 Actuar. M. Med. 11. 3. 2 Aphor. 11. 35. 3 De Judicat. 1, 3. 4 Aph. 14. 55. 5 Aphor. 11, 32.

ea febris, quae eodem die finita est: ac ne
 ea quidem, quae, quamvis longiore tempore
 tenuit, tamen ante alteram accessionem ex
 toto quievit, sic, ut corpus integrum, quod
εινενεως Graeci vocant, fieret. Si quis au- 5
 tem incidit vomitus, mixtus esse ex bile &
 pituita debet: & in urina subsidere album,
 laeve, aequale; sic ut etiam, si quae quasi nu-
 beculae innatarint, in imum deferantur. Ac
 venter ei, qui a periculo tutus est, reddit 10
 mollia, figurata, atque eodem fere tempore,
 quo secunda valetudine assuevit, modoque
 convenientia his, quae assumuntur. Pejor ci-
 ta alvus est, sed ne haec quidem terrere pro-
 tinus debet, si matutinis temporibus coacta 15
 magis est, aut si procedente tempore pau-
 latim contrahitur, & rufa est, neque foedi-
 tate odoris similem alvum sani hominis
 excedit. Ac lumbricos quoque aliquos + sub
 fine morbi descendisse nihil nocet. Si in- 20
 flatio sine inflammatione in superioribus
 partibus + dolorem tumoremque fecit, bo-
 num signum est sonitus ventris inde ad in-
 feriores partes devolutus; magisque etiam,
 si sine difficultate, cum stercore excessit. 25

CAP. IV.

Mala signa aegrotantium.

64, 28. **C**ONTRA gravis morbi periculum
 est, ubi supinus aeger jacet, porrec-
 tis manibus, & cruribus: ubi residere 30
 vult in ipso acuti morbi impetu, praecipue-
 que pulmonibus laborantibus: ubi noctur-
 na vigilia premitur, etiam si interdiu som-
 nus

7. 3. M. F. P. evanuit, tamen. l. 6. M. F. P. esse & bile.
 29. M. F. in unum. l. 10. F. P. reddit modo mollis. l. 11. M.
 F. P. omittunt atque. l. ead. F. P. omittunt modoque.
 l. 21. M. F. P. nocet. inflammatio in sup. l. 23. F. P. sonus.
 l. 24. M. F. P. evolutus.

1 De Judicat. 1. 8. 2 De Judicat. 1. 6. 3 De Judi-
 cat. 1. 7. Praenot. x. 1. Aph. 14. 74.

nus accedit, ex quo tamen peior est, qui
 inter quartam horam & noctem, quam qui
 a matutino tempore ad quartam. Pessimum
 tamen est, si somnus neque noctu, neque
 5 interdiu accedit: id enim fere sine conti-
 nuo ¹ delirio esse non potest. Neque vero ^{64, 16.}
 signum bonum est, somno ultra ² debitum ^{54, 33.}
 urgeri: peiusque, quo magis sopor inter-
 diu, noctuque continuat. Mali etiam mor-
 10 bi testimonium est, vehementer & crebro
 spirare, a sexto ³ die coepisse inhorrescere: ^{49, 20.}
 pus expuere: vix excreare, dolorem habere ^{56, 3.}
 continuum: difficulter ferre morbum: jac-
 tare brachia & crura: sine voluntate ⁴ la- ^{54, 31.}
 15 chrymare: [†] habere humorem ⁵ glutinosum ^{54, 14.}
 dentibus inhaerentem; cutem circa ⁶ umbi- ^{49, 21.}
 licum & pubem macram: praecordia ⁷ in-
 flammata, dolentia, dura, tumida, intenta;
 magisque, si haec dextra parte quam sinistra
 20 sunt: periculosissimum tamen est, si venae
 quoque ibi vehementer agitantur. Mali ^{48, 9.}
 etiam morbi signum est, nimis celeriter
 emacrescere: caput & pedes manusque ⁸ fri-
 gidas habere, ventre & lateribus calenti-
 25 bus; aut frigidas ⁹ extremas partes acuto ^{55, 22.}
 morbo urgente; aut post sudorem ¹⁰ inhor- ^{285, 27.}
 rescere: aut post vomitum ¹¹ singultum esse,
 vel rubere oculos: aut ¹² post cupiditatem
 cibi, postve longas febres hunc fastidire; ^{52, 17.}
 30 aut multum sudare, maximeque frigido ^{56, 11.}
 sudore; aut habere sudores non per totum ^{361, 24.}
 corpus aequales, quique febrem non finiant.
 Malae etiam febres, quae quotidie tempore
 eodem revertantur; quaeve semper pares
 acces-

1. 2. P. noctem est, quam. 1. 3. M. F. P. emitt. a. 1. 6. M.
 F. P. dolore esse non potest. Aequo vero signum malum est,
 etiam somno. 1. 8. M. F. P. quo se magis. 1. 23. M. F. P.
 calidas habere, ventre & lateribus frigentibus. 1. 32. M.
 F. P. finiant, & eas febres.

1 Aph. vii. 18. 2 Aph. ii. 3. 3 Aph. iv. 29. 4 Aph.
 iv. 52. vii. 1. 2. 5 Aph. iv. 53. 6 Aph. ii. 35. 7 Aph.
 ii. 28. 8 Aph. vii. 11. 9 Aph. vii. 1. 26. 10 Aph.
 vii. 4. 11 Aph. vii. 3. 12 Aph. vii. 6.

accessiones habeant, neque ¹ tertio quoque die
 leventur; quaeve sic continuent, ut per ac-
 cessiones increfcant, per decessiones tan-
 tum molliantur, nec unquam integrum
 corpus dimittant. Pessimum est, si ne leva- 5
 175, 13. tur quidem febris, sed aequae concitata con-
 55, 20. tinuat. Periculosum est etiam, post arqua-
 tum ² morbum febrem oriri; utique si praec-
 ordia dextra parte dura manserunt, aut
 dolentibus iis laeva. Nulla acuta febris le- 10
 viter terrere nos debet. Neque unquam
 in acuta ³ febre, aut a somno non est terribi-
 lis nervorum distentio. Timere etiam ex
 somno ⁴, mali morbi est. Itemque in prima
 febre protinus mentem esse turbatam, 15
 membrumve aliquod esse resolutum. Ex
 quo casu quamvis vita redditur, tamen id
 fere membrum debilitatur. Vomitus etiam
 56, 13. periculosus est sinceræ pituitae vel bilis;
 196, 10. pejorque, si viridis, aut ⁵ niger est. At mala 20
 56, 17. urina est, in qua subsidunt subrubra aut
 livida: deterior, in qua quasi fila quaedam
 tenuia atque alba: pessima ex his, si tan-
 quam ex furfuribus factas nubeculas re-
 praesentat. Diluta quoque, atque alba, vi- 25
 tiosa est, ⁶ sed in phreneticis maxime. Alvus
 autem mala est, ex toto suppressa. Pericu-
 losa etiam, quae inter febres fluens con-
 quiescere hominem in cubili non patitur;
 utique, si quod descendit, est perliquidum, 30
 aut albidum, aut pallidum, aut spumans.
 Praeter haec periculum ostendit id, quod
 excernitur, si est exiguum, glutinosum,
 56, 32. laeve, album, idemque subpallidum: vel si
 est

1. 3. F. P. discessiones. 1. 6. M. P. continuant. 1. 9. M. F. P. ac dolentibus. 1. 26. M. F. P. phreneticis.

1 Aph. iv. 43. 2 Aph. iv. 62. 3 Aph. iv. 66. 4 Aph. iv. 67. 5 Aph. iv. 22. 6 Aph. iv. 72.

est aut lividum, aut biliosum, aut cruentum, aut peioris odoris, quam ex consuetudine. Malum est etiam, quod post febres longas, sincerum est. 56, 33.

5

C A P. V.

De signis longae valetudinis.

POST haec indicia, notum est longum morbum fieri: sic enim necesse est, nisi occidit. Neque ulla alia spes in mag-
 10 nis est, quam ut impetum morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod curationi locum praestet. Protinus tamen signa quaedam sunt, ex quibus colligere possumus, morbum, etsi
 15 non interemerit, longius tamen tempus habiturum. Ubi frigidus² sudor inter febres non acutas circa caput tantum, & cervices oritur; aut ubi, febre non quiescente, corpus[†] insudat; aut ubi corpus modo³ frigidum, modo calidum est, & color alius ex
 20 alio fit; aut ubi, quod inter febres⁴ aliqua parte abscessit, ad sanitatem non pervenit; aut ubi aeger pro spacio parum emacrescit. 48, 9.
 Item, si urina modo liquida & pura est, modo habet quaedam subsidientia; si laevia
 25 atque alba rubrave sunt, quae in ea subsidunt; aut si quasdam quasi miculas repraesentat; aut si bullulas excitat. 60, 31.

C A P. VI.

30

De indiciis mortis.

SED inter haec quidem, proposito metu, spes tamen superest. Ad ultima vero jam

¹ l. 9. M. F. P. Neque vitae alia in malis magnis. l. 23. M. P. at ubi. l. 25. M. F. P. Item urina. l. 27. M. F. P. maculas.

¹ Aph. VII, 6. ² Aph. IV, 37. Coac. Praen. IV, 8, 39, 40. De Jud. VI, 9. VIII, 2, 3, 4, 5. [†] Aph. IV, 56. ³ Aph. VII, 60. ⁴ Aph. I, 51. ⁵ De Jud. VI, 1, 2. Aph. VII, 31.

jam ventum esse testantur, ¹ nares acutae,
 collapsa tempora, ² oculi concavi, frigidae
 languidaeque aures & imis partibus leni-
 ter verlae, cutis circa frontem dura & in-
 tenta, color aut niger aut perpallidus; mul-
 toque magis, si ita haec sunt, ut neque ³ vi-
 gilia praecesserit, neque ventris resolutio,
 neque inedia. Ex quibus causis interdum
 haec species oritur, sed uno die finitur. Ita-
 que diutius durans, mortis index est. Si ¹⁰
 vero in morbo vetere ⁴ jam triduo talis est,
 in propinquo mors est: magisque, si prae-
 ter haec oculi quoque lumen ⁵ refugiant, &
 51, 15. illachrymant; quaeque in iis alba esse de-
 bent, ⁶ rubescunt; atque in iisdem ⁷ venulae ¹⁵
 pallent; pituitaque in iis innatans, novissi-
 me angulis ⁸ inhaerescit; alterque ex his mi-
 nor est; iique aut vehementer subsederunt,
 aut facti tumidiores sunt; perque som-
 72, 18. num ⁹ palpebrae non committuntur, sed in- ²⁰
 ter has ex albo oculorum aliquid apparet;
 neque id fluens alvus expressit: eademque
 palpebrae pallent, & idem ¹⁰ pallor labra &
 nares decolorat: eademque labra, & nares,
 51, 28. oculique, & palpebrae, & supercilia, aliqua- ²⁵
 ve ex his pervertuntur; isque propter im-
 becillitatem jam [†] non audit, aut non videt.
 50, 30. Eadem mors denunciatur, ubi aeger su-
 pinus ¹¹ cubat, eique genua ¹² contracta
 sunt: ubi deorsum ad pedes subinde delabi ³⁰
 51, 14. tur: ubi brachia & ¹³ crura nudat, & inae-
 qualiter dispergit, neque iis calor subest: ubi
 51, 7. hiat ¹⁴: ubi assidue dormit: ubi is, qui men-
 tis suae non est, neque id facere sanus so-
 let,

I. 28. M. F. P. ubi aegri supini cubant, bisque genua.
 I. 30. F. ubi is deorsum. I. 31. M. P. inaequaliter.

1 Praen. II, 6. Coac. Praen. I, 104. 2 Praen. II, 7. 3
 Praen. II, 13. 4 Praen. II, 17. Pr. VII, 51. 5 Pr. II, 19,
 20. 6 Pr. II, 23. 7 Id. II, 24. 8 Id. II, 24. 9 Aphor. VI,
 51. Praen. III, 1, 2. 10 Aph. IV, 49. 11 Praen. III, 8.
 12 Id. III, 1. 13 Id. III, 10. 14 Id. III, 3.

let, dentibus ¹ stridet: ubi ulcus, ² quod aut ante, aut in ipso morbo natum est, aridum, & aut pallidum, aut lividum factum est. Illa quoque mortis indicia sunt, ³ ungues, ⁵ digitique pallidi; frigidus ⁴ spiritus: aut si manibus quis in febre, & acuto morbo, vel insania, pulmonisve dolore, vel capitis, in veste ⁵ floccos legit, fimbriasve diducit, vel in adjuncto pariete, si qua minuta e-
 10 minent, carpit. Dolores etiam circa coxas & inferiores partes orti, si ⁶ ad viscera transferunt, subitoque desierunt, mortem subesse testantur; magisque, si alia quoque signa accesserunt. Neque is servari potest,
 15 qui sine ullo tumore febricitans, subito strangulatur, aut devorare salivam suam non potest: cuive in eodem febris corporisque habitu cervix ⁷ invertitur, sic ut devorare aeque nihil possit: aut cui simul & con-
 20 tinua febris & ultima corporis infirmitas est: aut cui, febre non quiescente, exterior pars ⁸ friget, interior sic calet, ut etiam sitim faciat: aut qui, febre aeque non quiescente, simul & ⁹ delirio & spirandi difficultate vexatur: aut qui epoto ¹⁰ veratro, exceptus distentione nervorum est: aut qui ebrius obmutuit. Is enim fere ¹¹ nervorum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi
 30 debet, loqui coepit. Mulier quoque gravida ¹² acuto morbo facile consumitur; & is, cui somnus dolorem ¹³ auget: & cui protinus, in recenti morbo, bilis atra ¹⁴ vel infra vel supra se ostendit: cuive alterutro modo se prom-

l. 15. F. P. timore. l. 18. M. F. P. convertitur. l. 21. P. febre aeque non. l. 27. M. F. P. Is enim febre adjecta nervorum.

¹ Id. iv. 4. ² Id. iv. 7, 8. ³ Aph. vii. 11, 12. ⁴ Id. iv. 9. ⁵ Id. iv. 14. ⁶ Aph. iv. 35. ⁷ Aph. iv. 48. ⁸ Aph. iv. 50. ⁹ Aph. iv. 16. v. 1. Coac. iv. 24. ¹⁰ Aph. v. 5. ¹¹ Aph. v. 30. ¹² Aph. ii. 1. ¹³ Aph. iv. 22.

promsit, cum jam longo morbo corpus
 51, 12. ejus esset extenuatum & confectum. Spu-
 70, 32. tum etiam 1 biliosum, & purulentum, sive
 71, 2. separatim ista, sive mixta proveniunt, in-
 teritus periculum ostendunt. Ac, si circa 5
 septimum diem tale esse coepit, proximum
 est, ut is circa quartumdecimum diem de-
 cedat, nisi alia signa mitiora pejorave ac-
 cesserint: quae quo leviora graviorave
 subsequuta sunt, eo vel seriores mortem, 10
 vel maturiorem denunciant. Sudor quo-
 que 2 frigidus in acuta febre pestiferus est:
 501, 24. atque in omni morbo vomitus, qui 3 varius,
 52, 18. & multorum colorum est: praecipueque, si
 malus in hoc odor est. Ac sanguinem quo- 15
 que in febre 4 vomuisse pestiferum est. Urina
 52, 21. vero 5 fulva & tenuis 6 in magna cruditae
 consuevit; & saepe, antequam spacio matu-
 rescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius
 permanet, periculum mortis ostendit. Pes- 20
 sima 6 tamen est, praecipueque mortifera,
 nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris
 quidem & mulieribus talis deterrima est.
 In pueris vero, quae tenuis & diluta est. Al-
 vus quoque varia, pestifera est; & quae 25
 strigmentum, sanguinem, bilem, 7 viride
 aliquid, modo diversis temporibus, modo
 simul, & in mistura quadam, discreta ta-
 men repraesentat. Sed haec quidem potest
 paulo 8 diutius trahere. In praecipiti vero 30
 jam esse denunciat, quae liquida, eadem-
 que vel nigra 8, vel pallida, vel pinguis est;
 54, 14. utique, si magna foeditas 9 odoris accessit.
 53, 2. Illud interrogari me posse ab aliquo scio:
 si cer-

1. 2. M. F. P. & affectum. 1. 8. M. F. P. signa meliora.
 1. 17. M. F. P. vero rubra. 1. 25. M. F. P. est; quae.
 1. 26. E. P. bilem viridem.

1 Aph. IV. 23. 2 Praen. V. 4. 3 Praen. XII. 11, 12,
 13, 14. 4 Aph. VII. 37. 5 De Jud. VII. 5. 6 Praen.
 XI. 14, 15. 7 Plin. XXVIII. 6. 8 Praen. X. 8, 9. 9
 Vict. Acut. XLVIII. 1. 10 Praen. X. 6.

si certa futurae mortis indicia sunt, quomodo interdum deserti a medicis convalescant, quosdamque fama prodiderit in ijs funeribus revixisse? Quinetiam vir
 5 jure magni nominis † Democritus, ne finitae quidem vitae satis certas † notas esse, proposuit, quibus medici credidissent: adeo illud non reliquit, ut certa aliqua signa futurae mortis essent. Adversus quod ne il-
 10 lud quidem dicam, quod in vicino saepe quaedam notae positaе, non bonos, sed imperitos medicos decipiunt (quod Asclepiades sciens, † funeri obviuѕ inclamavit, cum vivere, qui efferebatur:)¹ nec protinus² cri-
 15 men artis esse, si quod professoris sit. Illa tamen moderatius subijciam. Conjecturalem³ artem esse medicinam, rationemque conjecturae talem esse, ut cum saepius aliquando † responderit, interdum tamen fal-
 20 lat. Non itaque, si quid vix † millesimo in corpore aliquem decipit, id fidem non habet, cum per innumerabiles homines respondeat. Idque non in his tantum, quae pestifera sunt, dico: sed in his quoque, quae
 25 salutaria. Siquidem⁴ etiam spes interdum frustratur, & moritur aliquis, de quo medicus securus primo fuit. Quaeque medendi causa reperta sunt, nonnunquam in pejus
 30 aliquibus vertunt. Neque id evitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum potest. Sed est tamen medicinae fides, quae multo saepius, perque multo⁶ plures aegros prodest. Neque tamen ignorare oportet, in⁷ acutis morbis fallaces magis notas esse & salutis, & mortis.

CAP.

l. 9. M. F. P. adversus quos. l. 12. M. F. P. quod Asclepiades funeri obviuѕ intellexit quendam vivere. l. 14. M. F. P. ne protinus. l. 19. M. F. P. fallat nos. Si quid itaque vix. l. 21. M. F. P. corpore aliquando decipit, id fidem notam habet. l. 29. M. F. P. aliquid convertunt.

¹ Soran Ephesi. cap. iv. ² Hipp. de Arte xv. 6; 7. ³ Sext. Emp. adv. Math. l. 1. c. 3. Macrobi. Sat. vii. 15. ⁴ Cic. de N. D. 11. 4. ⁵ Quintil. Declam. viii. p. 110. ⁶ Galen. M. Med. lxi. ⁷ Aph. 11. 19.

CAP. VII.

De notis, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit.

SED cum proposuerim signa, quae in omni adversa valetudine communia esse consueverunt; ad ea quoque transibo, ut, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit notas, indicem. Quaedam autem sunt, quae ante febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus sit, aut venturum sit, ostendit. Ante febres, si caput grave est, aut ex somno oculi caligant, aut frequentia sternutamenta sunt, circa caput aliquis pituitae impetus timeri potest. Si sanguis, aut calor abundat, proximum est, ut aliqua parte profluvium sanguinis fiat. Si sine causa quis emacrescit, ne in malum habitum corpus ejus decidat, metus est. Si praecordia dolent, aut inflatio gravis est, aut toto die non concocta fertur urina, cruditatem esse manifestum est. Quibus diu color sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflictantur, † vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite, aut visceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, nec somnus accedit, ploratque is assidue, metuenda nervorum distentio est. Frequens autem destillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam esse testatur. Ubi pluribus diebus non descen-

l. 6. F. consueverunt. & at abest a M. F. P. l. 18. M. F. P. recidat. l. 20. M. F. P. inflammatio. l. 30. distillatio. l. 31. P. M. timidam.

1 II. Praed. xxxix. 1, 2, 3. 2 II. Praed. xxix. 7, 8. 3 Aph. vii, 18.

descendit alvus, docet, aut subitam dejectionem, aut febriculam instare. Ubi pedes tument, & longae dejectiones sunt, aut dolor in imo ventre † & coxis est, aqua inter cutem instat, sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet. Idem propositum periculum est his, quibus, cum voluntas † descendendi est, venter nihil reddit, nisi & aegre & durum. Cum tumor in ¹ pedibus est, idemque modo dextra, modo sinistra parte ventris, invicem oritur atque finitur, a jocinore id malum proficisci videtur. Ejusdem morbi nota est, ubi circa ² umbilicum intestina torquentur (σπέρπον Graeci narrant) coxaeque dolores manent, qui neque tempore, neque remediis solvuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibusve, aut alia qualibet parte sic est, ut eo loco nervi contrahantur; aut si id membrum, ex levi causa fatigatum, aequo frigido, calidoque offenditur, *ποδάγρα* *χερσὶ γυνε*ve, vel ejus articuli, in quo id sentitur, morbum futurum esse denunciat. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus feminis ³ menstrua non proveniunt, necesse est capitis acerbissimi dolores sint, vel quaelibet alia pars morbo infestetur. Eademque his pericula sunt, quibus articulorum vitia, ut dolores, tumoresque, sine podagra similibusque morbis, oriuntur,

l. 3. F. P. turgent, longae dejectiones sunt, ubi. M. tument, l. d. f. ubi. l. 7. M. F. P. quibus voluntas. l. 9, cum abest a M. F. P. l. 11. M. F. P. finitur sed a. l. 15. M. F. P. manent, eaque neque. l. 17. P. Calor, l. 21. M. ostenditur.

¹ Praen. viii. 4. ² Aph. iv. 11. ³ Aph. v. 57.

tur, & desinunt. Utiq[ue], si saepe tempora
 iisdem dolent, noctuque corpora insudant,
 frons prurit, lippitudinis metus est. Si
 mulier a partu vehementes dolores habet,
 neque praeterea signa mala sunt, circa vi-
 gesimum diem aut sanguis per nares erumpet,
 aut in inferioribus aliquid abscedet.
 Quicumque etiam dolorem ingentem circa
 tempora & frontem habebit, ei alterutra
 ratione finiet: magisque, si juvenis erit, 10
 per sanguinis profusionem; si senior, per
 suppurationem. Febris autem, quae subito
 sine ratione, si bonis signis finita est, fe-
 re revertitur. Cui fauces sanguine & in-
 terdiu & noctu replentur, sic, ut neque 15
 capitis dolores, neque praecordiorum, ne-
 que tussis, neque vomitus, neque febricu-
 la praecesserit, hujus aut in naribus, aut in
 faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex
 inguine febricula orta est, neque causa ap- 20
 paret, ulcus in vulva est. Urina autem
 crassa, ex qua quod desidit, album est, sig-
 nificat circa articulos, aut circa viscera
 dolorem, metumque morbi esse. Eadem
 viridis, aut viscerum dolorem, tumorem- 25
 que cum aliquo periculo subesse, aut cor-
 pus certe integrum non esse, testatur. At
 si † sanguis aut pus 2 in urina est, vel vesica,
 vel renes exulcerati sunt. Si haec crassa
 carunculas 3 quasdam exiguas aut quasi ca- 30
 pillos habet, aut si 4 bullat, aut male 5 olet,
 aut interdum quasi arenam, interdum
 quasi sanguinem trahit, dolent autem coxae,
 quaeque inter has superque pubem sunt, &
 acce-

l. 2. M. F. P. *insudant*, si frons. l. 5. *neque alia prae-
 terea*. M. *neque praeter ea*. l. 7. M. F. P. *inferioribus par-
 tibus aliquid*. l. 9. M. F. P. *is alterutra ratione cum finiet*.
 l. 22. P. *desidet*. l. 30. M. F. P. *exiguas quasi*. l. 31. M.
 F. P. & *male olet*, & *interdum*.

1 Aph. iv. 74. Plin. xxviii. 6. † Aph. iv. 78. 81.

2 Aph. iv. 75. 3 Aph. iv. 76. 4 Plin. xxviii. 6.

5 Aph. iv. 81.

accedunt frequentes ructus, interdum vomitus biliosus extremaeque partes friges-
 cunt, urinae crebra cupiditas, sed magna difficultas est, & quod inde excretum est,
 5 aquae simile, vel rufum, vel pallidum est, paulum tamen in eo levamenti est, alvus vero cum multo spiritu redditur, utique in renibus vitium est. At si paulatim destil-
 lat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo
 10 quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem interiores partes dolent, in eadem vesica vitium est. Calculosi vero his indicibus co-
 gnoscuntur. † Difficiliter urina redditur;
 15 paulatimque, interdum etiam sine voluntate, ¹ destillat. Eadem arenosa ² est. non- 480, 13.
 nunquam aut sanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti, quidam
 20 resupinati, maximeque hi, qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujusdam in ea parte sensus est; atque ea cursu, omnique
 25 motu augetur. Quidam etiam, cum torquentur, pedes inter se, subinde mutatis vicibus, implicant. Feminae vero oras naturalium suorum manibus adnotis sca-
 bere crebro coguntur. Nonnunquam, si
 30 digitum admoverint, ubi vesicae cervicem is urget, calculum sentiunt. At, qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est. Mulieri gravidæ ³ sine modo fusa alvus elidere partum potest. Eidem si 73, 34.
 lac

1. S. M. F. P. Aut si. l. 12. M. F. P. inferiores.
 l. 25. M. F. P. augetur. l. 30. P. adnoverunt. l. 34.
 Treverius. Solet.

1 Aph. v. 80. 2 Aph. iv. 79. 3 Aph. v. 34.

lac 1 ex mammis profluit, imbecillum est, quod intus gerit. Durae mammae, sanum illud esse, testantur. Frequens 2 singultus & praeter consuetudinem continuus, jecur inflammatum esse, significat. Si 3 tumores 5 super ulcera subito esse desierunt, idque a tergo incidit, vel distentio nervorum, vel rigor timeri potest: at, si a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel insania, expectanda est. Interdum etiam hujusmo- 10 di casum, quae tutissima inter haec est, profusio alvi sequitur. Si ora 4 venarum, 47, 14. sanguinem solita fundere, subito suppressa 401, 17. sunt, aut aqua inter cutem, aut tabes sequitur. Eadem tabes subit, si in lateris dolo- 15 re orta suppuratio intra 5 quadraginta dies purgari non potuit. At, si longa 6 tristitia cum longo timore & vigilia est, atrae bilis morbus subest. Quibus saepe ex naribus fluit sanguis, his aut 7 lienis tumet aut ca- 20 pitis dolores sunt: quos sequitur, ut quaedam ante oculos tanquam imagines obversentur. At, quibus 8 magni lienes sunt, his 7 gingivae malae sunt, & os olet, aut sanguis aliqua parte prorumpit. Quorum si nihil evenit, 25 215, 13. necesse est in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant. Quibus causa doloris, neque sensus 9 ejus est, his mens laborat. Si in ventrem 9 sanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab infe- 30 rioribus partibus dolor 10 in pectus transit, neque ullum signum malum accessit, sup- purationis eo loco periculum est. Quibus sine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum

l. 28. M. F. P. mens labat. l. 34. M. F. P. aliqua ex parte.

1 Aph. v. 52. 2 Aph. vii. 17. 3 Aph. v. 65. 4 Aph. vi. 12. 5 Aph. v. 15. 6 Aph. vi. 23. 7 De Int. Aff. xxxiv. 9, 10. Aegin. de Re Med. l. iii. c. 49. 8 Aph. ii. 6. 9 Aph. vi. 20.

cum rubore & calore est, ubi aliquid sup-
purat. Urina quoque, quae in homine pa-
rum sano liquida est, circa aures futuram
aliquam suppurationem esse denunciat.

5 Haec vero, cum sine febre quoque vel la-
tentium, vel futurarum rerum notas ha-
beant, multo certiora sunt, ubi febris ac-
cessit; atque etiam aliorum morborum
tum signa nascuntur. Ergo protinus insa-
10 nia timenda est, ubi expeditior alicujus,
quam sani fuit, sermo est, subitaque loqua-
citas orta est, & haec ipsa solito audacior: aut
ubi raro quis & vehementer spirat, venas-
que concitatas habet, praecordiis duris &
15 tumentibus. Oculorum quoque frequens
motus; & in capitis dolore offusae oculis
tenebrae: vel, nullo dolore subitante, som-
nus ereptus, continuataque nocte & die
vigilia; vel prostratum contra consuetu-
20 dinem corpus in ventrem, sic, ut ipsius al-
vi dolor id non coegerit; item, robusto
adhuc corpore, insolitus dentium stridor, 55, 1.
insaniae signa sunt. Si quid etiam abscessit,
& antequam sputum prodiret, manente
25 adhuc in corpore solita febre, subsedit, pe-
riculum affert primum furoris, deinde
interitus. Auris quoque dolor acutus,
cum febre continua vehementique, saepe
mentem turbat: & ex eo casu juniores in-
30 terdum intra septimum diem moriuntur;
seniores tardius: quoniam neque aequae
magnas febres experiuntur, neque aequae
insaniunt: ita sustinent, dum is affectus in-
pus vertatur. Suffusae quoque sanguine mulie-

*l. 1. M. F. P. aut calore. l. 21. M. P. coeperit. l. 24.
& abest a P. & M. F. P. antequam suppuraret. l. 25.
F. P. adhuc corpore insolita. l. 23. M. F. P. affectus
intus versatur.*

1 Coac. Praen. III. 331, 332, 333. 2 Coac. Praen.
VI. 104. 3 Coac. Praen. II. 53. 4 Aph. V. 40.

mulieris mammae, furorem venturum esse, testantur. Quibus autem longae ¹ febres sunt, his aut abscessus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quorum faucibus in febre illiditur spiritus, instat his nervorum distentio. Si angina subito ² finita est, in pulmonem id malum transit; idque saepe intra septimum diem occidit: quod nisi incidat, sequitur, ut aliqua parte suppuret. Denique, post alvi longam resolutionem ³ tormina: post haec, intestinorum laevitas oritur. Post nimias destillationes, tabes ⁴. Post lateris ⁵ dolorem, vitia pulmonum: post haec, ⁶ insania. Post magnos ⁷ fervores corporis, nervorum rigor, aut distentio. Ubi caput ⁸ vulneratum est, delirium: ubi vigilia ⁹ torfit, nervorum distentio: ubi vehementer venae ¹⁰ supra ulcera moventur, sanguinis profluvium erit.

Suppuratio vero pluribus modis excitatur. Nam si longae febres sine dolore, sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit, sed in junioribus tantum: nam in senioribus ex ejusmodi morbo quartana fere nascitur. Eadem suppuratio fit, si praecordia dura & dolentia ante ¹¹ diem vigesimum hominem non sustulerunt, neque sanguis ex naribus fluxit, maximeque in adolescentibus: utique, si inter principia aut oculorum caligo, aut ³⁰ capitis dolores fuerunt: sed tum in inferioribus partibus aliquid abscedit. At si praecordia tumorem ¹² mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinunt, haec-

l. 3. P. aliquis. l. 10. M. F. P. Deinde l. 18. M. F. P. super. l. 20. M. F. P. pluribus morbis. l. 23. M. F. P. incumbit, in junioribus tamen. l. 26. & abest a M. F. P. l. 31. M. F. P. sed cum inferioribus.

¹ Aph. IV. 44. ² Aph. V. 10. Act. Meth. Med. I. 17. ³ Aph. VII. 23, 75. ⁴ De l. in Hom. XXVII. 1. ⁵ Aph. VII. 11. ⁶ Aph. VII. 12. ⁷ Aph. VII. 13. ⁸ Aph. VII. 14. ⁹ Aph. VII. 18. ¹⁰ Aph. VII. 21. ¹¹ Coac. Praen. 11, 228. ¹² Coac. 11, 232.

haeretque per omne id tempus febris, tum
 in superioribus partibus fit abscessus: ac,
 si inter ipsa initia sanguis e naribus non
 fluit, circa aures erumpit. Cumque omnis
 5 longus tumor ad suppurationem fere spec-
 tet, magis eo tendit is, qui in praecor-
 diis, quam is, qui in ventre est: & is, qui
 supra umbilicum, quam is, qui infra est. Si
 lassitudinis etiam sensus in febre est, vel
 10 in maxillis, vel in articulis aliquid absce-
 dit. Interdum quoque urina tenuis & cru-
 da sic diu fertur, ut alia salutaria signa sint,
 exque eo casu plerumque infra transver-
 sum septum (quod *Ἀσθῆγμα* Graeci vo-
 15 cant) fit abscessus. Dolor pulmonis, si ne-
 que per sputa, neque per cucurbitulas, ne-
 que per sanguinis detractionem, neque per
 victus rationem finitus est, vomicas ali-
 quas interdum excitat, aut circa vigesimum
 20 diem, aut circa tricesimum, aut circa quadra-
 gesimum, nonnunquam etiam circa sexage-
 simum. Numerabimus autem ab eo die, quo
 primum febricitavit aliquis, aut inhorruit,
 aut gravitatem ejus partis sensit. Sed hae
 25 vomicae modo a pulmone, modo a costa-
 rum parte nascuntur. Quod suppurat, ea
 parte, quam afficit, dolorem inflammatio-
 nemque concitat, ipsumque calidius est:
 & si in partem sanam aliquis decubuit,
 30 onerare eam ex pondere aliquo videtur.
 Omnis etiam suppuratio, quae nondum
 oculis patet, sic deprehendi potest: si febris
 non dimittit, eaque interdum levior est, noc-
 tu increscit; ¹ multus sudor oritur; cupidi-
 tas

*l. 1. M. F. P. febris, sed tum. l. 3. M. F. P. si inter ipsa
 ulcera non fuit, circa. l. 7. M. F. is, qui infra est. l. ead.
 P. omitt. & M. F. ignorant, & is qui supra umb. quam
 is qui infra est. l. 13. M. F. P. ex quo. l. 15. M. F. P. Do-
 lor autem pulmonis. l. 20. M. F. P. omitt. tricesimum aut
 circa. l. 25. M. F. P. modo a contraria parte. l. 26. M.
 F. P. suppurat ab ea. l. 28. M. F. P. ipsum calidius est.*

1 Aph. IV. 31. 2 De loc. in Hom. XXVIII. 12.

tas tussiendo est, & pene nihil in tussi ex-
 creatur; oculi cavi sunt; malae rubent; ve-
 nae sub lingua inalbescunt; in manibus
 fiunt adunci ungues; digiti, maximeque
 summi, calent; in pedibus ¹ tumores sunt, ⁵
 spiritus difficilius trahitur; cibi fastidium
 est; pustulae toto corpore oriuntur. Quod
 si protinus initio dolor & tussis fuit, & spi-
 ritus difficultas, vomica vel ante vel circa
 vigesimum diem erumpet. Si serius ista ¹⁰
 coeperint, necesse est quidem increcant,
 sed quo minus cito adfuerint, eo tardius
 solventur. Solent etiam in gravi morbo
^{35, 6.} pedes cum digitis unguibusque nigrescere.
 quod si non est mors consecuta, & reli- ¹⁵
 quum corpus convaluit, pedes tamen de-
 cidunt.

CAP. VIII.

*Quae notae in quoque morbi genere vel spem
 vel pericula ostendant.* ²⁰

S EQUITUR, ut in quoque morbi ge-
 nere proprias notas explicem, quae vel
 spem, vel periculum ostendant. Ex ve-
 fica dolenti, si purulenta ² urina processit,
 inque eo laeve & album subsedit, metum ²⁵
 detrahit. In pulmonis morbo, si sputo ³ ipso
 levatur dolor, quamvis id purulentum est,
 tamen, si aeger facile spirat, facile excreat,
 morbum ipsum non difficulter fert, potest
 ei secunda valetudo contingere. Neque ³⁰
 inter initia terreri convenit, si protinus
 sputum mistum est rufo quodam sangui-
 ne, dummodo statim sedetur. Laterum ⁴ do-
 lores,

*l. 5. M. F. P. summi pallent. l. 12. M. F. P. cito affe-
 cerint. l. 16. M. F. P. invaluit. l. 24. M. F. P. dolente l.
 25. M. F. P. inque ea. l. 26. M. F. P. ipse. l. 28. M. F. P.
 tamen aeger. l. 32. M. F. P. quodam & sanguine. l. 33. sta-
 tim edatur.*

¹ De loc. in Hom. xxviii. 8. ² Praen. xix. 11.
³ Praen. xiii. 16. Praed. ii. xii. 2. ⁴ Aph. v. 15.

lores, suppuratione facta, deinde intra
 quadragesimum diem purgata, finiun- 62, 15.
 tur. Si in jecinore vomica est, & ex ea
 fertur pus purum ¹ & album, salus ei fa- 71, 13.
 5 cilis. Id enim malum in tunica est. Ex sup-
 purationibus vero hae tolerabiles sunt,
 quae in ² exteriorem partem feruntur, &
 acuuntur. At ex his, quae intus ³ procedunt,
 hae leviores, quae conclusae cutem non af-
 10 ficiunt, eamque & sine dolore & ejusdem
 coloris, cujus reliquae partes sunt, finunt
 esse. Pus ⁴ quoque, quacumque parte erump-
 pit, si est laeve, album & unius modi, sine 410, 34.
 ullo metu est; &, quo effuso, febris pro-
 15 tinus conquievit, desieruntque urgere cibi
 fastidium & potionis desiderium. Si quan-
 do etiam suppuratio descendit in crura,
 sputumque ejusdem factum pro rufo pu-
 rulentum est, periculi minus est. At in ta-
 20 be ejus, qui salvus futurus est, sputum
 esse debet album, ⁵ aequale, totum, ejusdem-
 que coloris, sine pituita: eique etiam si-
 mile esse oportet, si quid in nares a capi-
 te destillat. Longe optimum est, ⁶ febrem
 25 omnino non esse: secundum est, tantillam
 esse, ut neque tantulum cibum impediat,
 neque crebram sitim faciat. Alvus ⁷ in hac
 valetudine ea tuta est, quae quotidie coac-
 ta, eaque convenientia his, quae assumun-
 30 tur, reddit. Corpus id, quod minime tenue,
 maximeque lati ⁸ pectoris atque fetosi est,
 cujusque cartilago exigua, & carnosa est.
 Super tabem si mulieri quoque suppressa
 menstrua fuerunt, & circa pectus atque
 scapu-

*l. 8. M. F. P. Et ex his. l. 9. M. F. P. contra se autem.
 l. 10. M. F. P. dolore esse & l. 13. M. F. P. unius coloris,
 sine l. 25. M. F. P. tantulum. l. 26. M. F. P. omitt. tan-
 tulum. l. 31. P. foetosi.*

¹ Aph. vii. 45. ² Praen. vii. 3. ³ Praen. vii. 5.
⁴ Praen. vii. 6. ⁵ Praedict. ii. xii. 2. ⁶ Praed. ii.
 xii. 4. ⁷ Praed. ii. xii. 5. ⁸ Praed. ii. xii. 7.

scapulas dolor mansit, subitoque ¹ sanguis
erupit, levare morbus solet: nam & tussis
minuitur, & fitis atque febriculae desinunt.
Sed iisdem ² fere, nisi redit sanguis, vomica
erumpit: quae quo cruentior, eo melior est. ⁵
Aqua autem inter cutem minime terribi-
lis est, quae nullo antecedente morbo coe-
pit: deinde, quae longo morbo supervenit;
utique, si firma ³ viscera sunt; si spiritus fa-
cilis; si nullus dolor; si sine calore corpus ¹⁰
est; aequaliterque in extremis partibus ma-
crum est; si venter mollis; si nulla ⁴ tussis; nulla
fitis; si lingua, ne per somnum quidem, ina-
rescit; si cibi cupiditas est; si venter medica-
mentis movetur; si per se ⁵ excernit mollia & ¹⁵
figurata; si non extenuatur; si urina, & vini
mutatione, & epotis aliquibus medicamen-
tis mutatur; si corpus sine lassitudine est, &
motum facile sustinet: siquidem in quo om-
nia haec sunt, is ex toto tutus est: in quo plu- ²⁰
ra ex his sunt, is in bona spe est. Articulo-
rum vero vitia, ut podagrae chiragraeque, si
juvenes ⁶ tentarunt, neque callum induxe-
runt, solvi possunt: maximeque ⁷ tormini-
bus leniuntur, & si quocumque modo ven- ²⁵
ter fluit. Item morbus ⁸ comitialis ante pu-
bertatem ortus, non aegre finitur. Et, in quo
ab una parte corporis venientis accessionis
sensus incipit, optimum est a manibus pe-
dibusve initium fieri: deinde, a lateribus: ³⁰
pessimum inter haec, a ⁹ capite. Atqui in his
quoque ea maxime profunt, quae per de-
jectiones excernuntur. Ipsa autem dejec-
tio sine ulla noxa est, quae sine febre est;
si ce-

l. 16. M. F. P. si extenuatur. l. 19. M. F. P. morbum facile.

¹ II. Praed. xiv. 3. ² II. Praed. xiv. 6, 7. ³ II. Praed. xi. 6. ⁴ II. Praed. xi. 16. ⁵ Aph. vii. 19. ⁶ II. Praed. xv. 6, 7, 8. ⁷ II. Praed. xv. 4. ⁸ II. Praed. xvi. 1. Aph. v. 7. ⁹ II. Praed. xvi. 7.

si celeriter definit ; si contrectato ventre
 nullus motus ejus sentitur ; si extremam
 alvum spiritus sequitur. Ac ne tormina qui-
 dem periculosa sunt , si sanguis & strigmen-
 5 ta descendunt , † dum febris caeteraeque ac-
 cessiones hujus morbi absint : adeo ut etiam
 gravida mulier , non solum conservari
 possit , sed etiam partum reservare. Pro-
 destque in hoc morbo , si jam aetate aliquis
 10 processit. Contra , intestinorum ² laevitas 226.
 facilius a teneris aetatibus depellitur : uti-
 que , si ferri urina , & ali cibo corpus inci-
 pit. Eadem aetas prodest & in coxae dolore ,
 & humerorum , & in omni resolutione ner-
 15 vorum. Ex quibus coxa , si sine torpore
 est , si leviter friget , quamvis magnos do-
 lores habet , tamen & facile & mature sana-
 tur : resolutumque membrum , si nihilo
 minus alitur , fieri sanum potest. Oris re-
 20 solutio etiam , alvo cita finitur. Omnisque
 dejectio ³ lippienti prodest. At , varix ⁴ ortus 368 , 28.
 vel per ora venarum subita profusio sangui- 348 , 15.
 nis vel tormina , insaniam tollunt. Hume-
 rorum ⁵ dolores , qui ad scapulas vel manus
 25 tendunt , vomitu atrae bilis solvuntur. Et
 quisquis dolor deorsum tendit , sanabilior 76 , 5.
 est. Singultus ⁶ sternutamento finitur. Lon-
 gas dejectiones ⁷ supprimit vomitus. Mulier
 sanguinem vomens , ⁸ profusis menstruis , li- 32 , 19.
 30 beratur. Quae menstruis ⁹ non purgatur , si 202 , 33.
 sanguinem ex naribus fudit , omni pericu-
 lo vacat. Quae locis laborat , aut difficul-
 ter ¹⁰ partum edit , sternutamento levatur.
 Cui calor & ¹¹ tremor est , salutis delirium est.
 Lieno-

l. 1. M. F. P. contracto. l. 3. M. F. P. sequitur , acris
 tormina. l. 4. M. F. P. periculosa non sunt. l. 6. P. adsint.
 l. 7. M. F. P. reservari. l. 33. M. F. P. post leva-
 tur addunt , aestiva quartana fere febris est.

1 II. Praed. xxx. 14. 2 II. Praed. xxxi. 12, 15, 16.
 3 Aph. vi. 17. 4 Aph. vi. 21. 5 II. Praed. xlii. 2.
 6 Aph. vi. 13. 7 Aph. vi. 15. 8 Aph. v. 32. 9 Aph.
 v. 33. 10 Aph. v. 35. 11 Aph. vi. 26.

Lienosis bono¹ tormina sunt. Denique, ipsa febris, quod maxime mirum videri potest, saepe praesidio est. Nam &² praecordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, finit; & in jocinoris³ dolore succurrit: & nervorum⁵ distentionem⁴ rigoremque, si postea coepit, ex toto tollit; & ex difficultate urinae morbum tenuioris intestini ortum, si urinam per calorem movet, levat. At dolores capitis, quibus oculorum caligo, & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, sanguinis⁵ profusione, vel fortuita, vel etiam petita, summoventur. Si capitis, ac frontis⁶ dolores ex vento, vel frigore, aut aestu sunt, gravedine & sternutamentis¹⁵ finiuntur. Febrem autem⁷ ardentem, quam Graeci καυσώδη vocant, subitus horror exsolvit. Si in febre aures⁸ obtusae sunt, si sanguis e naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum definit ex toto. Nihil²⁰ plus adversus⁹ surditatem, quam biliosa alvus potest. Quibus in fistula¹⁰ urinae minuti abscessus, quos φύματα Graeci vocant, esse coeperunt; iis, ubi pus ea parte profluxit, sanitas redditur. Ex quibus cum ple-²⁵raque per se proveniant, scire licet, inter ea, quae ars adhibet, naturam plurimum posse. Contra, si caput in febre continenti dolet, neque quicquam remittit, malum atque mortiferum est: maximeque id pe-³⁰riculum est pueris, a septimo anno ad quartumdecimum. In pulmonis morbo, si sputum primis diebus non fuit, deinde a septimo die coepit, & ultra septimum mansit, pericu-

l. 1. P. bona. l. 12. M. P. profusionem. l. 22. M. F. P. urinae uti minuti. l. 23. P. θύματα. l. 27. M. F. P. ea quoque, quae. l. 28. M. F. P. in ignorant. l. 29. M. F. P. quicquam reddit.

¹ Aph. vi. 48. ² Aph. vi. 40. ³ Aph. vii. 52. ⁴ Aph. iv. 57. ⁵ Aph. vi. 10. II. Praed. xxxvi. 5. ⁶ II. Praed. xxxvi. 8. ⁷ Aph. iv. 58. ⁸ Aph. iv. 60. ⁹ Aph. iv. 28. ¹⁰ Aph. iv. 82.

periculosum est: quantoque magis mixtos, 56, 4.
 neque inter se diductos colores habet, tan-
 to deterius. Et tamen nihil pejus est, quam
 sincerum id edi, siue rufum est, siue cruen-
 5 tum, siue ¹ album, siue glutinosum, siue pal-
 lidum, siue spumans: nigrum ² tamen pes-
 simum est. In eodem morbo periculosa
 sunt, tussis, destillatio; etiam, quod alias
 salutare habetur, ³ sternutamentum. Pericu-
 10 losissimumque est, si haec secuta subita ⁴ de-
 jectio est. Fere vero, quae in pulmonis, ea-
 dem in lateris doloribus, & mitiora signa,
 & asperiora esse consueverunt. Ex iocinore
 si pus ⁵ cruentum exit, mortiferum est. At 67, 3.
 15 ex suppurationibus hae ⁶ pessimae sunt, quae
 intus tendunt, sic ut exteriorem quoque
 cutem decolorent: ex his deinde, quae in
 exteriorem partem prorumpit; tum quae ma-
 ximae, quaeque planissimae sunt. Quod si, ne
 20 rupta quidem vomica, vel pure extrinse-
 cus emissio, febris quieuit, aut quamvis
 quieverit, tamen repetit; item; si sitis est,
 si cibi fastidium, si venter liquidus, si pus
 est lividum & pallidum, si nihil aeger ex-
 25 creat, nisi pituitam spumantem, periculum
 certum est. Atque ex his quidem suppura-
 tionibus, quas pulmonum morbi concita-
 runt, fere senes moriuntur: ex caeteris ju-
 niores. At in tabe sputum mixtum puru-
 30 lentum, febris assidua, quae & cibi tempora
 eripit, & siti affligit, in corpore tenui pe-
 riculum subesse testatur. Si quis etiam in
 eo morbo diutius traxit, ubi capilli ⁷ fluunt;
 ubi urina quaedam ⁸ araneis similia superfi-
 dentia

*l. 13. P. consueverunt. l. 18. tum abest a M. F. P. l.
 34. M. F. P. subsidentia.*

*1 Praen. xiii. 6. 2 Praen. xiii. 8. 3 Aph. vi. 16.
 Coac. Praen. iii. 174. Praen. xiii. 10. 4 Aph. v. 12.
 5 Aph. vii. 45. 6 Praen. vii. 7 Aph. v. 11. 8 Praen.
 xii. 1. Coac. Praen. v. 42.*

168, 5. dentia ostendit; atque in sputis odor¹ foedus est; maximeque, ubi post haec orta
 71, 10. dejectio est, protinus moritur: utique, si
 tempus² autumnus est: quo fere, qui caetera
 parte anni traxerunt, resolvuntur. Item, 5
 pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto
 spueri³ desiisse, mortiferum est. Solet etiam
 in adolescentibus is morbus, ex vomica,
 fistulae oriri: qui non facile sanescunt,
 nisi si multa signa bonae valetudinis subse- 10
 cuta sunt. Ex reliquis⁴ vero minime facile
 sanantur virgines, aut eae mulieres, qui-
 bus supervenit tabes, quod menstrua sup-
 pressa sint. Cui vero sano⁵ subitus dolor ca-
 pitis ortus est, dein somnus oppressit, sic ut 15
 stertat, neque expergiscatur, intra septi-
 mum diem pereundum est: magis si, cum
 54, 20. alvus cita non antecesserit, palpebrae dor-
 mientis non coeunt, sed album oculorum
 apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si 20
 id malum non est febre discussum. At⁶ aqua
 inter cutem, si ex acuto morbo coepit, ad
 sanitatem raro perducitur: utique, si con-
 traria his, quae supra posita sunt, subse-
 quuntur. AEque in ea quoque tussis⁷ spem 25
 tollit: item, si sanguis fursum⁸ deorsumve
 erupit, & aqua medium corpus implevit.
 Quibusdam etiam in hoc morbo⁹ tumo-
 res oriuntur, deinde desinunt, deinde rur-
 sus assurgunt. Hi quidem tutiores sunt, 30
 quam qui supra comprehensi sunt, si atten-
 dunt: sed fere fiducia secundae valetudinis
 opprimuntur. Illud jure aliquis mirabi-
 tur, quomodo quaedam simul & affligant
 nostra

*l. 1. M. F. P. in his odor. l. 7. M. F. P. Solent etiam. in
 adolesc. ex eo morbo vomicae fistulaeque oriri: quae. l. 12. M.
 F. P. hae mul. tabem, quod. l. 14. M. F. P. sunt. l. 17. M. F.
 T. si, eum. l. 18. M. F. P. antec. si palpebrae. l. 19. M. F.
 P. coeunt, si alb. l. 20. cita vel certa lego l. 31. M. F. P. at-
 tenduntur. l. 34. F. P. affligunt.*

*1 Aph. v. 11. 2 Aph. III. 10. 3 Aph. VII. 16, 78. 4 II.
 Praed. XIII. 5. 5 Aph. VI. 51. 6 Praen. VIII. 1. 7 Aph.
 VI. 35. VII. 47. 8 II. Praed. XI. 30. 9 II. Praed. XI. 33.*

nostra corpora , & parte aliqua tueantur.
 Nam, five aqua inter cutem quem implevit,
 five in magno abscessu ¹ multum puris coit,
 simul id omne effudisse, aequè mortiferum
 5 est, ac si quis sani corporis vulnere factus
 exanguis est. Articuli vero cui si dolent,
 ut super eos ex callo quaedam tubercula 68, 23.
 innata sint, nunquam liberantur: quaeque
 eorum vitia vel in ² senectute coeperunt, vel
 10 in senectutem ab adolescentia pervene-
 runt, ut aliquando leniri possunt, sic nun-
 quam ex toto finiuntur. Morbus quoque
 comitialis post annum quintum & vigesi-
 mum ortus aegre curatur: multoque acrius 68, 27.
 15 is: qui post quadragesimum annum coe-
 pit; adeo ut in ea aetate ³ aliquid in natura 68, 26.
 spei, vix quidquam in medicina sit. In eo-
 dem morbo, si simul totum ⁴ corpus affici-
 tur, neque ante in partibus aliquis venien-
 20 tis mali sensus est, sed homo ex improvise 172, 9.
 concidit, cujuscumque is aetatis est, vix
 sanescit: si vero aut mens laesa est, aut ner-
 vorum facta resolutio, medicinae locus non
 est. Dejectionibus ⁵ quoque si febris accessit; 68, 34.
 25 si inflammatio jecinoris, aut praecordio-
 rum, aut ventris; si immodica sitis; si lon-
 gius tempus; si alvus varia; si cum dolore
 est, etiam mortis periculum subest: maxi-
 meque, si inter haec tormina vetera esse coe-
 30 perunt. Isque morbus maxime ⁶ pueros ab-
 sumit usque ad annum decimum: caeterae
 aetates facilius sustinent. Mulier ⁷ quoque
 gravida ejusmodi casu rapi potest: atque,
 etiamsi ipsa convaluit, partum tamen per-
 dit. 61, 34.

l. 6. M. F. P. qui si. l. 8. M. F. P. sunt. l. 28. F.
est, & etiam.

¹ Aph. vi. 27. ² II. Praed. xv. 2. ³ Aph. ii. 45.
⁴ II. Praed. xvi. 4. ⁵ II. Praed. xxx. 3, 4. ⁶ II. Praed.
 xxx. 10. ⁷ II. Praed. xxx. 14.

dit. Quin etiam tormina ¹ ab atra bile orsa mortifera sunt : aut si sub his , extenuato jam corpore , subito nigra alvus profluxit. At intestinorum ² laevis periculosior est , si frequens dejectio est ; si venter omnibus ³ horis & cum sono & sine hoc profluit ; si similiter noctu & interdiu ; si , quod excernitur , aut crudum est , aut nigrum , & , praeter id , etiam laeve , & mali odoris ; si sitis urget ; si post *portionem* ⁴ *urina* non redditur (quod ⁵ 10 evenit , quia tunc liquor omnis non in vesicam , sed in intestina descendit ;) si os exulceratur ; si rubet facies , & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur : si venter est quasi fermentatus , pinguis at- ¹⁵ 15 que rugosus ; si & cibi cupiditas non est. Inter quae cum evidens mors sit , multo evidentior est , si jam in longinquum quoque id vitium est : maxime etiam , si in corpore senili est : Si vero in tenuiore intesti- ²⁰ 20 no morbus est , ⁶ vomitus , singultus , nervorum distentio , delirium , mala sunt. At in morbo arquato ⁷ durum fieri jecur , perniciosissimum est. Quos lienes ⁸ male habent , si tormina prehenderunt , deinde conversa sunt ²⁵ 25 vel in aquam inter cutem , vel in intestinorum laevitatem , vix ulla medicina periculo subtrahit. Morbus intestini tenuioris ex urinae ⁹ difficultate , nisi febre resolutus est , intra septimum diem occidit. Mulier ⁷ ³⁰ 30 ex partu , si cum febre vehementibus etiam & assiduis capitis doloribus premitur , in periculo mortis est. Si dolor atque inflammatio est in his partibus , quibus viscera con-

l. 4. M. F. P. Aut. l. 6. M. F. P. somno. l. 9. M. F. P. odoris sit ; si. l. 18. M. F. P. longum. l. 24. M. F. P. lienis. l. ead. M. F. P. habet l. 25. M. F. P. inversa. l. 26. M. F. P. omittunt in. l. 29. M. F. P. om. ex urinae difficultate. l. ead. M. F. P. om. febre.

¹ Aph. iv. 24. ² II. Praed. xxxi. 2, 3, 4. ³ Aph. vii. 10. ⁴ Aph. vi. 42. ⁵ Aph. vi. 43. ⁶ Aph. vi. 44. ⁷ Aph. u. 5 ;.

continentur, frequenter spirare, signum
 malum est. Si sine causa longus dolor capi-
 tis est, & in cervices ac scapulas transit,
 rursusque in caput revertitur, aut a capite
 5 ad cervices scapulasque pervenit, pernicio-
 sus est: nisi vomitam aliquam excitat, sic,
 ut pus¹ extusiliatur; aut nisi sanguis ex ali-
 qua parte prorumpit; aut nisi in capite multa
 porrigo, totove corpore pustulae ortae sunt.
 10 AEquum magnum malum est, ubi torpor² at-
 que prurigo pervagantur, modo per totum
 caput, modo in parte; aut sensus alicujus ibi
 quasi frigoris est, eaque ad summam quoque
 linguam perveniunt. Et, cum in iisdem ex
 15 abscessibus auxilium sit, eo tamen difficilior
 sanitas est, quo minus saepe sub his malis illi
 subsequuntur. In coxae³ vero doloribus, si
 vehemens torpor est, frigescitque crus &
 coxa, alvusque nisi coacta non reddit, id-
 20 que, quod excernitur, muscosum est, jam-
 que aetas ejus hominis quadragesimum an-
 num excessit, is morbus erit longissimus,
 minimumque annus; neque finiri poterit,
 nisi aut vere, aut⁴ autumno. Difficilis aequae
 25 curatio est, in eadem aetate, ubi humerorum
 dolor⁵ vel ad manus pervenit, vel ad scapu-
 las tendit, torporemque & dolorem creat,
 neque bilis vomitu levata est. Quacunque
 vero parte corporis membrum aliquod re-
 30 resolutum est, si neque⁶ movetur, & emacres-
 cit, in pristinum habitum non revertitur;
 eoque minus, quo vetustius⁷ id vitium
 est, & quo magis in corpore senili est. Om-
 nique resolutioni nervorum ad medicinam
 non

39, 24.

1. 1. P. spirare in signum. l. 3. P. omittit in. l. 6. M. F. P. excitavit. l. 7. M. F. P. extusiliatur. l. 8. M. F. P. prorumpit. l. 9. M. F. P. prurigo. l. 14. M. F. P. om. Ex. l. 15. M. F. P. om. tamen. l. 19. M. F. P. om. alvusque. l. 23. M. F. P. minimeque. l. 28. M. F. P. levatur.

1 Cacl. Aurelian. Acut. Morb. 11. 16. 2 II. Praed. xxxvii. 3 II. Praed. xlv. 2. ad 8. 4 ex Hippocrate. 5 II. Praed. xlv. 1, 2. 6 II. Praed. xlii. 8. 7 II. Praed. xxi. 1, 2, 3.

- 178, 32. non idonea tempora sunt hiems ¹ & autum-
 nus: aliquid sperari potest vere & aestate.
 † Isque morbus mediocris ² vix ³ sanatur, ve-
 hemens sanari non potest. Omnis etiam do-
 178, 18. lor minus medicinae paret, qui sursum ⁴ pro- 5
 69, 26. cedit. Mulieri ⁵ gravidæ si subito mammae
 emacuerunt, abortus periculum est. Quae
 neque ⁶ peperit, neque gravida est, si lac ha-
 147, 7. bet, a menstruis defecta est. Quartana ⁷ æ-
 stiva, brevis, autumnalis fere longa est: 10
 maximeque, quae coepit hieme appropin-
 quante. Si sanguis ⁸ profluxit, deinde secu-
 ta est dementia cum distentione nervo-
 rum, periculum mortis est. Itemque, si
 medicamentis ⁹ purgatum & adhuc inanem, 15
 nervorum distentio oppressit: aut si in mag-
 no dolore, extremæ partes frigent. Ne-
 que is ad vitam ¹⁰ redit, qui ex suspendio,
 spumante ore, detractus est. Alvus ¹¹ nigra,
 sanguini atro similis, repentina, sive cum 20
 febre, sive etiam sine hac est, perniciosa est.

C A P. IX.

De Morborum curationibus.

COGNITIS indiciis, quae nos vel spe
 consolentur, vel metu terreant, ad 25
 curationes morborum transeundum est.
 Ex his quaedam communes sunt, quae-
 dam propriae. Communes, quae pluribus
 morbis opitulantur. Propriae, quae singulis.
 Ante de communibus dicam. Ex quibus 30
 tamen quaedam non aegros solum, sed sa-
 nos quoque sustinent, quaedam in adversa
 tantum valetudine adhibentur.

Omne

l. 2. M. F. P. separatim post. l. 5. M. F. P. patet. l. 7. M. F. P. emacuerunt.

1 II. Praed. XLIII. 4. 2 Aph. II. 42. 3 Aretaeus de
 Morb. diuturn. I. 7. 4 II. Praed. XLVI. 9. 5 Aph. v.
 37. 6 Aph. v. 39. 7 Aph. II. 25. 8 Aph. v. 3.
 9 Aph. v. 4. 10 Aph. II. 43. 11 Aph. IV. 21.

Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, simulque aut durat, aut mollit.
 5 Quaedam non uno modo tantum, sed etiam duobus inter se non contrariis adjuvant. Demitur materia, sanguinis detractiōe, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictiōe, gestatione, omnique exercitatione corporis, abstinentia, sudore. De quibus pro-
 10 tinus dicam.

C A P. X.

De Sanguinis detractiōe per venas. 1

SANGUINEM, incisa vena, mitti novum
 15 non est: sed nullum pene morbum esse, in quo non mittatur, + novum est. Item, mitti junioribus, & feminis uterum non gerentibus, vetus est. In pueris ² vero idem experiri, & in senioribus, & in gravidis
 20 quoque mulieribus, vetus non est. Siquidem antiqui, primam ultimamque aetatem sustinere non posse hoc auxilii genus judicabant; persuaserantque sibi, mulierem gravidam, quae ita curata esset, ³ abortum
 25 esse facturam. Postea vero usus ostendit, nihil ex his esse perpetuum, aliasque potius observationes adhibendas esse, ad quas dirigi curantis consilium debeat. Interest enim, non quae aetas sit, neque quid in cor-
 30 pore intus geratur, sed quae vires sint. Ergo, si juvenis imbecillus est: aut si mulier, quae gravida non est, parum valet, male sanguis mittitur. Emoritur enim vis, si quae supererat,
 hoc

l. 8. P. *frictione*, vomitu. l. 9. P. *pestatione*. l. 12. M. IX. l. 13. P. *omittit per venas*. l. 26. M. P. *potiones*. Alius correxerat *potiores*. l. 33. P. *siqua*. M. F. *sique*.

1 Actuar. M. M. III. 1. 2 Actuar. M. M. III. 8.
 3 Aph. v. 31.

hoc modo erepta. At firmus puer, & robustus senex, & gravida mulier valens, tuto sic curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli potest, quia fere minus roboris illis aetatibus subest. Mulierique praegnantis post curationem quoque viribus opus est, non tantum ad se, sed etiam ad partum sustinendum. Non quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum est: cum praecipua in hoc ars sit, quae non annos numeret, neque conceptionem solam videat, sed vires¹ aestimet, & ex eo colligat, possit nec ne superesse, quod vel puerum, vel senem, vel in una muliere duo corpora simul sustineat. Interest etiam inter valens corpus, & obesum; inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejusmodi sustinent: celeriusque ea, qui nimium est pinguis, affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipsa² specie aestimatur.

Neque solum haec considerata sunt, sed etiam morbi genus quod sit: utrum superans, an deficiens materia laeserit: corruptum corpus sit, an integrum. Nam si materia vel deest, vel integra est, istud alienum est. At si vel copia sui male habet, vel corrupta est, nullo modo melius succurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenaeque venae tument, sanguinis detractionem requirit: item viscerum morbi,³ nervorumque resolutio, & rigor, & disten-

l. 1. M. F. P. erepta est. l. 3. M. F. P. om. sic. l. 9. M. F. P. autem intentionem. l. 10. M. F. P. faciendum. l. 15. M. F. P. muliere quod duo. l. 16. M. F. P. enim. l. 19. P. album dat. l. 21. M. F. P. si. l. 24. M. F. P. Neque enim solum.

¹ Soran. Ephes. Isag. c. 23. ² Cicero in Oratore c. 2. ³ Pantin. ad Celsum pag. 238.

distentio : quicquid denique fauces difficultate spiritus strangulat ; quicquid subito suppressit vocem ; quisquis intolerabilis dolor est ; & quacumque de causa ruptum
 5 aliquid intus atque collisum est : item malus corporis habitus ; omnesque acuti morbi , qui modo , ut supra dixi , non infirmitate , sed onere nocent.

Fieri tamen potest , ut morbus quidem
 10 id desideret , corpus autem vix pati posse videatur : sed , si nullum tamen appareat aliud auxilium , periturusque sit , qui laborat , nisi temeraria quoque via fuerit adjutus , in hoc statu boni medici est ostendere ,
 15 quam nulla spes sine sanguinis detractione sit ; faterique , quantus in hac ipsa re metus sit : & tum demum , si exigatur , sanguinem mittere. De quo dubitare in ejusmodi re non oportet. satius est enim anceps auxi-
 20 lium experiri , quam nullum. Idque maxime fieri debet , ubi nervi resoluti sunt ; ubi subito aliquis obmutuit ; ubi angina : strangulatur ; ubi prioris febris accessio pene confecit , paremque subsequi verisimile est ,
 25 neque eam videntur sustinere aegri vires posse.

Cum sit autem minime crudo sanguis mittendus , tamen ne id quidem perpetuum est. neque enim semper concoctionem res
 30 expectat. Ergo , si ex superiore parte aliquis decidit , si contusus est , si ex aliquo subito casu sanguinem vomit , quamvis paulo ante sumpsit cibum , tamen protinus ei demenda materia est , ne , si subsederit , corpus affligat.

l. 11. M. F. P. omittunt appareat. l. 17. M. F. P. exigetur. l. 18. M. F. P. dubitari. l. 25. M. F. P. eandem.

fligat. Idemque etiam in aliis † casibus repentinis, qui strangulabunt, dictum erit. At, si morbi ratio patiatur, tum demum nulla cruditis suspitione remanente id fiet. Ideoque ei rei videtur aptissimus adversae 5 valetudinis dies secundus, aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die sanguinem mittere necesse est, sic nunquam utile post diem quartum est, cum jam spatio ipso materia vel exhausta est, vel corpus cor- 10 rupt; ut detractio imbecillum id facere possit, non possit integrum. Quod si vehemens febris urget, in ipso impetu ejus sanguinem mittere, hominem jugulare est. expectanda ergo intermissio est: si non de- 15 cedit, cum crescere desit: si neque remissio speratur, tunc quoque, quamvis peior, sola tamen occasio non omittenda est.

Fere etiam ista medicina, ubi necessaria est, in biduum dividenda est. Satius est 20 enim, primum levare aegrum, deinde perurgare, quam simul omni vi effusa fortasse praecipitare. Quod si in cura quoque aquae, quae inter cutem est, ita respondet; quanto magis necesse est in sanguine re- 25 spondeat?

Mitti vero is debet, si totius corporis causa fit, ex brachio: si partis alicujus, ex ea ipsa parte, aut certe quam proxima; quia non ubique mitti potest, sed in temporibus, 30 in brachiis, juxta talos. Neque ignoro, quosdam dicere, quam longissime sanguinem inde, ubi laedit, esse mittendum; sic enim averti materiae cursum; at illo modo in

l. 3. M. F. P. patietur. l. 4. M. P. suspitione. l. 10. M. P. & l. cad. M. F. P. & l. 11. M. F. P. rumpit. l. 15. M. F. P. remissio. l. 16. M. F. P. crescit. l. cad. M. F. P. sed. l. cad. M. F. P. om. si. l. 21. M. F. P. enim, in primum.

in id ipsum, quod gravatur, evocari. Sed
 id ipsum falsum est. proximum enim locum
 primo exhaurit: ex ulterioribus autem ea-
 5 tenus sanguis sequitur, quatenus emitti-
 tur: ubi is suppressus est, quia non trahitur,
 ne venit quidem. Videtur tamen usus ipse
 docuisse, si caput fractum est, ex brachio
 potius sanguinem mittendum esse: si quod
 in humero ¹ vitium est, ex altero brachio.
 10 credo, quia si quid parum cesserit, oppor-
 tuniores hae partes injuriae sunt, quam quae
 jam male habent. Avertitur quoque inter-
 dum sanguis, ubi alia parte prorumpens,
 alia emittitur. desinit enim fluere qua no-
 15 lumus, inde objectis quae prohibeant, alio
 dato itinere.

Mittere autem sanguinem cum sit expe-
 ditissimum, usum habenti; tamen ignaro
 difficillimum est. Juncta enim est vena ar-
 20 teriis, his nervi. Ita, si nervum scalpellus
 attigit, sequetur nervorum ² distentio, ea-
 que hominem crudeliter consumit. At ar-
 teria ³ incisa neque coit, neque sanescit: in-
 terdum etiam, ut sanguis vehementer
 25 erumpat, efficit. Ipsius quoque venae, si
 forte praecisa est, capita comprimuntur,
 neque sanguinem emittunt. At si timide
 scalpellus demittitur, summam cutem la-
 cerat, neque venam incidit. Nonnunquam
 30 etiam ea latet, neque facile reperitur. Ita
 multae res id difficile incito faciunt, quod
 perito facillimum est.

Incidenda ad medium vena est. Ex qua
 cum sanguis erumpit, colorem ejus habi-
 tumque

¹ l. 1. M. F. P. *gravat.* l. 3. M. F. *exoruit.* l. 7. Qui-
 dam vir doctus legit *tactum.* l. 11. M. F. P. *omitt.*
quam. l. 14. M. P. *volumus.* l. 18. P. *habent.* l. ead.
 M. F. P. *tum.* l. 21. M. F. P. *sequitur.*

² Aph. vi. 22. De Morb. 111. 32. 2 Aph. vi. 18,
 19. l. 3 De Morb. vii. 21.

139, 7. tumque oportet attendere. Nam si is crassus & niger est, vitiosus est; ideoque utiliter effunditur: ¹ si rubet & pellucet, integer est; eaque missio sanguinis adeo non prodest, ut etiam noceat, protinusque is suppressendus est. Sed id evenire non potest sub eo medico, qui scit ex quali corpore sanguis mittendus sit. Illud magis fieri solet, ut aequè niger assidue primo die profluat. quod quamvis ita est, tamen si jam satis fluxit, suppressendus est: semperque ante finis faciendus est, quam ² anima deficiat.

Deligandumque brachium superimposito expresso ex aqua frigida penicillo; & postero die adverso medio digito vena fricanda, ut recens coitus ejus resolvatur, iterumque sanguinem fundat. Sive autem primo, sive secundo die sanguis, qui crassus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere coepit, satis materiae detractum est, atque quod superest, sincerum est: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita est, donec valens cicatrix sit; quae celerrime in vena confirmatur.

C A P. XI.

De Sanguinis detractione per Cucurbitulas.

† CUCURBITULARUM ³ vero duo genera sunt: aeneum, & corneum. Aeneum, altera parte patet, altera, clausa est. cornea, altera parte aequè patens, altera foramen habet exiguum. In aeneum linamen-

l. 9. M. F. P. assidue ac primo. l. 15. M. F. P. ferienda. l. 26. M. X. l. 31. M. F. omitt. parte. l. 33. M. F. P. aeneam.

¹ Casaub. in Athenae. Animadv. l. I. c. 20. pag. 60.
² Soran. Ephesus Isagog. I. cap. 22. ³ Prosp. Alpin. de Medic. Aegypt. 11. 13.

mentum ardens conjicitur, ac sic os ejus
corpori aptatur, imprimiturque, donec
inhaereat. Cornea, per se corpori imponi-
tur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum
5 foramen est, ore spiritus adductus est, su-
perque cera cavum id clausum est, aequè
inhaerescit. Utraque non ex his tantum
materiae generibus, sed etiam ex quolibet
alio recte fit. Ac si caetera defecerunt, cali-
10 culus quoque aut pultarius, oris compres-
sioris, ei rei commode aptatur. Ubi inhae-
sit, si concisa ante scalpello cutis est, fan-
guinem extrahit: si integra est, spiritum.
Ergo ubi materia, quae intus est, laedit,
15 illo modo: ubi inflatio, hoc imponi solet.

Ufus autem cucurbitulae praecipuus est,
ubi non in toto corpore, sed in parte aliqua
vitium est, quam exhauriri ad confirman-
dam valetudinem satis est. Idque ipsum te-
20 stimonium est, etiam scalpello sanguinem,
ubi membro succurritur, ab ea potissimum
parte, quae jam laesa est, esse mittendum:
quod nemo cucurbitulam diversae parti
imponit, nisi cum profusionem sanguinis
25 eo avertit; sed ei ipsi, quae dolet, quaeque
liberanda est.

Opus esse cucurbitula potest in morbis
longis (quamvis & iis jam spacium aliquod
accessit) sive corrupta materia, sive spiritu
30 male habente. In acutis quoque quibus-
dam, si & levare corpus debet, & ex vena
sanguinem mitti, vires non patiuntur. Id-
que auxilium ut minus vehemens, ita ma-
gis tutum; neque unquam periculosum
est,

*l. 9. M. P. At. l. 13. P. confirmandum. l. 27. M. F.
P. Opus etiam esse. M. omittit esse. l. 28. M. F. etiam.
P. jam & iis.*

est, etiam si in medio febris impetu, etiam si in cruditate adhibetur. Ideoque ubi sanguinem mitti opus est, si incisa vena praeceps periculum est, aut nobili in parte corporis vitium est, etiam huc potius confugiendum est. cum eo tamen, ut sciamus, hic ut nullum periculum, ita levius praesidium esse; nec posse vehementi malo, nisi aequae vehemens auxilium succurrere.

CAP. XII.

10

De Dejectione.

DEJECTIONEM autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis moriebantur: dabantque aut nigrum veratrum, aut filiculam, aut squamam aeris, quam *λεπίδα χαλκή* Graeci vocant; aut lactucae marinae² lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel asininum, vel bubulum, vel caprinum, eique salis paulum adjiciebant, decoquebantque id, & sublati his, quae coierant, quod quasi serum supererat, bibere cogeabant.

243, 25. Sed medicamenta stomachum fere laedunt. Ideoque omnibus cathartici aloë miscenda est. Alvus si vehementius fluit, aut saepius ducitur, hominem infirmat. Ergo numquam in adversa valetudine medicamentum ejus rei causa recte datur, nisi ubi is morbus sine febre est. Ut cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut cum³ tristitia insanientibus, aut iis, quorum nervi parte aliqua resoluti sunt, datur. At, ubi

l. 4. M. F. P. aut si. l. 5. M. F. P. corporis etiam vitium.

¹ De Arte XIII. 16. Erasmi. Adag. malo nodo. Chryf. ad Genes. cap. 1. Homil. VI. ² Patin. pag. 248. ³ I. Diaet. XXXIII. 10. De Insomn. VI. 5. de victu Acur. LVI.

ubi febres sunt, fatius est ejus rei causa cibos
potionesque assumere, qui simul & alant, &
ventrem molliant. Suntque valetudinis gene-
ra, quibus ex lacte purgatio convenit.

5 2. *De Alvi ductione.* ¹

Plerumque vero alvus lotionibus ducenda
est. quod, ab Asclepiade ² quoque sic vitu-
peratum, ut tamen servatum sit, video ple-
rumque seculo nostro, praeteriri. Est autem
10 ea moderatio, quam is fecutus videtur,
aptissima, ut neque saepe [†] medicina tentetur,
& tamen semel, vel summum bis, non
omittatur, si caput grave est; si oculi cali-
gant; si morbus majoris intestini est, quod
15 Graeci *καλός* nominant, si in imo ventre,
aut in coxa dolores sunt; si in stomachum
quaedam biliosa concurrunt, vel etiam pi-
tuita eo se, humorve aliquis aquae simi-
lis confert; si spiritus difficiliter redditur; si
20 nihil per se venter excernit; utique, si jux-
ta quoque stercus est, & intus remanet; aut
si stercoris odorem nihil dejiciens aeger ex
spiritu suo sentit; aut si corruptum est, quod
excernitur; aut si prima inedia febrem non
25 sustulit: aut si sanguinem mitti, cum opus
sit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei
praeteriit; aut si multum ante morbum ali-
quis potavit; aut si is, qui saepe, vel sponte,
vel casu purgatus est, subito habet alvum
30 suppressam. Servanda vero illa sunt, ne
ante diem tertium ducatur, ne ulla crudi-
tate substantive: ne in corpore infirmo, diu-
que in adversa valetudine exhausto: neve
in eo, cui satis alvus reddit quotidie, qui-
ve

1. 5. M. F. P. omitt. *De Alvi ductione.* l. 6. M. F.
P. *potius.* l. 7. M. F. P. *temperatum.* l. 11. M. F. P.
saepe ea medicina. l. 12. M. F. P. *sumtum vel bis.* l.
28. M. F. P. *portavit.*

1 Plutarch. de tuend. Valet. p. 232. 2 Plin. xxvi.
3. Craton. Consilia Med. ex ed. Scholzii.

ve eam liquidam habet: neve in ipso accessionis impetu; quia, quod tum infusum est, alvo continetur, regeſtumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abſtinere debet aeger, ut aptus tali curationi ſit. Eodem die ante, aliquot horis, aquam calidam bibere, ut superiores ejus partes mādēſcant: tum immittenda in alvum eſt, ſi levi medicina contenti ſumus, pura aqua; ſi paulo valentiori, muſſa; ſi leni, 10 aqua, in qua foenum graecum, vel ptifana, vel malva decocta ſit: ſi reprimendi cauſa, ex verbenis. Acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adjecto: at utraque decocta commodior eſt. Acrior ſit, adjecto vel oleo, 15 vel nitro, vel melle quoque. Si acrior eſt, eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum; ne alterutro modo laedat. Cum infuſum eſt, quantum 20 fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet aeger nec primae cupiditati dejectionis protinus cedere; ubi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Fereque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus levatis, morbum 25 ipſum mollit. Cum vero, quotiens res coëgit, deſidendo aliquis ſe exhaustit, pauliſper debet conquieſcere; & ne vires deficiant, utique eo die cibum aſſumere. qui plenior, an exiguus ſit dandus, ex ratione 30 ejus acceſſionis, quae expectabitur, aut in metu non erit, aeſtimari oportebit.

CAP.

l. 1. M. F. P. habebit. l. cad. M. F. P. ne. l. 5. M. F. abſtineri. l. 6. M. P. horas. l. 8. M. F. P. injicienda alvus. l. 10. M. F. P. leni ex aqua. l. 14. M. F. P. atque utraque. l. 15. M. P. adjectio. l. 22. M. P. ne. l. 32. P. an.

1 Pro quavis herba. Sic Plin. xxvi. c. 10. *Satyrii* nomine quaſvis herbas venerem excitantes nominat.

C A P. XIII.

De Vomitu. ¹

29, 21.

AT vomitus, ut in secunda quoque va-
 letudine saepe necessarius biliosis est;
 5 sic etiam in his morbis, quos bilis
 concitavit. Ergo omnibus, qui ante febres
 horrore & tremore vexantur: omnibus, qui
 cholera laborant: omnibus etiam cum qua-
 dam hilaritate insanientibus; & comitiali
 10 quoque morbo oppressis necessarius est. 183, 10.
 Sed, si acutus morbus est, sicut in cholera;
 si febris est, inter rigores, asperioribus me-
 dicamentis opus non est; sicut in dejectioni-
 bus quoque supra dictum est. Satisque 84, 31.
 15 est, ea vomitus causa sumi, quae sanis quo-
 que sumenda esse proposui. At ubi longi
 valentesque morbi sine febre sunt, ut comi-
 tialis aut infania, veratro quoque albo
 utendum est. Id neque hieme, neque aesta-
 20 te recte datur: optime, vere: tolerabiliter
 autumnus. Quisquis daturus erit, id agere
 ante debet, ut accepturi corpus ² humidius
 sit. Illud scire oportet, omne ejusmodi me-
 dicamentum, quod ³ potui datur, non sem-
 25 per aegris prodesse, semper ⁴ sanis nocere.

C A P. XIV.

De Frictione. ⁵

DE frictione vero & gestatione adeo
 multa Asclepiades, tanquam inventor
 30 ejus, ⁶ posuit in eo volumine, quod
 Communium auxiliorum inscripsit, ut,
 cum trium tantum faceret mentionem,
 hujus

l. 1. M. XII. l. 12. M. F. P. est, ut & inter horro-
 res. l. 26. M. XIII. l. 30. M. F. P. posuit quod in. l.
 31. M. F. P. scripsit, l. ead. M. P. omitt. ut.

1 Hippocr. T. 1. pag. 651. III. De Diet. iv. 2 Aph.
 iv. 13. 3 Vomitu. 4 Aph. 11. 36. iv. 16. 5 Oribas.
 Mel. collect. vi. 13, 16, 17, 18, &c. 6 Mercur. de
 Arte Gymn. 1. 7.

hujus & vini & gestationis, tamen maximam partem in hoc consumpserit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte secuti sunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque dubitari potest, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictio-
 348, 13. ne utendum esset, Asclepiades praeceperit;
 342, 18. nihil tamen reperit, quod non a vetustissi-
 mo auctore Hippocrate paucis verbis comprehensum sit: qui dixit, Frictione, si vehemens sit, ¹ durari corpus: si lenis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum sit, cum aut ad-
 stringendum corpus sit, quod fluens est: aut molliendum, quod induruit: aut digerendum in eo, cui copia nocet: aut alendum, id quod tenue & infirmum est.

Quas tamen species, si quis curiosius aestimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una causa pendere, quae demit. Nam & adstringitur aliquid, eo dempto, quod interpositum, ut id laxaretur, effecerat: & mollitur, eo de-
 tracto, quod duritiem creabat: & impletur, non ipsa frictione, sed eo cibo, qui postea usque ad cutem, digestionem quadam relaxatam, penetrat. Diversarum vero rerum in modo causa est.

Inter unctionem autem & frictionem multum interest. Ungi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & † recentibus morbis oportet; in remissione tamen,
 &

L. 1. M. F. P. equi. l. 10. M. F. P. repererit. l. 18. M. F. P. quod. l. 27. P. omitt. postea. l. 33. Alius adscripserat editioni Parisinae crescentibus.

† III. Diact. XLII. 9. 10. Oribas. Synops. I. 4. Plin. XXVIII. 4.

& ante cibum. Longa vero frictioni uti, neque in acutis morbis, neque incrementibus convenit; praeterquam cum phreneticis somnus ea quaeritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quosdam dicere, omne auxilium necessarium esse incrementibus morbis, non cum jam per se finiuntur. Quod non ita se habet. Potest enim morbus, etiam qui per se finem habiturus est, citius tamen adhibito auxilio tolli. quod duabus de causis necessarium est: & ut quam primum bona valetudo contingat: & ne morbus, qui remanet, iterum; quamvis levi de causa, exasperetur. Potest enim morbus minus gravis esse, quam fuerit: neque ideo tamen solvi: sed reliquiis quibusdam inhaerere, quas admodum aliquod auxilium discutiat.

Sed ut, levata quoque adversa valetudine, recte frictio adhibetur: sic nunquam adhibenda est febre incremente: verum, si fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; sin minus, certe cum ea remiserit. Eadem autem modo in totis corporibus esse debet, ut cum infirmus aliquis implendus: modo in partibus; aut quia ipsa ejus membri imbecillitas id requirit: aut quia alterius. Nam & capitis longos dolores ipsius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur. Longe tamen saepius aliud perfricandum est, cum aliud dolet: maximeque cum a summis, aut a mediis parti-

l. 4. M. F. requirit. l. 15. P. qua vis. l. 18. P. reliquis. l. 19. M. F. P. discutit. l. 24. M. F. P. om. fin. l. ead. M. F. P. eodem. l. 25. M. F. P. cutis. l. 27. M. F. P. modo est in. l. ead. M. F. P. ipsius.

partibus corporis evocare materiam volumus ; ideoque extremas partes perfricamus. Neque audiendi sunt , qui numero finiunt , quoties aliquis perfricandus sit. Id enim ex viribus hominis colligendum est. Ut si quis perinfirmus est , potest satis esse quin-
 quagies : si robustior , potest ducenties esse faciendum. inter utrumque deinde , prout vires sunt. Quo fit , ut etiam minus saepe in muliere , quam in viro : minus saepe in puero , vel sene , quam in juvene , manus dimovendae sint. Denique , si certa membra perfricantur , multa valentique fricatione opus est. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem potest , & opus est quam plurimum materiae digeri , sive ipsum membrum , sive per id aliud levamus. At , ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totum id exigit , brevior esse debet & lenior ; ut tantummodo summam cutem emolliat , quo facilius capax ex recenti cibo novae materiae fiat. In malis jam aegrum esse testatur , ubi exterior pars corporis friget , interior cum siti calet , ut supra posui. Sed tunc quoque unicum in frictione praesidium est , quae si calorem evocavit , potest alicui medicinae locum facere.

CAP. XV.

De Gestatione. 2.

30

GESTATIO quoque longis & jam inclinatis morbis aptissima est. utilisque est & his corporibus , quae jam ex

l. 5. M. F. P. Et sit is. l. 13. M. P. frictione. l. 18. M. F. P. sive id ipsum. l. 26. M. F. P. colorem in cutem evocavit. l. 29. M. XIV. l. 31. M. F. P. etiam.

ex toto febre carent, sed adhuc exerceri per se non possunt; & his, quibus lentae morborum reliquiae remanent, neque aliter eliduntur. Aesclepiades etiam in recenti
 5 vehementique, praecipueque ardente febre, ad discutiendam eam, gestatione dixit utendum. Sed id periculose fit; meliusque in quiete ejusmodi impetus sustinetur. Si quis tamen ¹ experiri volet, sic experiatur, si
 10 lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durties, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut praecordiis suberit. At ex toto, nunquam gestari corpus dolens debet, sive id in toto, sive in parte est; nisi tamen so-
 15 lis nervis dolentibus: neque unquam in-
 crescente febre, sed in remissione ejus.

Genera ² autem gestationis plura sunt: quae adhibenda sunt & pro viribus cujusque, & pro opibus; ne aut imbecillum ho-
 20 minem nimis digerant, aut humili defint. Gestationum lenissima est navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut scam-
 no: acrior, vehiculo; vehementior, in alto mari ³ navi. Atque hae ipsae & intendi &
 25 leniri possunt. Si nihil horum est, suspendi lectus debet, & moveri. Si ne id quidem est, at certe uni pedi [†] lecti fulcimentum subjiciendum est, atque ita lectus huc & il-
 luc manu impellendus. Et levia quidem ge-
 30 nera exercitationis infirmis conveniunt: valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut his, qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in sto-
 machi

l. 5. M. F. P. febre praecipueque ardente. l. 7. M. F. P. utendum esse. l. 8. M. F. P. om. in. l. 12. M. F. P. ei. l. 15. M. F. P. in recenti. l. 18. M. F. P. adhibenda quae. l. 20. M. F. P. obsint. l. 23. M. F. P. om. vel lectica, aut scamno: acrior, vehiculo. l. 24. M. F. P. haec ipsa. l. 27. M. F. P. funiculus subjiciendus. l. 31. M. F. om. qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut his.

¹ Oribas. Medic. Coll. vi. 25, ² Oribas. Medic. Coll. vi. 23. ³ Gloss.

17, 18.

machi vitiis, & cum aqua cutem subiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis insania est, sine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera 5 exercitationum necessaria sunt, quae comprehendimus eo loco, ¹ quo, quemadmodum sani, neque firmi homines se gerere debent, praecepimus.

CAP. XVI.

10

De Abstinencia. ²

24, 33.

ABSTINENTIAE vero duo genera sunt. Alterum, ubi nihil assumit aeger: alterum, ubi non nisi quod oportet. Initia morborum primum ³ famem, sitim- 15 que desiderant: ipsi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur. neque enim convenit juxta inediam protinus satietatem esse. Quod si sanis quoque cor- 20 poribus inutile est, ubi aliqua necessitas famen fecit: quanto inutilius est infirmo, nedum aegro? Neque ulla res ⁴ magis adjuvat laborantem, quam tempeſtiva abſtinentia. Intemperantes homines apud nos, sibi 25 cibi tempora, modum curantibus dant. Rursus alii, tempora medicis pro dono remittunt, sibi ipsis modum vindicant. Liberaliter agere se credunt, qui caetera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi 30 sunt, quasi quaeratur, quid medico liceat, non quid aegro salutare sit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod assumitur, vel

l. 8. M. F. P. gererent. l. 9. M. F. P. om. debent. l. 10. M. XV. l. 23. M. F. P. in corpore etiam aegro. l. 25. M. F. P. nos ipsi sibi. l. 28. M. F. P. om. modum.

¹ Lib. I. c. 1. ² Soran. Ephes. Isag. cap. x. ³ Hipp. de Vect. M. T. xv. n. 10. ⁴ Plin. xxviii. 4.

vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

C A P. XVII.

De Sudore.

5 **S**UDOR duobus modis elicitur: aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est, & + arenae calidae, ¹ & laconici, & clibani, & quarundam naturalium sudationum, ubi a terra profusus calidus vapor aedificio in-
10 cluditur, sicut super Batas in murtetis habemus. Praeter haec, solae quoque, & exercitacione is movetur. Utiliaque haec genera sunt, quoties humor intus nocet, isque digerendus est. Ac nervorum quoque quae-
15 dam vitia sic optime curantur. Et caetera infirmis possunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robustioribus, qui tamen sine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum au-
20 tem est, ne quid horum vel in ² febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex usus est. Nam modo, discussis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo
25 febrem ipsam tollit. Fereque adhibetur, ubi summam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Asclepiades audacius. Neque ter-
30 rere autem ea res, si tempestiva est, debet; at ante tempus nocet. Quisquis febre liberatus est, simulatque ea uno die non accessit, eo, qui proximus est post tempus accessio-

l. 3. M. XVI. l. 5. M. F. P. Sudor etiam duobus. l. 8. M. F. P. sudationes. l. 9. M. F. P. e. l. 10. M. F. P. Bajas. l. 15. M. F. P. sed. l. 16. M. P. Solet l. 18. M. P. F. om. non. l. 21. P. om. in. l. 31. M. F. P. &.

¹ Aetius Tetr. I. Serm. III. 9. Horat. Epist. xv. l. 1. Ovid. de A. A. 1. 1. Cassiodor. Var. l. ix. 6. ² l. de Morb. Mul. LVIII. 14.

cessionis, tuto lavari potest. At si circuitum habere ea febris solita est, sic ut tertio, quartove die revertatur, quodocunque non accessit, balneum tutum est. Manentibus vero adhuc febribus, si hae sunt lentae, 5 lienefque jamdiu male habent, recte medicina ista tentatur: cum eo tamen, ne praecordia dura sint, neve ea tumeant, neve lingua aspera sit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus sit, neve tum 10 febris increfcat. Et in his quidem febribus, quae certum circuitum habent, duo balnei tempora sunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita. In his vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex to- 15 to recessit accessio; at si id non solet, certe lenita est; jamque corpus tam integrum est, quam maxime esse in eo genere valetudinis solet.

Imbecillus homo, iturus in balneum, 20 vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, paulisper resistere, expeririue, num tempora adstringantur, & an sudor aliquis oriatur: illud si incidit, hoc non secutum est, inutile eo 25 die balneum est: & perungendus est is leniter, & referendus, vitandumque omnimodo frigus, & abstinentia utendum. At si temporibus integris, primum ibi, deinde alibi sudor incipit, fovendum os aqua 30 calida; tum in folio desidendum est: atque ibi quoque videndum, num sub primo contactu aquae calidae summa cutis inhorrescat, quod vix tamen fieri potest, si priora recte

l. 10. P. ullus dolor. l. 11. M. F. Atque in iis. P. At in bis. l. 26. M. F. P. om. & l. 27. M. F. auferendus.

recte accesserunt : certum autem id signum inutilis balnei est.

Ante vero , quam in aquam calidam se demittat , an postea aliquis perungi debeat ,
 5 ex ratione valetudinis suae cognoscat. Fere tamen (nisi ubi nominatim , ut postea fiat , id praecipietur) moto sudore ¹ leniter corpus perungendum : deinde in aquam calidam demittendum est. Atque hic quoque
 10 habenda virium ratio est ; neque committendum , ut per aestum anima deficiat ; sed maturius is auferendus , curioseque vestimentis involvendus est , ut ne ad eum frigus aspires : & ibi quoque , antequam ali-
 15 quid assumat, insudet.

Fomenta quoque calida sunt , milium , sal , arena : quodlibet eorum calefactum , & in lin-
 teum , si minore vi opus est : at si majore ,
 20 extincti titiones , involutique panniculis , & sic circumdati. Quinetiam calido oleo replentur ² † utriculi , & in vasa fictilia (quas a similitudine lenticulas vocant ;) aqua con-
 jicitur ; & sal sacco lineo excipitur , demit-
 25 titurque in aquam bene calidam , tum super id membrum , quod fovendum est , collocatur. Juxtaque ignem , ferramenta duo ignita sunt , capitibus paulo latioribus : alterum ex his demittitur in siccum salem , & aqua
 30 super leviter aspergitur ; ubi frigere coepit , ad ignem refertur : idem & in altero fit ; deinde invicem in utroque : intereaue de-
 scen-

l. 3. M. F. P. Vero , an postea quam. l. 7. M. F. P. leviter. l. 9. M. F. hic id quoque. l. 12. M. F. P. curioseque id vestimentis. l. 13. M. F. P. neque. l. 19. M. F. P. transp. op. est etiam solum lintheum. l. 20. M. F. extinctiones. l. cad. M. F. panniculi. l. 22. P. ad. l. 23. P. similitudinem quas l. 25. M. F. P. siccum lintheo. l. 27. M. F. P. om. ignita. l. 28. M. F. P. alterumque ex. l. 29. F. M. P. eum. l. 31. M. P. & idem. l. 32. F. M. P. inter quae.

¹ I. De Morb. Mul. LVIII. 12. ² Diogen. Laert. l. v. vit. Aristor. pag. 117. ed. Lond. Valeriola observ. 1. observ. 11. in uxore partu difficili laborante.

scendit falsus & calidus succus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omnibus commune est, digerere id, quod vel praecordia onerat, vel fauces strangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum sit, in ipsis morborum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potionesve, aut valentis, aut mediae, aut imbecillae materiae sint. 10

CUM de his dictum sit, quae detrahendo juvant: ad ea veniendum est, quae nos alunt, id est cibum, & potionem. Haec autem non omnium tantum morborum, sed etiam secundae valetudinis communia praesidia sunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates nosse: primum, ut 49, 4. fani sciant, quomodo his utantur: deinde, 17, 30. ut exsequentibus nobis morborum curationes, 18, 12. liceat species rerum, quae assumendae necessario erunt, subicere: neque necesse sit subinde singulas eas nominare. 20

Scire igitur oportet, omnia legumina, quaeque ex frumentis panificia sunt, generis valentissimi esse (valentissimum voco, 25 in quo plurimum alimenti est:) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales sunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales sunt anser, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus est, quaeque 30 his pares sunt: item mel, & caseum. Quominus mirum est, opus pistorium valentissimum esse, quod ex frumento, adipe, melle, caseo, constat. In media vero materia 35

l. 8. M. XVII. l. 19. F. M. P. curationem. l. 20. F. M. P. assidue necessariae. l. 22. F. P. M. est. l. 25. F. M. P. id valentissimum. l. 28. F. M. P. capreae. l. 31. M. cetos.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phoenicopterum: item pisces
 5 omnes, qui salem non patiuntur, solidive saliantur. Imbecillissimam vero materiam esse, omne olus, & quicquid in cauliculo¹ nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis: omnia² poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.
 10

Sed quamvis haec ita discreta sint, tamen etiam, quae sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior est, vel infirmior. Siquidem plus
 15 alimenti est in pane, quam in ullo alio. Firmius est³ triticum, quam milium: id ipsum, quam hordeum: & ex tritico firmissima[†] filigo; deinde simila; deinde cui nihil ademptum est, quod⁴ αὐτόπυρον Graeci vocant: in-
 20 firmior est, ex polline: [†] infirmissimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba, vel lenticula, quam pisum. Ex oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero)
 25 quam pastinaca, vel quae specialiter radícula appellatur. Item firmior brassica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. At ex fructibus [†] surculorum valentiores uvae, ficus, nuces, palmyrae,
 30 quaeque poma proprie nominantur. Atque ex his ipsis firmiora, quae succosa, quam quae fragilia sunt. Item ex his⁶ avibus, quae in media specie sunt, valentiores eae, quae pedibus, quam quae volatu magis
 nitun-

l. 7. omnem caulem oleris. l. 11. F. M. P. sunt. l. 15. F. M. P. carne. l. 17. filigo adscript. in margine Codic. Mediolan. l. 20. P. ex simila, deinde cum polline. l. 30. F. M. P. quam quae. l. 32. F. M. P. frigida. l. ead. F. M. P. Item. que ex. l. 33. F. M. P. valentior. l. 34. F. M. P. ea.

¹ Patin. p. 282, 283. & 287. ² Id. ibid. ³ II. Diæt. x. 1. Athen. Deipn. III. 30. p. 125. ⁴ Ath. Deipn. III. c. 28. ⁵ II. Diæt. xxiv. ⁶ Diæt. xvii.

nituntur : & ex his, quae volatu fidunt, firmiores sunt grandiores aves, quam minutae, ut ficedula & turdus. Atque eae quoque, quae in aqua degunt, levio-
rem cibum praestant, quam quae natandi scientiam non
habent. Inter domesticas vero quadrupedes, levissima suilla est; gravissima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robustior ex eo cibus est. ¹ Pisciumque eorum, qui ex media materia
sunt, quamvis maxime utimur, tamen gravissimi sunt: tum ex quibus falsamenta quoque fieri possunt, qualis lacertus est; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen
duri sunt, ut aurata, corvus, sparus, oculata; tum plani: post quos etiam leviores
sunt, lupi, mullicae; & post hos, omnes saxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo discrimen est, sed etiam in ipsis: quod & aetate fit, & membro, & solo, & coelo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal si lactens est, minus alimenti praestat: itemque quo tenerior pullus cohortalis est. In piscibus quoque media aetas, quaeque nondum summam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem sunt, ungulae, rostrum, aures, cerebellum. Ex agno, hoedove, cum petiolis totum ² caput aliquanto, quam caetera membra, leviora sunt; adeo ut in media materia poni possint. Ex avibus, colla, alae recte infirmis annumerantur. Quod ad solum vero pertinet, frumentum quoque valentius est collinum, quam

l. 1. F. M. P. nititur. l. 2. F. M. P. sunt quae grandiores. l. ead. F. M. P. quam quae minutae. l. 11. F. M. P. quibus. l. 12. F. M. P. om. tum. l. 14. F. M. P. om. hi. l. 15. F. M. P. scarus. l. 17. F. M. P. om. sunt. l. 21. P. sit. l. 22. F. M. P. om. vel. l. 25. F. M. P. om. quaeque. l. 29. M. petiolis. l. 32. F. M. P. infirmis.

quam campestre. Levior ¹ piscis inter saxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex stagno, vel lacu, vel ² flumine eadem genera graviora sint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum ³ animal domestico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod sicco natum est. Deinde eadem omnia pingua, quam macra; recentia, quam falsa; nova, quam vetusta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam assa; magis assa, quam frixa. Ovum durum valentissimae materiae est; molle, vel forbile, imbecillissimae. Cumque panificia omnia firmissima sint, [†] elota tamen quaedam genera frumenti, ut alica, oryza, ptisana, vel ex iisdem facta sorbitio, vel pulticula, & [†] aqua quoque madens panis, imbecillissimis annumerari potest.

Ex potionibus vero, quaecunque ex frumento facta est, itemque lac, mulsum, defrutum, passum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut mustum, aut magnae vetustatis, valentissimi generis est. At acetum, & id vinum quod ⁴ paucorum annorum, vel austerrum, vel pingue est, in media materia est. ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecillissima est. Firmiorque ex frumento potio est, quo firmitus fuit ipsum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono solo, quam quod tenui; quodque temperato coelo, quam quod aut nimis humido, aut nimis sicco, nimiumque aut frigido, aut

l. 6. M. F. P. vixit. l. 13. P. elixa. l. 27. F. M. lene. l. 28. M. F. P. alterius.

¹ II. Diaet. xlix. 9. Athenaeus. Deipn. vii. c. 15.
² II. Diaet. xix. 1. ³ II. Diaet. xx. ⁴ Patin. p. 299.

aut calido natum est. Mulfum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; passum, quo ex ficciore uva est, eo valentius est. ¹ † Aqua levissima ² pluviatilis est; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; posthaec ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; gravissima, ex palude. Facilis etiam, & necessaria cognitio est naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex his, quae pondere pares sunt, ¹⁰ eo melior quaeque est, quo celerius ³ & calefit & frigescit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero sequitur, ut, quo valentior quaeque materia est, eo minus facile concoquatur; sed si concocta est, plus alat. Itaque utendum est materiae genere pro viribus: modusque omnibus pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmis opus est: mediocriter firmos, ²⁰ media materia optime sustinet: & robustis apta validissima est. Plus deinde aliquis assumere ex levioribus potest: in his magis, quae valentissima sunt, temperare sibi debet.

C A P. XIX.

25

Quae natura ac proprietas cujusque rei sit, qua vescimur.

NEQUE haec sola discrimina sunt; sed etiam aliae res boni succi, aliae mali sunt; quae *εὐχυσ*, & *καρόχυσ* Graeci vocant: aliae lenes, aliae acres: aliae crassiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem: aliae idoneae sunt stomacho, aliae

l. 2. F. M. P. incoctum est; passum. l. 4. F. M. P. pluviatis. l. 25. M. XVIII. l. 30. F. M. quas εὐχυσ, & καρόχυσ. P. quas εὐχυσ & καρόχυσ.

¹ Aquae bonae malaeve signa enumerantur a Casaubono in *Athaeneum Animadv.* L. 11. c. 7. ² Pallad. R. R. I. 17. Colum. de R. R. I. 5. ³ Aph. v. 26.

aliae alienae : Itemque aliae inflant, aliae ab hoc absunt : aliae calefaciunt, aliae refrigerant : aliae facile in stomacho acescunt, aliae non facile intus corrumpuntur : aliae movent alvum, aliae supprimunt : aliae citant urinam, aliae tardant : quaedam somnum movent, quaedam sensus excitant. Quae omnia ideo noscenda sunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

10

C A P. XX.

De his, quae boni succi sunt.

BONI succi sunt, triticum, filigo, alica, oryza, amyllum, tragus, ptisana, ¹ lac, caseus mollis, omnis venatio, omnes aves, quae ex media materia sunt : ex majoribus quoque hae, quas supra nominavimus : medii inter teneros duosque pisces, ut mullus, & lupus : olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleae, palmulae : ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum est : vinum dulce, vel lene, passum, defrutum, oleae, quaeve ex his duobus in alterutro servatae sunt : ² vulvae, rostra, ³ + trunculique suum, omnis pinguis caro, omnis glutinosa, omne jecur, ovum forbile.

25

C A P. XXI.

De his, quae mali succi sunt.

MALI uero succi sunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domestica permacra, omnisque caro salsa, omne + falsamentum, garum, vetus caseus,

G 3

feus,

l. 1. F. M. P. alienae sunt : Itemque. l. 3. P. arescunt. l. 9. F. M. P. alites. l. 10. M. XIX. l. 11. M. P. quae res boni succi sunt. l. 13. F. M. P. amyllum item & lenes sunt, & stomacho aptae & calefaciunt tragus. l. 18. F. M. P. lupus verna. l. ead. M. P. om. olera. l. 19. F. M. P. cucurbita, ovum forbile, portulaca. l. 23. F. M. P. om. ve. l. 24. F. M. om. suum. l. ead. F. M. P. suum, in summa omnis. l. 27. F. M. P. om. ovum forbile. l. 28. M. XX. l. 29. M. P. De his, quae res mali succi sunt.

¹ Varro R. R. II. 11.

² Plin. Ep. l. 1. Ep. 15.

³ in Tyron. notis occurrit vox Trunculus pag. 167.

⁴ Athen. Deipn. III. c. 31. pag. 116.

feus, fiser, radícula, rapa; napi, bulbi, brassica, magisque etiam cyma ejus, asparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, nasturtium, thymum, nepeta, satureia, hyssopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, anisum, lapathum, sinapi, allium, cepa, lienes, renes, intestina, pomum quodcumque acidum vel acerbum est, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, et pisces quoque saxatiles, omnesque, qui ex tenerissimo genere sunt, aut hi, qui rursus nimium duri virosique sunt, ut fere quos stagna, lacus, limosive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem excefferunt.

CAP. XXII.

15

Quae res lenes, quaeve acres sint.

LENES autem sunt; sorbitio, pulticula, laganum, amyllum, ptisana, pinguis caro, & quaecunque glutinosa est: quod fere quidem in omni, quae domestica, fit, praecipue tamen in ungulis, et trunculisque suum, in et petiolis capitulisque hoedorum & vitulorum & agnorum, omnibusque cerebellis. Item lac, & quae proprie dulcia nominantur, defrutum, passum; nuclei pinei. Acria sunt, omnia nimis austera, omnia acida, omnia falsa; & mel quidem, quo melius est, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, nasturtium, cucumis, beta, brassica, asparagus, sinapi, radícula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

CAP.

l. 6. M. P. lapathium. l. 8. P. est, acida acetum &c. l. 13. P. fuerunt. l. 15. M. XXI. l. 17. F. M. P. sorbitiones. l. 22. M. petiolis. l. 24. F. M. P. si qui. l. ead. F. M. P. bulbi. l. 25. F. M. P. nominatur, lac defrutum. l. 27. M. P. quidem; in quo.

1 Refutat Celsum Nonn. de Re Cibar. l. III. c. 13. p. 319.

C A P. XXIII.

*De his, quae crassiores, quaeve tenuiores
pituitam faciunt.*

5 **C**RASSIOREM autem pituitam faciunt,
ova forbilia, alica, oryza, amyllum,
ptisana, lac, bulbi, omniaque fere
glutinosa. Extenuant eandem, omnia salsa,
atque acria, & acida.

C A P. XXIV.

10 *De his, quae stomacho idonea sunt.*

STOMACHO autem apta sunt, quaecunque
austera sunt, & quae acida, quaeque con-
tacta sale modico sunt. Item panis sine
fermento, & elota alica, vel oryza, vel pti-
15 sana; omnis avis, omnis venatio; atque
utraque vel assa, vel elixa: ex domesticis
animalibus bubula: si quid ex caeteris sumi-
tur, macrum potius, quam pingue: ex sue,
ungulae, rostra, aures, vulvaeque steriles:
20 ex oleribus, intuba, lactuca, pastinaca, cu-
cubita elixa, fiser: ex pomis, cerasum,
morum, sorbum, pirum fragile, quale cru-
stuminum vel naevianum est: item pira,
quae ponuntur, Tarentina, atque Signina:
25 malum orbiculatum, aut Scandianum, vel
Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum,
absinthium, murices, purpurae, cochleae,
uvae ex olla, molle ovum, palmulae, nuclei
pinei, ¹ oleae albae, ex ² dura muria, eadem
30 aceto intinctae, vel nigrae, quae in arbore be-
ne permaturuerunt, vel quae in passo, defru-
tove versatae sunt: vinum austerum, licet
jam

*l. 1. M. XXII. l. 2. M. P. quae res crassiores. l. 9. M.
XIII. l. 10. F. om. De his. l. ead. F. M. P. quae res stomacho
idoneae. l. 11. F. M. P. aptissima. l. 12. F. M. P. etiam. l.
ead. F. M. P. acida sunt, quaeque. l. 19. M. sterilesque. l.
20. M. P. intubus. l. 21. F. M. P. cerasum. l. 23. M. P.
maevianum. l. 24. F. M. P. quae reponuntur. l. 25. F. M.
P. Scandianum. l. 27. F. M. om. absinthium, murices, pur-
purae, cochleae. l. 32. F. M. P. servatae.*

¹ Merc. Var. Lect. 1. 3. ² Merc. Var. Lect. 11. 26. sed
refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l. 111. c. 45. pag. 421.

jam asperum fit, item refinatum: duri ex media materia pisces, ostrea, pectines, murices, purpurae, cochleae: cibi potionesque frigidae, vel fervidae.

CAP. XXV.

5

Quae res alienae stomacho sint.

ALIENA vero stomacho sunt, omnia tepida, omnia falsa, omnia jurulenta, omnia praedulcia, omnia pingua, sorbitio, panis fermentatus, idemque vel 10 ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove estur, mel, mulsu, defrutu, passu, lac, omnis caseus, uva recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quaeque inflare 15 consueverunt: item thymum, nepeta, fatureia, hyssopum, nasturtium, lapathum, lampfana, juglandes. Ex his autem intelligi potest, non, quicquid boni succi est, protinus stomacho convenire; neque quicquid 20 stomacho convenit, protinus boni succi esse.

CAP. XXVI.

De his, quae inflant.

INFLANT autem, omnia fere legumina, 25 omnia pingua, omnia praedulcia, omnia jurulenta, mustum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis accessit: ex oleribus, allium, cepa, brassica, omnesque radices, excepto sisere & pastinaca, bulbi, 30 ficus etiam aridae, sed magis virides, uvae recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis,

1. 4. F. M. P. ferventes. M. P. vel. F. M. P. absinthium, 4. 5. M. XXIV. 1. 6. F. M. P. sunt. 1. 9. M. P. om. omnia. 1. 16. P. om. consueverunt. 1. 17. F. M. P. lapathium. 1. 18. F. M. P. lapsanum. 1. 23. M. om. XXV. 1. 24. F. M. om. De his. 1. 25. F. M. P. aut inflationem laedant. 1. 26. M. P. om. prae,

pineis, lac, omnisque + caseus, quicquid denique subcrudum aliquis assumpsit.

De his, quae minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piscibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel forbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

C A P. XXVII.

10 *De his, quae calefaciunt, aut refrigerant.*

p. 31.

AT calefaciunt, piper, sal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, fassamentum, vinum, & quo meracius est, eo magis.

15 Refrigerant, olera, quorum crudi caules assumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, cerasa, mala austera; pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum,
20 siue cibus ex eo, siue potio assumitur.

C A P. XXVIII.

De his, quae intus facile corrumpuntur.

FACILE autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quisquis alius quam
25 ex tritico est, & omne pistorium opus, lac, mel; itemque + lactentia atque teneri pisces, ostrea, olera, caseus & recens & vetus, crassa vel tenera caro, vinum dulce, mulsum, defrutum, passum: quicquid denique
30 vel jurulentum est, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

l. 1. F. M. P. deinde. l. 3. F. M. P. om. De his, quae minime inflant. l. 9. M. om. XXVI. l. 10. M. P. quae res aut calefaciunt. l. 17. M. P. item, l. 18. F. M. P. cerasia. l. 21. M. XXVII. l. 22. F. M. P. Quae res intus facile viciantur vel minime corrumpuntur. l. 25. F. atque. l. 26. F. M. P. ideoque. l. ead. F. M. P. lactentia. l. ead. M. P. atque & omne pistorium opus, teneri. l. 29. F. M. P. deinde.

1 De Vict. Acur. l. ix. 5.

De his, quae intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis sine fermento, aves, & eae potius duriores, duriores pisces, neque solum aurata puta, aut scarus, sed etiam loligo, locusta, polypus: 5 item bubula, omnisque dura caro; eademque aptior est, si macra, si falsa est; omniaque falsamenta: cochleae, murices, purpurae: vinum austerum, vel refinatum.

CAP. XXIX.

10

32, 9.

De his, quae alvum movent.

At alvum movent, panis fermentatus, magisque si ¹ cibarius vel hordeaceus est; brassica, si subcruda est, lactuca, anethum, nasturtium, ocimum, urtica, 15 portulaca, radícula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, asparagus, cucurbita, cerasa, mora, poma omnia mitia, ficus etiam arida, sed magis viridis, uvae recentes pingues, minutae aves, cochleae, 20 garum, falsamentum, ostrea, pelorides, echini, muscoli, & omnes fere conchulae, maximeque jus earum; saxatiles, & omnes teneri pisces, sepiarum atramentum; si qua caro assumitur pinguis, eadem vel jure 25 rulenta, vel elixa; aves, quae natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulsu, vinum dulce vel falsu, [†] aqua, omnia tenera, tepida, ² dulcia, pingua, elixa, jurelenta, falsa, diluta. 30

CAP.

l. 1. F. M. P. om. De his, quae intus minime vitiantur. l. 3. F. M. P. aurati. l. 4. F. M. P. pura. l. 10. M. XXVIII. l. 11. F. M. P. om. De his. l. ead. F. M. P. quae res alvum. l. 17. F. M. P. lapathium. l. 18. F. M. P. cerasa. l. ead. F. M. P. uva. l. 21. F. M. P. falsamenta. l. 27. M. P. lactantia.

¹ Victor. Variar. Lect. I. 22. ² Athen. Deipn. III. 33:

C A P. XXX.

De his, quae alvum adstringunt.

32, 9.

CONTRA adstringunt, panis ex filigine,
 vel ex simila; magis, si sine fermento
 5 est; magis etiam si tostus est; intenditurque vis ejus etiam, si bis coquitur: pul-
 ticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex
 milio; itemque ex iisdem sorbitio; & ma-
 gis, si haec ante fricta sunt: lenticula cui vel
 10 beta, vel intubus, vel ¹ ambubeia, vel plan-
 tago adjecta est; magisque etiam, si illa
 ante fricta est: per se etiam intubus, vel ex
 plantagine, vel ² ambubeia fricta; minuta
 olera, brassica bis decocta; dura ova; magis-
 15 que si assa sunt; minutae aves, merula, pa-
 lumbes; magisque, si in posca decocta est:
 grus, omnesque aves, quae magis currunt,
 quam volant; lepus, caprea; jecur ex his,
 quae sebum habent, maximeque bubulum,
 20 ac sebum ipsum: ³ caseus, qui vehementior
 vetustate fit, vel ea mutatione, quam in eo
 transmarino videmus; aut si recens est, ex
 melle, mulsove decoctus: item mel co-
 ctum, pira immatura, sorba, magisque
 25 ea, quae torminalia vocantur, mala cotonea,
 & punica, oleae vel albae vel praematurae,
 myrta, palmulae, purpurae, murices, vinum
 refinatum vel asperum, item meracum,
 acetum, mulsum quod inferbuit, aspe-
 30 rum item defrutum, passum, [†] aqua vel
 tepida vel praefrigida, dura, id est, ea quae
 tarde putrescit, ideoque pluviatilis potissi-
 mum, omnia dura, macra, austera, aspe-
 ra,

l. 1. M. XXIX. l. 2. F. M. P. om. De his. l. ead. F. M. quae res alvum. l. ead. F. M. adstringant. P. constriquant. l. 5. F. M. P. ustus. l. 15. F. M. P. palumbus. l. 16. P. posco. F. M. pusco. l. ead. F. M. P. decoctus. l. 17. M. F. om. que. l. 21. F. M. P. caseo. l. 25. F. M. P. Cydonea. l. 26. P. praematurae. l. 29. F. M. P. om. asperum. l. 32. F. M. P. putrescit. l. ead. F. M. P. pluvia.

¹ Salm. Exerc. Plin. pag. 583. ² Ed. Ultraj. ³ De Vict. Acut. LIX. 5.

ra, tosta, & in eadem carne, assa potius, quam elixa.

CAP. XXXI.

De his, quae urinam movent.

URINAM autem movent, quaecunque in horto nascentia boni odoris sunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyssopum, anisum, coriandrum, nasturtium, eruca, feniculum. praeter haec, asparagus, capparis, nepeta, thymum, satireia, lampfana, pastinaca, magisque agrestis, radícula, fiser, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, sinapi, absinthium, nuclei pinei.

CAP. XXXII.

De his, quae ad somnum apta sunt.

SOMNO vero aptum est papaver, lactuca, maximeque aestiva, cujus cauliculus jam lacte repletus est, morum, porum.

De his, quae sensum excitant.

Sensus vero excitant, nepeta, thymum, satireia, hyssopum, praecipueque pulegium, ruta, & cepa.

CAP. XXXIII.

De his, quae materiam evocant.

EVOCARE vero materiam multa admodum possunt: sed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime constent, aliisque magis, quam quibus ratione victus succur-

l. 3. M. om. XXX. l. 4. F. M. P. quae res urinam. l. 8. P. anesum. l. 11. F. M. P. lapsanum. l. 16. M. XXXIII. l. 17. F. M. P. quae res somnum aut sensus excitant. l. 22. F. M. P. om. De his, quae sensum excitant. l. 23. F. M. P. om. vero. l. 24. M. P. puleium. l. 26. M. XXXII. l. 27. F. M. P. Quae res corpus aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant. l. 29. F. M. P. quae.

succurritur, opitulentur, in praesentia differam: ponam vero ea, quae prompta, & his morbis, de quibus protinus dicturus sum, apta, corpus erodunt, & sic ex eo,
 5 quidquid mali est, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, semina erucae, nasturtii, radiculae; praecipue tamen omnium, sinapis. Salis quoque & fici eadem vis est.

10 *De his, quae reprimunt.*

Leniter vero simul & reprimunt & molliunt, lana succida, ex aceto vel vino, † cui oleum adjectum est; contritae palmulae, furfures in falsa aqua vel aceto decocti.

15 At simul reprimunt & refrigerant, herba muralis (parthenium vel perdicium appellant) serpillum, pulegium, ocimum, herba sanguinalis (quam Graeci πολυγώνιον vocant) portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoscyamum, muscus, fiser, apium solanum (quam
 20 σκῆχνον Graeci vocant) brassicae folia, intubus, plantago, feniculi semen, contrita pira vel mala, praecipueque cotonea, lentis-
 25 cula, aqua frigida, maximeque pluvialis, 290, 18.
 vinum, acetum, & ex horum aliquo madens vel panis, vel farina, vel spongia, vel
 204, 15.
 lacinia, vel lana succida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gypsum, melinum,
 30 myrteum, † rosa, acerbum oleum, verbenarum contusa cum teneris caulibus folia; cujus generis sunt olea, cupressus, myrtus, lentiscus, tamarix, ligustrum, rosa, rubus, laurus, hedera, punicum malum.

Sine

1. F. M. P. opitulantur. l. 4. F. M. P. om. ex. l. 5. M. P. quod. l. 8. F. M. P. sinapi. l. 10. F. M. P. om. De his, quae reprimunt. l. 12. F. M. P. vel. l. ead. F. M. P. quo. Male. Scriptum enim fuit quoi pro cui. l. 14. F. M. P. decoctae. l. 17. M. P. om. pulegium. l. 18. M. πολυγώνιον. l. 24. F. M. P. cydonea. l. 25. r. M. P. pluvialis. l. 26. F. M. P. aliquo magis madens. l. 28. F. M. P. cinis. l. 33. P. tamaris.

† Patin. p. 328.

Sine frigore autem reprimunt, cocta cotonea, malicorium, aqua calida, in qua verbenae coctae sunt, quas supra proposui, pulvis vel ex fece vini, vel ex myrti foliis, amarae nuces.

5

De his, quae calefaciunt.

31, 20. Calefacit vero, ex qualibet farina cataplasma, sive ex tritici, sive ex farris, sive
105, 11. hordei, sive ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulae, vel fabae, vel lupini, 10
vel lini, vel foeni graeci, ubi ea deferbuit, calidaque imposita est. Valentior tamen ad id omnis farina est ex mulso, quam ex aqua cocta. Praeterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele juncta oleo, magisque, si vetus est, sal, nitrum, 1 git, piper. 15
quinque folium.

De his, quae durant, aut emolliunt.

Fereque, quae vehementer & reprimunt, & refrigerant, durant: quae autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt: praecipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini vel foeni graeci semine. 20

His autem omnibus, & simplicibus, & permixtis, varie medici utuntur: ut magis, 25
quid quisque persuaserit sibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

l. 1. F. M. P. mala cydonea. l. 5. F. M. P. om. De his, quae calefaciunt. l. 15. M. P. felle. l. 16. M. nigrum. l. 18. F. M. P. om. De his, quae durant aut emolliunt. l. 20. F. M. P. om. autem. l. 21. F. M. P. &.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De morborum generibus.

5 **P**RAEVISIS omnibus, quae per-
tinent ad universa genera mor-
borum, ad singulorum curatio-
nes veniam. Hos autem in duas
species Graeci diviserunt; aliosque ex his
acutos, alios longos esse dixerunt. Ideo-
10 que, quoniam non semper eodem modo
respondebant, eosdem alii inter acutos, alii
inter longos retulerunt. Ex quo, plura eo-
rum genera esse, manifestum est. Quidam
enim breves acutique sunt, qui cito vel tol-
15 lunt hominem, vel ipsi cito finiuntur. Qui-
dam longi, sub quibus neque sanitas in pro-
pinquo, neque exitium est. Tertiumque
genus eorum est, qui modo acuti, modo
longi sunt, idque non in febribus tantum-
20 modo, in quibus frequentissimum est; sed
in aliis quoque fit. Atque etiam, praeter hos,
quartum est; quod neque acutum dici po-
test, quia non perimit; neque utique lon-
gum, quia, si occurritur, facile sanatur.
25 Ego, cum de singulis dicam, cujus quisque
generis sit, indicabo.

Dividam autem omnes in eos, qui in to-
tis corporibus consistere videntur, & eos,
qui oriuntur in partibus. Incipiam a prio-
30 ribus, pauca de omnibus praefatus. In nul-
lo quidem morbo plus fortuna sibi vendi-
care

405, 164

care, quam ars : ars, quam natura, potest : utpote cum, repugnante ¹ natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoscendum medico est parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve spacium est, intra quod, si quod auxilium non profuit, aeger extinguitur : ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, si inter initia medicus accessit, obsequens aeger sine illius ¹⁰ vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus insedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par est. Et acutus quidem, quo vetustior est; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur. ²

Alterum illud ignorari non oportet; ¹⁵ quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia summi auctores, quasi sola, venditaverint, prout cuique cesserant. Oportet itaque, ubi aliquid non respondet, non ²⁰ tanti putare auctorem, quanti aegrum, & experiri ³ aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodest : in longis, quos tempus, ut facit, sic ²⁵ etiam solvit, non ⁴ statim condemnetur, si quid non statim profuit, minus vero removeatur, si quid paulum saltem juvat; quia profectus tempore expletur.

CAP.

¹ Hippocrat. Lex. T. II. 10. Seneca de Tranq. An. c. VI. ² Hipp. de A. T. xx. 6. ³ Philo Judaeus de Josepho pag. 531. ed. 1631. ⁴ Cael. Aurel. Tard. pall. VI. 3. pag. 454.

C A P. II.

*Quomodo morbi cognoscantur, & an increcant;
an minuantur, & qua ratione ab initio, qui
languere incipit, curari debeat.*

5 **P**ROTINUS autem inter initia scire fa-
cile est, quis acutus morbus, quis lon-
gus sit: non in his solum, in quibus
semper ita se habet; sed in his quoque, in
quibus variat. Nam ubi sine intermissione-
10 bus accessiones & dolores graves urgent,
acutus morbus est. Ubi lenti dolores, lentae-
ve febres sunt, & spatia inter accessiones
porriguntur, acceduntque ea signa, quae in
priori volumine exposita sunt, longum
15 hunc futurum esse, manifestum est.

Videndum etiam est, morbus an incre-
cat, an consistat, an minuatur: quia quae-
dam remedia incrementibus morbis, plura
inclinatis conveniunt. Eaque, quae crescen-
20 tibus apta sunt, ubi acutus increcens ur-
get, in remissionibus potius experienda
sunt. Increcit autem morbus, dum gra-
viores dolores, accessionesque veniunt;
haeque & ante, quam proximae, revertun-
25 tur, & postea desinunt. Atque in longis
quoque morbis, etiam tales notas non ha-
bentibus, scire licet, increcere, si somnus
incertus est, si deterior concoctio, si foeti-
diores dejectiones, si tardior sensus, si pi-
30 grior mens, si percurrit corpus frigus aut
calor, si id magis pallet. Ea vero, quae
contraria his sunt, decedentis ejus notae
sunt.

Prae-

*l. 2. F. M. P. an consistent. l. 7. F. M. P. solis. l.
8. P. etiam. l. 10. P. accessionum dolore gravi urgentur. l.
19. M. P. inclinantibus. l. 20. F. M. P. quae de crescenti-
bus. l. 29. M. P. om. foetidiores.*

1 II. cap. 5.

H

Praeter haec, in acutis ¹ morbis ferius aeger alendus est, nec nisi jam inclinatis; ut inedia, dempta materia, impetum frangat. In longis maturius, ut sustinere spatium affecturi mali possit. At, si quando is non in toto corpore, sed in parte est; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri, quam partis; cum per eam partes aegrae sanentur. Multum etiam interest, ab initio quis recte curatus sit, an perperam: ¹⁰ quia curatio minus his prodest, in quibus assidue frustra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento restituitur.

Sed cum ab his coeperim, quae notas ¹⁵ quasdam futurae adversae valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animadversione ejusdem temporis faciam. Igitur, si quid ex his, quae proposita sunt, incidit, omnium optima sunt, ² quies ²⁰ & abstinencia: si quid bibendum, aqua; idque interdum uno die fieri satis est; interdum, si terrentia manent, biduo: proximeque abstinentiam sumendus est cibus exiguus, bibenda aqua, postero die ²⁵ etiam vinum, deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis causa metus finiatur. per haec enim saepe instans gravis morbus discutitur. Plurimique falluntur, dum se primo die ³⁰ protinus sublaturus languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut sudationibus, aut vino sperant. non quod non interdum id incidat,

l. 2. F. M. P. ut primo. l. 5. P. adventuri. l. ead. M. P. Ac. l. 8. P. moliri. l. ead. F. M. propriae. l. 24. P. abstinere etiam. l. 28. F. M. P. causae. l. 34. F. M. P. quo.

dat, aut non decipiat, sed quod saepius fallat; solaque abstinencia sine ullo periculo medeatur. Cum praesertim etiam pro modo terroris moderari liceat: &, si leviora indicia fuerunt, satis sit a vino tantum abstinere; quod subtractum plus, quam si cibo aliquid dematur, adjuvat: si paulo graviora, satis sit, non aquam tantum bibere, sed etiam cibo carnem subtrahere: interdum panis quoque minus, quam pro consuetudine assumere, humidoque cibo esse contentum, & olere potissimum. Satisque sit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abstinere, cum vehementes notae terruerunt. Neque dubium est, quin vix quisquam, qui non dissimulavit, sed per haec mature morbo occurrit, aegrotet.

C A P. III.

De febrium generibus.

20 **A**TQUE haec quidem sanis facienda sunt, tantum causam metuentibus. sequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus est. Et his una¹ quotidiana, altera
25 tertiana, altera quartana est. Interdum etiam longiore circuitu quaedam redeunt, sed id raro evenit. In prioribus, & morbi sunt, & medicina.

Ac quartanae quidem² simpliciores sunt.
30 Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum est. ita quarto die revertitur.

Tertianarum vero duo genera sunt. Alterum

l. 1. F. M. P. quo. l. 8. F. M. P. facile. l. 15. P. irruerunt. l. 25. P. tertia.

¹ I. Epidem. III. 14. &c. ² I. Epidem. III. 17.

terum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & definens; illo tantum interposito discrimine, quod unum diem praestat integrum, tertio redit. Alterum longe perniciosius, quod tertio quidem die reverti-
 5 tur, ex octo autem & quadraginta horis fere sex & triginta per accessionem occupat (interdum etiam vel minus, vel plus) neque ex toto in remissione desistit; sed tantum levius est. Id genus plerique medici
 10 *ἐμμετρίων* appellant.

Quotidianae vero variae sunt, & multiplices. Aliae enim protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore. Frigus voco, ubi extremae partes membrorum
 15 inalgescunt: horrorem, ubi totum corpus intremitt. Rursus aliae sic definunt, ut ex toto sequatur integritas: aliae sic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre: nihilominus tamen quaedam reliquiae rema-
 20 neant, donec altera accessio accedat: ac saepe aliae vix quicquam aut nihil remittunt, sed ita, ut coepere, continuant. Deinde, aliae fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem: aliae quotidie pares sunt, aliae
 25 impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliae tempore eodem postridie revertuntur, aliae vel ferius vel celerius: aliae diem noctemque ac-
 30 cessione & decessione implent, aliae minus, aliae plus: aliae, cum decedunt, sudorem movent, aliae non movent; atque alias per sudorem ad integritatem venit, alias corpus tantum imbecillius redditur. Ac-
 cessio-

l. 13. a frigore ignorat P. l. 22. F. M. P. remittant.
l. ead. coepere abest a M. P. l. 23. F. M. P. continent.
l. 30. F. M. P. accessionem & decessionem.

¹ Est proprium verbum medicorum, Gronov. ad Senec. Epist. 53.

cessiones etiam, modo singulae singulis diebus fiunt, modo binae pluresve concurrunt. Ex quo saepe evenit, ut quotidie plures accessiones remissionesque sint; sic tamen, ut unaquaeque alicui priori respondeat.

Interdum vero accessiones quoque confunduntur, sic ut notari neque tempora earum, neque spatia possint. Neque verum est; quod dicitur a quibusdam, nullam febrem inordinatam esse, nisi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. Facilius enim semper curatio foret, si hoc verum esset. nam, quod evidentes causae faciunt, facere etiam abditae possunt. Neque de re, sed de verbo controversiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non easdem inordinate redire, sed alias aliasque subinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamsi vere diceretur. Tempora quoque remissionum modo liberalia, modo vix ulla sunt.

C A P. IV.

25 *De Curationum diversis generibus.*

ET febrium quidem ratio maxime talis est. Curationum vero diversa genera sunt, prout auctores aliquos habent. Asclepiades officium esse medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum est: sed fere periculosa esse nimia & festinatio & voluptas solet. Qua vero moderatione utendum sit, ut quantum

L. 1. P. non. l. 10. P. nullam non febrem. l. 14. F. M. P. sed. l. 18. F. M. P. accedant. l. 20. P. dicit & ut. l. 30. P. celeriter, & ut. l. 31. F. M. P. nimium.

tum fieri potest, omnia ista contingant, prima semper habita salute, in ipsis partibus curationum considerandum erit.

Et ante omnia quaeritur, primis diebus aeger qua ratione continendus sit. Antiqui, 5 medicamentis quibusdam datis, concoctionem moliebantur; eo quod¹ cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quae laedere videbatur, ducendo saepius alvum subtrahebant. Asclepiades medica- 10 menta sustulit; alvum non toties, sed fere tamen in omni morbo, subduxit. Febre vero ipsa praecipue se ad remedium uti professus est. Convellendas etiam vires aegri putavit, luce, vigilia, siti ingenti; sic, ut 15 ne os quidem primis diebus elui sineret. Quo magis falluntur, qui per omnia jucundam ejus disciplinam esse concipiunt. Etenim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae subscripsit, primis 20 vero tortoris vicem exhibuit.

† Ego autem, medicamentorum dari portiones; & alvum duci non nisi raro debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut aegri vires convellantur, existimo: 25 quoniam ex imbecillitate summum periculum est. Minui ergo tantum materiam superantem oportet; quae naturaliter digeritur, ubi nihil novi accedit. Itaque abstinendus a cibo primis diebus est, & in luce habendus 30 aeger (nisi infirmus) interdiu, quoniam corpus ista quoque digerit: isque cubare quam maximo conclavi debet.

Quod ad sitim vero somnumque pertinet,

l. 14. P. enim. l. 18. F. M. P. contendunt. l. 19. M. F. P. Is enim. l. 26. P. quoniam & ex. l. 28. F. M. detrahatur. l. 30. F. M. P. om. & l. 31. F. M. P. interdiu est, quoniam.

net, moderandum est, ut interdiu vigilet; noctu, si fieri potest, conquiescat: ac neque potest, neque nimium fiti crucietur. Os etiam ejus elui potest, ubi & siccum
5 est, & ipsi foetet. quamvis id tempus aptum potioni non est. Commodeque Erasistratus dixit, saepe, interiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere; neque ad rem, male haberi aegrum, pertinere, Ac
10 primo quidem sic tenendus est.

Optimum vero medicamentum est, opportune cibus datus, qui quando primum dari debeat, quaeritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, saepe quinto die, saepe sexto,
15 & id fortasse vel in Asia, vel in Aegypto, 8, 11. coeli ratio patitur. Asclepiades, ubi aegrum triduo per omnia fatigaverat, quartum diem cibo destinabat. At Themison nuper, non, quando coepisset febris, sed quando desisset,
20 aut certe levata esset, considerabat, &, ab illo tempore expectato die tertio, si non accesserat febris, statim: si accesserat, ubi ea vel desierat, vel, si assidue inhaerebat, si certe se inclinaverat, cibum dabat.

25 Nihil autem horum utique perpetuum est. Nam potest primo die primus cibus 17, 2. dandus esse, potest secundo, potest tertio, potest non nisi quarto, aut quinto; potest post unam accessionem, potest post duas;
30 potest post plures. Refert enim, qualis morbus sit, quale corpus, quale coelum, quae aetas, quod tempus anni. Minimeque, in rebus 18. 33. multum inter se differentibus, perpetuum esse praeceptum temporis potest. In morbo,

l. 1. P. interdum. l. 7. F. M. P. inferiore. l. 17. F. M. P. ignorant ve. l. ead. F. M. P. quarto. l. 33. P. differentibus, quod intermittendum non est.

bo, qui plus virium aufert, celerius ci-
 bus dandus est: itemque eo i coelo, quo
 magis digerit. Ob quam causam in Aphri-
 ca nullo die aeger abstinere recte videtur. Ma-
 turius etiam puero, quam juveni: aestate, 5
 quam hieme, dari debet. ² Unum illud, &
 semper, & ubique servandum est, ut aegri
 vires subinde affidens medicus inspiciat, &
 quamdiu supererunt, abstinentia pugnet;
 si imbecillitatem vereri coeperit, cibo sub- 10
 veniat. Id enim ejus officium est, ut aegrum,
 neque supervacua materia oneret, neque
 imbecilliozem fame perdat. Idque apud E-
 rasistratum quoque invenio: qui, quamvis
 parum docuit, quando venter, quando 15
 corpus ipsum exinaniretur, dicendo tamen,
 haec esse videnda, & tum cibum dandum,
 cum corpori deberetur: satis ostendit, dum
 vires superessent, dari non oportere; ne de-
 ficerent, consulendum esse. 20

Ex his autem intelligi potest, ab uno
 medico multos non posse curari: eumque,
 si artifex est, idoneum esse, qui non mul-
 tum ab aegro recedit. Sed, qui quaestui ser-
 viunt, quoniam is major ex populo est, li- 25
 benter amplectuntur ea praecepta, quae se-
 dulitatem non exigunt; ut in hac ipsa re.
 Facile est enim dies vel accessiones nume-
 rare his quoque, qui aegrum raro vident:
 ille assideat necesse est, qui, quod solum 30
 opus est, visurus est, quando nimis im-
 becillus futurus sit, nisi cibum acceperit.
 In pluribus tamen ad initium cibi dies quar-
 tus aptissimus esse consuevit.

Est

*I. 6. F. M. P. est. I. 7. F. M. P. quod. I. 13. M. F.
 P. imbecillitatem. I. ead. P. prodat. I. ead. itaque. I. 17.
 P. visenda.*

1 Aph. I. 15. 2 Aph. I. 9.

Est autem alia etiam de diebus : ipsis dubitatio, quoniam antiqui potissimum 2 impares sequebantur, eosque, tanquam tunc de aegris judicaretur, *neviuss* 3 nominabant. 4

5 Hi erant dies tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, quartusdecimus, unus & vigesimus; ita ut summa potentia septimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vigesimo daretur. Igitur sic aegros nutriebant, 138, 9.
10 ut dierum imparium accessiones expectarent: deinde postea cibum, quasi levioribus accessionibus instantibus, darent: adeo ut Hippocrates, 5 si alio die febris defisset, recidivam timere sit solitus.

15 Id Asclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par imparve esset, aegris vel majus vel minus periculum esse dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt; & opportunius post febrium accessiones 20 cibis datur. Nonnumquam etiam in ipso morbo, dierum ratio mutatur; fitque gravior, qui remissior esse consueverat. Atque ipse quartusdecimus par est, in quo esse magnam vim antiqui fatebantur.

25 Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo secundus septenarius inciperet, ipsi sibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem sumendo, quasi potentiores: 30 plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum fecissent sine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, sed ad quartumdecimum transibant. Est etiam apud Hippocratem, ei, quem septimus.

l. 5. P. In his erat. l. 17. F. M. iis. P. bis. l. 19. F. M. P. eorum. l. 27. F. M. P. septenarius numerus inciperet. l. 29. F. M. P. sumendum.

1 I. Epidem. III. de Partu septim. VII. VIII. 2 Julian. Imper. Epist. pag. 207. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. I. 14. 4 Aph. II. 23. 24. 5 Aph. IV. 61.

timus dies liberaturus sit, quartum esse gravissimum. Ita, illo quoque auctore, in die pari & gravior febris esse potest, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficacissimum apprehendit; id est, quartum, septimum, undecimum, quartumdecimum, decimumseptimum: in quo ab impari ad paris rationem transit. Et ne in hoc quidem propositum conservavit: cum a septimo die undecimus, non quartus, sed quintus sit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis, sub illo quidem auctore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt: cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri; & ex his conjectare, quando dandus cibus sit.

Illud autem magis ad rem pertinet, scire, cibumne oporteat dari, cum jam bene venae conquieverunt, aut etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades, inclinata quidem febre, sed adhuc tamen inhaerente. In quo vanam rationem secutus est: non quod non sit interdum maturius cibus dandus, si mature timetur altera accessio: sed quod scilicet non nisi quam sanissimo dari debeat. minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum est, quod Themisoni videbatur, si duabus horis

l. 8. F. M. P. quo & ab. l. 9. F. M. P. paris nomen si rationem. l. ead. F. M. P. om. in. l. 13. respexerimus. abest a F. P. M. l. 22. F. M. P. tum. l. 24. P. febrium. l. 28. F. M. P. quo. l. 30. M. F. P. quo. l. 31. F. M. P. omitt. non nisi.

ris integer futurus esset aeger, satius esse
tunc dare; ut ab integro corpore potissi-
mum diduceretur. Nam si diduci tam ce-
leriter posset, id esset optimum. Sed cum
5 hoc breve tempus non praestet, satius est,
principia cibi a decedente febre, quam
reliquias ab incipiente excipi. Ita, si lon-
gius tempus secuturum est, quam integer-
rimo dandus est: si etiam breve, antequam
10 ex toto integer fiat. Quo loco vero inte-
gritas est, eodem est remissio, quae maxi-
me in febre continua potest esse. At hoc
quoque quaeritur, utrum tot horae expec-
tandae sint, quot febrem habuerunt: an
15 satis sit, primam partem earum praeteriri,
ut aegris jucundius incidat, quibus inter-
dum non vacat. Tutissimum est autem,
ante totius accessionis tempus praeterire:
quamvis, ubi longa febris fuit, potest in-
20 dulgeri aegro maturius, dum tamen ante
minimum pars dimidia praetereatur. Id-
que non in ea sola febre, de qua proxime
dictum est, sed in omnibus ita servandum
est.

25

C A P. V.

*De febrium speciebus, & singularum cura-
tionibus: & primo, quando cibus
febricitantibus dandus sit.*

30 **H**AEC magis per omnia genera febrium
perpetua sunt: nunc ad singulas ea-
rum species descendam. Igitur si semel
tantum accessit, deinde desit, eaque vel
ex † inguine, vel ex lassitudine; vel ex
aestu,

*l. 5. F. M. P. esse. l. 8. F. M. P. secundum. l. 9. F.
M. P. breve etiam. l. 11. F. M. maxime. l. 12. F. M.
P. Atque hic. l. 21. M. P. minime. l. 33. Malim san-
guine vel ingluvie. Quomodo enim ex inguine posset
oriri febris? dein enumerat causas externas, quas in-
ter inguen censeret non potest.*

aestu, aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit, postero die, cum tempus accessionis ita transiit, ut nihil moveret, cibus dari potest. At, si ex alto calor venit; & gravitas vel capitis vel praecordiorum secuta est; neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam accessionem secuta integritas est: tamen, quia tertiana timeri potest, expectandus est dies tertius; & ubi accessionis tempus praeteriit, cibus dandus est, sed exiguus; quia quartana quoque timeri potest. At die quarto demum, si corpus integrum est, eo cum fiducia utendum. Si vero postero, tertiove, aut quarto die secuta febris est: scire licet, morbum esse. Sed tertianarum, quartanarumque (quarum & certus circuitus, & finis integer, & liberaliter quietata tempora sunt) expeditior ratio est. de quibus suo loco dicam.

Nunc vero eas explicabo, quae quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus aegro commodissime datur; ut alter febrem minuat, alter viribus subveniat. Sed is dari debet, si quotidiana febris est, quae ex toto desinat, simulatque corpus integrum factum est: sin, quamvis non accessiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increscunt, sed sine integritate tamen remittunt, cum corpus ita se habet, ut major remissio non expectetur: si altero die gravior, altero levior accessio est, post graviolem. Fere vero graviolem accessionem levior: nox sequitur: quo fit, ut graviolem accessionem nox quoque tristior antecedit.

At,

l. 12. M. F. P. Et. l. 17. M. F. P. circuitus est, & l. cad. M. F. P. integer est. l. 18. M. F. quia liberaliter. P. & quia liberaliter quietata. l. 21. F. negent. l. 26. M. P. F. si.

At, si continuatur febris, neque levior unquam fit, & dari cibum necesse est, quando dari debeat, magna dissensio est. Quidam, quia fere ¹ remissius matutinum tempus aegris est, tunc putant dandum. Quod si respondet, non quia mane est, sed quia remissio est aegris, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies aegris est, quia hoc ipso pejus id tempus est, quod, cum sua natura melius esse debeat, morbi vitio non est, simulque insequitur tempus meridianum, a quo cum omnis aeger fere pejor fiat, timeri potest, ne ille magis etiam, quam ex consuetudine, urgeatur. Igitur alii vespere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo ² tempore fere pessimi ³ sint, qui aegrotant, verendum est, ne, si quid tunc moverimus, fiat aliquid asperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurso jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura sua levissimum est.

Si vero febres vagae sunt: quia verendum est, ne cibum statim subsequantur: quandocunque quis ex accessione levatus est, tunc debet assumere. At, si plures accessiones eodem die veniunt, considerare oportet, paresne per omnia sint (quod vix fieri potest) an impares. Si per omnia pares sunt: post eam potius accessionem cibum dari debet, quae non inter meridiem & vesperem desinit. Si impares sunt: consideran-

l. 7. M. F. remissior. l. ead. M. F. aeger. P. aegro. l. 8. M. F. P. om. quia. l. 18. M. F. P. ignorant alii differunt. l. 19. M. F. P. decurso id est finito jam. l. 21. M. P. secuturis. l. ead. datur abest a M. P. l. 32. M. F. P. sint.

¹ Cael. Aurel. Morb. Chronic. 11. 14. p. 427. Buxtorf. Lex. Chald. p. 510. ² Cael. Aurel. A. M. l. 1. c. 15. p. 48. ³ Achill. Tatiuss de Clitophon. pag. 21.

fiderandum est, quo distent. Nam, si altera
gravior, altera levior est, post gravio-
rem dari debet: si altera longior, altera brevior,
post longiorem: si altera gravior, altera
longior est, considerandum est, utra magis 5
affligat, illa vi, an haec tempore, & post
eam dandus est. Sed plane plurimum in-
terest, quantaesque inter eas remissio-
nes sint. Nam, si post alteram febrem
motio manet, post alteram integrum cor- 10
pus est; integro corpore, cibo tempus ap-
tius est.

Si semper febricula manet; sed alterum
tamen longius tempus remissionis est; id
potius eligendum est: adeo ut, ubi acces- 15
siones continuantur, protinus, inclinata
priore, dandus cibum sit. Etenim perpetuum
est, ad quod omne consilium dirigi potest;
cibum quam maxime semper ab accessio-
ne futura reducere: &, hoc salvo, dare quam 20
integerrimo corpore. Quod non inter
duas tantum, sed etiam inter plures acces-
siones fervabitur. Sed, cum sit aptissimum,
tertio quoque die cibum dare; tamen, si
corpus infirmum est, quotidie dandus est: 25
multoque magis, si continentes febres
sine remissione sunt; quantoque magis cor-
pus affligunt; aut si duae pluresve acces-
siones eodem die veniunt. Quae res efficit,
ut & a primo die protinus cibum dari quo- 30
tidie debeat, si protinus venae conciderunt:
& saepius eodem die, si inter plures acces-
siones subinde vis corpori deest. Illud ta-
men in his fervandum est; ut post eas fe-
bres

L. 21. M. F. P. corpori.

I Aph. 1. 11.

- bres minus cibi detur, post quas, si per corpus liceret, omnino non daretur. Cum vero febris instet, incipiat, augeatur, consistat, decedat, deinde in decessione consistat, aut finiatur; scire licet, optimum cibo
 5 tempus esse febre finita: deinde, cum decessio ejus consistit: tertium, si necesse est, quodocunque decedit: caetera omnia periculosa esse. Si tamen propter infirmitatem necessitas urget, satius esse; consistente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increscente: satius esse, instante, quam incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is, qui deficit, non sit sustinendus.
 15 Neque hercule satis est, ipsas tantum febres medicum intueri, sed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; seu supersunt vires, seu defunt, seu quidam mali affectus interveniunt. 120, 8.
 20 Cum vero semper aegros securos agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum praecipue, ubi cibum sumpserunt. Itaque, si qua sunt, quae exasperatura eorum animos sunt; optimum
 25 est, ea, dum aegrotant, eorum notitiae subtrahere: si id fieri non potest, sustinere tamen post cibum, postque somni tempus, & cum experrecti sunt, tum exponere. 358, 11.

CAP. VI.

- 30 *Quando potiones febricitantibus dari expediat.*

SED de cibo facilius quidem cum aegris ratio est: quoniam saepe stomachus hunc

l. 25. P. eadem aegrotantium. l. 27. M. F. P. usque.
 l. 33. M. F. P. quorum.

hunc respuit, etiam si mens concupiscit. De potione vero ingens pugna est; eoque magis, quo major febris est. Haec enim sitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculosissima est. Sed docendus aeger est, ubi febris conquieverit, protinus sitim quoque quieturam: longiorumque accessionem fore, si quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum desinere sitire, qui non bibit. Necesse est tamen, quanto facilius etiam sani famem, quam sitim sustinent, tanto magis aegris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet: nisi subito sic venae conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo vero, caeterisque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, si magna sitis urgebit, potio dari potest.

218, 15. Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarantino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet; expedire quoque per modicas portiones misceri novam materiam corruptae. Illud videndum est, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia portioni quoque: ubi sine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupimus: quod fere sitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus sit, tum praecipue esse feminis, quae ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo portionique febris & remissionis ratio det, non est expedit-

I. 6. con omittunt M. F. P. I. 23. M. F. P. medicas. I. 27. M. F. P. deligantur, aut cum.

I Aph. I. 16,

peditissimum scire, quando aeger febricitet, quando melior sit, quando deficiat: sine quibus dispensari illa non possunt. Venis enim maxime credimus, ¹ fallacissimae rei; quia saepe istae lentiores celerioresve sunt, & aetate, & sexu, & corporum natura. Et plerumque satis sano corpore, si stomachus infirmus est, nonnunquam etiam incipiente febre, subeunt & quiescunt: ut imbecillus is videri possit, cui facile laturo gravis instat accessio. Contra saepe eas concitat & resolvit sol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. adeo ut, cum ¹⁵ primum medicus venit, sollicitudo aegri dubitantis, quomodo illi se habere videatur, eas moveat. Ob quam causam, periti medici est, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium; sed primum ²⁰ residere hilari vultu, percunctarique, quemadmodum se habeat; &, si quis ejus metus est, eum probabili sermone lenire; tum deinde ejus carpo manum admove. Quas venas autem conspectus medici movet, ²⁵ quam facile mille res turbant! Altera res est, cui credimus, calor, aequae fallax. Nam hic quoque excitatur aestu, labore, somno, metu, solitudine.

Igitur intueri quidem etiam ista oportet: sed his non omnia credere. Ac protinus quidem scire, non febricitare eum, ³⁰ cujus venae naturaliter ordinatae sunt, temporisque talis est, qualis esse sanis solet: nec protinus etiam sub calore motuque febrem sese

l. 5. M. F. P. leniores. l. 10. In alio quopiam exemplari legitur cui facile adhuc laturo. Jo. Caesarius. l. 16. M. F. P. ille. l. 83. M. F. P. corpori. l. 29. P. quidem omnia etiam. l. 33. M. F. P. non. l. 34. M. F. P. autem.

¹ Pancirolæ observ. iv. ² De decent. ornatu T. ix. x. Pallad. Sophist. in l. v. Epidem. pag. m. 201. Actuarius de M. M. II. 2.

fese concipere : sed ita , si summa quoque arida inaequaliter cutis est ; si calor & in fronte est , & ex intimis praecordiis oritur ; si spiritus ex naribus cum fervore prorumpit ; si color , aut rubore , aut pallore novo mutatus est ; si oculi graves , & aut perficci , aut subhumidi sunt ; si sudor , cum fit , inaequalis est ; si venae non aequis intervallis moventur. Ob quam causam medicus neque in tenebris , neque a capite aegri debet residere ; sed illustri loco adversus eum , ut omnes notas , ex vultu quoque cubantis perspiciat.

Ubi vero febris fuit , atque decrevit , spectare oportet , num tempora , partesve corporis aliae paulum madescant , quae sudorem venturum esse testentur. Ac si qua ejus nota est , tunc demum dare potui calidam aquam , cujus salubris effectus est , si sudorem per omnia membra diffundit. 15
135, 21. Ubi autem rei causa , continere aeger sub veste satis multa manus debet ; eademque crura , pedesque contegere : qua mole plerique aegros in ipso impetu febris , potissimeque ubi ardens ea est , male habent. Si sudare corpus coepit , linteum tepefacere oportet , paulatimque singula membra detergere. At ubi sudor omnis finitus est , aut si is non venit , ubi quam maxime tepuit , & idoneus esse cibo aeger videtur , sub veste leniter ungendus est , tum detergendus , deinde ei 20
25
30
cibus dandus.

Cibus autem febricitantibus humidus est aptissimus , aut humori certe quam proximi-

l. 3. M. F. P. omitt. ex. l. 7. M. F. sit. l. 13. P. illustri loco percipiat. l. 14. M. F. P. expectari. l. 17. P. At. M. F. P. omitt. ejus. l. 23. P. male. l. 24. M. F. P. pessimeque. l. 29. M. F. P. potuit. M. F. P. om. & l. 33. P. bis.

proximus: utique ex materia quam levissima; maximeque: sorbitio: eaque, si magnae febres fuerunt, quam tenuissima esse debet. Mel quoque despumatum huic recte
 5 adjicitur, quo corpus magis nutriatur: sed id, si stomachum offendit, supervacuum est; sicut ipsa quoque sorbitio. Dari vero in vicem ejus potest, vel † intrita ex aqua calida, vel alica elota; si firmus est stomachus, & compressa alvus, ex aqua mulsa;
 10 si vel ille languet, vel haec profluit, ex posca. Et primo quidem cibo ita satis est: secundo vero aliquid adjici potest, ex eodem tamen genere materiae, vel olus,
 15 vel conchylium, vel pomum. At, dum febres quidem increscunt; hic solus idoneus cibus est. Ubi vero aut desinunt, aut levantur, semper quidem incipiendum est ab aliquo ex materia levissima, adjiciendum
 20 vero aliquid ex media, ratione habita subinde & virium hominis, & morbi.

78, 14.

120, 8.

Apponendi vero aegro varii cibi (sicut Asclepiades praecepit) tum demum sunt, ubi fastidio urgetur, neque satis vires sufficiunt:
 25 ut paulum ex singulis degustando, famem vitet. At si neque vis, neque cupiditas deest, nulla varietate sollicitandus aeger est; ne plus assumat, quam concoquat. Neque verum est, quod ab eo dicitur, facilius
 30 concoqui cibos varios; eduntur quidem facilius: ad concoctionem autem materiae genus & modus pertinent. Neque inter magnos dolores, neque increscente morbo, tutum est, aegrum cibo impleri; sed
 ubi

l. 11. M. F. P. posca. l. 15. M. F. P. Et. l. 22. M. F. P. ponendi. l. 29. P. ea. l. 30. P. educuntur enim. M. F. eduntur enim.

1 Hippocr. de Vet. M. xi. xii. 2 Aph. i. 7, 8.
 I 2

ubi inclinata jam in melius valetudo est.

Sunt aliae quoque observationes in febribus necessariae; atque id quidem videndum est, quod quidam solum praecipiunt, an adstrictum corpus sit, an profluat. Quorum alterum strangulat, alterum digerit. Nam, si adstrictum est, ducenda alvus est, movenda urina, eliciendus omni modo sudor. In hoc genere morborum sanguinem etiam misisse, concussisse vehementibus gestationibus corpus, in lumine habuisse, imperasse famem, sitim, vigiliam prodest. Utile est etiam ducere in balneum, prius demittere in solium, tum ungere, iterum ad solium redire, multaque aqua fovere inguina; interdum etiam oleum in solio cum aqua calida miscere; uti cibo rarius & ferius, tenui, simplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia sunt, lapathum, urtica, malva: vel jure etiam concharum, muscutorumve, aut locustarum: neque danda caro, nisi elixa, est. At † potio esse debet magis liberalis, & ante cibum, & post hunc, & cum hoc, ultra quam sitis coget. Poteritque a balneo etiam pingue jus, aut dulcius dari vinum: poterit semel, aut bis interponi Graecum falsum.

37, 7.
147, 19.

Contra vero, si corpus profluet, sudor coercendus, quies adhibenda erit; tenebris, somnoque, quandocunque volet, utendum; non nisi levi gestatione corpus agitandum, & pro genere mali subveniendum. Nam, si venter fluit, aut si stomachus non continet, ubi febris decrevit, libera-

l. 3. M. F. P. quoque. l. 6. M. F. P. strangulat quod continet, alterum. l. 14. P. dimittere. M. F. item. l. 19. M. F. P. lapathium. l. 25. M. P. pinguius. & 30. M. somnique. P. somnisque. l. cad. P. quando vellet. l. 31. F. leni.

beraliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; nisi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet, aut vetus morbus est.

5 Si vero sudor exercet, duranda cutis est, vel nitro, vel sale; quae cum oleo miscentur. At, si levius id vitium est, oleo corpus ungendum est: si vehementius, rosa, vel melino, vel myrteo, cui vinum austerum
10 fit adiectum.

Quisquis autem fluore aeger est, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in solium demittendus est. Si in cute vitium est, frigida quoque, quam calida aqua
15 melius utetur. Ubi ad cibum ventum est, dari debet his valens, frigidus, ficcus, simplex, qui quam minime corrumpi possit, panis tostus, caro assa, vinum austerum, vel certe subausterum; & si venter pro-
20 fluit, calidum: si sudores nocent, vomitusve sunt, frigidum.

C A P. VII.

Quomodo pestilentes febres curari debeant.

25 **D**ESIDERAT etiam propriam animadversionem in febribus pestilentiae casus. In hac minime utile est, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires finunt, sanguinem mitte-
30 re optimum est; praecipueque, si cum ardore febris est. Si id parum tutum est, ubi febris aut tenuata est, aut levata, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam
in

l. 13. P. dimittendus. l. 16. M. F. P. is. l. 18. M. F. P. asperum. l. 19. M. F. P. omitt. & l. 30. M. F. P. dolore. l. 32. M. F. P. levata est, vomitu.

in aliis morbis , ducere in balneum opus
est ; vinum calidum , & meracius dare , &
omnia glutinosa : inter quae quoque car-
nem , generis ejusdem. Nam quo celerius
ejusmodi tempestates corripiunt , eo ma- 5
turius auxilia , etiam cum quadam temeri-
tate , rapienda sunt. Quod si puer est , qui
laborat ; neque tantum robur ejus est , ut
sanguis mitti possit , cucurbitulis ei uten-
dum est ; ducenda alvus vel aqua vel pti- 10
sanae cremore ; tum demum is levibus cibis
nutriendus. Et ex toto non sic pueri , ut
viri , curari debent. Ergo , ut in alio quo-
que genere morborum , parcius in his
agendum est : non facile sanguinem mitte- 15
re , non facile ducere alvum , non cruciare
vigilia , fameve , aut nimia siti , non vino
curare. Vomitus post febrem eliciendus
est : deinde dandus cibus ex levissimis ; tum
is dormiat : postero die , si febris manet , 20
abstineat : tertio , ad similem cibum redeat.
Dandaque opera est , quantum fieri potest ,
ut inter opportunam abstinentiam cibo op-
portuno , omissis caeteris , nutriatur.

2. *Curatio ardentis febris.*

Si vero ardens febris extorret , nulla 25
medicamenti danda potio est ; sed in ipsis
accessionibus oleo & aqua refrigerandus ,
est : quae miscenda manu sunt , donec al-
bescant. Etiam amplo conclavi tenendus , 30
quo multum & purum aërem trahere possit ;
137, 20. neque multis vestimentis strangulandus ,
sed admodum levibus tantum velandus ,
est. Possunt etiam super stomachum im-
poni

l. 9. M. F. P. siti. l. 18. M. F. P. curare satis convenit.
Vomitus. l. 20. M. F. P. postero quoque die. l. 21. M. F.
P. abstineatur. l. 23. M. F. P. cibosque. l. 24. M. F. P.
opportunos. l. ead. M. P. opportuno , ab omissis. l. 25.
F. M. P. ignorant curatio ardentis febris. l. 30. M. F.
P. Et,

poni folia vitis in aqua frigida tineta. Ac
ne siti quidem nimia vexandus est. Alendus
maturius est, id est a die tertio, & ante ci-
bum iisdem perungendus. Si pituita in
5 stomacho coit, inclinata jam accessione,
vomere cogendus est; & tunc dandum fri-
gidum olus, aut pomum, ex his, quae sto-
macho conveniunt. Si ficcus manet stoma-
chus, protinus vel ptisanæ, vel alicæ, vel
10 oryzae, cremor dandus est, cum quo recens
adeps cocta sit. Cum vero in summo incre-
mento morbus est, utique non ante diem
quartum, magna siti antecedente, frigida
aqua copiose praestanda est, ut bibat etiam
15 ultra satietatem; &, cum jam venter &
praecordia ultra modum repleta, satisque
refrigerata sunt, vomere debet. Quidam
ne vomitum quidem exigunt; sed ipsa
aqua frigida, tantum ad satietatem data,
20 pro medicamento utuntur. Ubi utrumli-
bet factum est, multa veste operiendus est,
& collocandus, ut dormiat. Fereque post
longam sitim & vigiliam, post multam sa-
tietatem, post infractum calorem, plenus
25 somnus venit; per quem ingens sudor ef-
funditur, idque praesentissimum auxilium
est: sed in his tantum, in quibus praeter
ardorem, nulli dolores, nullus praecordio-
rum tumor; nihil prohibens, vel in pulmo-
30 ne, vel in faucibus; non ulcus, non defec-
tio, non profluvium alvi fuit. Si quis au-
tem in huiusmodi febre leniter tussit, is
neque vehementi siti conflictari, neque
bibere aquam frigidam debet; sed eo modo
curan-

l. 27. M. F. iis tamen. P. his tamen. l. 29. M. F. P. addunt vel in thorace. l. 31. M. F. P. defectio non dejectio, non. l. 31. Si quis - - praecipitur. Haec omnia absunt a F. l. 32. P. leviter. l. 33. P. conflictatur.

curandus est, quo in caeteris febribus praecipitur.

C A P. VIII.

*Curatio semitertianae febris, quae
ἡμιτεριανῆς dicitur.*

5

AT, ubi id genus tertianae est, quod ^{ἡμιτεριανῆς} Medici appellant, magna cura opus est, ne id fallat. Habet enim plerumque frequentiores accessiones decessionesque, ut aliud morbi genus videri possit; porrigiturque febris in horas viginti quatuor, & triginta sex; ut, quod idem est, non idem esse videatur. Et magnopere necessarium est, neque dari cibum, nisi in ea remissione, quae vera est; &, ubi ea venit, 15 protinus dari. Plurimique sub alterutro curantis errore subito moriuntur. Ac, nisi magnopere aliqua res prohibet, inter initia sanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus 20 spatium sustineat.

C A P. IX.

Curatio lentarum febrium.

NONNUNQUAM etiam lentae febres sine ulla remissione corpus tenent; 25 ac neque cibo, neque ulli remedio locus est. In hoc casu medici cura esse debet, ut morbum mutet: fortasse enim curationi opportunior fiet. Saepe igitur ex aqua frigida, cui oleum sit adjectum, corpus ejus 30 pertractandum est, quoniam interdum sic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium quod-

quoddam novi motus; exque eo, cum magis corpus incaluit, sequatur etiam remissio. In his frictio quoque ex oleo & sale salubris videtur.

- 5 At, si diu frigus est, & torpor, & jactatio corporis, non alienum est, in ipsa febre dare mulsi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim saepe ex eo febris; & major ortus calor simul
10 & priora mala tollit, & spem remissionis, inque ea curationis, ostendit.

Neque hercule ista curatio nova est, qua nunc quidam traditos sibi aegros, qui sub cautioribus medicis trahebantur, in-
15 terdum ¹ contrariis remediis sanant. Siquidem apud antiquos quoque ante Herophilum & Erasistratum, maximeque post Hippocratem fuit Petron quidam, qui febricitantem hominem, ubi acceperat, multis
20 vestimentis operiebat, ut simul calorem ingentem, sitimque excitaret. Deinde, ubi paulum remitti coeperat febris, aquam frigidam potui dabat; ac, si moverat sudorem, explicuisse se aegrum judicabat: si non mo-
25 verat, plus etiam aquae frigidae ingerebat, & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat, protinus suillam as-
sam, & vinum homini dabat. Si non liberaverat, decoquebat aquam sale adjecto,
30 eamque bibere cogebat, ut vomendo ventrem purgaret.

Et intra haec omnis ejus medicina erat. Eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis successores non refecerant: quam
nunc

l. 4. Alias utilis J. Caesar. l. 7. Rom. legit, mulsae. l. 11. M. F. P. om. que. l. 12. M. P. hercules. l. 18. M. F. P. Petro. l. 24. M. P. indicabat. l. 30. M. P. movendo.

nunc est his, quos Herophili vel Erasistrati aemuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non est temeraria ista medicina; quia plures, si protinus a principiis exceperit, interemit. Sed, cum eadem omnibus convenire non possint, fere, quos ratio non restituit, temeritas¹ adjuvat. Ideoque ejusmodi medici melius alienos aegros, quam suos nutriunt. Sed est circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere; quia curationem, ubi id, quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.

C A P. X.

Remedia in febris ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & scabritiem linguae.

CONSIDERANDUM etiam est, febres ne solae sint, an alia his quoque mala accedant; id est, num caput doleat, num lingua aspera, num praecordia intenta sint. Si capitis dolores sunt, rosam cum aceto miscere oportet, & id ingerere: deinde habere + duo pitacia, quae latitudinem frontis, longitudinemque aequent: ex his invicem alterum in aceto & rosa habere, alterum in fronte: aut intinctam iisdem lanam succidam imponere. Si acetum offendit, pura rosa utendum est. Si rosa ipsa laedit, oleo acerbo. Si ista parum juvant, teri potest vel iris arida, vel nuces amarae, vel quaelibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impositum, dolo-

L. 23. M. F. P. & in id.

¹ Exemp. vide apud Valleriolam lib. III. obs. 4.

dolorem minuit ; sed magis aliud in alio.
Juvat etiam panis cum papavere injectus ,
vel cum rosa , cerusa , spumave argenti. Ol-
facere quoque vel serpillum , vel anethum ,
5 non alienum est.

At , si in praecordiis inflammatio & do-
lor est , primo superimponenda sunt cata-
plasmata reprimentia ; ne , si calidiora fue-
rint , plus eo materiae concurrat. Deinde ,
10 ubi prima inflammatio se remisit , tunc de-
mum ad calida & humida veniendum est ;
ut ea , quae remanserunt , discutiant. Notae
vero inflammationis sunt quatuor , rubor ,
& tumor , cum calore , & dolore. Quo ma-
15 gis erravit Erasistratus , qui febrem nullam 5 , 7.
sine hac esse dixit.

Ergo , si sine inflammatione dolor est ,
nihil imponendum est. hunc enim statim
ipsa febris solvet. At , si neque inflammatio , 70 , 3.
20 neque febris , sed tantum praecordiorum
dolor est ; protinus calidis & siccis fomen-
tis uti licet. Si vero lingua sicca est , &
scabra , detergenda primum penicillo est
ex aqua calida : deinde ungenda mixtis in-
25 ter se rosa & melle. Mel purgat , rosa re-
primit , simulque siccescere non sinit. At
si scabra non est , sed arida , ubi penicillo
deterfa est , ungi rosa debet , cui cerae sit
paulum adjectum.

*l. 10. P. primo. l. 12. M. F. P. remanserint. l.
19. M. P. solvit.*

CAP. XI.

*Remedia contra frigus, quod febrem
praecedit.*

SOLET etiam ante febres esse frigus ;
 idque vel molestissimum morbi genus 5
 est. Ubi id expectatur, omni potione pro-
 hibendus aeger est : haec enim paulo ante
 data, multum malo adjicit. Item maturius
 veste multa tegendus est. Admovenda par-
 tibus his, pro quibus metuimus, sicca & 10
 calida fomenta : sic, ut ne statim vehemen-
 tissimi calores incipiant, sed paulatim in-
 crescant. Perfricandae quoque eae partes
 manibus unctis ex vetere oleo sunt, eique
 adjiciendum aliquid ex calefacientibus. 15
 Contentique medici quidam una frictione,
 etiam ex quolibet oleo, sunt. In harum fe-
 brium remissionibus nonnulli tres quatuor
 forbitionis cyathos, etiamnum manente
 febre, dant : deinde, ea bene finita, reficiunt 20
 stomachum cibo frigido & levi. Ego tum
 hoc puto tentandum, cum parum cibus, se-
 mel & post febrem datus, prodest.

Sed curiose prospiciendum est, ne tem-
 pus remissionis decipiat. Saepe enim in hoc 25
 quoque genere valetudinis jam minui fe-
 bris videtur, & rursus intenditur. Itaque
 ei remissioni credendum est, quae etiam im-
 moratur, & jactationem, fervoremque cor-
 poris, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit. Il- 30
 lud satis convenit, si quotidie pares acces-
 siones sunt, quotidie parvum cibum dan-
 dum :

*I. II. fomentatio. P. J. Caesar. P. I. ead. M. F. P.
 om. ut. I. 18. M. F. P. tres aut quatuor. I. 19. M.
 etiamnum ultra manente. I. ead. P. etiam nunc. I. 20.
 P. restituunt. I. 21. M. F. P. leni. I. 24. M. F. P.
 perspicendum. I. 29. M. F. P. foctoremque quendam
 oris, quem ozen.*

dum : si impares , post graviolem , cibum ;
post leviolem , aquam mulsam.

C A P. XII.

Curatio horrois in febribus.

5 **H**ORROR autem eas fere febres antecedit , quae certum habent circuitum , & ex toto remittuntur ; ideoque tutissimae sunt , maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora sunt , neque alvi ductio , neque balneum , neque vinum , neque medicamentum aliud recte datur. Incertum est enim , quando febris ventura sit : ita fieri potest , ut , si subito venerit , summa in eo perniciēs sit , quod auxilii
15 causa fuit inventum. Nihilque aliud fieri potest , quam ut primis diebus bene abstinere aeger : deinde , sub decessu febris ejus , quae gravissima est , cibum sumat.

At ubi certus circuitus est , facilius omnia illa tentantur ; quia facilius proponere nobis & accessionum & decessionum vices possumus. In his autem , cum veteraverunt , utilis fames non est. Primis tantummodo diebus ea pugnandum est : deinde dividenda curatio est , & ante horror ,
25 tum febris discutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit , & ex horrore incaluit , dare ei oportet potui tepidam aquam subsalsam , & vomere eum cogere : nam
30 fere talis horror ab his oritur , quae biliosa in stomacho resederunt. Idem faciendum est , si proximo quoque circuitu aeque accessit : saepe enim sic discutitur. Jamque,

l. 8. M. F. P. maxime quae. l. 13. M. F. poterit. l. 15. M. F. P. sit. l. 16. F. qui. l. 17. M. F. abstinetur. l. ead. M. F. successu. l. 22. inveteraverunt, Rittershusius ad Phaedr. I. Fab. 2. l. 32. M. F. P. om. ac.

i Aph. IV. 43.

que, quod genus febris sit, scire licet.

Itaque sub expectatione proximae accessionis, quae instare tertia potest, deducendus in balneum est; dandaque opera est, ut per tempus horroris in solio sit. Si ibi quoque 5
senferit, nihilominus idem sub expectatione accessionis quartae faciat: siquidem eo quoque modo saepe is discutitur. Si nec balneum quidem profuit, ante accessionem 10
allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: siquidem ea quoque assumpta calorem movent; qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore praeceptum est, antequam inhorrescere possit, operiatur, fomentisque protinus 15
calidioribus totum corpus circumdare convenit, maximeque involutis extinctis testis & titionibus. 20.

Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipsa vestimenta perfundatur; cui aequae ex calefacientibus aliquid sit adjectum: adhibeaturque frictio, quantam is sustinere poterit, maximeque in manibus & pedibus: & spiritum ipse 25
contineat. Neque desistendum est, etiam si horror redit. saepe enim pertinacia juvenantis malum corporis vincit. 25

Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus est; utendumque eisdem est, donec horror finiatur. Sed 30
praeter haec ducenda alvus est, si tardius horror quiescet: siquidem id quoque exonerato corpore prodest. Ultima post haec auxilia sunt, gestatio & ambulatio. Cibus autem

l. 13. M. F. P. omitt. dem. l. 15. P. fomentisque se protinus. l. 16. M. F. P. validioribus l. 26. M. F. P. est. l. 33. M. F. P. corpori. l. ead. ultima quoque post. l. 34. M. F. P. frictio.

autem in ejusmodi morbis maxime dandus est, qui mollem alvum praestet, ac caro glutinosa. Vinum cum dabitur, austerum sit.

5

C A P. XIII.

Curatio quotidiana febris.

HAEC ad omnes circuitus febrium pertinent: discernendae tamen singulae sunt, sicut rationem habent dissimilem.
 10 Si quotidiana est, triduo primo magnopere abstinere oportet; tum cibis, † altero quoque die uti. Si res inveteraverit, post febrem experiri balneum, & vinum; magisque, si, horrore sublato, haec su-
 15 pereest.

C A P. XIV.

Curatio tertianae febris.

SI vero tertiana, quae ex toto intermit- tit, aut quartana est, mediis diebus,
 20 & ambulationibus, uti oportet, aliisque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus medicis Cleophrantus, in hoc genere morborum, multo ante accessionem, caput aegri multa¹ calida aqua
 25 perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta secutus est Aesclepiades, recte tamen praeteriit: est enim anceps.

Ipse, si tertiana febris est, tertio die post
 30 accessionem dicit alvum duci oportere: quinto, post horrorem vomitum elicere: deinde post febrem, sicut illi mos erat, ad-
 huc

¹ l. 2. M. F. P. om. ac. l. 4. M. F. P. om. sit. l. 18. P. tertiana vero. l. 32. M. F. P. sicuti.

huc calidis dare cibum & vinum: sexto die, in lectulo detineri: sic enim fore, ne septimo die febris accedat. Id saepe fieri posse, verisimile est. Tutius tamen est, hoc ipso ordine tria remedia, vomitus, alvi 5 ductionis, vini potus, per triduum, id est, die tertio, & quinto, & septimo tentare: nec vinum, nisi post accessionem, die septimo bibere.

Si vero primis diebus discussus morbus 10 non est, inciditque in vetustatem, quo die febris expectabitur, in lectulo se contineat; post febrem perfricetur: tum, cibo assumpto, bibat aquam: postero die, quo a cibo vacat, & ab exercitatione unctioeque, aqua tan- 15 tum contentus, conquiescat. Et id quidem optimum est. Si vero imbecillitas urgebit, & post febrem vinum; & medio die paulum cibi debebit assumere.

C A P. XV.

20

Curatio quartanae febris.

EADEM in quartana facienda sunt. Sed cum haec tarde ¹ admodum finiatur, nisi primis diebus discussa est, diligentius ab initio praecipendum est, quid in ea 25 debeat fieri. Igitur, si cui cum horrore febris accessit, eaque desit, eodem die & postero tertioque continere se debet, & aquam tantummodo calidam primo die post febrem sumere; biduo proximo, 30 quantum fieri potest, ne hanc quidem: quarto die, si cum horrore febris revertitur, ² vomere; sicut ante praeceptum est: deinde post

l. 4. M. F. P. est, ut hoc. l. 5. M. F. P. ordine utamur tria. l. 9. M. F. P. bibat. l. 14. M. F. P. om. a. l. 31. M. F. P. si quarto die.

¹ I. Epidem. III. 17. ² De Affect. XIX. 2.

post febrem, modicum cibum sumere,
 vini quadrantem. Postero tertioque die
 abstinere; aqua tantummodo calida, si si-
 tis est, assumpta. Septimo die balneo frigus
 5 praevenire, abstinere, continere se debet, &
 aqua tantummodo calida, si sitis est, uti: ac-
 tum ita nono die balneo frigus praevenire,
 & si febris redierit, ducere alvum; ubi ex
 eo corpus conquieverit, inunctione vehe-
 10 menter perfricari, eodem modo sumere
 cibum, & vino biduo proximo se abstinere,
 frictione servata. Decimo tertio die
 rursus balneum experiri: & si postea fe-
 bris accessit, aequè perfricari, vinum co-
 15 piosius bibere. Ac sic proximum est, ut
 quies tot dierum, & abstinencia cum caeteris,
 quae praecipiuntur, febrem tollant.

Si vero nihilominus remanet, aliud ex
 toto sequendum est curationis genus; id-
 20 que agendum, ut, quod diu sustinendum
 est, corpus facile sustineat. Quo minus
 etiam curatio probari Heraclidis Tarenti-
 ni debet, qui primis diebus ducendam
 alvum, deinde abstinendum in septimum
 25 diem dixit. Quod ut sustinere aliquis pos-
 sit: tamen etiam febre liberatus vix refec-
 tioni valebit. adeo, si febris saepius accesserit,
 concidet. Igitur, si tertio decimo die
 morbus remanebit, balneum neque ante
 30 febrem, neque post eam tentandum erit;
 nisi interdum jam horrore discusso. Hor-
 ror ipse per eadem, quae supra praescripta
 sunt, expugnandus. Deinde post febrem
 oportebit ungi, & vehementer perfricari;
 cibum

l. 4. M. F. sitiet. l. 5. Et aqua - - - praevenire.
 Haec absunt à M. F. *l. 6. P. si sitiet ac tum. l. 7. P.*
septimo. l. 8. P. omitt. & l. 11. M. F. P. vinum. l.
ead. M. F. P. omitt. ut. l. 12. M. F. P. omitt. tertio.
l. 13. P. ignorat & l. 15. M. F. P. si. l. 16. M. F. P.
omitt. ut. l. ead. M. F. ut abstinencia. l. 24. M. F. P.
abstinendum usque in. l. 29. F. omitt. re. l. 34. P. debet.

cibum & validum, & fortiter assumere; vino uti, quanto libebit: postero die, cum satis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter; cibum accipere sine vino, tertio die abstinere.

Quo die vero febrem expectabit, ante surgere, & exerceri, dareque operam oportet, ut in ipsam exercitationem tempus febris incurrat: sic enim saepe illa discutitur. At, si in opere occupavit, tum de-
mum se recipere. In ejusmodi valetudine, medicamenta sunt, oleum, frictio, exercitatio, cibum, vinum. Si venter adstrictus est, solvendus est.

Sed haec facile validiores faciunt: si imbecillitas occupavit, pro exercitatione gestatio est. Si ne hanc quidem sustinet, adhibenda tamen frictio est. Si haec quoque vehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum consistendum est: dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat. Nam quartana neminem jugulat: sed, si ex ea facta quotidiana est, in malis aeger est: quod tamen, nisi culpa vel aegri vel curantis, nunquam fit.

CAP. XVI.

Curatio duarum quartanarum.

AT, si duae quartanae sunt, neque, quas proposui, exercitationes adhiberi possunt: aut ex toto quiescere opus est, aut, si id difficile est, leniter ambulare, hinc confidere, diligenter involutis pedibus

l. 2. M. F. P. quantum. l. 7. M. F. P. operam non oportet. l. 15. M. F. P. si. l. 20. M. F. omitt. con. P. sustinendum. l. 29. M. F. P. neque hae, quas. l. 32. M. F. P. leviter. l. 33. M. F. P. ignorant hinc.

¹ Aristot. Probl. Sect. II. 58. ² Tulpus observ. l. III. cap. 53. ³ Hippocr. I. Epidem. Sect. III. 4.

bus & capite. Quoties febris accessit & defuit, cibum modicum sumere, & vinum; reliquo tempore, nisi imbecillitas urget, abstinere. At, si duae febres pene junguntur, post utramque cibum sumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquantum, & post unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, nisi vere solvatur; utique eo tempore attendendum est, ne quid fiat, quod valetudinem impediat. Prodestque in vetere quartana, mutare subinde victus genus, a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes transire: esse radicem, deinde vomere: jureve pulli gallinacei ventrem resolvere: oleo ad frictiones adjicere calefacientia: ante accessionem sorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum sinapis, cum tribus Graeci vini falsi, vel mista paribus portionibus; & in aqua diluta, piper, castoreum, laser, myrrham. Per haec enim similiaque corpus agitandum est, ut moveatur ex eo statu, quo detinetur.

Si febris quievit; diu meminisse ejus diei convenit: eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem. Facile enim revertitur, nisi a sano quoque aliquandiu timetur.

C A P. XVII.

Curatio quotidianae febris, quae ex quartana facta sit.

AT, si ex quartana, quotidiana facta est; cum id initio inciderit, per bidu-

l. 4. M. F. P. Aut. l. 6. M. F. P. aliquid. l. 16. M. F. P. oleum. l. cad. M. F. P. adjicere: calefacientia. l. 33. M. F. P. vitio.

1 Epidem. vi. Sect. vi. 42.

duum abstinere oportet, vespere frictione
uti, & aquam tantummodo potui dare.
tertio die saepe fit, ne febris accedat. Sed
five fuit, five non fuit, cibus post accessio-
nis tempus est dandus: &, si manet, per bi-
duum abstinentia, quanta maxima impe-
rari corpori potest, & fricatione quotidie
utendum est.

C A P. XVIII.

*De tribus insaniae generibus: & primo de
ejus curatione, quae a Graecis
Φρενίτις dicitur.*

ET febrium quidem curatio exposita
est. Superfunt vero alii corporis affec-
tus, qui huic superveniunt, ex quibus
eos, qui certis partibus † assignari pos-
sunt, protinus jungam. Incipiam ab insa-
nia, primamque hujus ipsius partem ag-
grediar, quae & acuta, & in febre est. Graeci
Φρενίτιν appellant.

Illud ante omnia scire oportet, inter-
dum in accessione aegros desipere, & † loqui
aliena. Quod non quidem leve est; neque
incidere potest, nisi in febre vehementi,
non tamen aequè pestiferum est. nam ple-
rumque breve esse consuevit; levatoque
accessionis impetu, protinus mens redit.
Neque id genus morbi remedium aliud
desiderat, quam quod in curanda febre
praeceptum est.

Phrenitis: vero tum demum est, cum
continua dementia esse incipit; aut cum
aeger, quamvis adhuc sapiat, tamen quas-
dam

*l. 1. vespere abest a M. F. P. l. 2. M. P. F. omitt. & l.
ead. M. F. P. tantummodo vesperi potui. l. 5. M. F. P.
at. l. 6. M. F. P. maxime. l. 7. M. F. P. om. & l. 12. M.
F. P. phrenesis. l. 13. M. F. P. ratio. l. 16. M. F. P. assign-
nari non possunt. l. 20. M. F. P. phrenesin. l. 31. M. F.
phrenesis.*

† Trallian. I. 13. Cael. Aurelian. Praef. Lib. 1.
Acutor. Morb. pag. 7.

dam vanas imagines accipit: perfecta est, ubi mens illis imaginibus addicta est. Ejus autem plura genera sunt: siquidem ex phreniticis alii hilares, alii tristes sunt: alii
 5 facilius continentur, & intra verba desipiunt; alii insurgunt, & violenter quaedam manu faciunt; atque ex his ipsis, alii nihil nisi impetu peccant, alii etiam artes adhibent; summamque speciem sanitatis in cap-
 10 tandis malorum operum occasionibus praebent; sed exitu deprehenduntur.

Ex his autem eos, qui intra verba desipiunt, aut leviter etiam manu peccant, onerare asperioribus coercitionibus su-
 15 pervacuum est. Eos vero, qui violentius se gerunt, vincire convenit; ne vel sibi vel alteri noceant. Neque credendum est, si vinctus aliquis, dum levare vinculis cupit, sanum jam se fingat; quamvis pruden-
 20 ter & miserabiliter loquatur, quoniam is dolus insanientis est.

Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant; eo quod illis contrarium esset, exterreri; & ad quietem animi tene-
 25 bras ipsas conferri aliquid judicabant. At Asclepiades, tanquam ipsis tenebris terren-
 1 in lumine habendos eos dixit. Neutrum tamen perpetuum est. Alium enim lux, alium tenebrae magis turbant. repe-
 30 riunturque, in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est, ² utrumque experiri; & habere eum, qui tenebras horret, in luce; eum, qui lucem, in tenebris. At ubi
 nul-

1. 4. M. F. P. *phreneticis*. 1. 6. M. F. P. *conferunt*.
 1. 10. M. F. P. *majorum*. 1. 16. M. P. *alteri sibi*. 1.
 23. P. *eis*. 1. 26. P. *tenebris ipsis*. 1. 27. M. F. P. *esse*.

1 Cael. Aurel. M. A. l. 1. c. 15. p. 40. 2 Cael.
 Aurel. Acut. Morb. l. 9. Aretaeus de Curat. Acut.
 l. 1.

nullum tale discrimen est, aeger, si vires habet, loco lucido: si non habet, obscuro continendus est.

Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, supervacuum est: simul enim 5 febris quoque increfcit. Tum itaque nihil nisi continendus aeger est. Ubi vero res patitur, festinanter subveniendum est. Asclepiades perinde esse dixit, his sanguinem 10 mitti, ac si 2 trucidentur: hanc rationem secutus, quod neque insania esset, nisi cum febre intentā; neque sanguis, nisi in remissione ejus, recte mitteretur. Ipse in his somnum multa frictione quaesivit. Sed cum 15 & intentio febris somnum impediat, & frictio non, nisi in remissione ejus, utilis sit: hoc quoque auxilium debuit praeterire. Quid igitur est? Multa in praecipiti 3 periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua quoque febris habet tempora, quibus, 20 etsi non remittit, non tamen crescit. Estque hoc, ut non optimum, sic satis tamen secundum remediis tempus. Quod si vires aegri patiuntur, sanguis quoque mitti debet. 25

Nec minus dubitari potest, an alvus ducenda sit. Tum, interposito die, convenit caput ad 4 cutem tondere: deinde aqua fovere, in qua verbenae aliquae decoctae sint ex reprimementibus; aut prius fovere: deinde 30 tondere, & iterum fovere: ac novissime rosa caput naresque implere; offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, & movere sternutamenta medicamentis ad id effi-

l. 6. M. Itaque tum. l. 11. M. F. P. om. cum. l. 13. M. F. P. mitteretur. Sed ipse. l. 14. M. F. P. om. sed. l. 17. M. F. P. fit: itaque hoc. l. 20. M. F. P. continuata. l. 22. M. F. P. om. satis. l. 23. M. F. P. remedii. l. 26. M. F. P. deliberari. l. 29. M. F. P. sint velex. l. 33. M. F. P. om. &. l. 34. M. F. P. in.

1 V. S. quando & qualis conveniat *Cael. Aur. Acut. Morb. I. c. 10.* 2 *Cael. Aur. Acut. Morb. I. 25.* 3 *Valeriola Observ. 1. lib. 1.* 4 *Cael. Aur. Acut. Morb. I. 10. & c. 15.*

efficacibus. Quae tamen facienda sunt in his, quibus vires non defunt. Si vero imbecillitas est; rosa tantum caput, adjecto serpyllo; similive aliquo, madefaciendum
5 est. Utiles etiam in quibuscumque viribus herbae duae sunt, solanum & muralis, si simul ex utraque, succo expresso, † caput impleatur. Cum se febris remiserit, frictione utendum est; parcius tamen in his, qui nimis hilares, quam in his, qui nimis tristes
10 sunt.

Adversus omnium autem sic insanientium animos gerere se pro cuiusque natura necessarium est. Quorundam enim
15 vani metus levandi sunt: sicut in homine praedivite famem timente incidit: cui subinde falsae hereditates nunciabantur. Quorundam audacia coercenda est: sicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam
20 intempestivus risus objurgatione & minis prohibendus est. Quorundam discutiendae tristes cogitationes: ad quod symphoniae, & cymbala, strepitusque proficiunt. Saepius tamen assentiendum, quam
25 repugnandum est: paulatimque, & non evidenter, ab his, quae stulte dicuntur, ad meliora mens abducenda. Interdum etiam elicienda ipsius intentio: ut fit in hominibus studiosis literarum, quibus liber legitur, aut recte, si delectantur; aut perperam, si id ipsum eos offendit. Emendando enim advertere animum incipiunt. Quin etiam recitare, si qua meminerunt, cogen-
di

L. 2. P. tamen. L. 6. M. F. P. omitt. st. L. 21. M. F. P. risus & objurgatione, L. 27. M. F. P. dicuntur. L. 28. M. F. mens ejus abducenda. L. cad. M. F. P. Abducenda est, Interdum, L. 33. M. F. P. convertere.

di sunt. Ad cibum quoque quosdam non desiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt.

Omnibus vero sic affectis somnus & difficilis, & praecipue necessarius est. sub hoc 5 enim plerique ¹ sanescunt. Prodest ad id, atque etiam ad mentem ipsam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant, quidam somnum moliantur potui dando a- 10 quam, in qua papaver aut hyoscyamus decocta sint: alii mandragorae mala pulvino subjiunt: alii vel amomum, vel fycamini lachrymam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio. Sed cur Graeci mor- 15 rum *συχάεινον* ² appellant, cum mori nulla lachryma sit? Sic vero significatur lachryma arboris in Aegypto nascentis, quam ibi *συχάεινον* appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua cum spongia os 20 & caput subinde foveant.

Asclepiades ea supervacua esse dixit: quoniam in lethargum saepe convertunt. Praecepit autem, ut primo die, a cibo, portione, somno abstinere: vespere ei dare- 25 tur potui aqua: tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: postero deinde die, iisdem omnibus factis, vespere ei daretur sorbitio & aqua, rursusque frictio 30 adhiberetur. Per hanc enim nos consecuturos, ut somnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo confitente, nimia fricatio etiam lethargi periculum afferat. Sed

l. 9. M. F. P. vigilantii. l. 12. M. F. P. fit. l. 15. M. F. P. cum. l. 16. M. F. P. om. cum. l. 17. M. F. P. est. l. 19. M. F. morosicon. l. 20. M. F. P. subinde. l. 21. M. F. P. om. subinde. l. 23. M. F. converterent. P. compellerent. l. 26. M. P. tunc. l. 34. M. F. P. frictio.

¹ Aph. II. 2. ² Bodæus a Stapel ad Theophrast. Hiltor, Plant. IV. 2.

Sed si sic somnus non accessit, tum demum illis medicamentis arcessendus est: habita scilicet eadem moderatione, quae hic quoque necessaria est; ne, quem obdormire
 5 volumus, excitare postea non possimus.
 † Confert etiam aliquid ad somnum filanus juxta cadens; vel gestatio¹ post cibum, & noctu; maximeque lecti suspensi motus.

Neque alienum est, si neque sanguis ante missus est, neque mens constat, neque somnus accedit, ² occipitio inciso cucurbitulam admove: quae quia levat morbum, potest somnum facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda est: nam neque
 15 aeger est implendus, ne insaniat, neque jejuno utique vexandus est, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus est autem cibo infirmo, maximeque forbitio-
 nis, & potione aquae mulsae, cujus ternos
 20 cyathos hieme, aestate vero quatuor dedisse satis est.

Alterum genus insaniae est, quod spatium longius recipit; quia fere sine febre incipit, leves deinde febriculas excitat: &
 25 consistit in tristitia, quam videtur bilis³ atra † contrahere. in hac utilis detractio sanguine est. Si quid hanc prohibet, prima est abstinencia: secunda, per album veratrum vomitumque purgatio: post utrumlibet,
 30 adhibenda bis die frictio est. Si magis valet, frequens etiam exercitatio: in jejuno vomitus; cibus, sine vino, dandus ex media materia est. Quam quoties posuero, scire licet, etiam ex infirmissima dari posse,
 dum

155, 26.

l. 2. M. F. P. accersendus. l. 6. P. saliens. l. 13. M. F. P. potest etiam somnum. l. 17. P. recidat. l. 19. 11. F. P. forbitione. l. ead. M. F. P. omitt. & l. 20. M. F. P. cyathos bis hieme. l. ead. M. F. P. quater aestate.

¹ Cael. Aurel. A. M. I. 15. p. 46. ² Cael. Aurel. I. c. 11. p. 27. ³ Aretaeus de Morb. Diut. I. 6. Tral-
 lian, I. 16.

dum ne ea sola quis utatur : valentissimam tantummodo esse removendam. Praeter haec , servanda alvus est quam tenerrima : removendi terrores , & potius bona spes afferenda : quaerenda delectatio ex fabulis , 5 ludisque , quibus maxime capi sanus assueverat : laudanda , si qua sunt , ipsius opera , & ante oculos ejus ponenda : leviter objur- ganda vana tristitia : subinde admonendus , in his ipsis rebus , quae sollicitant , cur non 10 potius laetitiae , quam sollicitudinis causa sit. Si febris quoque accessit , sicut aliae febres curanda est.

Tertium insaniae genus est ex his longissimum ; adeo ut vitam ipsam non impe- 15 diat. quod robusti corporis esse consuevit. Hujus autem species duae sunt. Nam quidam imaginibus , non mente fallunt ; qualem insanientem Ajacem vel Orestem poetarum fabulae ferunt : quidam animo desi- 20 piunt. Si imagines fallunt , ante omnia videndum est , tristes , an hilares sint. In tristitia , nigrum veratrum dejectionis causa ; in hilaritate , album , ad vomitum excitandum , dari debet. Idque , si in potione non 25 accipit , pani adjiciendum est , quod facilius fallat. Nam , si bene se purgaverit , ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam , si semel datum veratrum parum profecerit , interposito tempore iterum dari debet. Ne- 30 que ignorare oportet , leviolem esse morbum cum i risu , quam serio insanientium. Illud quoque perpetuum est in omnibus morbis , ubi ab inferiore parte purgandus ali-

l. 1. P. illa. l. ead. M. F. P. valentissima. l. 2. M. F. P. removenda. l. 17. F. ipsius. M. P. hujus autem ipsius. l. 18. M. F. P. falluntur. l. 26. M. F. P. accepit.

aliquis est, ¹ ventrem ejus ante solvendum esse: ubi a superiore, comprimendum.

Si vero consilium insanientem fallit, tormentis quibusdam optime curatur. Ubi
5 perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coërcendus est. Cogendus est & attendere, & ediscere aliquid, & meminisse. Sic enim fiet, ut paulatim metu cogatur considerare, quid faciat. Subito
10 etiam terreri, & expavescere, in hoc morbo prodest; & fere, quicquid animum vehementer perturbat. Potest enim quaedam fieri mutatio, cum ab eo statu mens, in quo fuerat, abducta est. Interest etiam, si ipse sine
15 causa subinde rideat, an moestus demissusque sit. Nam dementis hilaritas terroribus his, de quibus supra dixi, melius curatur. Si nimia tristitia est, prodest lenis, sed multa bis die frictio: item super caput aqua frigida infusa, demissumque corpus in aquam
20 & oleum.

Illa communia sunt: insanientes vehementer exerceri debere: multa frictione uti; neque pinguem carnem, neque vinum
25 assumere; cibis uti post purgationem, ex media materia, quam levissimis, non oportere esse vel solos, vel inter ignotos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant; mutare debere regiones, &, si mens
30 redit, annua peregrinatione esse jactandos.

Raro, sed aliquando tamen, ex metu delirium nascitur. Quod genus insanientium, specie simile, similique victus genere curandum est: praeterquam quod in
hoc

153, 32.
170, 16.

L. 15. M. F. P. dimissusque. L. 16. M. F. P. dementis. L. 18. P. sit. L. 19. M. F. P. per.

hoc infaniae genere solo recte vinum datur.

CAP. XIX.

De Cardiacis.

His morbis praecipue contrarium est ⁵
id genus, quod κατὰ καρδίαν a Graecis nominatur; quamvis saepe ad eum phrenitici transeunt: siquidem mens in illis laborat, in hoc vero constat. Id autem nihil aliud est, quam nimia imbecillitas corporis; quod, stomacho languente, immodico sudore digeritur. Licetque protinus scire id esse, ubi venarum exigui imbecillique pulsus sunt; sudor autem supra consuetudinem, & modo, & tempore, ex ¹⁰
toto thorace, & cervicibus, atque etiam ex capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus siccioribus, atque frigidis. Acuti id morbi genus est.

Curatio prima est, supra praecordia imponere, quae reprimunt, cataplasmata: secunda, sudorem cohibere. Id praestat acerbum oleum, vel rosa, vel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leniter perungendum; ceratumque ex aliquo horum ²⁵ tum imponendum est.

Si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso, vel argenti spuma, vel cimolia creta, vel subinde horum pulvere respergendus. Idem praestat pulvis ex contritis ³⁰
aridae myrti vel rubi foliis, aut ex austeri & boni vini arida fece. Pluraque similia sunt, quae si desunt, satis utilis est quilibet ex

l. 4. M. F. P. cardiaci morbi curatio. l. 5. M. F. P. huic morbo. l. 8. M. P. phrenetici. l. 9. M. F. P. labat. l. ead. F. M. P. om. vero. l. 17. M. F. P. om. ex. l. 18. M. F. P. frigentibus. l. 19. M. P. At ubi. l. 21. M. F. P. reprimant. l. 22. M. F. P. prohibere. l. 24. M. F. P. leviter. l. 29. M. F. P. vel etiam subinde. l. 31. M. F. P. aridi.

4. Cael. Aur. Acut. Morb. II. 30, 31. Trallian. VII. 9.

ex via pulvis injectus. Super haec vero ,
quo minus corpus infudet , levi veste de-
bet esse contextus , positusque loco non ca-
lido , fenestris patentibus , sic ut perflatus
5 quoque aliquis accedat.

Tertium auxilium est , imbecillitati ja-
centis cibo vinoque succurrere. Cibus
non multus quidem , sed saepe tamen nocte
ac die dandus est ; ut nutriat , neque one-
10 ret. Is esse debet ex infirmissima materia , &
stomacho aptus. Nisi autem necesse est , ad
vinum festinare non oportet. Si verendum
est , ne deficiat , tum & intrita ex hoc , & hoc
ipsum austerum quidem , sed tamen tenue ,
15 meraculum , egelidum subinde & liberali-
ter dandum est ; adjecta polenta , si modo
is aeger parum cibi assumit. Idque vinum
esse debet , neque nullarum virium , ne-
que ingentium : recteque tota die ac nocte ,
20 duas vel tres heminas aeger bibet ; si vastius
corpus est , plus etiam : si cibum non acci-
pit , perunctum ante perfundere aqua fri-
gida convenit , & tum dare.

Quod si stomachus resolutus parum
25 continet , & ante cibum , & post eum spon-
te vomere oportet ; rursusque post vom-
itum cibum sumere. Si ne is quidem man-
ferit , forbere vini cyathum , interposita-
que hora , sumere iterum. Si id quoque
30 stomachus reddiderit , totum corpus bul-
bis contritis superillinendum est : qui , ubi
inaruerunt , efficiunt , ut vinum in stoma-
cho contineatur , exque eo toti corpori ca-
lor venisque vis redeat.

Ulti.

l. 3. M. F. P. ignorant positusque. l. 15. M. F. P. meracum. l. 19. P. &. l. 20. M. F. P. omitt. duas. l. 27. M. F. P. id. l. 29. M. F. P. alterum.

† Ultimum auxilium est, in alvum ptisanæ vel alicæ cremorem ex inferioribus partibus indere, siquidem id quoque vires tue-
tur. Neque alienum est, naribus quoque
aestuantis admove, quod reficiat; ut est 5
rosa & vinum: &, si qua in extremis par-
tibus frigent, unctis & calidis manibus
fovere. Per quæ si consequi potuimus, ut &
sudoris impetus minuatur, & vita proro-
getur, incipit jam tempus ipsum esse prae- 10
fidio. Ubi esse in tuto videtur, verendum
tamen est, ut ne in eandem imbecillitatem
cito recidat. Itaque, vino tantum remoto,
quotidie validiorem cibum debet assumere;
donec satis virium corpori redeat. 15

C A P. XX.

De Lethargicis.

ALTER quoque morbus est; aliter
phrenitico: contrarius. In eo dif-
ficilior somnus, prompta ad omnem au- 20
dacious mens est: in hoc marcor, & in-
expugnabilis pene dormiendi necessitas.
² λήθαργον Graeci nominarunt. Id quoque
genus acutum est, &, nisi succurritur, ce-
leriter jugulat. 25

Proinde ex eo aegros ³ quidam excitare ni-
tuntur, admotis his, per quæ sternutamenta
evocantur, & his, quæ odore foedo movent,
qualis est pix usta, lana succida, piper, ve-
raturum, castoreum, acetum, allium, ce- 30
pa. Juxta etiam galbanum incendunt, aut
cornu cervinum: si non est, quodlibet a-
liud. Haec enim cum comburuntur, odore
foedo movent. Thar-

L. 5. P. id. l. 6. M. F. P. rosam. l. 11. M. P. in tuto esse. l. 12. M. F. P. om. ut. l. ead. P. ad. l. 17. M. F. P. De lethargo & ejus curatione. l. 20. M. F. P. illo difficilis. l. 21. M. F. P. est at in. l. 23. M. F. P. nominant. l. ead. M. F. P. Atque id. l. 26. M. F. P. hos. l. ead. M. F. P. quidam subinde excitare. l. 27. M. F. quæ per. l. 29. M. F. P. cruda. l. 31. M. F. P. incendunt, aut pilos aut. l. 33. M. F. P. odorem. l. 34. M. F. P. foedum.

¹ Alex. Trall. I. 14. ² Cael. Aur. M. A. L. II. c. 1.

³ Trallian, I. 15. Aretæus de Morbor. Acut. Curat. I. 2.

Tharrias vero quidam, accessionis esse
 id malum, dixit, levatique, cum ea decessit.
 Itaque eos, qui subinde excitant, sine usu
 male habere. Interest autem, in decessione
 5 expergiscatur aeger, an, cum febris levatur,
 aut, levata quoque ea, somnus urgeat. Nam
 si expergiscitur, adhibere ei, ut sopito, su-
 pervacuum est. neque enim vigilando
 melior fit; sed per se, si melior est, vigi-
 10 lat. Si vero continens ei somnus est, uti-
 que excitandus est; sed his temporibus,
 quibus febris levissima est, ut excernat
 aliquid, & sumat. Excitat autem validissi-
 me repente aqua frigida superinfusa. Post
 15 remissionem itaque, perunctum oleo
 multo totum corpus, tribus aut quatuor
 amphoris totum per caput perfundendum
 est. Sed hoc utemur, si aequalis aegro spi-
 ritus erit, si mollia praecordia. Sin aliter
 20 haec erunt, ea potiora, quae supra compre-
 hensa sunt. Et, quod ad somnum quidem
 pertinet, commodissima haec ratio est.

Medendi autem causa, caput radendum;
 deinde posca fovendum est, in qua laurus,
 25 aut ruta decocta sit. Altera vero die impo-
 nendum castoreum, aut ruta ex aceto con-
 trita, aut lauri baccae, aut hederæ cum ro-
 sa & aceto. Praecipueque proficit, & ad
 excitandum hominem, naribus admo-
 30 tum; & ad morbum ipsum depellendum,
 capiti frontive impositum sinapi. Gestatio
 etiam in hoc morbo prodest: maximeque
 opportune cibus datus, id est, in remissio-
 ne, quanta maxima inveniri poterit. Ap-
 tissima

*l. 5. M. F. P. febris non levatur. l. 5. M. F. P. leve-
 tur. l. 12. M. F. P. ut & cernat. l. 14. M. F. P. om.
 super. l. 16. M. F. P. om. totum. l. 24. M. F. P.
 postea. l. ead. M. F. P. est aqua. l. 25. M. F. P.
 altero. l. ead. M. F. P. om. vero. l. 34. M. F. ma-
 xime.*

visissima autem sorbitio est, donec morbus decrefcere incipiat. Si autem quotidie gravis accessio est, haec quotidie detur: si alternis post gravio- rem, sorbitio; post levio- rem, mulsa aqua. Vinum quoque cum tempestivo cibo datum non mediocriter adjuvat.

Quod si post longas febres ejusmodi torpor accessit, caetera eadem servanda sunt. Ante accessionem autem, tribus quatuorve horis, si venter adstrictus est, dandum est castoreum cum scammonia; si non est, per se ipsum castoreum cum aqua dandum est. Si praecordia mollia sunt, cibis utendum est plenioribus; si dura, in iisdem sorbitionibus subsistendum; imponendumque praecordiis, quod simul & reprimat & emolliat.

CAP. XXI.

De Hydropicis.

451.

20

SED hic quidem acutus est morbus. Longus vero fieri potest eorum, quos aqua inter cutem male habet: nisi enim primis diebus succurritur, in *ὕδρωπι*, quam Graeci vocant, incidunt. Ejus tres species sunt. Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus, ex motu spiritus, sonus est: modo corpus inaequale est, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum aqua contrahitur; & moto corpore, ita movetur, ut impetus ejus conspici possit. Primum, *τυμπανίτην*: secundum, *λειτουργήματα*, vel

l. 2. M. F. P. sic ut si. l. 9. M. F. P. torpor corpori accessit. l. 11. M. F. P. castoreum mixtum cum scammonia. l. 12. M. F. P. om. dandum. l. 13. M. F. P. om. castoreum. l. 17. M. F. P. imponendumque est praecordiis. l. 20. F. P. De aqua inter cutem hoc est hydropico morbo. M. inter cutem. l. 23. M. F. P. om. enim. l. 24. M. F. P. discussus est, Hydropa Graeci vocant. Atque ejus tres species. l. 30. M. F. P. unum.

vel *ἰπὶ τῇ σάρα*; tertiam *ἀσκήτην* Graeci nominarunt. Communis tamen omnium est humoris nimia abundantia: ob quam ne ulcera¹ quidem in his aegris facile sanescunt. Saepe vere hoc malum per se incipit: saepe alteri vetusto morbo, maximeque quartanae, supervenit. 68, 7.

Facilius in servis, quam in liberis tollitur. quia, cum desideret famem, sitim, & mille alia taedia, longamque patientiam, promptius iis succurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas est. Sed ne hi quidem, qui sub alio sunt, si ex toto sibi temperare non possunt, ad salutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chryssippi discipulus, apud Antigoni regem, amicum quendam ejus, † notae intemperantiae, mediocriter eo morbo implicitum, negavit posse sanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus se sanaturum polliceretur; respondit, illum ad morbum aegri respicere; se, ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum summa diligentia non medici tantummodo, sed etiam regis custodiretur, tamen malagmata sua devorando, bibendoque suam urinam, in exitium sese praecipitavit. 25

Inter initia tamen, non difficillima curatio est, si imperata sunt corpori, quies, sitis, inedia. At si malum inveteravit, non sine magna mole discutitur.² Metrodorum tamen, Epicuri discipulum, referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque aequo animo necessariam sitim sustineret, ubi diu ab-

l. 1. M. F. P. hypofarea. l. 2. M. F. P. nominant. l. cad. omnium abest a M. F. P. l. 9. M. F. P. om. & l. 11. P. his. l. 18. Apulei. Metam. x. medicus notae perfidiae. l. 3. §. 4. de liber. exhibend. notae nequitiae homo. l. 27. M. F. exitum. l. 30. M. P. inveteraverit. l. 31. M. F. P. molestia. l. 34. M. F. P. animo ferret necessariam. l. cad. M. F. P. ignorant sustineret.

¹ Aph. vi. 8. ² Ejus vitam describit Diog. Laertius.

abstinuerat, solitum bibere, deinde evomere. Quod, si redditur, quicquid receptum est, multum taedio demit: si a stomacho retentum est, morbum auget. ideoque in quolibet tentandum non est.

Sed si febris quoque est, haec in primis submovenda est per eas rationes, per quas huic succurri posse propositum est. Si sine febre aeger est, tum demum ad ea veniendum est, quae ipsi morbo mederi solent. Atque hic quoque, quaecumque species est, si nondum nimis occupavit, iisdem auxiliis opus est. Multum ambulandum, currendum aliquando, & superiores maxime partes sic perfricandae, ut calorem in cutem evocet: inter quae, spiritum ipse contineat. Evocandus est sudor, non per exercitationem tantum, sed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, similibusque aliis: maximeque utiles sunt naturales, & siccae sudationes; quales super ¹ Batas habemus in myrtetis. Balneum, atque omnis humor alienus est. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex duabus absinthii, myrrhae tertia parte.

Cibus esse debet ex media ² quidem materia, sed tamen generis durioris. Potio non ultra danda est, quam ut vitam sustineat: optimaque est, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius est, quam medicamento. Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praestant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris, nardum,

l. 14. M. F. aliquid. l. ead. M. F. om. & l. 15. calorem in cutem evocet: inter quae. Haec absunt a M. F. P. l. 17. M. F. P. non exercitatione tantummodo. l. 21. M. F. P. Bais. l. 23. M. F. taputia. l. 30. M. F. P. sed id ipsum tamen moliri cibo quam medicamento melius est. l. 32. M. F. P. praestent.

¹ Cicero Epist. ad Fam. IX. 12. ² Supra II. 18.

dum, crocum, cinnamomum, cassia, myr-
 rha, balsamum, galbanum, ladanum,
 oenanthe, ¹ panaces, cardamomum, hebe-
 nus, cupressi semen, uva taminia, quam
 5 *σαφίρα ἀγρία* Graeci nominant, abrota-
 num, rosae folia, acorum, amarae nuces,
 tragoriganum, styrax, costum, junci qua-
 drati & rotundi flos; illum *κώπειρον*, hunc
εχέϊνον Graeci vocant. quae quoties posuero,
 10 non quae hic nascuntur, sed, quae inter aro-
 mata afferuntur, significabo. Primo tamen,
 quae lenissima ex his sunt, id est, rosae fo-
 lia, vel nardi spica, tentanda sunt. Vinum
 quoque utile est austerum, sed quam te-
 15 nuissimum.

Commodum est etiam, lino quotidie
 ventrem metiri, &, qua comprehendit al-
 vum, notam imponere: postero quoque
 die videre, plenius corpus sit, an extenue-
 20 tur. id enim, quod extenuatur, medicinam
 sentit. Neque alienum est, metiri & po-
 tionem ejus, & urinam. nam si plus hu-
 moris excernitur, quam assumitur, ita de-
 mum secundae valetudinis spes est. Ascle-
 25 piades in eo, qui ex quartana in hydro-
 pa deciderat, se abstinencia bidui, & fri-
 catione usum; tertio die, jam & febre, &
 aqua liberato, cibum, & vinum dedisse,
 memoriae prodidit. Haecenus communi-
 30 ter de omni specie praecipi potest: si ve-
 hementius malum est, diducenda ratio cu-
 randi est.

Ergo, si inflatio, & ex ea dolor creber
 est, utilis quotidianus, aut altero quoque
 L 2 die

l. 1. M. F. P. cinnamum. M. F. P. amomum. l. 4. M. F. P. taminia. l. 7. M. F. P. styrax. l. 8. alias odorati Caesat. l. cad. M. F. P. semen. l. cad. M. F. P. illud. l. cad. M. F. echinon hoc. l. 9. P. εχέϊνον hoc. l. 12. M. F. P. levissima. l. 14. M. F. P. est & austerum. l. 18. M. F. P. om. quoque. l. 19. M. P. F. videre, si plenius. l. 20. M. P. F. om. ex. l. 26. M. P. F. frictione. l. 29. M. F. om. di. l. 30. M. F. P. dici. l. 33. inflammatio. l. 34. M. F. P. alterno.

¹ Rhodius ad Scribon. Largi Comp. V. p. 37.

die post cibum, vomitus est. Fomentis deinde ficcis calidisque utendum est. Si per haec dolor non finitur, necessariae sunt sine ferro cucurbitulae. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis est, & tum his utendum. Ultimum auxilium est, si cucurbitulae nihil profuerunt, per alvum infundere copiosam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus est uti fricatione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus. Sed in hac frictione a ventre abstinendum est. Imponendum vero in eum crebrius sinapi, donec cutem erodat; ferramentisque candentibus pluribus locis venter exulcerandus est, & servanda ulcera diutius. Utiliter etiam scilla cocta deligatur super cutem. Sed diu post has inflationes abstinendum est ab omnibus inflantibus.

At, si id vitium est, cui λευκοφλεγματία nomen est, eas partes, quae tument, subjicere soli oportet; sed non nimium, ne febriculam incendat: si is vehementior est, caput velandum est, utrumque fricatione madefactis tantum manibus aqua, cui sal & nitrum & olei paulum sit adjectum; sic, ut aut puerilis aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus sit. Idque si vires patiuntur, ante meridiem, tota hora; post meridiem, semihora fieri oportet. Utilia sunt etiam cataplasmata, quae reprimunt: maximeque, si corpora teneriora sunt. Incidendum quoque super talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore

l. 1. M. F. P. om. deinde. l. 8. M. F. P. copiose. l. 10. M. F. P. fricatione. l. 17. M. F. P. delinitur cutis. l. 18. M. F. P. inflammationes. l. 23. M. F. P. febricula incidat. l. 24. M. F. P. fricatione. l. 33. M. F. P. quoque est super talum.

teriore est : quo per aliquot dies frequens humor feratur : atque ipsos tumores incidere altis plagis oportet : concutiendumque corpus est multa gestatione , atque , ubi inductae vulneribus cicatrices sunt , adjiciendum exercitationibus & cibis , donec corpus ad pristinum statum revertatur. Cibus valens esse debet , & glutinosus , maximeque caro. Vinum , si per stomachum licet , dulcius. sed ita , ut invicem biduo tri-
10 duove , modo aqua , modo id bibatur. Prodest etiam lactucae marinae , quae grandis juxta mare nascitur , semen , cum aqua potui datum. Quod si valens est , qui id
15 accipit , ei scilla cocta simul super ventrem deligatur. Auctoresque multi sunt , inflatis vesicis pulsandos tumores esse.

Si vero id morbi genus est , quo in uterum multa aqua contrahitur , ambulare ,
20 sed magis modice oportet , malagma , quod digerat , impositum habere ; idque ipsum superimposito triplici panno , fascia , non nimium tamen vehementer , astringere. quod a Tharria profectum , servatum esse
25 a pluribus video. Si jecur , aut lienem affectum esse , manifestum est , ficum pinguem contusam , adjecto melle , superponere. Si per talia auxilia venter non ficcatur , sed humor nihilominus abundat , celeriori via
30 succurrere , ut is per ventrem ipsum emit- tatur. Neque ignoro , Erasistrato displi- cuisse hanc curandi viam. morbum enim hunc jocineris putavit : ideoque illud esse sanandum ; frustraue aquam emitti , quae ,
vitiato

*l. 1. M. F. P. om. est. l. cad. M. F. P. qua. l. 6. M. F. P. adjiciendum & exercitationibus. l. cad. ex-
ercitationibus est & cibis. l. 7. M. F. P. habitum. l. 14. M. F. P. ignorant quod. l. 15. M. F. P. sicut supra dixi , delinitur. l. 33. M. F. P. ideoque ita illum.*

vitiato illo subinde renascantur. Sed primum, non hujus visceris unius hoc vitium est. Nam & splene affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde coeperit, tamen aqua nisi emittitur, quae contra naturam ibi substitit, & jocinori, & caeteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilominus esse curandum. Neque enim sanat emissus humor, sed medicinae locum facit; quam intus inclusus impedit. Ac ne illud quidem in controversiam venit, quin non omnes in hoc morbo sic curari possint; sed juvenes robusti, qui vel ex toto carent febre, vel certe satis liberales intermissiones habent. Nam quorum stomachus corruptus est, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non sunt. Cibus autem, quo die primum humor emissus est, supervacuus est, nisi si vires defunt. Insequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, sed non ita multum dari debet, paulatimque revocandus aeger est ad exercitationes, fricationes, solem, sudationes, fatigationes, & idoneos cibos, donec ex toto convalescat. Balneum rarum res amat; & frequentiore in jejuno vomitum. Si aestas est, in mari natare commodum est. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veris usus fit.

l. 1. M. F. P. om. re. l. 3. F. M. P. om. & l. 7. M. F. P. inferioribus. l. 24. M. F. P. evocandus. l. 25. M. F. P. frictions. l. 26. M. F. P. navigationes. l. 27. M. F. P. om. & l. 29. M. F. mare. l. 31. M. P. est.

C A P. XXII.

De Tabē, & ejus speciebus.

DIUTIUS saepe & periculosius tabes
 eos male habet, quos invasit. At-
 5 que hujus quoque plures ¹ species sunt.
 Una est, qua corpus non alitur, &, natura-
 liter semper aliquibus decedentibus, nullis
 vero in eorum locum subeuntibus, summa
 macies oritur; &, nisi occurritur, tollit.
 10 ² ἀσθενίαν hanc Graeci nominant. Ea duabus
 fere de causis incidere consuevit. Aut enim
 nimio timore aliquis minus, aut aviditate
 nimia plus, quam debet, assumit: ita vel,
 quod deest, infirmat: vel, quod superat,
 15 corrumpitur.

Altera species est, quam Graeci *ναρξία*
 appellant: ubi malus corporis habitus est;
 ideoque omnia alimenta corrumpuntur.
 Quod fere fit, cum longo morbo vitia-
 20 ta corpora, etiam si illo vacant, refectio-
 nem tamen non accipiunt; aut cum malis medi-
 camentis corpus affectum est; aut, cum diu
 necessaria defuerunt; aut, cum inusitados &
 inutiles cibos aliquis assumpsit, aliquidve
 25 simile incidit. Huic, praeter tabem, illud
 quoque nonnunquam accidere solet, ut per
 assiduas pustulas, aut ulcera, summa cutis
 exasperetur, vel aliquae corporis partes intum-
 mescant.

30 Tertia est, longeque periculosissima spe-
 cies, quam Graeci *φθίσιν* nominaverunt.
 Oritur fere a capite: inde in pulmonem di-
 stillat. Ex hoc exulceratio accidit, & feбри-
 cula

*l. 2. M. F. P. & curationibus. l. 10. M. F. P. vo-
 cant. l. 33. M. F. P. huic. l. ead. M. F. P. accedit.
 l. ead. M. F. P. ex hac.*

¹ Erant apud veteres, qui tabem & longos morbos
 inducere poterant, *Philo Judaeus de specialib. leg. 16.*
pag. 792. & 1691. 2 Cael. Aurel. Morb. Chron. II. 14.

cula lenis fit; quae etiam, cum quievit, tamen repetit. In ea quoque frequens tussis est, & pus excreatur; interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum est, si in ignem ¹ impositum est, mali odoris est. Itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

² Cum haec genera tabis sint, animadvertere primum oportet, quid sit, in quo laboratur. Deinde, si tantum non ali corpus apparet, causam ejus attendere; &, si cibi minus assumpsit aliquis quam debuit, adjicere oportet: sed paulatim, ne si corpus insuetum subita multitudine oneraverit, stomachus gravetur, & concoctionem impediat. Si vero plus justo quis assumere solitus est, abstinere uno die; deinde ab exiguo cibo incipere; quotidie adjicere, donec ad justum modum perveniat. Praeter haec convenit ambulare locis quam maxime frigidis, sole vitato: per manus quoque exerceri. Si infirmior est, gestari, ungi, perfricari, si potest, maxime per se ipsum, saepius eodem die, & ante cibum, & post eum, sic ut interdum oleo quaedam adjiciantur calefacientia, donec insudet. Prodestque jejunio prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, imposita resina, & abducta, subinde idem facere. Utile est etiam interdum balneum, sed post cibum exiguum. Atque in ipso solio recte cibi aliquid assumitur: aut si sine hoc frictio fuit, post eam protinus. Cibi vero esse debent ex his, qui facile concoquuntur, maximeque alunt. Ergo vini quoque, sed au-

l. 1. M. F. P. levis. l. 2. M. F. P. tamen & repetit l. ead. M. F. P. ignorant in ea quoque. l. ead. V. P. om. & l. 8. M. F. P. tantum modo non. l. 11. F. M. P. debet. l. 12. M. F. P. om. oportet. l. 14. stomachus gravetur, & abest a M. F. P. l. 19. M. F. P. minime. l. 26. M. F. P. praetendere. Praetendere alias prendere. Caesarius in margine. l. 27. P. om. im. l. 32. M. F. P. frictio. l. 34. M. 1. P. qui maxime.

¹ Aphor. V. 11. ² Cacl. Aurel. Morbor. Chronic. II. 14. p. 421. Trallian. V. 2.

austeri, necessarius usus est, movendae urinae.

At si malus habitus corporis est, primum abstinendum est; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, fricationibus. Utilius his frequens balneum est, sed jejunis; etiam usque ad sudorem. Cibis vero opus est copiosis, variis, boni succi, quique etiam minus facile corrumpantur, vino austero. Si nihil reliqua proficiunt, sanguis mittendus est; sed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut caetera quoque eodem modo servantur.

Quod si mali plus est, & vera phthisis est, inter initia protinus occurrere necessarium est: neque facile enim hic morbus; cum inveteraverit, evincitur. Opus est, si vires patiuntur, ¹ longa navigatione, coeli mutatione sic, ut densius quam id est, ex quo discedit aeger, petatur. Ideoque aptissime Alexandriam ex Italia itur. Ferreque id posse inter principia corpus pati debet, cum hic morbus aetate firmissima maxime oriatur, id est ab anno ² duodevigesimo usque ad annum quintum & trigesimum. Si id imbecillitas non finit, nave tamen, sed non longe, vectari commodissimum est. Sin navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum est: tum a negotiis abstinendum est, omnibusque rebus, quae sollicitare animum possunt: somno indulgendum: cavendae distillationes, ne, si quid cura levarit, exasperent; & ob id, vitanda cruditas,

l. 1. M. F. P. movenda urina. l. 2. P. corporis habitus. l. 5. M. F. P. frictionibus. l. 7. M. F. om. ad. l. 16. M. F. bis. l. 24. M. F. P. duodecimo. l. 25. M. P. ignorant usque. l. 27. M. F. P. om. sed. l. ead. M. F. P. gepari. l. 28. M. P. Si. l. 29. M. F. P. corpus dimovendum est.

¹ Aretaeus de Diurno. Curat. I. 8. Trallian. VII. 2. Plin. N. H. xxviii. 4. ² Aphor. V. 9. VIII. 7.

ditas, simulque & sol, & frigus; os obte-
gendum, fauces velandae, tussicula suis re-
mediis finienda: &, quamdiu quidem
febricula incurfat, huic interdum abstin- 5
tia, interdum etiam tempestivis cibis me-
dendum: eoque tempore bibenda aqua.
Lac¹ quoque, quod in capitis doloribus, &
in acutis febribus, & per eas facta nimia
fiti, ac, sive praecordia tument, sive bilio-
sa urina est, sive sanguis fluxit, pro vene- 10
no est; in² phthisi tamen, sicut in omni-
bus longis difficilibusque febriculis, recte
dari potest.

Quod si febris aut nondum incurfat, aut
jam remisit, decurrendum est ad modi- 15
cas exercitationes, maximeque ambula-
tiones, item lenes fricationes. Balneum
alienum est. Cibus esse debet primo acer,
ut allium, porrum, idque ipsum ex aceto,
vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: 20
deinde lenis sorbitio ex ptisana, vel ex
alica, vel ex amylo, lacte adjecto. Ory-
za quoque, &, si nihil aliud est, far idem prae-
stat. Tum invicem modo his cibis, modo
illis utendum est: adjiciendaque quaedam 25
ex media materia, praecipue vero ex pri-
ma, cerebellum, vel pisciculus, & his si-
milis. Farina etiam cum sevo ovillo ca-
prinove mista, deinde incocta, pro me-
dicamento est. Vinum assumi debet leve 30
austerum.

Haecenus non magna mole pugnatur.
Si vehementior noxa est, ac neque febricula,
neque tussis quiescit, tenuarique cor-
pus

*l. 1. M. F. P. om. & l. 9. M. F. P. om. ac. l. 15. P. re-
currendum. l. 16. M. F. P. frictions. l. 21. M. F. P. om.
de. l. ead. M. P. lenis ut sorbitio. l. 22. M. F. P. adjecto.
Idem oryza. l. 23. M. F. P. om. idem. l. 26. praecipueque
vel ex vero. l. 27. M. F. P. a pruna.*

1 Aph. V. 64. 2 Aph. V. 64.

pus apparet , validioribus auxiliis opus est. Exulcerandus est ferro candenti , uno loco sub mento , altero in gutture , duobus ad mammam utramque ; item sub imis ossibus
 5 scapularum , quas *ὀμοπλάτες* Graeci vocant , sic , ne fanescere finas ulcera , nisi tussis finita fuerit : cui per se quoque medendum esse , manifestum est. Tunc ter quaterque die vehementer extremas partes
 10 perfricandae sunt : thorax leni manu pertractandus ; post cibum intermittenda hora & perfricanda crura , brachiaque. Interpositis denis diebus , demittendus aeger in solium est , in quo sit aqua calida &
 15 oleum. Caeteris diebus bibenda aqua : tum vinum , si tussis non est , potui frigidum dandum : si vero est , egelidum. Utile est etiam in remissionibus quotidie cibos dari : frictiones gestationesque similiter adhiberi :
 20 quarto , aut quinto die sumere , interdum herbam sanguinali ex aceto , vel plantaginem esse. Medicamentum est etiam vel plantaginis succus per se , vel ¹ marrubii , si cum melle sit incoctus ; ita ut illius cyathus forbeatur , hujus cochleare plenum paulatim delingatur ; vel inter se mista , & incocta resinae terebinthinae pars dimidia , butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus sunt victus , vehicu-
 25 lum , & navis , & sorbitio. Alvus ² cita utique vitanda est. Vomitus in hoc morbo frequens , perniciosus est , maximeque sanguinis. Qui meliusculus esse coepit , ad-
 30 jicere debet exercitationes , fricationes , ci-
 bos:

21, 34.

1.5. M. F. P. *omotidas*. l. 6. M. F. P. *ulcera*, *sinamus*. l. 7. M. F. P. *tussi*. l. ead. M. F. P. *om. fuerit*. l. 10. M. F. P. *om. sunt*. l. ead. M. F. P. *levi*. l. 15. M. F. P. *tum & vinum*. l. 17. M. F. P. *aestas*. l. 20. M. F. *adhiberi*: eadem *acria* quarto. P. *itemque acria*. l. 24. M. F. P. *marrubium ex melle coctum*. l. 32. M. F. P. *morbo si frequens*. l. ead. M. F. P. *frequens est*, *perniciosus est*. l. 34. M. F. P. *frictiones*.

¹ Trall. v. 3. p. 476. ² Aph. v. 12, 14. Trall. II. 2. p. 313.

225, 4. bos : deinde ipse se , suppresso spiritu , perfricare ; diu abstinere a vino , ¹ balneo , venere.

CAP. XXIII.

² De Comitiali morbo.

5

INTER notissimos morbos est etiam is , qui ³ comitialis , vel major nominatur. 73, 20. Homo subito concidit , ex ore spumae moventur , deinde interposito tempore ad se redit , & per seipsum consurgit. Id ge- 10 nus saepius viros , quam feminas occupat ; ac solet quidem etiam longum esse , usque ad mortis diem , & vitae non periculosum. Interdum tamen cum recens est , hominem consumit ; & saepe eum , si remedia non su- 15 stulerunt , in ⁴ pueris veneris , in puellis menstruorum initium tollit. Modo cum distentione membrorum aut nervorum prolabitur aliquis ; modo sine illa.

Quidam hos quoque iisdem , quibus le- 20 thargicos , excitare conantur : quod admodum supervacuum est : & , quia ne lethargicus quidem his sanatur ; & , quia , cum possit ille nunquam expergisci atque ita fame interire , hic ad se utique revertitur. 25

Ubi concidit aliquis , si nulla nervorum distentio accessit , utique ⁵ sanguis mitti debet : si accessit , non utique mittendus est , nisi alia quoque hortantur. Necessarium autem est , ducere alvum , vel nigro vera- 30 tro purgare , vel utrumque facere , si vires patiuntur : tunc caput tondere , oleoque & aceto perungere ; cibum post diem tertium

l. 5. M. F. P. De comitialis morbi curationibus. l. 19. P. modo sine illa quiaem. l. 20. P. ignorat quidam.

1. Colum. 1. 6. 2 Aretaeus de Diurn. M. l. 1. c. 4. 3 Vocatur : laes deifica , morbus Sacer. 4 Aph. II. 45. V. 7. 5 Valleriol. l. III. obs. 7.

tium, simul ac transiit hora, qua concidit,
 dare. Neque sorbitiones his aut alioqui mol-
 les, & faciles cibi; neque caro, minimeque
 suilla convenit; sed mediae materiae: nam
 5 & viribus opus est, & ¹ cruditates cavendae
 sunt. Cum quibus fugere oportet solem,
 balneum, ignem, omniaque calefacientia:
 item, frigus, vinum, venerem, loci praeci-
 pitis conspectum, omniumque terrentium,
 10 vomitum, lassitudinem, sollicitudines, ne-
 gotia omnia: &, ubi tertio die cibus datus
 est, intermittere quartum, & invicem al-
 terum quemque; eadem hora cibi servata,
 donec quatuordecim dies transeant. Quos
 15 ubi morbus excessit, acuti vim deposuit:
 at si manet, curandus jam ut longus est.

Quod si non, quo die primum is incidit,
 medicus accessit; sed is, qui cadere consue-
 vit, post ei traditus est; protinus eo genere
 20 victus habito, qui supra comprehensus est,
 expectandus est dies, quo prolabatur; uten-
 dumque tum vel sanguinis ² missione, vel
 ductione alvi, vel nigro veratro, sicut prae-
 ceptum est. In sequentibus deinde diebus,
 25 per eos cibos, quos proposui, vitatis omni-
 bus, quae cavenda dixi, nutriendus est.

Si per haec morbus finitus non fuerit,
 confugiendum erit ad album veratrum; ac
 ter quoque aut quater eo utendum, non ita
 30 multis interpositis diebus; sic tamen, ne
 iterum unquam sumat, nisi conciderit.
 Mediis autem diebus vires ejus erunt nu-
 triendae; quibusdam, praeter ea, quae supra
 scripta sunt, adjectis. Ubi mane experrec-
 tus

*L. 1. M. F. P. cum. L. ead. M. F. P. transit. L. 2.
 M. F. P. autem his alique. L. 11. M. F. P. om. &
 L. 17. M. F. P. id. L. 19. M. F. P. om. post. L. 26.
 M. F. P. om. est. L. 33. M. F. P. ignorant supra.*

¹ Trallian. I. 15. ² Cael. Aurelian. Tard. pass. 1.
 4. p. 272.

tus est, corpus ejus leniter ex oleo vetere (cum capite, excepto ventre) permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur: post ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus du-
centies; nisi infirmus erit, perfricetur: de-
inde super caput multa aqua frigida per-
fundatur; paulum cibi assumat; conquies-
cat; rursus ante noctem ambulatione uta-
tur; iterum vehementer perfricetur, sic ut
neque venter, neque caput contingatur: post haec coenet, interpositisque tribus aut quatuor diebus, uno aut altero acria assu-
mat.

Si ne per haec quidem fuerit liberatus, 15
caput radatur; ungatur oleo vetere, adjecto aceto & nitro; perfundatur aqua falsa; bibat jejunos ex aqua castoreum; nulla aqua, nisi decocta, potionis causa utatur. Qui-
dam jugulati gladiatoris calido sanguine 20
poto tali morbo se liberarunt. Apud quos miserum auxilium tolerabile miserius malum fecit. Quod ad medicinam vero pertinet, ultimum est, juxta talum, ex utroque crure paulum sanguinis mittere: 25
occipitium incidere, & cucurbitulas ad-
movere: ferro candente in occipitio quo-
que & infra, qua summa vertebra cum ca-
pite committitur, adurere duobus locis, ut per ea perniciosus humor evadat. Quibus 30
si finitum malum non fuerit, prope est, ut perpetuum sit. Ad levandum id, tantum-
modo utendum erit exercitatione, cibis-
que his, qui supra comprehensi sunt: prae-
cipue-

L. 1. M. F. P. leviter. l. 7. M. F. P. om. su. l. 16. M. F. radat. l. 21. M. F. P. epoto. l. 23. M. F. P. medicum. l. 33. exercitatione multa, frictione, cibisque his.

1 Plin. xxviii. 1. Lang. Epist. 14. lib. 1. Minucius Felix. pag. 34. Vide duo exempla ejus noxam indicantia apud Tulpium Obs. l. IV. c. 4.

cipueque vitanda omnia, quae ne fierent, excepimus.

C A P. XXIV.

De Regio Morbo.

5 **A**EQUE notus est morbus, quem interdum arquatam, ¹ interdum regium nominant. Quem Hippocrates ait, si post septimum diem ² febricitante aegro supervenit, tutum esse, mollibus tantummodo praecordiis substantibus. Dio-
10 cles ex toto, si post febrem oritur, etiam prodesse; si post hunc febris, occidere. Color autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus, quod album esse debet, fit luteum. Soletque accedere & sitis,
15 & dolor capitis, & frequens singultus, & praecordiorum dextra parte durties; &, ubi corporis vehemens motus est, spiritus difficultas, membrorumque resolutio: atque,
20 ubi diutius manet morbus, totum corpus cum pallore quodam inalbescit.

Primo die abstinere aegrum oportet: secundo ducere alvum: tum, si febris est, eam victus genere discutere: si non est, scammoncam potui dare, vel cum aqua
25 betam albam contritam, vel cum aqua multa nuces amaras, absinthium, anisum, sic, ut pars hujus minima sit. Asclepiades aquam quoque falsam, & quidem per biddum, purgationis causa bibere coge-
30 bat, iis, quae urinam movent, rejectis. Quidam, superioribus omissis, per haec, & per eos cibos, qui extenuant, idem se consequi dicunt.

Ego

1. 4. M. F. P. *De regii morbi curatione.*

2 Plin. H. N. XXII. 24. 2 Aph. IV. 62.

Ego utique, si satis virium est, validiora; si parum, imbecilliora auxilia praefero. Si purgatio fuit, post eam triduo primo modice cibum oportet assumere ex media materia, & vinum bibere Graecum falsum, 5 ut solutio ventris remaneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid esse, intraque aquam manere: deinde ad superius genus victus reverti, cum eo, ut magis fatietur; omisso Graeco vino bi- 10 bere nigrum austerum; atque ita per haec variare, ut interdum acres quoque cibos interponat, interdum ad falsum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum est exercitatione, fricatione, &, si hiems est, 15 balneo: si aestas, frigidis natationibus: lecto etiam, & conclavi¹ cultiore, usu, loco, ludis, lascivia, aliis, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, super prae- 20 cordia datum prodest; vel arida ibi ficus imposita, si jecur aut lienis affectus est.

C A P. XXV.

² De Elephantia.

IGNOTUS autem pene in Italia, fre- 25 quentissimus in quibusdam regionibus is morbus est, quem ἐλεφαντίασιν Graeci vocant; isque longis annumeratur. Quo totum corpus afficitur ita, ut ossa quoque vitari dicantur. Summa pars corporis 30 crebras maculas crebrosque tumores habet. Rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inaequali-

l. 1. M. F. P. ubique. l. 2. M. P. imbecillia. l. 4. M. F. P. oportere. l. 6. M. F. P. ut resolutio. l. ead. M. F. P. om. re. l. 11. M. F. P. integrum. l. 15. M. F. P. frictione l. ead. M. F. P. om. & l. 17. M. F. P. clauso locuti, ludis. l. 18. M. P. om. aliis. l. 24. M. F. P. De elephantiae curatione. l. 27. M. F. P. ἐλεφαντίασιν. l. 28. M. F. P. om. quo. l. 32. M. F. P. harum.

¹ Seren. Sammon. de Regio morbo. ² Mercurial. Variar. Lect. I. 2.

qualiter crassa, tenuis, dura, mollisque, quasi squamis quibusdam exasperatur, corpus emacrescit, os, surae, pedes intumescunt. Ubi vetus morbus est, digiti in manibus pedibusque sub tumore conduntur; febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem consumit.

Protinus ergo inter initia sanguis per biduum mitti debet; aut nigro veratro venter solvi. Adhibenda triduum, quanta sustinere potest, inedia est: paulum deinde vires reficiendae & ducenda alvus: post haec, ubi corpus levatum est, utendum est exercitatione, praecipueque cursu: sudor primum labore ipsius corporis; deinde etiam siccis sudationibus evocandus: frictio adhibenda: moderandumque inter haec, ut vires conserventur: balneum rarum esse debet: cibus sine pinguibus, sine glutinosis, sine inflantibus. Vinum, praeterquam primis diebus, recte datur. Corpus contrita plantago & illita optime tueri videtur.

C A P. XXVI.

De Attonitis.

ATTONITOS quoque raro videmus, quorum & corpus & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. hunc ἀπληξίαν Graeci appellant. His sanguis mittendus est. Veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. Tum adhibendae fricationes; & ex media

l. 10. M. F. P. tum. l. 11. M. F. P. sustineri. l. 16. M. F. P. frictio. l. 25. M. F. P. addunt & eorum curatione. l. 29. P. ἀπληξίαν hunc. l. 32. M. F. P. frictiones.

media materia minime pingues cibi; quidam etiam acres: & a vino abstinendum.

C A P. XXVII.

De Resolutione nervorum.

AT resolutio nervorum frequens ubi- 5
que morbus est. Sed interdum tota
corpora, interdum partes infestat.
Veteres auctores illud ¹ *ἀππληξία*; hoc
παράλυσις nominaverunt. nunc utrumque
παράλυσις appellari video. Solent autem, 10
qui per omnia membra vehementer resolu-
ti sunt, celeriter rapi. ac si correpti non
sunt, diutius quidem vivunt; sed raro ta-
men ad sanitatem perveniunt; & plerum-
que miserum spiritum trahunt, memoria 15
quoque amissa. In partibus vero nonnun-
quam acutus, saepe longus, fere ² † insanabi-
lis morbus est.

76, 3. ³ Si omnia membra vehementer resolu-
ta sunt, sanguinis detractio vel occidit 20
78, 34. vel liberat. Aliud curationis genus vix
unquam sanitatem restituit; saepe mortem
tantum differt; vitam interim infestat. Post
sanguinis missionem, si non redit & motus
& mens, nihil spei superest: si redit, sanitas 25
quoque prospicitur.

At, ubi pars resoluta est, pro vi & malo
corporis, vel sanguis mittendus est, vel
alvus ducenda. Caetera eadem in utroque
casu facienda sunt. Siquidem vitare prae- 30
76, 1. 2. cipue convenit frigus; paulatimque ad
exercitationes revertendum est, sic, ut in-
grediatur ipse protinus, si potest. Si id cru-
rum

1. 4. M. F. P. addunt quae *ἀππληξία* vel *παράλυσις* dici-
tur. l. 12. M. P. correcti. l. 16. M. F. P. om. non. l. 17.
M. F. P. om. in. l. 25. M. F. rediit. l. 27. M. F. providet.
P. proderit. l. 28. P. M. F. missus. l. 29. M. F. P. ducta.

1 Cael. Aurel. Acut. Morb. III. 5. 2 Aretaeus de
Morb. Diuturn. l. 7. 3 De praeservatione Crato apud
Schol. consilio 35. 36.

rum imbecillitas prohibet, vel gestetur, 91, 26
 vel motu lecti concutiat: tum id mem-
 brum, quod deficit, si potest, per se; sin mi-
 nus, per alium moveatur, & vi quadam ad
 5 consuetudinem suam redeat. Prodest etiam
 torpentis membri summam cutem exaspe-
 rasse, vel urticis caesam, vel imposito sina-
 pi, sic, ut ubi rubere coeperit corpus: haec
 removeantur. Scilla quoque contrita, bul-
 10 bique contriti cum thure recte imponun-
 tur. Neque alienum est, resina cutem ter-
 tio quoque die diutius vellere, pluribus
 etiam locis, aliquando sine ferro, cucurbi-
 tulas admove. Unctioni vero aptissimum
 15 est vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo
 admixtum. Quinetiam fovere aqua calida
 marina, vel, si ea non est, tamen falsa, mag-
 nopere necessarium est. Ac, si quo loco
 vel naturales, vel etiam manufactae tales
 20 natationes sunt, iis potissimum utendum
 est; praecipueque in his agitanda membra,
 quae maxime deficiunt. si id non est, bal-
 neum tamen prodest. Cibus esse debet ex
 media materia, maximeque ex venatione:
 25 potio, sine vino, aquae calidae. Si tamen
 vetus morbus est, interponi quarto vel
 quinto die purgationis causa vinum Grae-
 cum falsum potest. Post coenam utilis vo-
 mitus est.

30 2. De Doloze nervorum.

Interdum vero etiam nervorum dolor
 oriri solet. In hoc casu non vomere, non
 medicamentis urinam movere, non exerci-
 tatione sudores, ut quidam praecipiant, ex-
 pedit.

*l. 3. M. F. P. deficiet. l. ead. M. F. P. si. l. 6. torpentibus
 membris. Caesar. in marg. ita habet Paril. l. 16. M. F. P.
 om. ad. l. 18. M. F. P. At. l. 28. M. F. P. prodest. l. 30.
 a M. F. P. absunt haec De dolore nervorum. l. 32. M. F. P.
 non oportet vomere. l. 33. M. F. P. non sine exercitatione.*

pedit. Bibenda aqua est bis die. † In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est; deinde, retento spiritu, in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae: balneo raro utendum: mutandum subinde peregrinationibus coelum. Si dolor est, ea ipsa pars sine oleo, nitro ex aqua perungenda est, deinde involvenda, & subjicienda pruna lenis, & sulphur; atque ita id suffumigandum; idque aliquandiu faciendum, sed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulae quoque saepe dolenti parti admovendae sunt, pulsandusque leniter inflatis vesicis bubulis is locus est. Utile est etiam sebum miscere cum cumini & urticae contritis seminibus, sic, ut omnium par modus sit, idque imponere: fovere aqua, in qua sulphur decoctum sit. Utriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mixtum. Atque in ipso potissimum dolore, utendum gestatione vehementi est. quod in aliis doloribus pessimum est.

3. De Tremore nervorum.

Tremor autem nervorum aequè vomitu medicamentisque urinam moventibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, assasque sudationes. Bibenda aqua est: acri ambulatione utendum, item unctionibus, fricationibusque, maxime per seipsum: pila, similibusque superiores partes † dimovendae: cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique studeatur. Secundum cibum, curis abstinendum: rarissima venere uten-

l. 3. M. F. P. ab. l. 13. M. F. P. leviter. l. 15. M. F. P. cum hyoscyami. l. 24. M. F. P. ignorant De Tremore nervorum. l. 30. M. F. P. frictionibusque.

utendum est. Si quando quis in eam prolapsus est, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus, debet.

5 4. *De Suppurationibus internis.*

+ Suppurationes autem, quae in aliqua interiori parte oriuntur, ubi ortae fuerint, primum id agere oportet per ea cataplasmata, quae reprimunt, ne coitus inutilis
10 materiae fiat. deinde, si haec victa sunt, ut per ea malagmata, quae digerunt, dissipetur. Quod si consecuti non sumus, sequitur, ut evocetur: deinde, ut maturescat. 263
omnis tum vomicae finis est, ut rumpatur.
15 Indiciumque est, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quicquid est puris, exeat. Utendum maxime sorbitionibus est, & aqua calida. Ubi pus ferri desit, transeundum ad faciles
20 quidem, sed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam sic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei, vel Graecae nuces, vel avellanae. Postea submoven-
25 dum idipsum, quo maturius induci cicatrix possit. Medicamentum eo tempore ulceri est, succus assumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipsum adiectum. Oportebit autem uti in his partibus, quae non
30 afficiuntur, fricationibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne vel lucando, vel currendo, vel alia ratione sanescencia ulcera exasperentur. In hoc enim morbo perniciosus, ideoque omni modo cavendus sanguinis vomitus est.

LI-

*l. 2. M. F. P. leviter. l. 5. M. F. P. om. De suppurationibus internis. l. 7. M. F. P. notae. l. 10. M. F. om. ut. l. 11. . dissipentur. l. 14. P. tunc. l. 17. M. F. P. excedat. l. 30. M. P. afficiuntur. l. ead. M. l. P. fricti-
onibusque.*

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De humani corporis interioribus sedibus.

† **H**ACTENUS reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita sunt, ut iis certae sedes assignari non possint: nunc de his dicam, quae sunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi ¹ curationesque in notitiam venient, si prius eorum sedes breviter ¹⁰ ostendero.

Caput igitur, eaque, quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, sed etiam, quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraque circa guttur venae grandes, quae σφαιριδης nominantur; itemque arteriae (quas καρωτιδης vocant) sursum procedentes ultra aures ¹⁵ feruntur. Atque in ipsis cervicibus glandulae positae sunt: quae interdum cum dolore intumescunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, ² asperam arteriam nominant; † alterum, stomachum. Arteria exterior ad pulmonem: † stomachus interior ad ventriculum fertur. illa spiritum: hic ²⁵ cibum recipit. Quibus cum diversae viae sint, qua coeunt, exigua in arteria sub ipsis faucibus lingula est: quae, cum spiramus, attollitur; cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Ipsa autem arteria, dura & cartilaginosa, in gutture assurgit; ³⁰

*l. 2. M. F. addunt De medicina liber incipit P. Ar-
tium Aurelii Cornelii Celsi Liber Quartus incipit. l. 28.
M. F. P. lingua.*

¹ Soran. Ephes. Isag. cap. XII, 2, i. c. Gulam. Mercurial, Var, Lect, I, c. 1.

git ; caeteris partibus residit. Constat ex
circulis quibusdam , compositis ad imagi-
nem earum vertebrarum , quae in spina
sunt , ita tamen , ut ex parte exteriori
5 aspera ; ex interiori , stomachi modo lae-
vis sit. eaque descendens ad praecordia
cum pulmone committitur. Is spongio-
sus , ideoque spiritus capax , & a tergo
spinae ipsi junctus , in duas ¹ fibras , ungu-
10 bubulae modo , dividitur. Huic cor an-
nexum est , natura ² musculosum , in pectore
sub sinistro mamma situm ; duosque
quasi ventriculos habet. At sub corde at-
que pulmone , transversum ex valida mem-
15 brana septum est , quod a praecordiis ute-
rum diducit , aequè nervosum ; multis etiam
venis per id discurrentibus ; a superiore
parte , non solum intestina , sed jecur quo-
que lienemque discernit. Haec viscera pro-
20 xime , sed infra tamen posita , dextra si-
nistraque sunt. Jecur a dextra parte sub
praecordiis ab ipso septo orsum , intrin-
secus cavum , extrinsecus gibberum est.
quod prominens leviter ventriculo infi-
25 det , & in quatuor fibras dividitur. Ex in-
feriore vero parte ei fel inhaeret. At lien in
sinistra , non eidem septo , sed intestino
annexus est , natura mollis & rarus , lon-
gitudinis crassitudinisque modicae ; isque
30 paulum a costarum regione in uterum ex-
cedens , ex maxima parte sub his condi-
tur. † atque haec quidem juncta sunt. Renes
vero divisi : qui lumbis sub imis coxis in-
haerent , a parte earum resimi , ab altera ro-
tundi ;

*l. 1. P. residet. l. 20. M. F. P. proxima. l. 22. M. F. or-
tum. l. 23. M. F. P. gibbum est. l. 27. F. M. om. ei. M. F.
P. lienis. l. 28. M. F. P. innexus. l. 33. M. F. P. diverfi.*

¹ Hippocr. Coac. Sent. 300. Van der Linden Med.
Physiol. c. 14. p. 239. ² Hippocrat. de Corde T. IV.

tundi; qui & venosi sunt, & tunicis super
 conteguntur. Ac viscerum quidem hae se-
 des sunt. Stomachus vero, qui intestino-
 rum principium est, nervosus a septima
 spinæ vertebra incipit, ac circa præcordia 5
 cum ventriculo committitur. Ventriculus
 autem, qui receptaculum cibi est, constat
 ex duobus tergoribus. isque inter lienem
 & jecur positus est; utroque ex his paulum
 super eum ingrediente. Suntque etiam 10
 membranulae tenues, per quas inter fe-
 tria ista connectuntur, jungunturque ei
 §83, 19. septo, quod transversum esse, supra posui.
 Inde ima ventriculi pars paulum in dex-
 teriorem partem conversa, in summum in- 15
 testinum coarctatur. Hanc juncturam πυ-
 λωρον Graeci vocant, quoniam portae mo-
 do in inferiores partes ea, quae excreturi
 sumus, emittit. Ab ea jejunum intestinum
 incipit, non ita implicitum. cui tale voca- 20
 bulum est, quia nunquam, quod accepit,
 continet; sed protinus in inferiores partes
 transmittit. Inde tenuius intestinum est,
 in sinus vehementer implicitum: orbes
 vero ejus per membranulas singuli cum 25
 interioribus connectuntur; qui in dexte-
 riorem partem converfi & e regione dex-
 terioris coxae finiti, superiores tamen par-
 tes magis complent. Deinde id intestinum
 cum crassiore altero transverso committi- 30
 tur; † quod a dextra parte incipiens, in si-
 nisteriorem pervium & longum est, in dex-
 teriorem non est; ideoque caecum nomina-
 tur. At id, quod pervium est, late fusum at-
 que

*l. 1. M. F. P. sunt, & ventriculos habent & tu-
 nicis. l. 4. P. nervosus septus a septimae spinæ a.
 l. ead. M. F. septimae. l. 12. P. omnia. l. 19. P.
 remittit. l. 21. F. M. P. accipit. l. 23. P. tenue.
 l. 26. M. F. P. inferioribus,*

que sinuatum, minusque quam superiora
 intestina nervosum, ab utraque parte huc
 atque illuc volutum, magis tamen siniste-
 riores inferioresque partes tenens, contin-
 5 git jecur atque ventriculum: deinde cum
 quibusdam membranulis a sinistro rene
 venientibus jungitur; atque hinc ad dex-
 tra recurvatum in ima dirigitur, qua ex-
 cernit: ideoque id ibi rectum intestinum
 10 nominatur. Contegit vero universa haec
 omentum, ex inferiore parte laeve & ad-
 strictum, ex superiore mollius. Cui adeps
 quoque innascitur; quae sensu, sicut cere-
 brum quoque & medulla, caret. At a re-
 15 nibus singulae venae, colore albae, ad vesi-
 cam feruntur; *συντμήας* Graeci vocant, quod
 per eas inde descendentem urinam in ve-
 sicam distillare concipiunt. Vesica autem
 in ipso sinu nervosa & duplex, cervice ple-
 20 na atque carnosâ, jungitur per venas cum
 intestino, eoque ossè, quod pubi subest:
 ipsa soluta atque liberior est: aliter in viris
 atque in feminis posita. Nam in viris jux-
 ta rectum intestinum est, potius in fini-
 25 stram partem inclinata: in feminis super
 genitale earum posita est, &, superne lapsa,
 ab ipsa vulva sustinetur. Tum in masculis
 iter urinae spatiosius & compressius a cer-
 vice hujus descendit ad colem: in femi-
 30 nis brevius & plenius, super vulvae cervi-
 cem se ostendit. Vulva autem in virginibus
 quidem admodum exigua est: in mulieri-
 bus vero, nisi ubi gravidae sunt, non multo
 major, quam ut manu comprehendatur.
 Ea,

474, 20.

48, 22.

*l. 7. P. haec dextra. l. ead. M. F. om. ad. l. 8. M. F. P. imo. l. ead. M. F. derigitur. l. 11. M. F. P. in-
 teriore. l. 12. M. F. P. om. ad. l. 26. F. supraque elapsa.
 M. P. superque elapsa.*

Ea, recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, contra mediam alvum orsa, inde paulum ad dexteriores coxas convertitur; deinde super rectum intestinum progressa, iliis feminae latera sua innectit. ⁵ Ipsa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A quibus ac pube abdomen sursum versus ad praecordia pervenit; ab exteriori parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana inclusum: quae ¹⁰ omento jungitur; *κεφάλαιον* autem a Graecis nominatur.

CAP. II.

De curationibus morborum, qui nascuntur a capite.

15

His veluti in conspectum quendam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exequar, orsus a capite: sub quo nomine nunc significo eam ²⁰ partem, quae capillitio tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus.

2. De Capitis dolore.

In capite autem interdum acutus & pe- ²⁵ stifer morbus est, quam *κεφαλαίαν* Graeci vocant. Cujus notae sunt, & horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, ³⁰ sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in

l. 1. M. F. P. continuataque. l. cad. M. P. F. quem. l. 10. M. F. P. interiori. l. 11. F. M. κεφάλαιον. l. 15. F. M. P. addunt Et primo de ejus dolore, deinde de morbo qui circa faciem nascitur, tum de linguae resolutione, postremo de destillatione ac gravedine. l. 21. M. F. P. capillo. l. 24. M. F. P. ignorant De capitis dolore. l. 24. M. F. P. calidus.

† Soran, Ephes, 1. Isag. c, 6,

in capite longa imbecillitas, sed neque
gravis, neque periculosa, per hominis aeta-
tem est. Interdum gravior dolor, sed bre-
vis, neque tamen mortiferus; qui vel vino,
5 vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut
sole contrahitur. Hique omnes dolores
modo in febre, modo sine hac sunt: modo
in toto capite, modo in parte; interdum
sic, ut oris quoque proximam partem ex-
10 crucient. Praeter haec etiam invenitur ge-
nus, quod potest longum esse: ubi humor
cutem inflat, eaque intumescit, & premen-
ti digito cedit: ὑδροκέφαλον Graeci appel-
lant.

15 Ex his id, quod secundo loco positum
est, dum leve est, qua sit ratione curan-
dum, dixi, ¹ cum persequerer ea, quae sani
homines in imbecillitate partis alicujus fa-
cere deberent. Quae vero auxilia sint capi-
20 tis, ubi cum febre dolor est, eo loco expli-
citum est, quo febrium curatio exposita
est. nunc de caeteris dicendum est.

17, 8.

138, 23.

Ex quibus id, quod acutum est, & id,
quod supra consuetudinem intenditur, id-
25 que, quod ex subita causa, etsi non pesti-
ferum, tamen vehemens est, primam cu-
rationem habet, qua sanguis mittatur. Sed
id, nisi intolerabilis est dolor, superva-
cuum est. Satiisque est, abstinere a cibo;
30 si fieri potest, etiam a potione; si non po-
test, aquam bibere. Si postero die dolor
remanet, alvum ducere, sternutamenta
evocare, nihil assumere, nisi aquam. Saepe
enim dies unus aut alter totum dolorem
hac

1, 19. M. F. sunt,

1 Lib. I, c. 4.

hac ratione discutit, utique, si ex vino vel cruditate origo est.

Si vero in his auxilii parum est, tondere oportet ad cutem: deinde considerandum est, quae causa dolorem excitavit. Si 5 calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; spongiam concavam imponere, subinde aqua frigida expressam; ungere rosa & aceto, vel potius his tinctam lanam succidam imponere, aliave refrigerantia 10 cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe falsa, aut in qua laurus decocta sit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veste velare. 15 quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus vestimentisque onerant, & sic levantur: alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi causa incognita est, videre 20 oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quae experimentum approbarit.

At si parum causa discernitur, perfundere caput, primum aqua calida, sicut supra praeceptum est, vel falsa, vel ex lauro decocta, tum frigida posca. Illa in omni 25 vestito capitis dolore communia sunt: stertutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare: his, quae salivam movent, cucurbitulas temporibus 30 & occipitio admovere, sanguinem ex naribus detrahare, resina subinde tempora pervellere, & imposito sinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo subiecto, ne

l. 4. M. F. P. tonderi. l. 8. M. F. P. subinde in aqua. l. 10. M. F. P. aliaque. l. 15. F. M. P. om. & l. 26. M. F. posca. l. 29. F. iis.

† Soran. Ephes. Isag. c. 6.

- ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor est, ulcera excitare, cibum semper modicum cum aqua sumere: ubi levatus est dolor, in balneum ire, ibi
 5 multa aqua prius calida, deinde frigida 35, 5.
 caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est, etiam ad vinum reverti; sed postea semper, antequam quicquam aliud, aquam bibere.
- 10 Dissimile est id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem necessarium est: deinde imponere sinapi, sic ut exulceret: si id parum profuit: scalpello utendum est. Illa cum hydropicis
 15 communia sunt, ut exerceatur, insudet, 160.
 vehementer perfricetur, cibis potionibusque utatur urinam praecipue moventibus.

2.

De morbo, qui circa faciem nascitur.

- 20 **C**IRCA faciem vero morbus innascitur, quem Graeci ¹ *κυνὴν ἀστυὸν* nominant. Is cum acuta febre oritur. Os cum rictu quodam pervertitur, ideoque nihil aliud est, quam distortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: somnus in promptu est.

In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum non est, ducere alvum. Si ne sic quidem discussum est, albo veratro vomitum movere. Praeter haec
 30 necessarium est vitare solem, lassitudinem, vinum. Sed si discussum his non est, utendum est cursu, & fricatione in eo, quod laesum

1. 1. F. M. P. arrodatur. 1. 3. M. F. per medicum. 1. 6. M. F. P. frigida per caput. 1. 13. M. F. P. profluit. 1. 19. M. F. P. addunt quem Graeci *κυνὴν ἀστυὸν* vocant. 1. 22. M. F. P. acuta fere febre. 1. 23. M. F. P. motu. 1. 24. M. F. P. distentio. 1. 32. M. F. P. om. sed. 1. ead. M. F. id. P. Id bis. 1. 33. M. F. P. frictione.

¹ Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. Caelius Aurelianus. Tard. pass. II. 2.

sum est, leni & multa: in reliquis partibus brevior, sed vehementi. Prodest etiam movere sternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe falsa, sic ut ei quoque sulphur adjiciatur: post perfusionem iterum perfricari, sinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item sinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptissimus ex media materia est. 10

3.

De Resolutione linguae.

AT si lingua resoluta est, quod interdum per se, interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyssopum, vel nepeta decocta sit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae sub mento sunt, & cervicem vehementer perfricare; laesere linguam ipsam 20 linere; manducare, quae sunt acerrima, id est sinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento spiritu, caput saepe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam esse radiculam, 25 deinde vomere.

4.

De Distillatione ac gravedine.

DISTILLAT autem humor de capite interdum in nares, quod lene est; interdum in fauces, quod peius est; interdum etiam in pulmonem, quod pessimum 30

l. 8. M. F. P. idem. l. 9. M. F. P. arrodatur. l. 28. M. F. P. De distillatione ac gravedine. l. 29. M. F. P. distillat. l. ead. F. M. P. ex.

1 Cacl. Aurelian. Morbor. Chronic. II. 7.

mum est. Si in nares distillaverit, tenuis
 per has pituita profluit, caput leniter dolet,
 gravitas in eo sentitur, frequentia sternu-
 tamenta sunt. Si in fauces, has exasperat,
 5 tussiculam movet. Si in pulmonem, prae-
 ter sternutamenta & tussim, est etiam capi-
 tis gravitas, lassitudo, fitis, aestus, biliosa
 urina.

Aliud autem (quamvis non multum di-
 10 stans) malum, gravedo est. Haec nares
 claudit, vocem obtundit, tussim siccam mo-
 vet. Sub eadem vero falsa est saliva, sonant
 aures, venae moventur in capite, turbida
 urina est. Haec omnia *νεφύζας* Hippocrates
 15 nominat. Nunc video apud Graecos in gra-
 vedine hoc nomen servari: distillationes,
πτερυγίδες appellari. Haec communia &
 brevia; sed si neglecta sunt, longa esse con-
 fuerunt. Nihil pestiferum est, nisi quod
 20 pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejusmodi sentimus, proti-
 nus abstinere a sole, a balneo, a vene-
 re debemus. Inter quae unctione, & as-
 sueto cibo nihilominus uti licet. Ambu-
 25 latione tantum non acri, sed recta uten-
 dum est, & post eam caput atque os supra
 quinquagies perfricandum. Raroque fit,
 ut si biduo, vel certe triduo nobis tempe-
 ravimus, id vitium non levetur. Quo leva-
 30 to, si in distillatione crassa facta pituita est,
 vel in gravedine, nares magis pallent, bal-
 neo utendum est, multaque aqua prius ca-
 lida, post egelida, fovendum os, caputque;
 deinde cum cibo pleniore vinum biben-
 dum.

l. 1. M. F. P. distillat. l. 2. P. leviter. l. 3. M. F. P. ejus.
l. 12. M. F. P. om. vero. l. 16. M. F. distillationem. l. 17.
M. F. P. haec autem communia. l. 18. M. F. P. & l. 20. M.
F. P. exulceravit. l. 21. M. F. P. sensimus. l. 22. M. F. P.
om. a. l. cad. M. F. P. vino. l. 25. M. F. P. om. non. l. cad.
M. F. tecta. l. 30. M. F. P. distillatione. l. 31. M. F. patens.

dum. At, si aequae tenuis die quarto pituita est, vel nares aequae clausae videntur, assumendum est vinum aminaeum, austerum; deinde rursus biduo aqua, post quae ad balneum, & ad consuetudinem revertendum est. 5

Neque tamen ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, expedit tamquam aegros agere: sed caetera omnia quasi sanis facienda sunt, praeterquam si diutius aliquem, & 10 vehementius ista sollicitare consuerunt. huic enim quaedam curiosior observatio necessaria est. Igitur huic, si in nares vel in fauces distillavit, praeter ea, quae supra retuli, protinus primis diebus multum am- 15 bulandum est, perfricandae vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thoraci erit, levior capiti, demenda assueti cibo pars dimidia, sumenda ova, amy- 20 lum, similiaque, quae pituitam faciunt crassiores, siti, quanta maxima sustineri potest, pugnandum est. Ubi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque usus est, ad- 25 ciendus est cibo pisciculus, aut caro; sic tamen, ne protinus justus modus cibi sumatur: vino meraco copiosius utendum est.

At, si in pulmonem quoque destillat, multo magis & ambulatione & frictione opus est, eademque adhibita ratione in cibis. Si non satis illi proficiunt, acrioribus 30 utendum est, magis somno indulgendum est, abstinendumque a negotiis omnibus, aliquando, sed serius, balneum tendandum.

In

l. 7. M. F. P. tamen illis ipsis. l. 11. al. consueverunt. l. 14. M. F. P. destillavit. l. 17. M. F. P. frictio. l. 21. M. F. maxime. l. 28. M. F. P. multoque magis. l. 32. M. F. P. om. est. l. 33. P. & l. ead. a M. F. abest balneum.

In gravedine autem, primo die quiescere, neque esse, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: postero die surgere, diu abstinere a potione, aut, si res coegerit, non ultra heminam aquae assumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum pisciculo, vel levi carne fumeret, aquam bibere: si quis sibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum est, multa aqua calida caput & os fovere usque ad sudorem, tum ad vinum redire. Post quae vix fieri potest, ut idem incommodum maneat. sed, si manserit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, servatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis necessariae sunt.

C A P. III.

20

De Cervicis morbis. 1

A CAPITE transitus ad cervicem est, quae gravibus admodum morbis obnoxia est. Neque tamen alius importunior 2 acutiorque morbus est, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput scapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Graeci 3 ἐπιθρόνον, sequentem ἐμωθρόνον, ultimum τέτνον 4 appellant: quamvis minus subtiliter quidam indiscretis his nominibus utuntur. Ea saepe intra quartum 5 diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt.

Eadem

l. 6. M. tam. l. 7. M. F. P. leni. l. 8. M. aqua. l. 20. M. F. P. addunt curationibusque. l. 26. annectit. l. 28. M. P. F. priorem. l. 29. M. F. P. insequentem.

1 Galen. Introd. in Med. c. 13. 2 Aretaeus de Morb. Acut. I. 6. 3 Cael. Aurel. Morb. Acut. III. 6. 4 Suid. in ead. voce. 5 Aphor. V. 6.

Eadem omnia ratione curantur ; idque
 78, 34. convenit. Asclepiades utique ¹ mittendum
 sanguinem credidit. Id quidam utique vi-
 tandum esse dixerunt , eo quod maxime
 tum corpus calore egeret ; isque esset in 5
 sanguine venarum. Hoc quidem falsum est.
 neque enim natura sanguinis est , ut utique
 calet ; sed ex his , quae in homine sunt , is
 celerrime vel calescit , vel refrigescit. Mit-
 ti vero nec ne debeat , ex his intelligi po- 10
 78, 79. test , quae de sanguinis missione praecepta
 sunt. Utique autem recte datur ² casto-
 reum , & cum hoc piper , vel laser. Dein-
 de opus est fomento humido & calido. Ita-
 que plerique aqua calida multa cervices sub- 15
 inde perfundunt. id in praesentia allevat ; sed
 opportuniores nervos frigori reddit. quod
 utique vitandum est.

Utilius igitur est , cerato liquido pri-
 mum cervicem perungere ; deinde admo- 20
 vere vesicas bubulas vel utriculos ³ oleo
 calido repletos , vel ex farina calidum ca-
 taplasma , vel piper cum ficu contusum.
 Utilissimum tamen est , humido sale ⁴ fove-
 95, 16. re. quod quomodo fieri debeat , jam osten- 25
 di. Ubi eorum aliquid factum est , admove-
 re ad ignem , vel si aestas est , in sole aegrum oportet ;
 maximeque oleo vetere ; si id non est ,
⁵ Syriaco ; si ne id quidem est , adipe ⁶ quam
 vetustissima , cervicem , & scapulas , & spinam 30
 perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebrae homi-
 num utilis sit , tum iis praecipue , quae in
 col-

l. 2. M. F. P. convenit. Sed Asclepiades. l. 3. M. F. P. quod. l. ead. M. F. P. om. utique. l. 6. M. F. P. ignorant venarum. l. ead. M. P. F. verum hoc. l. 8. M. F. P. caleat. l. ead. M. P. F. hic. l. 10. M. om. ne. l. 23. M. P. F. piper rotundum cum. l. ead. M. F. P. ficuo. l. 25. M. F. P. fieret. l. 30. M. F. P. spinas. l. 32. M. F. P. frictio. l. ead. M. F. P. omnibus in homine vertebrae. l. 33. M. F. P. om. hominum.

¹ Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. ² Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320. ³ Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. ⁴ Marc. de Med. c. XVIII. p. 320. ⁵ Plin. N. H. XV. 7. ⁶ Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320.

collo sunt. Ergo die nocteque, interpositis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum est: dum intermittitur, imponendum ¹ malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & praecipue frigus. ideoque in eo conclavi, quo curatur aeger, ignis continuus esse debet, maximeque tempore antelucano, quo praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput at-
10 tonsum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & superimposito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum descendere, vel in aquam calidam, in qua foenum graecum decoctum
15 sit, & adjecta olei pars tertia. Alvus ² quoque ducta saepe superiores partes resolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae sunt, sic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut sinapi adurenda. Ubi levatus est dolor, moverique cervix coepit; scire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, ³ quisquis mandendus est. Sorbitionibus utendum, itemque ovis forbi-
25 libus, aut [†] e pullis mollibusve jus aliquod assumendum. Id si bene processerit, jamque ex toto recte se habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam
30 panis mandendus, quam vinum gustandum; siquidem hujus usus praecipue periculofus; ideoque in longius tempus differendus est.

CAP.

l. 2. M. F. P. dum id intermittitur. l. 4. M. F. P. om. & l. 5. P. conclavi, in quo. l. ead. M. F. P. cubabit. l. 6. M. F. P. debet. l. 18. M. P. eadem. l. 19. M. P. adurendae. l. 24. M. F. P. à. l. ead. M. F. P. mollibus. l. 25. M. F. at. l. 31. M. F. P. longum.

¹ Marcellus de Med. c. XVIII. p. 320. ² Aph. VII. 5. ³ Caelius Aurel. Morb. Acut. III. 8.

CAP. IV.

¹ *De Faucium morbis: & primum de Angina.*

U^T hoc autem morbi genus circa totam cervicem; sic alterum, aequè pestiferum acutumque, in faucibus esse 5 confuevit. Nostri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur. id ¹⁰ ² συνάγχη vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil significat, oculi vertuntur, facies pallet, singultusque est. ¹⁵ ³ ως συνάγχη vocatur. Illis communia sunt; aeger non cibum devorare, non potionem potest, spiritus ejus intercluditur. Levius est, ubi ³ tumor tantummodo & rubor est, caetera non sequuntur. id ²⁰ ⁴ ~~α~~ συνάγχη appellant.

Quicquid est, si vires patiuntur ⁴ sanguis ²⁰ mittendus est, etsi non abundat: secundum est, ducere alyum. Cucurbitula quoque recte sub mento, & circa fauces admo-
vetur; ut id, quod strangulat, evocet. Opus est deinde fomentis humidis. nam sicca ²⁵ spiritum elidunt. Ergo admoveere spon-
gias oportet: quae melius in calidum o-
leum, quam in calidam aquam subinde di-
mittuntur. Efficacissimumque est hic quo-
^{95, 25.} que, salem calidis cum faccellis superpone- ³⁰
re. Tum commodum est, hyssopum, vel
nepetam, vel thymum, vel absinthium, vel
etiam furfures, aut ficus aridas, cum mul-
sa

l. 3. M. F. P. accurationibus. l. ead. M. F. P. deinde de difficultate spirandi, ultimo de tussi. l. 15. M. F. uti. l. ead. M. F. P. illa. l. 17. M. F. P. includitur. l. 18. M. F. P. lenius. l. 22. M. F. P. si. l. 29. M. F. P. demittuntur. l. 30. M. F. P. efficacissimusque. P. efficacissimusque est salis calidi succus. l. 31. M. F. salis calidi succus. l. 33. M. F. P. nepeta. l. 34. M. F. P. aut.

¹ Aretaeus de Morb. Acut. I. 7. ² Cael. Aur. Morb. Acut. III. c. 1, 2, 3, 4. Aegin. III. 27. D. Hier. in Job. cap. VII. ³ Aphor. VI. 37. ⁴ Marcell. de Med. c. XV. p. 303.

fa decoquere, eaque gargarizare: post haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris est. Polline etiam piperis recte respergitur.

- 5 Si per haec parum proficitur, ultimum est, incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis supra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quae sub ¹ lingua sunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus si
10 non fuerit aeger adjutus, scire licet, a malo victum esse. Si vero his morbus levatus est, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recursus est. Atque interdum natura ² quoque adjuvat, si
15 ex angustiore sede vitium transit in latiorrem. Itaque rubore & tumore in praecordiis orto, scire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum est ab humidis, maximeque aqua mulsa:
20 deinde assumendi molles & non acres cibi sunt, donec fauces ad pristinum habitum revertantur. Vulgo audio ³, si quis ⁴ pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum
25 ex ⁵ fale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulsam, quae potui detur, infriari & prodesse. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi possit,
30 quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inferendum huic operi meo credidi.

2. De

l. 1. M. F. P. mulsam aquam. l. 4. M. F. P. piperis id recte. l. 5. M. P. sed. l. 7. M. F. supra. P. citra. l. 10. M. F. P. om. a. l. 12. M. F. P. fauces & cibum. l. ead. M. F. P. spiritum. l. 18. M. F. P. levavit. l. 19. M. F. P. mulsa decocta deinde. l. 23. M. F. P. hirundinis. l. 27. M. F. P. datur. l. ead. M. F. P. infricari.

¹ Marc. de Med. c. XV. p. 305. ² Aph. VI. 37.
³ Plin. H. N. X. c. 33. ⁴ Plin. H. N. XXX. 4.
⁵ Ilinius H. N. XXX. 4.

2. De Difficultate spirandi

Est etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit; sed haec dum modica est, neque ex toto strangulat, ¹ δύσπνοια appellatur: cum vehementior est, ut spirare aeger sine sono & anhelatione non possit, ² ἀσθμα; cum accessit id quoque, ne nisi recta cervice ³ spiritus trahatur, ⁴ ὀρθόπνοια 10
Ex quibus id, quod primum est, potest diu aliquem trahere: duo insequentia acuta esse consuerunt. His communia sunt; † quod propter angustias, per quas spiritus evadit, ⁴ sibilum elidit; dolor in pectore 15
praecordiisque est, interdum etiam in scapulis, isque modo decedit, modo revertitur; ad haec tussicula accedit.

Auxilium vero est, nisi aliquid prohibet, in sanguinis detractio. Neque id 20
79, 1. fatis est, sed lac caprinum calidum jejuno dandum, & si non febrit, venter solvendus est. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit spiritum trahere commodius. Caput au- 25
tem etiam in lecto sublime habendum est: thorax fomentis, cataplasmatisque calidis, aut ficcis, aut etiam humidis adjuvandus est; & postea malagma superimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguen- 30
to. Sumenda deinde jejuno in potum mulsa, vel aqua, cum qua vel hyssopus cocta, vel con-

1. 4. M. F. P. atque aliud. l. 13. M. F. P. diutius trahi. l. 17. M. F. om. in. l. 18. M. F. P. decedit. l. 20. M. F. P. om. vero. l. 22. M. F. P. lacte quoque v. s. l. 30. F. M. P. postea vel malagma. l. 31. M. F. P. vel certe ceratum. l. 32. M. F. P. potui. l. 33. F. M. P. om. vel.

1 Cael. Aurel. Tard. Passio. III. 1. Aeginet. III. 20. 2 Hieron. in Job c. IX. 3 Sublimis spiritus dicitur Horatio. Vide Not. Dan. Heins. ad Horat. l. 15. vs. 31. 4 Trall. l. 2.

contrita capparis radix fit. Deligitur etiam
 utiliter, aut nitrum, aut nasturtium, allium-
 ve frictum; deinde contritum & cum melle
 mixtum: simulque coquuntur mel, galba-
 5 num, resina, terebinthina: ubi autem coe- 275, 33.
 runt, ex his, quod fabae magnitudinem ha-
 bet, quotidie sub lingua liquatur: aut sul-
 phuris ignem non experti p*. & quadrans,
 abrotani p*, in vini cyatho teruntur, idque
 10 tepesfactum sorbetur. Est etiam non vana
 opinio, vulpinum jecur², ubi siccum & ari-
 dum factum est, contundi oportere, polli-
 nemque ex eo potioni aspergi; vel ejusdem
 pulmonem quam recentissimum assum, sed
 15 sine ferro coctum, edendum esse. Praeter haec,
 sorbitionibus & lenibus cibis utendum est: in-
 terdum vino tenui austero: nonnunquam vo-
 mitu. Profunt etiam, quaecumque urinam
 movent: sed nihil magis, quam ambulatio
 20 lenta pene usque ad lassitudinem; fricatio
 multa, praecipue inferiorum partium, vel
 in sole, vel ad ignem, & per seipsum, &
 per alios, usque ad sudorem.

3. De Faucium exulceratione.

25 In interiore vero faucium parte inter-
 dum exulceratio esse consuevit. In hac
 plerique extrinsecus cataplasmatibus calidis,
 fomentisque humidis utuntur. Volunt
 etiam vaporem calidum ore recipi. per
 30 quem molliores alii partes eas fieri dicunt,
 opportunioreque vitio jam haerenti. Sed, si
 bene sic vitari morbus potest, tuta illa
 praesidia: si metus ejus est, supervacua sunt.
 Uti-

L. 1. M. F. P. datur. l. 2. M. F. P. album. l. 4. F. P. co-
 quantur. M. coquatur. l. 5. M. F. P. terebinthina: & ubi.
 l. ead. M. F. P. om. autem. l. 11. M. F. vulpium. l. 13. M.
 F. P. potentamque. l. 19. F. M. P. argent. l. 21. M. F. P.
 frictio. l. 24. M. F. P. ignorant De Faucium exulceratione.
 l. 30. M. quae.

1 Cael. Aurelian. Tard. Pass. III. 1. 2 Scribon.
 Larg. c. 19. Comp. 76. Plin. H. N. XXVIII. 13.

Utique autem perfricare fauces periculofum est. exulcerat enim. Neque utilia sunt, quae urinae movendae sunt apta: quia possunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam suppressi melius est.

Asclepiades multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum esse sorbendum. hoc enim sine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id suppressere sanguinem potest, ulcera ipsa sanare non potest. Melius huic rei licium est; quod idem quoque aequè probat: vel porri, vel marrubii succus, vel nuces Graecae: cum tragacantho contritae & cum passò mixtae, vel lini semen contritum & cum dulci vino mixtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique necessaria est. Fricatio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero esse debent, neque nimium acres, neque asperi; mel, lenticula, tragus, lac, ptisana, pinguis caro, praecipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum est. Potionis quam minimum esse convenit. Aqua dari potest, vel pura, vel in qua malum coto-neum, palmulaeve decoctae sunt. Gargarizationes quoque lenes: sin hae parum proficiunt, reprimentes utiles sunt.

Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu laedat, desiderat.

4. De Tussi.

Tussis vero fere propter faucium exulcerationem.

l. 12. M. P. licitum. l. 14. M. F. trachanto. l. 18. M. F. P. frictio. l. 22. P. pinguis quoque caro. l. 26. M. F. cydneum.

1 Amygdala. Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobius Saturn. II. 14.

cerationem molesta est: quae multis¹ modis contrahitur. Itaque, illis restitutis, ipsa finitur. Solet tamen interdum per se quoque male habere: & vix, cum vetus facta est,
 5 eliditur. ac modo arida est, modo † pituitam facit vel citat.

Oportet autem hyssopum altero quoque die bibere: spiritu retento currere, sed minime in pulvere: ac lectione uti vehementi;
 10 quae primo impeditur a tussi, post eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare: Post haec quam pinguissimae ficus uncias tres, super prunam incoctas, esse.

15 Praeter haec, si humida est, profunt frictiones validae, cum quibusdam calefacientibus, sic, ut caput quoque simul vehementer perfricetur: item cucurbitulae pectori admotae, sinapi ex parte exteriori
 20 faucibus impositum, donec leviter exulceret; potio ex menta, nucibusque Graecis & amylo; primoque assumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis.

At, si sicca tussis est, cum ea vehementissime urget, adjuvat vini austeri cyathus assumptus; dum ne amplius id, interposito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat: item laseris quam optimi paululum devorare opus est; porri vel marrubii succum
 30 fumere; scillam delingere; acetum ex ea, vel certe acre sorbere, aut cum spica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tussi est peregrinatio, navigatio longa, loca maritima, nationes.

l. 2. P. vetus. l. 4. P. ipsa. l. 6. M. F. P. om. facit vel. l. 7. a M. F. P. abest autem. l. 14. M. F. P. supra prunas. l. 15. M. F. P. frictiones. l. 17. M. F. P. siccum. l. 23. M. om. cibus. l. 28. M. P. paulum.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum allio coctum. Sorbitiones, quibus laser fit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque forbile, sulphure 5 adjecto; forbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, † aliis vero vinum.

1 5. *De Sanguinis sputo.*

Magis terreri potest aliquis, cum san- 10 guinem expuit. sed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo † ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copiose, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingivarum ullo vitio; ita ut 15 nihil excreetur. Verum ut ex naribus, sic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum sanguis profluit, interdum simile aquae quiddam, in qua caro recens lota est. Nonnunquam autem is a summis fauci- 20 bus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; sed aut ore venae alicujus adaptato, aut tuberculis quibusdam natis, ex hisque sanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, ne- 25 que quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex la- 30 tere, aut jecinore feratur. Saepe feminae, quibus sanguis per menstrua non respondet, hunc expuunt. Auctoresque medici ferunt, vel exesa parte aliqua sanguinem exire,

67, 29.

1 5. M. F. P. om. *quoque.* l. 6. M. F. *potui.* P. *potus.* l. 8. M. F. P. om. *vero.* l. 9. M. F. P. ignorant *De Sanguinis sputo.* l. 23. M. F. *tuberculis.* l. 24. M. P. *bis.* l. 26. M. P. *aut.* l. 27. F. M. P. om. *vero.* l. 31. M. F. P. *aut ex.* l. 34. F. *sunt.* M. P. *fuerunt.* l. *ead.* M. *ex ea.*

1 Aretaeus de Morb. Acutis II. 2. Cael. Aurel. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.

exire, ¹ vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam *ἀλγερων*, secundam *ἐν γαστρὶ*, tertiam *ἀναστόμωσιν* appellant.

Ultima minime nocet; prima gravissime.

5 Ac saepe quidem evenit, uti sanguinem ² pus sequatur.

Interdum autem, qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad valetudinem profuit.

Sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, prout sedes ipsa est, ita varia & periculosa genera morborum fiunt. Si vero sanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis est. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere; sanguis solet, aut quibus spina
15 dolet, coxaeve, aut post cursum vehementem vel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocri profuvium: idque per urinam redditum ipsam quoque lassitudinem solvere. Ac ne

20 in eo quidem terribile esse, qui ex superiore loco decidit: si tamen in ejus urina nihil aliud novabit. Neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, si ante confirmare & implere corpus licuit: &
25 ex toto nullum nocere, qui in corpore robusto, neque nimius est, neque tussim aut calorem movet. Haec pertinent ad universum. nunc ad ea loca, quae proposui, veniam.

30 Si ex gingivis exit, portulacam manducasse satis est. Si ex ore, continuisse eo merum vinum: si id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia consumere hominem potest, commo-
diffi-

l. 2. M. F. resino χαρμὲν. l. 3. M. F. monanchomofin. l. 11. M. F. P. sunt. l. 22. M. F. P. om. aliud. l. ead. notabit. l. 32. M. P. parum id.

¹ Cael. Aurel. Tard. Pass. II. 9. 10. Aretaeus Morb. Acutor. Curat. II. 2. Trallian. VII. 1. ² Aph. VII. 78.
3 Aph. VII. 37.

diffimum est, impetum ejus, admota : occipitio cucurbitula, sic ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menstrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, incisus inguinibus ejus, admo- 5 vere.

At, si ex faucibus interioribusve partibus processit, & metus major est, & cura
79, 2. major adhibenda. Sanguis mittendus est :
& , si nihilominus ex ore processit, iterum 10
tertioque, & quotidie paulum aliquid : pro-
tinus autem debet sorbere vel acetum, vel
etiam cum thure plantaginis aut porri suc-
290, 21. cum, imponendaque extrinsecus supra id,
293, 21. quod dolet, lana succida ex aceto est, & 15
id sponsia subinde refrigerandum. Erasistra-
tus horum crura quoque & femora brachia-
que pluribus locis deligabat. Id Asclepia-
des adeo non prodesse, ut etiam inimicum
esset, proposuit. Sed id saepe commode 20
respondere experimenta testantur.

Neque tamen pluribus locis deligari ne-
cesse est, sed sat est infra inguina, & super
talos, summosque humeros, etiam bra-
chia. Tum, si febris urget, danda est sorbitio; 25
& potui aqua, in qua aliquid ex his, quae
alvum adstringunt, decoctum sit. At, si ab-
est febris, vel elota alica, vel panis ex aqua
frigida, & molle quoque ovum dari potest
potui, vel idem, quod supra scriptum est, 30
vel vinum dulce, vel aqua frigida. sed sic
bibendum erit, ut sciamus, huic morbo fi-
tim prodesse.

Praeter haec necessaria sunt quies, secu-
ritas,

ritas, silentium. Caput hujus quoque cubantis sublime esse debet; recteque tondetur. Facies saepe aqua frigida fovenda est. At inimica sunt vinum, balneum, venus, 172, 2.
 5 in cibo oleum, acriora ¹ omnia, item calida fomenta, conclave calidum, & inclusum, multa vestimenta corpori injecta: etiam fricationes, nisi ubi bene sanguis conquievit. Tum vero incipiendum est a brachiis,
 10 cruribusque; a thorace abstinendum. In hoc casu per hiemem, locis maritimis; per aestatem, mediterraneis opus est.

C A P. V.

De Stomachi morbis.

15 **F**AUCIBUS subest stomachus; in quo plura ² longa vitia incidere consueverunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum
 20 bilis adoritur. Frequentissimumque est ejus malum, quo resolvitur: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diversa autem vitia ejus, sic etiam remedia sunt. Ubi exaestuatur, aceto cum rosa
 25 extrinsecus subinde fovendus est; imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplasmata, quae simul & reprimunt. & molliunt. Potui, nisi quid obstat, gelida aqua praestanda.

30 Si inflatio est, profunt admotae ³ cucurbitulae; neque incidere cutem necesse est: profunt sicca & calida fomenta, sed non vehementissima. Interponenda abstinencia est.

l. 5. M. F. P. acria. l. 8. M. F. P. om. nisi. l. 15. M. F. P. & curationibus. l. 21. M. F. P. oritur. l. 29. M. F. quid.

¹ Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 24. ² Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 2. Trallian. VII. 3. ³ Sub scapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloisius Mundella Epist. 7. pag. 125. & seqq.

est. Utilis in jejuno potio est absinthii, aut hyssopi, aut rutae. Exercitatio ¹ primo levis, deinde major adhibenda est; maximeque, quae superiores partes moveat. quod genus in omnibus stomachi vitiis aptissimum est. 5
Post exercitationem opus est unctiōe, fricatione: balneo quoque nonnunquam, sed rarius; interdum alvi ductione. Cibus deinde calidis, neque infantibus: eodemque modo calidis portionibus, primo aquae: post, ubi 10
refedit inflatio, vini austeri. Illud quoque in omnibus stomachi vitiis praecipendum est; ut, quo modo se quisque aeger refecerit, eodem sanus utatur. nam redit huic imbecillitas sua, nisi iisdem defenditur bona valetu- 15
do, quibus reddita est.

At si inflammatio aliqua est, quam fere tumor & dolor sequitur, prima sunt quies, & abstinencia; lana sulphurata circumdata; in jejuno absinthium. Si ardor stomachum 20
urget, aceto cum rosa subinde fovendus est: deinde cibus quidem utendum est modicis; imponenda vero extrinsecus quae simul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplasmatibus, quae 25
reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior.

At, si exulceratio stomachum infestat, eadem fere facienda sunt, quae in faucibus 30
199. exulceratis praecepta sunt. Exercitatio, fricatio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinosi cibi, sed citra satietatem. Omnia acria atque acida removenda.

l. 2. M. F. P. lenis. l. 7. M. F. P. frictiōe. l. 14. M. F. P. eo ut. l. 27. M. F. alvum. l. 32. M. F. P. frictio.

¹ Equitatio. Plin. XXVIII. in fine 4.

venda. Vino, si febris non est, dulci, aut, si id inflat, certe leni utendum: sed neque perfrigido, neque nimis calido.

Si vero pituita stomachus impletur, necessarius modo in jejuno, modo post cibum vomitus est. Utilis exercitatio, gestatio, navigatio, fricatio. Nihil edendum, bibendumque, nisi calidum; vitatis tantum his, quae pituitam contrahere consuerunt.

10 Molestius est, si stomachus bile vitiosus est. Solent autem hi, qui sic tentantur, interpositis quibusdam diebus, hanc, & quidem, quod pessimum est, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex absinthio
15 dantur: necessaria gestatio, navigatio, & si fieri potest, ex nausea vomitus: vitanda cruditas: sumendi cibi faciles & stomacho non alieni, vinum austerum.

Vulgatissimum vero pessimumque stomachi vitium est resolutio, id est, cum cibi non tenax est, soletque desinere ali corpus, ac sic tabe consumi. Huic generi inutilissimum balneum est. Lectiones, exercitationesque superioris partis necessariae,
25 item unctiones, fricationesque: hinc perfundi frigida, atque in eadem natare, canalibus ejusdem subjicere etiam stomachum ipsum, & magis etiam a scapulis id quod contra stomachum est: consistere in
30 frigidis, medicatisque fontibus, quales [†] 2 Cutiliarum [†] Sumbruinarumque sunt, salutare est. Cibi quoque assumendi sunt frigidi, qui potius difficulter coquantur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud

1. 3. M. F. P. *prae*frigido. l. 5. M. F. P. *jejunio*. l. 7. M. F. P. *frictis*. l. 13. M. *movere*. l. 14. F. M. *om ex*. l. 15. F. M. *est*. l. 22. M. *si*. l. 25. M. F. P. *frictionesque*. l. *ead*. F. *iis*. M. *bis*. l. 30. M. F. *medii captis*que. l. 31. P. *Subcutilianum*que.

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 7. 2 Plin. II. 95. & XXXI. 2. Vitruvius VIII. 3. Caelius Aurelianus, Tard. Pass. V. 2. p. 518.

aliud concoquere possunt, bubulam co-
quunt. Ex quo colligi potest, neque
avem, neque venationem, neque piscem
dari debere, nisi generis durioris. Potui
quidem aptissimum est vinum frigidum, 5
vel certe bene calidum meracum, potissi-
mum¹ Rheticum, vel Allobrogicum, aliud-
ve, quod & austerum & refina conditum
est: si id non est, quam asperrimum, maxi-
meque² Signinum. 10

Si cibus non continetur, danda aqua, &
eliciendus plenior vomitus est; iterumque
dandus cibus, & tum admovendae duobus
infra stomachum digitis cucurbitulae, ibi-
que duabus aut tribus horis continendae 15
sunt. Si simul & vomitus, & dolor est, im-
ponenda supra stomachum est lana succi-
da, vel spongia³ ex aceto, vel cataplasma,
quod refrigeret. Perfricanda vero non diu,
sed vehementer brachia, & crura, & cale- 20
facienda.

Si plus doloris est, infra praecordia qua-
tuor digitis cucurbitula utendum est: pro-
tinus dandus panis ex posca frigida. Si non
continuit, post vomitum leve aliquid ex 25
his, quae non aliena stomacho sint. Si ne
id quidem tenuit, singuli cyathi vini, sin-
gulis interpositis horis, donec stomachus
consistat. Valens etiam medicamentum
est, radiculae succus: valentius, acidi puni- 30
ci mali, cum pari modo succi, qui ex dul-
ci punico malo est, adjecto etiam intubi
succo, & mentae, sed hujus minima parte;
quibus tantundem, quantum ex his omni-
bus

l. 14. M. F. P. intra. l. 24. M. F. posca. l. 25. M. F. P. lene. l. 26. F. iis. l. 33. M. F. P. menta. l. 34. M. F. P. in.

1 Serv. ad Virgil. II. Georg. 96. Sueton. in August. c. 77. Plin. XIV. 6. 2 Plin. XIV. 6. 3 Trallian. VII. 7.

bus est, aquae frigidae quam optime miscetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum stomachum potest. Supprimendus autem vomitus est, qui per se venit, 5 etsi nausea est.

Sed si coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, ejiciendus est; protinusque, cibis assumptis iisdem, quos proxime posui, stomachus re- 10 stituendus. Ubi sublatus est praesens metus, ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt.

C A P. VI.

De Laterum doloribus.

15 **S**TOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores esse consueverunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio cursu, vel ex morbo est. Sed interdum id ma- 20 lum intra dolorem est: isque modo tarde, modo celeriter solvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui *πλευρητικός* a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris 2 & tussis 25 accedit: & per hanc excreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur, idque vitio primo gravius, secundo tolerabilius est.

30 Remedium vero est magni & recentis doloris, sanguis missus. At, siue levior, siue vetustior casus est, vel supervacuum, vel ferum id auxilium est; confugiendumque ad

l. 1. F. sic. M. P. sic fi. l. 10. M. F. his. l. 17. M. F. P. & l. 19. M. F. ne. l. 28. P. primo vitio.

1 Aret. de Morb. Acut. I. 10. Trall. VI. 1. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 13. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 18.

ad cucurbitulas est, ante summa cute incisa. Recte etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulasque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Praeter haec, circumdare 5
 483, 3. primum oportet latus hapso lanae sulphuratae: deinde, cum paululum inflammatio se remisit, siccis & calidis fomentis uti. Ab
 350. his transitus ad malagmata est.

252. Si vetustior dolor remanet, novissime 10
 refina imposita discutitur. Utendum cibis potionibusque calidis: vitandum frigus. Inter haec tamen non alienum est extremas partes oleo & sulphure perfricare. Si levata tussis est, leni lectione uti: jamque & 15
 acres cibos, & vinum meracius assumere. Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen
 324, 18. sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adjuvare dicitur.

Haec in omni lateris dolore communia 20
 sunt: plus negotii est, si acutus quoque morbus is factus est. In hoc, praeter ea, quae supra posita sunt, haec animadvertenda sunt: ut cibus sit quam maxime tenuis & lenis, praecipueque sorbitio, eaque ex ptisana 25
 potissimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus sit: idque non nisi tertio die detur: si tamen per vires licebit: potui vero aqua mulsa, in quo hyssopum, aut ruta decocta sit. Quae quibus temporibus 30
 danda sint, ex ratione vel adauctae, vel levatae febris apparebit, sic, ut in remissione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut sciamus, non esse ejus generis tussi aridas fau-

l. 6. M. F. apso. P. latus ipsum lana sulphurata. l. 7. M. F. P. paulum. l. 13. M. F. P. & l. 17. M. F. P. om. ita. l. cad. M. F. P. Ut tamen. l. 18. M. F. P. aqua herba trixago. l. 19. M. F. trix quo. l. cad. M. F. P. adjuvet. l. 28. M. F. P. tertio quoque die. l. 29. M. F. P. potio. M. F. P. qua. l. 31. M. F. P. adjectae. l. 33. M. F. P. dent.

fauces committendas. saepe enim, ubi nihil est, quod excreetur, continuatur, & strangulat. Ob quam causam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quam quod
 5 pituitam moveret. Sed hic vinum forbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur: in vicem ejus, cremor ptisanæ sumendus est.

Ut his autem in ipso morbi fervore sustinendus aeger est, sic, ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet. Si in refectione vero manserit tussis, inter
 15 mittere oportebit uno die; posteroque, cum cibo vini paulo plus assumere. At, invalescente quoque tussi, tum non erit alienum, ut supra quoque positum est, vini cyathos forbere, sed in hoc genere valetudinis, dulce, vel certe lene commodius est. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum est.

C A P. VII.

De Viscerum morbis: & primo, de Pulmone.

25 **A** COMPAGINE corporis ad viscera transeundum est; & imprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem *πνευμονία* Graeci vocant. Ejus haec conditio est. ¹ Pulmo totus afficitur. hunc casum ejus subsequitur tussis, bilem vel pus trahens; praecordiorum totiusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnae febres,
 30 con-

l. 2. M. P. excreatur. l. 14. M. P. F. quoque. l. 16. M. F. P. atque incipiente. l. 24. M. F. P. addunt deinde de pectore, tum de liene, postremo de renibus. l. 25. M. F. P. & compagine vero corporis. l. 29. M. F. P. πνευμονία.

¹ Caelius Aetolian. Acut. Morb. II. 26, 27. Aetacius de Morb. Diut. I. 12.

continua vigilia, cibi fastidium, tabes.
 1 Id genus morbi plus periculi quam doloris
 habet.

Oportet, si fatis validae vires sunt, sanguinem 2 mittere: si minores, cucurbitulas sine ferro praecordiis admove. Quod si fatis valet, gestando aegrum, digerere: si parum, intra domum tantum dimovere. In potionem autem hyssopum dare, cum quo ficus arida sit incocta; aut aquam mulsam, 10 in qua vel hyssopum vel ruta decocta sit. Frictione uti diutissime in scapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere. 15

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec falsis opus est, neque acribus, neque amaris, neque alvum adstringentibus, sed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda est sorbitio ptisanæ, vel alicae, vel oryzae, cum 20 qua recens adeps cocta sit. Cum hac sorbibile ovum, nuclei pinei: ex melle, panis, vel elota alica ex aqua mulsæ. Potui danda deinde non solum pura aqua, sed etiam mulsæ egelida; aut, si aestas est, etiam frigida; nisi quid obstat. Haec autem altero quoque 25 die, incrementum morbo dare fatis est.

Ubi incrementum constitit, quantum res patitur, ab omnibus abstinendum est, praeterquam aqua egelida. Si vires defunt, 30 adjuvandae sunt aqua mulsæ. Profuntque adversus dolores imposita calida fomenta, vel ea, quae simul & reprimunt & emolliunt. Prodest etiam impositus super pectus sal bene

l. 6. M. F. P. tum. l. 8. M. F. P. tamen. l. ead. M. P. am. in. l. 9. M. F. P. hyssopi. l. 10. F. P. cui. M. cum. l. 12. M. F. P. frictione. l. 14. M. F. P. leviter. l. 19. P. levioribus. l. 23. M. F. P. ignorant danda. l. 28. M. F. P. incremento. l. 34. F. M. P. om. etiam.

1 Aph. VII. 11. 2 Cacl. Aurel. Acut. Morb. II. 29.

bene contritus ; cum cerato mistus ; quia
leviter cutem erodit , eoque impetum ma-
teria^{250, 252.} , qua pulmo vexatur , evocat. Utile
etiam aliquod malagma est ex his , quae ma-
5 teriam trahunt. Neque alienum est , dum
premit morbus , clausis fenestris aegrum
continere : ubi paulum levatus est , ter aut
quater die , fenestris aliquantum apertis ,
purum aërem recipere. Deinde in refectio-
10 ne pluribus diebus a vino abstinere : ge-
statione , fricatione uti ; forbitionibus , &
prioribus cibis adjicere , ex oleribus por-
rum ; ex carne , ungulas , & summa † truncu-
lorum , atque pisciculos , sic , ut diu nihil
15 nisi molle & lene sumatur.

C A P. VIII.

De Hepaticis.

ALTERIUS quoque visceris morbus ,
id est jecinoris , aequè modo longus ,
20 modo acutus esse consuevit. *ἡπυσίς* Grae-
ci vocant. Dextra parte sub praecordiis
vehemens dolor est : idemque ad latus dex-
trum , & ad jugulum , † humerumque
partis ejusdem pervenit : nonnunquam ma-
25 nus quoque dextra torpet ; horror validus
est. Ubi male est , bilis evomitur : inter-
dum singultus prope strangulat. Et haec
quidem acuti morbi signa sunt. Longioris
vero , ubi suppuratio in jecinore est ; dolor-
30 que modo finitur , modo intenditur ; dextra
parte praecordia dura sunt , & tument ; post
cibum major spiritus difficultas est : accedit
maxillarum quaedam resolutio. Ubi invete-
ravit

l. 3. M. F. P. quo. l. 8. M. F. P. aliquanto. l. 9. M. F. P. parvum. Ita quoque vult Rhodius in lexico Scribon. V. exiguum vinum. l. 11. M. F. P. frictione. l. 15. M. F. P. om. nisi. l. 18. M. F. P. addunt de jecinoris morbo & curatione. l. 26. M. F. jecinoris. P. jecinoris. l. 25. M. F. P. torquetur. l. 26. M. F. P. calidus. l. 28. M. F. om. signa. l. 29. F. jecinere. P. jecinore. l. 32. a M. F. P. abest spiritus.

† Aretaeus de Diuturn. Morb. I. 13. Cael. Aetreliaⁿ, Tard. Pass. III. 4.

ravit malum, venter & crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur.

In initio sanguinem mittere optimum est: tum venter solvendus est; si non potest 5
aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinsecus cataplasmata; primum quae reprimant; deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel absinthium adjicitur: post haec, malagma. Dandae vero sorbitiones 10
sunt, omnesque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potionesque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo sunt thymum, satureia, 15
hyssopum, nepeta, amaracum, sesamum, lauri baccae, pini flos, herba sanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum. Ex quibus quaedam per se esse, quaedam adjicere 20
vel sorbitioni vel potioni licet: sic tamen, ut parce assumantur. Neque alienum est, absinthium contritum ex melle & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. Abstinentum utique est ab omnibus frigidis. 25
neque enim res ulla magis jecur laedit. Frictionibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne spiritus quidem diutius continendus est. Ira, trepidatio, pondus, jactus, cursus, in hoc inimica sunt. Perfusio corporis multa prodest ex aqua, si hiems est, calida; si aestas, tepida: itemque liberalis unctio, & in balneo sudor,

Si

l. 4. M. P. om. in. l. 8. M. P. deducant. l. 12. M. P. alant. l. 13. F. praeterquam. l. 16. M. P. nepeta, amyllum amaracum. l. ead. M. F. P. sesamum. l. 26. M. F. P. frictionibus. l. 30. M. F. P. ictus. l. 31. M. F. P. om. in hoc. l. 33. M. F. P. item,

Si vero jectur vomica ¹ laborat, eadem faciēda sunt, quae in caeteris interioribus suppurationibus. Quidam etiam ultra id scalpello ² aperiunt, & ipsam vomicam adurunt.

5

C A P. IX.

De Lienosis. ³

AT lienis ubi affectus est, intumescit, simulque cum eo pars sinistra; quae & dura est, & prementi renititur; [†] venterque intentus est: aliquis etiam cruribus tumor est. Ulcera aut omnino non sanescunt, aut certe cicatricem vix recipiunt. In intenta ambulatione, vel cursu, dolor, & quaedam difficultas est.

15 Hoc vitium quies auget. itaque [†] exercitatione & labore opus est: habita tamen ratione, ne febrem ista, si nimium processerit, excitent. Unctiones ⁴ frictionesque, & sudores necessarii sunt. Dulcia omnia inimica sunt: item lac & caseus. Acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per se sorbere, & magis etiam, quod scilla conditum est, expedit. Edendā sunt falsamenta, vel oleae ex muria durae; lactucae intinctae in aceto; intubi ⁵ quoque & betae ex eodem; & sinapi, armoraciae, & pastinacae: de carnibus vero ungulae, rostra, aves macrae, ejusdemque generis venatio. Potui vero jejuno dari debet absinthium
30 aquae incoctum: at post cibum aqua ⁶ a ferrario fabro, in qua candens ferrum subinde extinctum sit. haec enim vel praecipue

O 4

lienem

l. 3. M. F. P. contra. l. 4. M. P. om. &. l. 6. M. F. P. addunt De lienis morbo & curatione. l. 8. M. F. P. eaque. l. 9. M. F. P. venter. l. 13. M. F. P. cursuque. l. 17. M. P. febre mixta. l. 18. M. F. P. excitetur. l. 24. M. F. P. dura. l. 25. M. F. P. tinctae in aceto lactucae. l. ead. M. P. F. intubique. l. ead. M. F. P. om. quoque. l. 26. M. F. ex. P. om. l. 26. M. F. P. sinapi, asparagus. l. ead. M. F. P. armoracia. l. 27. M. F. P. pastinaca. l. ead. M. F. P. om. de carnibus vero. l. 28. M. F. P. ejusdem. l. 30. M. F. P. om. aquae. l. 33. M. F. P. tinctum.

¹ Aret. de Morb. Diut. Cur. I. 13. ² Aph. VII. 45. ³ Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 4. Aret. de Morb. Diut. I. 14. Marcell. de Medic. c. XXIII. p. 345. ⁴ Nicol. Myreps. de Ung. Sect. III. c. 64. 65. 66. 86. ⁵ 7. ⁶ Nonn. de Re Cib. I. 12. ⁶ Scribon. Larg. c. 32. c. 132.

lienem coërcet. quod animadversum est in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Potest etiam dari vinum tenue, austerum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae sunt: praecipueque ad id valet vel trifolii semen, vel cuminum, vel apium, vel serpyllum, vel cytissus, vel thymum, vel hyssopum, vel fatureia. haec enim inde commodissime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter esui datur: praecipueque eruca & nasturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinsecus sunt, quae levant. fit ex unguentariis glandulis, quas *μυροβαλάναι* Graeci vocant: fit ex lini & nasturtii semine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupresso viridi, & arida ficu: fit ex sinapi, cui sevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in sole, & protinus imponitur. Multisque modis huic rei cappar aptum est. Nam & ipsum cum cibo assumere, & muriam ejus cum aceto sorbere commodum est. Quin etiam extrinsecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipsum cappari cum mella contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

C A P. X.

De Renum morbis. ²

30

AT renes ubi affecti sunt, diu male habent. Pejus vero est, si frequens biliosus vomitus accedit. Oportet con-

qui-

l. 8. M. F. P. cytissus, vel portulaca, vel nepeta, vel. l. 10. M. F. P. deducere. l. 11. M. F. P. crura. l. 15. M. F. P. unguento & palmulis quod myrobalanon. l. 16. P. cui. l. 20. M. F. P. sale. l. 23. M. F. P. pari. l. 30. M. F. P. addunt & curationibus. l. 32. M. F. P. om. vero.

¹ Scribon. Larg. c. XXXII. c. 131. ² Aretaeus de Diut. Morb. II. 3. Curat. Morb. Diut. II. 3. Caelius Aurelianus. Tard. Pass. V. 3.

quiescere : cubare molliter : solvere alvum ;
 si aliter non respondet , etiam ducere : saepe
 desiderare in aqua calida : neque cibum ,
 neque ¹ potionem frigidam assumere : ab-
 5 stinere ab omnibus falsis , acribus , acidis ,
 pomis : bibere liberaliter : adjicere modo ci-
 bo , modo potioni piper , porrum , ferulam ,
 album papaver . quae maxime inde urinam
 movere consueverunt .

10 Auxilio quoque his exulceratis sunt , si
 adhuc ulcera purganda sunt , cucumeris fe-
 mina detractis corticibus sexaginta , nuclei
 ex pinu silvestri quindecim , anisi quod tri-
 bus digitis sumi possit ; croci paulum , contrita
 15 & in duas mulsi potiones divisa .

Si vero dolor tantum levandus est , ejus-
 dem cucumeris femina triginta , iidem nu-
 clei viginti , nuces Graecae quinque , croci
 paululum , contrita & cum lacte potui data .
 20 Ac insuper quoque recte quaedam malagma-
 ta injiciuntur ; maximeque ea , quae humo- 250:
 ri extrahendo sunt .

C A P. XI.

*De Intestinorum morbis : & primo
 de Cholera.*

25

A VISCERIBUS ad intestina veniendum
 est , quae sunt & acutis & longis mor-
 bis obnoxia . Primoque facienda men-
 tio est cholerae ; quia commune id sto-
 30 machi atque intestinorum vitium videri
 potest . Nam simul & dejectio ² & vomitus
 est : praeterque haec inflatio est , intestina
 torquentur , bilis supra infraque erumpit ,
 pri-

*L. 13. M. F. P. duodecim. L. 20. M. F. P. At. l. cad.
 M. F. P. super. L. 28. M. F. P. primaeque.*

¹ Plin. de R. M. L. V. C. 32. ² Aretaeus de Morb.
 Acut. II. 5. Caelius Aurelianus. Acut. Morb. III. 19.

primum aquae similis, deinde ut in ea recens caro lota esse videatur, interdum alba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc *χολέραν* Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae supra 5 comprehensa sunt, saepe etiam crura manusque contrahuntur; urget sitis, anima deficit. quibus concurrentibus, non mirum est, si subito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento succurritur. 10

Protinus ergo, ubi ista coeperunt, aquae tepidae¹ quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix unquam ea sine vomitu sumitur: sed etiamsi non incidit, tamen corruptae miscuisse novam materiam prodest; 15 parsque sanitatis est, vomitum esse suppressum. Si id incidit, protinus ab omni potione abstinendum est. Si vero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomentis stomachum fovere: vel, si venter dolet, iisdem 20 egelidis, sic ut venter ipse mediocriter calentibus juvetur. Quod si vehementer & vomitus, & dejectio, & sitis vexant, & adhuc suberuda sunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus est: aqua, neque 25 ea ipsa frigida, sed potius egelida danda est. Admovendumque naribus est pulegium ex aceto, vel polenta vino aspersa, vel mentha, vel quod secundum naturam est.

At cum discussa cruditas est, tum magis 30 verendum est, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum est ad² vinum. Id esse oportet tenue, odoratum, & cum aqua frigida mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto pane;

l. 4. M. F. morbi. l. 13. M. F. P. sequitur. l. 15. M. F. P. misceuisse tamen novam materiam corruptae. l. 27. M. F. pulegium. l. 29. M. F. om. vel quod. l. ead. P. si nondum matura. l. 33. M. F. P. om. & l. 34. M. F. P. melle q. a. e.

¹ Trallian. VII. 14. ² Aretaeus Acutor. Morb. Carat. II. 4.

pane , quem ipsum quoque assumere expedit : quotiesque aliquid aut stomachus , aut venter effudit , toties per haec vires restituere. Erasistratus primo tribus vini guttis , aut quinis aspergendam potionem esse dixit ; deinde paulatim merum adjiciendum. Is , si ab initio vinum dedit , & metus cruditatis secutus est , non sine causa fecit : si vehementem infirmitatem
10 adjuvari posse tribus guttis putavit , erravit.

At si inanis est homo , & crura ejus contrahuntur , interponenda potio absinthii est. Si extremae partes corporis frigent , ungendae sunt calido oleo , cui cerae paulum sit adjectum ; calidisque fomentis nutriendae. Si ne sub his quidem quies facta est , extrinsecus contra ventriculum ipsum cucurbitula admovenda est , aut sinapi superimponendum. Ubi is constitit , dormire oportet : postero die utique a potione abstinere : die tertio in balneum ire : paulatim se cibo reficere ; somnoque , quisquis facile adquiescit ; vitetque lassitudinem , & frigora.
25 Si post suppressam cholera febricula manet , alvum duci necessarium est : tum cibis vinoque utendum est. Sed hic quidem morbus & acutus est , & inter intestina stomachumque versatur sic , ut , cujus potissimum partis sit , non facile dici possit.
30

l. 7 M. F. P. si & ab. l. 8. M. F. P. metum. l. 23. M. F. P. somno. l. 24. M. F. P. itemque. l. cad. M. F. P. lassitudine. l. cad. M. F. P. frigore.

1 Hippocrat. VII. Epidem. XL. 20. Trallian. VII. 24.

CAP. XII.

De Coeliaco ventriculi morbo.

IN ipsius vero ventriculi porta consistit is, qui & longus esse consuevit & *κοιλια-
κος* a Graecis nominatur. Sub hoc venter 5
indurescit, dolorque ejus est; alvus nihil
reddit, ac ne spiritum quidem¹ transmittit:
extremae partes frigescent: difficulter spiri-
tus redditur.

Commodissimum est inter initia calida 10
cataplasmata toti ventri imponere, ut dolo-
rem leniant. Post cibum vomere, atque ita
ventrem exinanire. Proximis deinde die-
bus cucurbitulas sine ferro ventri & coxis
admovere. Ventrem ipsum liquare dato lac- 15
te, & vino falso, frigido. Si tempus anni
patitur, etiam viridibus ficis; sic tamen,
ne quis aut cibus, aut humor universus de-
tur, sed paulatim. Ergo per intervalla
temporis sat est cyathos binos ternosve assu- 20
mere, & cibum pro portione hujus. com-
modeque facit cyatho lactis cyathus aquae
mistus & sic datus. Cibique calentes &
acres utiliores sunt; adeo ut lacti quoque
recte contritum allium adjiciatur. 25.

Procedente vero tempore, opus est ge-
stari: maximeque navigare; perfricari ter
aut quater die sic, ut nitrum oleo adjicia-
tur; perfundi aqua calida post cibum; dein-
de sinapi imponere per omnia membra, ex- 30
cepto capite, donec arrodantur & rubeant;
maximeque si corpus durum & virile est.
paulatim deinde faciendus est transitus ad
ea,

*l. 4. M. F. P. om. &. l. 20. M. F. P. sumere.
l. 24. M. P. inflantes. l. 28. M. F. P. misceatur.
l. 31. M. F. P. arrodatur. l. cad. M. F. P. rubent.*

¹ Plane contrarium dicit Marcellus cap. XXVII.
p. 363.

ea, quae ventrem comprimunt. Assa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: in potum vero pluviatilis aqua decocta; sed quae per binos ternosve cyathos
5 bibatur.

Si vetus vitium est, oportet laser quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interposito cibo, singulos
10 vini cyathos sorbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, si dolor in imis partibus remanet.

C A P. XIII.

De Tenuioris intestini morbo.

15 I N T R A ipsa vero intestina consistunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore est. Prior acutus est: infrequens esse longus potest. Diocles Carystius tenuioris intestini morbum ¹ *χόρδαψον*, ple-
20 nioris *ειλεόν* nominavit. A plerisque video nunc illum priorem *ειλεόν*, hunc *χαλίκον* nominari. Sed prior modo supra umbilicum, modo sub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec
25 spiritus ² infra transmittitur. Si superior pars affecta est, cibus: si inferior, stercus per os redditur: si utralibet, metus est. Adjicitur periculo, si vomitus ³ biliosus, mali odoris, aut varius, aut niger est.
30 Remedium est, sanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admoveere, non ubique cute incisa: id enim duobus aut tribus locis fatis est: ex caeteris spiritum
evoca-

74, 20.

L. 3. M. F. P. potui. l. cad. M. F. P. pluvialis. l. 11. F. M. P. pluvialem. l. 15. M. F. P. inter. l. 16. F. M. P. alter. l. 22. M. F. P. Chordion. l. 23. M. F. P. ex. l. 27. M. F. P. utrumlibet. l. cad. M. F. P. vetus. l. 28. F. M. P. om. si. l. 29. M. F. P. om. est.

¹ Cael. Aurelian. Acutor. Morb. III. 17. ² Agetaeus de Morb. Acut. II. 6. ³ Aph. VII. 10.

evocare abunde est. Tum animadvertere oportet, quo loco malum fit. solet enim contra id tumere. Et si supra umbilicum est, alvi ductio utilis non est. Si infra est, alvum ducere interdum, ut Erasistrato¹ placuit, optimum est, & saepe id auxilii in his partibus magnum remedium est. Ducitur autem percolato ptisanæ cremore, cum oleo & melle sic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet supra summum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui necesse est renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, nec ne alvus sit.

15
Illa communia sunt: calida cataplasmata admove, eaque imponere a mammis usque ad inguina, & spinam; ac saepe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor non quiescit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per haec consecuti sumus, ut ex inferiore parte spiritus transmittatur, offerre potui mulsum tepidum non multum. (nam ante magna cura vitandum est, ne quid bibat.) si id commode cessit, adjicere sorbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; sed neque inflante, neque valido, ne intestina adhuc imbecilla laedantur. potui vero nihil praeterquam puram aquam. Nam siue quid vinolentum siue acidum est, id huic morbo alienum est.

Ac

l. 5. a M. F. P. abest interdum. l. 6. M. F. P. satis est. l. 9. F. M. P. praeter ea. l. 13. F. M. P. eodem. l. 20. M. F. calido. l. ead. M. F. oleo. l. 23. M. jam. l. 24. F. P. ut jam ex. l. 31. M. F. P. neque duro neque valido.

¹ Cael. Aurelian. Acut. Morb. III. 17. pag. 219, 220.

Ac postea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, gestationem, caeterosque corporis motus. Nam facile id malum redire consuevit: & cum frigus subit, sive aliqua jactatio, nisi bene jam confirmatis intestinis, revertitur.

C A P. XIV.

De Morbo intestini plenioris.

Is autem morbus, qui in intestino pleniore est, in ea maxime parte est, qua caecum esse proposui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: intestinum verti videtur; quod prope spiritum elidit. In plerisque post frigora cruditatesque oritur, deinde quiescit; & per aetatem saepe repetens sic cruciat, ut vitae spatium nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admoveere sicca & calida fomenta oportet; sed primo lenia, deinde validiora; simulque fricatione ad extremas partes, id est, crura brachiaque materiam evocare. Si discussus non est, qua dolet, cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiam medicamentum ejus rei causa comparatum, quod *μελιχρὸν* nominatur. Id se reperisse Cassius gloriabatur. magis prodest potui datum. sed impositum quoque extrinsecus, digerendo spiritum, dolorem levat.

Nisi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio assumitur. Quo victu sit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum est. Confectio medicamenti, quod

l. 4. M. F. P. & sive cum. l. 10. M. F. quam. l. 11. M. F. certam. P. caecam. l. ead. M. P. om. fit. l. 13. M. F. P. quod verti videtur. l. 19. F. M. P. lenta. l. 20. F. M. P. frictiones. l. 22. F. M. P. revocare. l. ead. F. M. P. discussum. l. 32. M. F. P. om. iis.

1 Trallian. X. 1. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 8. Cacl. Aurelian. Tard. Pass. IV. 7.

281, 7. quod *ηγλικόν* nominatur, ex his ¹ constat. Costi, anisi, castorei, singulorum p. ^{*} III. petroselini p. ^{*} IV. piperis longi, & rotundi, singulorum p. ^{*} V. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, singulorum p. ^{*} VI. ⁵ quae melle excipiuntur. Id autem & devorari potest, & ex aqua calida sumi.

C A P. XV.

De Terminibus.

69, 3. **P**ROXIMA his inter intestinorum mala ¹⁰ tormina esse consueverunt. *δυσιντερία*
Graece vocatur. Intus intestina ² exulcerantur: ex his cruor manat; isque modo cum stercore aliquo semper liquido, modo cum quibusdam quasi mucosis excer- ¹⁵ nitur; interdum simul quaedam ³ carnosae descendunt. † Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano est. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque post ²⁰ tempus aliquod levatur, exiguaeque requies est, somnus interpellatur, febricula oritur, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamsi finitur, excruciat. ²⁵

Oportet inprimis conquiescere; siquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum sorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii sit adjecta: impingere cataplasmata super ventrem, quae repri- ³⁰ munt; quod in superioribus ventris morbis non expedit: quotiesque defecit, subluere aqua calida, in qua decoctae verbenae sint:

l. 2. M. F. P. anesi. l. 3. M. F. P. om. IV. l. cad. M. F. P. piperis denariorum III. piperis. l. 4. M. F. P. XII. l. ead. M. F. P. ignorant papaveris lacrymae, junci rotundi. l. 9. M. F. dysenteria. P. addit intestinorum. l. 11. M. F. δυσιντερία. l. 28. M. l. junium. l. 32. M. F. P. defecit.

¹ Scrib. Larg. cap. XXIX. Com. 120. Nicol. Myreps. sect. xxxi. de Catapl. c. 5. ² Trall. VIII. 9. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 9. Hippocr. de Affection. XXIV. ³ Aphor. IV. 26.

sint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria edisse; cibos potionesque eas, quae adstringunt alvum.

Si vetustior morbus est, ex inferioribus
5 partibus tepidum infundere vel ptisanæ cre-
morem, vel lac, vel adipem liquatam, vel
medullam cervinam, vel oleum, vel cum
rosa butyrum, vel cum eadem album cru-
dum ex ovis, vel aquam, in qua lini semen
10 decoctum sit; vel, si somnus non accedit,
vitellos cum aqua, in qua rosae floris folia
cocta sint. Levant enim dolorem haec, &
mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia
sunt, si cibi quoque secutum fastidium est.
15 Themison¹ muria dura quam asperrima sic
utendum memoriae prodidit.

Cibi vero esse debent, qui leniter ven-
trem adstringant. At ea, quae urinam mo-
veant, si id consecuta sunt, in aliam partem
20 humorem avertendo profunt: si non sunt
consecuta, noxam augent. itaque nisi in
quibus prompte id facere consuerunt, non
sunt adhibenda. Potui, si febricula est, aqua
pura calida, vel ea, quae ipsa quoque adstrin-
25 gat, dari debet: si non est, vinum leve, au-
sterum. Si pluribus diebus nihil remedia
illa juverunt, vetusque jam vitium est,
aquae bene frigidae potio assumpta ulcera
adstringit, & initium secundae valetudinis
30 facit. Sed ubi venter suppressus est, pro-
tinus ad calidam potionem revertendum
est.

Solet autem interdum etiam putris fa-
nies, pessimique odoris descendere: solet &
inter-

l. 18. M. desfringant. P. diffringant. l. ead. F. M. P. Et. l. ead. F. M. movent. l. 19. F. M. P. ea. l. 25. F. M. P. lene. l. 28. F. M. P. alia. l. 34. M. F. P. om. &.

¹ Cael. Aurel. Tard. Pass. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Bapt. Sylvat. Med. Histor. 62.

interdum purus sanguis profluere. Si superius vitium est, alvus aqua mulsa delui debet; tum deinde etiam infundi, quae supra comprehensa sunt. Valensque est etiam adversus cancerem intestinorum, minii gleba cum falis hemina contrita: sin minus, mista his aqua in alvum datur. At, si sanguis profluit, cibi potionesque esse debent, quae adstringant.

C A P. XVI.

10

*De Laevitate intestinorum.*¹

64, 10. **E**x torminibus² interdum intestinorum laevitas oritur; qua continere nihil possunt, & quicquid assumptum est, † inconfectum protinus reddunt. Id interdum aegros trahit, interdum praecipitat. 15

In hoc utique adhibere oportet compri-
mentia; quo facilius tenendi aliquid inte-
stinis vis sit. Ergo & super pectus ponatur
sinapi; exulcerataque cute, malagma,³ quod 20
humorem evocet: & ex verbenis decocta
in aqua desideat: & cibos potionesque assu-
mat, quae alvum adstringunt; & frigidis uta-
tur perfusionibus.

Oportet tamen prospicere, ne, simul his 25
omnibus admotis, vitium contrarium per
immodicas inflationes oriatur. Paulatim
ergo firmari intestina debebunt, aliquibus
quotidie adjectis. Et cum in omni fluore
ventris, tum in hoc praecipue necessarium 30
est, non quoties libet desiderare, sed quoties
necesse est, ut haec ipsa mora in consuetu-
dinem ferendi oneris intestina deducat.

Alte-

l. 1. a M. F. P. abest interdum. l. 2. M. F. P. duci. l. 3. M. F. P. tunc. l. ead. M. F. P. eadem. l. 5. M. F. ulcera. l. 6. M. F. P. si. l. 7. M. Ac. l. 13. M. F. P. quae. l. 15. M. F. P. imperfectum. l. 19. M. F. P. ponetur. l. 21. M. P. decoctis. l. 22. M. P. om. in. l. ead. M. F. P. desidat. l. 23. M. F. P. utetur.

¹ Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretaeus de Morb. Diutur. II. 10. ² Aphor. VII. 76. ³ Nicol. Myreps. Sect. XXXIV. c. 9.

Alterum quoque, quod aequè ad omnes
similes affectus pertinet, in hoc maxime
servandum est; ut, cum pleraque utilia in-
suavia sint, qualis est plantago, & rubi, &
5 quicquid malicorio mixtum est, ea potissi-
mum ex his dentur, quae maxime aeger vo-
let. Deinde, si omnia ista fastidiet, ad ex-
citandam cibi cupiditatem, interponatur ali-
quid minus utile, sed magis gratum. Exer-
10 citationes & fricationes huic quoque morbo
necessariae sunt: & cum his sol, ignis, bal-
neum, vomitus¹; ut Hippocrati visum est;
etiam albo veratro,² si caetera parum profi-
cient, evocatus.

15

C A P. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quo-
que occupant alvum, hique modo
ex inferioribus partibus; modo, quod
20 foedius, ore³ redduntur. Atque interdum
latos eos, qui peiores sunt; interdum teretes
videmus.

Si lati sunt, aqua potui dari debet, in
qua lupinum, aut cortex mori decoctus sit;
25 aut cui adjectum sit contritum vel hyssop-
um, vel piperis acetabulum, scammoniae
paulum. Vel etiam pridie, cum multum al-
lium ederit, vomat. Posteroque die mali-
punici tenues radículas colligat, quantum
30 manu comprehendet; easque contusas in
aquae tribus sextariis decoquat, donec ter-
tia pars supersit; huic adjiciat nitri paulum,
& jejunus bibat. Interpositis deinde tribus
horis;

L. 6. M. F. in. l. 10. M. F. P. frictions. l. 19. M. F.
P. om. quod. l. 28. M. F. ediderit. l. 32. M. F. P.
huc.

1 Aph. IV. 12. 2 De Victu Acutor. LVI. 6. Quate-
nus sc. fluxio ex capite, de Affection. xxv. 6. 3 Seren:
Sam. xxx. 5. Caelius Aurel. Tard. Pass. IV. 8.

103, 31. horis, duas potiones sumat talis aquae, vel
muriae durae huic adjectae; tum desideat, sub-
jecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes sunt, qui pueros maxime
exercent, & eadem dari possunt, & quae- 5
dam leviora; ut contritum semen urticae,
aut brassicae, aut cumini cum aqua, vel men-
tha¹ cum eadem, vel absinthium decoctum,
vel hyssopum ex aqua mulsa, vel nasturtii
semen cum aceto contritum. Edisse etiam 10
& lupinum, & allium prodest; vel in alvum
oleum subter dedisse.

CAP. XVIII.

De Tenesmo.

EST autem aliud levius omnibus proxi- 15
mis, de quibus supra dictum est, quod
τενερμὸν Graeci vocant. Id neque acu-
tis neque longis morbis annumerari debet,
cum facile² tollatur, neque unquam per
se jugulet. In hoc aequae atque in tormi- 20
nibus frequens desidendi³ cupiditas est; ae-
que dolor, ubi aliquid excernitur. De-
scendunt autem pituitae⁴ mucisque similia;
interdum etiam leviter subcruenta; sed his
interponuntur nonnunquam ex cibo quo- 25
que recte cocta.

Desidere oportet in⁵ aqua calida; saepius-
que ipsum anum nutrire. cui rei plura me-
dicamenta idonea sunt: butyrum⁶ cum ro-
sa; acacia ex aceto liquata; emplastrum id, 30
quod *πτεροφάγουαν* Graeci vocant, rosa li-
quatum; alumen lanae circumdatum, & ita
appositum. eademque ex inferiore parte
in-

l. 1. M. F. P. aut aquae. l. 2. M. F. P. sic. l. cad. M. F. P. desidat. l. 8. M. F. ignorant cum eadem. l. 12. M. P. malvae. l. 14. M. F. P. addunt intestinorum morbo. l. 20. M. F. P. cum & facile. l. 25. M. F. leniter. l. 26. M. F. P. coactae. l. 28. M. F. P. manu. l. cad. M. F. P. om. rei. l. 31. M. F. P. lana.

¹ Ser. Samm. XXX. 11. ² Plin. H. N. XXVIII. 14. ³ Marc. de Med. c. xxviii. p. 372. ⁴ Hippocr. de Affect. T. xxvii. ⁵ Hippocr. de Fistul. ⁶ Al. Trall. VIII. 6.

indita, quae torminum auxilia sunt, eadem verbenae decoctae, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & austerum : vinum bibendum est.

- 5 Potio esse debet egelida & frigidae propior : ratio victus talis, qualem ad tormina supra praecepimus.

CAP. XIX.

De Ventris fluxu.

- 10 **L**EVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & saepius quam ex consuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor est, interdum gravissimus; idque pejus est. Sed uno die fluere alvum saepe pro valetudine est : atque
15 etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, &, quod intus laesurum erat, utiliter effunditur. Verum spatium pericul-
20 losum est. interdum enim tormina ac febri- culas excitat, viresque consumit.

Primo die quiescere satis est; neque impetum ventris prohibere. Si per se desit, balneo uti, paulum cibi capere : si mansit,
25 abstinere non solum a cibo, sed etiam a portione. Postero die, si nihilominus liquida alvus est, aequè conquiescere; paululum adstringentis cibi sumere. Tertio die in balneum ire : vehementer omnia praeter ventrem
30 perfricare; ad ignem lumbos, scapulasque admove- re; cibis uti, sed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si postero quoque die fluet, plus edisse, sed vomere.

l. 1. M. F. P. eodem. l. 5. M. P. frigida. l. 6. M. F. P. in. l. 9. M. F. P. addunt & curatione. l. 10. M. F. P. dejectio est ubi. l. 12. M. F. P. atque. l. 27. M. P. paulum. l. 32. M. F. P. multum.

vomere etiam. Ex toto, donec conquiescat, contra siti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri potest, ut, post hanc animadversionem, alvus non contrahatur.

Alia via est, ubi velis suppressere, coenare, deinde vomere: postero die lecto conquiescere, vesperi ungi, sed leviter: deinde panis circa selibram ex vino[†] aminaeo mero fumere: tum assum aliquid, maximeque avem; & postea vinum idem bibere aqua pluviali mixtum, idque usque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem assidue potionem esse debere, contra priores auctores Asclepiades affirmavit, & quidem quam frigidissimam. Ego experimentis quemque in se credere debere existimo, calida potius, an frigida utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius possit. A vomitu oportet incipere: deinde postero die vesperi tepido loco ungi; cibum modicum assumere, vinum meracum quam asperrimum; impositam super ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus est: vehiculo sedisse, vel magis etiam equo, prodest. neque enim ulla res magis intestina confirmat.

Si vero etiam medicamentis utendum est; aptissimum est, quod ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda sunt pira atque mala silvestria. si ea non sunt,

l. 2. M. P. sitim, l. ead. M. uti. l. 7. M. F. P. vespere. l. ead. M. F. P. leniter. l. 11. M. F. P. pluviali. l. 19. a M. F. P. abest malum. l. 27. M. F. P. frictione. l. 32. M. F. P. est id, quod.

[†] Virg. Georg. II. 97. Auson. Epist. V. vs. 13.

sunt, pira : Tarentina viridia, vel Signina,
 mala ² Scandiana vel ³ Amerina, ⁴ myrrhopia:
 hisque adjicienda sunt cotonea, & cum
 5 ipsis corticibus suis punica, forba, &, qui-
 bus magis utimur, etiam torminalia, sic
 ut haec tertiam ollae partem teneant: tum
 deinde ea musto implenda est; coquendum-
 que id, donec omnia, quae indita sunt, liqua-
 ta, in unitatem quandam coeant. Id gustui
 10 non insuave est: &, quodocunque opus est,
 assumptum leniter, sine ulla stomachi noxa,
 ventrem tenet. duo aut tria cochlearia uno
 die sumpsisse, satis est. Alterum valentius
 genus: myrti baccas legere, ex his vinum ex-
 15 primere, id decoquere, ut decima pars re-
 maneat, ejusque cyathum forbere. Tertium,
 quod quodocunque fieri potest, malum pu-
 nicum excavare, exemptisque omnibus fe-
 minibus, membranas, quae inter ea fuerunt,
 20 iterum **conjicere**: tum infundere cruda ova,
 rudiculaque miscere: deinde malum ipsum
 super prunam imponere; quod, dum humor
 intus est, non aduritur: ubi siccum esse coe-
 pit, remove oportet, extractumque cochlea-
 25 ri, quod intus est, edisse. Hoc, aliquibus
 adjectis, majus momentum habet. Itaque
 etiam in piperatum conjicitur, miscetur-
 que cum sale & pipere, esturque ex his.
 Edenda est pulicula etiam, cum qua pau-
 30 lum ex favo vetere coctum sit. Et lenticu-
 la cum malicorio cocta, rubique cacumina
 in aqua decocta, & ex oleo atque aceto
 assumpta, efficacia sunt: ut & ea aqua, in
 qua

l. 11. M. F. P. leviter. l. 17. M. F. quando. l. 21. M. F. rudiculaque. l. ead. M. F. dein. l. 25. M. F. P. om. hoc. l. 28. M. F. P. est quid ex his edendum. l. 31. M. F. P. malicorio. l. 33. M. F. P. atque.

¹ Plin. H. N. XV. 15. ² Scribon. Larg. Comp. 104. Plin. H. N. XV. 15. ³ Gataker. Advertar. Miscellan. cap. 5. pag. 35. l. Rhodius ad Scribon. Larg. comp. 64. ⁴ Myrrhopia Plin. H. N. XV. 15.

qua vel palmulae, vel malum cotoneum,
 vel arida forba, vel rubi decocti sunt, po-
 tata. quod genus significo, quoties potio-
 nem dandam esse dico, quae adstringat. Tri-
 tici quoque hemina in vino aminaeo au-
 230, 8. stero decoquitur; idque triticum jejuno
 ac sitienti datur; superque id vinum id
 forbetur. quod jure valentissimis medica-
 mentis annumerari potest. Atque etiam
 potui datur vinum Signinum, vel refina- 10
 rum austerum, vel quodlibet austerum.
 Contunditurque cum corticibus, femini-
 busque suis punicum malum, vinoque tali
 miscetur: idque vel merum sorbet aliquis,
 vel bibit mixtum. Sed medicamentis uti, 15
 84, 9. nisi in vehementibus malis, supervacuum
 est.

C A P. XX.

De Vulvae morbo.

Ex vulva quoque feminis vehemens 20
 malum nascitur: proximeque ab sto-
 macho, vel afficitur haec, vel corpus af-
 ficit. Interdum etiam sic exanimat, ut
 tanquam comitiali morbo prosterneat. Di-
 stat tamen hic casus, eo quod neque oculi 25
 vertuntur, nec spumae profluunt, nec ner-
 vi distenduntur: sopor tantum est. Id vitium
 quibusdam feminis crebro revertens per-
 petuum evadit.

Ubi incidit, si satis virium est, 2 sanguis 30
 missus adjuvat: si parum est, cucurbitulae
 tamen defigendae sunt in inguinibus. Si
 diutius aut jacet aut alioqui jacere con-
 suevit;

I. 19. M. F. P. addunt & curationibus. I. 27. M. F. P. vitiumque. I. 28. M. F. P. est.

*1 Aretaeus de Morb. Acut. II. 11. 2 Idem de Cu-
 rat. Acut. II. 10.*

fuevit; admoveere oportet naribus extinc-
tum ex lucerna linamentum, vel aliud ex
his, quae foedioris esse odoris retuli, quod
mulierem excitet. Idemque aquae frigidae
5 perfusio efficit. Adjuvatque ruta contrita
cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel
quodlibet calidum & humidum cataplas-
ma, naturalibus pube tenus impositum. In-
ter haec etiam perfricare coxas, & poplites
10 oportet.

Deinde, ubi ad se rediit, circumciden-
dum vinum est in totum annum, etiam si
casus idem non revertitur. Fricatione quo-
tidie utendum totius quidem corporis,
15 praecipue vero ventris, & poplitum. Cibus
ex media materia dandus. Sinapi super
imur ventrem tertio quoque aut quarto
die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commode
20 videtur solanum in lac demissum, deinde
contritum, & cera alba atque medulla cer-
vina cum irino, aut sebum taurinum vel
caprinum cum rosa mistum. Dandum po-
tui etiam vel castoreum est, vel git, vel
25 anethum. Si parum pura est, purgetur
junco quadrato. Si vero vulva exulcerata
est, ceratum ex rosa fiat: etiam recens suil-
la adeps, & ex ovis album misceatur, idque
apponatur; vel album ex ovo cum rosa
30 mistum, adjecto, quo facilius consistat,
contritae rosae pulvere. Dolens vero vulva
sulphure suffumigari debet.

At si purgatio nimia mulieri nocet, reme-
dio sunt cucurbitulae, cute incisa, inguini-
bus

l. 11. M. F. P. redit. l. 12. Rittershusius ad Phaedr. Lib. 14. fab. 20. putat redundare annum. Vide 6, cap. 9. sub initium: Anonym. ad meum Codicem. l. 13. M. F. P. frictione. l. 25. M. F. P. purgatur. l. 27. M. F. P. fiet. l. ead. M. F. P. & l. 31. M. F. P. ea.

1 Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX. 10, 11. Aët. taenus de Curat. Acut. II. 10.

23, 23. bus¹ vel etiam sub mammis admotae. Si maligna purgatio est, subjicienda sunt * coërentia. † Id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver cum melle assumptum, & gummi cum trito semine apii liquatum, & 5 cum cyatho passii datum.

Praeter haec, in omnibus vulvae doloribus idoneae potiones sunt, quae ex odoribus fiunt, id est spica nardi, croco, cinnamomo, casia, similibusque. Idemque etiam 10 decocta lentiscus praestat. Si tamen intolerabilis dolor est, & sanguis profluit, etiam sanguinis detractio apta est; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute incisa.

2. De Urinae nimia profusione. 2

15

† At cum urina super potionum modum mingitur, & jam sine dolore profluens maciem & periculum facit, si tenuis est, opus est exercitatione & fricatione, maximeque in sole, vel ad ignem. Balneum rarum esse 20 debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum; austerum meracum; per aestatem, frigidum; per hiemem, egelidum; sed tantum, quantum minimum sit. Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte 25 purganda est. Si crassa urina est, vehementior esse debet & exercitatio, & frictio: longior in balneo mora: cibus opus est teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia sunt, quae urinam movere 30 consuerunt.

CAP.

l. 2. M. F. P. coërentia. l. 3. M. F. P. olivae & Mercurialis Variat. Lect. Lib. I. c. 3. videtur olivas legisse, quo loco multa de olivis albis. l. 7. M. F. P. vesicae. l. 9. M. F. P. cinnamo. l. 15. M. F. P. ignorant De urinae nimia profusione. l. 17. M. F. P. etiam. l. 19. M. F. P. frictione. l. 25. M. F. P. infinita. l. 27. M. F. P. frictio.

1 Aphor. V. 50. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. II, 2. Aeginet. II. 14. & III. 45. Trall. IX. 8. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 2.

C A P. XXI.

*De Seminis nimia ex naturalibus profusione.*¹

5 **E**ST etiam circa naturalia vitium, nimia profusio feminis. quod sine venere, sine nocturnis² imaginibus sic fertur, ut, interposito spatio, tabe hominem consumat.

In hoc affectu salutare sunt vehementes fricationes, perfusiones, natationesque quam frigidissimae: neque cibi, nec potio, nisi frigida assumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia infantia: nihilque ex his assumere, quae contrahere semen videntur; qualia sunt, filigo, simila, ova, alica, amyllum, omnis caro glutinosa, piper, eruca, bulbi, † nuclei pinei. † Neque alienum est, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimantibus, ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto. † Vitare autem oportet rutam, & ne supinus dormiat.

C A P. XXII.

25 *De Coxarum morbis*³

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter se conferantur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor esse consuevit: isque hominem saepe debilitat, & quosdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere post longos⁴ morbos vi pestifera

75, 22.

¹ l. 10. M. F. P. *frictiones*. l. 13. M. F. P. om. & l. cad. M. F. P. *nihil*. l. 22. M. P. om. *autem oportet*. l. 24. M. F. P. *obdormiat*. l. 25. M. F. P. addunt & *curationibus*. l. 32. M. F. P. *vis*.

² Aret. de Morb. Diut. II. 5. & de Cur. Diut. II. 5. Tral. XI. 9. ³ Cael. Aurel. Tard. pass. V. 5. ⁴ Equitatio. Plin. XXVIII. c. 4. in fine. II. Praed. XLV. Aret. de Diut. II. 12. ⁵ Aret. de Curat. Diut. II. 12.

fera huc se inclinat : quod ut alias partes liberat , sic hanc ipsam quoque affectamprehendit.

Fovendum primum aqua calida est : deinde utendum calidis cataplasmatibus. Maxime prodesse videtur , aut cum hordeacea farina , aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparidis cortex concisus ; vel lolii farina ex vino diluto cocta , & mista cum arida fece. quae quia refrigerant , imponere noctu malagmata commodius est. Inulae quoque radix contusa , & postea ex vino austero cocta , & late super coxam imposita , inter valentissima auxilia est. Si ista non solverunt , sale calido & humido utendum est.

Si ne sic quidem finitus dolor est , aut tumor ei accedit , incisa cute admovendae sunt cucurbitulae : movenda urina : alvus , si compressa est , ducenda. Ultimum est , & in uteri quoque morbis efficacissimum , tribus aut quatuor locis super coxam , & cutem candentibus ferramentis exulcerare. Fricatione quoque utendum est , maxime in sole , & eodem die saepius : quo facilius ea , quae coeundo nocuerunt , digerantur. Eaque , si nulla exulceratio est , etiam ipsis coxis : si est , caeteris partibus adhibenda est. Cum vero saepe aliquid exulcerandum candenti ferramento sit , uti materia inutilis evoceatur , illud perpetuum est , non , ut primum fieri potest , hujus generis ulcera sanare : sed ea trahere , donec id vitium , cui per haec opitulamur , conquiescat.

CAP.

l. 1. M. P. quae ut illas. l. 2. M. P. ipsam. l. 9. M. F. P. acida. l. 10. M. F. qua. l. 20. M. F. P. uteribus. l. 22. M. F. P. sed frictione. l. 25. M. F. P. dirigantur. l. 26. M. F. P. sicut et. l. 29. M. F. P. ferramento. l. 33. M. P. opitulantur. l. ead. M. P. conquiescant.

1 N. Myreps. Sect. XXXIV. c. 12. 2 Aphor. VI. 60.

C A P. XXIII.

*De Genuum dolore.*¹

Coxis proxima genua sunt. in quibus
 ipsis nonnunquam dolor esse consue-
 5 vit. In iisdem autem cataplasmatibus
 cucurbitulisque praesidium est: sicut etiam,
 cum in humeris, aliisque commissuris do-
 lor aliquis exortus est. Equitare ei, cui
 10 Omnes autem ejusmodi dolores, ubi inve-
 teraverunt, vix citra unctionem finiuntur.

C A P. XXIV.

*De Manuum & pedum articulorumque vitiis.*²

In manibus pedibusque articulorum vi-
 15 tia frequentiora longioraque sunt. Quae
 in podagricis chiragricisque esse con-
 fuerunt, ea raro vel³ castratos, vel⁴ pueros
 ante feminae coitum, vel⁵ mulieres, nisi
 quibus menstrua suppressa sunt, tentant.
 20 Ubi sentire coeperunt, ⁶ sanguis mitten-
 dus est. Id enim inter initia statim factum,
 saepe annuam, nonnunquam perpetuam va-
 letudinem bonam praestat. Quidam etiam,
 cum asinino lacte poto ex toto se eluif-
 25 sent, in perpetuum hoc malum evaserunt.
 † Quidam, cum toto anno a vino, mul-
 so, venere sibi temperassent, securitatem
 totius vitae consecuti sunt. idque utique
 post primum dolorem servandum est,
 30 etiamsi quievit. Quod si jam consuetudo
 ejus facta est, potest quidem aliquis esse se-
 curior

l. 2. M. F. P. De genuum doloribus & cura. l. 13. M. F. P. De articulorum doloribus in manibus pedibusque. l. 23. M. F. om. bonam. P. totam. l. 24. M. F. P. lacte epoto. l. 26. M. F. P. om. ex toto. P. totio.

¹ Marc. de Med. c. 34. ² Cael. Aur. Tard. Pass. V. 2. Trall. XI. 1. Aret. de Morb. Diur. II. 12. ³ Aph. VI. 28. ⁴ Aph. VI. 30. ⁵ Aph. VI. 29. ⁶ Chesneau IV. 2. de Arthrit. p. 419, 420. Willis cap. 14. de Arthrit.

curior his temporibus, quibus dolor se remittit: majorem vero curam adhibere debent
 43, 28. hi, quibus id revertitur. quod fere ¹ vere autumnove fieri solet.

Cum vero dolor non urget, mane gestari ⁵ debet; deinde ferri, aut inambulatione leni se dimovere, & si podagra est, interpositis temporibus exiguis, invicem modo sedere, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, sine balneo, loco calido leniter ¹⁰ perfricari; sudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum sumere ex media materia, ² interpositis rebus urinam moventibus, quotiesque plenior est, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, interest, si ¹⁵ ne tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam, vel muriam duram ferverefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, & cum jam homo pati potest, pedes demittere superque pallam dare, & vestimento tegere, paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus destituat; ac deinde ²⁵ nocte cataplasmata ³ calefacientia imponere, maximeque hibisci ⁴ radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque est, utilioraque sunt refrigerantia, recteque in aqua quam ⁵ frigidissima articuli continentur; sed ³⁰ neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indurescant. Imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipso diu permanendum; sed ad ea trans-

eun-

l. 5. M. F. om. non. l. cad. M. F. P. manu. l. 6. M. F. fieri. l. cad. M. F. P. om. aut. l. 6. M. F. P. levi. l. 10. M. F. P. leviter. l. 24. M. F. P. leviter. l. 28. M. F. P. fin. l. 29. M. F. P. om. que. l. 31. M. F. P. fit.

¹ Aphor. VI. 55. ² Optime, quia materia serosa est. ³ Aretaeus de Curat. Diur. II. 12. ⁴ Plin. H. N. L. XX. c. 4. ⁵ Aph. V. 25.

eundum, quae sic reprimunt, ut emol-
liant.

Si major est dolor, papaveris cortices in
vino coquendi, miscendique cum cerato
5 sunt, quod ex rosa factum sit: vel cerae &
adipis suillae tantundem una liquandum,
deinde his vinum miscendum, atque ubi,
quod ex eo impositum est, incaluit, detra-
hendum, & subinde aliud imponendum est.

10 Si vero tumores etiam obcaluerunt, &
dolent, levat spongia imposita, quae subinde
ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida expri-
mitur; aut pari portione inter se mista,
pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea
15 manibus pedibusque ¹ malagmata. Quod
si nihil superimponi dolor patitur, id, quod
fine tumore est, fovere oportet spongia,
quae in aquam calidam demittatur, in qua
vel papaveris cortex, vel cucumeris silve-
20 stris radix decocta sit; tum inducere arti-
culis crocum cum succo papaveris & ovillo
lacte.

At si tumor est, foveri quidem debet
aqua egelida, in qua lentiscus, aliave ex
25 reprimentibus verbenae decocta sit: induci
vero medicamentum ex nucibus amaris
cum aceto tritis; aut ex cerussa, cui con-
tritae herbae muralis succus sit adjectus. La-
pis etiam, qui carnem edit, quem *ραγνός*
30 ² Graeci vocant, excisus sic, ut pedes ca-
piat, demissos eos, cum dolent, retentosque
ibi levare consuevit. Ex quo in Asio ² sepul-
chra faciunt. Et lapidi Asio ³ gratia est ad
juvandum.

Ubi

l. 4. M. F. P. quae composita. l. 16. M. P. om. dolor. l. 24. M. calida. P. congelida. l. ead. M. om. ex. l. 29. F. M. P. carnem exedit. l. 33. M. F. P. Asia. l. ead. M. F. Tasio. l. 34. F. M. P. om. ad juvandum.

¹ Nicol. Myreps. Sect. XXXIV. c. 10, 11. Scrib. Larg. c. 41. Comp. 158, 159. ² Plin. H. N. XXXVI. 17. ³ Plin. loco cit. Oribas. Synopsis. II. 56.

Ubi dolor & inflammatio se remiserunt ,
 (quod intra dies triginta fit, nisi vitium ho-
 minis accessit) modicis exercitationibus, ab-
 stinentia, unktionibus lenibus utendum est
 sic, ut etiam cum acopo, vel liquido cerato 5
 cyprino articuli perfricentur. Equitare po-
 dagricis quoque alienum est.

237, 9. Quibus vero articulorum dolor certis
 temporibus revertitur, hos ante & curioso
 victu cavere oportet, ne inutilis mate- 10
 ria corpori supersit: & crebriore vomitu,
 & si quis ex corpore metus est, vel, alvi
 ductione uti, vel lacte purgari. Quod Era-
 sistratus in podagricis expulit; ne in infe-
 riores partes factus cursus pedes replet: 15
 cum evidens sit omni purgatione non su-
 periora tantummodo, sed etiam inferiora
 exinaniri.

C A P. XXV.

De Refectione convalescentium a morbo. 20

Ex quocunque autem morbo quis con-
 valescit, si tarde confirmatur, vigila-
 re prima luce debet; nihilominus in
 lecto conquiescere: circa tertiam horam le-
 niter unctis manibus corpus permulcere. 25
 Deinde delectationis causa, quantum juvat,
 ambulare, circumcisa omni negotiosa actio-
 ne. Tum gestari diu: multa fricatione uti:
 loca, coelum cibos saepe mutare. Ubi triduo
 quatrduove vinum bibit, uno aut etiam 30
 altero die interponere aquam. Per haec
 enim fiet, ne in vitia tabem inferentia inci-
 dat, & ut mature vires suas recipiat. Cum
 vero

l. 2. M. F. P. quadraginta. l. 5. F. M. P. om. cum.
l. 20. M. F. P. ignorant De Refectione convalescentium
a morbo. l. 21. F. M. P. invalescit. l. 24. M. F. P. leviter.
l. 27. M. F. P. negotiosa cogitatione vel actione.

Aph. VI. 49. 1 Libro quo de Podagra scripsit. Caelius
Aurelia 1. Tard. Pass. II. 2. in fine.

vero ex toto convaluerit , periculose vitae genus subito mutabit , & inordinate aget. Paulatim ergo debebit , omisſis his legibus , eo tranſire , ut arbitrio ſuo vivat. †

5 LIBER QUINTUS.

P R A E F A T I O.

DIXI de his malis corporis , quibus victus ratio maxime sub- 3, 29.
venit. nunc tranſeundum eſt ad
10 eam medicinae partem , quae magis medicamenti pugnabit.
His multum antiqui auctores tribuerunt , & Erasiſtratus , & hi qui ſe *επιτετακται* nomina-
verunt ; praecipue tamen † Herophilus , deduc-
15 tique ab illo viri ; adeo ut nullum morbi ge-
nus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt , qualia ſunt vel Zenonis , vel
Andreae , vel Apollonii , qui Mus cognomi-
20 natus eſt. Horum autem uſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit ; &
cum omnia fere medicamenta ſtomachum 29, 7.
laedant , malique ſucci ſint , ad ipſius victus 85, 7.
rationem potius omnem curam ſuam trans- 84, 25.
25 tulit. Verum , ut illud in plerisque mor-
bis utilius eſt , ſic multa admodum corpori-
bus noſtris incidere conſuerunt , quae ſine
medicamenti ad ſanitatē pervenire non
poſſunt. Id ante omnia ſcire convenit ,
30 quod omnes medicinae partes ita connexae
ſunt , ¹ ut ex toto ſeparari non poſſint : ſed ab
eo

1. 5. M. F. P. praeponit *Corn. Cel. de Medicina. l.*
6. a. M. F. P. abeſt *Praefatio. l. 13. F. ii. l. 29. F.*
M. P. illud. l. 30. M. F. P. innexae.

1 Scribon. Larg. c. 68.

eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet; sic illa, quae praecipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quae multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac saepe simplicia opitulentur, saepe mista; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & misturas eorum: quo minor ipsam curationem exsequentibus mora sit.

C A P. I.

De simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta sunt: 15
& primo de his, quae Sanguinem
supprimunt.

SANGUINEM supprimunt, atramentum sutorium, quod Graeci *χάλκανθον* appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plumbum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta vel cimolia vel figularis, misy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, squama & ferri & aeris; atque hujus quoque 25
 293, 21. duae species sunt, alia tantum aeris, alia rubri aeris.

C A P. II.

Quae vulnus glutinent.

GLUTINANT vulnus, myrrha, thus, 30
 gummi, praecipueque acanthinum, psyllium, tragacantha, cardamomum; bul-

l. 3. M. F. P. & l. 11. M. F. P. ipsius. l. ead. M. F. P. curationis. l. 15. M. F. P. sunt. l. 25. Et utriusque ferri legendum dicit Rubeus, p. 193. l. 29. M. F. glutinant.

bulbi, lini semen, nasturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contusae cum testis suis cochleae, mel coctum, sponsia vel ex aqua frigida, vel ex 293, 20.
5 vino, vel ex aceto expressa: ex iisdem lana succida, si levis plaga est; etiam ¹ aranea.

Reprimunt, alumen & scissile, quod ² vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum
10 futorium.

C A P. III.

Quae concoquant, & moveant pus.

CONCOQUUNT & movent pus, nardum, myrrha, costus, balsamum, galbanum, propolis, styrax, thuris & fuligo
15 & cortex, bitumen, pix, sulphur, resina, sebum, adeps, oleum.

C A P. IV.

Quae aperiant vulnera. 2

20 **V**ULNERA aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ³ ἀνάσπον Graece dicitur, cinnamomum, balsamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albae violae, bdellium, galbanum, resina
25 terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia, sulphur, alumen, rutae semen.

C A P. V.

Quae purgent.

30 **P**URGANT, aerugo, auripigmentum, quod ⁴ ἀρσενικόν a Graecis nominatur (huic autem

l. 7. M. F. P. om. reprimunt. l. 12. M. F. concoquant. l. ead. M. F. movent. l. 19. M. F. aperiunt. l. 21. M. F. P. ἀνάσπον. l. 26. F. chamaepitis. l. 29. M. F. purgant.

¹ Petron. Sat. c. 58. ² Oribas. Synops. II. 42. 47.

tem & sandarachae in omnia eadem vis;
 sed validius est) squama aeris, pumex, iris,
 balsamum, styrax, thus, thuris cortex, re-
 sina, & pinea, & terebinthina liquida, oenan-
 the, lacerti stercus, sanguis columbae, & 5
 palumbi, & hirundinis, ammoniacum,
 bdellium (quod in omnia idem, quod am-
 moniacum, potest; sed hoc valentius est)
 abrotonum, ficus arida, coccum gnidium,
 scobis eboris, omphacium, radícula, coa- 10
 gulum, sed maxime leporinum (cui eadem,
 quae caeteris coagulis, facultas, sed utique
 validior est) fel taurinum, vitellus crudus,
 cornu cervinum, gluten, mel crudum, misy,
 chalcitis, crocum, uva taminia, spuma 15
 argenti, galla, squama aeris, lapis haema-
 tites, minium, costum, sulphur, pix cruda,
 sebum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenti-
 cula, ervum.

C A P. VI.

20

Quae rodant.

RODUNT, alumen liquidum, sed magis
 rotundum, aerugo, chalcitis, misy,
 squama aeris, sed magis rubri, aes com-
 bustum, sandaracha, minium sinopi- 25
 cum, casia, balsamum, myrrha, thuris cor-
 tex, galbanum, resina, terebinthina liquida,
 piper utrumque, sed rotundum magis, car-
 damomum, auripigmentum, calx, nitrum,
 & spuma ejus, apii semen, narcissi radix, 30
 omphacium, alcyonium, oleum ex amaris
 nucibus, allium, mel crudum, vinum, len-
 tiscus, squama ferri, fel taurinum, scam-
 monea,

L. 2. M. F. P. validior. l. 4. F. oenanche. l. 8. M. F. P. om. hoc. l. 12. F. M. P. ubique. l. 13. M. F. P. om. taurinum. Post gluten inserunt taurinum M. P. l. 14. M. F. misyos. P. misyos. l. 15. M. F. taminia. l. ead. M. P. abrotonum. l. 21. M. F. rodunt. l. 26. M. F. P. galla. l. 27. M. P. P. humida. l. 31. M. omphacium.

3 Casaubonus ad Capitolum in Verum, pag. 436.

monea, uva taminia, cinnamomum, styrax, ruthae semen, resina, narcissi semen, sal, nuges amarae, ut oleum earum, atramentum futorium, chryfocolla, concharum cinis.

5

C A P. VII.

Quae exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciae succus, hebenus, aerugo, squama aeris, chryfocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, spuma
10 argenti, hypocistis, diphryges, sal, auripigmentum, sulphur, eruca, sandaracha, salamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum futorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lacticae
15 marinae, quae *τιδυνακός* a Graecis nominatur, fel, thuris fuligo, spodium, lenticula, mel, oleae folia, marrubium, lapis haematites, & Phrygius, & Asius, & scissilis, misy, vinum, acetum.

20

C A P. VIII.

Quae adurant. 2

ADURUNT, auripigmentum, atramentum futorium, chalcitis, misy, aerugo, calx, charta combusta, sal, squa
25 ma aeris, fex combusta, myrrha, stercus & lacerti, & columbae, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque (quod proximo capite supra comprehensum est) veratrum &
30 album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, salamandra, eruca, sandaracha, uva taminia, chryfocolla, ochra, alu-

1. 1. M. F. *taminia*. l. 2. M. F. P. *cicutae*. l. ead. M. F. P. *fel*. l. 3. M. F. P. *oleumque*. l. 4. M. P. *veratrum*. l. 6. M. F. *exedunt*. l. 11. M. F. P. *cicuta*. l. 16. F. M. P. *nominatur*, *alcyonium fel*. l. 18. M. F. *Tasius*. l. 21. M. F. *adurant*. l. 32. M. F. *taminia*.

2 Plin. H. N. XXXVI. 19. 2 Oribas. Synopf. II. 48.

alumen scissile, ovillum stercus, oenanthe.

C A P. IX.

Quae crustas ulceribus inducant.

EADEM fere crustas ulceribus tanquam igne adustis inducunt, sed praecipue 5 chalcitis, utique si cocta est, flos aeris, aerugo, auripigmentum, misy, & id quoque magis coctum.

C A P. X.

Quae crustas ulceribus resolvant.

10

CRUSTAS vero has resolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum est.

C A P. XI.

Quae discutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.

15

AD discutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime possunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, 20 fanfucus, cyperus, lac, fertula campana, ferpyllum, cupressus, cedrus, iris, viola purpurea, narcissus, rosa, crocum, prasium, juncus quadratus, nardum, cinnamomum, casia, ammoniacum, cera, refina, uva 25 timinia, spuma argenti, styrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narcissi semen, bitumen, † sordes ex gymnasio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, sulphur. 30

l. 3. M. F. inducant. l. 10. M. quo. l. ead. M. F. resolvunt. l. 18. F. coierunt. l. 21. M. F. P. cyprius. l. 23. M. F. P. passum. l. 25. M. F. timinia.

C A P. XII.

Quae evocent, & educant

EVOCAT & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini semen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, resina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, stercus columbae, pumex, farina lolii, grossi in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, sal.

10 C A P. XIII.

Quae exasperata laeuent.

LAEVANT id, quod exasperatum est, spodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

15 C A P. XIV.

Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.

CARNEM alunt, & ulcus implent, resina pinea, ochra Attice, mel, asteriace, cera, butyrum. 255, 27.

20 C A P. XV.

Quae molliant.

MOLLIUNT, aes combustum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, 25 sebum, adeps, oleum, ficus arida, sesamum, fertula Campana, narcissi & radix & semen, rosae folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis, stimmi, pix, cochlea cocta, cicutae semen, plumbi re- 30 trimentum, σκαρίαν μολύβδον Graeci vocant, 267, 17.

l. 2. M. F. evocant. l. ead. M. F. educunt. l. 12. F. M. P. laevat. l. 16. M. F. nutriunt. l. ead. M. F. implent. l. 17. M. F. P. alit. l. ead. M. F. P. implet. l. 18. M. F. Astericae, vel, asterace. l. 21. M. F. molliunt. l. 28. M. F. stlebis. P. stibi. l. 29. M. F. P. recrementum.

1 Gorraeus Defin. Medic. V. ὥχρεα.

cant, panaces, cardamomum, galbanum, resina, uva taminia, styrax, iris, balsamum, fordes ex gymnasio, sulphur, butyrum, ruta.

C A P. XIV.

Quae cutem purgent.

5

CUTEM purgat mel, sed magis, si est cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

C A P. XVII.

10

De misturis simplicium rerum; & de ratione ponderum.

EXPOSITIS simplicibus facultatibus, dicendum est, quemadmodum misceantur, quaeque ex his fiant. Miscentur 15 autem varie, neque hujus ullus modus est, cum ex similibus alia demantur, alia adjiciantur; iisdemque servatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia non ita multiplex sit, innumerabilia 20 misturarum genera sunt; quae comprehendere si possent, tamen esset supervacuum. Nam & iidem effectus intra paucas compositiones sunt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile est. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobilissimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel desiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam sic, ut tamen, quae magis communia sunt, simul jungam. Si qua singulis, vel etiam paucis commo- 30

l. 1. M. F. panacis. l. 2. M. F. taminia. l. 5. M. F. purgant. l. 6. M. item. l. 12. M. F. P. addunt & quid malagma & emplastrum & pastillus inter se differant. l. 15. M. F. P. om. que. l. 17. M. F. P. parvis. l. ead. M. P. panacis accommodata.

modata sunt, in ipsorum locum differam.

Sed & ante sciri volo, † in uncia pondus denariorum septem esse. Unius deinde denarii pondus dividi a me in sex partes, id est sextantes, † ut idem in sextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ἑξάγων 2 appellant. Is ad nostra pondera 3 relatus paulo plus dimidio scrupulo facit.

10 2. Quid + Malagma, & Emplastrum, & Pastillus inter se differant.

Malagmata vero, atque emplastra, pastillique, quos τροχίσκος Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque
15 etiam furculis, emplastra pastillique magis ex quibusdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contusa abunde mollescunt: nam super integram cutem injiciuntur: laboriose vero conteruntur ea, ex quibus em-
20 plastra pastillique fiunt; ne laedant vulnera, cum imposita sunt. Inter emplastrum autem & pastillum hoc interest, quod emplastrum utique liquati aliquid accipit: in pastillo tantum arida medicamenta aliquo
25 humore junguntur. Tum emplastrum hoc modo fit. Arida medicamenta per se teruntur: deinde mistis his instillatur aut acc-
tum, aut si quis alius non pinguis humor accessurus est; & ea rursus ex eo teruntur.
30 Ea vero, quae liquari possunt, ad ignem simul liquantur; & si quid olei misceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta sunt, quae separatim fieri debuerunt, in

1. 2. M. F. P. antea. l. 5. M. F. P. sexuncias. l. cad. M. F. P. sexuncia. l. 7. M. F. P. id. l. 7. M. F. P. relatum. l. 9. M. F. P. ignorant Quid malagma, & emplastrum, & pastillus inter se differant. l. 14. M. F. odoribus.

1 Rhod. de Ponderib. p. 24. 2 Rhod. de Ponderib. p. 27. 3 Rhod. de Ponder. p. 24. 4 Reines. Variar. Lect. II. 8. 187.

in unum omnia miscentur. At pastilli haec ratio est. Arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur, & rursus coacta, inarescunt: atque, ubi utendum est, ejusdem generis humore diluuntur. Tum emplastrum imponitur, pastillus illinitur, aut alicui molliori, † aut cerato miscetur.

CAP. XVIII.

De Malagmatis. †

10

1. *Malagma adversus calidas podagras.*

His cognitis, primum malagmata subjiciam; quae fere non sunt refrigerandi; sed calefaciendi causa reperta. Est tamen, quod refrigerare potest; ad calidas podagras aptum. Habet gallae & immaturae & alterius, coriandri seminis, cicutae, lachrymae aridae, gummi, singulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod *πικλυμένον* Graeci vocant, selibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quaedam digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae *ἐπισπαστικά* vocantur: pleraque certis partibus membrorum accommodata sunt.

15

2. *Malagma ad materiam extrahendam.* 25

Si materia extrahenda est, ut in hydro-pico, in lateris dolore, in incipiente abscessu, in suppuratione quoque mediocri, aptum est id, quod habet resinae aridae, nitri, ammoniaci, galbani, singulorum p. *. cerae p. *. Aut in quo haec sunt: aeruginis rasae, thuris, singulorum p. ii. *. ammoniaci

30

l. 3. M. F. P. aut. l. cad. M. F. coquuntur. l. 4. M. F. P. P. cocta. l. 11. M. F. P. adversum. l. 15. M. F. P. possit. l. 23. M. F. P. certis magis partibus. l. 31. M. F. pondo. l. cad. M. F. cerae pondo.

moniaci salis p. vi. * squamae aeris, cerae, singulorum p. viii. * resinae aridae. p. xii. * aceti cyathus. Idem praestat cumini farina cum struthio, & melle p. ii. *.

5 3. *Malagma ad jecur dolens.*

Si jecur dolet, id in quo est balsami lachrymae p. xii. * costi, cinnamomi, cassiae, corticis, myrrhae, croci, junci rotundi. balsami seminis, iridis illyricae, cardamomi, amomi, nardi, singulorum. p. xvi. *. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati crassitudo sit. Et hujus quidem recentis usus est: si vero servandum est, resinae terebinthinae p. xvi. *. cerae p. x. *. ex
15 vino leni contunduntur, & cum eo miscentur.

4. *Malagma ad lienem.*

At, si lienis torquet, glandis, quam *μυροβόλον* Graeci vocant, cortex & nitrum paribus portionibus contunduntur, respergunturque aceto quam acerrimo: ubi cerati crassitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, inlinitur, & sic imponitur, supraque farina ordeacea injicitur:
25 sed manere ibi non amplius sex horis debet, ne lienem consumat: fatiusque est id bis, aut ter fieri.

5. *Malagma commune pluribus.*

Commune autem & jecinori, & lieni, & abscessibus, & strumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque suppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lysias composuit ex his: opopanax, galbani, resinae, singulorum p. ii. *. ammonia-

l. 7. M. P. cassiae. l. 11. M. F. nardium. l. 15. M. F. P. ignorant & cum eo miscentur. l. 18. M. F. P. om. *μυροβόλον*. l. 22. M. F. P. antea. l. 23. M. P. illinitur. l. 28. M. F. P. om. *malagma commune pluribus*. l. 29. M. F. P. communem. l. 33. M. F. P. *hyssopi*. l. ead. M. F. P. *opopanax, styracis galbani*.

moniacy, bdellii, cerae, fevi taurini, iridis aridae p. 1111. *. cachryos acetabulo, piperis granis ¹ quadraginta. quae contrita irino unguento temperantur.

6. *Malagma ad laterum dolorem.*

5

Ad laterum autem dolores compositio est ² Apollophanis: in qua sunt resinae terebinthinae, thuris fuliginis, singulorum p. 1v. *. bdellii, ammoniaci, iridis: fevi aut vitulini, aut caprini a renibus, visci, singulorum p. 1v. *. Haec autem omnem dolorem levat, dura emollit, mediocriter calefacit.

7. *Ad idem Andreae.*

Ad idem valet Andreae quoque malagma, quod etiam resolvit, humorem educit, ¹⁵ pus maturat, ubi id maturum est, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodest impositum minutis majoribusque abscessibus: item articulis, & coxis, & pedibus dolentibus: item, si quid in corpore collisum est, reficit: praecordia quoque dura & inflata emollit: ossa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor potest. Id habet cerae p. xi. *. visci, fycamini, quam ²⁵ alias fycomorum vocant, lachrymae, singulorum p. i. *. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, xylobalsami, thuris masculi, myrrhae, resinae aridae, singulorum p. x. *. pyrethri, cocci gnidii, ³⁰ spumae nitri, salis ammoniaci, radicis aristolochiae Creticae, cucumeris agrestis radicis, resinae terebinthinae liquidae, singulorum

l. 2. M. F. P. cachryos. l. 5. M. F. P. dolores. l. 9. M. F. P. om. aut. l. 10. M. F. P. ficci. l. 11. M. F. P. eadem. l. 12. F. P. levant. l. ead. M. F. P. emolliunt. l. ead. M. F. P. faciunt. l. 13. M. F. P. om. Ad idem Andreae. l. 14. M. F. P. latus. l. ead. M. F. P. malagma, est quod. l. 19. M. F. P. articulis, ideoque &. l. 24. M. F. om. *. l. 26. M. F. P. XI. l. 31. M. P. aristolochiae Creticae radicis. l. 32. M. F. P. radicis ex cucumere agresti resinae.

¹ Rhod. de Pond. p. 26. ² Orib. Syn. III. C. Aur. A. M. II. 24. dicitur Polyarchion Marc. de M. c. xx. Æg. vii. 18.

lorum p. xx.*. quibus adjicitur unguenti irini, quantum satis est ad ea mollienda, atque cogenda.

8. *Malagnata ad resolvenda, quae adstricta sunt; & mollienda, quae dura sunt; & digerenda, quae coeunt.*

Praecipuum vero est ad resolvenda, quae adstricta sunt, mollienda, quae dura sunt, digerenda, quae coeunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, resinae liquidae, pares portiones.

9. *Aliud malagma ad eadem.*

- 15 Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quasi recrementum ejus est, p. iv.*. ammoniaci thymiamatis, cerae, singulorum p. xxx.*. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum rosa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. *Malagma Moschi ad molliendum.*

- Proprie etiam dura mollit id, quod Moschi esse dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis p. iiii.*. cerae, ammoniaci thymiamatis trientes¹, picis aridae p. ii.*. aceti heminas tres.

11. *Malagma Medi ad digerenda, quae coeunt.*

- Fertur etiam ad digerenda, quae coeunt, † sub auctore Medo: quod habet cerae p. iiii.*. panacis p.*. semis, squamae aeris, aluminis rotundi, item scissilis, singulorum p. i.*. plumbi combusti p. i.*. & semis.

12. *Malagma Panthemii ad eadem.*

Ad eadem Panthemus utebatur, calcis.
p.*.

l. 15. M. croci malagmatis. P. crocimagnatis. l. 17. F. om. thymiamatis. l. 18. M. F. P. XX. l. 24. M. F. 2. l. 25. M. F. om.*. P. iiii.*. l. 29. M. F. 2. l. 30. M. F. om.*. l. 31. M. F. om.*. l. 32. M. F. om.*.

1 Rhodius de Ponderib. p. 12.

p. *. semis, sinapis contriti, item foeni graeci, aluminis, singulorum p. i. *. fevi bibuli p. ii. *. & semis.

13. *Malagma ad strumas.*

Ad strumam multa malagmata invenio. 5
Credo autem, quo pejus id malum est, minusque facile discutitur, eo plura esse tentata; quae in personis varie responderunt. Andreas auctor est, ut haec misceantur: urticae feminis p. i. *. piperis rotundi, 10
bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, resinae aridae, singulorum p. iv. *. resinae liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi: lactucae marinae feminis, sulphuris ignem non experti, quod ἀπυργόν vocatur, pares 15
portiones.

14. *Aliud Miconis ad idem.*

Hoc autem Miconis est: fecis aridae, acetii, spumae nitri, salis ammoniaci, sinapis, cardamomi, radicis cucumeris silvestris, re- 20
sinae, singulorum p. iv. *. Quae ex leni vino contunduntur.

15. *Aliud Malagma ad idem valens.*

Expeditiუს ad idem fit, quod habet visci, felini stercoreis, resinae, sulphuris ignem 25
non experti pares portiones. Et in quo est sulphuris p. i. *. lapidis, quem pyriten vocant, p. iv. *. cumini 2 acetabulum. Item in quo est lapidis ejusdem pars una, sulphuris duae partes, resinae terebinthinae partes tres. 30

16. *Malagma ad strumam, & phymata.*

Arabis autem cujusdam est ad strumam, & orientia tubercula, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, salis am-
monia-

l. 1. M. F. om. *. l. 2. M. F. om. *. l. 3. M. F. P. om. ii. *. l. 15. M. F. P. om. pares portiones. l. 20. M. F. P. radicis ex cucumere sylvestri. l. 21. M. F. P. viii. l. 23. M. om. ad idem. l. 25. M. F. semeni.

1 Plin. H. N. XX. 23. Mictionis, ubi alii Myconis, meminit. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 34.

moniaci, thuris, resinae & liquidae & aridae,
 crocomagmatis, cerae, singulorum p. i. *.
 lapidis ejus, quem *πυρίτην* vocant, p. iv. *.
 quibus quidam adjiciunt sulphuris p. ii. *.

5 17. *Malagma ad strumam, & tubera, &*
καρκινώδη.

Est etiam proficiens in struma; & in his
 tuberibus, quae difficulter concoquuntur;
 & in his, quae *καρκινώδη* vocantur, quod ex
 10 his constat: sulphuris p. ii. *. nitri p. iv.
 *. myrrhae p. vi. *. fuliginis thuris p. *. se-
 mis, salis ammoniaci p. iii. *. cerae p. i. *.

18. *Malagma Protarchi ad parotidas,*
& favum, & mala ulcera.

15 Protarchus autem ad *παρωτίδας* atque tu-
 bercula, quae *μελικηρίδες*, id est favi, vel
φύματα nominantur, item mala ulcera, pu-
 micis, resinae pineae liquidae, thuris fuligi-
 nis, spumae nitri, iridis, singulorum p.
 20 viii. *. cum cerae p. ix. *. miscebat, hisque
 olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. *Malagma adversus panum, &*
phymata.

At adversus panum, tum primum orien-
 25 tem quod *φύμαλον* Graeci vocant, & omne
 tuberculum, quod *φύμα* nominatur, mis-
 cetur ochra, quae Attice nominatur, cum
 duabus partibus similae, hisque, dum con-
 tunduntur, subinde mel instillatur, donec
 30 malagmatis crassitudo sit.

20. *Malagma adversus phymata.*

Discutit etiam omne tuberculum, quod
φύμα vocatur, id, quod habet calcis, spu-
 mae nitri, piperis rotundi, singulorum p.
 i. *.

*l. 2. M. F. crocomagmatis. l. 4. M. F. om. *. l. 6. M. P.*
*καρκινώδης. l. 12. M. F. 2. l. cad. M. l. om. *. l. 15.*
M. F. P. eaque. l. 16. M. F. P. μελικηρίδης. l. 25. M. F.
φύμαλον. l. 28. M. F. P. om. dum. l. 29. M. F. P.
contunditur.

I. *. galbani p. II. *. falis p. IV. *. quae excipiuntur cerato ex rosa facto.

21. *Malagma ad supprimendum omne, quod abscedit.*

Supprimit quoque omne, quod abscedit, 5 id, in quo est galbani, fabae fressae, singulorum p. I. *. myrrhae, thuris, corticis ex radice capparis, singulorum p. IV. *. Satisque omnia abscedentia digerit murex combustus, & bene contritus, aceto subinde ad- 10 jecto.

22. *Malagma ad sanguinem supprimendum.*

At, si plus satis sanguis subit, recte imponitur, quod adversus phymata quoque 15 potest. Constat ex his: bdellii, styracis, ammoniaci, galbani, resinae & aridae & liquidae pineae: item ex lentisci, thuris, iridis, singulorum p. II. *.

23. *Malagma ad carcinomata & phymata lenienda.* 20

Carcinomata vero & phymata commode his leniuntur: galbani, visci, ammoniaci, resinae terebinthinae singulorum p. I. *. sevi taurini p. *. semis, fecis combustae quam maxima portione, dum id siccius non 25 faciat, quam esse malagma oportet.

24. *Malagma ad faciem contusam ejusque livorem.*

Quod si facie contusa livor subcruentus est, haec compositio nocte & die imposita 30 tollit. Aristolochiae, thapsiae, singulorum p. II. *. bdellii, styracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, resinae aridae, & ex lentisco liquidae, thuris masculi, iridis Illyricae, cerae, singulorum p. IV. *. Eidem faba quoque imposita proficit.

25.

*l. 4. M. F. P. que. l. 6. M. F. ex radice capparis, corticis. l. 12. M. F. P. supprimendum & phymata. l. 13. M. F. P. om. plus. l. 19. M. F. P. carcinodas. l. 21. M. F. P. carcinodae. l. 23. M. F. P. in singulis. l. ead. M. F. om. *. l. 27. M. F. P. ad livorem faciei contusae.*

25. *Malagmata ἀνασφωμωτικά ad aperiendum.*

Sunt etiam quaedam malagmata, quae ἀνασφωμωτικά Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale est, quod ex his constat: piperis longi, spumae nitri, singulorum p. II. *. erysimi p. IV. *. quae cum melle miscentur. Idoneaeque etiam strumae aperiendae sunt. Ejus generis, vehementiusque ex his est, quod habet calcis p. IV. *. piperis grana sex, nitri, cerae, singulorum p. x. *. mellis p. III. *. olei heminam. 282.

26. *Miconis Malagma, ad resolvendum aperiendumque ac purgandum.*

Miconis quoque est, quod resolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, sulphur, nitrum, pumicem, pari pondere; quibus tantum picis, & cerae adjicitur, ut fiat cerati crassitudo.

27. *Malagma ad ossa & nervos.*

Ad ossa autem Aristogenis, fit ex his: sulphuris p. I. *. resinae terebinthinae, nitri spumae, & ex scilla partis interioris, plumbi eloti, singulorum p. II. *. thuris fuliginis p. VIII. *. ficus aridae quam pinguissimae, sevi taurini, singulorum p. VIII. *. cerae p. XII. *. iridis Macedonicae p. VI. *. sesami fricti acetabulum. maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit.

28. *Malagma Euthylei ad articulos, & ad omnem dolorem.*

Euthylei quod est, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad vesicae, & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Graeci nominant, conveniens, habet fuligina.

l. 1. M. F. P. stomachica. l. 3. M. F. P. stomachica. l. 9. M. P. est, id quod. l. 11. M. F. 2. l. 12. M. Niconis. l. 14. M. Niconis. l. 16. M. F. P. paribus portionibus. l. 26. M. F. P. xi. l. ead. M. Macedonia. l. 28. M. F. P. om. hoc. l. 31. M. F. P. igitur Euthylei. l. ead. M. F. Pom. quod. l. 34. M. F. P. om. conveniens. l. ead. M. F. P. conveniens quod habet.

liginis thuris acetabulum, resinae tantundem, galbani sine furculis sescunciam, ammoniaci, bdellii, singulorum p. *. cerae p. *. femis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, singulorum 5 p. xiv. *. resinae liquidae p. vi. *. cerae p. xvi. *.

29. *Malagma Sofagorae ad dolores articulorum.*

Ad dolores articulorum Sofagorae: plumbi combusti, papaveris lachrymae, corticis 10 hyoscyami, styracis, peucedani, sevi, resinae, cerae par pondus.

30. *Chrysippi Malagma, ad idem valens.*

Est & Chrysippi: resinae liquidae, sandarachae, piperis, singulorum p. xii. *. quibus 15 cerae paululum adjicitur.

31. *Ctesiphontis Malagma ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & strumam.*

Ctesiphontis: cerae Creticae, resinae terebinthinae, nitri quam ruberrimi, singulorum 20 p. *. femis, olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, instillata aqua, teritur, & cum sextario ejus incoquitur, donec omnis humor consumatur. Prodest vero ea compositio etiam ad parotidas, phymata, 25 strumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

32. *Malagma ad articulos.*

Ad articulos, fici quoque aridae partem nepetae mistam; vel uvam taminiam sine seminibus cum pulegio recte aliquis imponit. 30

33. *Malagma Aristonis, adversus podagras*

& recentia phymata, & omnes dolores.

Eadem podagrae praesidio sunt. Sed ad eam

*l. 3. M. F. 2. P. iiii. l. ead. M. F. om. *. l. 12. M. F. P. pares portiones. l. 14. M. F. P. om. est & l. 16. M. P. paulum. l. 17. M. Ctesiphontis. l. 19. M. Ctesiphontis. l. 21. M. F. om. *. l. 24. M. P. potest. l. 29. M. F. P. aridi. l. 30. M. F. taminiam. l. 34. M. F. praesidia.*

eam fit Aristonis quoque, quod habet
nardi, cinnamomi, cassiae, chamaeleontis,
junci rotundi, singulorum p. viii. *. sevi
caprini ex irino liquati p. xx. *. iridis p. i.
5 *. quae in aceto quam acerrimo jacere per
xx. dies debet. Idem autem etiam recen-
tia phymata doloresque omnes discutit.

34. *Theoxeni Malagma ad pedum dolores.*

At Theoxenus ad pedum dolores, sevi
10 a renibus partem tertiam, salis partes duas
miscebat, hisque membranulam illitam
imponebat; tum superinjiciebat ammoniacum
thymiana in aceto liquatum.

35. *Numenii Malagma ad podagram, caete-
15 rosque articulos induratos.*

At Numenius podagram, caeterosque
articulos induratos hoc mollebat: abroto-
ni, rosae aridae, papaveris lachrymae, sin-
gulorum p. iii. *. resinae terebinthinae
20 p. iv. *. thuris, spumae nitri, singulorum
p. viii. *. iridis, aristolochiae, singulorum
p. xii. *. cerae p. iii. *. quibus adjicitur
cedriae cyathus unus, olei laurini cyathi
tres, olei acerbi sextarius.

25 36. *Dexii Malagma, si quando callus in
articulis increvit.*

Si quando autem in articulis callus incre-
vit, Dexius docuit imponere, calcis p. iv.
*. cerussae p. viii. resinae pineae p. xx. *.
30 piperis grana xxx. cerae p. ii. *. Quibus,
dum contunduntur, hemina vini lenis instil-
latur.

*l. 2. M. P. cassiae. l. 8. M. F. P. Theoxeni. l. 9. M.
F. P. Theoxenus. l. 13. M. F. Thymiana. l. 22. M. F.
om. *. l. 23. P. cedri. M. F. lauri. l. 30. M. F. 2.*

Ex emplastris autem nulla majorem
 usum praestant, quam quae cruentis
 protinus vulneribus injiciuntur. *ἐναυμα* Graeci
 vocant. Haec enim reprimunt inflam-
 mationem, nisi magna vis eam cogit; at-
 que tum illius quoque impetum minuunt,
 & glutinant vulnera, quae id non patiuntur,
 & cicatricem iisdem inducunt. Constant
 autem ex medicamentis non pinguibus,
 ideoque *ἀλίπαντοι* a Graecis nominantur.

1. *Barbarum Emplastrum nigrum, quod cruen-
 tis protinus vulneribus injicitur.*

Optimum ex his est, quod Barbarum² no-
 minatur. Habet enim aeruginis rase p. xii.
 *. spumae argenti p. xx. *. aluminis, picis
 aridae, resinae pineae aridae, singulorum p. i.
 *. quibus adjiciuntur olei & aceti singulae
 heminae.

2. *† Choacōn Emplastrum nigrum, ad idem valens.*

Alterum ad idem, quod Choacōn vocant,
 habet spumae argenti p. x. *. resinae aridae
 tantundem. sed spuma prius ex tribus olei
 heminis coquitur. His duobus emplastris
 color niger est. qui fere talis fit, ex pice
 atque resina: ut ex bitumine nigerrimus:
 ex aerugine, aut aeris squama, viridis: ex
 minio ruber; ex cerussa, albus.

3. *Basilicon Emplastrum nigrum ad idem.*³

Paucae admodum compositiones sunt,
 in quibus aliquid misturae varietas novat.
 Ergo id quoque nigrum est, quod *βασιλικόν*

l. 8. M. F. P. om. tum. l. 9. M. F. P. tum. l. ead. M.
 F. P. om. non. l. 10. M. F. P. om. & l. 12. M. F. P. ali-
 pene. l. 15. M. F. P. vocatur. l. 16. M. F. P. om. enim.
 l. 23. M. F. P. xc. l. 27. M. F. P. at.

1 P. Aegineta VII. 17. 2 Scribon. Larg. c. LXXVII
 c. 207. 3 Oribas. Synops. III.

κόν nominatur. Habet opopanax p. i. *. galbani p. ii. *. picis, & resinae singulorum p. x. olei dimidium cyathum.

4. *Smaragdinum Emplastrum ad idem.*

- 5 At, quod perviride est, Smaragdinum appellatur, in quo sunt resinae pineae p. iii. *. ceræ p. i. *. aeruginis, p. *. semis, thuris pollinis p. ii. *. olei tantundem, & aceti, quo pollen & aerugo in unum cogantur.

10 5. *Emplastrum rufum ad idem.*

- Est etiam coloris fere ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. i. resinae p. ii. *. squamæ aeris p. iii. *. spumæ argenti p. xx. *. ceræ p. c. *. olei heminam.

6. *Παρεσθητικόν Emplastrum ad idem.*

- Praeterea est, quod *παρεσθητικόν* a glutinando vocant. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis p. iv. *. spumæ argenti p. iv. *. & olei veteris hemina.

7. *Cephalicum Emplastrum Philotæ, capiti conveniens.*

- Praeterea sunt quaedam generis ejusdem, quæ, quia capitibus fractis maxime conveniunt, *κεφαλικά* a Graecis nominantur. Philotæ compositio habet terræ Eretriae, chalcitidis, singulorum p. iv. *. myrrhæ, aeris combusti, singulorum p. x. *. ichthyocollæ p. vi. *. aeruginis rosæ, aluminis rotundi, misyos crudi, aristolochiæ, singulorum p. viii. *. squamæ aeris p. xx. thuris masculi p. ii. *. ceræ p. i. rosæ, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

8. *Em-*

l. 1. M. F. P. panacis. l. 3. M. F. P. xx. l. 7. M. F. om. *. l. 8. M. F. P. fuliginis. l. ead. M. F. 2. l. ead. F. M. om. &. l. 9. M. F. P. fuligo. l. 14. F. M. iv. l. 15. F. xc. l. 17. M. F. quam. l. ead. M. F. om. *Παρεσθητικόν*. l. 20. M. F. x. l. 26. M. F. P. Eritriæ. l. 29. M. F. collæ singulorum p. vi. l. 30. M. F. mysi. l. 31. M. F. x. l. 32. M. F. om. *.

2 Scribon. Larg. c. LXXXIII.

8. *Emplastrum viride ad idem valens.*

Aliud ad idem viride. Habet aeris combusti, squamae aeris, myrrhae, ichthyocolae, singulorum p. vi. * misyos crudi, aeruginis rasae, aristolochiae, aluminis rotundi, singulorum p. viii. *. cerae p. vi. olei heminam, aceti quod satis sit.

9. *Tetrapharmacum Emplastrum, ad pus movendum.* ¹

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est, & ² τετραφάρμακον a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini; si id non est, vitulini.

10. *Enneapharmacum Emplastrum ad pus movendum, & ad purgandum valens.* ¹⁵

Alterum ad idem, ³ εννεαφάρμακον nominatur; quod magis purgat. Constat ex novem rebus, cera, melle, sevo, resina, myrrha, rosa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, oesypo, butyro. Quorum quoque pondera paria miscentur.

11. *Emplastra, quibus utriusque rei facultas est.*

Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est, quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt; alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt: sed in copia rejicienda sunt; his potius adhibitis, quae id proprie, quod eo tempore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam.

Attalum Emplastrum ad vulnera.

Est igitur ad vulnera Attalum: quod habet

¹ l. 2. M. F. P. om. habet. l. 4. M. F. misy. l. 6. M. F. i. l. ead. M. F. P. hemina. l. 11. M. P. om. &. l. 21. M. F. P. hyssopo. l. ead. F. M. P. quorum ipsorum quoque. l. 23. M. F. P. ignorant Emplastra, quibus utriusque rei facultas est. l. 25. M. F. P. si. l. 26. M. P. F. sunt. l. ead. ² M. F. P. haec absunt: alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in sing. singul. inopia, utenda veniunt. l. 30. M. P. proprie id.

¹ Scribon. Larg. cap. LXXXI. c. 211. ² Casaub. ad Spart. Adrianum, c. 21. p. 192. ³ Casaub. ad Spartian. Adrian. c. 21. p. 192, 232.

bet squamæ aeris p. vi. *. thuris fuliginis p. xv. *. ammoniaci tantundem, resinae terebinthinae liquidæ p. xxv. *. fevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei sextarium.

5 *Judæi Emplastrum, fracto capiti accommodatum.*

At inter ea, quæ fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad auctorem Judæum refertur, Constat ex his:
 10 salis p. iv. *. squamæ aeris rubri, aeris combusti, singulorum p. xii. *. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, resinae aridæ, singulorum p. vi. *. resinae Colophonice, ceræ, fevi vitulini curaci, singulorum p. xx.
 15 *. additur aceti sesquicyathus, olei minus cyatho 2. Quæ *παραπρωπία* Graeci appellant, nos curata vocamus; cum ex sevo putata omnes membranulae diligenter exemptæ sunt, aut ex alio medicamento.

20 12. *Emplastra ἐπιπροσκηά.*

Sunt etiam quaedam emplastra nobilia ad extrahendum. quæ ipsa quoque *ἐπιπροσκηά* nominantur. Quale est, quod, quia lauri baccas habet, *ἄλξι δαφνιδαν* appellatur. In eo
 25 est, resinae terebinthinae p. x. *. nitri, ceræ, picis aridæ, baccarum lauri, singulorum p. xx. *. olei paululum. Quoties autem baccam, aut nucem, aut simile aliquid posuero, scire oportebit, antequam expendatur,
 30 ei summam pelliculam esse demendam.

13. *Aliud ἄλξι δαφνιδαν, ad extrahendum, & pus movendum.*

Aliud eodem nomine, quod puri quoque movendo est. Sevi vitulini, ammoniaci

R 4

l. 1. M. F. P. xvi. l. ead. om. thuris. l. 13. M. P. colophonice. l. 15. M. P. om. additur. l. ead. M. F. P. sesquicyathum. l. 16. F. M. P. cyathum. l. ead. F. M. P. om. quæ. l. 17. F. M. P. quæ. l. ead. M. F. P. vocant. l. 19. M. F. P. om. aut. l. 20. M. P. ἄλξι δαφνιδαν emplastrum ad extrahendum. l. 27. M. F. P. paulum. l. ead. M. F. P. aut. l. 33. M. F. P. eo.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. 14. 2 Rhodius de Ponderib. & Mensur. p. 35. 3 Scrib. Larg. c. LXXXVI.

niaci thymiamatis, picis, cerae, nitri, bac-
carum lauri, resinae aridae, aristolochiae, py-
rethri, pares portiones.

14. *Philocratis Emplastrum, ad extrahendum,*
& pus movendum. 5

Praeter haec, est Philocratis: quod habet
falī ammoniaci p. vii. *. aristolochiae p.
viii. *. cerae, resinae terebinthinae, fuli-
ginis thuris, singulorum p. xv. *. spumae ar-
genti p. xxxii. *. Quibus, ut pus quoque 10
moveant, iridis p. iii. *. galbani p. vi. *.
adjiciuntur.

15. *ῥιπῶδες Emplastrum, ad extrahendum.*

Optimum tamen ad extrahendum est
id quod a similitudine fordium *ῥιπῶδες* 15
Graeci appellant. Habet myrrhae, croci,
iridis, propolis, bdellii, capitulorum pu-
nici mali, aluminis scissilis & rotundi, mi-
syos, chalcitidis, atramenti sutorii cocti,
opopanax, falī ammoniaci, visci, singu- 20
lorum p. iv. *. aristolochiae p. viii. *. squa-
mae aeris p. xvi. *. resinae terebinthinae p.
lxxv. *. cerae, & sevi vel taurini vel hircini
singulorum p. c. *.

16. *Emplastrum Hecataei, ad extrahendum.* 25

Hecataeo quoque auctore emplastrum
generis ejusdem fit ex his: galbani p. ii. *.
fuliginis thuris p. iv. *. picis p. v. *. cerae,
& resinae terebinthinae, singulorum p. 30
viii. *. quibus paulum irini unguenti mis-
cetur.

17. *Alexandrinum Emplastrum viride, ad*
extrahendum.

Valensque ad idem emplastrum viride
Ale-

l. 6. M. F. P. bac. l. 11. M. F. P. iv. l. 18. M.
P. P. aluminis & scissilis. l. 18. M. F. P. misii. l. 19.
M. F. P. chalcitis. l. 20. M. P. Panacis. l. 23. M. F.
lxxv. P. lxxxvi. l. 24. M. F. P. om. singulorum. l. cad.
M. F. P. xc.

Alexandrinum est. Habet aluminis scissilis p. viii. *. salis ammoniaci, p. vii. *. squamae aeris p. xvi. *. myrrhae, thuris, singulorum p. xviii. *. cerae p. cl. *. resinae
 5 Colophoniae aut pineae p. cxc. *. olei heminam, aceti sextarium.

18. *De Emplastris exedentibus.*

Quaedam autem sunt emplastra exedentia, quae *σνππικα* Graeci vocant, quale est id,
 10 quod habet resinae terebinthinae, fuliginis thuris, singulorum p. ii. *. squamae aeris p. i. *. ladani p. ii. *. aluminis tantundem, spumae argenti p. iv. *.

19. *Emplastrum, quod exest corpus, ossa resolvit, & supercrescentem carnem coërcet.*
 15

Exest etiam vehementer corpus, atque ossa quoque resolvit, & supercrescentem carnem coërcet, id, quod habet spumae argenti, squamae aeris, uncias singulas; nitri
 20 ignem non experti, lapidis Asii, aristolochiae p. sextantes ¹, cerae, resinae terebinthinae, thuris, olei veteris, atramenti futorii, salis ammoniaci p. semis, aeruginis rasae p. ² bessem, aceti scillitici heminam, vini aminaei tantundem.
 25

20. *Emplastra adversus morsus, & alia recentiora vulnera.*

Emplastrum Diogenis nigrum.

Sunt etiam adversus morsus quaedam accommodata; quale est Diogenis nigrum: quod habet bituminis, cerae, resinae pineae aridae, singulorum p. xx. *. spumae argenti p. c. *. olei § sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. iv. cerussae, & aeruginis rasae
 fin-

*l. 2. M. F. viii. l. 5. M. F. P. colophoniacae. l. ead. F. cxc. l. 9. M. F. P. σνππικα. l. 11. M. F. *. P. iii. l. 14. M. F. P. corpus & ossa. l. 20. M. F. Tafii. l. 24. M. scilliti. l. 28. M. F. P. ignorant Emplastrum Diogenis nigrum. l. 30. M. F. Diogeni. l. 34. M. F. P. passue.*

¹ I. Rhodius de Ponderib. p. 13. ² I. Rhodius de Ponderib. p. 11, 12, §. I. Rhodius de Ponderib. p. 27.

singulorum p. viii. *. ammoniaci p. xii. *. cerae, resinae pineae, singulorum p. xxv. *. spumae argenti p. c. *. olei sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. xiv. *. galbani p. vi. *. cerussae, & aeruginis raseae, singulorum p. viii. *. ammoniaci p. xii. cerae, resinae pineae, singulorum p. lv. *. ex quibus spuma argenti concoquitur.

21. *Ephesium Emplastrum rubrum,*
ad idem valens.

10

Rubrum quoque emplastrum, quod Ephesium vocatur, huc aptum est. Habet resinae terebinthinae p. ii. *. galbani p. iv. *. minii sinopici p. vi. *. thuris fuliginis p. vi. *. cerae p. viii. *. spumae argenti p. lvi. *. olei 15 veteris heminam.

22. *Aliud Emplastrum, ad idem valens.*

Item id, quod ex his constat; squamae aeris, thuris fuliginis, singulorum p. iv. *. galbani p. vi. *. salis ammoniaci p. xii. z. *. 20 cerae p. xxv. *. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

23. *Λευκὰ Emplastra non gravibus vulneribus*
accommodata, & maxime senilibus.

25

Sunt etiam alba lenia, λευκὰ Graeci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque senilibus. Quale est quod habet cerussae p. lvi. *. sevi vitulini curati, & cerae, singulorum p. lviii. *. 30 olei heminas tres, ex quibus ea cerussa coquitur.

24. *Elephantinum Emplastrum.* 1

Aliud, quod habet cerussae p. xx. *. cerae. p. lv. *.

l. 5. P. vi. l. 6. M. F. p. xxii. l. ead. P. om. ammoniaci. p. xxii. l. ead. F. P. cereae. M. cerae. l. 7. M. F. P. om. ex quibus. l. 9. M. F. P. Ephesium. l. 12. M. F. P. Ephesium. l. 34. M. F. P. x.

1 Oribas. Synopsis. l. III.

p. LV. *. olei heminam, aquae sextarium.
Quae quoties adjiciuntur cerussae vel spumae
argenti, scire licet, illa ex his coquenda
esse. Est autem ea percandida compositio,
5 quae supra posita est, ideoque elephantina
nominatur.

25. *Lenia Emplastra.*

Lenia quoque quaedam emplastra sunt,
quae ¹ λιπαρά fere Graeci nominant; ut id
10 quod habet minii p. IV. *. spumae argenti
p. XXV. *. cerae, & adipis suillae singulorum
p. XXXV. *. vitellos ovorum quatuor.

26. *Emplastrum lene.*

Alia compositio generis ejusdem: cerae,
15 resinae terebinthinae, singulorum p. V. *. ce-
russae p. VIII. *. spumae argenti, plumbi re-
trimenti, (συνείαν μολύβδου Graeci vocant) 247, 34.
singulorum p. X. *. cicini olei, & myrtei,
singulorum heminae tertia.

20 27. *Archagathi Emplastrum lene.*

Alia, quae ad auctorem Archagathum
refertur: misyos cocti, aeris combusti, sin-
gulorum p. IV. *. cerussae coctae p. VIII. *.
resinae terebinthinae p. X. *. spumae argenti
25 p. VI. *.

28. *Emplastra ejusdem generis, ad leniendum apta.*

Etiamnum generis ejusdem: spumae ar-
genti, cerae, adipis suillae, singulorum p.
XXVII. *. vitelli cocti, rosae hemina. Aut
30 compositio haec: cerati ex oleo myrteo facti
partes tres, adipis suillae pars quarta, pau-
lulum ex plumbi retrimento. Aut haec com-
positio; spumae argenti 2 selibra: ex olei
hemina, & aquae marinae altera, cocta do-
nec

1, 9. M. F. P. quas. 1. ead. M. F. P. λιπαράς. 1. 12. M.
F. P. XXXVII. 1. ead. M. F. P. om. ovorum. 1. 15. M. F.
VI. 1. 17. M. P. recrementi. 1. ead. M. F. μολύβδου. 1. 18.
M. F. P. XX. 1. 19. M. F. P. om. tertia. 1. 21. F. tertia.
1. 22. M. F. P. misii. 1. 29. F. cocti IV. rosae. 1. 30. M. F.
P. ignorant aut compositio haec. 1. 31. M. F. P. paulum. 1.
32. M. F. P. recremento. 1. ead. M. F. P. om. haec compos.

1 Plin. XIII. 9. & XXXIII. 6. 2 Rhodius de Pon-
derib. p. 12.

nec bullire defierit, cui paulum cerae sit adjectum. Aut haec: pares portiones cerae, feni, stibii, spumae argenti, cerussae.

CAP. XX.

De Pastillis.

5

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, sanandaque apti sunt.

PASTILLI quoque facultates diversas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda sanandaque apti. Qualis est, 10 qui habet chalcitidis, misyos, spumae nitri, floris aeris, gallae, aluminis scissilis modice cocti, singulorum p. i. *. aeris combusti, capitulorum mali punici, singulorum p. iii. *. Hunc oportet diluere aceto, ac 15 sic, ubi vulnus glutinandum est, illinere. At, si nervosus aut musculosus is locus est, commodius est cerato miscere, sic ut illius octo partes, nona hujus sit.

1. *Alius Pastillus ad glutinanda vulnera.* 20

Alius ad idem. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis, singulorum, p. i. *. aeris combusti p. iv. *. spumae argenti p. xi. *. olei sextario.

2. *De Spbragide Pastillo, quem Polyidas confecit ad glutinandum vulnus.* 25

Sed longe Polyidae i celeberrimus est: *σφραγίς* autem nominatur. Qui habet aluminis scissilis p. iv. *. atramenti sutorii p. ii. *. myrrhae p. v. *. aloës tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, singulorum p. vi. *. quae contrita vino austero excipiuntur. 30

3. *Pastil-*

I. 2. M. F. P. om. haec. l. 3. M. F. stibis. l. 11. M. F. P. chalcitis. l. ead. M. l. P. misy. l. 15. M. F. P. om. ac. l. 25. M. F. Polybus. P. Polybius. l. 27. M. F. Polybi. P. Polybii. l. 29. M. F. xi. 2.

i Caelius Aurelianus. de Acut. Morb. III. 3.

3. *Pastillus ad ulcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obscoenis partibus, inflammationesque eorum.*

Ad ulcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, obscoenis partibus, inflammationesque eorum: chrysocollae p. i. *. atramenti futorii, aluminis scissilis, singulorum p. ii. *. halicacabi corticis p. iv. *. minii p. vi. *. spumae argenti p. xii. *. cerusae p. xvi. *. quae ex aceto coguntur, & ubi utendum est, diluuntur.

4. *Pastillus Andronis ad uvam inflammata, ad naturalia sordida, etiam cancro laborantia.*

Andronis vero est ad uvam inflammata, ad naturalia sordida, etiam cancro laborantia: gallae, atramenti futorii, myrrhae, singulorum p. i. *. aristolochiae, aluminis scissilis, singulorum p. ii. *. capitulorum punici mali p. xxv. *. ex passo coactorum & cum usus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut levius vitium est, cui medendum est.

5. *Pastillus ad fissam ani, vel ora venarum fundentia sanguinem, vel cancerum.*

Proprie autem ad ani fissam, vel ora venarum fundentia sanguinem, vel cancerum valet: aeruginis p. ii. *. myrrhae p. iv. *. gummi p. viii. *. thuris p. xii. *. stibii, lacrymae papaveris, acaciae, singulorum p. xvi. quae ex vino & teruntur, & in ipso usu deliquantur.

6. *Pastillus ad expellendum calculum ex vesica.*

Expellere autem ex vesica cum urina calculum videtur haec compositio: cassiae, croci,

l. 2. M. F. om. & in. l. 8. M. haliacacabi. l. 10. M. F. P. aceto & coguntur. l. 18. M. F. capitula. l. 19. M. F. coacta. l. 20. M. F. diluta. l. 21. M. F. P. lenius. l. ead. M. fixa. l. 27. M. F. P. om. valet. l. ead. M. F. P. xii. l. 28. M. P. F. om. gummi. p. viii. *. thuris p. xii. l. ead. M. F. P. stibis. l. 29. M. F. P. xvi. *. quae. l. 32. M. F. P. cum urina. l. 34. M. P. cassiae.

1 Oribas. Synopsis. III. Galen. de Comp. Med. secund. loc. III. 3.

croci, myrrhae, costi, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balsami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene instillatur, & pastilli fiunt, qui singuli habeant p. i. *. hique singuli quotidie mane jejuno s dantur.

CAP. XXI.

De Pessis.

HAEC tria compositionum genera, id est, quae in malagmatis, emplastris 10 pastillisque sunt, maximum praecipueque varium usum praestant. Sed alia quoque utilia sunt: ut ea quae feminis subjiunt. *πάρεις* Graeci vocant. † Eorum haec proprietas est: medicamenta compo- 15 sita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

1. *Ad sanguinem evocandum.*

Ad sanguinem autem evocandum, can-
neis duabus adjicitur nitri p. i. *. aut allii 20
femen conteritur, adjicitur myrrhae paululum, & unguento fusino miscetur. Aut cucumeris sylvestris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. *Ad vulvam molliendam.*

25

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & foenum Graecum, & rosa, & crocum temperantur. Aut elaterii p. iii. *. falis tantundem, uvae taminiae p. vi. *. melle excipiuntur. 30

3. *Alia Pessi compositio, ad idem valens.*

Aliud Boëtho¹ auctore: quod habet croci, resinae terebinthinae, singulorum p. iv. *. myr-

l. 14. M. F. P. *subjiuntur.* *l.* 19. M. F. *canneis.* *l.* 28. M. F. 2. *l.* 29. M. F. *timiniae.* *l.* 32. M. F. P. *aut. l.* cad. M. F. P. om. *quod habet.*

¹ Ejus meminit Cicero de Divin. II, 12.

myrrhae p. III. *. rosae p. I. *. fevi vitulini p. III. cerae p. II. *. miscentur.

4. *Ad inflammationes vulvae Numenii Pessus.*

Optima autem adversus inflammationes
5 vulvae Numenii compositio est, quae habet
croci p. III. *. cerae p. I. *. butyri p. VIII. *.
adipis anserinae p. XII. *. vitellos coctos duos,
rosae minus cyatho.

5. *Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.*

10 Si vero infans intus decessit, quo facilius
ejiciatur, malicorium ex aqua terendum,
eoque utendum est.

6. *Si mulier vitio locorum concidit, qua
curatione utendum sit.*

15 † Si concidere vitio locorum mulier solet,
cochleae cum testis suis comburendae, conte-
rendaeque, deinde his mel adjiciendum.

7. *Si mulier non comprehendit.*

Si non comprehendit, adeps leonina ex
20 rosa mollienda est.

C A P. XXII.

De Medicamentis, quibus aridis utimur.

1. *Ad carnem supercrescentem exedendam.*

25 **Q**U A E D A M misturae medicamentorum
sunt, quibus aridis neque coactis uti-
mur sic, ut inspergamus; aut cum ali-
quo liquido mixta illinamus: quale est, ad
carnem supercrescentem exedendam, quod
habet squamae aeris, fuliginis thuris, sin-
30 gulorum p. I. *, aeruginis p. II. *. Haec
autem eadem cum melle purgant ulcera;
& cum cera, implent. Misſy quoque &
galla, si paribus portionibus misceantur,
corpus consumunt: eaque vel arida in-
sper-

l. 11. M. F. malocorium. l. 17. M. F. P. adjicien-
dam est. l. 18. a. M. F. P. absunt haec: si mulier non
comprehendit. l. 24. M. F. quaedam autem misturae. l.
29. M. F. P. om. aeris. l. 32. M. F. P. om. &.

spargere licet, vel excepta cadmia illinire.

2. *Ad putrem carnem continendam, ne ultra
serpat, eamque leniter exedendam,
plures compositiones.*

Putrem vero carnem continet, neque 5
ultra serpere patitur, & leniter exest, mel
vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel
cum oleae foliis, ante ex vino decoctis.
Item fertula campana in mulso cocta, de-
inde contrita. Aut calx cum cerato. Aut 10
amarae nuces cum allio, sic ut hujus pars
tertia sit, paululumque his croci adjiciatur.
Aut quod habet spumae argenti p. vi. *. cor-
nu bubuli combusti p. xii. *. olei myrtei, &
vini cyathos ternos. Aut quod ex his con- 15
stat: floris punici mali, atramenti futorii,
aloës, singulorum p. ii. *. aluminis scissilis,
thuris, singulorum p. iv. *. gallae p. viii. *.
aristolochiae p. x. *. Vehementius idem fa-
cit, etiam adurendo, auripigmentum cum 20
chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta
combusta. Item sal cum aceto. Vel ea com-
positio, quae habet chalcitidis, capitulorum
mali punici, aloës, singulorum p. ii. *. alu-
minis scissilis, thuris, singulorum p. iv. *. 25
gallae p. viii. *. aristolochiae p. x. *. mellis
quantum satis sit ad ea cogenda. Vel can-
tharidum, sulphuris, singulorum p. i. *.
lolii p. iii. *. quibus adjicitur picis liquidae
quantum satis est ad jungendum. Vel chal- 30
citis quoque cum resina & ruta mixta: aut
cum eadem resina diphryges: aut uva ta-
minia cum pice liquida. Idem vero possunt
& feces vini combustae, & calcis & nitri
pares

*l. 12. M. F. P. paulumque. l. 27. M. F. P. cantha-
rides. p. xi. l. 28. M. F. P. om. singulorum. l. 32.
M. F. timinia. l. 34. M. F. P. om. &.*

pares portiones. Vel aluminis scissilis p. i. thuris, sandarachae; nitri, singulorum p. i. *. gallae p. viii. *. aristolochiae p. x. *. mel-
lis quantum satis est.

5 3. *Herae compositio.*¹

Est etiam Herae compositio, quae habet myrrhae, chalcitidis, singulorum, p. ii. *. aloës, thuris, aluminis scissilis, singulorum p. iv. *. aristolochiae, gallae immaturae, sin-
10 gulorum p. viii. *. malicorii contriti p. xx. *.

4. *Judaei compositio.*

Est & Judaei: in qua sunt calcis partes duae, nitri quam ruberrimi pars tertia:
15 quae urina impuberis pueri coguntur, donec strigmenti crassitudo sit. Sed subinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus est.

5. *Jollae compositio.*

At Jollas, chartae combustae, sandarachae, singulorum p. i. *. calcis p. ii. p. auripigmenti tantundem miscebat.

6. *Ad sanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coërcen-*
25 *dam carnem incrementem.*

Si vero ex membrana, quae super cerebrum est, profluit sanguis, vitellus combustus & contritus inspergi debet. Si ex alio loco sanguinis profluvium est, auripigmenti, squamae aeris, singulorum p. i. *. sandarachae p. ii. *. marmoris cocti p. iv. *. inspergi debent. Eadem cancro quoque ob-
30 sistunt. Ad inducendam cicatricem, squamae aeris, thuris fuliginis, singulorum p. ii. *.

1. 5. M. F. P. *Hierae*. l. 6. M. P. F. *Hierae*. l. 10. M. *malacorit*. l. 11. F. om. xx. l. 13. F. om. & M. *etfi*. l. 25. M. F. P. *crescentem*. l. 28. M. F. P. *ex*. l. 31. M. F. om. *. l. 32. M. F. *debet*.

1 Oribas. Synops. L. III. de *Pastillis*.

p. II. *. calcis p. IV. p. Eadem incrementem quoque carnem coërcent.

7. *Timaei compositio ad ignem sacrum vel cancrum.*

Timaeus autem ad ignem sacrum, & ad 5. cancrum his utebatur: myrrhae p. II. *. thuris, atramenti futorii, singulorum p. III. *. sandarachae, auripigmenti, squamae aeris, singulorum p. IV. *. gallae p. VI. *. cerussae combustae p. VIII. *. Eadem vel arida insper- 10 sa, vel melle excepta idem praestant.

8. *Ad sternutamenta excitanda.*

Sternutamenta vero & albo veratro, vel struthio coniecto in nares excitantur. vel 15 his mistis: piperis, veratri albi, singulorum p. III. castorei p. I. *. spumae nitri p. II. *. struthii p. III. *.

9. *Gargarizationes quibus fieri debeant.*

Gargarizationes autem aut laevandi cau- 20 sa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptisanæ, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel rosa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae sunt. Evocant, sinapi, 25 piper.

C A P. XXIII.

De Antidotis,

& quibus malis opitulentur.

ANTIDOTA raro, sed praecipue interdum necessaria sunt, quia gravissimis 30 casibus opitulantur. Ea recte quidem dantur collisis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viscerum, late-

l. 1. M. F. P. om. p. 11. *. l. 4. F. vel ad cancrum.
l. 5. M. F. P. vel. l. 16. M. F. 1. l. 17. P. VIII. l.
22. M. F. P. om. autem. l. 33. M. om. in.

laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem desideranda sunt adversus venena, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones nostris corporibus inserta.

5 1. *Compositio antidoti.*

Unum est, quod habet lacrymae papaveris p. *. z. acori, malabathri p. v. *. iridis Illyricae, gummi, singulorum p. ii. *. anisi p. iii. *. nardi Gallici, foliorum rosae
10 aridorum, cardamomi, singulorum p. iv. *. petroselini p. *. iii. z. trifolii p. v. *. cassiae nigrae, filis. bdellii, carpobalsami, feminis papaveris albi, singulorum p. *. z. styra-
cis p. *. v. z. myrrhae, opopanax, nardi
15 Syri, thuris masculi, hypocistidis succi, singulorum p. vi. *. castorei p. vi. *. costi, piperis albi, galbani, resinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, singulorum p.
vi. *. z. dulcis radicis p. viii. *. z. quae
20 melle vel passo excipiuntur.

2. *Aliud antidotum, 1 Ambrosia nominatum; quod Zopyrus Ptolemaeo regi composuit.*

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur composuisse, atque Ambrosiam
25 nominasse, ex his constat: costi, thuris masculi, singulorum p. v. *. piperis albi p. *. z. floris junci rotundi p. ii. *. cinamomi p. iii. *. cassiae nigrae p. iv. *. croci Cilicii p. *. iv. z. myrrhae, quam staeten nominant,
30 p. v. *. nardi Indici p. *. v. z, quae singula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum est, id, quod 2 Aegyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

S 2

3. *An-*

*l. 11. M. F. om. *. l. cad. M. F. iv. l. cad. l. persolij. l. cad. M. F. om. *. l. 12. M. F. P. balsami. l. 13. M. F. P. piperis. l. 14. F. om. *. M. viii. P. viii. *. l. 19. M. F. om. *. l. cad. M. F. om. *. l. 20. F. quae vel melle. l. 26. M. F. om. *. l. 27. M. F. om. *. l. cad. M. F. om. *. l. 28. M. F. om. *. l. cad. M. F. om. *. l. 29. M. F. om. *. l. cad. M. F. P. nominat. l. 30. M. F. om. *. l. cad. M. F. om. *. P. viii.*

1 Ambrosiae Junii Crispi meminit Marcellus de Med. cap. XXIII. p. 345. 2 Rhodius de Ponderib. p. 25.

3. *Antidotum Mithridatis.* 1

Nobilissimum autem est Mithridatis. quod quotidie sumendo rex ille dicitur adversus venenorum pericula tutum corpus suum reddidisse. In quo haec sunt : costi p. *. z. acori p. v. *. hyperici, cumini, sagapeni, acaciae succi, iridis Illyricae, cardamomi, singulorum p. ii. *. anisi p. iii. *. nardi Gallici, gentianae radice, aridorum rosae foliorum, singulorum p. iv. *. papaveris lachrymae, petroselini, singulorum p. *. iv. z. cassiae, fileris, lolii, piperis longi singulorum p. vi. *. styracis p. *. v. z. castorei, thuris, hypocistidis succi, myrrhae, opopanax, singulorum p. vi. *. malabathri folii p. vi. *. floris junci rotundi, resinae terbinthinae, galbani, dauci Cretici seminis, singulorum p. *. v. z. nardi, opobalsami, singulorum p. *. vi. z. thlaspis p. *. vi. radice Ponticae p. vii. *. croci, zinziberis, cinnamomi, singulorum p. *. viii. Haec contrita melle excipiuntur, & adversus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur. In caeteris autem affectibus corporis pro modo eorum vel quod 2 Aegyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat, satis est.

C A P. XXIV.

De Acopis. 31. *Acopum nervis utile.*

ACOPA quoque utilia nervis sunt. Quale est, quod habet floris junci rotundi p. *. ii. zz. costi, junci quadrati,

l. 6. M. F. om. *. l. cad. F. om. *. l. 8. M. F. om. *. l. 10. M. F. om. *. l. 12. M. F. scilicet. l. 13. F. om. *. l. 15. M. F. om. *. l. 18. M. F. vi. l. 19. F. V. *. 22. l. 21. F. om. viii. *. l. 26. M. P. vel quod ervi.

1 Plin. H. N. XXIII. 18. 2 Jo. Rhodius de Pondabilib. p. 26. 3 Scribon. Larg. cap. CLIV. c. 26.

drati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, singulorum p. *. iv. z. myrrhae, aeris combusti, singulorum p. vii. *. iridis Illyricae, cerae, singulorum p. iv. *. Alexandrini
 5 calami, junci rotundi, aspalathi, xylobalsami, singulorum p. xviii. *. fevi p. i. *. unguenti irini cyathum.

2. *Acopum Elodes nervis utile.*

Alterum, quod *ἐλαιώδες* vocant, hoc mo-
 10 do fit: cerae p. *. z. olei tantundem, resinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem; simul incoquantur: deinde infusa in mortario teruntur, instillaturque subinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini
 15 unguenti, & rosae terni cyathi.

3. *Ἐγχρῖσις ad ulcera purganda & implenda.*

Ἐγχρῖσις autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur. Quale est, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos,
 20 paribus portionibus inter se mixtis, butyri, medullae vitulinae, fevi vitulini, adipis anserinae, cerae, mellis, resinae terebinthinae, rosae, olei cicini. Quae separatim omnia liquantur, deinde liquida miscentur, & tum simul te-
 25 runtur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, si pro rosa cyprus infunditur.

4. *Ad sacrum ignem.*

Ad sacrum ignem: spumae argenti p. vi. *. cornu bubuli combusti p. ii. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod specialiter sic vocatur, & myrteum, donec
 30 utriusque terni cyathi conficiantur.

CAP.

*l. 3. F. *. vii. l. 5. M. F. asphalti. l. 8. M. F. P. Elaeodes. l. 23. M. F. P. cilicini. l. 32. M. P. sit.*

¹ Omnes edit. *Sil.* cujus meminit Plin. H. N. XXXIII. 13. Plura loca congeffit Rhodius ad Scribon. Larg. cap. XXX. c. 126. & in Lexico.

CAP. XXV.

De Catapotiiis.

1. *Catapotium ad somnum accersendum, & levationem doloris, & simul ad coquendum.*

CATAPOTIA quoque multa sunt, variis- 5
 quae de causis fiunt. *Ἀνάδυνα* vocant, quae somno dolorem levant. Quibus uti, nisi nimia necessitas urget, alienum est. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & stomacho alienis. Prodest tamen 10
 etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymae, galbani, singulorum p. i. *. myrrhae, castorei, piperis, singulorum p. ii. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, fatis est devorasse. 15

2. *Catapotium valentius ad somnum.*

Alterum, stomacho pejus, ad somnum valentius, ex his fit: mandragorae p. *. z. apii feminis, item hyoscyami feminis, singulorum p. iv. *. quae ex vino teruntur. 20
 Unum autem ejusdem magnitudinis, quae supra posita est, abunde est sumpsisse.

3. *Catapotium ad plurimos dolores per somnum leniendos.*

Sive autem capitis dolores, five ulcera, 25
 five lippitudo, five dentes, five spiritus difficultas, five intestinorum tormenta, five inflammatio vulvae, five coxae est, five jecur, aut lienis, aut latus torquet, five vitio locorum aliqua prolabitur & obmutescit, 30
 occurrit dolori per quietem ejusmodi catapotium. Silis, acori, rutae silvestris feminis, singulorum p. ii. *, castorei, cinamomi, fin-

*l. 4. ad concoquendum, l. 10. M. F. P. potest, l. 14. M. F. P. 11. *. ex. l. 20. F. *. 14. l. 21. M. P. vinum, l. 28. M. F. P. est, five coxa. l. 33. M. F. I. P. i. *.*

singulorum p. ii. *. papaveris lachrymae, panacis radice, mandragorae malorum aridorum, junci rotundi floris, singulorum p. ii. *. piperis grana lvi. Haec per se contrita, rursus intillato subinde passo, simul omnia teruntur, donec crassitudo sordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. *Catapodium aliud ad multa valens.*

10 † Quinetiam silvestris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum est, manipulus, qui manu comprehendi potest, in vas demittitur, & super infunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Ubi
15 jam bene manipulus is coctus est, ibidem expressus projiciatur; & cum eo humore passum pari mensura misceatur, inferveatque, donec crassitudinem sordium habeat. Cum infrixit, catapodia ex eo fiunt, ad nostrae
20 fabae magnitudinem, habentque usum multiplicem. Nam & somnum faciunt, vel per se assumpta, vel ex aqua data & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae succo, ac passo: & tormina supprimunt ex
25 vino liquata: & inflammationem vulvae coërcent, mista cerato ex rosa facto, cum paululum his croci quoque accessit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

30 5. *Catapodium ad inducendum somnum, quem vulva dolens prohibuit.*

Item, si vulva dolens somnum prohibet, croci p. ii. *. anisi, myrrhae, singulorum p. i. *. papaveris lacrymae p. iv. *. cicutae
femi-

*l. 4. F. *. 11. l. 16. M. F. P. projicitur. l. cad. M. F. P. pass. l. 17. M. F. P. miscetur. l. 24. succi, l. cad. M. F. pass. l. 27. M. P. paulum. l. 30. M. F. P. quod. l. 32. M. F. P. prohibuit. l. 34. F. M.*

1 Rhodius de Ponder. p. 25.

feminis p. viii. *. miscentur, excipiunturque vino veteri & quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculose datur.

6. *Ad jecur sanandum.*

5

Ad sanandum jecur, nitri p. *. z. croci, myrrhae, nardi Gallici, singulorum p. i. *. melle excipiuntur, daturque, quod Aegyptiae fabae magnitudinem habeat.

7. *Ad finiendos dolores lateris.*

10

Ad lateris dolores finiendos piperes, aristolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

8. *Ad thoracis dolores finiendos.*

Ad thoracis, nardi p. i. *. thuris, cassiae, singulorum p. iii. *. myrrhae, cinnamomi, singulorum p. vi. *. croci. p. viii. resinae terebinthinae quadrans, mellis heminae tres.

9. *Catapotium Athenionis ad tussim.*

Ad tussim, † Athenionis: myrrhae, piperis, singulorum p. i. *. castorei, papaveris lachrymae, singulorum p. i. *. Quae separatim contusa postea junguntur, & ad magnitudinem fabae nostrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. *Catapotium Heraclidis Tarentini ad tussim & somnum.*

25

At, si tussis somnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. i. *. cinnamomi, castorei, papaveris lachrymae, singulorum p. i. *. myrrhae, piperis longi, costi, galbani, singulorum p. *. z.

11. *Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tussientibus.*

Quod si purganda sunt ulcera in faucibus

*l. 7. F. *. i. l. 14. M. F. *. i. l. 15. M. F. *. iii. l. 27. M. F. P. om. At. l. cad. M. F. utranque. l. 30. M. F. *. i.*

bus tussientibus, panacis, myrrhae, resinae terebinthinae, singulorum p. v. *. galbani p. *. z. hyssopi p. *. z. conterenda sunt, hisque hemina mellis adjicienda, & quod digito excipi potest, devorandum est.

12. *Colice Cassii medici.*

Colice vero Cassii ex his constat: croci, 224, I. anisi, castorei, singulorum p. III. *. petroselini p. IV. *. piperis & longi, & rotundi, singulorum p. v. *. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, singulorum p. VI. *. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari potest, & ex aqua calida sumi.

13. *Ad infantem mortuum aut secundas expellendas.*

Infantem vero mortuum, aut secundas expellit aquae potio, cui salis ammoniaci p. I. *. aut cui dictami Cretici p. I. *. adjectum est.

14. *Laborantibus ex partu quid dari debeat.*

Ex partu laborantibus, erysimum ex vino tepido jejunis dari debet.

15. *Ad adjuvandum vocem.*

Vocem adjuvat, thuris p. I. *. in duobus cyathis vini datum.

16. *Adversus difficultatem urinae.*

Adversus urinae difficultatem: piperis longi, castorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrymae, croci, costi, unciae singulae, styracis, resinae terebinthinae pondo sextantes, mellis absinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabae Aegyptiae mane & coenato dari debet.

17. *Arteriace compositio quomodo fiat.*

Arteriace vero hoc modo fit: cassiae, iridis,

*l. 2. M. F. x. l. 6. M. F. Collice. l. 7. M. F. collice. l. ead. forte costi, uti Libro IV. c. 14. Sed malim ibi legere croci. Ita Scribon. Larg. cap. xxix. cujus descriptio in aliis variat. l. 21. F. laboranti. l. ead. M. F. P. jejuna. l. 23. M. F. P. *. 1. l. 30. M. P. mel. l. 31. M. F. P. Aegyptiae & mane.*

dis, cinnamomi, nardi, myrrhae, thuris, singulorum p. i. *. croci p. i. *. piperis, grana xxx. ex passi tribus sextariis decoquantur, donec mellis crassitudo his fiat. Aut croci, myrrhae, thuris singulorum p. i. *. congi-
ciuntur in passi eundem modum, eodem-
que modo decoquantur. Aut ejusdem passi heminae tres usque eo coquantur, donec extracta inde gutta indurescat; & adjicitur tritae cassiae p. i. *. 10

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum proposuerim; genera, in quibus noxa corpori est, proponam. Ea quinque sunt. 15 Cum quid extrinsecus laesit, ut in vulneribus. Cum quid intra seipsum corruptum est, ut in cancro. Cum quid innatum est, ut in vesica calculus. Cum quid increvit, ut vena, quae intumescens in vari- 20 cem convertitur. Cum quid deest, aut cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ego, dilatis his, quae praecipue scalpellum in manum postulant, nunc 25 de his dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, sicut priorem; & ante dicam de his, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de his, quae certas partes infestant. Incipiam a vulneribus. 30

1. *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

In his autem ante omnia scire medicus debet,

l. 2. M. F. *. 1. l. ead. M. F. *. 1. l. 5. M. F. *. 1. l. 10. M. F. *. 1. l. 12. M. F. P. addunt & primo de vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. l. 21. M. F. P. ut. l. 23. M. F. P. quibus plus medicamenta. l. 24. M. F. P. ergo. l. 25. M. F. P. & l. ead. legendum est aut vel ac. l. 29. M. P. om. de his. l. 30. M. F. inducunt. l. 32. a M. F. P. absunt haec: *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

debet, quae insanabilia sint, & quae difficilem curationem habeant, quae promptiorem. Est enim prudentis hominis, primum eum, qui servari non potest, non attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem fors ipsius interemit. Deinde, ubi gravis metus sine certa tamen desperatione est, indicare necessariis periclitantis, in difficile rem esse: ne, si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt: sic rursus histrionis est, parvam rem attollere, quo plus praestitisse videatur. Obligari aequum est confessione promptae rei, quo curiosius etiam circumspiciat, ne, quod per se exiguum est, majus curantis negligentia fiat.

2. *Quae vulnera insanabilia sint.*

Servari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui jecinoris portae, cui in spina & medulla percussa est; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius intestinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae praecisae sunt.

3. *Quae vulnera difficilem curationem habeant.*

Vix autem ad sanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut jecinoris crassum, aut membrana, quae continet cerebrum, aut lienis, aut vulva, aut vesica, aut ullum intestinum, aut septum transversum vulneratum est. Hi quoque in praecipiti sunt, in quibus usque ad grandes intusque

14, 1.

81, 23.

512, 13.

con-

l. 1. M. P. om. & l. 6. M. F. P. peremit. l. 10. M. F. P. fefellisse se videatur. l. 14. M. F. P. obligarique aequum. l. 27. M. F. P. om. aut.

¹ Hipp. de Arte T. IV. 6. XXIII. 5, 6. Apuleius de Doctr. Platon. L. II. Cicero ad Attic. L. XVI. Ep. 15. Rittershus. ad Isidor. Pelussot. L. II. Epist. 16. ² Aegin. VI. 88. ³ Aph. VI. 18. Coac. Not. III. 387. II. Praedict. XIX. XLII. ⁴ Exemplum vide apud Tulpium Obs. L. III, c. 27, 5 Aph. VI, 24, Coac. Not. III, 379, 389.

conditas venas in alis vel poplitibus mucro
desedit. Periculosa etiam vulnera sunt, ubi-
cunque venae majores sunt, quoniam exhau-
rire hominem profusione sanguinis possunt.
Idque evenit non in alis tantum, atque po- 5
plitibus; sed etiam in his venis, quae ad
anum testiculosque perveniunt. Praeter haec
malum vulnus est, quodcunque in alis vel
feminibus, vel inanibus locis, vel inter digi-
tos est. Item quodcunque musculum, aut 10
81, 23. nervum, aut arteriam, aut membranam,
aut os, aut cartilaginem laesit.

4. *Quae vulnera tutiorem curationem habeant.*

Tutissimum omnium, quod in 1 carne est.
Et haec quidem loco vel pejora, vel meliora 15
sunt. Modo vero periculum facit, quodcun-
que magnum est.

5. *Observationes in vulneris genere & figura.*

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque
est. Nam pejus est, quod etiam collisum, quam 20
quod tantum discissum est, adeo ut acuto quo-
que, quam retuso telo, vulnerari commodius
sit. Pejus etiam vulnus est, ex quo aliquid ex-
cisum est; ex quove caro alia parte abscissa,
alia dependet. Pessima quaeque plaga 2 curva 25
est: tutissima, quae lineae modo recta est.
Quo deinde propius huic illive figurae vulnus
est, eo vel deterius vel tolerabilius est.

18, 33.

119, 31.

6. *Aetatis observatio, & corporis, &
vitae, & temporis.*

30

Quin etiam confert aliquid & aetas, &
3 corpus, & vitae propositum, & anni tem-
pus, quia facilius sanescit puer vel adole-
scens, quam senior: valens, quam infirmus:
neque

l. 2. Caesarius in margine descendit. l. 9. M. F. P. locis,
vel in articulis. l. 18. M. F. 1. observationes quaedam &
aetatis & corporis & vitae & temporis in vulneribus. l. 22.
F. retunso. l. 25. M. F. om. que. 1. quae. l. ead. M. P. in
orbem. l. 29. a M. F. P. haec absunt: Aetatis observatio
& corporis & vitae & temporis.

1 Hippoc. Coac. Not. III. 390. & I. de Morb. III.
5. 2 II. Praed. xxiv. 2. Coac. Praen. III. 389. 3 II.
Praedict. xix. 7.

neque nimis tenuis, neque nimis plenus,
 quam si alterum ex his est: integri habitus,
 quam corrupti: exercitatus, quam iners:
 sobrius & temperans, quam vino veneri-
 5 que deditus. Opportunissimumque curatio-
 ni tempus: vernum est; aut certe neque fer-
 vens, neque frigidum. siquidem vulnera &
 nimius calor & nimium frigus infestant;
 maxime tamen horum varietas: ideoque perni-
 10 ciosissimus autumnus est.

42, 12.

33, 33.

7. *Signa eorum, quae intus laesa sunt.*

Sed pleraque ex vulneribus oculis sub-
 jecta sunt: quorundam ipsae sedes indices
 sunt, quas alio loco demonstravimus, cum
 15 positus interiorum partium ostendimus.
 Verumtamen, quia quaedam vicina sunt,
 interestque, vulnus in summa parte sit, an
 penitus penetraverit, necessarium est notas
 subjicere, per quas quid intus ictum sit, sci-
 20 re possimus; & ex quibus vel spes, vel de-
 speratio oriatur.

8. *Signa percussæ cordis.* 2

Igitur, corde percussio, sanguis multus
 fertur, venae languescunt, color pallidissi-
 25 mus, sudores frigidi, malique odoris, tan-
 quam in aegroto corpore oriuntur: extre-
 misque partibus frigidis: matura mors sequi-
 tur.

9. *Signa pulmonis icti.* 4

30 Pulmone icto, spirandi difficultas est: san-
 guis ex ore spumans, ex plaga rubens, si-
 mulque etiam spiritus cum sono fertur: in
 vulnus inclinari juvat: quidam sine ratio-
 ne consurgunt. Multi si in ipsum vulnus
 incli-

l. 11. M. F. P. ignorant signa eorum, quae intus lae-
 sa sunt. l. 17. M. P. quoque. l. 18. M. r. P. penitus.
 l. 19. M. F. P. actum. l. 21. M. F. P. oritur. l. 26.
 M. F. P. vorato.

1 Aph. VI. 47. 2 Aëginet. VI. 88. 3 Aph. VIII.
 12. 4 Aëginet. VI. 88.

inclinati sunt, loquuntur: si in aliam partem, obmutescunt.

10. *Signa jecinoris vulnerati.*

Jecinoris autem vulnerati notae sunt: multus sub dextra parte praecordiorum 5 profusus sanguis: ad spinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloresque usque ad jugulum, junctumque ei latum scapularum os, intenti. quibus nonnunquam etiam biliosus 10 vomitus accedit.

11. *Signa percussorum renum.*

Renibus vero percussis, dolor ad inguina testiculosque descendit: difficulter urina redditur; eaque aut est cruenta, aut cruor 15 fertur.

12. *Signa vulnerati lienis.*

At, liene icto, sanguis niger a sinistra parte prorumpit: praecordia cum ventriculo ab eadem parte indurescunt: fitis ingens ori- 20 tur: dolor ad jugulum, sicut jecinore vulnerato, venit.

13. *Signa percussae vulvae.*

At, cum vulva percussa est, dolor in inguinibus, & coxis, & feminibus est: sanguinis pars per vulnus, † pars per naturam descendit: vomitus bilis insequitur. Quaedam obmutescunt: quaedam mente labuntur; quaedam, sui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri se confitentur; 30 morientesque eadem, quae corde vulnerato, patiuntur.

14. *Signa percussi cerebri, vel membranae ejus.*

Si cerebrum membranave ejus vulnus accepit,

l. 9. M. F. P. latus. l. 9. M. F. P. intentum. l. 12. M. F. renium. l. 24. M. F. P. om. in. l. 25. M. P. F. femoribus. l. 26. M. P. naturale. l. 31. M. F. P. tandem. l. 34. M. F. P. fin.

accepit, sanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit; fereque bilis: vomitus insequitur: quorundam sensus obtunduntur, appellatique ignorant: quorundam
 5 trux vultus est: quorundam oculi, quasi resoluti, huc illucque moventur: fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi² distenduntur. Ante mortem autem plerique fascias, quibus
 10 caput deligatum est, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. *Signa stomachi percussi.*

Ubi stomachus autem percussus est, singultus, & bilis vomitus insequitur: si quid
 15 cibi vel potionis assumptum est, id redditur cito: venarum motus elanguescent: sudores tenues oriuntur; per quos extremas partes frigescent.

16. *Signa jejuni intestini, & ventriculi vulnerati, & aliorum intestinorum.*

Communes vero jejuni intestini & ventriculi vulnerati notae sunt. Nam cibus & potio per vulnus exeunt: praecordia indurascunt: nonnunquam bilis per os redditur.
 25 Intestino tantum sedes inferior est. Caetera intestina ic̃ta vel stercus⁴, vel odorem ejus exhibent.

17. *Signa percussae medullae, quae in spina est.*

Medulla vero, quae in spina est, discissa,
 30 nervi resolvuntur, aut distenduntur: sensus intercidit: interposito tempore aliquo sine voluntate inferiores partes vel semen, vel urinam, vel etiam stercus excernunt.

18. Si-

l. 6. M. F. P. huc atque illuc. l. 10. M. F. P. deligatum. l. 15. M. F. P. singultus. l. ead. M. F. ea. l. 29. M. F. P. discissa.

1 Aph. VI. 50. Aeginet. VI. 88. Hippoc. Coac. Not. III. 383, 384. 2 Aegin. VI. 90. 3 Aeginet. VI. 88. 4 Valleriola Obs. L. II. Obs. 9.

18. *Signa septi transversi percussi.*

At, si septum transversum percussum est, praecordia sursum contrahuntur, spina dolet, spiritus rarus est, sanguis spumans fertur.

19. *Signa vesicae vulneratae.*

Vesica vero vulnerata, dolent inguina: quod super pubem est, intenditur: pro urina, sanguis; at ex ipso vulnere urina descendit: stomachus afficitur. itaque aut bilem vomunt, aut singultiunt: frigus, & ex eo mors sequitur.

20. *De sanguine, & sanie, & pure, & eorum speciebus: quandoque meliora, deteriorave sint.*

His cognitis, etiamnum quaedam alia noscenda sunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi sumus, pertinentia. Ex his autem exit sanguis, sanies, pus. Sanguis omnibus notus est. Sanies est tenuior hoc, varie crassa, & glutinosa, & colorata. Pus crassissimum albidissimumque, glutinosius & sanguine & sanie. Exit autem sanguis ex vulnere recenti, aut jam fanescente. Sanies est inter utrumque tempus. Pus ex ulcere jam ad sanitatem spectante. Rursus & sanies & pus quasdam species Graecis nominibus distinctas habent. Est enim quaedam sanies, quae vel *ἰχωρ*, vel *μελίκηρα* nominatur. Est pus, quod *ἐλαιώδες* appellatur. *ἰχωρ* tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeso, inflammatio secuta est. *Μελίκηρα* crassior est, glutinosior, & subalbida, mellique albo subfimilis. Fertur haec quoque ex malis ulce-

1. 9. M. F. P. Aut. 1. 28. M. F. *hydrops*. 1. cad. P. *μελίκερα*. M. *melitera*. 1. 30. M. F. *hydrops*. 1. 32. P. *μελίκερα*. M. *melitera*. 1. cad. M. F. P. om. est. 1. 33. M. F. P. & *glutinosior*.

1. Mercurial. Variat. Lect. IV, 12.

ulceribus, ubi nervi circa articulos laesi sunt; & inter haec loca, maxime ex genibus. Ἐλαϊώδες tenue, subalbidum, quasi unguinosum colore, atque pinguitudine oleo albo non dissimile apparet in magnis ulceribus sanescentibus. Malus est autem sanguis, nimium aut tenuis, aut crassus; colore vel lividus, vel niger; aut pituita mistus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice crassus, non glutinosus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio est, ex quo sanguis bonus fluxit. Itemque postea spes in his major est, ex quibus melioris generis quaeque proveniunt.

15 Sanies igitur mala est, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinosa, aut mali odoris, aut quae ipsum ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior est non multa, modice crassa, subrubicunda, aut subalbida. Ἰχθὺς autem peior est multus, crassus, sublividus aut subpallidus, glutinosus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior est subalbidus, quique caetera omnia contraria prioribus habet. Melicera

25 autem mala est, multa, & percrassa: melior, quae & tenuior, & minus copiosa est. Pus inter haec optimum est. Sed id quoque pejus est, multum, tenue, dilutum; magisque, si ab initio tale est; itemque, si colore fero simile, si pallidum, si lividum, si faeculentum. Praeter haec, si male olet; nisi tamen locus hunc odorem excitat. Melius est, quo minus est, quo crassius, quo albidius: itemque, si laeve est, si nihil olet, si aequa-

I. 4. M. F. P. unctum. I. 17. M. F. P. quae & ipsum. I. 19. M. F. P. om. est. I. 20. M. F. hydrops. I. 23. M. F. P. qui. I. 24. P. melicera. M. melitera. I. 30. M. F. P. faeculentum est.

aequale est. Modo tamen, convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex maiore, plus nondum solutis inflammationibus naturaliter fertur. *Ελασσόνες* quoque pejus est multum, & parum pingue: quo minus autem, quoque id ipsum pinguius, eo melius est.

21. *Curatio adversus profusionem sanguinis in vulneribus.*¹

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus est, qui servari potest, protinus prospicienda duo sunt: ne sanguinis profusio, neve inflammatio interimat. Si profusionem timeamus (quod ex sede vulneris, & ex magnitudine ejus, & ex impetu ruentis sanguinis intelligi potest) siccis linamentis vulnus implendum est, supraque imponenda spongia ex aqua² frigida expressa, ac manu super comprimenda. Si parum sic sanguis conquiescit, saepius linamenta mutanda sunt. Et, si sicca parum valent, aceto madefacienda sunt. Id vehemens ad sanguinem suppressendum est: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rursus metus subest; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem postea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipsum inducentibus crustam, (quamvis pleraque ex his sanguinem suppressunt) sit utendum: sed, si semel ad ea decurritur, his potius, quae mitius idem efficiunt. Quod si illa quoque profluvio vincuntur, venae, quae sanguinem fundunt, appre-

¹ L. 6. M. F. P. *etiam*. l. 13. Vir doctus in margine codicis scripsit *interveniat*. M. F. P. om. *interimat*. l. 14. M. F. P. om. *ex*. l. 27. M. F. om. *ut*. l. 30. M. P. *fit utendum*. l. 32. M. F. P. om. *his*.

² 1 Aeginet. IV. 53. Aëtius Tetrab. IV. Serma. II. 51.

² Frigidam potui exhibet Aëtius Tetr. I. Serma. III. c. 145. Cels. p. 204, 31.

apprehendendae , circaque id , quod ictum
est , duobus locis deligendae intercidendae-
que sunt , ut & in se ipsae coëant , & nihilomi-
nus ora praeclusa habeant. Ubi ne id quidem
5 res patitur , possunt ferro candenti aduri.
Sic etiam facis multo sanguine effuso ex eo
loco , quo neque nervus , neque musculus
est , utputa in fronte , vel superiore capitis
parte , commodissimum est , cucurbitulam
10 admoveere adversa parte , ut illuc sanguinis
cursus revocetur.

22. *Curationes adversus vulnorum
inflammationem.*

Et adversus profusionem quidem in his
15 auxilium est : adversus inflammationem
autem , in ipso sanguinis cursu. Ea timeri
potest , ubi laesum est vel os , vel nervus , vel
cartilago , vel musculus , aut ubi parum
sanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo
20 quoties quid tale erit , sanguinem mature
supprimere non oportebit ; sed pati fluere ,
dum tutum erit , adeo ut , si parum fluxisse
videbitur , mitti quoque ex brachio debeat ;
utique , si corpus juvenile , & robustum , &
25 exercitatum est : multoque magis , si id vul-
nus ebrietas praecessit. Quod si musculus
laesus videbitur , praecidendus erit. nam
percussus , mortiferus est : praecisus , sanita-
tem recipit.

30 23. *De glutinatione vulnorum.*

Sanguine autem vel suppresso , si ni-
mius erumpit ; vel exhausto , si per se pa-
rum fluxit ; longe optimum est , vulnus glu-
tinari. Potest autem id , quod vel in cute ,
vel

*I. 6. M. F. P. sed. I. 9. M. F. P. commodissimum ta-
men est. I. 10. M. F. P. a diversa. I. 34. M. P. vel
quod.*

vel etiam in carne est ; si nihil ei praeterea mali accedit. Potest caro , alia parte dependens , alia inhaerens ; si tamen etiamnum integra est , & conjunctione corporis fovetur.

In his vero , quae glutinantur , duplex curatio est. Nam si plaga in molli parte est , sui debet : maximeque , si discessa auris ima est , vel imus nasus , vel frons , vel bucca , vel palpebra , vel labrum , vel circa guttur cutis , vel venter. Si vero in carne vulnus est , hiatque , neque in unum orae facile attrahuntur , futura quidem aliena est : imponendae vero fibulae sunt (*ἀγκυραὶ* Graeci nominarunt) quae oras , paulatim tamen , contrahant ; quo minus lata postea cicatrix sit.

Ex his autem colligi potest , utrum id quoque , quod alia parte dependens , alia inhaerebit , si alienatum adhuc non est , futuram , an fibulam postulet. Ex quibus neutra ante debet imponi , quam intus vulnus purgatum est : ne quid ibi concreti sanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur , & inflammationem movet , & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem , quod suppressendi sanguinis causa inditum est , inibi relinquendum est. nam id quoque inflamat.

Comprehendi vero futura , vel fibula , non cutem tantum , sed etiam aliquid ex carne , ubi suberit haec , oportebit ; quo valentius haereat , neque cutem abrumpat. Utraque optima est ex : * acia molli , non nimis torta , quo mitius corpori infideat. Utra-

l. 6. M. F. P. om. est. l. 14. M. F. P. nominant. l. ead. M. F. P. paulum. l. 17. M. F. P. om. utrum. l. 34. M. F. P. infidat.

*1 De ea librum scripsit Joan. Rhodius. Turneb. Advers. XVII. 21. * H. F. ab Aquapendente , Oper. Chirurg. P. 1. c. 17. pag. 70. Salmasius Epist. 45. & 42.*

Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda est. Si nimis rara est, non continet; si nimis crebra est, vehementer afficit; quia, quo saepius acus corpus transi-
 5 vit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magisque aestate. Neutra etiam vim ullam desiderat: sed ea hactenus utilis est, qua cutis ducentem quasi sua sponte
 10 subsequitur. Fere etiam fibulae latius vulnus esse patiuntur: futura oras jungit, quae ne ipsae quidem inter se contingere ex toto debent; ut si quod intus humoris concreverit, sit qua emanet. Si quod vulnus neu-
 15 trum horum recipit, id tamen purgari debet.

Deinde omni vulneri primo imponenda est spongia ex ¹ aceto expressa. Si sustinere
 aliquis aceti vim non potest, vino utendum
 20 est. Levis plaga juvatur etiam, si ex aqua frigida expressa spongia imponitur. Sed ea, quocunque modo imposita est, dum ma-
 det, prodest: itaque, ut inarescat, non est committendum. Licetque sine peregrini-
 25 nis, & conquisitis, & compositis medicamentis vulnus curare. Sed si quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod sine sevo compositum sit ex his,
 quae cruentis vulneribus apta esse proposui:
 30 maximeque si caro est, Barbarum: si nervi, vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra sunt, Polybi sphragidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum est: eminentibusque parti-
 bus

290, 21.

204, 16.

268, 269.

260.

16.

268.

264, 32.

l. 4. M. F. transuit. Ita Caesarius in margine. l. 10. M. P. tamen. l. 13. M. P. quid. l. 14. M. quia. l. 23. M. P. inbaerescat. l. 32. P. Polybii.

¹ Maledictam methodum dicit Ettmüller in Comment. ad Schrod. & Morell. pag. 408.

bus ea, quam Graeci *ῥύπτισον* vocant.

Solet etiam, colliso corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum est, scalpello latius aperire; nisi musculi, nervique juxta sunt, quos incidi non expedit. ubi satis diductum est, medicamentum imponendum est. At, si id, quod collisum est, quamvis parum diductum est, latius tamen aperiri propter nervos aut musculos non licet; adhibenda sunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque ex his, id, quod *ῥυπῶδες* vocari proposui. Non alienum est etiam, ubicunque vulnus est grave, impositum, quo id juvetur, insuper circumdare lanam succidam ex aceto & oleo; vel cataplasma, si mollis is locus est, quod leniter reprimat; si nervosus, aut musculosus, quod emolliat.

24. *Quomodo vulnus ligari conveniat.*

Fascia vero ad vulnus deligandum lineae aptissima est: eaque lata esse debet, ut semel injecta non vulnus tantum, sed paululum utrinque oras ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis recessit, ab ea melius attrahitur: si aequae ab utraque, transverse comprehendere oras debet: aut si id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda est, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem deliganda est, ut & contineat, nec adstringat. quod non continetur; elabitur: quod nimis adstrictum est, cancro periclitatur. Hieme saepius fascia circuire debet: aestate, quoties necesse est. Tum extrema pars ejus inferioribus acui affluen-

L. 1. P. ῥύπτισον. M. Rbaptusam. l. 2. Vir doctus enim. l. 5. M. F. P. sint. l. 6. M. F. deductum. l. 8. M. bis is. l. ead. M. F. deductum. l. 20. M. F. P. lineta. l. 22. M. F. P. paulum. l. 23. M. F. P. utrinque etiam oras ejus. Vir doctus, etiam ultra oras ejus. l. 25. M. F. P. transversa. l. 30. M. F. P. neque. l. 32. cancro. Vir doctus Gangraena, potius legendum putat.

assuenda est. nam nodus vulnus laedit. nisi tamen longe est.

Porro neminem decipi decet, ut propriam viscera curationem requirant, de
5 quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel futura, vel alio medicinae genere est. In visceribus nihil movendum est; nisi, si quid aut ex jecinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo depen-
10 deat, id praecidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta sanabunt, quae cuique visceri convenire superiore libro proposui.

25. *Quomodo vulnerato agendum sit.*

15 His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est: isque si grave vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo debet: bibere, donec sitim finiat, aquam calidam, vel, si
20 aestas est, ac neque febris, neque dolor est, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum est, sed semper pro vi corporis aestimandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit; tenuem
25 scilicet, & exiguum, qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluvio sanguinis intermorientes ante ullam curationem vino
1 reficiendi sunt; quod aliqui inimicissimum vulneri est. 120, 7. 299, 21.

30 26. *De notis vulnerum.*

Nimis vero 2 intumescere vulnus, periculosum: nihil 3 intumescere, periculosissimum est. illud indicium magnae inflammationis: hoc, emortui corporis est. Pro-
tinus-

1. 1. M. F. P. *ulcus*. l. 3. M. F. P. *illo*. l. 4. M. F. P. *requirat*. l. ead. M. F. P. *viscerum*. l. 8. M. P. *aut si quid*. l. 10. M. F. P. om. *id*. l. ead. F. *alioqui*. l. 14. M. F. P. *De ratione victus & notis vulnerum, curationibusque eorum*. l. 18. M. F. P. *inflammationem, a cibo*. l. 20. M. E. P. om. *ac*. l. 22. M. P. *viribus*. l. 30. M. F. P. om. *De notis vulnerum*. l. 33. M. F. P. *indicium est magnae*. l. 34. M. F. P. om. *est*.

1 Athen. Deipn. L. 1. c. 8. p. 10. 2 Aph. V. 66. 3 H. Epidem. III. 128.

tinusque, si mens homini consistit, si nulla febris accessit, scire licet, mature vulnus sanum fore. At ne febris quidem terrere debet, si in magno vulnere, dum inflammatio est, permanet. Illa perniciofa est, 5 quae vel levi vulnere supervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel si nervorum ¹ rigorem aut distentionem, quae ex vulnere orta est, ea 10 non finit. Vomitus quoque biliosus non 52, 18. voluntarius, vel protinus, ut percussus est 287, 2. aliquis, vel dum inflammatio manet, malum signum est in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervosi loci vulnerati sunt. Sponte tamen vomere, non alienum 15 est; praecipue his, quibus in consuetudine fuit: sed neque protinus post cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in superioribus partibus plaga est.

27. De curationibus vulnerum.

20

² Biduo sic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque sanies [†] ex aqua frigida est, eademque rursus injicienda sunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura est, se ostendit. Quo die rursus de- 25 tecto vulnere, considerandus color est. Quod si lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger est; scire licet, malum vulnus esse. idque, quandocunque animadversum est, terrere nos potest. Album, aut rubicun- 30 dum esse vulnus, commodissimum est. Item cutis dura, crassa, dolens, periculum ostendit. Bona signa sunt, ubi haec sine dolore, tenuis, & mollis est. Sed si glutinatur vul-

l. 3. M. F. P. Ac. l. 8. M. F. P. rigor. l. 9. M. F. P. distentio. l. ead. M. F. P. eam. l. 20. M. F. P. om. De curationibus vulnerum. l. 31. M. F. P. ulcus.

¹ Aph. IV. 57. II. 26. ² De Fractur. XXXIII. 5.

vulnus, aut leviter intumuit, eadem sunt imponenda, quae primo fuerunt.

Si gravis inflammatio est, neque glutinandi spes est, neque movetur, aquae quoque
5 que calidae necessarius usus est, ut materiam digerat; & duritiem emolliat, & pus citet. Ea sic temperanda est, ut manu contingenti jocunda sit; & usque eo adhibenda, donec aliquid minuisse ex tumore caloreque
10 ulceri magis naturalem reddisse videatur. Post id fomentum, si late plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet, maximeque, si grande vulnus est, tetrapharmacum: si in articulis, digitis,
15 locis cartilaginosis, *ῥυτιδεε*. At si latius hiat, idem illud emplastrum liquari ex irino unguento oportet, eoque inlita linamenta disponi per plagam: deinde emplastrum supra dari, & super id lanam succidam;
20 minusque etiam, quam primo, fasciae adstringendae sunt.

28 *Curationes propriae articulorum.*

Sed propria quaedam in articulis visenda sunt. In quibus si praecisi nervi sunt, qui
25 continebant, debilitas ejus partis sequitur. Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, & ea transversa, commodior est: & si ex retuso & gravi est, nullum in figura discrimen est: at videndum est, pus supra articulum,
30 an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque & crassum diu fertur, nervum praecisum esse credibile est: magisque, quo majores dolores inflammationesque, & quo maturius excitatae sunt. Quamvis autem

T 5

non

l. 1. M. F. leniter. l. 4. M. F. P. eaque pus moveant. l. 5. M. F. P. ut & materiam. l. 7. M. P. ut & manu. l. 8. M. F. P. om. & l. 11. M. F. P. ῥυτιδεε. Post id fomentum, si late plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet. l. 15. M. F. P. & l. 16. M. F. P. om. idem. l. 23. M. F. P. om. sed. l. ead. M. F. P. proprie. l. 27. M. F. P. om. & M. F. om. ex. l. 29. M. F. P. visendum. l. 32. M. F. P. magis quoque. l. 33. Vir doctus: si maturius excitatae sunt. l. 33. M. F. P. om. &.

1 Aph. V. 22. 2 Coac. Praen. III. 385. I. de Morb. III. 2.

non abscissus nervus est; tamen, si circa durus tumor diu permanet, necesse est, & diuturnum ulcus esse, & sanato quoque eo, tumorem permanere: futurumque est, ut tarde membrum id vel extendatur, vel 5 contrahatur. Major tamen in extendendo mora est, ubi recurvato articulo curatio adhibita est; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum est, ratione certa 10 debet. Si glutinandum est, ut superius sit: si in inflammatione est, ut in neutram partem inclinatum sit: si jam pus profuit, ut devexum sit.

348, 21. Optimum etiam medicamentum, ¹ quies 15 est. Moveri, & ambulare, nisi sanis, alienum est. Minus tamen periculosum his est, qui in capite vel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati sunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut 20 crure, aut pede laborante. Locus, in quo cubat, tepidus esse debet. Balneum quoque, dum parum vulnus purum est, inter res infestissimas est. Nam id & tumidum & sordidum reddit. Ex quibus ad cancerum 25 transitus esse consuevit. Lenis fricatio recte adhibetur; sed his partibus, quae longe absunt à vulnere.

29 *Vulnus quomodo purgandum est.*

Inflammatione finita, vulnus purgandum est. Id optime faciunt tincta in melle linamenta: supraque id emplastrum vel 30
262. *πρωφάρμακον* vel *ἑντεφάρμακον* dandum est. Tum demum vero purum ulcus est, cum

l. 3. M. F. P. sano. l. 5. M. F. P. om. vel. l. 12. M. F. om. in. l. 18. M. om. in. l. 22. M. F. P. cubabit. l. ead. M. P. debet. l. 24. M. P. humidum. l. 26. M. F. P. levis. l. ead. M. F. P. frictio. l. 27. M. F. P. longius. l. 32. M. F. P. om. vel πρωφάρμακον. l. 34. M. parum.

cum rubet, ac nimium neque ficcum, neque humidum est. At, quodcunque sensu caret, quod non naturaliter sentit: quod nimium aut aridum aut humidum est; 5 quod aut albidum, aut lividum, aut nigrum est; id purum non est.

30. *Quomodo vulnus implendum est.*

Purgato vulnere, sequitur, ut impleatur; iamque calida aqua eatenus necessaria est, 10 ut sanies removeatur. Lanae succidae supervacuus usus est: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum est: ut butyrum cum rosa, & exigua mellis parte; 15 aut cum eadem parte mellis aut cum eadem rosa, *παραφάρμακον*; aut ex rosa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni succi; vitatis omnibus acribus. 20 Sed jam plenioribus, avis, & venatio, & fuilla elixa dari potest. Vinum omnibus, dum febris, dum inflammatio est, alienum est: itemque usque ad cicatricem, si nervi, musculive vulnerati sunt; etiam, si alte caro. 25 At, si plaga in summa cute generis tutioris est, potest non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum est, quod in nervosis locis, musculosisque necessarium est, cerato 30 quoque super vulnus utendum est. At, si caro supercrevit, modice reprimit ficcum linamentum; vehementius, squama aeris. Si plus est, quod tolli opus est, adhibenda sunt etiamnum vehementiora, quae corpus exedant.

l. 2. M. P. Ac. l. 5. M. F. P. quod aut pallidum aut. l. 8. M. F. P. om. vulnere. l. 15. M. F. P. is. l. 16. M. F. P. om. mellis. l. 20. M. F. P. plenioribus, nam & avis. l. 25. M. F. P. aut.

exedant. Cicatricem, post omnia haec, com-
mode inducit lycium ex passo aut lacte
dilutum; vel etiam per se impositum sic-
cum linamentum vehementius.

31. *De ulceribus, quae extrinsecus per vulnera 5*
incidunt, curationibusque eorum.

Hic ordo felicitis curationis est. Sed quae-
dam tamen periculosa incidere consue-
runt. Interdum enim vetustas ulcus occu-
pat, induciturque ei callus, & circum orae 10
crassae livent. Post quae, quicquid medi-
camentorum ingeritur, parum proficit;
quod fere negligenter curato ulceri super-
venit.

Interdum vel ex nimia inflammatione, 15
vel ob aestus immodicos, vel ob nimia fri-
gora, vel quia nimis vulnus adstrictum est,
294, 31. vel quia corpus senile, aut mali habitus
533, 31. est, cancer occupat. Id genus a Graecis
diductum in species est, nostris vocabulis 20
non est. omnis autem cancer non solum id
corrumpit, quod occupavit; sed etiam ser-
pit: deinde aliis aliisque signis discernitur.
Nam modo super inflammationem rubor
ulcus ambit,isque cum dolore procedit: 25
έρωίπλος Graeci nominant: modo ulcus
nigrum est, quia caro ejus corrupta est, id-
que vehementius; etiam in putrescendo in-
tenditur, ubi vulnus humidum est, & ex
nigro ulcere humor pallidus fertur, mali- 30
que odoris est, & caro intus corrupta: in-
terdum etiam nervi ac membranae resol-
vuntur, specillumque demissum descen-
dit aut in latus, aut deorsum, eoque vitio
non-

l. 1. M. F. exedunt. l. 4. M. F. P. ignorant vehementius.
l. 5. M. F. vulneribus. l. 18. M. F. P. corpus aut senile.
l. 28. M. F. P. om. in. l. 31. M. F. P. carunculaeque
corruptae.

† In principio difficillime cognoscitur teste Galeno M.
M. XIV. Vide Hildan. Observ. Chirurg. Cent. I. Obs. I.

nonnunquam os afficitur: modo oritur ea, quam Graeci *γάρρυρα* appellant.

303-

Priora in qualibet parte corporis fiunt: haec in prominentibus membris, id est, inter ungues, & alas, vel inguina; fereque in senibus, vel in his, quorum corpus mali habitus est. Caro illi ulceri vel nigra, vel livida est; sed sicca & arida, proximaque cutis, plerumque subnigris pustulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida fereque aeruginosa & sine sensu est. Deterior in inflammatione est, omniaque ea simul serpunt: ulcus, in locum pustulosum: Pustulae, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor, in id quod inflammatum est: inflammatio, in id quod integrum est, transit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingensque sitis: quibusdam etiam delirium accedit: alii, quamvis mentis suae compotes sunt, balbutiendo vix sensus suos explicant, incipit affici stomachus: fit foedi spiritus ipse odor. Atque initium ejus quidem mali recipit curationem: ubi vero penitus insedit, insanabile est. plurimique sub frigido sudore moriuntur.

51, 30.

32. *Curatio veteris ulceris.*

Ac pericula quidem vulnerum haec sunt. Vetus autem ulcus scalpello circumcidendum est, excidendaeque ejus orae, & quicquid super eas livet, aequae incidendum. Si varicula intus est, quae id sanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi sanguis emissus, novatumque vulnus est, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneri

l. 1. M. F. P. nonnunquam quoque os. l. 3. M. F. P. priora. l. 4. M. F. P. hoc. l. 6. M. P. om. in. l. 7. M. P. F. in ulcere. l. 11. M. F. P. rugosa. l. ead. M. F. P. ultior. l. 20. M. F. P. balbutiendo tamen vix. l. ead. M. suos os explicant. P. ore. l. 21. F. foedus. M. foedius. l. 26. M. F. P. om. veteris. l. 28. P. concidendum. P. incidendum. M. conjiciendum. l. 31. M. F. P. his.

neribus exposita est. Si scalpello aliquis
uti non vult, potest sanare id emplastrum,
quod ex ladano fit: & cum ulcus sub eo
exesum est, id, quo cicatrix inducitur.

33. *Curatio Erysipelatum.*

Id autem, quod *ερυσιπέλας* vocari dixi,
non solum vulnere supervenire, sed sine
hoc quoque oriri consuevit: atque inter-
dum periculum magnum adfert; utique, si
circa cervicem aut ¹ caput constitit

Oportet, si vires patiuntur, sanguinem
mittere: deinde imponere simul reprimen-
tia & ² refrigerantia; maximeque cerussam
solani succo, aut cimoliam cretam aqua
pluviali exceptam; aut ex eadem aqua ¹⁵
subactam farinam cupressi adjecta, aut, si
tenerius corpus est, lenticula. Quicquid
impositum est, betae folio contegendum
est, & super linteolum frigida aqua madens
imponendum. Si per se refrigerantia pa- ²⁰
rum proderunt, miscenda erunt hoc mo-
do: sulphuris p. i. *. cerussae, croci, sin-
gulorum p. x. *. eaque cum vino conte-
renda sunt, & id his illinendum: aut, si du-
rior locus est, solani folia contrita suillae ²⁵
adipi miscenda sunt, & illinita linteolo su-
perinjicienda.

At, si nigrities est, quae nequedum ser-
pit, imponenda sunt, quae carnem putrem
lenius exedunt; repurgatumque ulcus sic, ³⁰
ut caetera, nutriendum est. Si magis ³ putre
est, jamque procedit ac serpit, opus est ve-
hementius erodentibus. Si ne haec qui-
dem evincunt, aduri locus debet, donec
nul-

l. 5. M. P. Erysipelatum. l. 9. M. F. P. majus. l. 10. M. F. P. cervicis. l. 15. M. F. P. pluviali. l. 17. M. F. P. lenticulam. l. 22. M. F. P. x. l. cad. M. P. cerussae, & croci. l. 23. M. P. xx. l. 26. F. M. P. illita. l. 28. M. F. P. om. quae.

¹ Aëlius Tetr. IV. Serm. II. c. 59. Aeginet. IV. 21.
² Oribas. de Morb. Curat. III. 47. ³ Aph. VII. 20.

nullus ex eo humor feratur. nam quod sanum est, siccum est, cum aduritur. Post ulationem putris ulceris, superponenda sunt, quae crustas a vivo resolvant: ἀπυκ-

5 *παντα* Graeci nominant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & resina est. Sed iis quoque purgari potest, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad sanitatem perducendum est.

10 34. *Curatio Gangraenae.*

Gangraenam vero, si nondum plane tenet, sed adhuc incipit, curare non difficilimum est; utique in corpore juvenili; & magis etiam, si muscoli integri sunt; si nervi vel laesi non sunt, vel leviter affecti sunt; neque ullus magnus articulus nudatus est; aut carnis in eo loco paululum est, ideoque non multum quod putresceret, fuit, consistitque uno loco vitium; quod maxime fieri in digito potest. In ejusmodi casu primum est, si vires patiuntur, sanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum est, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, usque ad sanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum serpit, adhibenda nulla sunt, quae pus movere consueverunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena sunt; sed his quam levissimis opus est. superque ea, quae inflammata sunt, utendum est refrigerantibus. Si nihilo magis malum constitit, uri id, quod est inter integrum ac vitiatum locum, debet.

Prae-

l. 4. M. F. P. eas escharas. l. 5. M. F. P. vocant. l. 7. M. F. P. aliis. l. 17. M. F. P. paulum. l. 19. M. P. eo. l. 24. M. F. eo.

Praecipueque in hoc casu petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a victus ratione praesidium est. Neque enim id malum, nisi corrupti vitiosque corporis est. Ergo primo, nisi imbecillitas prohibet, abstinentia utendum. Deinde danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adstringant; sed ea levia. Postea, si vitium constitit, imponi super vulnus eadem debent, quae in putri ulcere praescripta sunt. Ac tum quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia; sed tamen non nisi alvum, corpusque siccantibus: aqua vero pluviali frigida. Balneum, nisi jam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est; siquidem emollitum in eo ulcus cito rursus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus serpere sub his cancer. Inter quae miserum, sed unicum, auxilium est; ut caetera pars corporis tuta sit, membrum, quod paulatim emoritur, abscindere.

35. *Curatio vulnorum, ubi quid collisum est, aut detritum; aut infixum.* 25

Hae gravissimorum vulnorum curationes sunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi interior pars collisa; aut ubi dera sum, detritumve aliquid est; aut ubi furculus corpori infixus est; aut ubi tenue, sed altum vulnus insedit.

In primo casu commodissimum est mallicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem continere, & cerato miscere ex

l. 12. M. F. P. sic. l. 14. M. F. pluviali. l. 16. M. F. v. vulnus. l. 19. M. F. P. om. sub. l. 24. a M. F. P. haec absunt: Curatio vulnorum, ubi quid collisum est, aut detritum, aut infixum. l. 27. M. F. ubi integra cute interior. l. 28. M. F. collisa est; aut. l. 29. M. P. F. attritumve. l. 33. M. interiorumque. l. 34. M. F. P. continere.

ex rosa facto, idque superponere: deinde, ubi cutis ipsa exasperata est, inducere lenē medicamentum, qualis λινδρα²⁶⁷ est.

Deraſo vero, detritoque, imponendum
 5 eſt emplaſtrum τετραφαρμακον, minuen-
 duſque cibus & vinum ſubtrahendum. Ne-
 que id, quia non habebit altiores ictus,
 contemnendum erit; ſiquidem ex ejuſmo-
 di caſibus ſaepe cancri fiunt. Quod ſi levius
 10 id erit, & in parte exigua, contenti eſſe po-
 terimus eodem leni medicamento.
 15 Surculum vero, ſi fieri poteſt, oportet
 vel manu, vel etiam ferramento educere.
 Si vel praeſectus eſt, vel alius deſcen-
 dit, quam ut ita fieri poſſit, medicamento
 evocandus eſt. Optime autem educit ſuper-
 impoſita arundinis radix; ſi tenera eſt, pro-
 tinus contrita; ſi jam durior, ante in mulſo
 decocta. cui ſemper mel adjiciendum eſt
 20 aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſi-
 ma ex ſurculis, arundo eſt; quia aſpera eſt.
 Eademque offeſa etiam † in filice eſt. Sed
 uſu cognitum eſt, utramque adverſus alte-
 ram medicamentum eſſe, ſi contrita ac ſu-
 25 perimpoſita eſt. Facit autem idem in omni-
 bus ſurculis, quodcunque medicamentum
 extrahendi vim habet. Idem altis tenuibus-
 que vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei
 Philocratis: huic Hecataei emplaſtrum ma-
 30 xime convenit.

36. *Quomodo cicatrix vulnere inducenda,
 purgandaque ſit.* 1

Ubi vero in quolibet vulnere ventum
 ad inducendum cicatricem eſt (quod per-
 pur-

l. 1. M. P. ſupponere. l. 3. M. P. quale. l. 13. M.
 F. P. ejicere. l. 24. M. F. P. qm. qc.

1 Aeginet. IV. 45.

purgatis jam , repletisque ulceribus neces-
 sarium est) primum ex aqua frigida lina-
 mentum , dum caro alitur : deinde cum
 jam continenda est , ficcum imponendum
 est , donec cicatrix inducatur : tum deligari 5
 super album plumbum oportet , quo & re-
 primitur cicatrix , & colorem maxime sa-
 no corpori similem accipit. Idem radix
 silvestris cucumeris praestat. Idem com-
 positio , quae habet elaterii p. i. *. spumae 10
 argenti p. ii. *. glandis unguentariae pondo
 iv. *. quae excipiuntur resina terebinthina ,
 donec emplastri crassitudo ex omnibus fiat.
 At nigras quoque cicatrices leniter pur-
 gant , paribus portionibus mixta , aerugo 15
 & plumbum elotum , eademque resina co-
 cta ; five eo ungitur cicatrix , quod in facie
 fieri potest ; five id ut emplastrum imponi-
 tur , quod in aliis partibus commodius. est.

At, si vel excrevit cicatrix , vel concava 20
 est , stultum est , decoris causa , rursus &
 dolorem & medicinam sustinere : alioquin
 res utrique succurri patitur. Siquidem utra-
 que cicatrix exulcerari scalpello potest. Si
 medicamentum aliquis mavult , idem effi- 25
 ciunt compositiones hae , quae corpus ex-
 dunt. Cute exulcerata , super eminentem
 carnem exedentia medicamenta conjicien-
 da sunt : super concavam , impletia : do-
 nec utrumque ulcus sanae cuti aequetur , & 30
 tum cicatrix inducatur.

L. 11. M. F. P. ignorant glandis. l. ead. M. F. P. unguenti. l. 14. M. F. P. Ac. l. 16. M. F. P. om. & l. ead. M. F. P. rosa. l. 17. M. F. P. om. eo. l. 21. M. P. F. rursus. l. 29. F. eae.

C A P. XXVII.

*De vulneribus, quae per morsus inferuntur
eorumque curationibus.*

DIXI de his vulneribus, quae maxime
5 per tela inferuntur. † Sequitur, ut
de his dicam, quae morfu fiunt, inter-
dum ¹ hominis, ² interdum simiae, saepe canis,
nonnunquam ferarum, aut aliorum ani-
malium, aut serpentium. Omnis autem
10 † ferae morsus habent quoddam virus.

Itaque, si vehemens vulnus est, ³ cucur-
bitula admovenda est: si levius, protinus
emplastrum injiciendum, praecipueque
Diogenis. si id non est, quodlibet ex his, 265.
15 quae adversus morsus proposui. si ea non
sunt, viride Alexandrinum; si ne id qui- 264.
dem est, quodlibet non pingue ex his, quae
recentibus vulneribus accommodantur.
Sal quoque his, praecipueque ei, quod ca-
20 nis fecit, medicamentum est, si aridus vul-
neri imponitur, superque id duobus digi-
tis verberatur. exsaniat enim. Ac falsamen-
tum quoque recte super id vulnus deliga-
tur.

25 2. *Curatio adversus rabiosi canis morsum.* 4

Utique autem, si rabiosus canis fuit,
cucurbitula virus ejus extrahendum est.
Deinde, si locus neque nervosus, neque
musculosus est, vulnus id adurendum est.
30 Si uri non potest, sanguinem homini mit-
ti non alienum est. Tum usto quidem vul-
neri superimponenda, quae caeteris ustis
sunt. Ei vero, quod expertum ignem non
est,

1. 9. M. F. P. ferorum. l. 14. M. F. P. Diogeni. l.
21. M. F. P. manus.

1 Dom. Panarolus Pentec. 11. Obs. 32. 2 Seren.
Samm. XLV. 3 Aeginet. V. 2. 4 Aeginet. V. 3.
Actuar. M. M. VI. 11.

est, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Post quae nullo novo magisterio, sed jam supraposito vulnus erit implendum, & ad sanitatem perducendum. Quidam post rabiosi canis morsum protinus in balneum mittunt; eumque ibi patiuntur desudare, dum vires corporis finunt, vulnere aperto; quo magis ex eo quoque virus distillet: deinde multo meracoque vino excipiunt. quod omnibus venenis contrarium est. Id. 10
que cum ita per triduum factum est, tutus esse homo a periculo putatur.

Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occursum est, aquae timor nasci. *ὑδροφοβία* Graeci appellant. Miserrimum genus morbi: in quo simul aeger & siti & aquae metu cruciatur. quo oppressis in angusto spes est. Sed unicum tamen remedium est, nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere, & si natandi scientiam non habet, modo mersum bibere pati, modo attollere; si habet, interdum deprimere, ut invitatus quoque aqua satietur. sic enim simul & sitis, & aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumat. Id ne incidat, a piscina protinus in oleum calidum demittendus est. Antidotum 2 autem (praecipue id, quod primo loco posui; ubi id non est, aliud) si nondum aeger aquam horret, potui ex aqua dandum est: & si amaritudine offenditur, mel adjiciendum est: at, si jam is morbus occupavit, per catapotia sumi potest.

3. Cu-

l. 3. M. F. P. ulcus. l. 6. M. F. P. ibique. l. 7. M. F. P. ulcere adaperto. l. 12. M. F. P. videtur. l. 14. M. P. tumor. l. cad. hydrophlogas. l. 33. M. F. P. &

1 Cassii Problem. 73. 2 Scribon. Larg. c. XLIII. c. 171.

3. *Curationes communes adversus omnes
morsus serpentium.*¹

Serpentium quoque morsus non nimium distantem curationem desiderant :
 5 quamvis in ea multum antiqui variarunt ;
 adeo ut in singula anguium genera singula
 medendi praeciperent ; aliique alia. sed
 in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur
 in primis supra vulnus id membrum
 10 deligandum est : non tamen nimium vehementer,
 ne torpeat. Dein venenum extrahendum est.
 Id cucurbitula optime facit. Neque alienum est,
 ante scalpello circa vulnus incidere,
 15 quo plus vitii jam sanguinis extrahatur.
 Si cucurbitula non est, (quod tamen vix
 incidere potest) tum quodlibet simile vas,
 quod idem possit. Si ne id quidem est,
 homo² adhibendus est, qui vulnus exfugat.
 20 Neque hercule scientiam praecipuam habent
 hi, qui³ † Psylli nominantur ; sed audaciam
 usu ipso confirmatam. Nam venenum serpentis,
 ut quaedam etiam venatoria venena,
 25 quibus Galli praecipue utuntur, non gustu,
 sed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipsa
 tuto estur : ictus ejus occidit, & si stupente
 ea (quod per quaedam medicamenta circulatores
 faciunt) in os digitum quis indidit,
 neque percussus est, nulla in
 30 ejus saliva noxa est. Ergo quisquis, exemplum
 Psylli secutus, id vulnus exfuxerit, & ipse
 tutus erit, & tutum hominem praestabit.
 Illud interea ante debet attendere, ne quod in
 gingivis, palatove, aliave parte

1. 6. M. F. P. om. adeo. 1. 7. M. P. medendi genera praeciperent. 1. ead. M. F. P. atque aliis. 1. 9. M. F. P. super. 1. 20. M. P. Hercules. 1. 30. M. F. P. ea. 1. 33. M. F. P. ne intereat.

1 Aëtii Tetrab. IV. Serm. 1. c. 1. 2. & seqq. 2 Aeginet. V. 2. Actuar. M. M. VI. 11. 3 Vocantur alio nomine *Marfi*. Vide Reines. Variar. Lect. 1. c. 8. p. 26.

te oris ulcus habeat. Post haec is homo loco calido collocandus est, sic, ut id, quod percussum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exfugat, neque cucurbitula est, sorbere oportet jus anserinum, vel vitulinum, & vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum super vulnus imponere sic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hoedus agnusve discissus, & calida ejus caro statim super vulnus imposita. 165. Emplastra quoque, quae supra comprehensa sunt. Aptissimumque est, vel 266. Ephesium, vel id quod ei subjectum est. Praefensque in aliquo antidoto praesidium est. Sin id non est, necessarium est exforbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo est, nec humorem intus coire patitur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. 20 Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia sunt.

4. *Speciales curationes adversus ictus serpentium:*
*& primo adversus ictum Aspidis.*¹

Haec adversus omnes ictus utilia sunt, cummuniaque: usus tamen ipse docuit, cum, quem² Aspis percussit, acetum potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cujusdam pueri, qui cum ab hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos aestus siti premeretur, ac locis ficcis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte secum habebat, ebibit, & libera-

l. 6. M. F. P. vel ovillum vel vitulinum. l. 18. M. F. P. quo calor movendus est. l. 19. M. F. P. ne. l. ead. M. P. patiat. l. ead. M. maxime. l. 25. M. F. P. om. utilia. l. 26. M. F. P. communia: sunt.

¹ Aeginet. V. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 20.
² De Aspide videatur Ammian. Marcellin. L. XXII. Cap. 15. pag. 338. Ejus morsum sanari polle negat Aelian. de Animal. 1. Cap. 54.

liberatus est. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, habet tamen & dissipandi. Quo fit, ut terra respersa eo spumet. Eadem ergo vi verisimile est spissescentem quoque intus humorem hominis ab eo discuti, & sic dari sanitatem.

5. *Adversus ictum Scorpionis.* ¹

In quibusdam etiam aliis serpentibus certa quaedam auxilia satis nota sunt. Nam
10 scorpio ipse sibi pulcherrimum medicamentum est. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt. Quidam super
15 prunas eo imposito, vulnus suffumigant, undique veste circumdata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus super vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae solaris (quam ἡλιοτρίπιον Graeci vocant) semen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta silvatica recte imponitur, vel cum melle sal tostus. Cognovi tamen medicos, qui ab scorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio sanguinem miserunt.

25 6. *Adversus Aranei & Scorpionis ictum.*

Ad scorpionis etiam, & ad ² aranei ictum, allium cum ruta recte miscetur, ex oleoque contritum superimponitur.

30 7. *Adversus ³ Cerastris, & Dipsadis, & Haemorrhoidis ictum.* ⁴

At, si cerastris, aut dipsas, aut haemorrhoidis percussit, asphodeli, quod Aegyptiae fabae magnitudinem aequet, arefactum, in
duas

l. 2. M. F. P. tamen habet etiam. l. 10. M. F. P. sibi ipse. l. 14. prunam. l. 26. M. F. P. etiam. Et ad S. autem. l. 29. M. F. P. Dipsae. l. 32. M. F. spoli.

¹ Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 19. ² Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 16. Ex eo mors. Dom. Panarolus Pentec. 1. Obs. 45. ³ Describitur ab Aelian. de Animal. 1. c. 57. Aëtius. ⁴ Tetrab. IV. Serm. I. 22. 23.

duas potiones dividendum est sic, ut ei rutae paululum adjiciatur. Trifolium quoque & mentastrum, & cum aceto panaces aequè proficiunt. Costumque, & cassia, & cinnamomum recte per potionem assumuntur.

8. *Adversus Chersydri¹ ictum, & Ceraſtis.*

Adversus Chersydri vero ictum, panaces, aut laser, quod sit scrupulorum p. ii. *. vel porri succus cum hemina vini sumendus est, & edenda multa fatureia. Imponendum autem super vulnus sterco caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum sale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, aequè valet.

9. *Adversus Phalangii ictum.²*

Ubi vero phalangium³ nocuit, praeter eam curationem, quae manu editur, saepe homo demittendus in folium est, dandusque ei myrrhae & uvae taminiae par modus ex passi hemina; vel radiculae semen, aut lolii radix ex vino; & super vulnus furfures ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquiescat.

10. *Adversus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis sunt.*

Verum haec genera serpentium & peregrina, & aliquanto magis pestifera sunt; maxime, quae aestuosis gignuntur locis. Italia frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adversus quos satis proficit herba betonica, vel cantabrica, vel centaurion, vel agrimonia, vel trixago, vel

l. 2. M. F. P. paulum. l. 6. M. F. P. chelydri. l. 7. M. F. P. Chelydri. l. ead. M. F. panacis. l. 18. M. F. P. redditur. l. 20. M. F. timiniae. l. 28. M. P. maximeque.

¹ Aërius Tetrab. IV. Serm. I. 35. ² Aërius Tetrab. IV. Serm. I. 18. ³ Salmasius in Notis ad Spartiani Hadrian. C. 20. pag. 190. Ed. Hackian.

vel personata, vel marinae pastinacae; si vel singulae binaeve tritae, & sic potui datae sunt cum vino, & super vulnus impositae. Illud ignorare non oportet, omnis serpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere. ideoque perniciosissimi sunt, † cum incubant: utilissimumque est, ubi ex anguibus metus est, non ante progredi, quam quis aliquid assumpsit.

- 10 11. *Remedium generale adversus omnia venena, vel in cibo, vel in potione assumpta.*

Non tam facile his opitulari est, qui venenum, vel in cibo, vel in potione sumpserunt. Primum, quia non protinus sentiunt, ut ab angue icti: ideo ne succurrere quidem statim sibi possunt. Deinde quia noxa non a cute, sed ab interioribus partibus incipit. Commodissimum est tamen, ubi primum sensit aliquis, protinus oleo 20 multo epoto vomere. Deinde, ubi praecordia exhaustit, bibere antidotum: si id non est, vel merum vinum.

12. *Specialia remedia adversus quaedam venena: & primo adversus Cantharidas.*¹

25 Sunt tamen quaedam remedia propria adversus quaedam venena, maximeque leviora. Nam si cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contusa, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per se debet.

- 30 13. *Adversus Cicutam.*²

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum est; deinde is vomere cogendus: posteaque laser ex vino dandum. Isque, si febre vacat, in cali-

¹ l. 1. M. F. P. *personina*. l. ead. M. F. P. om. *si vel*. l. 2. M. F. P. om. *sic*. l. ead. M. F. P. *cum vino, potui datae*. l. 3. M. F. P. om. *sunt*. l. 4. M. F. P. *ignorari*. l. 6. M. F. *perniciosissimae*. l. 15. M. F. P. *ita*. l. 28. M. P. *galbano*. l. 31. M. F. *cicuta*.

² 1 Aeginet. V. 30. Scribon. Larg. LVII. Actuar. M. M. V. 12. 2 Aeginet. V. 41. Scribon. Larg. XLVII. Actuar. M. M. V. 12.

calidum balneum mittendus: si non vacat, ungendus ex calefacientibus est. Post quae quies ei necessaria est.

14. *Adversus Hyoscyamum.* ¹

Si hyoscyamum, fervens mulfum bibendum est, aut quodlibet lac, maxime tamen asininum. 5

15. *Adversus Cerussam.* ²

Si cerussam, jus malvae, vel juglandis ex vino contritae, maxime profunt. 10

16. *Adversus Sanguisugam, si epota est, & lac, quod intus coit.* ³

Si sanguisuga epota est, acetum cum sale bibendum est. Si lac intus coit, aut passum, aut cum aceto lafer. 15

17. *Adversus Fungos inutiles.* ⁴

Si fungos inutiles quis assumpsit, radícula aut e posca, aut cum sale & aceto edenda est. Ipsi vero hi & specie quidem discerni possunt ab utilibus, & cocturae genere idonei fieri. Nam si ex oleo inferbuerunt, si piri furculus cum his inferbuit, omni noxa vacant. 20

18. *De adustis corporis locis, & quomodo curari debeant.* ⁵

Adustis quoque locis extrinsecus vis infertur; itaque sequi videtur, ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguae caninae, aut betae in vino oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impositum ad sanitatem perducit. 25

Sed dividi quoque curatio potest in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque, 30

1. 9. M. F. P. juglandis. l. 14. M. F. P. aut passum coagulum aut. l. 17. M. P. L. assumpserit. l. 18. M. F. P. L. epota. l. 21. Alii idonei sunt. l. 29. M. F. P. L. in vetere vino. l. 34. Vir doctus exsiccantia.

1 Aeginet. V. 38. 2 Scribon. Larg. XLVII. 3 Aeginet. V. 36. Plin. H. N. XXII. 23. 4 Aeginet. V. 54. Scrib. Larg. LXVI. 5 Aegin. IV. 11. Seren. Samm. LX. Aëtius Tetrab. IV. Serin. II. 64.

que, primo & pustulas prohibeant, & summam pelliculam exasperent: deinde ea, quae lenia ad sanitatem perducant. Ex prioribus est lenticulae cum melle farina:
 5 vel myrrha cum vino; vel creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque, ubi usus necessitas incidit, aceto diluta. Ex insequentibus, quaelibet λιπυρᾶ. 267.
 Sed idonea maxima est, quae vel plumbi
 10 recrementum, vel vitellos habet.

Est etiam illa adustorum curatio, dum inflammatio est, impositam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio,
 15 donec crustae cadant, tum ervum cum melle, aut irim, aut resinam terebinthinam, donec ulcus purum sit: novissime ficcum linamentum.

C A P. XXVIII.

20 *De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, nascuntur.*

I. *De carbunculo* ¹

AB his, quae extrinsecus incidunt, ad ea veniendum est, quae interioribus, corrupta aliqua corporum parte, nascuntur. Ex quibus non aliud carbunculo
 25 pejus. Ejus hae notae sunt. Rubor est, superque eum non nimium pustulae eminent, maxime nigrae, interdum sublividae, aut
 30 pallidae. In iis sanies esse videtur; infra color niger est. Ipsum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet. Circaque quasi crusta est; eaque inflammatione cingitur.

l. 4. M. F. P. L. vel. l. 5. M. F. P. L. om. vel. l. 10. M. F. P. L. recrementum. l. 13. M. F. L. farina. l. 22. M. F. P. De carbunculo & ejus curatione. l. 28. F. M. eminent. l. 30. M. P. jus. l. 32. M. F. P. circa quem.

¹ Aeginet. IV. 25. Actuar. M. M. II. 12. Oribas. Synopf. VII. 12.

gitur. Neque in eo loco levare cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est. Somnus urget. Nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium subteractis quasi quibusdam radicibus serpit; interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbescit; dein lividum fit; circumque exiguae pustulae oriuntur. Et si circa stomachum faucesve incidit, subito spiritum saepe elidit. 10

Nihil melius est, quam protinus adurere. Neque id grave est, nam non sentit; quoniam ea caro mortua est. Finisque adurendi est, dum ex omni parte sensus doloris est. Tum deinde ulcus, sicut caetera 15 adusta, curandum est. Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta: quae undique a viva carne diducta, trahit secum, quicquid corruptum erat: purusque jam finis curari potest implentibus. At, si in summa 20 cute vitium est, possunt succurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda est. Quodcumque vero medicamentum impositum est, si satis proficiet, protinus a viva 25 corruptam partem resolvit.

Certaque esse fiducia potest fere, si undique vitiosa caro excidat, qua hujuscemodi medicamen exest: si id non fit, medicamentumque malo vincitur, utique ad 30 unctionem properandum est. Sed in ejusmodi casu abstinendum a cibo, a vino est. Aquam liberaliter bibere expedit. Magisque ea servanda sunt, si febricula quoque accessit.

2. De

l. 15. M. F. P. vulnus. l. 19. purusque vir doctus, ubi priusque legebatur. l. ead. M. F. P. priusque. l. 25. M. F. P. positum. l. 26. M. F. P. resolvit. l. 27. M. F. P. ut. l. 28. M. F. P. excedat. l. ead. M. F. P. hujusve rei. l. 29. M. F. P. medicamentum.

2. De Carcinomate.

Non idem periculum *καρκίνωμα* affert, nisi imprudentia curantis agitata est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus, circa ¹ faciem, nares, aures, labra, ² mammas feminarum. Et ex jecore, aut splenē hoc nascitur. Circa locum aliqua quasi puncta sentiuntur: isque immobilis, inaequaliter tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatae venae quasi recurvantur: haeque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibusdam delitescunt. Tactusque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam sine ulcere durior aut mollior est, quam esse naturaliter debet: nonnunquam iisdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum simile his est, quae vocant Graeci *κονδυλώματα*; aspredine quadam & magnitudine sua. Colorque ejus ruber est, aut lenticulae similis. Neque tuto secatur. nam protinus aut resolutio nervorum, aut distentio insequitur. Saepe homo ictus obmutescit, atque ejus anima deficit. Quibusdam etiam, si id ipsum pressum est, quae circa sunt, intenduntur & intumescunt. Namque pessimum id genus est, fereque primum id fit; quod *κακόνδεσ* a Graecis nominatur. Deinde ex eo id *καρκίνωμα*, quod sine ulcere est. Deinde ulcus; & ex eo, thymium.

† Tolli nihil, nisi *κακόνδεσ*, potest: reliqua curationibus irritantur. Et quo major vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro ad-

l. 1. M. F. P. De carcinomate & ejus curatione. l. 6. M. F. P. in. l. ead. M. F. P. jecore, autem aut. l. 8. M. F. P. inaequalis. l. 21. M. F. P. fertur. l. 26. F. ob quae. M. P. nam quae. l. 30. M. F. P. om. &.

1 Aegin. III. 22. 2 Scribon. Larg. XXI. 11.

adufferunt : quidam scalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina ¹ profuit : sed adusta, protinus concitata sunt, & increverunt, donec occiderent. Excisa etiam post inductam cicatricem, tamen reverterunt, ⁵ & causam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; sed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quasi blandiantur, quo minus ad ultimam senectutem ¹⁰ perveniant, non prohibeantur. Discernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo scire potest, nisi tempore & experimento. ¹⁵

Ergo, ubi primum id vitium notatum est, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio potest & ad scalpellum, & ad unctionem. Si protinus irritatum est, scire licet, jam carcinoma esse; removendaque sunt omnia acria, omnia vehementia. Sed, si sine ulcere is locus durus est, imponi ficum quam pinguissimam, aut ^{264, 14.} *ῥυπαῖδες* emplastrum satis est. Si ulcus aequale est, ceratum ex rosa injiciendum est, ²⁵ adjiciendusque ei pulvis ex contrita testa, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est. Si id nimium supercrevit, tentanda squama aeris est (quae ³⁰ lenissima ex adurentibus est) eatenus, ne quid eminere patiatur; sed ita, si nihil exacerbavit: sin minus, eodem cerato contenti esse debemus.

3. De

L. 2. M. F. P. proficit. l. 11. M. F. P. prohibentur. l. 11. M. P. discedere. l. 14. M. F. sed. l. 23. M. F. om. durus. l. 28. M. F. P. om. aqua. l. 33. M. F. P. si.

¹ Aphor. VI, 38.

3. De Theriomate.

Est etiam ulcus, quod *θελίωμα* Graeci vocant. Id & per se nascitur, & interdum ulceri ex alia causa facto supervenit. Color est vel lividus, vel niger: odor foedus: multus, & muco similis humor. Id ipsum ulcus neque tactum, neque medicamentum sentit: prurigine tantum movetur. circa dolor est, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere sanguis erumpit. Atque id quoque malum serpit. quo omnia saepe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod *ἑρπητης ἰσθμίου* Graeci vocant; quia celeriter serpendo, penetrandoque usque ad ossa, corpus vorat. Id ulcus inaequale est, † coeno simile; inestque multus humor glutinosus; odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Utrumque, sicut
 20 omnis cancer, fit maxime in senibus; vel his, quorum corpora mali habitus sunt.

167, 18.

Curatio utriusque eadem est: sed in majore malo major vis necessaria. Ac primum, a victus ratione ordinandum est: ut
 25 quiescat in lectulo: ut primis diebus a cibo abstineat: aquam quamplurimam assumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, post inflammationem, cibum boni succi capiat: vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, sic, ut interdiu quidem aqua contentus sit: in coena vero etiam vini austeri aliquid bibat. Non aequae tamen fame in his, quos *ἑρπης* urgebit, atque in his, qui *θελίωμα* adhuc habebunt, utendum erit.
 30 Et

84, 9.

l. 1. M. F. P. De Theriomate & ejus curatione. l. 6. M. F. P. mucci. l. 6. M. F. ipsum. l. 7. F. tractum. l. 8. M. F. P. movetur. at citra. l. 11. M. F. P. at. l. 12. M. F. P. quae. l. 15. M. F. P. om. ad. l. 16. Vir doctus ita inscribit: Id ulcus inaequale est, inestque multus humor glutinosus, coeno similis. l. 23. M. F. P. magis. l. 24. M. P. ordinandus. l. 31. M. F. P. om. vero. l. 33. F. iis. l. cad. M. P. om. in.

1 Actuar. M. M. II. 12. Aeginet. IV. 20.

Et victus quidem talis necessarius est.

Super ulcus vero inspergenda est arida aloë contrita, &, si parum proficiet, chalcitis. At, si quis nervus, exesa carne, nudatus est, contegendus ante linteolo est, ne sub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiam remediis opus est, ad eas compositiones veniendum est, quae vehementius adurant. Quicquid autem inspergitur, averso specillo infundi debet. Superdanda cum melle sunt vel linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expresso. Circaque, quae tumor ex inflammatione est, imponenda, quae reprimant, cataplasmata. Si sub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, qui apparent, ante contactis. Adustum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum esse, apparere cuilibet ex prioribus potest.

4. De Sacro igne. ¹

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duae species sunt. Alterum est subrubicundum, aut mistum rubore atque pallore; exasperatumque per pustulas continuas, quarum nulla altera major est, sed plurimae perexiguæ. In his semper fere pus, & saepe rubor cum calore est: serpitque id nonnunquam fanescente eo, quod primum vitiatum est: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis pustulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui esse inter

l. 2. M. F. P. om. est. l. 3. M. F. P. oeranthæ est. l. 4. M. F. P. Ac. l. 7. M. P. etiam num remediis. l. 18. M. F. P. nervis, si qui. l. 23. M. F. P. De sacro igne & curatione.

¹ Aeginet. IV. 12. Seren. Sammon. XLI. Aëtius Tetrab. IV. Serm. 59.

ter saniem & pus videri potest. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, praecipueque in plantis. Alterum autem est in summae cutis exulceratione, sed sine altitudine, latum, sublividum, inaequaliter tamen; mediumque sanescit, extremis procedentibus: ac saepe id, quod jam sanum videbatur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quae vitium receptura est, tumidior & durior est, coloremque habet ex rubro subnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora seniores tentantur, aut quae mali habitus sunt; sed in cruribus maxime.

15 Omnis autem sacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quae serpunt; sic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortissimum est, uno die febris, quae humorem noxium absumat. Pus, quo crassius & albidius est, eo periculi minus est. Prodest etiam infra ulcera locum caedi, quo plus puris exeat; & id, quo ibi corruptum corpus est, extrahatur. Sed tamen, si febricula accessit, abstinencia, lectulo, alvi ductione opus est. In omni vero sacro igne, neque lenibus & glutinosis cibis, neque falsis & acribus utendum est; sed his, quae inter utrumque sunt: qualis est panis sine fermento, piscis, hoedus, aves, exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non est febricula, & gestatio utilis est, & ambulatio, & vinum austerum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis esse, quam cibus, debet.

289, 33.

Ipfa

I. 8. M. F. P. videbitur. I. 12. M. F. modo. I. 18, edit. Aldi, Stephani aliaeque fortuitum. I. 19. M. F. P. ejus. I. 21. M. F. P. os ulcerum laedi. I. 23. M. F. extrahat.

Ipsa autem ulcera, si mediocriter ser-
 punt, aqua calida: si vehementius, vino
 calido fovenda sunt. Deinde acu pustulae,
 quaecumque sunt, aperiendae. Tum impo-
 nenda ea, quae putrem carnem exedant. 5
 Ubi inflammatio sublata, ulcusque purga-
 tum est, imponi lene medicamentum de-
 bet. In altero autem genere, possunt pro-
 ficere mala cotonea in vino cocta, atque
 273, 262. contrita: potest emplastrum vel Herae, vel 10
 πτεροφάρμακον; cui quinta pars thuris ad-
 jecta sit; potest nigra hederæ ex vino au-
 stero cocta, ac si celeriter malum serpit,
 non aliud magis proficit. Purgato ulcere,
 quod in summa cute esse proposui, satis ad 15
 sanitatem eadem lenia medicamenta pro-
 ficiunt.

5. De Chironio ulcere. 1

† Chironium autem ulcus appellatur,
 quod & magnum est, & habet 2 oras duras, 20
 callosas, tumentes. Exit sanies non multa,
 sed tenuis: odor malus. neque in ulcere,
 neque in ejus tumore ulla est inflammatio.
 dolor modicus est. Nihil serpit, ideoque
 nullum periculum adfert; sed non facile 25
 sanescit. Interdum tenuis cicatrix induci-
 tur, deinde iterum rumpitur, ulcusque
 renovatur. Fit maxime in pedibus & cru-
 ribus.

Super id imponi debet, quod & lene ali- 30
 quid, & vehemens, & reprimens habeat.
 Quale ejus rei causa fit ex his: squamae
 aeris, plumbi eloti combusti, singulorum
 p. vi. *. cadmiae, cerae, singulorum p. viii.
 *. rosae

l. 5. M. exedunt. l. 7. M. leve. l. 10. M. F. P.
 Hierae. l. 16. M. F. P. proficient. l. 18. M. F. P. ul-
 cere & ejus curatione. l. 20. M. F. P. duas. l. 23. M.
 F. P. est nulla. l. 34. M. F. P. iv.

1 Aegin. IV. 46. 2 Pollux IV. c. 25.

*. rosae quantum satis est ad ceram simul cum eis molliendam.

6. *De Ulceribus, quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur.*

5 Fiunt etiam † ex frigore hiberno † ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus, digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri est. Interdum pustulae oriuntur, de-
10 inde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major est. Nonnunquam humor exit, sed non multus; qui referre vel pus, vel faniem videtur.

In primis multa calida aqua fovendum
15 est, in qua rapa decocta, aut si ea non sunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adaperitum ulcus est, aes, quam maxime calidum quis pati potest, admovendum est. Si jam exulceratio est, imponi debet alu-
20 men, aequa portione cum thure contritum, tum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si summa detracta pellicula est, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

25 7. *De Struma.* 2

Struma quoque est tumor, in quo subter concreta quaedam ex pure & sanguine quasi glandulae oriuntur. Quae vel praecipue fatigare medicos solent, quoniam & febres
30 movent, nec unquam facile maturescunt; &, sive ferro, sive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipsas resurgunt; multoque post medicamenta saepius. quibus id quoque accedit, quod longo
longo

l. 4. M. F. P. oriuntur & eorum curationibus. l. 17. M. P. om. est. l. 21. M. F. P. cum. l. 25. M. F. P. De struma, & ejus curatione. l. 33. M. F. P. medicamento est opus saepius.

1 Aeginet. III. 79. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. c. 5. Actuar. Meth. Med. II. 12. Aegin. IV. 33. Oribas. Synopf. VII. 29.

longo spatio detinent. Nascuntur maxime in cervice; sed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque feminarum se reperisse, chirurgus Meges auctor est.

Propter haec & album veratrum recte datur, atque etiam saepius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel dissipent; quorum supra mentio facta est. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedunt, crustaque eum locum adstringunt: tum vero ut ulcus curant. Quaecunque autem ratio curandi est, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum est, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorundam rusticorum experimento cognitum, quem struma male habet, eum, si anguem edit, liberari.

8. De Furunculo. ¹

Furunculus vero, est tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi adaperitus est, & exiit pus, subter apparet pars carnis in pus versa, pars corrupta subalbida, subrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum est, etiam si nulla curatio adhibeatur: maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina sit, quae maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum est. sed alia quoque supra comprehensa sunt. Si caetera defunt, imponi debet, pri-

l. 4. M. F. P. chirurgicus. l. 12. M. F. P. tunc. l. 17. M. F. P. om. ab iis requirenda. l. 21. M. F. P. addunt & ejus curatione. l. 23. M. F. P. Aldi & aliae inflatione. l. 24. F. M. vertit. P. vertitur. l. 25. M. F. P. exit. l. ead. M. F. P. deest pus. l. ead. M. F. P. super. l. 34. M. F. P. debent.

¹ Aeginet. IV. 23. Seren. Sammon. XXXVIII.

primum, non pingue emplastrum, ut id reprimat: deinde, si non repressit, quodlibet puri movendo accommodarum. si ne id quidem est, vel resina, vel fermentum.
 5 Expresso pure, nulla ultra curatio necessaria est.

9. De Phymate.

326,

20.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo simile, sed rotundius & planius, saepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere consuevit: sed inflammatio dolorque sub eo minores sunt. Ubi divulsum est, pus eodem modo apparet: ventriculus qui in furunculo, non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & saepius nascitur, & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur.
 20 Ubi aetas induravit, ne nascitur quidem. Quibus vero medicamentis discuteretur, supra propositum est.

258, 19.

10. De Phygetro.

Φύγετρον autem est tumor, non altus, sed
 25 latus, in quo quiddam pustulae simile est. Dolor distentioque vehemens est, & major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. Idque tarde maturescit, neque magnopere in pus convertitur. Fit
 30 maxime aut in cervice, aut in alis, aut in inguinibus. Panum, ad similitudinem figurae, nostri vocant. Atque idipsum quo medicamento tolleretur, supra demonstra-
 vi.

255.

11. De

l. 7. M. F. P. addunt & ejus curatione. l. 14. M. F. P. evulsum. l. 15. M. F. P. quod. l. 23. M. F. De Phygetro & ejus curatione. P. Phygetro &c. l. 24. F. M. phygetro. l. cad. E. M. om. sed. l. 30. M. l. 1. vertice. l. 31. M. F. P. panem.

1 Seren. Samm. XL. Aeginet. IV. 22.

II. De Abscessibus. ¹

Sed cum omnes hi nihil nisi minuti abscessus sint, generale nomen trahit latius vitium, totum ad suppurationem spectans. Idque fere fit aut post febres, aut post dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infestarunt. Saepiusque oculis expositum est, siquidem latius aliquando intumescit ad similitudinem ejus, quod *Opus* vocari proposui, rubetque cum calore, & paulo post etiam cum duritia, magisque nocenter adolescit, & fitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum incute deprehendi potest; maximeque, ubi altius pus movetur: sed cum fiti vigiliae sentiantur intus aliquae punctiones. Et, quod de subito durius non est, melius est: & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati est. quae signa jam pure oriente nascuntur: tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Sed, si locus nobilis est, avertendus materiae aditus est per cataplasmata, quae simul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in erysipelate proposui. Si jam durior est, ad ea veniendum est, quae digerant, & resolvant: qualis est ficus arida contusa: aut fex mista cum cerato, quod ex adipe suilla coactum sit; aut cucumeris silvestris radix, cui ex farina duae partes adjectae sint, ante ex mulso decoctae. Licet etiam miscere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viscum, pondusque adjicere myrrhae dimidio minus,

l. 1. M. F. P. om. De abscessibus. l. 4. M. F. P. deest totum. l. 8. M. F. P. aliquid. l. 12. M. F. P. innocenter. l. ead. M. F. P. indolescit. l. 18. M. F. P. om. quod. l. ead. M. F. P. quamvis non rubet. l. ead. M. F. P. aliter. l. 20. M. F. P. om. enim. l. 22. M. F. P. mollis. l. ead. M. F. P. avertendus is materiae. l. 25. M. F. P. erysipela. l. 30. M. F. P. om. silvestris.

¹ Aeginet. IV. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 32. Oribas. Synopf. VII. 28.

nus, quam in prioribus singulis erit. Atque emplastra quoque & malagmata idem efficiunt, quae supra explicui.

Quod per haec discussum non est, necesse est, maturescat. Idque quo celerius fiat, imponenda est farina ordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miscetur. Eadem aut haec in minoribus quoque abscessibus, quorum nomina proprietatesque supra edidi, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo distat. Crudum est autem, in quo major quasi venarum motus est, & gravitas, & ardor, & distentio, & dolor, & rubor, & durities; & si major abscessus est, horror, atque etiam febricula permanet: penitiusque condita suppuratione pro his, quae alioqui cutis ostendit, punctiones sunt. Ubi ista remiserunt, jamque is locus prurit, & aut sublividus, aut subalbidus est, matura suppuratio est. Ex qua, ubi vel per se, vel per medicamenta, vel etiam ferro aperta est, pus debet emitte. Tum, si qua in alis, vel inguinibus sunt, sine linamento nutrienda sunt. In caeteris quoque partibus, si imago plaga exigua est, si mediocris suppuratio fuit, si non alte penetravit, si febris non est, si valet corpus, aequae linamenta supervacua sunt. In reliquis, parce tamen, nec, nisi magna plaga est, imponi debent. Commode vero mel super linamenta, vel sine his imponitur lenticula ex melle, aut mallicorium ex vino coctum. quae & per se & mista idonea sunt.

X 4

Si

l. 7. M. F. P. om. Cui & olerum aliquid. l. 8. M. P. F. autem haec. l. 10. M. F. P. reddidi. l. 12. M. F. P. magis. l. 15. M. F. P. aut. l. 16. M. F. P. penitus. l. 17. M. F. P. suppuratio. l. ead. F. M. P. si pro. l. ead. M. F. P. alibi. l. 19. M. F. P. cutis. l. 20. P. sublivida. l. ead. P. subalbida. l. 21. F. M. P. eaque. l. ead. M. F. P. om. vel per se. Caesarius in margine & aqua. l. 22. F. M. per ipsa medicamenta. l. 25. M. F. P. una. l. 30. M. F. P. decit magna. l. ead. F. M. deberet. l. 31. F. M. vel.

Si qua circa duriora sunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel fœni Graeci linive semen ex passo coctum superdandum est. Quicquid deinde impositum est, non adstringi, sed modice deligari debet. Illo 5 neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Caetera, quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque vulneribus, exposita sunt. 10

12. *De Fistulis.* ¹

412, 413.

Nonnunquam autem ex ejusmodi abscessibus, & ex aliis ulcerum generibus, fistulae oriuntur. Id nomen est ulceri alto, angusto, calloso. Fit in omni fere parte 15 corporis: habetque quaedam in singulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fistularum plura sunt, siquidem aliae breves sunt, aliae altius penetrant: aliae recta intus feruntur, aliae multo 20 toque plures transversae: aliae simplices sunt, aliae duplices triplicesve; quae ab uno ore orfae intus tres fiunt, aut etiam in plures sinus dividuntur: aliae rectae, aliae flexae, & tortuosae sunt: aliae intra carnem desinunt, 25 aliae ad ossa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum subest, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam insanabiles reperiuntur. 30

Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra ² carnem. Adjuvatque ipsam corpus, si juvenile, si firmum est. Inimica contraria his sunt: itemque, si fistula os, vel

l. 7. M. F. P. quae in. l. 11. M. F. P. addunt & earum generibus & curationibus. l. 20. M. F. P. recte. l. 21. F. M. transverse. l. 22. M. F. P. om. quae intus. l. 32. M. F. P. ipsum.

¹ Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 55. ² Hippocr. Coac. Praen. III. 394.

vel cartilaginem, vel nervum, vel musculos laesit; si articulum occupavit; si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad
 5 maxillas, guttur, stomachum, thoracem penetravit. Ad intestina quoque eam tendere, semper periculosum, saepe pestiferum est. Quibus multum mali accedit, si corpus vel aegrum, vel senile, vel mali habitus
 10 est.

Ante omnia autem demitti specillum in fistulam convenit; ut, quo tendat, & quam alte perveniat, scire possimus. Simul etiam, prorsus humida, an siccior sit, quod extrac-
 15 to specillo patet. Id quoque dici potest, in osse vitium sit, necne: &, si jam eo fistula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, si molle est, quod ultimo specillo contingitur, intra carnem adhuc vitium est: si magis id renititur, ad os ventum est. Ibi de-
 20 inde si dilabitur specillum, nondum caries est: si non dilabitur sede, qua innititur, caries quidem, verum adhuc levis est: si inaequale quoque & asperum subest, vehementius os exesum est. At cartilago ubi sub-
 25 sit, ipsa sedes docet: perventumque esse ad eam, ex renisu patet.

Ex his quidem colliguntur fistularum sedes, spatia, noxae. Simples vero hae
 30 sint, an in plures partes diducantur, cognosci potest ex modo puris. Cujus si plus fertur, quam quod simplici spacio convenit, plures sinus esse manifestum est. Cumque fere juxta sint caro, & nervus, & aliqua

l. 5. M. F. P. inania ut. l. 14. M. F. P. protinus. l. 15. M. P. F. Si vero os in vicino est, id quod disci potest sic: jam nec ne &c. l. 21. M. P. F. labitur. l. 22. M. F. P. labitur. l. ead. M. F. P. sed aequali. l. 23. M. F. P. haesit. l. 27. M. F. P. renixu. l. 28. M. F. P. sed ex.

qua nervosa, quales fere tunicae membranaeque sunt, genus quoque puris docebit, num plures finus intus diversa corporis genera perferint. Siquidem ex carne pus laeve, album copiosius fertur: at ex nervoso loco, coloris quidem ejusdem, sed tenuius & minus: ex nervo, pingue & oleo non dissimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fistulae penetrarint, quia saepe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam desierat, iterum incipit; testaturque, non solum alium finum esse, ex quo descendat, sed etiam in aliam corporis partem cum tendere.

Si in carne & recens & simplex est; ac neque sinuosa neque cava sede; neque in articulo, sed in eo membro, quod per se immobile, non nisi cum toto corpore movetur, satis proficiet emplastrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel salem vel alumen, vel squamam aeris, vel aeruginem, vel ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius est, antecedente demitti oportet in fistulam, donec purus sanguis se ostendat. quae in omnibus fistularum collyriis perpetua sunt. Idem deinde emplastrum in linteolo superimponendum; superaque injicienda spongia est, in acetum ante demissa: solvique quinto die satis est. Genus victus adhibendum est, quo carnem ali docui.

At,

l. 8. F. M. P. inquinatio. l. 12. M. F. P. deest iterum. l. 16. M. F. P. sed si. l. ead. M. F. P. etsi. l. 17. M. F. P. rugosa. l. 26. M. F. P. est, altera antecedente. l. 31. M. P. om. est. l. ead. M. F. cum. l. 33. M. F. P. genusque victus.

At, si longius a praecordiis fistula est, ex intervallo jejunum radículas esse, deinde vomere, necessarium est.

- Quum vetustate callosa fit fistula (callus 300, 9.
 5 autem neminem fallit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus) tum validioribus medicamentis opus est. Quale est, quod habet papaveris lachrymae p. i. *. gummi p. iiii. *. cadmiae p. iiii. *. atramenti futorii p. viii. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo sunt gallae p. i. *. aeruginis, sandarachae, aluminis Aegyptii singulorum p. i. *. atramenti futorii combusti p. ii. *. Aut quod constat ex chalcitide, & e saxo calce; quibus adjicitur auri-
 15 pigmenti dimidio minus, quam in singulis prioribus est; eaque melle cocto excipiuntur. Expeditissimum autem est ex praecepto Megetis, aeruginis rase p. ii. *. conterere, deinde ammoniaci thymiamatis p. ii. *. aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. Idque ex primis medicamentis est. Sed, ut haec maximi effectus sunt, si cui ista non adsunt, facile tamen est callum quibuslibet adurentibus medicamentis erode-
 25 re: satisque est vel papyrus intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adstrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & mixta cum calce, callum exest.
 30 Si quando vero longior & transversa fistula est, demisso specillo, contra principium hujus incidi commodissimum est, & collyrium, quod volueris demitti.

At si duplicem esse fistulam vel multiplicem

*l. 1. M. Ac. l. ead. M. F. P. om. ex. l. 2. M. F. P. edisse. l. 4. M. F. P. om. quum. l. 6. M. F. P. sed tum. l. 8. M. F. om. *. l. 9. M. F. om. *. l. ead. M. F. om. *. l. 11. M. F. P. x. l. 15. M. F. P. om. e. l. ead. M. F. P. calcis. l. ead. M. F. P. om. adjicitur. l. 17. M. F. P. est; adjicitur; eaque. l. 21. F. M. ex aerugine colligere. P. ex aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. l. 25. M. P. sic. l. 25. Vir doctus tunc & mox perdere loco prodere. l. ead. M. F. P. prodere. l. 26. M. F. P. aut quibus haec maxime in effectu sunt erodere satiusque. l. ead. P. intortam. l. 33. M. F. P. utrumque. Ita quoque edit. Aldi & Stephani. Alii legunt utrimque. l. 34. M. F. P. aut.*
 1 Oribas. Synops. VII. 30.

cem existimamus, sic tamen ut brevis, intraque carnem sit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat: sed eadem medicamenta arida in calamus scriptorium conjicienda sunt, isque ori fistulae aptandus, inspirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda sunt; vel, si sordidior fistula est, ex mulso; si callosior, ex aceto; atque intus infundendum, quicquid inditum est. Superponenda sunt, quae refrigerent & reprimant. nam fere, quae circa fistulam sunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum est, ubi quis resolverit, antequam rursus alia medicamenta injiciat, per oricularium clysterem fistulam eluere; si plus puris fertur, vino; si callus durior est, aceto; si jam purgatur, mulso, vel aqua, in qua ervum coctum sit, sic ut huic quoque mellis paululum adjiciatur.

Fere vero fit, ut ea tunica, quae inter foramen & integram carnem est, victa tot medicamentis exeat, infraque ulcus purum sit. Quod ubi contingit, imponenda glutinantia sunt; praecipueque spongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuisse linamentum in modum collyrii compositum & tinctum melle, implendi causa demitti. sed celerius sic glutinantur, quam impletur. Neque verendum est, ne purum corpus puro corpori junctum non coeat, adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum saepe exulceratio digitorum, nisi magna cura prospeximus, sanescendo in unum eos jungat.

13. De

l. 8. M. F. P. om. sunt. l. 10. M. F. P. aceto sunt. l. 16. M. F. P. conjiciat. l. 20. M. F. P. paulum. l. 21. F. M. ferrumen. l. 22. F. M. P. om. tot. l. 23. M. F. P. medicamentis tota ex eat. l. 27. M. F. P. om. & l. 28. M. F. P. ignorant implendi causa. l. 29. M. F. P. id.

13. *De Ulceris genere, quod $\kappa\eta\epsilon\iota\sigma$ nominatur.*

Est etiam ulceris genus, quod a favi similitudine $\kappa\eta\epsilon\iota\sigma$ Graecis nominatur. Idque duas species habet. Alterum est subalbidum, & furunculo simile: sed majus, & cum magno dolore. Quod, ubi maturefcit, habet foramina; per quae fertur humor glutinosus, & purulentus: nec tamen ad justam maturitatem pervenit. Si divisum est, 10 multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiusque descendit. Raro fit nisi in capillis.

Alterum est minus, & super caput emittens, durum, latum, subviride, subpallidum, 15 magis exulceratum: siquidem ad singulorum pilorum radices foramina sunt, per quae fertur humor glutinosus, subpallidus, crassitudinem mellis, aut visci referens, interdum olei: &, si inciditur, viridis 20 intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens est, adeo ut acutam quoque febrem movere consueverint.

Super id, quod minus crebris foraminibus exasperatum est, recte imponitur & ficus arida, & lini semen in mulso coctum, 25 & emplastra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia supra posui.

Super alterum, & eadem medicamenta, 30 & farina ex mulso cocta, sic ut ei dimidium resinae terebinthinae misceatur; & ficus in mulso decocta, cui paulum hyssopi contriti sit adjectum; & uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod si parum in utrolibet genere

l. 1. M. F. P. Melicera. l. 3. M. F. P. melicera a. l. 4. M. F. P. om. est. l. 5. M. F. P. om. &. l. 6. M. F. P. dolore majore. l. 12. M. F. P. scapulis. l. 13. M. F. P. om. &. l. ead. M. F. P. corpus. l. 19. M. F. P. &. l. 25. Alii quod in vino. l. 29. M. F. P. om. eadem. l. 33. F. M. taminiae.

1 Actuar. M. M. II. 12. & IV. 16. Aeginet. III. 3. Trallian. I. 9.

genere medicamenta proficiunt, totum
ulcus usque ad sanam carnem excidi oportet. Ulcere ablato, super plagam medicamenta danda sunt; primum, quae pus citent; deinde, quae purgent, tum, quae impleant.

14. *De Acrochordone, & Thymio,
& Myrmeciis, & Clavo.*

Sunt vero quaedam verrucis ¹ familia; quorum diversa nomina, ut vitia sunt. 10
Ἀκροχάρδονα Graeci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulo asperius, coloris ejusdem; infra ad cutem tenue, supra latius. Idque modicum est, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix 15
unum tantum eodem tempore nascitur; sed fere plura, maximeque pueris: eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. sunt, quae etiam in pus convertuntur. 20

Ἀκροτύμιον ² nominatur, quod super corpus quasi verrucula eminet, ad cutem latius, supra tenue, subdum, & in summo perasperum. Id, qua summum, colorem floris thymi repraesentat; unde ei nomen est; 25
ibique facile finditur, & cruentatur; nonnunquam aliquantum sanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabae Aegyptiae est, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura nascuntur, 30
vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: pessima tamen in obscenis sunt; maximeque ibi sanguinem fundunt.

Μυρμήκια ³ autem vocantur humiliora
thymio

l. 3. M. F. P. & ulcere. l. 8. v. M. Myrmetio. l. ead. M. F. P. clavo curationibusque eorum. l. 14. M. F. P. om. ad cutem supra. l. 17. M. F. P. maximeque in pueris. l. 21. M. F. P. Asthymion. l. 24. M. P. F. que. l. 28. M. F. P. circa. l. 30. M. F. P. unum, modo autem. l. 31. M. F. P. vel in talis vel palmis. l. ead. M. r. P. om. in.

¹ Aeginet. IV. 15. VI. 87. ² Aëtius Terrab. IV. Serm. I. 3. Oribas. Synopf. VII. 39. ³ Actuar. M. M. II. 11. Oribas. Synopf. VII. 43.

thymio durioraque. quae radices altius
 † exigunt, majoremque dolorem movent,
 infra lata, supra autem tenuia, minus sangui-
 nis mittunt: magnitudine vix unquam lu-
 5 pini modum excedunt. Nascuntur ea quo-
 que aut in palmis aut in inferioribus par-
 tibus pedum.

Clavus ¹ autem nonnunquam quidem
 etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime
 10 nascitur, praecipue autem ex contuso,
 quamvis interdum aliter: doloremque,
 etiamsi non alias, tamen ingredienti mo-
 vet.

Ex his Acrochordon & acrothymium
 15 saepe etiam per se finiuntur, &, quo minora
 sunt, eo magis. Myrmecia & clavi sine cu-
 ratione vix unquam desinunt. Acrochor-
 don, si excisa est, nullam radiculam relin-
 quit, ideoque ne renascitur quidem. Acro-
 20 thymio clavoque excisis, subrotunda radi-
 cula nascitur, quae penitus descendit ad
 carnem: eaque relicta, idem rursus exit.
 Myrmecia latissimis radicibus inhaerent:
 ideoque ne excidi quidem sine magna exul-
 25 ceratione possunt. Clavum subinde rade-
 re, commodissimum est. nam sine ulla vi
 sic mollescit. at, si sanguinis quoque aliquid
 emissum est, saepe emoritur. Tollitur etiam,
 si quis eum circumpurgat, deinde imponit
 30 resinam, cui miscuit pulveris paululum,
 quem ex lapide molari contrito fecit. Caetera
 vero genera medicamentis adurenda sunt.
 Aliisque id, quod ex fece vini: myrmeciis
 id, quod ex alumine & sandaracha fit, aptis-
 simum

*l. 11. M. F. P. tamen. l. 14. M. F. P. five thymium. l. 19.
 M. F. P. thymio. l. 20. M. F. P. subterrotunda. l. 22.
 M. F. P. exigit. l. 25. M. F. P. subinde deradere. l. 27.
 M. F. P. sic emollescit. l. ead. M. F. P. ac. l. 30. M. F.
 P. paulum.*

simum est. Sed ea, quae circa sunt, foliis contegi debent, ne ipsa quoque exulcerentur: deinde postea lenticula imponi. Tolle acrothymium etiam ficus in aqua decocta.

5

15. De Pustularum generibus.

At pustulae maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera sunt. Nam modo circa totum corpus partemve asperdo quaedam fit, similis his pustulis, quae ex urtica, vel ex sudore nascuntur: ² ἐξανθήματα Graeci vocant. eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, similes varis oriuntur, nonnunquam maiores. Pustulae, lividae, ¹⁵ sunt, aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato: subestque illis humor. Ubi hae ruptae sunt, infra quasi exulcerata caro apparet. ³ φλύκταινες Graece nominantur. Fiunt vel ex frigore, ²⁰ vel ex igne, vel ex medicamentis.

† Φλυζάκιον autem paulo durior pustula est, subalbida, acuta. ex qua ipsa quod exprimitur, humidum est. Ex pustulis vero nonnunquam etiam ulcuscula fiunt, aut ²⁵ aridiora, aut humidiora: & modo tantum cum prurigne, modo etiam cum inflammatione ac dolore, exitque aut pus, aut sanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili: raro, in medio corpore: ³⁰ saepe, in eminentibus partibus.

Pessima pustula est, quae ⁴ ἱπποκτὶς vocatur. Ea colore vel sublivida, vel subnigra, vel alba esse consuevit. Circa hanc autem

vehe-

¹ l. 1. M. F. P. om. et l. 3. M. F. P. imponi solet. l. 4. M. F. P. thymium. l. ead. M. F. P. cocta. l. 6. M. F. P. De pustularum generibus & earum curationibus. l. 10. F. iis. l. 12. M. F. P. eaque. l. 16. M. F. P. om. sunt. l. 17. M. F. P. bis. l. 19. M. l. P. deest φλύκταινες. l. 20. M. F. P. nominatur. l. 21. M. F. P. φλυζάκιον. l. 25. M. P. sunt. l. 28. M. F. P. aut.

² Aph. III. 20. ³ Act. M. M. II. 11. Trall. I. 5, 3 Act. M. M. VI. 8, 4 Act. M. M. II. 11. Orb. Syn. VII. 37. 41.

vehemens inflammatio est; &, cum aperta est, reperitur intus exulceratio mucosa, colore humori suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinem ejus est: neque enim ea faba
 5 major est. Atque haec quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu. unde nomen quoque a Graecis ei *ἐπιπυκνῆς* est impositum.

In omni vero pustularum curatione primum est, multum ambulare, atque exerceri: si quid ista prohibet, gestari. Secundum
 10 est, cibum minuere: abstinere ab omnibus acribus¹ & extenuantibus. eademque nutrices facere oportet, si lactens puer ita affectus est. Praeter haec, is, qui tam robustus est, si pustulae minutae sunt, desudare
 15 in balneo debet; simulque super eas nitrum inspergere; oleoque vinum miscere, & sic ungi; tum descendere in solium. Si nihil sic proficitur, aut si majus pustularum genus occupavit, imponenda lenticula est; detractaque summa pellicula, ad medica-
 20 menta lenia transeundum. *Ἐπιπυκνῆς* post lenticulam, recte herba quoque sanguinali, vel viridi coriandro curatur.

25 Ulcera vero ex pustulis facta tollit spuma argenti cum semine foeni Graeci mixta sic, ut his invicem rosa atque intubi succus adjiciatur, donec mellis crassitudo ei fiat. Proprie ad eas pustulas, quae infantes
 30 male habent, lapidis, quem *πυειδης* Graeci vocant, P. VIII. *. cum quinquaginta amaris nucibus miscetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex cerussa pustulae debent, & tum hoc illini.

16. De

l. 1. M. F. P. cum adaperata. l. 3. M. P. calor est. l. 14. M. F. P. jam. l. 25. M. P. om. vero. l. 28. M. F. P. om. ei. l. 30. M. F. P. om. Graeci. l. 34. M. F. P. om. et.

¹ Oribas. de Morb. Curat. III. 54.

16. De Scabie. 1

Scabies vero est durities cutis rubicundior. ex qua pustulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam ficciores. Exit ex quibusdam sanies; fitque ex his continuata 5 exulceratio pruriens; serpitque in quibusdam cito. Atque in aliis quidem ex toto desinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. † Quo asperior est, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque 10 eam, quae talis est, *aveia* Graeci appellant, id est, feram.

In hac quoque victus ratio eadem, quae supra, necessaria est. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum est; 15 quod fit ex spodii, croci, aeruginis, singulorum p. i. *. piperis albi, omphacii, singulorum p. i. *. cadmiae p. viii. *. At, ubi jam exulceratio est, id, quod fit ex sulphuris p. i. *. cerae p. iv. *. picis liquidae hemina, olei sextariis duobus, quae simul usque 20 ad crassitudinem mellis incoquantur. Est etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinae lupinorum sextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, resinae humidae selibram, acetii cyathos tres. Crocum quoque, lyrium, aerugo, myrrha, cinis, aequis portionibus recte miscentur, & ex passo coquantur. Idque omnem utique scabiem 30 sanat. Ac, si nihil aliud est, amurca ad tertiam partem decocta, vel sulphur pici liquidae mistum, † sicut de pecoribus proposui, hominibus quoque scabie laborantibus opitulantur.

17. De

l. 1. M. F. P. De Scabie & ejus curatione. l. 2. M. F. P. duritior. l. ead. F. rubicundus. l. 5. M. F. P. continuata. l. 18. M. F. P. aut. l. 21. M. F. P. dum crassitudo mellis fiat. l. 27. M. F. P. lycium. l. 30. M. F. P. utique scabiem sanat. Pituitam ubique sustinet. l. 31. M. F. P. At. l. 32. M. F. P. pice. l. 33. M. F. P. liquida. l. ead. M. F. P. mixtum. l. ead. M. F. P. in.

17. *De impetiginis speciebus.* *

Impetiginis vero species sunt quatuor. Minime mala est, quae similitudine scabiem repraesentat. nam & rubet, & durior
 5 est, & exulcerata, & rodit. Distat autem ab ea, quae magis exulcerata est, & varis similes pustulas habet, videnturque esse in ea quasi bullulae quaedam, ex quibus interposito tempore quasi squamulae solvuntur,
 10 certioribusque haec temporibus revertitur.

Alterum genus est pejus & simile papulae fere, sed asperius rubicundiusque, figuras varias habens: squamulae ex summa cute decidunt, rosio major est, celerius &
 15 latius procedit, certioribusque etiam, quam prior, temporibus & fit, & desinit. Rubra cognominatur.

Tertia etiamnum deterior est. nam & crassior est, & durior, & magis tumet; in summa cute finditur, & vehementius rodit. Ipsa quoque squamosa, sed nigra est: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur, aut desinit; neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen est.

25 Quartum genus est, quod curationem omnino non recipit, distans colore. nam subalbidum est, & recenti cicatrici simile; squamulasque habet pallidas, quasdam subalbidas, quasdam lenticulae similes: quibus
 30 demptis, profluit sanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus est, cutis dura atque fissâ est, proceditque latius.

Haec vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues

L. 1. M. F. P. De impetiginis speciebus & curationibus. l. 5. M. F. P. exulcerata est. l. ead. M. F. P. roditur. l. 6. M. F. P. quia. l. 9. M. F. P. om. quasi. l. ead. M. F. P. squamulae resolvuntur. l. 10. M. F. P. hoc. l. 11. M. F. P. pejus est. l. ead. M. F. P. om. &. l. 14. M. F. P. discedunt. l. 15. M. F. P. etiam nonnunquam. l. 16. P. priori. l. ead. M. F. P. rubrica. l. 21. M. F. P. om. est. l. ead. M. F. P. procedit. l. 22. M. F. P. late & tarde eminus serpit. l. 23. M. F. P. om. quibus. l. 31. M. P. alioquin.

1 Oribas. de Morb. Curat. III. 59. Synopf. VII. 49.

gues quoque infestant. Medicamentum non aliud valentius est, quam quod ad scabiem quoque pertinere † sub auctore 338, 23. Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. ii. *. sulphuris p. iv. *. excipiebat resina 5 copiosa, eoque utebatur.

18: *De papulis.*

Papularum vero duo genera sunt. Alterum est, in quo per minimas pustulas cutis exasperatur, & rubet, leviterque ro- 10 dicitur, medium habet pauxillo levius: tarde serpit. idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem pro- 338, 11. cedit. Alterum est, quam *ἀρεια* Graeci appellant. In qua similiter quidem, sed ma- 15 gis cutis exasperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur, & rubet, & interdum etiam pilos remittit.

Quae minus rotunda est, difficilius sanescit: nisi sublata est, in impetiginem verti- 20 tur. Sed levis papula etiam, si jejuna saliva quotidie defricetur, sanescit. Major, commodissime murali herba tollitur, si super eadem trita est. Ut vero ad composita me- 25 dicamenta veniamus, idem illud Protar- chi tanto valentius in his est, quanto minus in his vitii est. Alterum ad idem, Miconis; nitri rubri, thuris, singulorum p. i. *. cantharidum purgatarum p. ii. *. sulphuris ignem non experti tantundem, re- 30 sinae terebinthinae liquidae p. xx. farinae lolii sext. iii. git cyathi tres, picis crudae sext. unum.

19. *De*

I. 7. M. F. De papulis & earum curatione. I. 8. M. F. P. altera. I. 9. M. F. P. qua. I. 14. M. F. P. altera autem. I. ead. M. F. P. ἀρεια id est feram. I. 17. M. F. P. om. & I. 19. F. senescit. I. 22. F. defricatur. I. ead. F. senescit. I. 23. M. F. P. sub. I. 24. M. F. P. ea detrita. I. 27. M. F. P. Mironis. I. 32. M. F. P. sem. I. ead. M. F. P. cyathos. I. 33. M. F. P. om. sext.

19. *De Vitiliginis speciebus, id est, de Albo, & Melane, & Leuce.*¹

- Vitiligo quoque, quamvis per se nullum periculum adfert: tamen & foeda est, & ex
 5 malo corporis habitu fit. Ejus tres species sunt. Ἀλφὸς vocatur, ubi color albus est, fere subasper & non continuus, ut quaedam quasi guttae dispersae esse videantur. Interdum etiam latius, & cum quibusdam in-
 10 termissionibus serpit. Μέλαις colore ab hoc differt, quia niger est, & umbrae similis. caetera eadem sunt. Λέυκη habet quiddam simile albo, sed magis albida est, & altius descendit; in eaque albi pili sunt, & lanu-
 15 gini similes. Omnia haec serpunt: sed in aliis celerius, in aliis tardius. Albos & Melas in quibusdam variis temporibus oriuntur & desinunt. Leuce, quem occupavit, non facile dimittit.
- 20 Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam fanescit; ac, si quid ei vitio demptum est, tamen non ex toto sanus color redditur. Utrum autem aliquod horum sanabile sit, an non; expe-
 25 rimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. si sanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest. Itaque ab hoc quidem abstinendum est.
- 30 Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum sulphure & thure, sic, ut ea contrita ex aceto sit. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum,

1. 2. F. Mela. l. ead. F. Leuce & eorum curatione.
 l. 4. M. F. P. om. & l. 17. M. F. P. temporibus & oriuntur. l. 24. M. F. P. non fit.

1 Aëtuar. M. M. II. 11. VI. 8. Oribas. de Morb. Cur. III. 58. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 132.

num, fici folia arida paribus portionibus
contunduntur, adjecto aceto. His in sole
vitiligo perungitur: deinde non ita multo
post, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie
quidem, Micone auctore, eos, quos Alphos 5
vocari dixi, hoc medicamento perungunt:
sulphuris p. II. *. nitri p. IV. *. myrrhae a-
ridae contritae acetabulum miscent, dein-
de in balneo super vitiliginem inspergunt
farinam ex faba, tum haec inducunt. Hi 10
vero, quos Melanas vocari dixi, curantur,
cum simul contrita sunt alcyonium, thus,
hordeum, faba, eaque sine oleo in balneo
ante sudorem insperguntur, ac tum genus
id vitiliginis defricatur. 15

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis singularum corporis partium.

Dixi de his vitiis, quae per totum cor-
pus orientia, medicamentorum au- 20
xilia desiderant. nunc ad ea veniam,
quae non nisi in singulis partibus in-
cidere consueverunt, orsus a capite.

1. *De Capillis fluentibus.* 1

In hoc igitur capillis fluentibus maxime 25
quidem saepe radendo succurritur. Adji-
cit etiam vim quandam ad continendum,
ladanum cum oleo 2 mistum. Nunc de his
334, 27. capillis loquor, qui post morbum fere fluunt.
Nam, quo minus caput quibusdam aetate 30
nu-

1. 5. M. F. P. *Mirone*. l. 10. F. ii. l. 13. M. F. P. om.
eaque. l. 14. M. F. P. om. ac. l. 16. M. F. C. *Celsi de Me-*
dicina Liber Sextus. l. 19. F. iis. l. 23. M. F. P. *consue-*
runt. l. 27. M. F. P. *enim*,

1 Trall. I. 2. Aët. M. M. II. 5. IV. 9. Orib. de Loc.
Affect. Cur. IV. 5. 2 Scil. myrteo. Th. Priscian. I. 2.

1 nudetur , succurri nullo modo potest

C A P. II.

De Porrigine. 2

5 **P**ORRIGO autem est , ubi inter pilos
 quaedam quasi squamulae surgunt , eaeque
 a cute resolvuntur ; & interdum ma-
 dent , multo saepius siccae sunt. Idque eve-
 nit , modo sine ulcere , modo exulcerato lo-
 co Huic quoque modo malo odore , modo
 10 nullo accedente. Fereque id in capillo fit ,
 rarius in barba , aliquando etiam in super-
 cilio. Ac neque sine aliquo corporis vitio
 nascitur , neque ex toto inutile est. Nam
 bene integro capite , non exit : ubi aliquod
 15 in eo vitium est , non incommodum est ,
 summam cutem potius subinde corrumpi ,
 quam id , quod nocet , in aliam partem ma-
 gis necessariam verti.

Commodius est ergo subinde pectendo
 20 repurgare , quam id ex toto prohibere. Si
 tamen ea res magis offendit (quod nimium
 humore sequente fieri potest , magisque , si
 is etiam mali odoris est) caput saepe raden-
 dum est ; dein id super adjuvandum ali-
 25 quibus ex leviter reprimentibus. quale est
 nitrum cum aceto , vel ladanum cum myr-
 teo & vino , vel myrobalanum cum vino.
 Si parum per haec proficitur , vehementio-
 ribus uti licet ; cum eo , ut sciamus , utique
 30 in recenti vitio id inutile esse.

l. 3. F. M. P. De porrigine & ejus curatione. l. 10. M. F. P. accidente. l. 12. M. aliquid. l. 21. M. F. P. nimium. l. cad. M. F. P. om. nimium. l. 23. M. F. P. id. l. 25. M. F. P. om. ex.

1 Priscian. I. 2. 2 Aeginet. III. 3. Trallian. I. 4. Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 9, 10.

CAP. III.

De Sycofi. ¹

EST etiam ulcus, quod a fici similitudine ^{σύνωσις} a Graecis nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale 5 est. Sub eo vero duae species sunt. Altera, ulcus durum & rotundum est: altera, humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis 10 partibus, quae pilis conteguntur: sed, id quod callosum & rotundum est, maxime in barba; id vero, quod humidum, praecipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua 15 coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur. 20

CAP. IV.

De Areis.

AREARUM quoque duo genera sunt. Commune utrique est, quod, emortua summa pellicula, pili primum exte- 25 nuantur; deinde excidunt: ac, si ictus is locus est, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increfcitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus est, quod densam cutem, & subpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed 30 ea, quae ^{ἀλωπεκία} ² nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba.

l. 2. M. F. P. De Sycofi & ejus curatione. l. 4. M. F. P. om. quia. l. 6. M. F. P. in eo. l. ead. M. F. P. alterum. l. 7. M. F. P. alterum. l. 10. M. F. P. fit vero utrumque. l. 11. M. F. P. id quidem quod. l. 13. M. F. P. praecipue est in. l. 22. M. F. P. De areis & earum curationibus.

¹ Aegin. III. 3. Actuar. M. M. II. 5. Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. Trall. I. 5. ² Trallian. I. 1. Priscian. L. 1. c. 6.

- barba. Id vero, quod a serpentis similitudine ὀφίας¹ appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus serpit;
 5 quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate est: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam sine curatione: hoc per se saepe finitur.
 10 Quidam haec genera arearum scalpello exasperant. quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combustam. quidam resinam terebinthinam cum thapsia inducunt. Sed nihil melius est, quam
 15 novacula quotidie radere: quia, cum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet desistere, quam frequentem pilum nasci apparuerit. Id autem, quod subinde raditur,
 20 illini atramento futorio satis est.

C A P. V.

*De Varis, & Lenticulis,
 & Ephelide.* ²

- P**ENE ineptiae sunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: sed eripi tamen
 25 feminis cura cultus sui non potest. Ex iis autem, quae supra proposui, vari lenticulaeque vulgo notae sunt; quamvis rarior ea species est, quam φανία Graeci vocant,
 30 cum sit ea lenticula rubicundior, & inaequalior. Ἐφελίς vero a plerisque ignoratur: quae nihil est, nisi asperitas quaedam & durities mali coloris. Caetera non nisi in facie:

l. 7. M. P. om. in. l. 15. M. F. P. qua. l. 20. M. F. P. scriptorio. l. 23. M. F. P. addunt & eorum curationibus. l. 27. M. F. P. bis. l. ead. M. F. P. quas. l. 29. M. F. P. xenion.

¹ Oribas. de loc. Affect. Cur. IV. 42. Actuar. M. M. v. 13. ² Aeginet. III. 1.

cie: lenticulae etiam in alia parte nonnunquam nasci solent. de qua per se scribere alio loco, visum operae pretium non est.

Sed vari commodissime tolluntur imposita resina, cui non minus quam ipsa est, 5
aluminis scissilis, & paulum mellis adiectum est. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto sunt, donec ad mellis crassitudinem venerint. His corpus illinendum 10
est, &, interpositis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter unguendum.

Ephelidem tollit resina, cui tertia pars falis fossilis & paulum mellis adiectum est. Ad omnia vero ista atque etiam ad colo- 15
randas cicatrices, prodest ea compositio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cretae cimoliae subceruleae, nucum amarum, farinae hordei 20
atque ervi, struthii albi, fertulae campanae feminis. quae omnia contrita, melle quam amarissimo coguntur, illitumque a vespere usque mane eluitur.

C A P. VI.

25

*De oculorum morbis: & primo de his,
qui lenibus medicamentis
curantur. 1*

SED haec quidem mediocria sunt. 2 Ingen-
tibus vero & variis casibus oculi no- 30
stri patent. Qui cum magnam partem ad vitae simul & usum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt.

Pro-

l. 11. M. F. P. om. est. l. 12. M. F. P. eluendum est oleoque. l. ead. F. unguendum. l. 19. M. F. P. magmatis. l. 23. coquuntur. l. 26. M. F. P. De oculorum morbis curationibusque eorum &. l. ead. M. F. P. addunt morbis.

1 Actuar. M. M. IV. 11. VI. 5. III. 22. 2 Trall. II. 1.

Protinus autem orta lippitudine, quaedam notae sunt, ex quibus, quid eventurum sit, colligere possimus. Nam, si simul & lachryma & tumor & crassa pituita coe-
 5 perint; si ea pituita lachrymae mista est; neque lachryma calida est, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longae valetudinis metus non est. At si lachryma multa & calida, pituitae paulum, tumor modicus,
 10 idque in uno oculo est; longum id, sed sine periculo, futurum est. Idque lippitudinis genus minime cum dolore est; sed vix ante vigesimum diem tollitur; nonnunquam per duos menses durat, quandoque brevius
 15 finitur.

Si pituita alba & mollis esse incipit; lachrymaeque miscetur, aut, si simul hae utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pitui-
 20 ta autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit; nisi quid exulceravit.

Tumor magnus si sine dolore est, & ficcus, sine ullo periculo est: si ficcus quidem, sed
 25 cum dolore est, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Eiusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est; ubi, super magnum dolorem, lachrymae falsae calidaeque
 30 eunt; aut etiam, si tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum est, ubi pituita pallida aut livida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad ocu-
 los

l. 3. M. F. P. om. si. l. 4. P. ac. l. 6. M. F. P. & ea. l. 14. M. F. P. durat; sed quandoque. l. ead. M. F. P. om. brevius. l. 17. M. F. P. miscentur. l. 30. M. F. P. infinito. l. 32. M. F. P. callida.

los dolor pervenit, nocturna vigilia urget. siquidem sub his oculus plerumque rumpitur, † votumque est, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, sine auxilio est. 5 Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At, si asperum, & crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit.

Curari vero oculos sanguinis detractio- 10 ne, medicamento, balneo, fotu, vino, vetustissimus auctor Hippocrates ¹ memoriae prodidit. Sed eorum tempora & causas parum explicuit: in quibus Medicinae summa est. Neque minus in ² abstinencia & alvi 15 69, 21. ductione saepe auxilii est. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor est; sequiturque pituitae cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In 20 114, 20. ejusmodi casu prima omnium sunt quies 298, 15. & abstinencia. Ergo primo die, loco obscuro cubare debet sic, ut a sermone quoque abstineat: nullum cibum assumere; si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, 25 certe quam minimum ejus.

Quod si graves dolores sunt, commodius secundo die; si tamen res urget, etiam primo ³ sanguis mittendus est; utique si in fronte venae tument, si firmo corpore materia superest: Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non nisi secundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxi-

l. 7. M. P. om. &. l. 11. M. F. om. fotu. P. om. fotu, vino. l. 30. M. P. corpori. l. 33. M. F. P. alvum sed non.

¹ Aphor. VI. 31. ² Marcell. de Medic. c. 8.
³ Idem ibid.

auxilium desiderat : satisque est , uti quiete & abstinencia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium necessarium est , ne pituita tenuior
5 atque acrior fiat : sed secundo die dari debet id , quod levissimum videri potest ex iis , quae pituitam faciunt crassiores ; quaelia sunt ova forbilia : si minor vis urget , pulticula quoque , aut panis ex lacte. In sequentibus diebus , quantum inflammationi
10 detrahetur , tantum adjici cibus poterit ; sed generis ejusdem : utique ut nihil falsum , nihil acre , nihil ex his , quae extenuant , fumatur ; nihil potui praeter aquam. Et victus
15 quidem ratio talis maxime necessaria est.

Protinus autem primo die, ¹ croci p. i. *. & farinae candidae quam tenuissimae p. ii, *. excipere oportet ovi albo , donec mellis
20 crassitudinem habeat : idque in linteolum ilinere , & fronti agglutinare , ut , compressis venis , pituitae impetum cohibeat. Si crocum non est , thus idem facit. Linteolo an
25 lana excipiatur , nihil interest. Superinungi vero oculi debent sic , ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest , fumatur , myrrhae ad fabae , papaveris lachrymae ad lentis magnitudinem , eaque cum passo conterantur , & specillo super oculos inducantur.
30 Aliud ad idem : mirrhæ p. i. *. ² mandragoræ fucci p. ii. *. papaveris lachrymae p. ii. *. foliorum rosae , cicutaeseminis , singulorum p. iii. *. acaciae p. iv. *. gummi p. viii. *. Et haec quidem interdium :

l. 7. M. P. bis. l. 9. M. F. P. insequentibusque diebus. l. 28. M. F. P. lenticulae. l. 33. M. F. P. iv.

1 Marcell. de Medic. c. 8. *2* Idem ibid.

diu : noctu vero , quo commodior quies
veniat , non alienum est , superimponere
candidi panis interiorem partem ex vino
subactam. nam & pituitam reprimat , & , si
quid lachrymae processit , absorbet , & ocu- 5
lum glutinari non patitur.

Si grave id & durum , propter magnum
oculorum dolorem , videtur , ovi & album
& vitellus in vas defundendum est ; adji-
ciendumque eo mulsi paulum , idque digi- 10
to permiscendum ; ubi facta unitas est , de-
mitti debet † lana mollis bene carpta , quae
id excipiat , superque oculos imponi. Ea
res & levis est , & refrigerando pituitam
coërcet , & non exarescit , & glutinari ocu- 15
lum non patitur. Farina quoque hordeacea
cocta , & cum malo cotoneo cocto mixta ,
commode imponitur. Neque ab ratione
abhorret , etiam penicillo potissimum uti
expresso , si levior impetus est , ex aqua ; si 20
major , ex posca. Priora fascia deliganda
sunt , ne per somnum cadant : at hoc super-
imponi satis est , quia & reponi ab ipso
aegro commode potest : & quia , cum ina-
ruit , iterum madefaciendum est. Si tantum 25
mali est , ut somnum diu prohibeat , eorum
aliquid dandum est , quae *ανώδυνα* Graeci
appellant : satisque est puero , quod ervi ; vi-
ro , quod fabae magnitudinem impleat.
† In ipsum vero oculum primo die , nisi im- 30
modica inflammatio est , nihil recte conjici-
tur : saepe enim potius concitatur eo pi-
tuita , quam minuitur. At secundo die , gra-
vi quoque lippitudine per indita medica-
men-

l. 22. M. F. P. & l. 24. M. F. P. om. aegro. l. ead.
M. F. P. om. quia. l. 28. M. F. P. vocant. l. 30. M. F.
P. modica. l. 33. M. F. P. A.

menta recte succurritur, ubi vel jam sanguis missus, vel alvus ducta est; aut, neutrum necessarium esse, manifestum est.

2. *De diversis oculorum collyriis.*

5 Multa autem multorumque collyria ad id apta sunt; novisque etiamnum misturis temperari possunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie misceantur. Ego autem nobilissima ex-
10 quar.

3. *Philonis collyrium.*

Est igitur Philonis, quod habet cerusae elotae, spodii, gummi, singulorum p.
1. *. papaveris lachrymae combustae p. 1.
15 *. Illud scire oportet, haec quoque omnia medicamenta, singula primum per se teri, deinde mista iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quas-
dam alias facultates habeat, hoc maxime
20 praestat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata sint, neque frientur.

4. *Dionysii collyrium.*

Dionysii collyrium est: papaveris lachrymae combustae, donec tenerescat p. 1.
25 *. thuris combusti, gummi, singulorum p. 11. *. spodii p. 1111. *.

5. *Cleonis collyrium.* 1

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymae frictae p. 1. *. croci p. 1. *. gum-
30 mi p. *. v. quibus, cum teruntur, adjicitur rosae succus. Aliud ejusdem valentius; squamae ferri, quod *σύνωμα* 2 appellant, p. 1. *. croci p. 11. *. spodii p. 1v. *. plumbi & eloti, & combusti p. 1. *. gummi tan-
tun-

1. 2. M. F. P. aut ubi neutrum. 1. 5. M. F. P. multorumque auctorum collyria. 1. 6. M. F. P. etiamnunc. 1. 9. M. F. P. om. autem. 1. ead. M. F. P. ergo nobilissima. 1. 20. M. F. P. praestare. 1. ead. M. F. P. om. diu. 1. 21. M. F. fricentur. 1. 23. M. F. P. Dionysii vero collyrium. 1. 30. M. F. P. p. 1. *. 1. 32. M. F. P. aeris.

1 Oribas. Synops. LIII. de Collyriis. Aeginet. VII. 16.

2 Vide Sarracenum in Dioscorid. L. V. c. 90.

tundem. Ejus aliud quoque ad idem est, maxime ubi multa pituita profluit: castorei p. *. i. aloes p. *. i. myrrhae p. *. ii. cadmiae curatae p. viii. *. stibii tantundem, acaciae succi p. xii. *. quod, cum miscueris, in pixidicula fervetur. Theodotus vero huic compositioni adjecit papaveris lachrymae combustae p. *. i. aeris combusti & eloti p. ii. *. nucleorum palmarum combustorum p. x. *. gummi p. xii. *.

¹ 6. *Theodoti collyrium, Acharistum appellatum.* 10

At ipsius Theodoti, quod a quibusdam ἀχάριστον nominatur, ejusmodi est: castorei, nardi Indici, singulorum p. i. *. lycii p. *. papaveris lachrymae tantundem; myrrhae p. ii. *. croci, cerussae elotae, aloës, singulorum p. iii. *. cadmiae botryitidis elotae, aeris combusti, singulorum p. viii. *. gummi p. xviii. *. acaciae succi p. xx. *. stibii tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

7. *Cythion vel Tephbrion collyrium.* 20

Praeter haec, ex frequentissimis collyriis est id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephbrion appellant. Habet amyli, tragacanthae, acaciae succi, gummi, singulorum p. i. *. papaveris lachrymae p. ii. *. cerussae elotae p. iv. *. spumae argenti elotae p. viii. quae aequae ex aqua pluviali conteruntur.

8. *Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.*

Euelpides autem, qui aetate nostra maximus fuit ² ocularius medicus, utebatur eo, quod ipse composuerat; & τρυγώδες nominabat,

l. 2. M. F. P. 2. l. 3. M. F. P. xi. l. ead. M. F. P. i. croci p. xc. myrrhae. l. ead. M. F. P. lycii p. xiii. cadmiae. l. 4. M. F. P. stibis. l. 5. M. F. P. miscueris liquidum in. l. ead. M. F. P. miscuit. l. ead. P. pixidula. l. 7. M. F. P. x. l. 8. M. F. P. nucleos. l. 9. M. F. combustos. l. ead. M. F. P. xxii. l. 14. xl. l. 16. M. F. P. botrydis. l. 18. M. F. P. stibis. l. 19. M. F. P. pluralis. l. 23. M. F. P. om. habet. l. 26. M. F. om. argenti. l. 31. M. F. P. om. &.

¹ Aeginet. VII. 16. Paulo aliter exstat apud Marcellum de Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. Steph. Est & aliud Theodotion Dionysianum p. 274. eodem capite descriptum, nisi malis hoc referre ad mox antecedens Dionysii. Aliud exstat etiam pag. 281. ² Marcell. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

nabat. Habet autem hoc, castorei p. ii. *.
 lycii, nardi, papaveris lachrymae, singulo-
 rum p. i. *. croci, myrrhae, aloës, singu-
 lorum p. iv. *. aeris combusti p. viii. *.
 5 cadmiae, & stibii, singulorum p. xii. *.
 acaciae succi p. xxvi. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio
 est, eo magis leniri medicamento debet,
 adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At,
 10 si neque medicus, neque medicamentum
 praesto est, saepius utrumlibet horum in
 oculos penicillo ad idipsum facto infusum,
 id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus
 est, jamque cursus pituitae constitit, reli-
 15 quias fortasse leviores futuras discutiunt
 balneum & vinum. igitur lavari debet le-
 viter, ante ex oleo perfricatus, diutiusque
 in cruribus & feminibus; multaue calida
 aqua fovere oculos; deinde per caput
 20 prius calida, tum egelida perfundi: a bal-
 neo cavere ne quo frigore afflatusve laeda-
 tur: posthaec cibo paulo pleniore, quam
 ex operum consuetudine, uti; vitatis ta-
 men omnibus pituitam extenuantibus: vi-
 25 num bibere lene, subausterum, modice
 vetus; neque effuse, neque timide; ut ne-
 que cruditas ex eo, & tamen somnus fiat,
 lenianturque intus latentia acria. Sed, si
 quis in balneo sensit majorem oculorum
 30 perturbationem, quam attulerat (quod inci-
 dere his solet, qui, manente adhuc pituitae
 cursu, festinarunt) quamprimum discedere
 debet: nihil eo die vini assumere; cibi mi-
 nus etiam, quam pridie. deinde cumpri-
 mum

*l. 1. M. F. P. ignorant Habet autem hoc. l. 5. M.
 F. P. stibis. l. 8. M. F. P. medicamentum. l. 9. M.
 om. ovi. l. 12. M. P. oculis. l. 13. F. revelatus. l. 15.
 M. F. P. leniores. l. 23. M. F. P. eorum dierum.*

mum satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, five tempestatum vitio, five corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitae cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsa vetustate res matura est, ab his eisdem auxilium petendum est, id est, balneo ac vino. Haec enim ut in recentibus malis aliena sunt; quia 10 concitare ea possunt, & accendere: sic in veteribus, quae nullis aliis auxiliis cessarunt, admodum efficacia esse consueverunt. videlicet hic quoque, ut alibi, 1 cum secunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. 15 Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quam plurima caput atque oculos fovere: tum utramque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento: continereque in lectulo se; donec 20 omnis calor, qui conceptus est, finiat; desinatque sudor, qui necessario in capite collectus est. Tum ad idem cibi vini-que genus veniendum est sic, uti potiones meracae sint; obtegendumque caput, & 25 quiescendum. Saepe enim posthaec gravis somnus, saepe sudor, saepe alvi dejectio pituitae cursum finit. Si levatum est malum (quod aliquando serius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto sanitas restituatur. Si diebus eisdem alvus nihil reddit, ducenda est; quo magis superiores partes leventur. 30

348, 15.

368, 28.

Nonnunquam autem ingens inflammatio

l. 24. M. F. om. est. l. 29. M. P. aliquanto. l. ead. M. F. P. saepius.

1 Lib. II. c. 9.

tio tanto impetu erumpit, ut oculos e sua sede propellat. *αὐπρωσι* id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, si vires patiuntur, sanguinem mitti: si id
 5 fieri non potest, alvum duci, longioremque inediam induci, necessarium est. Opus autem lenissimis medicamentis est. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante positum est, utuntur. Sed opti- 351, 17.
 10 mum est Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

9. *Nilei collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymae, singulorum p. *. gummi p. i. *. croci
 15 p. ii. *. foliorum rosae recentium p. iv. *. quae vel aqua pluviali, vel vino levi subaustero coguntur. Neque alienum est, malicorium, vel fertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham
 20 nigram cum rosae foliis miscere: aut hyoscyami folia cum ovi vitello cocta: aut farinam cum acaciae succo, vel passo, aut mulso. Quibus si folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora sunt. Ho-
 25 rum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expresso, in qua ante vel myrti vel rosae folia decocta sint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec, ab occipitio incisa cute, cucurbi-
 30 tula adhibenda est.

Quod si per haec restitutus oculus in sedem suam non est, eodemque modo prolapsus permanet, scire oportet, lumen esse amissum: deinde futurum, ut indurescat
 is,

l. 1. M. F. P. om. d. l. 3. F. iis. l. 6. M. F. P. indici. l. 16. M. P. leni. l. 21. M. P. cocti: vitello. l. 30. M. F. P. admonenda. l. 34. F. ut aut inarescat. l. cad. M. P. inarescat.

is, aut in pus vertatur. Si suppuratio se ostendit, ab eo angulo, qui temporis propior est, incidere oculus debet; ut, effuso pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicae residant, quo minus foeda postea facies sit. Utendum deinde vel iisdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi misceatur. At, si induruit, & sic emortuus est, ut ne in pus verteretur; quatenus foede prominebit, excidendum erit sic, ut hamo summa tunica apprehendatur, atque infra id scalpellum incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iisdem medicamentis in eo quoque oculo utendum est, qui primum procidit, deinde per plura loca fissus est.

10. *De Carbunculis oculorum.*¹

Solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci, nonnunquam in ipsis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipsis, modo ab interiore, modo ab exteriori parte. In hoc casu alvus ducenda est: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quae laeserunt, leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta pertinet, his utendum, quae adversus inflammationes proposita sunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum est. Si tamen carbunculus in exteriori palpebrae parte est, ad cataplasmata aptissimum est lini semen ex mulso coctum; aut, si id non est, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De*

1. 3. M. F. P. pure, & inflammatio. l. 6. M. F. P. collyriis est ex. l. 8. M. F. P. Ac. l. 9. M. F. P. om. ut. l. 12. M. F. P. deest atque. l. cad. M. F. P. id deinde scalpellum. l. cad. M. P. tantundem. l. 13. M. F. P. conjicienda. l. 18. M. F. P. addunt & eorum curatione. l. 22. M. F. P. om. parte.

¹ Scribon. Larg. III. c. 25. Marcell. de Medic. C. VIII. Tcallian. II. 7.

II. De Pustulis oculorum.

Pustulae quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod si inter initia protinus incidit, magis etiam servanda sunt, quae de sanguine & quiete supra proposui; sin serius, quam ut sanguis mitti possit, alvus tamen ducenda est. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio servanda est. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus est; quale Nilei, quale Cleonis est.

12. *Philetis collyrium, ad pustulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum est. Habet enim myrrhae, papaveris lachrymae, singulorum p. i. *. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀσθήν vocatur, tragacanthae, singulorum p. iv. *. stibii cocti¹, amyli, singulorum p. vi. *. spodii eloti, cerussae elotae, singulorum p. viii. *. quae aqua pluviali excipiuntur. Usus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte est.

13. *De Ulceribus oculorum, & de*

ἀλὴ λιβάνου collyrio.

Ex pustulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia aequè lenibus medicamentis nutrienda sunt, & iisdem fere, quae supra in pustulis proposui. Fit quoque proprie ad haec, quod ἀλὴ λιβάνου vocatur. Habet aeris combusti, & eloti, papaveris lachrymae frictae singulorum p. i. *. spodii eloti, thuris, stibii combusti & eloti, myrrhae, gummi, singulorum p. ii. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel fin-

l. 1. M. F. P. addunt & curatione earum. l. 5. M. F. P. posui. l. 12. M. F. P. Philetos. l. 13. M. F. Philetos. l. 14. M. F. P. om. habet enim. l. 16. M. F. ἀσθήν. l. 17. M. F. P. stibis. l. 22. M. F. P. de ulceribus oculorum et eorum curatione & de. l. 23. M. F. P. balany. l. 27. M. P. posui. l. 28. M. F. P. balany. l. 30. M. F. P. stibis. l. 32. M. F. P. curatio oculorum aliquo casu imminutorum.

1 Scrib. Largus Comp. XXIII. Rhodius in notis pag. 63. 2 Trall. II. 5. Longè aliter describitur a Marc. de Medic. Cap. VIII. pag. 280. Eadem pagina paulo inferius aliud ejusdem nominis depromitur.

singuli, minores fiant, quam esse naturaliter debeant. Idque & acer pituitae cursus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iisdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum est: cibus vero his, qui maxime corpus alere, & implere consueverunt: vitandaque omni modo causa, quae lachrymas excitet, & cura domesticorum. quorum etiam, si quid forte incidit, ejus¹ notitiae subtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum,*²

Genus quoque vitii est, qui inter pilos palpebrarum pediculi nascuntur. id *φθειρα* Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: sed fere, tempore interposito, pituitae cursus acerrimus sequitur; exulceratisque vehementer oculis, aciem quoque ipsam corrumpit.

His alvus ducenda est; caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliisque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulso, in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit: saepe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoque utendum: bibendumque liberalius, quam edendum est. Medicamenta vero intus quidem lenia danda sunt; ne quid acrioris pitu-

l. 10. M. F. P. tale. l. 24. M. F. P. om. est. l. 27. M. P. gargarizandumque. l. 34. M. F. acriorem.

¹ Hippocr. de Dec. Orn. XI. 15. ² Aëtuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 65. Orbaf. de Loc. Ast. IV. 32.

pituitae concitent : super ipsos vero pediculos alia , quae necare eos , & prohibere , ne similes nascantur , possint. Ad idipsum spumae nitri p. i. *. sandarachae p. i. *. uvae taminiae , p. *. i. simul teruntur , adjiciturque vetus oleum pari portione , atque acetum , donec eis mellis crassitudo sit.

16. *De Oculorum gravioribus morbis , qui ex inflammationibus oriuntur , & validioribus medicamentis curantur , & de Andreae collyrio , & de Alex. egro.*

Haftenus oculorum morbi , qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia sunt , quae diversam curationem desiderant : fere ex inflammationibus nata , sed finitis quoque his manentia. atque inprimis in quibusdam perseverat tenuis pituitae cursus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda est , demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum est , illini frontem ex compositione Andreae. Quae habet gummi p. i. *. cerussae , stibii , singulorum p. ii. *. spumae argenti coctae & elotae p. iv. *. sed ea spuma ex aqua pluviali coquitur ; & arida haec medicamenta ex succo myrti conteruntur. His illita fronte , cataplasma quoque superinjiciendum ex farina , quae frigida aqua coacta sit , cuique aut acaciae succus , aut cupressus adjecta sit. Cucurbitula quoque , inciso vertice , recte accommodatur : aut ex temporibus sanguis emit- titur. Inungi vero eo debet , quod habet squamae aeris , papaveris lachrymae ; singulorum p. *. cervini cornu combusti & eloti,

l. 4. M. F. timiniae. l. 7. M. P. ei. l. 12. M. F. P. qui. l. 15. M. P. F. fereque. l. cad. M. F. P. nata sunt sed. l. 19. M. F. P. demendum. l. 20. M. F. P. om. ex. l. 22. M. F. P. stibis. l. 23. M. F. P. argenti & coctae. l. 27. M. F. P. superinjiciendum est ex.

ti, plumbi eloti, gummi, singulorum p. iv. *.
thuris p. xii. Hoc vero collyrium quia cornu habet, *ἀλγὸν κέρατον* nominant. Quotiescunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum sit, aquam intelligi volo.

17. *Μεμυγμένον, Euelpidis collyrium.*

Ad idem Euelpidis, quod *μεμυγμένον* nominabat. in eo papaveris lachrymae, & albi piperis, singulae unciae sunt, gummi 10 libra, aeris combusti p. i. *. Inter has autem curationes, post intermissionem aliquam, profunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi sint, 342, 7. qui extenuant; tum praecipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod si jam fastidium est eorum, quae pituitam crassiores reddunt, sicut in hoc genere materiae maxime promptum est; confugiendum est ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque ad- 20 stringunt.

18. *De Oculorum ulceribus supercrescentibus, sordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, si cum inflammatione finita non sunt, aut supercrescentia, aut sordida, 25 aut certe vetera esse consuerunt. Ex his supercrescentia collyrio, quod *μεμυγμένον* vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur. 30

19. *Smilion collyrium.*

Habet aeruginis p. vi. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii sinopici, singulo-

l. 2. M. P. om. vero. l. 3. M. F. P. nominatur. l. 14. M. F. P. sunt. l. 23. M. F. P. addunt & de curationibus singulorum. l. 25. M. F. P. sordida, aut cava aut. l. 32. M. F. P. iv.

lorum p. xvi. *. quae quidam ex aqua ; quidam , quo vehementiora sint , ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium Euelpidis.*

5 Id quoque Euelpidis , quod Phynona appellabat , hic utile est : croci p. i. *. papaveris lachrymae , gummi , singulorum p. ii. *. aeris combusti & eloti , myrrhae , singulorum p. iv. piperis albi p. vi. *. Sed ante li-
10 tum , hoc unguendum est.

21. *Sphaerion collyrium Euelpidis.*

Id quoque ejusdem , quod Sphaerion nominabat , eodem valet. Lapidis haematitis eloti p. ii. *. piperis grana sex , cadmiae
15 elotae , myrrhae , papaveris lachrymae , singulorum p. iii. *. croci p. iv. *. gummi p. viii. *. quae cum vino aminaeo continentur.

22. *Liquidum Euelpidis collyrium.*

20 Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat. in quo erant haec : aeruginis p. *. minii combusti , atramenti futorii , cinnamomi , singulorum p. iii. *. croci , nardi , papaveris lachrymae , singulorum
25 p. i. *. myrrhae p. ii. *. aeris combusti p. iii. *. cineris ex odoribus p. iv. *. piperis grana xv. Haec ex vino austero teruntur : deinde cum passi tribus heminis decoquuntur , donec corpus unum sit. Idque me-
30 dicamentum vetustate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodissime implent ex his , quae supra posita sunt , Sphaerion , & id quod Philetis vocatur. Idem
Sphae-

*l. 6. M. P. buic. l. 9. M. F. P. iv. *. piperis. l. ead. M. F. P. linitum. l. 31. M. F. P. addunt & curationibus. l. 34. M. F. philetos.*

Sphaerion vetustis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime succurrit.

24. *Hermonis collyrium.*

Est etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi p. i. z. *. albi p. *. cinnamomi, costi, singulorum p. i. *. atramenti sutorii, nardi, casiae, castorei, singulorum p. ii. *. gallae p. v. *. myrrhae, croci, thuris, lycii, cerussae, singulorum p. viii. *. papaveris lachrymae p. xii. *. aloës, aeris combusti, cadmiae, singulorum p. xvi. *. acaciae, stibii, gummi, singulorum p. xxv. *

15

25. *De cicatricibus oculorum, quae ex ulceribus factae sunt, & de Asclepia, & Canopite, & Pyxino, collyriis.*

Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut crassae sint. Si cavae sunt, potest eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod Asclepias nominatur. Habet hoc papaveris lachrymae p. ii. *. sagapeni, opopanax, singulorum p. iii. *. aeruginis p. iv. *. gummi p. viii. *. piperis p. xii. *. cadmiae elotae, cerussae, singulorum p. xvi. *. At, si crassae cicatrices sunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciae, singulorum p. i. *. cadmiae elotae, croci, myrrhae, papaveris lachrymae, gummi, singulorum p. ii. *. piperis albi, thuris, singulorum p. iii. *. aeris combusti p. ix. *. cum aqua pluviali.

l. 14. M. F. P. stibis. l. 17. M. F. P. sunt, & quomodo curari debeant & l. 23. M. F. P. om. hoc. l. 26. M. P. cumini. l. 28. M. F. extenuant.

1 Marcell, de Medic. Lib. cap. 8. p. 266.

tili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his
constat: salis fossilis p. iv. *. ammoniaci
thymiamatis p. viii. *. papaveris lachry-
mae p. xii. *. cerussae p. xv. *. piperis albi,
5 croci Cilicii, singulorum p. lii. *. gum-
mi p. xiiii. *. cadmiae elotae p. ix. *. Ma-
xime tamen tollere cicatricem videtur id,
quod habet gummi p. iiii. *. aeruginis p. i.
*. crocomagmatis p. iv.

10 26. *De alio genere inflammationis oculorum.*

Est etiam genus inflammationis, in qua,
si cui tument ac distenduntur cum dolore
oculi, sanguinem ex fronte mitti necessa-
rium est: multaque aqua calida caput atque
15 oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel
ex fici cremore: inungi acribus medica-
mentis, quae supra comprehensa sunt; ma-
ximeque eo, quod Sphaerion nominatur, 361.
quodque lapidem haematiten habet. Atque
20 alia quoque utilia sunt, quae ad extenuan-
dam aspritudinem fiunt; de qua protinus di-
cam.

Haec autem inflammationem oculorum
fere sequitur; interdum major, interdum
25 levior. Nonnunquam etiam ex aspritu-
dine lippitudo fit, atque ipsam deinde aspri-
tudinem auget, fitque ea in aliis brevis,
in aliis longa, & quae vix unquam finia-
tur.

30 In hoc genere valetudinis quidam cras-
sas, durasque palpebras, & ficulneo folio,
& asperato specillo, & interdum scalpello
eradunt; versasque quotidie medicamen-
tis suffricant. Quae neque nisi in magna
vetu-

l. 5. M. P. Siculi. l. 7. M. F. P. deest tamen. l. 9.
M. F. crocomagmatis. l. 13. M. F. P. fronte emitti. l.
19. M. F. P. quod. l. 23. M. F. P. hanc. l. ead. M.
F. P. inflammatio. l. 26. M. F. P. om. atque.

vetustaque aspritudine, neque saepe facienda sunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem sumendi sunt acres & extenuantes.

27. *Caesarianum collyrium.*

At medicamentum id, quod Caesarianum vocatur, habet atramenti futorii p. 10
i. *. misyos p. *. piperis albi p. v. *. papaveris lachrymae, gummi, singulorum p. 11.
*. cadmiae lotae p. 111. *. stibii p. vi. *. Satisque constat, hoc collyrium adversus omne genus oculorum valetudinis idoneum 15
esse; exceptis his, quae lenibus nutriuntur.

28. *Hieracis collyrium.*

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aspritudinem potest. Habet myrrhae p. 1.
*. ammoniaci thymiamatis p. 11. *. aeruginis raseae p. 1v. *. cum aqua pluviali. Ad idem idoneum est etiam id, quod Canopite, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphaerion. Si autem composita medicamenta non adsunt, felle 25
caprino, vel quam optimo melle satis commodo aspritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Est etiam genus aridae lippitudinis, quod *Ξερόφθαλμία* 2 Graeci appellant. Sub hoc 30
neque tument, neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi ac prurigine graves sunt, & palpebrae
citra

1. 6. M. F. P. *cibos*. l. ead. M. F. P. *sumemus*. l. 11. M. F. *misyi*. l. 13. M. F. P. *stibis*. l. 22. M. F. P. *Canopite est*, &. l. 24. M. F. P. *om. autem*. l. 28. M. F. P. *De syrophthalmia, genere aridae lippitudinis*. l. 29. M. F. P. *om. quod*. l. 30. M. F. P. *om. sub hoc*. l. 32. M. F. P. *ignorant fere levi ac prurigine*. l. 34. M. F. P. *gravescunt*. l. ead. a F. *absunt & palpebrae citra duritiem ullam*.

1 Forte a Caesare Augusto ita dictum, si illud inde dictum, quod refert Marc. de Med. c. 8. p. 266. 2 Act. M. M. II. 7. Aeg. III. 22, Aëtius Tetr. II. Sermon. III. c. 75, 77.

citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhaerescunt: quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior est.

- 5 In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari saepe, ibique desudare, multaque fricatione uti necessarium est. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti sunt, sed inter hos medii. Mane, ubi
10 concoxisse manifestum est, non est alienum ex sinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. *Rhinion collyrium.*

- Collyrium vero hoc aptissimum est,
15 quod Rhinion vocatur. Habet myrrhae p. i. *. papaveris lachrymae, acaciae succi, piperis, gummi, singulorum p. i. *. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, Lycii, lapidis scissilis, singulorum p. ii. aeris combusti p. iv. *. Ac Pyxinum quoque eidem accommodatum est.

31. *De Scabris oculis.* 1

- Si vero scabri oculi sunt, quod maxime in angulis esse consuevit, potest prodesse
25 Rhinion, id quod supra positum est. Potest similiter prodesse id, quod habet aeruginis rasae, piperis longi, papaveris lachrymae, singulorum p. ii. *. piperis albi, gummi, singulorum p. iv. *. cadmiae lotae,
30 cerussae, singulorum p. vi. *. Nullum tamen melius est, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lachrymae, cerussae, lapidis Asii, singulorum p. ii. *. gummi p. xiii. *. piperis albi p. iv. *.
croci

l. 1. M. F. P. & noctu. l. 2. F. M. P. generis. l. 3. M. F. P. hujus. l. cad. M. F. P. expeditus. l. 7. M. F. P. frictione. l. 12. F. P. defricare. l. 14. M. P. om. hoc. l. 16. M. F. P. om. i. l. 20. M. F. P. eodem. l. 22. M. F. P. ad oculos scabros collyria. l. 34. F. om. x.

1 Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 76.

croci p. VI. *. pforici p. XIII. *. Nulla autem per se materia est, quae Pforicum nominetur; sed chalcitidis aliquid, & cad-
 miae † dimidio plus ex aceto simul conterun-
 tur, idque in vas fictile inditum, & con- 5
 tectum ficulneis foliis sub terra reponitur
 diebus viginti, & rursus sublatum teritur,
 & sic appellatur pforicum. Verum de ba-
 silico quoque collyrio convenit, ad omnes
 affectus oculorum id esse idoneum, qui 10
 non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non sunt medicamenta compo-
 sita, scabros angulos laevant & mel & vi-
 num. Succurritque & his & aridae lippit-
 tudini, si quis panem ex vino subactum 15
 super oculum imponit. Nam, cum fere sit
 humor aliquis, qui modo ipsum oculum,
 modo angulos, aut palpebras exasperat,
 sic &, si quid prodit humoris, extrahitur;
 &, si quid juxta est, repellitur. 20

32 De Caligine oculorum.

Caligare vero oculi nonnunquam ex lip-
 pitudine, nonnunquam etiam sine hac,
 propter senectutem, imbecillitatemve aliam,
 consueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis 25
 id vitium est, adjuvat collyrium, quod
 Asclepias nominatur. Adjuvat & id, quod
 ex crocomagmate fit.

361, 23.

33 Διὰ κρόκου collyrium 1

Proprie etiam ad id componitur, quod 30
 Ἀσκληπιάς vocant. Habet piperis p. I. *.
 croci Cilicii, papaveris lachrymae, cerussae,
 singulorum p. II. *. pforici, gummi, singu-
 lorum. p. IV. *.

34. De

l. 5. M. P. F. additum. l. 7. M. F. P. om. diebus viginti
 & rursus. l. cad. F. M. P. sublatumque post dies viginti
 rursus teritur. l. 8. F. M. P. deest pforicum. l. cad. M. F.
 P. in. l. 11. M. F. P. levibus. l. 12. M. F. P. om. At. l. 21.
 M. F. P. Ad caligationem oculorum, quae propter lippit-
 tudinem oritur, remedia & collyria. l. 25. M. P. consue-
 runt. l. 27. M. F. P. om. & l. 28. M. F. P. crocomagma-
 te. l. 32. M. F. cilicis.

1 Trallian. II. 1.

34. *De Caligine propter senectutem, aut aliam imbecillitatem.* ¹

At, si ex senectute aliave imbecillitate id est, recte inungi potest, & melle quam optimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodissimum tamen est, balsami partem unam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miscere. Utilia quoque huic medicamenta sunt, quae ad caliginem proxime, quaeque ad extenuandas cicatrices supra comprehensa sunt.

Cuicunque vero oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum est, praecipue tamen caput ex irino, donec infudet; velandumque postea, nec detegendum, antequam sudor & calor domi conquierint. Tum cibus utendum acribus, & extenuantibus: interpositisque aliquibus diebus, ex sinapi gargarizandum.

35. *De Suffusione oculorum.* ²

Suffusio quoque, quam Graeci *ὑπόχυσιν* nominant, interdum oculi pupillae, quae cernit, se opponit. Quod si inveteraverit, manu curandum est. Inter initia nonnunquam certis observationibus discutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; suffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus est, qui pituitam extenuat.

36. *De resolutione oculorum.*

At ne resolutio quidem oculorum.
(quam

l. 1. M. F. P. ad caligationem oculorum, quae. l. 2. M. F. P. addunt fit. l. 16. M. F. P. & quidem. l. 24. M. F. P. potentiae. l. 25. F. inveteravit. l. 26. M. F. P. nonnunquam etiam certis. l. 33. F. M. P. addunt quae πύρελνσις dicitur. l. 34. M. F. P. Ac.

¹ Oribas. de Loc. Affect. IV. 16. ² Aëtuar. M. M. II. 7. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 49. Aeginet. III. 22.

(quam *παράλυσιν* Graeci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda est. Exposuisse tantum genus vitii satis est. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione nervorum, qua vehementer ipse oculus convulsus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat; sed huc illucve sine ratione moveatur, idoque ne conspectum quidem rerum praestet.

37. De Mydriasi oculorum. ¹

Non multum ab hoc malo distat id, quod *μυδριασιν* Graeci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, aciesque ejus hebecit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id est paralyfi & mydriasi, pugnandum est per eadem omnia, quae in caligine oculorum praecepta sunt paucis tantum mutatis; si quidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est: oculos vero melle inungi satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcaecati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina ² profusione alvi, lumen receperunt. Quo minus alienum videtur, & recenti re & interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. De imbecillitate oculorum.

Praeter haec imbecillitas oculorum est,
ex

l. 5. M. F. P. altero. l. 8. M. F. P. concussus. l. 9. M. F. P. nec. l. 14. M. F. P. effunditur. l. 16. M. F. P. deest caligat. l. 18. M. F. P. est & paralyfi. l. 22. M. F. P. ignorant oculos vero. l. 29. M. F. P. ex.

¹ Cael. Aurel. II. 1. p. 344. Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aeginet. III. 22. ² Aph. VI. 17.

ex qua quidem interdiu fatis, ¹ noctu nihil cernunt. quod in feminam bene respondentibus menstuis non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet sanguine jacinoris
 5 (maxime hircini; sin minus, caprini) ubi id assum cõquitur, excepto: atque edi quoque ipsum jecur debet. Licet tamen etiam iisdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aspritudinem exte-
 10 nuant. Quidam contrito semine portulacae mel adjiciunt eatenus, ne id ex specillo distillet, eoque inungunt. Utendum vero est exercitationibus, balneo, & fricationibus.
 39. *Ad Oculos, qui extrinsecus offenduntur,*
 15 *& sanguine suffusi sunt.*

Et haec quidem in ipsis corporibus oriuntur. Extrinsecus vero interdum sic ictus oculum laedit, ut sanguis in eo suffundatur. Huic nihil commodius est, quam
 20 sanguine vel columbae, ² vel palumbae; vel hirundinis inungere. Neque id sine causa fit; cum harum [†] acies extrinsecus laesa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam
 25 locus fabulae factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbae, minimum efficax columbae, & sibi
 30 ipsi, & nobis.

Supra percussum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non est alienum im-
 im-
 im-

l. 5. M. P. si. l. ead. vii. ad. l. 12. M. F. P. om. Utendum vero est. l. 13. M. F. P. frictionibus. l. ead. M. F. P. gargarizationibus iisdem, his quoque utendum est. l. 15. M. F. P. cum. l. 17. M. F. P. si. l. 19. M. P. deest huic. l. 20. M. F. P. palumbi. l. 21. M. F. P. horum. l. 24. M. P. celeberrimeque. l. 29. M. F. P. palumbi. l. 30. M. F. P. minime. l. ead. M. F. P. illi.

¹ *ὀφθαλμοί* vocant Aeginet. III, 21. Actuat. M. M. II. 7. IV, 11. Trallian. II, 6. Aëtius Tetr. II. Serm. III, 46. ² Aeginet. III, 21.

imponere etiam cataplasmata. Sed sal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, sic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum est cum hordeacea farina, 5 quae ex mulso decocta sit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet potest, vix ullum ex iis, quae supra comprehensa sunt, oculi vitium esse, quod non simplicibus quoque, & promptis remediis subinde removeri possit. 10

CAP. VII.

De aurium morbis. 1

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, 15 in quibus medicamenta plurimum possunt: ideoque ad aures transeundum est; quarum usum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum est. nam vitia oculorum intra ipsos nocent: aurium inflammationes doloresque interdum etiam ad demetiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne 20 majori periculo locus sit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis sensit, abstinere & continere se debet. Postero die, si vehementius malum est, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre 30 vigiliaque dolor exigit, ut sanguis quoque mittatur. Si id aliquae causae prohibent, alvus solvenda est. Cataplasmata quoque calida,

l. 1. F. cataplasma. l. ead. M. F. P. ammoniacus. l. 2. M. F. P. optimus. l. 9. M. P. bis. l. 11. M. F. P. sub. l. 11. P. submoveri. l. 14. M. F. P. De aurium morbis & curationibus: l. 16. M. F. P. possint.

1. Seren. Sammon. XII. Aeginet. III, 23. Trallian. III, 1. Actuarius. M. M. II, 6. IV, 10. Cael. Aurelianus. Tardar. Pass. L. II. c. 3.

calida, subinde mutata, proficiunt; five foeni graeci, five lini, five alia farina ex mulso decocta. Recte etiam subinde admoventur spongiae, ex aqua calida expressae.

- 5 Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibusdam tamen melius, quod ex rosa est, proficit. Si vehemens inflammatio somnum ex toto prohibet, adjici cataplasmati debent papaveris cortices fricti atque contriti sic, ut ex
10 his pars dimidia sit; eaque tum simul ex passo vel mulso decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet: quod semper ante ¹ tepefieri convenit,
15 commodissimeque per ² strigilem instillatur. ubi auris repleta est, super lana mollis addenda est, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia sunt.

- Medicamentum vero est & rosae, & radicum arundinum succus, & oleum, in quo
20 lumbrici cocti sunt, & humor ex amaribus nucibus, aut ex nucleo mali persici expressus. Composita vero ad inflammationem doloremque leniendum haec fere sunt: castorei, papaveris lachrymae, pares portiones
25 conteruntur, deinde adjicitur his passum. Vel papaveris lachrymae, croci, myrrhae par modus sic teritur, ut invicem modo rosa, modo passum instilletur. Vel id, quod
30 amarum in ³ Aegyptia faba est, conteritur, rosa adjecta. Quibus myrrhae quoque pulvulum a quibusdam miscetur, vel papaveris lachrymae, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum rosa succus. Vel castorei,

1. 3. M. F. P. decocta est. 1. 7. M. F. P. rosa factum est.
1. 9. M. F. P. cataplasmate. 1. 12. M. F. P. mixto. 1. ead.
M. F. P. decoquatur. 1. 31. M. F. P. paulum. 1. 34. M.
F. P. rosae. 1. ead. M. F. P. succo.

1 Plin. de Re Med. L. 1. c. 9. 2 Formam exhibet Mercurialis, in Art. Gymnast. 3 Marcell. p. 284.

storei, myrrhae, papaveris lachrymae partes portiones cum passo. Vel croci p. i. *. myrrhae, aluminis scissilis, singulorum p. iii. *. quibus, cum teruntur, paulatim miscentur passi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis est. Vel papaveris lachryma ex aceto. Licet etiam compositione uti Themisonis; quae habet castorei, opopanax, papaveris lachrymae ex aceto, singulorum p. ii. *. spumae nitri p. iv. *. quae contrita passo excipiuntur, donec cerati crassitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi usus requirit; rursus id medicamentum, adjecto passo, pistillo teritur. Illud perpetuum est, quotiescunque crassius medicamentum est, quam ut in aurem instillari possit, adijciendum eum esse humorem, ex quo id componi debet, donec satis liquidum sit.

2. De Pure & malo odore aurium.

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per se infunditur; aut irinum unguentum; aut porri succus cum melle; aut centaureae succus cum passo; aut succus mali punici in ipsius cortice tepefactus, adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miscentur myrrhae, quam *σαντλιν* cognominant, p. i. *. croci tantundem, nuces amarae xxv. mellis sesquicyathus. quae contrita, cum utendum est, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati causa componuntur, aequae ulcera aurium sanant. Quae si vetustiora sunt, & multa sanies fluit, apta

l. 4. M. tum. l. ead. F. M. 2. l. ead. M. dum. l. 11. M. F. P. licii. l. 14. M. F. P. requiritur. l. ead. M. F. P. idem medicamentum. l. 15. M. F. P. specillo. l. 20. M. F. P. ignorant De Pure & malo odore aurium. l. 24. M. F. P. aut punici mali dulcis succus.

¹ Aegin. III. 23. Oribas. de Loc. Affect. IV. 37. Aetius Terr. II. Scram. II. c. 83. Plin. de Re Medic. L. I. c. 11.

ta compositio est, quae ad auctorem Erasistratum refertur. habet piperis, croci, singulorum, p. i. *. myrrhae, misy cocti, singulorum p. ii. *. aeris combusti p. ii. *.
 5 haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur passi heminae tres, & simul incoquantur. Cum vero utendum est, adjicitur his mel & vinum. Est etiam Ptolemaei chirurgi medicamentum, quod habet lentisci, gallae, singulorum p. i. *. omphacii p. i. *. succum punici mali. Est & Menophili validum admodum, quod ex his constat: piperis longi p. i. *. castorei p. ii. *. myrrhae, croci, papaveris lachrymae,
 15 nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Aegyp-
 tia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, singulorum p. iv. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec crassitudo in his passi fiat. Est & Cratonis: cinna-
 20 momi, cassiae, singulorum p. i. *. nardi, lycii, myrrhae, singulorum p. i. *. aloës p. ii. *. mellis cyathi tres, vini sextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur: deinde
 25 de his alia miscentur. At si multum puris, malusque odor est, aeruginis rasae, thuris, singulorum p. ii. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor simul incoquantur. ubi utendum est, duce vinum miscetur. Aut
 30 aluminis scissilis, papaveris lachrymae, acaciae succi par pondus miscetur, hisque adjicitur hyoscyami succi dimidio minor, quam unius ex superioribus, portio; ea-
 que trita ex vino diluuntur. Per se quoque

l. 2. M. F. P. om. habet. l. ead. piperis i. *. l. ead. M. F. P. croci i. *. l. ead. M. F. P. om. singulorum. l. 7. M. F. P. coquantur. l. ead. M. F. P. deest zero. l. 10. M. F. P. lentisci i. *. gallae i. *. l. 11. M. F. P. om. &. l. 18. M. F. P. cum conteruntur, l. 20. M. F. P. om. &. l. 24. M. F. P. vinum cum Lycio.

que hyoscyami succus satis proficit.

3. *Compositiones ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adversus omnes aurium casus, jamque usu comprobatum Asclepiades composuit. In eo sunt cin- 5
namomi, casiae, singulorum p. i. *. floris
junci rotundi, castorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, singulorum scrupuli duo, thuris masculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, spumae nitri, singu- 10
lorum p. ii. *. Quae separatim contrita, rursus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum est, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus est Polybi sphragis ex 15
268, 28. dulci vino liquata. Quae compositio priori libro continetur.

Quod si & sanies profluit, & tumor est, non alienum est, mixto vino per oricularium clysterem eluere; & tum infundere 20
vinum austerum cum rosa mixtum, cui spodii paululum sit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae sanguinalis succum cum rosa, aut mali punici succum cum exigua parte myrrhae. 25

4. *De Ulcere sordido aurium.*

Si sordida quoque ulcera sunt, melius mulso eluuntur; & tum aliquod ex his, quae supra scripta sunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & ca- 30
put utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum; & usque ad lassitudinem ambulandum, & cibo modico utendum est. Si cruor quoque ex ulceribus

l. 2. M. F. P. ignorant Compositiones ad omnia aurium vitia. l. 7. M. F. P. om. &. l. 11. F. 111. l. 16. F. priore. l. 17. M. F. P. libello. l. 26. a M. F. P. absunt De Ulcere sordido aurium. l. 31. M. P. tondendum est.

ceribus apparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua rosa decocta sit; succo, aut herbae sanguinalis, aut acaciae adjecto.

- 5 Quod si super ulcera caro ¹ increvit, ea-
que mali odoris, & sanguinem fundit, aqua
tepida elui debet; tum infundi id, quod
ex thure & aerugine, & aceto, & melle fit,
aut mel cum aerugine incoctum. Squama
10 quoque aeris cum sandaracha contrita per
fistulam recte instillatur.

5. *De Vermibus aurium.* ²

- Ubi vero vermes orti sunt, si juxta sunt,
protrahendi oriculario specillo sunt: si
15 longius, medicamentis enecandi; caven-
dumque, ne postea nascantur. Ad utrum-
que proficit album veratrum cum aceto
contritum. Elui quoque aurem oportet vi-
no, in quo marrubium decoctum sit. Sic
20 emortui vermes in primam auris partem
prolabuntur, unde facillime educi possunt.

9. *Ad Compressa aurium foramina.*

- Si foramen auris compressum est, & in-
tus crassa sanies subest, mel quam optimum
25 indendum est. Si id parum proficit, mellis
cyatho & dimidio, aeruginis rasae p. 11. *.
adjiciendum est, incoquendumque, & eo
utendum. Iris quoque cum melle ad idem
proficit. Item mellis & rosae scrupuli duo.
30 Item galbani p. 11. *. myrrhae cum melle,
& fellis taurini, singulorum p. 11. *. vini
quantum satis est ad myrrham diluendam.

7. *Ad Gravem auditum.* ³

Ubi vero gravius aliquis audire coepit
(quod

1. 1. M. F. P. apparuit. 1. 6. M. F. P. om. & 1.
12. M. F. P. adversus aurium vermes. 1. 21. M. F. P.
provocabuntur. 1. 23. M. F. P. fin. 1. 25. M. F. P.
addendum. 1. 28. M. F. P. om. ad.

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 84. 2 Aëtius Tetr. II.
Serm. II. c. 85. de Locis Affect. IV. 40. 3 Aëtius Tetr.
II. Serm. II. c. 79. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 12.

(quod maxime post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis + aurem ipsam considerare oportet. Apparebit enim, aut crusta, qualis super ulcera innascitur, aut fordidum coitus. Si crusta est, infunden- 5 dum est aut oleum calidum, aut cum melle aerugo, vel porri succus aut cum mulso nitri paulum. Atque, ubi crusta ex auricula procidit, eluenda est aqua tepida; quo facilius ea per se diducta oriculario specillo 10 protrahat. Si fordes eaeque molles sunt, eodem specillo eximendae sunt. At, si durae sunt, acetum & cum eo nitri paululum injiciendum est; cumque emollitae sunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. 15 Quod si capitis gravitas manet, attondendum idem; & leniter, sed diu perfri- candum est, adjecto vel irino vel laureo oleo, sic ut utrilibet paululum aceti misceatur: tum diu ambulandum, leniterque 20 post unctionem aqua calida caput fovendum: cibisque utendum ex imbecillissima & media materia; magisque assumendae dilutae potiones: nonnunquam gargari- zandum est ¹. Infundendum autem in au- 25 rem castoreum cum aceto & laureo oleo & succo radicularum corticis: aut cucumeris agrestis succus, adjectis rosae foliis contritis. Immaturae quoque uvae succus cum rosa instillatus, adversus surditatem satis 30 proficit.

8. *De Sonitu aurium.* ²

Aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsae sonant. Atque hoc quoque fit, ne ex-
ter-

l. 8. M. F. P. a corpore jam recedit. l. 9. M. F. P. eluenda auris est. l. 11. M. F. P. protrahatur. l. 13. M. F. P. injiciendum. l. 19. M. F. P. paulum. l. 32. M. F. P. ad sonitum aurium intra se ipsos. l. 34. M. F. P. ipsas.

¹ Aceto scil. Marc. de Med. p. 287. ² Aëtuar. M. M. II, 6. IV. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 77. Tr. III. 3.

ternum sonum accipiant. Levissimum est,
ubi id ex gravedine est : pejus, ubi ex mor-
bo, capitisve longis doloribus incidit : pes-
simum, ubi, magnis morbis venientibus,
5 maximeque comitali, provenit. Si ex
gravedine est, † purgare aurem oportet, &
spiritum continere, donec, inde humor ali-
quis exspumet. Si ex morbo vel capitis do-
lore, quod ad exercitationem, fricationem,
10 perfusionem, gargarizationemque pertinet,
eadem facienda sunt : cibus non utendum
nisi extenuantibus : in aurem dandus radi-
culae succus cum rosa, vel cum succo ra-
dicis ex cucumere agresti, vel castoreum
15 ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quo-
que cum aceto conteritur, deinde mel-
le cocto excipitur, & deinde collyrium fac-
tum in aurem demittitur. Si sine his coe-
pit, ideoque novo metu terret, in aurem
20 dari debet castoreum cum aceto, vel irino,
vel laureo oleo ; aut huic mistum casto-
reum cum succo nucum amararum ; aut
myrrha & nitrum cum rosa & aceto. Plus
tamen in hoc quoque proficit victus ratio :
25 eademque facienda sunt, quae supra com-
prehendi, cum majore quoque diligentia :
& praeterea, donec is sonus finiatur, a vino
abstinendum.

Quod si simul & sonus est, & inflamma-
30 tio, laureum oleum conjecisse abunde est
aut id, quod ex amaris nucibus exprimi-
tur ; quibus quidam vel castoreum, vel
myrrham miscent.

9. Ad

*l. 2. M. F. P. morbis. l. 9. M. F. P. frictionem. l. 29.
M. F. P. om. est.*

9. *Ad ea, quae in aurem inciderunt, extrahenda.*¹

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus est, compellendum eo lanae paululum est; quo ipse si subit, & simul ex-⁵ trahitur. Si non est secutus, aliudve animal est, specillum lana involutum in resinam quam glutinosissimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum est.¹⁰ utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime est, specillo oriculario protrahendum est, aut hamulo retuso paululum recurvato. Si ista nihil proficiunt, potest eodem modo resina protrahi. Sternu-¹⁵ tamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clystere aqua vehementer intus compulsa. Tabula quoque collocatur media, inhaerens capitibus utrinque pendentibus, superque eam homo de-²⁰ ligatur, in id latus versus, cujus auris eo modo laborat, sic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus est, feritur; atque ita concussa aure, id quod inest, excidit.²⁵

C A P. VIII.

*De Narium morbis.*²

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquae calidae. Id &³ spongia expressa atque admota fit,³⁰ & subjecto vase oris angusti, calida aqua repleto. Post id fomentum, illinenda ulcera sunt, aut plumbi recremento, aut cerussa,

l. 5. M. F. P. paulum. l. ead. M. F. P. is. l. 10. F. M. cojiciendum. l. 13. M. F. P. paulum. l. 19. F. utrique. l. 22. M. F. P. om. non. l. 27. M. F. P. addunt & curationibus. l. 28. M. F. P. vero intus exulceratas. l. 30. M. F. P. est. l. 33. M. P. fit.

¹ Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 87. ² Trallian. III. 8. Aëtuar. M. M. VI. 12. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 90. ³ Marcell. de Medic. C. x. pag. 288.

ruffa, aut argenti spuma. cum quodlibet ho-
 rum aliquis conterit, ei, dum teritur, invi-
 cem vinum & oleum myrteum adjiciat, do-
 nec mellis crassitudinem fecerit. Sin autem ea
 5 ulcera circa os sunt, pluresque crustas & odo-
 rem foedum habent, quod genus Graeci ¹ *ζανον*
 appellant; sciri quidem debet, vix ei 442, 16.
 malo posse succurri. Nihilominus tamen haec
 tentari possunt; ut caput ad cutem tondea-
 10 tur, assidueque vehementer perfricetur, mul-
 taque calida aqua perfundatur: multa eidem
 ambulatio sit; cibus modicus, neque acer,
 neque valentissimus. Tum in narem ipsam,
 mel cum exiguo modo resinae terebinthinae
 15 conjiciatur (quod specillo quoque involuto
 lana fit) attrahaturque spiritu is succus, do-
 nec in ore gustus ejus sentiatur. Sub his
 enim crustae resolvuntur, quae tum per
 sternutamenta elidi debent. Puris ulceri-
 20 bus vapor aquae calidae subjiciendus est: de-
 inde adhibendum aut lycium ex vino di-
 lutum, aut amurca, aut omphacium, aut
 menthae, aut marrubii succus; aut atra-
 mentum futorium, quod candefactum,
 25 deinde contritum sit; aut interior scillae
 pars contrita; sic ut horum cuilibet mel ad-
 jiciatur. Cujus in caeteris admodum exi-
 gua pars esse debet; in atramento futorio
 tanta, ut ea mistura liquida sit; cum scilla
 30 utique pars major; involvendumque lana
 specillum est, & in eo medicamentum
 tingendum, eoque ulcera implenda sunt.
 Rursusque linamentum involutum & ob-
 lon-

l. 1. M. F. P. spumam. l. cad. M. F. P. quo. l. 2. M. F. P. eique dum. l. 3. M. F. P. adjicit. l. 5. M. F. P. nares. l. 10. M. F. P. om. multaque. l. 12. M. F. P. ei de ambulatio. l. 15. F. M. conjiciatur. l. 24. M. F. P. candent. l. 30. M. F. P. fiat. l. 31. M. F. medicamento intingendum. P. medicamen inting.

1 Oribas. de Loc. affect. IV. 45. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. 91. Marc. de Med. Cap. x. *Odorem gravem veris.* Vide H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 26.

longum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per aestatem & autumnum, ter fieri debet.

5

2. *De Carnosis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculae quaedam similes muliebribus mammis nascuntur, haeque imis partibus, quae cartilaginosaes sunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; sub quibus ex toto consumuntur. *Πολύπυς*¹ vero est caruncula, modo alba, modo subrubra, quae narium ossibus inhaeret; & modo ad labra tendens narem implet, modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increfcit, ut post uvam conspici possit; strangulatque hominem, maxime austro aut euro flante; fereque mollis est, raro dura; eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat; fereque *κρυπινώδης* est, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inarescit; si addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est, quae habet minii finopici, chalcitidis, calcis, sandarachae, singulorum p. i. *. atramenti futorii p. ii. *.

C A P. I X.

2 *De Dentium dolore.*

30

IN dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis annumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est:

l. 2. M. F. P. narem est. l. 5. M. F. P. ter die fieri. l. 6. M. F. P. ignorant De carnosus carunculis narium. l. 7. F. M. P. vero etiam in. l. 9. M. F. P. carnarissimae. l. 14. M. F. P. ossi. l. 15. M. F. P. pendens. l. 17. M. F. P. uti post. l. 21. M. F. P. quae fere. l. 27. F. calcidis. M. calcidis. l. 30. M. F. P. addunt & curationibus.

¹ Aegin. III. 24. VI. 25. Actuarius. M. M. II. 8. Aëtius Terrab. II. Serm. II. c. 92. ² Trallian. III. 10. Cael. Aurelian. Morb. Chron. II. 4.

est : cibo quoque primo abstinendum , de-
inde eo modico mollique utendum , ne
mandentis dentes irriter ; tum extrinsecus
admovendus per spongiam vapor aquae ca-
5 lidæ ; imponendumque ceratum ex cypri-
no aut irino factum , lanaque id compre-
hendendum , caputque velandum est. Quod
si gravior dolor est , utiliter & alvus duci-
tur , & calida cataplasmata super maxillam
10 injiciuntur , & ore humor calidus cum me-
dicamentis aliquibus continetur , saepius-
que mutatur. Cujus rei causa & ¹ quinque-
folii radix in vino mixto coquitur ; & hyo-
scyami radix vel in posca , vel in vino mix-
15 to coquitur sic , ut paululum his salis adji-
ciatur ; & papaveris non nimium aridi cor-
tices , & mandragoræ radix , eodem mo-
do. Sed in his tribus utique vitandum est ,
ne , quod haustum erit , devoretur. Ex po-
20 pulo quoque alba cortex radicis in hunc u-
sum in vino mixto recte coquitur , aut in
aceto cornu cervini ramentum & nepeta
cum teda ac ficu pingui : item ficus pinguis
vel in mulso , vel in aceto & melle , ex qui-
25 bus cum ficus discocta est , is humor perco-
latur. ² Specillum quoque lana involutum
in calidum oleum demittitur , eoque ipse
dens fovetur. Quinetiam quædam quasi
cataplasmata in dentem ipsum induntur.
30 in quem usum ex malo punico acido atque
arido malicorii pars interior cum pari por-
tione & gallæ & pinei corticis conteritur ,
misceturque his minium ; eaque contrita
aqua pluviatili coguntur : aut panacis , pa-
paveris

l. 8. M. F. P. gravior is dolor. l. 9. M. F. P. maxillas.
l. 15. M. F. P. paulum. l. 21. M. F. P. & l. 22. M. F.
cervinum rasum. l. 23. M. F. P. om. ac ficu. l. ead. M.
F. P. pingui: ac item. l. 25. M. F. P. decocta. l. 27.
M. P. ipso. l. 29. M. F. P. illinuntur.

¹ Marcell. de Medic. C. XII. p. 293. 297. ² Auri-
scalpium dicit Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 293.

paveris lachrymae, peucedani, uvae taminiae
 sine feminibus pares portiones conterun-
 tur: aut galbani partes tres, papaveris la-
 chrymae pars quarta. Quicquid dentibus
 admotum est, nihilo minus supra maxil- 5
 lam ceratum (quale supra posui) esse debet
 lana obtectum. Quidam etiam myrrhae,
 cardamomi, singulorum p. i. *. croci, pyre-
 thri, ficorum, piperis, singulorum p. iv. *.
 sinapis p. viii. *. contrita linteolo illinunt, 10
 imponuntque in humero partis ejus, qua
 dens dolet; si is superior est, a scapulis; si
 inferior, a pectore: idque dolorem levat;
 & cum levavit, protinus submovendum
 est. 15

Si vero exesus¹ est dens, festinare ad exi-
 mendum eum, nisi res coëgit,² non est ne-
 cesse: sed tum omnibus fomentis, quae su-
 pra posita sunt, adjiciendae quaedam valen-
 tiores compositiones sunt, quae dolorem 20
 levant. quales hae sunt, quae habent papa-
 veris lachrymae p. i. *. piperis p. ii. fo-
 reos p. x. *. quae contrita galbano excipiun-
 tur, idque circumdatur: aut Menemachi,
 maxime ad maxillares dentes, in qua sunt, 25
 croci p. i. *. cardamomi, thuris fuliginis, fi-
 corum, piperis, pyrethri, singulorum p. iv. *.
 sinapis p. viii. *. Quidam autem miscent py-
 rethri, piperis, elaterii, singulorum p. i. *. alu-
 minis scissilis, papaveris lachrymae, uvae ta- 30
 miniae, sulphuris ignem non experti, bi-
 tuminis, lauri baccarum, sinapis, singulo-
 rum p. ii. *. Quod si dolor eximi eum co-
 git, piperis semen cortice liberatum, & eo-
 dem

*l. 1. M. F. taminiae. l. 9. M. P. partes. l. 18. F. M. P. cum.
 l. 21. M. F. P. habet autem. l. 26. M. F. P. ficorum, partes.
 l. 27. M. F. P. om. piperis. l. 28. M. F. P. autem immi-
 scent. l. 30. M. F. taminiae. l. 33. M. F. P. cogit, & piperis.*

*1 Oribas. de Loc. Affect. IV, 58. Aëtius Tetrab. II.
 Serm. IV. c. 33. 34. 2 Ita sentit Marcellus de Medic.
 Cap. XII, p. 293.*

dem modo bacca ¹ hederæ coniecta in ejus
foramen, dentem findit, isque per testas ex-
cidet. Plani quoque piscis (quem nos pa-
stinacam, Graeci *αγρίν* vocant) aculeus tor-
5 retur, deinde conteritur, resinaque exci-
pitur, quae denti circumdata hunc solvit.
Alumen quoque scissile in foramen coniec-
tum dentem citat. Sed id tamen involu-
tum in lanula demitti commodius est; quia
10 sic & dentem servat, & dolorem levat.
Haec a Medicis accepta sunt: sed agrestium 314, 18.
experimento cognitum est, cum dens do-
luerit, herbam ² mentastrum cum suis radi-
cibus evelli debere, & in pelvem mitti, su-
15 praque aquam infundi, collocarique juxta
sedentem hominem undique veste contec-
tum; tum in pelvem candentes filices de-
mitti, sic, ut aqua tegantur, hominemque
eum hiantē ore vaporem excipere, ut su-
20 pra dictum est, undique inclusum. Nam &
sudor plurimus sequitur, & per os continens
pituita defluit, idque longiorem, saepe an-
nuam valetudinem bonam praestat.

C A P. X.

25

De Tonfillis. ³

445.

SI vero tonsillae sine exulceratione per
inflammationem intumescunt, caput
quoque velandum est, & extrinsecus is
locus vapore calido fovendus; multa am-
30 bulatione utendum; caput in lecto subli-
me habendum; gargarizandumque reprimen-
tibus medicamentis. Radix quoque ea,
quam dulcem appellant, contusa & in passo mul-

l. 1. M. F. P. id. l. 2. M. F. P. forte stans. l. 3. M. F. P. & plani. l. cad.
M. F. P. om. quoque. l. cad. M. F. P. quam p. nostri. l. 7. M. F. P. & alu-
men. l. cad. M. F. P. om. quoque. l. cad. M. F. P. in id foramen. l. 10.
M. F. P. dente servato. l. 12. M. F. P. dolet. l. 14. M. F. P. velli. l. cad.
F. M. conjici. P. conjici. l. 22. M. F. P. idque saepe longiorem. l. 25. M.
F. P. addunt & earum cura. l. 27. M. F. P. intumuerunt. l. 28. M. F. P.
om. quoque. l. cad. M. F. P. om. & l. 31. M. F. P. gargarizandumque
est ex reprimentibus. l. 32. M. F. P. om. medicamentis.

¹ Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 296. ² Idem eodem cap. p. 293.
³ Oribas. de Loc. Affect. IV. 70.

mulsove decocta, idem praestat. Leniter-
 que quibusdam medicamentis eas illini
 non alienum est; quae hoc modo fiunt. Ex
 malo punico dulci succus exprimitur, &
 ejus sextarius ad lenem ignem decoquitur, 5
 donec ei mellis crassitudo sit; tum croci,
 myrrhae, aluminis scissilis, singulorum p.
 11. *. per se conteruntur, paulatimque his
 adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis
 unus; deinde priori succo ista miscentur, 10
 & rursus leniter incoquuntur; aut ejusdem
 succi sextarius eodem modo coquitur, at-
 que eadem ratione trita haec adjiciuntur;
 nardi p. *. omphacii p. 1. *. cinnamomi,
 myrrhae, casiae, singulorum p. 1. *. Ea- 15
 dem autem haec & auribus & naribus
 purulentis accommodata sunt. Cibus in
 hac quoque valetudine lenis esse debet, ne
 exasperet.

Quod si tanta inflammatio est, ut spiri- 20
 tum impediat, in lecto conquiescendum;
 cibo abstinendum, neque assumendum quic-
 quam praeter aquam calidam est: alvus
 quoque ducenda est: gargarizandumque ex
 fico & mulso: illinendumque mel cum 25
 omphacio. extrinsecus admovendus, sed
 aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea
 suppurent, & per se aperiantur. Si pure
 substante non rumpuntur hi tumores, inci-
 dendi sunt. deinde mulso calido gargarizan- 30
 dum.

At, si modicus quidem tumor, sed exul-
 ceratio est, furfurum cremori ad gargari-
 zandum paulum mellis adjiciendum est,
 illi-

*l. 5. M. F. P. in leni igne coquitur. l. 13. M. F. P. trita
 ei haec. l. 22. M. F. P. a cibo. l. 24. M. P. gargarizandum.
 l. 25. M. F. P. illinendum. l. 26. M. F. P. intrinsecus. l. 27.
 M. F. P. aquae calidae l. 30. M. F. P. deinde ex mulso.
 l. 31. M. F. P. addunt ex fico. l. 32. M. F. P. &.*

7 Oribas. de Loc. Affect. IV. 73. Aeginet. III. 26.

illinendaque ulcera hoc medicamento : passi-
 si quam dulcissimi tres heminae ad unum
 coquantur; tum adjicitur thuris p. i. *.
 croci, myrrhae, singulorum, p. *. iterum-
 5 que omnia fervere. Ubi pura ulcera
 sunt, eodem furfurum cremore, vel lacte
 gargarizandum est. Atque hic quoque cibis
 lenibus opus est; quibus adjici dulce vinum
 potest.

10

C A P. XI.

De Oris Ulceribus. ¹

ULCEA autem oris, si cum inflamma-
 tione sunt, & parum pura ac rubi-
 cunda sunt, optime his medicamen-
 15 tis curantur, quae supra posita ex malis pu-
 nicis fiunt. Continendusque saepe ore re-
 primens cremor est, cui paulum mellis sit
 adjectum; utendumque ambulationibus,
 & non acri cibo. Cum vero pura ulcera
 20 esse coeperunt, lenis humor, interdum
 etiam quam optima aqua ore continenda
 est. Prodestque assumptum purum vinum,
 pleniorque cibus, dum acribus vacet: in-
 spargique ulcera debent alumine scissili, cui
 25 dimidio plus gallae immaturae sit adjectum.

Si jam crustas habent, quales in adustis
 esse consueverunt, adhibendae sunt compo-
 sitiones, quas Graeci *αιθρηγες* nominant. ² Ha- 388.
 bent hae junci quadrati, myrrhae, sandara-
 30 chae, aluminis, pares portiones: aut croci,
 myrrhae singulorum p. ii. *. iridis, alu-
 minis scissilis, sandarachae, singulorum p.
 iv. *. junci quadrati p. viii. *. aut gallae,
 myr-

¹ l. 4. M. F. P. leniterque rursus. l. 11. M. F. P.
 addunt & curationibus & quae antherae sunt. l. 17. M.
 om. est. l. 18. M. F. P. utendum. l. 19. M. F. P. simul
 atque. l. 27. F. sunt eae compositiones. M. P. hae. l. 28.
 M. F. P. om. habent hae. l. 29. M. F. P. sandarachae
 singulorum p. iv. *.

² Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 22. ² Simile me-
 dicamentum vide apud Marcell. Cap. XI. p. 292. Plin.
 de Re Med. l. 1. c. 31.

myrrhae, singulorum p. II. *. aluminis scissilis. p. II. rosae foliorum p. IV. *. Quidam autem croci p. *. aluminis scissilis, myrrhae, singulorum p. I. *. sandarachae p. II. *. junci quadrati p. IV. *. miscent. Priora arida in- 5
sparguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, sed etiam tonsillis.

Verum ea longe periculosissima sunt ul-
64, 17. cera, quas *αφθας* ¹ Graeci appellant; sed in
² pueris, hos enim saepe consumunt. in vi- 10
ris & mulieribus idem periculum non est.
Haec ulcera a gingivis incipiunt; deinde
palatum, totumque os occupant; tum ad
uvam faucesque descendunt. quibus obse-
fis, non facile fit, ut puer convalescat. ac 15
98, 23. miserius etiam est, si lactens adhuc infans
est; quo minus imperari remedium aliquod
potest. Sed imprimis nutrix cogenda est
exerceri ambulationibus, & his operibus,
quae superiores partes movent: mittenda 20
in balneum, jubendaque ibi calida aqua
mammas perfundere: tum alenda cibis le-
nibus, & his qui non facile corrumpun-
tur: potione, si febricitat puer, aquae: si
sine febre est, vini diluti. ac, si alvus nu- 25
trici subsistit, ducenda est. Si pituita in os e-
jus coit, vomere debet. Tum ipsa ulcera per-
ungenda sunt melle, cui ³ † rhus quem Sy-
riacum vocant, aut amarae nuces adjectae
sunt: vel mistis inter se rosae foliis aridis, nu- 30
cleis pini, mentha, collectis cum melle: vel
eo medicamento, quod ex moris fit: quorum
succus eodem modo, quo punici mali, ad
mellis

l. 16. F. lactans. l. 23. F. iisque. M. P. hisque. l. 24. M. F. P. potiones. l. cad. M. febricit. l. 28. M. F. P. Rhos. l. 31. M. F. P. pineis. l. cad. M. F. P. menthae. l. cad. M. F. P. coliculo.

¹ Aeginet. I. 10. Aretaeus Morb. Acut. I. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. c. 68. Actuarius. M. M. II. 10. IV. 14. Aët. Terr. II. Sermon. I. 39. ² Aph. III. 24. ³ Salm. de Homonym. Hyles Jatric. Cap. 58.

mellis crassitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miscetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari possit. Si
 5 vero jam firmior puer est: gargarizare debet his fere, quae supra comprehensa sunt. Ac, si leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda sunt ea, quae adu-
 10 rendo crustas ulceribus inducant. Valens quoque est scissile alumen, vel chalcitis, vel atramentum futorium Prodest etiam
 15 fames & abstinencia, quanta maxima imperari potest. Cibus debet esse lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caseus
 15 ex melle recte datur.

C A P. XII.

De Linguae ulceribus. 1

L I N G U A E quoque ulcera non aliis me-
 20 dicamentis egent, quam quae prima parte superioris capitis exposita sunt. Sed quae in latere ejus nascuntur, diutissime durant. Videndumque est, num contra dens aliquis acutior sit, qui sanescere
 25 saepe ulcus eo loco non finit, ideoque liman-
 25 dus est.

C A P. XIII.

De Parulidibus & ulceribus gingivarum. 2

S O L E N T etiam interdum juxta dentes
 30 in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia; *παρυλιδας* Graeci appellant. Haec initio leniter sale contrito perfricare oportet; aut inter se mixtis sale fossili com-
 busto,

l. 3. M. F. P. om. & l. 4. M. F. P. ad quod. l. 7. M. P. at. l. ead. M. P. lenta. l. 9. M. F. P. quale. l. 27. M. parodontidibus. l. ead. F. P. parotidibus. l. ead. M. F. P. tuberculis, deque aliis ulceribus gingivarum. l. 30. F. παρυλιδας. M. parodontidas. P. parotidas.

1 Actuar. M. M. II. 10. 2 Oribas. de Loc. Affect. IV. 66. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aëlius Tetr. II, Serap. IV. 24. Aeginet. VI. 27.

busto, cupresso, nepeta; deinde eluere
 os cremore lenticulae, & inter haec hiare,
 donec pituitae satis profluat. In maiore
 vero inflammatione iisdem medicamentis
 utendum est, quae ad ulcera oris supra po- 5
 sita sunt: & mollis linamenti paululum in-
 volvendum aliqua compositione ex his, quas
 αἰσχροίς¹ vocari dixi; demittendumque id
 inter dentem & gingivam. Quod si durior
 erit, & id prohibebit, extrinsecus admo- 10
 vendus erit spongiae vapor calidus, impo-
 nendumque ceratum. Si suppuratio se osten-
 det, diutius eo vapore utendum erit: erit &
 continendum ore calidum mulsum, in quo
 ficus decocta sit. Idemque subcrudum in- 15
 cidendum, ne, si ibi diutius pus perman-
 ferit, os laedat. Quod si major is tumor est,
 commodius totus exciditur, sic ut ex utra-
 que parte dens liberetur. Pure exempto,
 si levis plaga est, satis est ore calidam aquam 20
 continere, & extrinsecus fovere eodem va-
 pore: si major est, lenticulae cremore uti,
 iisdemque medicamentis, quibus caetera ul-
 cera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerum- 25
 que oriuntur, quibus eadem, quae in re-
 liquo ore, succurrunt. Maxime tamen man-
 dere ligustrum oportet, succumque eum
 ore continere. Fit etiam interdum, ut ex
 gingivae ulcere, siue παραλίσ fuit, siue 30
 non fuit, diutius pus feratur, dente aut
 corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato os-
 se: maximeque id per fistulam evenire
 consuevit. Quod ubi incidit, locus aperi-
 dus,

l. 6. M. F. P. paulum. l. 15. M. F. P. itemque. l.
 23. M. hisdem. P. iisdem. l. 30. M. F. parotides. P.
 parodontis. l. 31. M. F. P. feratur, quod dente. l. 33.
 M. F. P. venire. l. 34. M. F. P. om. quod.

dus, dens eximendus; testa ossis, si qua de-
cessit, recipienda est; si quid vitiosi est, ra-
dendum. Post quae, quid fieri debeat, su-
pra in aliorum ulcerum curatione compre-
5 hensum est. Si vero a dentibus gingivae re-
cedunt, eadem antherae succurrunt. Uti-
le est etiam pira aut mala non permatura
mandere, & ore eum humorem continere. 385.
Idemque praestare non acre acetum in ore
10 retentum potest.

C A P. XIV.

De Uvae morbo. *

UVAE vehemens inflammatio terrere
quoque debet. Itaque in hac abstin-
15 tia necessaria est, & sanguis recte mit-
titur; &, si id aliqua res prohibet, alvus u-
tiliter ducitur: caputque super haec velan-
dum, & sublimius habendum est: tum a-
qua 2 gargarizandum, in qua simul rubus &
20 lenticula decocta sit. Illinenda autem ipsa u-
va vel omphacio, vel galla 3, vel alumine scis-
sili, sic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Est
etiam medicamentum huic aptum, quod An-
dronium 4 appellatur. constat ex his; alumine
25 scissili, squama aeris rubri, atramento suto-
rio, galla, myrrha, misy. quae per se con-
trita, mixtaque rursus paulatim adjecto vino
austero, teruntur, donec his mellis crassitudo
sit. + Chelidoniae quoque succo per cochlear
30 illita uva maxime prodest. Ubi horum aliquo
illita uva est, fere multa pituita decurrit: cum-
que ea quievit, ex vino calido gargarizandum.
Quod

*l. 1. M. F. P. excessit. l. 2. M. F. P. recidenda. l. 12. M. F. P. addunt & curatione. l. 14. M. F. P. hac & ab-
stinenda. l. 29. F. est, Chelidoniae quoque succo per cochlear
illita uva maxime prodest, fere. M. P. hoc loco inserit
subducta.*

1 Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 73. 2 Marcell.
de Med. Cap. XIV. pag. 299. 3 Scribon. Larg. C. XVII.
c. 71. 4 Scribon. Larg. C. XIII. 63. Longe aliter existat
apud Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292.

Quod si minor in ea inflammatio, laser terere, eique adjicere frigidam aquam satis est, eamque aquam cochleari exceptam ipsi uvae subicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo subjecta, reprimat. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque est, vel cum lasere, vel sine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio subjecta est.

CAP. XV.

10

De Cancro oris.

Si quando autem ulcera oris cancer invasit, primo considerandum est, num malus corporis habitus sit, eique occurrendum: deinde ipsa ulcera curanda. 15
Quod si in summa parte id vitium est, satis proficit anthera, humido ulceri arida inspersa: ficciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartae combustae partes duae, auripigmenti pars una. Si penitus 20
malum descendit, chartae combustae partes tres, auripigmenti pars quarta, aut pares portiones salis fricti, & iridis frictae: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Necessarium autem est li- 25
namentum in rosa tingere, & super adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & sanum locum laedant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum salem congi-
ciunt, donec tabescere desinat; deinde id 30
acetum coquunt, donec exsiccet; eumque salem contritum inspergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & post

l. 3. M. F. P. cochleario. l. 7. M. F. P. est, quae vel. l. 8. M. F. P. hac curatione. l. 9. M. F. P. om. productae per manum, ratio. l. 13. M. F. P. primum. l. 20. M. P. penitus. l. 24. M. P. item.

1 Scribon. Larg. c. XIII.

post os diluendum est vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut oleae, aut verbenae decoctae sint, sic, ut cui-
libet eorum paululum mellis misceatur. A-
cetum quoque ex scilla retentum ore, satis
adversus haec ulcera proficit: & ex aceto
cocto salī, sicut supra demonstratum est,
rursus mistum acetum sed & diu continere
utrumlibet, & id bis aut ter die facere,
prout vehemens malum est, necessarium
est. Quod si puer est, cui id incidit, specil-
lum lana involutum in medicamentum de-
mittendum est, & super ulcus tenendum;
ne per imprudentiam adurentia devoret.
At, si dolor in gingivis est, moventurque
aliqui dentes, refigi eos oportet. nam cura-
tionem vehementer impediunt. Si nihil
medicamenta proficient, ulcera erunt adu-
renda. Quod tamen in labris ideo non est
necessarium, quoniam excidere commodius
est. Et id quidem, aequè adustum, atque
excisum, sine ea curatione, quae cor-
pori manu adhibetur, impleri non potest.
Gingivarum vero ossa, quae hebetia sunt,
in perpetuum ustione nudantur. neque e-
nim postea caro increfcit. Imponenda ta-
men adustis lenticula est, donec sanitatem,
qualis esse potest, recipiant.

C A P. XVI.

De Parotidibus. 2

HAEC in capite fere medicamentis
egent. Sub ipsis vero auribus oriri
parotides solent; modo in secunda
vale-

l. 4. M. F. P. paulum. l. 6. M. F. P. om. et. l. 15.
M. F. P. Et. l. 16. M. F. P. refici. l. ead. M. F. F.
curationes. l. 30. M. F. P. addunt quae sub auribus
oriuntur. l. 31. M. F. capita.

1 Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292. 2 Ori-
bal. de Loc. Affect. Cur. c. 44. Trallian. III, 7.

valetudine, ibi inflammatione orta; modo post longas febres, illuc impetu morbi converso. Id abscessus genus est. Itaque nullam novam curationem desiderat: animadversionem tantummodo hanc habet necessariam, s
ut, si sine morbo id intumuit, primum reprimantibus experimentum fiat: si ex adversa valetudine, illud inimicum est, maturarique & quam primum aperiri commodius est. 10

CAP. XVII.

De Umbilico prominente.

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum sit, ante tentandum est, ut abstineant, alvus his 15
ducetur: imponatur super umbilicum id, quod ex his constat; cicutae & fuliginis, singulorum p. i. *. ceruffae elotae p. iv. *. plumbi eloti p. viii. *. ovis duobus; quibus etiam folani succus adjicitur. Hoc diu- 20
tius impositum esse oportet; & interim conquiescere hominem; cibo modico uti, sic ut vitentur omnia infantia.

CAP. XVIII.

De Obscoenarum partium vitiis.

25

PROXIMA sunt ea, quae ad partes obscoenas pertinent. quarum apud Graecos vocabula & tolerabilius se habent, & accepta jam usu sunt; cum in omni fere medicorum volumine atque sermone 30
jactentur: apud nos foediora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquen-

l. 6. F. ut, quia si. l. ead. M. P. quia. l. ead. M. F. P. reprimentium. l. 7. M. F. P. est. l. 12. M. F. P. De umbilici prominentis curatione. l. 15. M. F. abstineant. l. 16. M. F. P. ducatur. l. 20. M. F. P. dilutius. l. 25. M. F. P. addunt & curationibus. l. 29. M. F. P. om. in.

¹ Aeginet. VI, 51. Aërius Tetr. I. Serm. IV, c. 26. & Tetr. IV. Serm. IV, 111. Oribas. de Loc. aff. IV, c. 117.

quentium commendata sunt: ut difficilis haec explanatio sit, simul & pudorem, & artis praecepta servantibus. Neque tamen ea res a scribendo detertere me debuit. Primum, ut omnia, quae salutaria accepi, comprehenderem; dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est, quae invitissimus quisque alteri ostendit.

2. *De Colis morbis.*

10 Igitur si ex inflammatione i coles intumuit, reduci summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est. Ubi vero glans contacta est, oriculario quoque clystere inter
15 eam cutemque aqua calida inferenda est. si mollita sic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio est: si tumor vicit, imponenda est vel lenticula vel marrubium, vel oleae folia ex vino co-
20 cta, sic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paululum adjiciatur: fursusque coles ad ventrem deligandus est: quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, & abstinere a cibo debet, & potione aquae tantum a siti vindicari. Postero die rursus adhibendum iisdem
25 rationibus aquae fomentum est, & tum vi quoque experiundum, an cutis sequatur: Eaque, si non parebit, leviter summa scalpello concidenda erit. nam, cum sanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

472, 22.

Sive autem hoc modo victa erit, sive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulte-

l. 1. Alii accommodata. l. 9. M. F. P. addunt & curationibus l. 16. M. F. P. ducenti. l. 21. M. F. P. paulum. l. 27. M. F. P. cum. l. 34. M. P. unquam.

1 Aëtius. Tetr. IV. Serm. II, 16.

ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam
 in cole reperientur: quae necesse est, aut
 pura siccaque sint, aut humida & purulen-
 ta. Si sicca sunt, primum aqua calida fo-
 venda sunt: deinde imponendum licium 5
 ex vino est, aut amurca cocta cum eodem,
 aut cum rosa butyrum. Si tenuis iis hu-
 mor inest, vino eluenda sunt; tum butyro
 rosae & mellis paululum, & resinae terebin-
 thinae pars quarta adjicenda est, eoque 10
 utendum. At, si pus ex iis profluit, ante
 omnia elui mulso calido debent: tum im-
 poni piperis p. i. *. myrrhae p. ii. *. croci,
 misyos cocti, singulorum p. ii. *. quae ex
 vino austero coquantur, donec mellis cras- 15
 situdinem habeant. Eadem autem compo-
 sitio tonsillis, uvae madenti, oris narium-
 que ulceribus accommodata est. Aliud ad
 idem, piperis p. i. *. myrrhae p. i. *. croci
 p. ii. *. misyos p. i. *. aeris combusti p. ii. *. 20
 quae primum ex vino austero conteruntur;
 deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex
 passi tribus cyathis, & incoquantur, donec
 visci crassitudinem habeant. AErugo quo-
 que cum cocto melle, & ea, quae ad oris ul- 25
 cera supra comprehensa sunt, curant. At
 Erasistrati compositio, aut Cratonis recte
 super purulenta naturalia imponitur. Folia
 quoque oleae ex novem cyathis coquan-
 tur; his adjicitur aluminis scissilis p. iv. *. 20
 lycii p. viii. *. mellis sesquicyathus: ac,
 si plus puris est, id medicamentum ex mel-
 le: si minus, ex vino diluitur. Illud perpe-
 tuum est; post curationem, dum inflam-
 matio

l. 3. M. F. P. siccae. l. 7. M. P. levis. l. 8. M. F. P. est. l. cad. M. F. P. butyri & rosae. l. 9. M. F. P. mollis paulum. l. 11. M. F. P. aut. l. 12. M. F. debet. l. 14. M. F. misii. l. 17. M. F. madentioris. l. 19. M. F. P. eam. l. 30. M. F. misii cocti. l. 26. M. F. P. aut. l. 29. M. F. P. cyathis vini coquantur.

matio manet, quale supra positum est, cataplasma super dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod si pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, 5 elui cremore lenticulae debet, sic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleae aut lentisci folia; vel marrubium decoquendum est, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut 10 etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine & melle ad aures fit; aut compositio Andronis; aut anthera, sic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum est, 15 lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius serpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut aerugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compositio; aut marrubii, myrrhae, croci, 20 aluminis scissilis cocti, rosae foliorum aridorum, gallae, singulorum p. i. *. minii sinopici p. ii. *. quae per se singula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati crassitudinem 25 habeant; tum in aeneo vase leniter coquuntur, ne superfluant; cum jam guttae indurescunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum prout opus est, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per 30 se etiam ad fistulas utile est.

Solet etiam interdum ad nervos: ulcus cescendere; profluitque multa pituita, fa- nies tenuis malique odoris, non coacta, at aquae similis, in qua caro recens lota est: dolo-

l. 2. M. F. P. supra. l. 5. F. fit. l. 6. M. F. P. paulum. l. ead. F. vel. l. 13. M. F. paulum. l. 19. M. F. P. myrrhae, aut croci. l. 33. M. F. P. cocta aut.

doloresque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta est, tamen lenibus medicamentis curandum est; quale est emplastrum τετραφάρμακον ex rosa liquatum, sic, ut thuris quoque paululum ei 5 misceatur: aut id, quod ex butyro, rosa, resina, melle fit; supra vero a me positum est. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fovendum est, velandumque, neque frigori committendum. 10

Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus est sic, ut glans excidat. Sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. Perpetuumque est, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abscinditur, illam 15 esse servandam, ne confidat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci possit postea, & fortasse fistulam quoque urinae intercludat.

Tubercula etiam, 1 quae φύματι Graeci 20 vocant, circa glandem oriuntur: quae vel medicamentis, vel ferro adurantur; & cum crustae exciderunt, squama aeris inspergitur, ne quid ibi rursus increseat.

3. De Cancro, qui in Cole nascitur. 25

Haec citra cancrum sunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infestat. Incipit a nigritie, quae si cutem occupavit, protinus specillum subjiciendum, eaque incidenda est; 30 deinde orae vulsellaprehendendae, tum, quicquid corruptum est, excidendum, sic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid ustum est, id

I. 5. M. F. P. paulum. I. 12. M. F. P. om. est. I. 15. M. F. P. banc nom. I. 18. M. F. P. cludat. I. 25. M. F. P. cancri. I. ead. M. F. P. De cancri curatione qui in cole nascitur.

id quoque sequitur, ut imponenda lenticula sit: deinde, ubi crustae exciderunt, ulcera sicut alia curentur.

At, si cancer ipsum colem occupavit, in-
 5 spargenda aliqua sunt ex adurentibus, maxi-
 meque id, quod ex calce, chalcitide, au-
 ripigmento componitur. Si medicamenta
 vincuntur, hic quoque scalpello, quicquid
 corruptum est, sic, ut aliquid secum inte-
 10 gri trahat, praecidi debet. Illud quoque
 aequae perpetuum est; exciso cancro, vulnus
 esse adurendum. Sed si ex medicamen-
 tis, si ex ferro crustae occalluerint, mag-
 num periculum est, ne his decidentibus,
 15 ex cole profusio sanguinis insequatur. Er-
 go longa quiete & immobili pene corpore
 opus est, donec ex ipso crustae maturae le-
 niter resolvantur. At si vel volens aliquis,
 vel imprudens, dum ingreditur immature,
 20 crustas diduxit, & fluit sanguis, frigida
 aqua adhibenda est. Si haec parum valet,
 decurrendum est ad medicamenta, quae
 sanguinem supprimunt. Si ne haec quidem
 succurrunt, aduri diligenter & timide de-
 25 bet: neque ullo postea motu dandus eidem
 periculo locus est.

293, 205

4. De Phagedaena in Cole nascente.

Nonnunquam etiam id genus ibi canceri,
 quod *phagedaena* a Graecis nominatur, oriri
 30 solet. In quo minime differendum, sed pro-
 tinus iisdem medicamentis occurrendum
 est; & si parum valent, ferro adurendum.
 Quaedam etiam nigrities est, quae non sen-
 titur, sed serpit, ac, si sustinuimus, usque
 ad

l. 3. M. F. P. sic ut. l. 9. M. F. P. etiam. l. 17.
 M. F. P. purae. l. cad. P. leviter. l. 27. M. F. P.
 De Phagedaene in cole nascentis curatione. l. 34. M.
 l. P. et.

ad vesicam tendit: neque succurri postea potest. Sed, si in summa glande circa fistulam urinae est, prius in eam tenue specillum demittendum est, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: si vero alte penetravit, quicquid occupatum est, praecidendum est. Caetera eadem, quae in aliis cancriis facienda sunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole nascitur.*

Occallescit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene sensu caret. quod ipsum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, oriulario clystere eluendus est: deinde ipse quoque medicamentis urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut aerugine cum cocto melle, aut ovillo stercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum est, quae ad oras ulceris componuntur.

6. *De Testiculorum morbis.*

In testiculis vero, si qua inflammatio sine ictu orta est, sanguis ex talo mittendus est: a cibo abstinendum: imponendum, quod est ex fabae farina ex mulso cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta; aut contritum cuminum cum cerato ex rosa facto; aut lini semen frictum, contritum, & in mulso coctum; aut tritici farina ex mulso cocta cum cupresso; aut lilii radix contrita. At, si iidem induruerunt, imponi debet lini vel foeni Graeci semen ex mulso coctum: aut ex cyprino ceratum; aut similia ex vino contrita, qui paululum croci sit adiectum.

l. 2. M. F. si id. P. si in. l. 3. M. F. P. ea. l. 7. M. F. P. caeterum. l. 17. M. ignorat aut ovillo stercore fricto & contrito cum eodem melle. l. 20. M. P. ora. l. 21. M. F. P. addunt & eorum curatione. l. 25. M. F. P. om. quod est. l. ead. M. F. P. faba. l. ead. M. F. P. om. et. l. 26. M. F. P. cocto. l. 31. M. F. P. aut. l. 33. M. F. similia. l. 34. M. F. P. paulum.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II, 18, 2 Aeginet. III. 54. Aëtius Tetr. IV, Serm. II, c. 21.

adjectum. Si vetustior jam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessarium est, magisque, si etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quae cum cumino componuntur, supraque posita sunt; aut ea compositio, quae habet nistri cocti p. i. *. resinae pineae, cumini, singulorum p. ii. *. uvae taminiae sine seminibus p. iv. *. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. Quod si ex ictu testiculus aliquidem desit, fere quoque pus increfcit; neque aliter succurri potest, quam si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testiculus excisus est.

7. De Ani Morbis.

De Rbagadiis.

Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a se multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo saepe, & quidem pluribus locis, cutis scinditur, *πα- 493, 15.*
2α2/α Graeci vocant. Id si recens est, quiescere homo debet, & in aqua calida desidere. Columbina quoque ova coquenda sunt, & ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, sic, ut invicem utroque aliquandiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhyodes rosa diluendum est; aut oesypum recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto: aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut resinae terebinthinae myrrha; aut

l. 3. M. dein. l. 7. M. F. P. supraque proposita. l. 9. M. F. P. gummi. l. 10. M. F. timiniae. l. 12. M. F. P. testiculis aliquid desit. l. 17. M. F. P. om. De ani morbis. l. 18. M. F. P. De condylomate, & haemorrhoidis aliisque ani morbis & curationibus eorum & primo de Rbagadiis. l. 20. M. F. P. in. l. 21. M. F. P. At. l. 22. M. F. P. exciditur. l. 24. M. F. P. om. et. l. 26. M. F. aduruerunt. l. 29. M. F. P. aliquis. l. 31. M. F. P. hyssopum.

1 Scribon. Larg. c. LXXXIX. 223.

aut spumae argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid laesum est, extra est, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum superdandum est, & quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem casu, neque acribus cibis utendum, neque asperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam satis utile est, nisi admodum paulum. Li- quida, lenia, pingua, glutinosa, meliora sunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. De Condylomate. ¹

494, 5. Condyloma autem est tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci solet. Id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet, eadem servari debent, quae proxime scripta sunt. Iisdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur. sed desidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae sunt ex reprimentibus: tum recte imponitur lenticula cum exigua mellis parte, fertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex rosa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde oesypo ac rosa excepta; & ex ea compositione, quae habet thuris p. i. *. aluminis scissilis p. ii. *. cerussae p. iii. *. spumae argenti p. v. *. quibus, dum teruntur, invicem rosa & vinum instillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus est, qui

l. 23. M. F. P. parte, & fertula. l. 28. M. F. P. bysopo.

¹ Aërius Terr. IV, Serm. II, c. 3. Scribon. Larg. C. XC. Aëginet. VI, 80.

qui ad duo capita duas anfas, ab altera vero parte totidem fascias habet: cumque subiectus est, ansis ad ventrem datis, a posteriore parte in eas adductae fasciae coni-
 5 ciuntur, atque, ubi arctatae sunt, dexterior sinistra, sinisterior dextra procedit, circumdataeque circa alvum inter se novissime nodo deligantur. Sed, si vetus condyloma jam induruit, neque sub his cura-
 10 tionibus desit, aduri medicamento potest, quod ex his constat; aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. stibii, papaveris lachrymae, acaciae, singulorum p. XVI. *. Quo medi-
 15 camento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi possunt etiam vehementius adurentia. Ubi consumptus est tumor, ad medicamenta lenia
 20 transeundum est.

9. De Haemorrhoidibus. ¹

Tertium autem ani vitium est, ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia, quae saepe sanguinem fundunt; 494, 15.
 25 αιμορροΐδας Graeci vocant. Idque etiam in ore vulvae feminarum incidere consuevit. Atque in quibusdam parum tuto suppressitur; qui sanguinis profluvio imbecilliores
 62, 13.
 30 hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum sanguis exitum non haberet, inclinata in praecordia ac viscera materia, subitis & gravissimis morbis correpti sunt. Si cui vero id nocet, is desiderare in aqua ex
 ver-

l. 5. M. F. P. dexteriori. l. 6. M. F. P. sinisteriori
 dextra. l. 10. M. F. P. desidit. l. 13. M. F. P. stibis. l.
 16. M. F. P. hoc parum. l. 21. F. M. haemorrhoidis. l.
 22. M. F. P. om. ani. l. 23. M. F. P. tanquam ex ca-
 pitulis. l. ead. M. F. P. surgentia. l. 31. M. F. P. san-
 guinis. l. ead. M. F. P. haberent.

¹ Aeginet. III. 57. VI. 79. Aëtius Tetr. IV. Serm.
 II. c. 5.

verbenis debet : imponere maxime malicorium cum aridis rosae foliis contritum ; aut ex his aliqua , quae sanguinem supprimunt. Solet autem oriri inflammatio , maxime ubi dura alvus eum locum laesit. Tum 5 in aqua dulci desidendum est , & id fovendum ovis , imponendi vitelli cum rosae foliis ex passo subactis : idque , si intus est , digito illinendum ; si extra , superillitum panniculo imponendum est. Ea quoque 10 medicamenta , quae recentibus scissuris posita sunt , hic idonea sunt. Cibis vero in hoc casu iisdem , quibus in prioribus , utendum est. Si ista parum juvant , solent imposita medicamenta adurentia ea capitula 15 absumere. At , si jam vetustiora sunt , sub auctore Dionysio inspergenda sandaracha est : deinde imponendum , quod ex his constat ; squamae aeris , auripigmenti , singulorum p. v. *. faxi calcis p. viii. *. postero die acu compungendum. Adustitis capitulis fit cicatrix , quae sanguinem fundi prohibet. Sed , quoties is suppressus est , ne quid periculi afferat , multa exercitatione digerenda materia est : praetereaue & vi- 25 ris , & feminis , quibus menstrua non proveniunt , interdum ex brachio sanguis mittendus est.

10. Si Anus, vel Os vulvae procidit, quae
curatione utendum sit.

30

At , si anus ipse , vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) considerari debet , purumne id sit , quod provolutum est , an humore mucoso circumdatum. Si purum

l. s. alii subacto. l. 10. M. P. panniculum. l. 16. M. P. Ac.

1 Aeginet. III. 89. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 7.

purum est, in aqua desidere homo debet, aut falsa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino austero sublavandum est, illinendumque fece vini
 5 combusta. Ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est: imponendaque plantago contrita, vel folia salicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque super deliganda sunt, cruribus inter se devinctis.

10 11. *De Fungo ani aut vulvae.*

Fungo quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. Id, si hiems est, egelida; si aliud tempus, frigida aqua fovendum est; dein squama aeris inspergenda, supraque
 15 ceratum ex myrteo factum, cui paululum squamae, fuliginis, calcis sit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus, ferro adurendum est.

20 C A P. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut amurca cocta; cum utrilibet vinum
 25 adjectum est. In iisdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore consuevit; † πτερόγιον¹ Graeci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem
 30 habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, & rudicula miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem usum deco-
 Cc 2 quere

l. 2. M. mel. l. 3. M. F. P. om. autem. l. 4. M. F. P. subluendum. l. 8. M. F. P. & super lana aequae. l. 9. M. F. P. deest sunt. l. 10. M. F. P. De ulcere fungo simili in ano l. 14. M. P. de spuma. l. 15. M. F. P. paulum. l. 17. M. F. si in hac. P. si id hac. l. ead. M. F. P. om. aliis. l. 19. M. F. P. ignorant similibus, vel. l. 20. M. F. P. vehementioribus vel ferro. l. 24. M. F. P. myrrha. l. 26. M. F. P. ungue. l. 28. M. F. P. melinum. l. 31. M. F. P. radicula. l. 32. M. F. P. colore.

1 Aeg. IV. 81. VI. 85. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 74.

quere simul malunt, cum paria pondera
 aluminis aridi & mellis miscuerunt. Si
 hac ratione ea non exciderunt, excidenda
 sunt: deinde digiti fovendi aqua ex ver-
 benis, imponendumque super medicamen- 5
 tum ita factum: chalcitis, malicorium,
 squama aeris excipiuntur fico pingui levi-
 ter cocta & melle; aut chartae combustae,
 auripigmenti, sulphuris ignem non exper-
 ti par modus cerato miscetur ex myrteo 10
 facto; aut aeruginis rasae p. i. *. squamae
 aeris p. ii. *. mellis cyatho coguntur; aut
 pares portiones miscentur, saxi calcis,
 chalcitidis, auripigmenti. Quicquid ho-
 rum impositum est, tegendum linteolo a- 15
 qua madefacto est. Tertio die digitus re-
 solvendus, & si quid aridi est, iterum ex-
 cidendum, similisque adhibenda curatio
 est. Si non vincitur, purgandum est scal-
 pello, tenuibusque ferramentis adurendum, 20
 & sicut reliqua uita, curandum.

At, ubi scabri & ungues sunt, circum ape-
 riri debent, qua corpus contingunt: tum
 super eos ex hac compositione aliquid im-
 poni; sandarachae, sulphuris, singulorum 25
 p. ii. *. nitri, auripigmenti, singulorum
 p. iv. *. resinae liquidae p. viii. *. tertio-
 que id die resolvendum est. Sub quo me-
 dicamento vitiosi ungues cadunt, & in eo-
 rum locum meliores renascuntur. 30

l. 2. M. F. P. miscuerint. l. 7. M. F. P. leniter cocto ex.
l. 12. M. F. P. om. aeris. l. 17. M. F. P. est. l. 19. M.
F. P. purgandus. l. 20. M. F. P. adurendus est. l. 21.
M. F. P. curandus est. l. 23. M. P. tunc. l. 24. M. F. P.
aeque.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.

LIBER SEPTIMUS.

P R A E F A T I O.

*De Chirurgica, & qui in ea claruerint, &
qualis esse Chirurgus debeat, & quid
hoc in libro describatur.*

TERTIAM esse medicinae partem, quae manu curet, & vulgo notum, & a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem o-
mittit; sed manu tamen plurimum praestat. est-
que ejus effectus inter omnes medicinae partes evidentissimus. Si quidem in morbis cum multum i fortuna conferat, eademque saepe salutaria, saepe vana sint; potest dubitari,
secunda valetudo medicinae, an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem & per haec frustra quaeri, & sine his reddi saepe, manifestum est. Sicut in oculis quoque deprehendi potest; qui a medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in ea parte, quae manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adju-
vetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec autem pars, cum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinae Hippocrate, quam a prioribus exulta est. Deinde, posteaquam diducta ab aliis habere professores suos coepit, in Aegypto quoque increvit, Philoxeno maxime auctore, qui plu-

18, 13.

19, 18.

111, 34.

112, 17.

2, 7.

L. I. a M. F. P. absunt Cornelii Celsi de Medicina LIBER SEPTIMUS incipit. Praefatio. l. 4. M. P. chirurgicus. l. 13. remedia quidam adscripsit margini edit. Caesarii. l. 17. P. utimur. l. 23. F. M. curata. l. 31. M. Philoxeno.

1 Hippocr. de Arte. V.

pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit. Gorgias quoque & Sostratus, & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quaedam reppererunt. Ac 5
Romae quoque non mediocres professores, maximeque nuper ¹ Tryphon pater, & Euelpistus Phlegetis filius, &, ut ex scriptis ejus intelligi potest, horum eruditissimus Meges, quibusdam in melius mutatis, ali- 10
quantum ei disciplinae adjecerunt.

Esse autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiae propior; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra 15
promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, ² immisericors, sic, ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, se- 20
cet: sed perinde faciet omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur.

Potest autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, 25
quas alibi executus sum, Chirurgi sibi vendicant. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio: atque, ubi se diviserunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti 30
ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad ossa pertinet.

l. 3. M. F. P. Hieron. l. 8. F. deest Phlegetis filius. l. 18. M. F. P. accipit. l. 21. M. F. faciat. l. 22. M. F. P. oriatur. l. 23. M. F. P. quid. l. 24. M. F. P. vendicandum. l. 33. M. F. P. perfici.

¹ Rhod. ad Scrib. Larg. pag. 291. ² Theodoret. Graec. Affect. I. pag. m. 4.

tinet. Quae deinceps exequi aggrediar, dilatisque in aliud volumen ossibus, in hoc caetera explicabo: praepositisque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae
5 proprias sedes habent, transibo.

C A P U T I.

De Vexatis. 1

VEXATA igitur in quacunque parte corporis sint, quamprimum sic
10 curari debent, ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverso profluens sanguis. quod si paulo tardius subvenitur, jamque etiam rubor est; qua rubet corpus: si tumor quoque accessit,
15 quacunque is est, id idem optimum auxilium est. Tum superdanda reprimentia sunt; maximeque lana succida ex 2 aceto & oleo. Quod si levior is casus est, possunt
20 etiam, sine scalpello, imposita eadem mederi. Et, si nihil aliud est, cinis quoque; maxime ex farmentis: si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

25

C A P. II.

De his, quae per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.

VERUM hoc quidem promptum est. In his autem negotium majus est,
30 quae per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant.
Ea

l. 7. M. F. P. *luxatis*. l. 8. M. F. P. *luxata*. l. 9. M. F. P. *sunt*. l. 11. M. P. *detergeaturque*. l. 13. M. P. *subvertitur*. l. 16. M. F. P. om. *idem*. l. 27. M. F. P. *excidenda*. l. ead. M. F. P. *sunt*.

1 Aëlius Tetrab. IV. Serm. II. 68. 2 Actuar. M. M. IV. 16.

Ea omnia genera abscessuum esse alias
 proposui, medicamentaque his idonea exe-
 cutus sum: nunc superest, ut dicam, quae
 in iis manu fieri debeant. Ergo, priusquam
 indurescant, cutem incidere, & cucurbi- 5
 tulam accommodare oportet; quod, quic-
 quid illud malae corruptaeque materiae coit,
 extrahat: idque iterum, tertioque recte fit,
 donec omne indicium inflammationis exce-
 dat. Neque tamen fas est, nihil a cucurbitula 10
 agere.*

Interdum etiam fit, sed raro, ut quic-
 quid abscedit, velamento suo includatur.
 id antiqui tunicam nominabant. Meges,
 quia tunica omnis nervosa est, dixit, non 15
 nasci sub eo vitio nervum, quo caro con-
 sumeretur, sed subiecto jam vetustiore pu-
 re, callum circumdari. Quod ad cura-
 tionis rationem nullo modo pertinet; quia
 quicquid, si tunica est, idem, si callus est, 20
 fieri debet: neque ulla res prohibet, etiam-
 si callus est, tamen, quia cingit, tunicam
 nominari: tum, pure quoque maturiore,
 haec interdum esse consuevit. ideoque,
 quod sub ea est, extrahi per cucurbitulam 25
 non potest. sed facile id intelligitur, ubi
 nihil admota illa mutavit. Ergo, sive id
 incidit, sive jam durities est, in hac auxilii
 nihil est: sed, ut alias scripsi, vel avertenda
 concurrens eo materia, vel digerenda, vel 30
 ad maturitatem perducenda est. Si priora
 contigerunt, nihil praeterea necessarium
 est. Si pus maturuit, in alis quidem & in-
 guinibus raro secandum est: item ubicun-
 que

*l. 1. M. abscessum. l. 2. M. P. eis. l. 4. M. hisdem.
 P. iisdem. l. 6. M. F. P. quae. l. 9. M. F. P. exci-
 dat. l. 10. M. F. P. fas non est. l. ead. M. F. P. om.
 a. l. 12. M. F. P. enim. l. ead. M. F. P. om. ut. l.
 13. M. F. P. includitur. l. 15. M. F. P. dicit. l. 19.
 M. F. P. loco. l. 20. M. P. F. quidquid dixi. l. 23. M. F.
 maturior. l. 29. M. F. P. et. l. 32. M. praeter ea.*

que mediocris abscessus est: item quoties in summa cute, vel etiam carne vitium est; nisi festinare curandi imbecillitas cogit. Satisque est cataplasmatibus efficere, ut per
 5 se pus aperiatur. nam fere sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est. Si autem altius malum est, considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit. Nam, si sine nervis est, candenti ferra-
 10 mento aperiri debet. cujus haec ratio est, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque postea cicatrix sit. At, si nervi juxta sunt, ignis alienus est; ne distendantur & membrum debilitent: ne-
 15 cessaria vero opera: scalpelli est. Sed caetera etiam subcruda aperiri possunt; inter nervos ultima expectanda maturitas est, quae cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur. Jamque alia rectam
 20 plagam desiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea super pus excidenda est. Semper autem, ubi scalpellus admovetur, id agendum est, ut & quam minimae & quam paucissimae
 25 plagae sint: cum eo tamen, ut necessitati succurramus, & in modo, & in numero. Nam majores sinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi sunt. Dandaque opera, ut imus sinus exitum habeat;
 30 ne quis humor intus subsidat, qui proxima & adhuc sana rodendo sinuet. Est etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda sit. Nam, ubi post longos morbos totius corporis habitus vitiatus est, lateque se sinus suf-

Cc 5

fudit,

l. 3. M. F. P. curantis. l. 4. F. P. cataplasmatibus. M. cataplasma.
 l. 10. M. F. P. gratia. l. 12. M. F. P. patet. l. cad. M. F. fit. l.
 13. M. F. in bis periculum ignis alienum est. l. 13. M. P. ne vel di-
 stendantur. l. 14. M. F. P. bi vel. l. 17. M. F. P. vos vero ulti-
 ma. l. 19. M. F. P. itemque aliam. l. 20. M. F. P. om. ut. l. cad.
 M. F. P. carne: quia fere. l. 21. M. F. P. extenuat. l. cad. M. F.
 P. deest in quibus. l. 28. M. F. P. pluribus. l. 33. M. F. P. totus. l.
 34. M. F. vitatus. l. cad. M. diffudit.

1 H. F. 2b Aquapend. Chirur. p. 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; scire licet, eam jam emortuam esse, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius est: maxime, si circa articulos majores id evenit, cuban-
temque aegrum fluens alvus exercuit, ne- 5
que per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrtei folii fiat, quo facilius fane-
nescat. Idque perpetuum est; ubicunque medicus & quacunque de causa cutem ex- 10
cidit. Pure effuso, in alis vel inguinibus linamento opus non est; sed sponsia ex vino imponenda est. In caeteris partibus, si aeque ea linamenta supervacua sunt, purgationis
causa paulum mellis infundendum: dein 15
glutinantia superdanda: si illa necessaria sunt, super ea quoque similiter dari sponsia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, alias dictum est. Caetera eadem, 20
incisa suppuratione, facienda sunt, quae ubi per medicamenta rupta est, facienda esse proposui.

C A P. III.

De bonis, malisve signis Suppurationum. 25

PROTINUS autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest: fereque iisdem, quae in vulneribus exposita sunt. Nam bona signa sunt 30
somnia capere, facile spirare, siti non confici, cibum non fastidire, si febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, laeve, non

l. 1. M. F. P. pars. l. 5. M. F. exaruit. P. exhaust. l. 10. M. P. ex. l. ead. M. F. P. om. de. l. 12. M. F. P. om. sed. l. 25. E. M. P. exulceratorum.

non foedi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, sitis, cibi fastidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, ¹ & foedi odoris: item procedente curatione eruptio sanguinis; aut si, antequam sinus carne impleatur, orae callosae ² fiunt, illa quoque ipsa carne hebet, nec firma. Deficere tamen animam vel in ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse, si subito solutus est, dein suppuratio exorta est; si effuso pure permanet, non injuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est. Sed ut haec ipsa [†] fortuna huc illucve discernit; sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo, quoties ulcus resolverit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviali mixto, vel aqua, in qua lenticula cocta sit, ²⁰ debebit: si purgandum erit, mulso, rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosa tinctam per quae caro producit. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea est, solutis jam febribus & cibi cupiditate redita, balneum rarum; quotidiana, sed lenis ³⁰ gestatio; cibi portionesque corpori faciendo aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque suppuratione rupta, sequuntur. Sed, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

300, 10.

CAP.

l. 6. M. F. P. carnosae. l. 8. M. F. P. om. in. l. 18. M. P. ex. l. 23. M. F. P. vulnus. l. 25. M. F. P. spongia. l. ead. M. F. P. tincta. l. 26. M. P. F. quae cum caro. l. ead. M. F. P. producat. l. 27. F. M. P. id. l. 30. M. F. P. reficiendo. l. 31. F. apta. M. P. apteque omnia.

¹ Aphor. VII. 44. ² Aphor. VI. 4.

CAP. IV.

328.

De Fistulis.

ADVERSUS fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti¹ collyrium non possit, si tortuosae sunt, si multiplices, majus in manu, quam in medicamentis, praesidium est; minusque operae est, si sub cute transversae feruntur, quam si recta intus tendunt. Igitur, si sub cute transversa fistula est, demitti² specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Idemque faciendum, si plures se quasi rivuli ostendunt. Ubi ad fines fistulae ventum est, excidendus ex ea totus callus est, superque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At, si recta subter tendit, ubi, quo maxime ferat, specillo exploratum est; excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis injicienda est, eique glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut, si corruptius ulcus est (quod interdum osse vitiato fit) ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2. De Costarum fistulis.

Solent autem inter costas fistulae subter ire. Quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte praecidenda³ & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi potest & ex loco, & ex magnitudine doloris,

1. 9. F. si sic sub. l. ead. M. F. P. recte. l. 14. M. F. P. ramuli. l. 15. M. F. excidendum. l. 16. M. F. P. toto. l. 21. M. F. P. & aequae. l. 22. M. F. P. om. est. l. 25. M. F. P. ignorant De costarum fistulis. l. 26. M. F. P. subter exire. l. 28. M. F. P. decidenda. l. 30. M. P. om. quoque. l. 33. M. P. om. potest.

1 Aeginet. IV. 49. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 55. 3 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. p. 1. c. 4.

ris, & quia nonnunquam spiritus eo cum humore quasi bullante prorumpit, maximeque, si hunc ore ille continuit. In eo medicinae locus nullus est. In caeteris vero, quae circa costas sanabilia sunt, pingua medicamenta inimica sunt, caeteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen sicca linamenta, vel, si purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. De Ventris fistulis.

Ventri nullum os subest; sed ibi perniciosae admodum fistulae fiunt: adeo ut Sofstratus insanabiles esse crediderit. Id non ex toto ita se habere usus ostendit. Et quidem, quod maxime mirum videri potest, tutior fistula est contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra intestina: non quo perniciosior ibi res sit, sed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter saepe etiam telo perforatur, prolapsaque intestina conduntur, & oras vulneris futurae comprehendunt. quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fistula abdomen perripit, excidere eam licet, futuraque oras conjungere. Si vero ea fistula intus patuit, excisa necesse est latius foramen relinquat. quod nisi permagna vi sui non potest; utique ab interiore parte, qua quasi membrana quaedam finit abdomen, quam *σπέρματος* Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rum-

l. 1. M. P. doloris potest. l. 4. M. F. P. medicamini. l. 11. M. F. P. ignorant De ventris fistulis. l. 27. M. F. P. perripit. l. 30. M. F. P. magna. l. 31. M. F. P. utique ab interiore parte, sui non potest.

rumpitur illa futura, atque intestina solvuntur, quo fit, ut pereundum homini sit. Sed non omnimodo res ea desperationem habet: ideoque tenuioribus fistulis adhibenda curatio est.

493.

4. De Ani fistulis. ¹

Propriam etiamnum animadversionem desiderant eae, quae in ano sunt. In has demisso specillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipsum perforatam, conjectum sit. Ibi linum apprehendendum ligandumque cum altero capite est, ut laxe cutem, quae super fistulam est, teneat. Idque ² linum debet esse crudum, & duplex triplexve, sic tortum, ut unitas in eo facta sit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque sanissimo. Tantummodo id linum bis in die, soluto nodo, ducendum est sic, ut subeat fistulam pars, quae superior fuit. Neque committendum est, ut id linum putrescat; sed tertio quoque die nodus resolvendus est, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fistula cum simili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae supra fistulam est, incidit: simulque & id sanescit, quod a lino relictum est; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, sed sine dolore est.

Qui festinant, adstringere cutem lino debent, quo celerius secetur; noctuque ex peni-

l. 8. M. F. P. ea. l. 12. M. F. P. perforatum. l. 13. M. F. P. apprehendendum. l. ead. M. F. P. vincendumque. l. 17. M. P. om. in eo. l. 19. M. F. P. lavari. l. 20. M. F. P. om. in. l. 21. M. F. P. salvo. l. ead. M. modo. l. 22. M. P. fuerit. l. 25. M. F. P. alligandum est l. 33. M. F. P. festinat. l. 34. M. F. P. debet. l. ead. M. P. secet. l. ead. M. F. P. om. ex.

¹ Aeginet. VI. 78. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. 1. c. 93. Petr. de Marchettis Observ. Medic. Chirurgic. in fine multa.

² Quid sit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 93.

penicillo tenuia quaedam intus demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur, quo extenditur. sed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, sicut tormento quoque, si & linum, & id, quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus calum exedi proposui. Potest tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illo loco veniendum sit, si intus fistula fert, si multiplex est. Igitur in haec genera demisso specillo, duabus lineis incidenda cutis est, ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus orae coeant; sitque locus aliquis linamentis, quae quam paucissima superinjicienda sunt; omniaque eodem modo facienda, quae in abscessibus posita sunt. Si vero ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda; ab eo caeterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi casibus, siue manu, siue medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua. ubi jam caro increfcit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

C A P. V.

30 *De Telis e corpore extrahendis.*¹

TELA quoque, quae illata corporibus intus haeserunt, magno negotio saepe ejiciuntur. Sunt enim quaedam difficultates

l. 7. M. F. P. posui. l. ead. M. F. P. poterit. l. 8. M. F. P. loci. l. 13. M. F. P. ejiciatur. l. ead. M. F. P. ora. l. 16. M. F. P. qui. l. 17. M. F. P. positus est. l. 33. M. F. P. que.

tates ex generibus eorum; quaedam ex his
 sedibus, in quas illa penetrarunt. Omne au-
 tem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua
 venit, aut ab ea, in quam tetendit. illic
 viam, qua redeat, ipsum sibi fecit: hic, 5
 a scalpello accepit. nam contra mucronem
 caro inciditur. Sed si non alte telum infe-
 dit, & in summa carne est, aut certe mag-
 nas venas & loca nervosa non transit, ni-
 hil melius est, quam, qua venit, id revel- 10
 lere. Si vero plus est, per quod telo re-
 vertendum, quam quod perrumpendum est:
 jamque venas nervosque id transiit, com-
 modius est aperire, quod superest, eaque
 extrahere. nam & propius petitur, & tu- 15
 tius evellitur. Et in majore membro, si
 medium mucro transiit, facilius sanescit,
 quod pervium est: quia utrinque medica-
 mento fovetur. Sed, si retro telum reci-
 piendum, amplianda plaga est; quo faci- 20
 lius id sequatur, quoque minor oriatur in-
 flammatio: quae major fit, si ab illo ipso
 telo, dum redit, corpus laniatur. Item, si
 ex alia parte vulnus aperitur, laxius esse de-
 bet, quam ut telo postea transeunte amplie- 25
 tur. In summa autem utraque parte ista
 habenda cura est, ne nervus, ne vena ma-
 jor, ne arteria incidatur. Quorum ubi ali-
 quid detectum est, excipiendum hamo re-
 tuso est, abducendumque a scalpello. Ubi 30
 autem incisum est satis, telum eximendum
 est: tunc quoque eodem modo, & eadem
 cura habita, ne sub eo, quod eximitur, ali-
 quid eorum laedatur, quae tuenda esse pro-
 posui.

2. De

*l. 4. M. F. P. qua. l. 10. M. F. P. evellere. l. 13.
 M. F. P. transit. l. 14. Alii itaque. l. 19. M. F. P.
 recipiendum est. l. 20. M. F. P. amplianda scalpello
 plaga. l. 26. M. F. P. om. in. l. ead. M. F. P. ita.
 l. 30. M. F. P. om. a. l. 31. M. F. P. satis incisum
 est. l. 33. M. F. P. eximetur.*

2. *De Sagittis recipiendis.*

Haec communia sunt: praeter quae propria quaedam in singulis telorum generibus sunt, quae protinus subijciam. Nihil
 5 tam facile in corpus, quam sagitta, conditur, eademque altissime insidit. Haec autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipsa angusta est. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda
 10 est; praecipueque, quia fere spiculis cingitur; quae magis laniant, si retro, quam si contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad similitudinem Graecae literae ν : deinde, ubi appa-
 15 ruit mucro, si ei arundo inhaeret, propellenda est, donec ab altera parte apprehendi & extrahi possit. Si jam illa decidit, solumque intus ferrum est; mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi
 20 debet. Neque alia ratio extrahendi est, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, si inest, evellenda est; aut, si ea non est, ferrum ipsum. Quod si spicula apparue-
 25 runt, eaque brevia & tenuia sunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi; si ea majora valentioraque sunt, fissis scriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, sic evellenda sunt.
 30 & in sagittis quidem haec observatio est.

3. *De Latis telis educendis.*

Latum vero telum, si aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulnere ipsi quoque in-

l. 1. M. F. P. om. De sagittis recipiendis. l. 2. M. F. P. deest quae. l. 4. M. F. P. generibus subijcienda sunt. l. 5. M. F. corpore. l. 6. M. F. insedit. l. 8. M. F. P. in angusto. l. 14. M. F. P. ν . l. 14. M. F. P. apparuit si mucro. l. 15. F. om. ei. P. si mucroni ar. l. 16. M. F. P. forcice. l. 22. M. F. P. om. magis. l. 25. M. P. forcice. l. 28. M. F. P. fissis. l. 29. M. F. P. lacerent. l. 31. M. F. P. om. De latis telis educendis. l. 32. M. F. P. conditum est.

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est ergo quodam genere ferramenti, quod *Διοκλέης γραφίσκον* Graeci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priscos maximosque medicos fuisse, jam posui. Lamina est ferrea, vel aenea etiam; ab altero capite duos utrinque deorsum conversos uncas habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae sinuata est; insuper etiam ea parte inclinata, quae perforata est. Haec juxta telum transversa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum est, paululum torquetur, ut telum foramine suo excipiat: cum in cavo mucro est, illico duo digiti, subjecti partis alterius uncis, simul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus infedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod inest, ea, qua venit, forcipe extrahendum est. Accedit vero aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhaesit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eo movendum est, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum est. quae ratio quoque in dentibus ejiciendis est. Et vix unquam ita telum non sequitur. sed, si morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non

l. 3. F. *Diocoris Graecis Besalkon*. M. *Diocris Graeci bebulcum*. P. *Diocleum Eraphiscum* Gr. v. l. 6. M. F. P. *vel*. l. cad. F. *abenea*. l. 8. M. F. P. *habet*. l. 10. M. F. P. *insuper ibi etiam*. l. 11. M. P. *om. ea*. l. 14. M. F. P. *paulum*. l. 16. M. F. P. *simul & ferramentum*. l. 18. M. F. P. *om. De alio telorum genere*. l. 19. M. F. P. *telorum est*. l. 20. M. F. P. *om. est*. l. 24. M. F. P. *forcice*. l. 29. M. F. P. *ictum*. l. 30. M. F. P. *forcice*. l. 33. M. F. P. *ictum*.

non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad speciem literae, contra telum os excidere sic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, & facile auferatur.

Inter duo vero ossa si per ipsum articulum perruperit, circa vulnus duo membra fasciis habenisve deliganda, & per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendant: quibus extentis, laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur: eadem scilicet ratione, quae supra posita est.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam festinantius actis, adjicienda curatio est, quae vel epoto veneno¹, vel a serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est, quam quae esset, si corpore icto nihil inhaesisset. de qua fati alio loco dictum est.

C A P. VI.

305.

*De Gangliis, & Meliceride, & Atberomate,
2 & Steatomate, capitis tuberculis.*

30 **H**AEC evenire in qualibet parte corporis possunt: reliqua certas fedes habent, de quibus dicam, orsus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriun-

l. 1. M. F. P. om. & l. 2. M. F. P. eo quoque foramine. l. cad. M. F. P. 4. l. 17. M. F. P. ignorant De venenato telo evellendo. l. 27. F. M. gangiliis. l. 28. F. M. beromate. l. 29. M. F. P. venire.

¹ Scribon. Larg. C. XLV. c. 175. ² Aeginet. IV. 34. VI. 36. Actuarius. M. M. IV. 16.

oriuntur : γάγγλια , μελικηρίδες , & ἰστέρω-
 μαται nominant ; aliisque etiamnum voca-
 bulis quaedam alii discernunt ; quibus ego
 στεατώματα quoque adjiciam. quae quamvis
 & in cervice , & in alis , & in lateribus ori- 5
 ri solent ; per se tamen non posui ; cum ista
 omnia mediocres differentias habeant , ac
 neque periculo terreant , neque diverso
 genere curentur. Omnia autem ista & ex
 parvulo incipiunt , & diu paulatimque in- 10
 crescunt , & tunica sua includuntur. Quae-
 dam ex his dura ac renitentia , quaedam
 mollia cedentiaque sunt : quaedam spatio
 nudantur , quaedam testa capillo suo per-
 manent , fereque sine dolore sunt. Quid 15
 intus habeant , ut conjectura praesagiri po-
 test ; sic ex toto cognosci , nisi cum ejecta
 sunt , non potest. Maxime tamen in his ,
 quae renituntur , aut lapillis quaedam simi-
 lia , aut concreti confertique pili reperiun- 20
 tur. In his vero , quae cedunt , aut melli si-
 mile aliquid , aut tenui pulticulae , aut qua-
 si rasae cartilagini , aut carni hebeti & cruen-
 tae , quibus alii alique colores esse consue-
 verunt. Fereque ganglia renituntur : athe- 25
 romati subest quasi tenuis pulticula : meli-
 ceridi liquidior humor ; ideoque pressu
 circumfluit : steatomati pingue quiddam ,
 idque latissime patere consuevit , resolvit-
 que totam cutem superpositam sic , ut ea la- 30
 bet ; cum in caeteris sit adstrictior. Omnia ,
 derasa ante , si capillis conteguntur , per
 medium oportet incidere , ut effundatur ,
 quicquid intus coit. Sed steatomatis tuni-
 ca

288, 32.

l. 1. M. F. P. γάγγλια. l. ead. M. F. ἰστέρωμα. l. 8. M. ne. l. 24. M. F. P. aliqui. l. 24. M. F. P. consueverunt. l. 25. M. F. ganglia. l. 27. M. F. pressum. P. pressus.

1. Aeginet. IV. 16. & VI. 39. Aetnat. M. M. II. 11.

ca quoque secanda est: quia non ¹ facile a cute & subjecta carne ea separatur. At in caeteris ipsa tunica inviolata servanda est. Protinus autem, cum ista alba & intenta se
 5 ostendit, tum scalpelli manubriolo diducenda a cute & carne est, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae musculus inhaesit, ne is laedatur, superior pars illius decidenda,
 10 alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendae orae, fibulaque his injicienda, & super medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, pus moventia
 15 adhibenda sunt.

C A P. VII.

*De Oculorum vitiis, quae scalpello
 & manu curantur.*

SED ut haec neque genere vitii, neque
 20 ratione curationis inter se multum distant: sic in oculis, quae manum postulant, & ipsa diversa sunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in superioribus palpebris vesicae ² nasci solent, pingues gravesque;
 25 quae vix attollere oculos sinunt, levesque pituitae cursus, sed assiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris nascuntur. Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, scalpello transversa
 30 linea incidere, suspensa leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipsa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim sequitur.

L. 2. M. F. P. om. & . l. ead. M. F. P. separaretur. l. ead. M. F. P. om. At. l. 4. M. F. P. om. cum. l. 29. M. F. P. transversam. l. 30. M. F. P. lineam. l. 31. M. F. P. locus. l. ead. M. F. P. patefactus est. l. 32. M. F. P. apprehendere oportet. l. 33. M. F. P. autem.

¹ Actuar. M. M. IV. 16. ² De hisce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. c. 9.

tur. Dein superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur: quo paucissimis diebus cicatricula inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica est. effundit enim humorem; neque postea, quia tenuis admodum est, potest colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum est, quae puri movendo sunt.

12. De Crithe. ¹

In eadem palpebra super pilorum locum tuberculum parvulum nascitur, quod a similitudine hordei, a Graecis *κρίθη* nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter maturescit, comprehensum est. Id vel calido pane, vel cera subinde calefacta foveri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed facile a parte sustineatur. hac enim ratione saepe discutitur, interdum concoquitur. Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, & quicquid intus humoris est, exprimi: eodem deinde vapore postea quoque foveri, & superinungi, donec ad sanitatem perveniat.

3. De Chalazio. ³

Alia quoque quaedam in palpebris huic non dissimilia nascuntur; sed neque utique figurae ejusdem, & mobilia, simulatque digito huc vel illuc impelluntur. Quae, quia grandini similia sunt, [†] *χαλάζια* Graeci vocant. Haec incidi debent, si sub cute sunt ab exteriori parte; si sub cartilagine, ab interiori: dein scalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus sunt. Ac, si intus plaga est, inungendum primo lenibus, dein-

1. 1. M. F. P. *superungi*. 1. 3. M. F. P. *om. quo*. 1. ead. M. F. P. *paucissimisque diebus*. 1. 9. M. F. P. *addunt tuberculo palpebrarum*. 1. 17. M. F. P. *ea*. 1. 24. M. F. P. *De chalazia palpebrarum*. 1. 29. M. F. P. *ideoque ea χαλάζια vocant*.

¹ Aegin. III. 22. Aët. M. M. II. 7. ² Varulus dicitur Marc. de Med. C. VIII. pag. 279. ³ Aët. M. M. II. 7.

deinde acrioribus : si extra , superdandum
emplastrum , quo id glutinetur.

4. *De Ungue oculorum.* ¹

Unguis vero , quod *πτερίγιον* Graeci vo-
cant , est membranula nervosa , quae oriens
ab angulo , nonnunquam ad pupillam quo-
que pervenit , eique officit. Saepius a narium ,
interdum etiam a temporum parte nasci-
tur. Hunc recentem non difficile est discu-
tere medicamentis , quibus cicatrices in
oculis extenuantur. Si inveteravit , jamque
ei crassitudo quoque accessit , excidi debet.
Post abstinentiam vero unius diei , vel ad-
versus in sedili contra medicum is homo
collocandus est , vel sic aversus , ut in gre-
mium ejus caput resupinus effundat. Qui-
dam , si in sinistro oculo vitium est , adver-
sum : si in dextro , resupinum collocari
volunt. Alteram autem palpebram a mini-
stro diduci oportet , alteram a medico : sed
ab hoc , si ille adversus est , inferiorem ; si
supinus , superiorem. Tum idem medicus
hamulum acutum , paulum mucrone intus
recurvato , subjicere extremo ungui debet ,
eumque infigere ; atque eam quoque pal-
pebram tradere alteri : ipse , hamulo appre-
henso , levare unguem , eumque acu traji-
cere linum trahente : deinde acum ponere ,
lini duo capita apprehendere , & per ea
erecto ungue , si qua parte oculo inhaeret ,
manubriolo scalpelli diducere , donec ad an-
gulum veniat : deinde invicem modo remit-
tere , modo attrahere , ut sic & initium ejus , &
finis anguli reperiatur. Duplex enim pericu-
lum

l. 3. M. F. P. addunt quod Ptegrion a Graecis vocatur. l. 6. M. F. P. angulo , quae nonnunquam. l. 15. M. F. adversus.

¹ Aeginet. III. 22. VI. 18. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

lum est ; ne vel ex ungue aliquid relinqua-
 tur , quod exulceratum vix ullam recipiat
 curationem ; vel ex angulo quoque carun-
 cula abscindatur ; quae , si vehementius un-
 guis ducitur , sequitur quoque ac decedit . 5
 Si abscissa est , patet foramen , per quod
 postea semper humor descendit : [†] *præda*
 Graeci vocant. Verus ergo anguli finis uti-
 que noscendus est ; qui ubi fatis constitit ;
 non nimium adducto ungue scalpellus ad- 10
 hibendus est ; deinde sic excidenda mem-
 branula , ne quid ex angulo laedatur. Ei de-
 inde ex melle linamentum superdandum est ,
 supraque linteolum , & aut spongia aut lana
 fuccida : proximisque diebus diducendus 15
 quotidie oculus est , ne cicatrice inter se pal-
 pebrae glutinentur (siquidem id quoque ter-
 tium periculum accedit) eodemque modo
 linamentum imponendum , ac novissime
 inungendum collyrio , quo ulcera ad cica- 20
 tricem perducuntur.

Sed ea curatio vere esse debet , aut
 certe ante hiemen. De qua re , ad plu-
 ra loca pertinente , semel dixisse satis erit.
 Nam duo genera curationum sunt : alia , 25
 in quibus eligere tempus non licet , sed
 utendum est eo , quod incidit : sicut in
 vulneribus , & fistulis : alia , in quibus nul-
 lus dies urget , & expectare tutissimum &
 facile est ; sicut evenit in iis , quae & tarde 30
 crescunt , & dolore non cruciant. In his
 ver expectandum est : aut , si quid magis pres-
 fit , melior tamen autumnus quam hiems vel
 aestas est ; atque is ipse medius , jam frac-
 tis

285, 5.

*l. 4. M. F. P. abscidatur. l. 5. M. F. P. ideoque decipit
 ac si. l. 6. M. F. P. patet. l. 7. Alii præda. l. 11. M.
 F. P. om. sic. l. ead. M. P. excidenda ea membranula.
 l. 12. M. F. P. eo. l. 22. M. F. P. sed. l. 28. M. F. & in
 fistulis. l. 33. M. F. P. vel aestas quam hiems. l. 34. M.
 F. P. bis.*

tis aestibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem necessaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo subiecta est. & saepe, quo major plaga faci-
5 cienda, eo magis haec temporis ratio servabitur.

5. *De Encanthide.* ¹

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quae ipsa aliis quoque de causis
10 oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: *ἰγκαιθίς* ² Graece nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter
15 temperata manu, ne quid ex ipso angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, vel atramento futorio; inque eum angulum, ductis palpebris, inferendum, supraque eodem
20 modo deligandum: proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* ³

Interdum inter se palpebrae coalescunt,
25 aperiri non potest oculus. Cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaerescant; scilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum. sanescendo enim, quod diduci potuit &
30 debuit, glutinabitur; *ἀγκυλοβλήφαρον* sub utroque vitium Graeci vocant. Palpebrae tantum inter se cohaerentes, non difficulter diducuntur; sed interdum frustra. nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet:

l. 1. M. F. P. aestatibus. l. ead. M. F. P. om. &. l. 7. M. F. De encanthide tuberculo. l. 13. M. F. P. excidi. l. 15. M. F. quod. l. 16. M. F. P. om. angulo. l. ead. M. F. abscidat. l. 21. F. om. primo. l. ead. M. P. tantum ut primis. l. 23. M. F. P. addunt oculorum vitio. l. 28. M. F. P. utroque. l. 30. M. F. P. glutinabit. l. ead. M. F. ἀγκυλοβλήφαρον &. l. 31. M. F. P. vitio.

¹ *Tulpius Observ. lib. 1. c. 29. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. Parr. 1. c. 19. 2 Aeg. III. 22. Act. M. M. IV. 11. 3 Aeg. III. 22. VI. 15.*

tet; quia bene res saepius cedit. Igitur ad-
 versum¹ specillum inferendum, diducendae-
 que eo palpebrae sunt: deinde exigua peni-
 cilla interponenda, donec exulceratio ejus
 loci finiatur. At, ubi albo ipsius oculi palpe- 5
 bra inhaesit, Heraclides Tarentinus auctor est,
 adverso scalpello subsecare, magna cum mo-
 deratione, ut neque ex oculo, neque ex pal-
 pebra quicquam abscindatur; ac, si necesse
 est, ex palpebra potius. Post haec, inungatur 10
 oculus medicamentis, quibus aspritudo cura-
 tur: quotidieque palpebra vertatur, non so-
 lum ut ulceri medicamentum inducatur, sed
 etiam ne inhaereat: ipsique etiam aegro prae-
 cipiatur, ut saepe eam duobus digitis attollat. 15
 Ego sic restitutum esse neminem memini.
 Meges se quoque multa tentasse, neque un-
 quam profuisse, quia semper iterum oculo
 palpebra inhaeserit, memoriae prodidit.

17. De Aegilope. 2

20

Etiamnum in angulo, qui naribus propior
 est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperi-
 tur, per quam pituita assiduo destillat: *οἰσίλωπα*
 Graeci vocant. Idque assidue male habet oca-
 lum: nonnunquam etiam exeso osse, usque 25
 ad nares penetrat. Idque interdum naturam
 carcinomatis habet: ubi intentae venae & re-
 curvatae sunt, color pallet, cutis dura est, &
 levi tactu irritatur, inflammationemque in
 eas partes, quae conjunctae sunt, evocat. Ex 30
 his eos, qui quasi carcinoma habent, curare
 periculosum est. nam mortem quoque ea res
 ma-

1. 1. *aversum* legendum esse constat ex H. F. ab Aquap.
 Chirurg. Oper. Pars I. c. 7. qui meretur inspicere. l. 9. M.
 F. *abscidatur*. l. 14. M. F. P. *ne rursus inhaereat*. l. 14.
 M. F. P. om. *aegro*. l. 19. M. F. P. *prodit*. l. 20. M.
 F. P. addunt *fistula oculorum*.

1 Quid sit, docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chir.
 Part. I. c. 7. p. 46. 2 Aëtuar. M. M. IV. 11. Aëtius
 Tetr. II. Serm. III. 86. H. F. ab Aquap. Oper. Chi-
 rurg. Part. I. c. 21.

maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, supervacuum. neque enim sanescunt. At, quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum sit, esse difficilem. quanto autem angulo propius id foramen est, tanto difficilior est, quoniam perangustum est, in quo versari manus possit: recenti tamen re mederi facilius est. Hamulo autem summum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum; oculoque & caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum est vehementius. quod si jam carie vexatum est, quo crassior huic squama abscedat, quidam adurentia imponunt; ut atramentum futorium, vel chalcitidem, vel aeruginem rasam. quod & tardius & non idem facit. Osse adusto, curatio sequitur eadem, quae in caeteris uestis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris sunt, duabus de causis oculum irritare consueverunt. Nam modo palpebrae summa cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipsum oculum convertantur, quia non simul cartilago quoque se remittit: modo sub ordine naturali pilorum alius ordo subcrescit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hae sunt. Si pili nati sunt, qui non debuerunt, tenuis acus¹ ferrea ad similitudinem spatulae lata, in ignem conjicienda est: deinde candens, sublata palpebra sic, ut ejus perniciosi pili in conspectum currentis

l. 4. M. F. P. eam non. l. 5. M. F. P. quantoque autem. l. ead. M. F. P. deest autem. l. 9. M. F. P. sed hamulo. l. ead. M. F. P. om. autem. l. 15. M. F. P. bis. l. ead. M. F. P. accedat. l. 23. M. F. P. consueverunt. l. 24. M. F. P. palpebrae superioris summae. l. 30. M. F. P. om. vero. l. 32. M. F. P. basiae.

¹ Aeginet. VI. 13. H. F. ab Aquapend. Operat. Chir. Part. I. c. 12.

rantis veniant, sub ipsis pilorum radicibus angulo immittenda est, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices adustae emoriantur. 5 Tum superimponendum medicamentum est, quod inflammationem prohibeat: atque ubi crustae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus sanescit. Quidam ajunt, acu transsui juxta 10 pilos exteriorem partem palpebrae oportere, eamque transmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus transiit, in ipsius capilli sinum, qua duplicatur, pilum esse injiciendum, & per eum in superiori- 15 rem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. sic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem postea spectet. Id primum fieri non potest, 20 nisi in pilo longiore; cum fere breues eo loci nascantur. Deinde si plures pili sunt, necesse est longum tormentum sit, & toties acus transiens magnam inflammationem moveat. Novissime, cum humor aliquis 25 ibi subsit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri potest, ut gluten, quo vinctus est pilus, non resolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus est, redeat. Ea vero curatio, quae 30 palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contexto oculo mediam palpebrae cutem, siue ea superior, siue inferior est, apprehendere

I. 2. M. F. P. radicibus ab angulo. I. 4. M. F. P. tertioque usque ad. I. 11. M. F. P. pilos in exteriorem. I. 15. M. F. P. injiciendum. I. 18. M. F. P. foramen quoque glutinetur. I. 22. M. F. P. loco. I. 23. M. F. P. sum. I. 24. M. P. transsuet.

1 Aeginet. VI. 13.

dere digitis, ac levare. tum considerare, quantulo detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumstant: si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit; si parum, ne nihil actum sit, & frustra factus aliquis sit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod apprehendere acus postea possit. His constitutis, scalpellus adhibendus est: &, si superior palpebra est, ante; si inferior, postea propius ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo, ab eo angulo, qui tempori: in dextro, ab eo, qui naribus propior est: idque, quod inter duas lineas est, excidendum. deinde orae vulneris inter se simplici futura committendae operiendusque oculus est: &, si parum palpebra descendet, laxanda utique; si nimium, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenda ab ulteriore ora excidenda. Ubi facta est, aliae futurae adjiciendae, quae supra tres esse non debent. Praeter haec, in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spectent. Idque, si levis inclinatio est, etiam solum satis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, sponsia, ex aqua frigida expressa, super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum. Quarto futura tollenda est, & collyrio, quod inflammatio-

l. 7. M. F. P. qua. l. 9. M. F. P. de interiore. l. 10. M. F. P. propiore lineam linea.

mationes reprimat, superinungendum.

9. De Lagophthalmo. ¹.

Nonnunquam autem, nimium sub hac curatione excisa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam ⁵ alia de causa fit. *λαγώφθαλμον* Graeci appellant. In quo si nimium palpebrae deest, nulla id restituere curatio potest: si exiguum, mederi licet. Paulum infra supercilium cutis incidenda est lunata figura, ¹⁰ cornibus ejus deorsum spectantibus. Altitudo esse plagae usque ad cartilaginem ² debet, ipsa illa nihil laesa. nam, si ea incisa est, palpebra concidit, neque attolli postea potest. Cute igitur tantum diducta sit, ut paulum ¹⁵ in ima oculi ora descendat; hiantem scilicet super plaga, in quam linamentum injiciendum est, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam creet: quae ubi eum locum implevit, ²⁰ postea recte oculus operitur.

10 De Eutropio. ³

Ut superioris autem palpebrae vitium est, quo parum descendit, ideoque oculum non contegit: sic inferioris, quo parum ²⁵ sursum attollitur, sed pendet & hiat, neque potest cum superiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex simili vitio curationis, interdum etiam senectute. *εὐτρόπιον* Graeci vocant. si ex mala curatione ³⁰ est, eadem ratio medicinae est, quae supra posita est: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda sunt. Si ex senectute est, tenui ferramento id

¹ l. 2. M. F. De Caglaucophthalmo. M. F. P. addunt oculorum. l. 6. F. *λαγκάφθαλμον*. l. 17. M. F. P. *plagam*. l. 18. M. F. *conjiciendum*. l. 20. M. F. P. *citet*. l. 25. M. F. P. *quod*. l. 26. M. F. P. *quod*.

² Aeginet. VI. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 73.

³ Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 14.

⁴ Aëtuar. M. M. II. 7.

id totum extrinsecus adurendum est; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

5.

11. *De Staphylomate.*

Haec fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt. In ipso autem oculo nonnunquam summa attollitur tunica, five ruptis intus membranis aliquibus, five
10 laxatis; ¹ & similis figura ² acino fit. unde id *σαφύλωμα* Graeci vocant. Curatio duplex est. Altera, ad ipsas radices per medium transfluere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius
15 ex inferiore adstringere inter se, quae paulatim secando id excidant. Altera, in summa parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi
20 lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus est.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur callosa; in albo
25 oculi tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

30

15. *De Oculorum natura.*

Suffusionis jam alias feci mentionem; 367, 23.
quia cum recens incidit, medicamentis quo-

l. 2. M. F. P. at. l. 5. M. F. P. addunt oculi. l. 7. M. F. P. consueverunt. l. 15. M. F. P. interiore. l. 18. M. F. P. excidunt. l. 30. M. F. P. addunt & eorum suffusione.

¹ H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 17.
² Aegin. III. 22. VI. 19. Actuarius. M. M. II. 7. Aëtius Terr. II. Serm. III. 34, 35. Aliud proidentiae genus observavit Tolpius Observ. L. 1. cap. 28. 3 Actuarius. M. M. II. 7.

quoque saepe discutitur. sed, ubi vetustior facta est, manus curationem desiderat. quae inter subtilissimas haberi potest. De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cujus cognitio, cum ad 5 plura loca pertineat; tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis *κεφαλοειδής* vocatur: eaque, qua parte alba est, satis crassa, pupillae loco extenuatur. 10 Huic interior adjuncta est media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior. quae *χοριοειδής* a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interio- 15 ra oculi cingant, rursus sub his coeunt; extenuataeque & in unum coactae per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus 20 vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophilus *ἐμφυτικὴ* nominavit. Ea media subsidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri similitudine, *ύαλοειδής* Graeci vocant. Id neque li- 25 quidum, neque aridum est; sed quasi concretus humor. Ex cujus colore pupillae color vel niger est, vel caesius, cum summa tota tunica alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit. 30 Sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur. *κρυσταλλοειδής* a Graecis nominatur.

14. De

l. 9. M. F. P. ea. l. 11. M. F. P. inferior. l. 19. M. F. eoque.

14. *De Suffusione.*

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concre-
cit humor sub duabus tunicis¹, qua locum
vacuum esse proposui; isque paulatim in-
5 durefcens, interiori potentiae se opponit.
Vitii ejus plures species sunt, quaedam fa-
nabiles, quaedam quae curationem non ad-
mittunt. Nam si exigua suffusio est, si im-
mobilis, colorem vero habet marinae aquae,
10 vel ferri nitentis, a latere sensum aliquem
fulgoris relinquit, spes superest. Si magna
est, si nigra pars oculi, amissa naturali fi-
gura, in aliam se vertit, si suffusioni color
coeruleus est, aut auro similis, si labat, &
15 hac atque illac movetur, vix unquam suc-
curritur. Fere vero peior est, quo ex gra-
viore morbo, majoribusve capitis dolori-
bus, vel ictu vehementiore orta est. Neque
idonea curationi senilis aetas est; quae sine
20 novo vitio, tamen aciem hebetem habet:
ac ne puerilis quidem; sed inter has media
aetas. Oculus quoque curationi neque exi-
guus, neque concavus, satis opportunus
est. Atque ipsius quoque suffusionis quae-
25 dam maturitas est. Expectandum igitur est,
donec jam non fluere, sed duritiae quadam
concrevisse videatur.

Ante curationem autem modico cibo
uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab
30 omnibus abstinere. Post haec in adverso
sedili collocandus est loco lucido, lumine
adverso, sic ut contra medicus paulo altius
sedeat; a posteriore autem parte caput ejus,
qui curabitur, minister contineat, & im-
mo-

*l. 1. M. F. P. om. De suffusione. l. 6. M. F. P. vitiique
ejus. l. 10. M. F. P. nitentis, & a. l. 13. M. F. P. om.
se. l. 19. M. F. P. curatiofi. l. 21. M. F. P. at. l. ead.
M. F. P. hanc. l. 24. M. F. P. om. quoque. l. 26. M.
F. P. durities quaedam.*

¹ Hoc non usque adeo veritati consentire putat H. F.
ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 16.

mobile id praestet: nam levi motu eripi
 acies in perpetuum potest. Quin etiam ip-
 se oculus, qui curabitur, immobilior fa-
 ciendus est, super alterum lana imposita &
 deligata. Curari vero sinister oculus dex- 5
 tra manu, dexter sinistra debet. Tum acus
 admovenda est, aut acuta, aut certe non
 nimium tenuis, eaque demittenda, sed re-
 cta, est per summas duas tunicas medio
 loco inter nigrum oculi & angulum tem- 10
 pori propiorem, e regione mediae suffusio-
 nis sic, ne qua vena laedatur. Neque ta-
 men timide demittenda est, quia inani lo-
 co excipitur. Ad quem cum ventum est,
 ne mediocriter quidem peritus falli potest; 15
 quia prementi nihil renititur. Ubi eo ven-
 tum est, inclinanda acus ad ipsam suffu-
 sionem est, leniterque ibi verti & paulatim
 eam deducere infra regionem pupillae de-
 bet; ubi deinde eam transiit, vehementius 20
 imprimi, ut inferiori parte insidat. Si hae-
 sit, curatio expleta est. Si subinde redit,
 eadem acu magis concidenda, & in plures
 partes dissipanda est: quae singulae & faci-
 lius conduntur, & minus late officiunt. 25
 Post haec educenda acus recta est, impo-
 nendumque est lana molli exceptum ovi al-
 bum, & supra, quod inflammationem
 coërceat, atque ita devinciendum.

348, 21.

Post haec opus est quiete, abstinentia, 30
 lenium medicamentorum inunctionibus,
 cibo (qui postero die satis mature datur)
 primum liquido, ne maxillae laborent;
 deinde, inflammatione finita, tali, qualis in
 vul-

*l. 7. M. F. P. forte. l. 18. M. P. leviterque. l. 20.
 M. F. P. transiit.*

vulneribus propositus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, necessario accedit.

15. *De Pituita oculorum.*

De pituitae quoque tenuis cursu, qui
 5 oculos infestat, quatenus medicamentis
 agendum est, jam explicui. Nunc ad ea
 veniam, quae curationem ex manu postu-
 lant. Animadvertimus autem quibusdam
 nunquam siccescere oculos, sed semper hu-
 10 more tenui madere: quae res aspritudinem
 continuat, & ex levibus momentis inflam-
 mationes & lippitudines excitat, totam
 denique vitam hominis infestat. Idque in
 quibusdam nulla ope adjuvari potest, in
 15 quibusdam sanabile est. Quod primum dis-
 crimen nosse oportet, ut alteris succurra-
 tur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum supervacua curatio est in
 his, qui ab infantibus id vitium habent;
 20 quia necessario mansurum est usque mor-
 tis diem. Deinde non necessaria etiam in
 his, quibus non multa, sed acris pituita est:
 siquidem manu nihil adjuvantur; medica-
 mentis, & victus ratione, quae crassio-
 25 pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt.
 Lata etiam capita vix medicinae patent.
 Tum interest, pituitam emittant venae,
 quae inter calvariam & cutem sunt, an quae
 inter membranam cerebri & calvariam:
 30 superiores enim per tempora oculos rigant;
 inferiores, per eas membranas, quae ab
 oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem
 adhiberi remedium his, quae supra os fluunt;
 non potest his, quae ab osse. Ac ne his qui-
 dem

l. 1. M. F. P. propositus est. Quibus. l. 11. M. F. P. om. & l. 16. M. F. P. crimen est nosse. l. ead. M. F. P. alteri. l. 17. M. F. P. alteri. l. 21. M. F. P. necessario. l. 30. M. F. P. fere. l. 34. M. F. P. sub.

dem succurritur, quibus pituita utrinque descendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infestat.

Quid sit autem, hac ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta, quibus in lip-
 pitudine pituita suspenditur, a superciliis
 usque ad verticem illini debent: si sicci
 oculi esse coeperunt, apparet per eas venas,
 quae sub cute sunt, irrigari: si nihilomi-
 nus madent, manifestum est sub osse de-
 scendere: si est tumor, sed levior, duplex
 vitium est. Plurimi tamen ex laborantibus
 reperiuntur, quos superiores venae exerce-
 ant; ideoque pluribus etiam opitulari
 licet. Idque non in Graecia tantummodo,
 sed in aliis quoque gentibus celebre est:
 adeo ut nulla medicinae pars magis per na-
 tiones quasque exposita sit.

Reperti in Graecia sunt, qui novem li-
 neis cutem capitis inciderent: duabus in
 occipitio rectis, una super eas transversa:
 dein duabus super aures, una inter eas item
 transversa: tribus denique inter verticem
 & frontem rectis. Reperti sunt, qui a ver-
 tice recta eas lineas ad tempora deduce-
 rent; cognitisque, ex motu maxillarum,
 muscutorum initiis, leviter super eos cu-
 tem inciderent, diductisque per retusos
 hamos oris, infererent linamenta sic, ut
 neque inter se cutis antiqui fines commit-
 terentur, & in medio caro cresceret, quae
 venas, ex quibus ad oculos transfret, adstrin-
 geret. Quidam etiam atramento duas li-
 neas duxerunt a media aure ad mediam al-
 teram

*l. 11. M. P. humor. l. 19. M. F. P. quoque. l. 23.
 M. F. P. om. denique. l. 24. M. F. P. capite. l. 25.
 M. F. P. recte. l. 28. M. F. P. inductisque. l. 29. M.
 F. P. om. sic. l. 32. M. F. P. quibus humor. ad.*

*1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurgic. Part.
 1. c. 4.*

teram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineae committebantur, scalpello inciderunt; & post sanguinem effusum, os ibidem adusserunt. Nihilominus
5 autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio est, venas in temporibus adurere, quae fere quidem in ejusmodi
10 malo tument: sed tamen, ut inflentur magisque se ostendant, cervix ante modice deliganda est. Tenuibus autem ferramentis, & retusis venae adurendae; donec in oculos pituitae cursus conquiescat. Id enim signum
15 est quasi excaecatorum iterum, per quae humor ferebatur.

Valentior tamen medicina est, ubi tennes conditaeque venae sunt, ideoque legi non possunt, eodem modo cervice deligata¹, retentoque ab ipso spiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter verticem ac frontem: deinde cervice resoluta, qua notae sunt, venas incidere, & sanguinem mittere:
25 ubi satis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. contra tempora quidem, timide: ne subjecti muscoli, qui maxillas tenent, sentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer sic, ut squama ab osse recedat.

30 Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem usque ad os adurunt sic, ut squamam remittat. Sed nihil melius est, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in superiore

l. 3. M. F. P. sanguine. l. cad. F. effuso. M. P. fuso. l. 6. M. F. P. calvariam. l. 12. M. F. P. que. l. 13. M. F. P. oculis. l. 18. M. F. P. om. sunt. l. 29. M. F. P. ut sic.

¹ H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. I. c. 3.

periore capitis parte legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio: neque ut cruſtae decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe prope-
randum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito ſup-
pus ſupprimatur: cum per hoc ſicceſcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis erup-
perit, infrianda medicamenta eſſe, quae ſic ſanguinem ſupprimant, ut ne adurant. 10
Quemadmodum autem venae deligendae ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam,

CAP. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & ſcalpello curantur. 15

VERUM ut oculi multiplicem cu-
rationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quae in hac medicinae parte tractentur. So-
let tamen evenire vel a prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut fo-
ramen¹ in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo ten-
tandum eſt, altene id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſten-
tio nervorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod im-
po-

l. 9. M. F. P. *infricanda*. l. 10. M. F. P. om. ut.

¹ Aeginet. VI. 23.

imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum est, injicienda eo pinna est, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat; quo fit, ut ea remota, postea facultas audiendi sit.

- 10 At ubi aures perforatae sunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere
15 id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in his, qui majora pondera auribus gesserunt, incidere, quod super est, ad extremum
20 oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, & postea fuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire. quae res cum in labris quoque & naribus fieri possit,
25 eandem autem curationem habet, simul explicanda est.

C A P. I X.

Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri & curari possint.

- 30 **C**URTA igitur in his tribus, ac si qua parte parva sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deforman-

l. 4. M. conjicienda. F. P. conjicienda. l. 6. M. F. P. idem. l. 10. M. F. P. aures in viro puta perforatae. l. 12. M. F. ora. l. 16. M. F. P. & sic cicatricem. l. 25. M. F. P. etiam. l. 31. M. F. P. paria. l. 32. M. F. recipiunt.

1 Aeginet. III. 24. VI. 25.

Ee 4

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest: in labris vero, si nimium contracta sunt, usus quoque necessario jactura fit; quia minus facile & cib⁵us assumitur, & sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; sed ex vicino adducitur. quod etsi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum potest; in magna, non potest. Neque senile autem ¹⁰ corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt, huic medicinae idoneum est: quia nusquam aut celerius cancer occupat, aut difficil¹⁵ius tollitur.

Ratio curationis ejusmodi est: id quod ¹⁵ curtatum est, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quae citeriorem partem ab ul²⁰teriore ex toto diducant; deinde ea, quae sic resolvimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam con²⁵versas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur: sic enim fit, ut facili²⁵us quod adducitur, sequi possit. quod non vi cogendum est; sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & demissum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis ³⁰ haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis auribus, neque ex ^{me-}

l. 4. M. P. necessarii. l. 8. M. F. P. om. etfi. l. ead. M. F. P. mutilatione. l. 14. M. F. P. om. aut. l. 17. M. F. P. curatum. l. 31. Alii reposuimus. l. 30. M. F. P. autem.

medio naso imisve narium partibus, neque
 ex angulis labrorum quicquam attrahere
 tentabimus. Utrunque autem petemus, si
 quid summis auribus, si quid imis aut me-
 5 diis naribus, aut mediis labris deerit. Quae
 tamen interdum etiam duobus locis curta-
 ta esse consueverunt: sed eadem ratio curan-
 di est. Si cartilago in eo, quod incisum est,
 eminet, excidenda est: neque enim aut
 10 glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque
 longe tamen excidi debet, ne inter duas
 oras liberae cutis utrinque coitus puris fie-
 ri possit. Tum junctae orae inter se suendae
 sunt, utrinque cute apprehensa; & qua
 15 priores lineae sunt, ea quoque suturae inji-
 ciendae sunt. Siccis locis, uti naribus, illi-
 ta spuma argenti, satis proficit. In interio-
 res vero, lunatasque plagas, linamentum
 dandum est; ut caro increescens vulnus im-
 20 pleat. Summaque cura, quod ita sutum est,
 tuendum esse, apparere ex eo potest, quod
 de cancro supra posui. Ergo etiam tertio
 quoque die fovendum erit vapore aquae
 calidae, rursusque idem medicamentum
 25 injiciendum. quo fere septimo die glutinatum
 est. Tum suturae eximi, & ulcus ad sanita-
 tem perducere debet.

C A P. X.

De Polypo. ¹

380.

30 **P**OLYPUM vero, qui in naribus nasci-
 tur, praecipue ferro curari jam alias
 posui. Ergo etiam hunc ferramento
 acuto, in modum ² spathae facto, resolvere
 ab

*l. 1. M. P. imis venarum. l. 4. M. F. P. imis si quid
 aut medio naso aut. l. 6. M. F. P. curata. l. 16. M. F. P. ut
 in. l. 17. M. P. ultiores. l. 25. M. F. P. fereque. l. 27.
 M. debent. l. 30. M. F. P. De polypi curatione per ferrum.
 1 Aeginet. VI. 25. H. F. Aquapend. Oper. Chirurg.
 Part. I. c. 24. 25. 2 De hac consule Rhodium ad Scri-
 bon, Largum. pag. 46.*

ab osse oportet : adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur ; in qua difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento, quo sanguis 5
supprimitur, eoque nares leniter implendae. Sanguine suppresso, linamento ulcus purgandum est. Ubi purum est, eo pinna, 10
eodem modo, quo in aure supra positum 10
est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id fanescat.

CAP. XI.

379.

De Ozena.

15

ID autem vitium, quod *ῥιζινα* a Graecis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad sanitatem satis proficit ; 20
cum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem fistulam, vel eodem scriptorium calamum ¹ in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat : tum 25
per id tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsam os : deinde adustum locum purgandum esse aerugine & melle : ubi purus est, lycio ad sanitatem perducendum. Vel narem incidendam esse ab 30
ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum sui narem debere ; & adustum quidem

¹ 8. M. F. P. *vulnus*. l. 23. M. F. *futilem*. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 26. p. 104. & 106. legit *fistilem*. l. 24. F. *conjiciendum*. l. 31. M. F. *una*.

¹ Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. P. I. cap. 26.

dem ulcus eadem ratione curari: futuram vero illini vel spuma argenti, vel alio glutinante.

C A P. XII.

De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.

I. *De Dentibus.* ¹

381.

IN ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marcescentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut insidat. Adustae gingivae melle illinendae, & mulso eluendae sunt. Ut pura ulcera esse coeperunt, arida medicamenta infrianda sunt ex his, quae reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo ² resolvatur; tum is concutiendus est. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens haerens cum summo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur ³. Idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit; quia potest tempora oculosve concutere. Tum, si fieri potest, manu; si minus, forcipe ⁴ dens excipiendus est.

At si exesus est ante, id foramen vel ⁵ linamento, vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forcipe confringatur.

Recta

l. 10. M. P. arefcentium. l. 16. M. F. P. infricanda. l. ead. F. ilisque. l. 21. M. P. eaque. l. 28. M. F. P. forcice. l. 30. M. F. P. ac. l. 32. M. F. P. forcice.

¹ Aegin. III. 26. ² Id saepenumero sufficit teste Simone Paulo Quadr. Botan. p. 151. ³ Imo pars avellitur, quod aliquando ipse vidi. ⁴ Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, p. 24. ⁵ Aeginet. VI. 28.

Recta vero forceps ducendus est, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum est; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices 5 habent: saepe enim forceps, cum dentem comprehendere non possit, aut frustra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus sanguinis profluit, scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergo specillo conquirenda est testa, quae recessit, & vulfella protrahenda est: si non sequitur, incidi gingiva debet, donec labans ossi testa recipiatur. Quod si fractum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, ossis fracti nota est. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeso, fissura fit, quae eradi debet.

Dens autem scaber, qua parte niger est, radendus est, illinendusque rosae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae sit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo casu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri utendum est.

At, si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene haerent, vinciendi sunt; continendaque ore reprimenda,

l. 1. M. F. P. forfex. l. ead. M. F. P. ducenda. l. 2. M. F. P. earum. l. 6. M. F. P. forfex. l. 13. M. P. vulfella. l. 15. F. P. ossis. l. ead. M. F. P. factum. l. 16. M. F. P. indurefcit. l. 17. F. P. is. M. bis. l. ead. M. F. P. sed. l. 23. M. F. P. fistula. l. 30. M. F. P. frictione.

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta sit. Si quando etiam in pueris antedens nascitur, quam prior excidat is, qui
 5 cadere debuit, circumradendus & evellendus est; is, qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescunque dente exempto radix relicta est,
 10 protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam *πίσάγγον* ¹ Graeci vocant, eximenda est.

2. *De Tonsillis induratis.*

383.

Tonsillas autem, quae post inflammationes induruerunt, † *ἀρνάδες*, autem a Graecis
 15 appellantur, cum sub levi tunica sint, oportet digito circumradere & evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere, & scalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo
 20 sanguis supprimitur.

3. *De Uva.*

389.

Uva, si cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, praecidi sine periculo non potest: solet enim
 25 multum sanguinem effundere, itaque melius est iis uti, quae alias proposita sunt. Si vero inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra justum modum a pituita diducta est, & tenuis, acuta, alba
 30 est, praecidi debet. Itemque, si ima, livida & crassa; summa, tenuis est. Neque quicquam commodius est, quam vulsella apprehendere, sub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est,
 ne

l. 2. M. F. P. quo. l. 3. M. F. P. alter. l. 5. M. F. P. circum purgandus. l. 10. M. F. P. forcipe. l. 11. M. F. P. πίσαο. l. 12. M. F. P. om. De Tonsillis induratis. l. 14. M. F. ἀρνάδες. l. 20. M. F. P. supprimatur. l. 26. M. P. bis. l. 29. M. F. deducta. l. 32. M. F. P. prebendere.

¹ Vide Rhodium ad Scrib. Largum. pag. 94.

ne plus minusve praecidatur : cum liceat tantum infra vulsellam relinquere , quantum inutile esse manifestum est ; idque praecidere , quo longior uva est , quam esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt , quae in tonsillis proxime posui.

4. De Lingua.

387. Lingua vero quibusdam cum subjecta parte a primo natali die juncta est : qui ob id ne ¹ loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella apprehendenda est , sub eaque membrana incidenda : magna cura habita , ne venae , quae juxta sunt , violentur , & profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem , ubi convaluerunt , loquuntur. Ego autem cognovi , qui succisa lingua , cum abunde super dentes eam promeret , non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina , etiam , ubi perpetuum est , quod fieri debet , non tamen perpetuum est id , quod consequi convenit.

5. De Abscessu sub lingua. ²

25

Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit ; quod fere consistit in tunica , doloreque magnos movet. Quod si exiguum est , incidi semel satis est : si majus , summa cutis usque ad tunicam excidenda est ; deinde utrinque orae hamulis excipiendae , & tunica , undique circumdata , liberanda est : magna diligentia per hanc curationem habita , ne qua major vena incidatur.

6. De

l. 20. M. F. P. premeret. l. 24. M. P. sequi. l. 33. M. P. omnem.

¹ Aeginet. VI. 29. ² H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 36.

6. De Labris. ¹

Labra autem saepe finduntur, eaque res
habet cum dolore etiam hanc molestiam,
quod sermo prohibetur; qui subinde eas
5 rimas cum dolore diducendo sanguinem
citāt. Sed has si in summo sunt, medica-
mentis curare commodius est, quae ad ul-
cera oris fiunt: si vero altius descenderunt,
necessarium est tenui ferramento adurere.
10 quod spathae simile, quasi transcurrere, non
imprimi debet. postea facienda eadem sunt,
quae in naribus adustis exposita sunt.

C A P. XIII.

De Cervicis vitio.

15 **A**T in cervice, inter cutem & asperam
arteriam, tumor increfcit (*βερρυχονή-
λω* ² Graeci vocant) quo, modo ca-
ro hebes, modo humor aliquis, melli aquae-
ve similis, includitur: interdum etiam mi-
20 nutis ossibus pili immisti. Ex quibus quic-
quid est, quod tunica continetur, potest
adurentibus medicamentis curari. Quibus
summa cutis cum subiecta tunica exurit.
quo facto, siue humor est, profluit; siue
25 quid densius, digitis educitur: tum ulcus
sub linamentis sanescit. Sed scalpelli cura-
tio brevior est. Medio tumor una linea
inciditur usque ad tunicam: deinde vitio-
sus sinus ab integro corpore digito separa-
30 tur, totusque cum velamento suo eximi-
tur: tum aceto, cui vel salem vel nitrum
aliquis adjecit, eluitur; oraeque una futura
junguntur; caeteraque eadem, quae in aliis
su-

*l. 12. M. F. P. auribus. l. 14. M. F. P. De cervicis
vitio & curatione. l. 23. M. F. P. superiecta. l. ead.
ed. Aldi & Stephani exeditur. Alii exoritur. l. 27. M.
F. P. tumore.*

¹ Oribas. de Loc. Affect. IV. 56. ² Aeginet. VI.
38.

futuris, superinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia, linamentisque id curandum, & caeteris pus moventibus.

5

392.

CAP. XIV.

De Umbilici vitiis. 1

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum constat. Verisimile autem, id a quoque praetermissum, quod ipse non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus est, umbilicum indecore prominere. Causae requiruntur? Meges tres has posuit: modo intestinum eo irrumperere, modo omentum, modo humorem. Sostratus nihil de omento dixit. Duobus iisdem adjecit, carnem ibi interdum increescere, eamque modo integram esse, modo carcinomati similem. Gorgias ipse quoque omenti mentionem omisit: sed eadem tria causatus, spiritum quoque interdum eo dixit irrumperere. Heron omnibus his quatuor positis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod simul & omentum & intestinum habuerit.

Quod autem horum sit, his indiciis cognoscitur. Ubi intestinum prolapsum est, tumor neque durus, neque mollis est: omni frigore minuitur; non solum sub omni calore, sed etiam retento spiritu crescit: sonat interdum; atque, ubi resupinatus est aliquis, relapso intestino, ipse desidit. Ubi vero

l. 5. M. F. P. est. l. 23. P. Hieron. l. 27. ed. Aldi & Stephani Quid. l. 30. M. F. P. frigore comminuitur. l. 33. M. F. P. delapso.

1 Aeginet. VI. 51. H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

vero omentum est, caetera similia sunt, tumor mollior, & ab ima parte extenuatus in verticem est; si quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque est, indicia quoque mixta sunt, & inter utrumque mollities. At
 5 caro durior est, semperque etiam resupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitiosa est, easdem notas habet, quas in carcinomate exposui. Humor autem, si premitur, circumfluit. At spiritus pressus cedit, sed protinus redit: resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex spiritu vitium est,
 15 medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati similis, cum periculo tractatur. itaque omittenda est. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciso summo tumore effundunt, & vulnus iisdem linamentis curant. In reliquis variae sententiae sunt. Ac resupinandum quidem corpus esse, res ipsa testatur; ut in uterum, sive intestinum, sive omentum est, relabatur. Si
 25 nus vero umbilici, tum vacuus, a quibusdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibusdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriusque lini duobus capitibus diversae partes adstrin-
 30 guntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam sic id, quod supra vinculum est, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, summum una linea inciderent; quo

431, 15.

454, 26.

l. 2. Aldina una. l. cad. M. F. P. parte latus extenuatus. l. 24. M. P. delabatur. l. 26. M. F. P. exceptus est. l. 28. Ald. id vitium. l. 34. M. F. P. addunt exciderentque.

quo facilius digito demisso, quod illuc ir-
rupisset, depellerent: tum deinde vincirent.
Sed abunde est, jubere spiritum continere,
ut tumor, quantus maximus esse potest, se
ostendat: tum imam basim ejus atramento 5
notare; resupinatoque homine, digitis tu-
morem eum premere, ut, si quid relapsum
non est, manu cogatur: post haec, umbi-
licum attrahere, & qua nota atramenti est,
lino vehementer adstringere: deinde par- 10
tem superiorem aut medicamentis, aut fer-
ro adurere, donec emoriatur: atque, ut
caetera uita, ulcus nutrire. Idque non so-
lum ubi intestinum, vel omentum, vel
utrumque est; sed etiam, ubi humor est, 15
optime proficit.

Sed ante quaedam visenda sunt, ne
quod ex vinculo periculum sit. Nam cu-
rationi neque infans, neque aut robu-
stus annis, aut senex aptus est; sed a septi- 20
mo fere anno ad quartum decimum. Dein-
de ei corpus idoneum est id, quod inte-
grum est: at quod mali habitus est, quod-
que papulas, impetigines, similiaque ha-
bet, idoneum non est. Levibus quoque 25
tumoribus facile subvenitur: at in eorum,
qui nimis magni sunt, curatione pericu-
lum est. Tempus autem anni & autumnale,
& hibernum vitandum est. Ver ido-
neum maxime est. Ac prima aetas non alie- 30
na est. Praeter haec, abstinere pridie debet.
Neque id satis est: sed alvus quoque ei du-
cenda est; quo facilius omnia quae excesser-
runt, intra uterum confidant.

CAP.

l. 2. M. F. P. vinxerunt. l. 7. M. F. P. delapsum.
l. 34. M. F. P. alvum.

C A P. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. 1

AQUAM his, qui hydropici sunt, e-
 5 mitti oportere, alias ² dixi. nunc,
 quemadmodum id fiat, dicendum. Qui-
 dam autem sub umbilico, fere quatuor
 interpositis ³ digitis a sinistra parte; quidam,
 ipso umbilico perforato, id facere consueve-
 runt: quidam, cute primum adusta, deinde
 10 interiore abdomine inciso; quia, quod per
 ignem divisum est, minus celeriter coit.
 Ferramentum autem demittitur magna cu-
 ra habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse
 debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo
 15 mucronis impleat: demittendumque ita est,
 ut membranam quoque transeat, qua caro
 ab interiore parte finitur: eo tum plumbea
 aut aenea fistula injicienda est, vel recur-
 vatis in exteriorem partem labris, vel ea-
 20 dem circumcingente quadam remora; ne
 tota intus delabi possit. Hujus ea pars, quae
 intra, paulo longior esse debet, quam quae
 extra; ut ultra interiorem membranam
 procedat. Per hanc effundendus humor est:
 25 atque ubi major pars ejus evocata est, clau-
 denda demisso linteolo fistula est; & in
 vulnere, si id ustum non est, relinquenda.
 Deinde per insequentes dies circa singulas
 heminas emittendum, donec nullum aquae
 30 vestigium appareat. Quidam tamen etiam
 non usta cute, protinus fistulam recipiunt,
 & super vulnus spongiam expressam ex aqua
 frigida, vel ex aceto deligant: deinde po-
 ftero

*l. 5. M. F. dicendum est. l. 6. M. F. autem qui sub. l. 8. M. F. P. om. id. l. ead. M. F. P. consueverunt. l. 18. M. F. cojicienda. l. 19. M. F. P. in media. l. 20. M. F. P. circumfurgente. l. ead. F. om. quadam remora. M. qua-
 dam mora. P. quodam nodo. l. 23. M. F. P. ulteriorem. l. 25. M. F. P. cludenda. l. 32. M. F. P. ignorant ex aqua frigida, vel ex aceto.*

¹ H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 54. ² Libro III. c. 21. ³ Aeginet. V. 50.

stero die rursus fistulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, si quid humoris superest, emittatur: idque bis ita fecisse contenti sunt.

CAP. XVI.

5

*De Ventre ictu perforato, & Intestinis vulneratis.*¹

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur; sequiturque, ut intestina evolvantur. Quod ubi incidit, 10 protinus considerandum est, an integra ea sint; deinde, an his color suus maneat. Si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse, jam retuli. Latius intestinum sui potest: non quod certa fi- 15 ducia sit; sed quod dubia spes, certa desperatione sit potior. † interdum enim glutinatur. Tum, si utrumlibet intestinum lividum, aut pallidum, aut nigrum est, quibus illud quoque necessario accedit, ut sensu careat, medicina omnis inanis est. Si vero adhuc ea sui coloris sunt, cum magna festinatione succurrendum est: momento enim alienantur externo & insueto spiritu circumdata. Resupinandus autem homo est, 25 coxis erectioribus; &, si angustius vulnus est, quam ut intestina commode refundantur, incidendum est, donec satis pateat. Ac, si jam sicciora intestina sunt, perlucenda aqua sunt, cui paululum admodum olei 30 sit adiectum. Tum minister oras vulneris leniter diducere manibus suis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis,

l. 2. M. F. P. paulum. l. 6. M. F. P. De intestinorum vulneratorum curationibus. l. 30. M. F. P. paulum. l. 32. M. F. P. leviter.

¹ H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. I. c. 55.

tis, debet: medicus priora semper intestina,
 quae posteriora prolapsa sunt, condere sic,
 ut orbium singulorum locum seruet. Re-
 positis omnibus, leniter homo concutien-
 5 dus est. quo fit, ut per se singula intestina in
 suas sedes reducantur, & in his confidant.
 His conditis, omentum quoque confide-
 randum est: ex quo, si quid jam nigri &
 emortui est, forfice excidi debet: si quid
 10 integrum est, leniter super intestina redu-
 ci: futura autem, neque summae cutis, ne-
 que interioris membranae per se, satis pro-
 ficit; sed utriusque. Et quidem e duobus
 linis facienda est, & spissior quam alibi;
 15 quia & rumpi facilius motu ventris potest,
 & non aequae magnis inflammationibus pars
 ea exposita est. Igitur in duas acus fila con-
 jicienda, eaeque duabus manibus tenendae:
 & prius interiori membranae futura inji-
 20 cienda est sic, ut sinistra manus in dexte-
 riore ora, dextra in sinisteriore a principio
 vulneris orsa, ab interiori parte in exte-
 riorem acum immittat. quo fit, ut ab intesti-
 nis ea pars semper acum longe sit, quae
 25 acuta; propinqua, quae retusa est. Semel
 utraque parte trajecta, permutandae acus in-
 ter manus sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit
 in sinistra, ea veniat in sinistram, quam dex-
 tra continuit: iterumque eodem modo per
 30 oras immittendae sunt: atque ita tertio
 & quarto, deincepsque permutatis inter
 manus acubus includenda plaga. Post haec,
 eadem fila, eademque acus ad cutem trans-
 ferendae, similique ratione ei quoque parti
 35 utra-

4. 6. M. F. P. diducantur. l. 10. M. F. P. leviter. l. ead.
 M. F. P. diduci. l. 13. M. F. P. om. e. l. 14. M. F. P.
 vincienda. l. ead. M. F. P. om. & l. 17. M. F. P. duobus.
 l. ead. P. acubus. l. 17. P. trajicienda l. 18. M. F. P. ea-
 que. l. ead. M. F. P. tenenda. l. 25. M. F. P. om. acuta;
 propinqua. l. 33. M. F. P. om. acus.

utraq; futura injicienda; semper ab interiore parte acubus venientibus, semper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut spongiam, aut fucidam lanam ex aceto expressam accedere debere, manifestius est, quam ut semper dicendum sit. Impositis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. ¹

10

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius spiritu, vel sub gravi fasce, interior abdominis membrana, superiore cute integra, rumpitur. Quod 15 feminis quoque ex utero saepe evenire consuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum superior caro mollis sit, ut non satis intestina contineat, hisque intenta cutis indecora intumescat. Atque 20 id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad inam basin immissis sic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva positum est, ut, quicquid super vinculum 25 est, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad similitudinem myrtacei folii (quod semper eodem modo servandum esse jam posui) & tum oras futura jungunt. Commodissimum est autem, re- 30 supinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia necesse est, ea parte rupta membrana sit; quaque integra

L. 5. M. F. P. impressam. l. 7. M. F. P. leviter. l. 10. M. F. P. parte. l. 11. M. F. P. addunt & qua ratione curanda sit. l. 21. M. F. P. ab alijs.

H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. cap. 53.

gra est, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae scalpello duae tunicae sunt, ut exciso medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; 5 quia, quod vetus est, sutura non coit. Loco patefacto, si qua parte membrana non novam plagam, sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quae tantum oras 467, 2. ejus exulceret. Caetera, quae ad futuram, 20 reliquamque curationem pertinent, supra comprehensa sunt.

2. De Varicibus ventris.

Praeter haec evenit, ut in quorundam ventribus varices sint, quarum quia nulla 15 alia curatio est, quam quae in eruribus esse consuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 26.

C A P. XVIII.

De Testiculorum natura, & morbis. 1

20 V ENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent. quae quo facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis proponenda est. Igitur testiculi simile quiddam glandulis 25 habent. nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependent vero ab inguinibus per singulos nervos, quos 30 *μαθήνας* Graeci nominant. cum quorum utroque binae descendunt & venae & arteriae. Haec autem tunica conteguntur tenui, nervosa, sine sanguine, alba, quae *ιλυτροειδής* a

1. 2. Edit. Aldi, Stephaniaeque, immittendae scalpello duae lineae. Caesarius legit i. f. d. tunicae. l. 8. M. F. P. ora. l. 9. M. F. P. suturae. l. 10. M. F. P. reliquam. l. ead. M. F. P. addunt eorum. l. 24. M. F. P. medullis. l. 27. M. F. P. tunicae. l. 32. M. F. P. hae.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica est, quae interiori vehementer ima parte inhaeret. *δαρτιν* Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus tenues patulaeque sunt. Haftenus propria utrique testiculo & velamenta & auxilia sunt. Communis deinde utrique, omnibusque interioribus sinus est, qui etiam conspicitur a nobis. *ἄρτον* Graeci, scrotum nostri vocant. Isque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a superiore tantum circumdatus est.

Sub hoc igitur plura vitia esse consueverunt, quae modo ruptis tunicis; quas ab inguinibus incipere proposui, modo his integris fiunt. siquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus intestina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam intestinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subinde nervosas tunicas, & ob id, quod dixi patentes diducit. *ἐντεροκήλη*. & *ἐπιωλοκήλη* Graeci vocant: apud nos indecorum, sed commune his, herniae nomen est.

Deinde, si descendit omentum, nunquam in scroto tumor tollitur, siue inedia fuit, siue corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum: itemque si

l. 3. M. F. δαρτιν. l. 7. M. F. P. leves parvulaeque. l. 11. M. F. P. jam. l. 13. M. F. P. innexus est. l. 15. M. F. P. consueverunt. l. 24. P. at. l. 25. M. F. paulatim aut ab. l. ead. M. F. om. in. l. 26. M. F. missum. P. demissum. l. 27. M. F. P. ejus rei patentes. l. 30. M. F. hirvcae. l. 34. M. F. P. aliquo.

si retentus est spiritus, non magnopere increfcit, tactu vero inaequalis est, & mollis, & lubricus.

At si intestinum quoque descendit, tumor is sine inflammatione modo minuitur, modo increfcit; estque fere sine dolore, &, cum conquiescit aliquis aut jacet, interdum ex toto defidit, interdum sic minuitur, ut in scroto exiguae reliquiae mancant: at sub clamore, & satietate, & si sub aliquo pondere is homo nixus est, crefcit: † frigore omni contrahitur, calore diffunditur: estque tum scrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod subest, lubricum est; si pressum est, ad inguen revertitur; dimissumque, iterum cum quodam quasi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem stercore accepto vastius tumet, retroque compelli non potest: adfertque tum dolorem & scroto, & inguinibus, & abdomini. Nonnunquam stomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibusdam etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor distendit. Atque ejus quoque species duae sunt. Nam vel inter tunicas is increfcit, vel in membranis, quae ibi circa venas & arterias sunt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas est, una sedes est. Nam modo inter summam & mediam, modo inter mediam & imam consistit.

Graeci

l. 4. M. humor. l. 9. M. F. P. dividitur. l. 10. M. F. P. fi. l. 27. M. F. P. distrindit.

468, 5. *ὑδρῶδες* Graeci communi nomine, quicquid est, appellant: nostri vero, scilicet nullis discriminibus fatis cognitis, hoc quoque sub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quaedam communia sunt, 5 quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est, nunquam ex toto se remittens, sed interdum levior, aut propter famem, aut 10 propter febriculam, maximeque in pueris: isque mollis est, si non nimius humor subest; at, si is vehementer increvit, renititur sicut uter repletus & arcte adstrictus: venae quoque in scroto inflantur; &, si digito 15 premimus, cedit humor, circumfluensque id, quod non premitur, attollit; & tanquam in vitro cornuve per scrotum apparet; isque, quantum in ipso est, sine dolore est. Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter summam mediamque tunicam est, cum 20 digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens subit: scrotum remissius & albidius est; si ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: testiculus ea parte 25 neque visu, neque tactu sentitur. At, si sub media tunica est, intentum scrotum magis se attollit, adeo ut superior coles sub tumore delitescat.

Praeter haec aequae integris tunicis ramex 30 innascitur. *κισσικήλω* Graeci appellant, cum venae intumescunt. Hae quandoque intortae¹, conglomerataeque ad superiorem partem, vel ipsum scrotum implent, vel mediam

l. 2. M. F. P. vero. l. 3. M. F. haec. l. 8. M. P. locis. l. cad. M. F. P. dicimus. l. 14. M. P. sic ut. l. 16. M. F. pressimus. P. pressus. l. 22. M. F. pressimus. P. pressus. l. 23. M. F. P. ipsius. l. 25. M. F. P. parvulum. l. 32. M. F. om. cum. l. cad. M. F. P. quoque.

¹ De hac voce vide I. Rhodium de Acia, C. 15, p. 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum
etiam sub ima tunica, circa ipsum testicu-
lum nervumque ejus, increfcunt. Ex his
5 hae vero, quae mediae imaevae tunicae infi-
dent, ut magis conditae non aequè quidem
cernuntur, fed tamen etiam vifui fubjectae
sunt: praeterquam quod & tumoris aliquid
eft, pro venarum magnitudine & modo, &
10 id prementi magis renititur, ac per ipfos
venarum toros inaequale eft; &, qua parte
id eft, testiculus magis jufto dependet.
Cum vero etiam fuper ipsum testiculum
nervumque ejus id malum increvit, ali-
15 quanto longius testiculus ipfe descendit,
minorque altero fit, utpote alimento a-
miffio.

Raro, fed aliquando caro quoque inter
tunicas increfcit. σαρκώδης Graeci vo- 470, 17.
20 cant.

Interdum etiam ex inflammatione tu-
met ipfe testiculus, ac febres quoque ad-
fert; & nifi celeriter ea inflammatio con-
quievit, dolor ad inguina atque ilia perve-
25 nit; partesque hae intumefcunt, & nervus,
ex quo testiculus dependet, plenior fit, fi-
mulque indurefcit.

Super haec, inguen quoque nonnun- 471, 4.
quam ramices implent. βελωνώδης appel-
30. lant. *

CAP.

L. 4. M. F. ea. L. 25. M. F. P. om. & L. 29. M.
F. P. varices.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1.
c. 72.

CAP. XIX.

De Testiculorum curationibus communibus:

& primo de incisione & curatione

Inguinis, vel Scroti.

H^{is} cognitis, de curatione dicendum est. In qua quaedam communia omnium sunt, quaedam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quae scalpellum desiderant, nam quae vel sanari non possunt, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul ac ad species singulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum scrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie¹⁵ abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus: deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est: tum, extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum²⁰ sub imo ventre, qua cum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quae ipsius scroti est, incidatur, perveniatque ad eam, quae media est. Plaga facta,²⁵ foramen deorsum versus subest. In id demittendus est sinistrae manus digitus index, ut deductis intervenientibus membranulis, finum laxet. † Minister autem, sinistra manu comprehenso scroto, sursum ver-³⁰sus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranas,

l. 12. M. F. om. ac. l. 13. M. F. incidunt. l. 15. M. F. P. om. per. l. 19. M. F. P. est & tum. l. 25. M. P. qua. l. 29. M. F. P. simul.

nulas, quae super mediam tunicam sunt, si digito diducere non potest, scalpello abscindat: deinde sine eo, ut is delapsus ipsi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur. Inde si qua vitiosa sunt, circumcidenda sunt. In quibus cum multae venae discurrant, tenuiores quidem praecidi protinus possunt, majores vero ante longiore lino deligandae sunt; ne periculose sanguinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut sub ea malum increverit, excidenda erit sic, ut alte ad ipsum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda est: nam quod ad basin testiculi vehementer cum ima tunica connexum est, excidi sine summo periculo non potest. itaque ibi relinquendum est.

Idem in ima quoque tunica, si laesa est, faciendum est. Sed non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea abscindenda; ne, laesa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rursus relinquendum est; ne postea sinuetur, & sedem eidem malo praestet,

Purgatus ita testiculus per ipsam plagam cum venis, & arteriis, & nervo suo leniter demittendus est; videndumque, ne sanguis in scrotum descendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, si venis vinciendo medicus prospexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debent.

l. 2. M. F. P. deducere. l. cad. M. F. abscidat. l. 22. M. F. P. paulum. l. cad. M. F. abscidenda. l. 25. M. F. P. sursum. l. 29. M. F. P. leviter.

bunt. quae, pure orto, sine ullo dolore excident, Ipsi autem plagae injiciendae duae fibulae sunt; & insuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora necessarium 5
esse aliquid excidi, ut cicatrix major &
latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta su-
per non fulcienda, sed leviter tantum po-
nenda sunt; supraque ea, quae inflamma-
tionem repellant, id est, ex aceto vel lana 10
succida, vel spongia: caetera eadem, quae,
ubi pus moveri debet, adhibenda sunt. At,
cum infra incidi oportet, resupinato ho-
mine, subjicienda sub scroto sinistra ma-
nus est; deinde id vehementer apprehen- 15
dendum, & incidendum: si parvulum est,
quod nocet, modice, ut tertia pars inte-
gra, ad sustinendum testiculum, infra re-
linquatur: si majus est, etiam amplius, ut
paululum tantummodo ad imum, cui testi- 20
culus insidere possit, integrum maneat.
Sed primo rectus scalpellus quam levissima
manu teneri debet, donec scrotum ipsum
diducat: tum inclinandus mucro est, ut
transversas membranas secet, quae inter 25
summam mediamque tunicam sunt. At, si
vitium in proximo est, mediam tunicam
attingi non oportet: si sub illa quoque con-
ditur, etiam illa incidenda est; sicut tertia
quoque, si illa vitium tegit. Ubicumque 30
autem repertum malum est, ministrum ab
inferiore parte exprimere moderate scro-
tum oportet: medicum, digito manubrio-
love scalpelli diducta inferiore parte, tuni-
cam

l. 4. M. F. P. glutinentur. l. 20. M. F. P. paulum.
l. 25. M. F. P. transversa. l. ead. M. F. P. membra-
na. l. 31. M. F. P. om. autem. l. 33. M. F. P. manu-
briclo. l. ead. M. F. P. scalpello. l. ead. M. F. P. diduc-
tam. l. ead. M. F. P. inferiorem. l. ead. M. F. P. par-
tem. l. ead. M. F. P. tunica.

cam extra collocare ; deinde eam ferra-
mento , quod a similitudine corvum vo-
cant incidere sic , ut intrare duo digiti ,
index & medius possint : his deinde confec-
5 tis ; incidenda reliqua pars tunicae , & inter
digitos scalpellus immittendus est , exi-
mendumque aut effundendum quicquid
est noxium.

Quamcunque autem tunicam quis viola-
10 vit , illam quoque debet excidere , ac me-
diam quidem , ut supra dixi , quam altissi-
me ad inguen ; imam autem , paulo infra.
Caeterum antequam excidantur , hae quo-
que vinciri lino summa cura debent ; &
15 ejus lini capita extra plagam relinquenda
sunt , sicut in aliis quoque venis , quae id
requisierint.

Eo facto , testiculus intus reponendus
est : oraeque scroti futuris inter se com-
20 mittendae ; neque paucis , ne parum gluti-
nentur , & longior fiat curatio : neque
multis , ne inflammationem augeant. At-
que hic quoque videndum est , ne quid in
scroto sanguinis maneat : tum imponenda
25 glutinantia sunt.

Si quando autem in scrotum sanguis de-
fluxit , aliquidve concretum ex eo decidit ,
incidi subter id debet ; purgatoque co
spongia , acri aceto madens , circumdari.
30 Deligatum autem vulnus omne , quod ex
his causis factum est , si dolor nullus est ,
quinque primis diebus non est resollen-
dum ; sed bis die tantum aceto irroranda
lana vel spongia imposita : si dolor est , ter-
tia

l. 2. M. F. P. curvum. l. 4. M. F. P. coniectis. l. 5.
M. F. P. excipienda. l. 12. M. F. P. ab. l. ead. M. F.
P. inguine. l. 14. M. F. P. summe. l. ead. M. F. P.
om. cura. l. 30. M. F. P. deligatus, l. 34. M. F. P.
om. imposita.

tia die resolvendum; & ubi fibulae sunt, hae incidendae; ubi linamentum, id mutandum est; rosaeque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increfcit, adjiciendum prioribus cataplasma 5 ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in austero vino coctum fit; vel ex his mixtis. Si sub his inflammatio non conquierit, post diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec scrotum 10 ipsum & extenuetur, & rugosius fiat: tum imponendum cataplasma ex triticea farina, cui refina pinea adjecta sit. quae ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt. Neque dubium 15 est, quodcunque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea quae pus movent, imponenda sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est, paululum id incidi debet, ut exitus detur; 20 linamentumque eatenus imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est. Haec proprie ad ejusmodi vulnera pertinent. Caetera, & in 25 curatione, & in victu, similia his esse debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

C A P. XX.

De Intestini in scrotum devoluti curatione 30

His propositis ad singulas species veniendum est. Ac, si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpel-

l. 2. F. immutandum. l. 16. M. F. P. initium. l. 20. M. F. P. paulum. l. 23. M. F. P. priore. l. 30. M. F. P. om. in scrotum devoluti.

pellum experienda vinctura est. Fascia ejus
 rei causa fit, cui uno loco pila assuta est ex
 panniculis facta, quae ad repellendum in-
 testinum ipsi illi subjicitur: deinde reliqua
 5 fasciae pars arte circumdatur. sub quo saepe
 & intus compellitur intestinum, & inter se
 tunicae glutinantur. Rursus, si aetas proces-
 sit, multumque intestini descendisse ex tu-
 more magno patet, adjicianturque dolo-
 10 res & vomitus (quae ex stercore, per cru-
 ditatem eo delapso, fere accidunt) scalpel-
 lum adhiberi sine pernicie non posse, ma-
 nifestum est: levandum tantummodo ma-
 lum; & per alias curationes extrahendum
 15 est.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde,
 si vires patiuntur, imperanda tridui absti-
 nentia est; si minus, certe pro vi corporis
 quam longissima. Eodem vero tempore su-
 20 perhabendum cataplasma ex lini femine,
 quod ante aliquis ex mulso decoxerit.
 Post haec, & farina hordeacea cum resina
 injicienda; & ipse demittendus in folium
 aquae calidae; cui oleum quoque adjectum
 25 sit, dandumque aliquid cibi levis & calidi.
 Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere ali-
 quid in scrotum potest, educere ex eo non
 potest. Per ea vero, quae supra scripta sunt,
 levato malo, si quando alias dolor reverte-
 30 rit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque si multa intestina
 prolapsa sunt, secari supervacuum est:
 non quo excludi a scroto non possint (nisi
 tamen id inflammatio prohibuit) sed quo
 re.

l. 1. M. F. P. junctura. l. 2. M. F. P. imo. l. 9.
M. F. P. dolor. l. 10. M. F. P. & ex. l. ead. M. F.
P. cruditate. l. 19. M. P. longissime. l. 23. M. F. P.
is. l. ead. M. P. solum. l. 25. M. F. P. lenis. l. ead.
M. F. P. om. & l. 26. M. F. P. id deducere. l. 33.
M. F. P. quo non excludi a scroto.

repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, sed mutatio.

At in eo, quem scalpello curari oportebit, simulatque ad mediam tunicam vulnus ⁵ in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras apprehendi debet, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim nisi cum periculo laeditur, quae incidenda est; cum ¹⁰ intestinum esse, nisi sub ea, non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidi debebit sic, ne ipse laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum ¹⁵ recipit.

Sin vir robustus est, majusque id vitium est, extrahi testiculus non debet, sed in sua sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam ²⁰ scalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorsum versus scalpello inciditur: sub eaque index ²⁵ digitus sinistrae manus ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a superiore ³⁰ tunica diducunt. quod si aliquae membranae prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit. Excisis, quae excidenda sunt, repositoque testiculo,

L. 9. M. F. P. liberat. l. ead. M. F. P. om. nisi. l. 10. M. F. P. excidenda. l. 12. M. F. P. deducta. l. 13. F. ne is ipse. M. P. ne his ipse. l. 17. M. F. P. si. l. 18. M. P. testiculum. l. 22. M. F. P. ministro.

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine est, demenda habenula paulo latior est; quo major plaga fit, & plus creare carnis possit.

5

C A P. XXI.

De Omenti in scrotum prolapsi curatione.

AT si omentum descendit, eodem quidem modo, quo supra scriptum est, aperiendum inguen, diducen-
 10 daeque tunicae sunt. Considerandum autem est, majorne ejus modus, an exiguus sit. Nam quod parvulum est, super inguen in uterum vel digito vel adverso specillo repellendum est: si plus est, finire oportet
 15 dependere, quantum ex utero prolapsum est; idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, binisque singulorum capitibus diversas partes
 20 adstringunt. Sub quo aequae, sed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, si omentum super vinculum illinitur medicamentis, quae exedunt, nec erodunt. *σπιννα* Graeci vocant. Fuerunt
 25 etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non est necessarium: si majus est, potest profusionem sanguinis facere; siquidem omentum quoque venis quibusdam, etiam majoribus, illigatum est.
 30 Neque vero, si discisso ventre id, quod prolapsum est, forfice praeciditur, cum & emortuum sit, & aliter tutius avelli non possit, inde huc exemplum transferendum est.

Vul-

l. 6. M. F. P. om. in scrotum prolapsi. l. 11. M. F. P. majorne is. l. 13. M. F. P. alvum. l. ead. M. F. P. averso. l. 21. M. F. P. emoriatur. l. 23. M. F. P. quae sic exedunt. l. ead. M. F. P. ne. l. 24. M. F. P. erodant. l. 30. M. F. P. discussio. l. 31. M. P. om. est.

1 Aph, VI, 58.

Vulnus autem curari, si reductum omentum est, futura debet: si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

458, 2.

2. *De Herniae aquosae curatione.* ¹

5

Si vero humor intus est, incidendum est: in pueris quidem, inguen; nisi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor subest, scrotum. Deinde, si inguen incisum est, eo protractis tunicis humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quam humor est effundendus, abscindendaeque membranae sunt, si quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel salem adjectum, vel nitrum habeat: si sub media, imave tunica, totae hae extra scrotum collocandae excidendaeque sunt.

CAP. XXII.

20

De Ramicis curatione.

458, 31.

RAMEX ² autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus & acutis ferramentis, quae ipsis venis infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter se implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum est; tum super farina ex aqua frigida subacta injicienda est; utendumque eo vinculo, quod idoneum esse ani curationibus posui: tertio die lenticula cum melle imponenda est. post, ejectis crustis, ulcera melle purganda, rosa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

400, 34.

l. 1. M. F. P. relictum. l. 5. M. F. P. om. De Herniae aquosae curatione. l. 11. M. F. protactis. l. 33. M. F. P. om. &.

¹ Aeginet. VI. 62. ² Hanc vocem exponit Salmasius Epist. 56.

mentis perducenda sunt. Quibus vero super mediam tunicam venae tument, incidendum inguen est, atque tunica promenda, ab eaque venae digito vel manubriolo scalpelli separandae, qua parte vero inhaerebunt, & ab superiore & ab inferiore parte lino vinciendae; tum sub ipsis vinculis praecidendae, reponendusque testiculus est. At, ubi supra tertiam tunicam ramex infedit, 10 mediam excidi necesse est. Deinde, si duae tresve venae tument, & ita pars aliqua obfidelur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod supra scriptum est: ut ab inguine, & a testiculo deligatae venae praecidantur, 15 isque condatur. Sin totum id ramex obsederit, per plagam demittendus digitus index erit, subjiciendusque venis sic, ut paulatim eas protrahat aequae adducendo, donec is testiculus par alteri fiat; tum fibulae 20 oris sic injiciendae, ut simul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriori parte oram vulneris perforat: tum non per ipsam venam, sed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari 25 non debent, ne sanguinem fundant. Membrana semper inter has venas est, ac neque periculum affert, & filo comprehensas illas abunde tenet. itaque etiam satis est, duas 30 fibulas esse. Tum venae, quaecunque protractae sunt in ipsam inguen, averso specillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, est; ut una simul & oras & venas cicatrix devinciat. Ubi

l. 3. M. F. P. promovenda. l. 12. M. F. P. maggiore. l. 18. M. F. P. om. eas. l. 31. M. F. P. adverso. l. 32. M. F. P. comprehendendi.

Ubi vero inter imam tunicam & ipsum testieulum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quae totum testieulum abscindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, 5 quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda est: idem in ima faciendum; nervusque, ex quo testieulus dependet, praecidendus. Post id 10 venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abscindendae sunt.

CAP. XXIII.

*De Carne, quae inter tunicas testieulorum
concrevit, & de Neruo indurato.* 15

459, 19. **C**ARO quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin excimenda sit: sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est.

At, si nervus induruit, curari res neque 20 manu, neque medicamento potest. Urgent enim, febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens sitis, & linguae aspritudo; fereque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur. At- 25 que neque assumi facile cibus, neque contineri potest: neque multo post extremae partes frigesunt, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur. 30

CAP.

l. 4. M. F. abscidit. l. 17. M. F. P. concrevit.

1 Aeginet. VI. 63.

C A P. XXIV.

De Ramice inguinis. 1

U^{BI} vero in ipso inguine ramex est, 459, 29
 si tumor modicus est, semel incidi;
 5 si major, duabus lineis debet, ut me-
 dium excidatur: deinde, non extracto te-
 sticulo, sicut intestinis quoque prolapsis in-
 terdum fieri docui, colligendae venae, vin-
 ciendaeque; ubi tunicis inhaerebunt, & sub
 10 his nodis praecidendae sunt. Neque quicquam
 novi curatio vulneris ejus requirit.

C A P. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, si nuda est. 2

A^B his ad ea transeundum est, quae in
 15 cole ipso fiunt. In quo si glans nuda
 est, vultque aliquis eam decoris 3 cau- 393, 12.
 sa tegere, fieri potest: sed expeditius in
 puero, quam in viro; in eo, cui id naturale
 est, quam in eo, qui quarundam gentium
 20 more circumcissus est; in eo, cui glans parva
 juxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse
 coles est, quam in quo contraria his sunt.
 Curatio autem eorum, quibus id natura-
 le est, ejusmodi est. Cutis circa glandem
 25prehenditur 4 & extenditur, donec illam
 ipsam condant; ibique deligatur: deinde, jux-
 ta pubem, in orbem tergus inciditur, donec
 coles nudetur; magnaeque cura cavetur, ne
 vel urinae iter, vel venae, quae ibi sunt, in-
 30cidantur. Eo facto, cutis ad vinculum in-
 clinatur, nudaturque circa pubem velut cir-
 culus; tum super eo linamenta dantur, ut ca-
 ro

1. 8. M. F. P. *vinciendae quae.* l. 10. M. F. *modis.*
 l. 22. M. F. P. *vero.* l. 25. M. F. *apprehenditur.* l.
 30. M. F. P. *eoque.*

1 Aeginet. VI. 66. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 24.
 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 61.
 3 Aeginet. VI. 53. 4 Aeginet. VI. 53.

ro increseat & id impleat, satisque vela-
menti supra latitudo plagae praestet. Sed,
donec cicatrix sit, vinctum esse id debet; in
medio tantum relicto exiguo urinae itine-
re. At in eo, qui circumcissus est, sub circu- 5
lo glandis scalpello diducenda cutis ab inte-
riore cole est. Non ita dolet, quia, sum-
mo soluto, diduci deorsum usque ad pubem
manu potest; neque ideo sanguis profluit.
Resoluta autem cutis rursus extenditur ul- 10
tra glandem: tum multa frigida aqua fove-
tur; emplastroque circumdatur, quod va-
lenter inflammationem reprimat; proximis-
que diebus abstinere, donec prope a fame
victus sit, ne forte eam partem satietas exci- 15
tet. Ubi jam sine inflammatione est, deli-
gari debet a pube usque circulum: super
glandem autem adverso emplastro imposito
induci. sic enim fit, ut inferior pars glutine-
tur; superior ita sanescat, ne inhaereat. 20

2. *Quomodo Glans penis contacta aperiri possit.* 1

393, 13. **C**ONTRA, si glans ita contacta est, ut
nudari non possit (quod vitium Grae-
ci *φίμωσις* 2 appellant) aperienda est.
Quod hoc modo fit. Subter a summa ora, 25
cutis inciditur recta linea usque ad fre-
num; atque ita superius tergus relaxatum,
cedere retro potest. Quod si parum sic
profectum est, aut 1 propter angustias, aut
propter duritiem tergoris, protinus trian- 30
gula forma cutis ab inferiore parte exci-
denda est sic, ut vertex ejus ad frenum;
basis in tergo extremo sit. Tum superdan-
da linamenta sunt, aliaque medicamenta
quae

1. 2. M. F. P. praestat. l. 8. M. F. P. deduci. l. 12.
M. F. P. emplastrumque. l. ead. M. F. P. circa datur.
l. 12. M. F. P. valentem. l. 14. M. F. P. ut. l. 15.
M. F. P. est.

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 62.
2 Aeginet. VI. 54.

quae ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquiescere: nam ambulatio, atterendo ulcus fordidum reddit.

5

3. *Infibulandi ratio.* 1

† Infibulare quoque adolescentulos interdum valetudinis causa quidam consueverunt: ejusque haec ratio est. Cutis, quae super glandem est, extenditur, notaturque utrin-
10 que a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si super glandem notae revertuntur, nimis apprehensum est, & ultra notari debet: si glans ab his libera est, is locus idoneus fibulae est. Tum, qua no-
15 tae sunt, cutis acu filum ducente transfuitur, ejusque fili capita inter se deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hae confirmatae sunt, excepto filo fibula inditur, quae 2 quo
20 levior, eo melior est. Sed hoc quidem saepius inter supervacua, quam inter necessaria est.

C A P. XXVI.

De Urinae reddendae difficultate, & curatione. 3

25 **R**ES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia senectute iter ejus collapsum est, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex sanguine intus se opposuit: ac mediocris quoque inflammatio saepe eam
30 reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, sed in feminis quoque interdum necessarium est. Ergo aeneae fistulae fiunt:

l. 10. F. alteribus. l. ead. M. F. P. perforatur. l. 19. M. F. P. exempto. l. ead. M. F. P. additur. l. 20. M. F. P. melior eo levior. l. 23. M. F. P. De calculo curationibusque eorum. l. ead. M. F. P. om. curatione. l. 32. F. abeneae.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. 1. C. 63. 2 Rhodius de Acia, Cap. 6. pag. 83. 3 Aegin. VI. 59.

fiunt: eaeque, ut omni corpori, ampliori minorique sufficiant, ad mares, tres; ad feminas, duae medico habendae sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, sex. Incurvas vero esse eas paululum, sed magis viriles oportet, laevesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem a dextro latere, sinistra quidem manu colem masculi continere, dextra vero fistulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem vesicae ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urina reddita, recipere. Femina brevius urinae iter, simul & rectius habet, quod carunculae simile, inter imas oras super naturale positum, non minus saepe auxilio eget, sed aliquanto minus difficultatis exhibet.

† Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaerescit. Eum si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema † quam plurimum attrahenda, &, condita glande, lino vincienda est; deinde a latere recta plaga coles

l. 1. M. F. P. quae. l. 7. M. F. P. paulum. l. 12. M. F. P. ani. l. cad. M. F. subsellum. l. 21. M. F. P. similiter. l. 21. M. F. P. mamulae an mamillae. l. 24. M. F. P. om. sed. l. 29. M. F. P. vellere.

les incidendus, & calculus eximendus est :
tum cutis remittenda. sic enim fit, ut inci-
sum colem integra pars cutis contegat, &
urina naturaliter profluat.

5 2. *Calculosis quae curatio adhibeatur.* ¹

Cum vesicae vero, calculique facta men-
tio fit; locus ipse exigere videtur, ut sub-
jiciam, quae curatio calculosis, cum aliter
succurri non potest, adhibeatur. Ad quam
10 festinare, cum praeceptum sit, nullo modo con-
venit. Ac neque omni tempore, neque in
omni aetate, neque in omni vitio id expe-
riendum est: sed solo vere, in eo corpore,
quod jam novem annos, nondum quatuor-
15 decim excessit; &, si tantum mali subest, ut
neque medicamentis vinci possit, neque
etiam trahi posse videatur, quo minus in-
terposito aliquo spatio interimat. Non quo
non interdum etiam temeraria medicina
20 proficiat; sed quo saepius utique in hoc fal-
lat, in quo plura & genera & tempora peri-
culi sunt. quae simul cum ipsa curatione pro-
ponam. 138, 3.

Igitur, ubi ultima experiri statutum est,
25 ante aliquot diebus victu corpus praepa-
randum est, ut modicos, ut salubres cibos,
ut minime glutinosos assumat, ut aquam
bibat. Ambulandi vero inter haec exerci-
tatione utatur, quo magis calculus ad
30 vesicae cervicem descendat. Quod an in-
ciderit, digitis quoque, sicut in curatione
docebo, demissis cognoscitur. Ubi ejus
rei fides est, pridie is puer in jejuniis con-
tinendus est; & tum loco calido curatio
adhi-

¹ Aeginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir.
P. I. c. 59.

adhibenda: quae hoc modo ordinatur.

Homo praevalens & peritus in sedili alto confidit, supinumque eum & aversum, super genua sua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductisque ejus cruribus, ipsum quoque jubet, manibus ad suos poplites datis, eos, quam maxime possit, attrahere; simulque ipse sic eos continet. Quod si robustius corpus ejus est, qui curatur, duobus sedilibus junctis, duo valentes insidunt: quorum & sedilia & interiora crura inter se deligantur, ne diduci possint. Tum is super duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout confedit, sinistrum crus ejus, alter dextrum, simulque ipse poplites suos attrahit. Sive autem unus, sive duo continent, super humeros ejus suis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia sinus super pubem sine ullis rugis sit extentus, & in angustum compulsa vesica, facilius calculus capi possit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumstantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non sinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumcisis, sinistrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, simul in anum ejus demittit; dextraeque digitos super imum abdomen leniter imponit; ne, si utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, vesicam laedat. Neque vero festinanter in hac re, ut in plerisque, agendum est; sed ita, ut quam

l. 3. M. F. P. adversum. l. 11. M. F. P. quo. l. 23. M. F. levare. P. levare. l. 27. P. M. F. circumcisis, atque sinistra. l. ead. M. F. P. manu. l. ead. M. F. P. duos ejus digitos. l. 28. M. F. P. prius unum; deinde alterum. l. 33. M. F. P. laedant.

quam maxime id tuto fiat. Nam laesa vesica
nervorum distentiones cum periculo mor-
tis excitat. Ac primum circa cervicem quae-
ritur calculus. ubi repertus, minore ne-
5 gocio expellitur. Et ideo dixi, ne curan-
dum quidem, nisi cum hoc indiciis suis co-
gnitum est. Si vero aut ibi non fuit, aut
recessit retro, digiti ad ultimam vesicam
dantur; paulatimque dextra quoque ma-
10 nus ejus ultra translata subsequitur.

Atque, ubi repertus est calculus (qui
necesse est in manus incidat) eo curiosius
deducitur, quo minor laeviorque est; ne
effugiat, id est, ne saepius agitanda vesica
15 sit. Ergo ultra calculum dextra semper
manus ei se opponit; sinistra eum compel-
lit deorsum digitis, donec ad cervicem
pervenitur. In quam, si oblongus est, sic
compellendus est, ut ne pronus exeat: si
20 planus, sic, ut transversus sit: si quadratus,
ut duobus angulis fideat: si altera parte ple-
nior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, e-
vadat. In rotundo nihil interesse, ex ipsa
figura patet; nisi, si laevior altera parte est,
25 ut ea antecedit.

Cum jam eo venit, ut super vesicae cer-
vicem sit, juxta anum incidi cutis † plaga
lunata usque ad cervicem vesicae debet,
cornibus ad coxas spectantibus paululum:
30 deinde ea parte, qua strictior ima plaga
est, etiamnum sub cute, altera transversa
† plaga facienda est, qua cervix aperiatur;
donec urinae iter pateat sic, ut plaga paulo
major, quam calculus sit. Nam, qui metu
fistu-

*l. 4. M. F. P. ibi. l. 6. M. F. cum in hoc. l. 16. M. F. P. ejus. l. ead. M. F. P. opponitur. l. ead. M. F. P. sinistrae digiti deorsum eum compellit. l. 19. M. F. P. om. ne. l. 26. M. F. P. ut incidi super. l. 27. M. F. P. om. sit. l. ead. M. F. P. om. incidi. l. ead. M. F. P. debeat. l. 29. M. F. P. paulum. l. 34. Alii mca-
tum.*

fistulae (quam illo loco *σέγγυαδα* Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, nisi accipit. idque etiam perniciosius est; si figura quoque 5 calculi, vel aspritudo aliquid eo contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentio nervorum fieri potest. quae si quis evasit, multo tamen patentiore fistulam habiturus est rupta cervice, quam habuisset, in- 10 cisa.

† Cum via perfecta est, in conspectum calculus venit: in cujus corpore multum discrimen est. Ideo, si exiguus est, digitis ab altera parte propelli, ab altera protra- 15 hi potest. Si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est, ejus rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusae latitudinis; ab interiori parte laevis, qua corpori jungitur; ab inte- 20 riori asper, qua caculum attingit. Isque longior potius esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat calculus, & teneatur, quia, si appre- 25 hensus est, ille simul inclinatur. Idque eo nomine opus est, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum esset, jam 30 supra proposui.

Ubi satis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus est: in utrumque latus; deinde extra, sic tamen,

L. 1. Alii *χαρίαδα* vel *σελάδα*, ed. optimae *σπρίσπαι* anni 1497. *corbyada*. *L. 12.* M. F. P. *vero*. *L. 13.* M. F. P. *nullum*. *L. 14.* M. F. P. *ipse*. *L. 19.* M. F. *specie*. *L. cad.* M. F. P. *exteriori*. Legendum sane est *exteriori* vel *anteriori*. *L. 22.* M. F. P. *brevis*. *L. 23.* M. F. P. *om. non*. *L. 26.* M. P. *ideoque*. *L. 27.* M. P. *minime*.

tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus attrahatur: quo facto, attolendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliusque illum produca.

5 Quod si aliquando a superiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Haec est simplicissima curatio.

Sed varietas rerum quasdam etiamnum
10 animadversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantummodo, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur. In vesica vero, non tuto vel hi conquirun-
15 tur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerant, ex distensione nervorum mortem maturant; multoque magis, si spina aliqua vesicae inhaeret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem
20 eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum esse; eo, quod cruenta distillat, illum esse spinosum: maximeque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id consistit.
25 Ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque scalpello usi sunt. Meges (quoniam is infirmior est, potestque in aliqua promi-
30 nentia incidere, incisoque super illam corpore, qua cavum subest, non secare, sed relinquere, quod iterum incidi necesse sit) ferramentum fecit rectum, in summa parte labrosum, in ima semicirculatum acutum.

l. 1. M. F. P. paulum. l. 19. M. F. P. duceretur. l. 21. M. F. distillat. l. 24. M. F. P. consistit. l. 33. M. P. summam. l. ead. M. P. partem. l. 34. P. imam.

tumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, super pollice imposito sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quo consequebatur, ut semel, quantum satis 5 esset, aperiret. † Quocunque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet; nulla propter festinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenosorum, 10
vel mollium.*

61, 16. At calculus arenosus, & ante manifestus est; quoniam urina, quae redditur, arenosa est: & in ipsa curatione; quoniam inter subjectos digitos neque aequae, sed leniter 15 renititur, & insuper dilabatur. Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis, compositos indicat urina, secum trahens quasdam quasi squamulas. Hos omneis, leniter permuta- 20 tis subinde digitorum vicibus, sic oportet abducere, ne vesicam laedant, neve intus aliquae dissipatae reliquiae mancant, quae postmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conspectum ve- 25 nit, vel digitis, vel unco eximendum est.

At, si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut, si quis exiguus supererit, potius relinquatur. Siquidem in vesica difficulter invenitur; inventusque 30 celeriter effugit. Ita longa inquisitione vesica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non secti, cum diu frustra per digitos vesica esset agitata,

l. 5. M. F. P. cum sequebatur. l. 7. M. F. facta. P. fracta. l. 13. M. F. P. quoniam & urina. l. 15. M. F. P. om. sed. l. 16. M. F. P. dilatatur. l. ead. M. F. P. mollis. l. 17. M. F. P. calculus. l. 18. M. F. P. compositus. l. 18. M. F. P. indicatur. l. 91. M. F. P. in se attrahens. l. 33. M. F. P. om. non.

tata, decesserint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina postea promovente, excidit.

- Si quando autem is major non videtur,
 5 nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est. cujus repertor Ammonius, qui ob id *λίσσόμενος* cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facile eum conclusum quoque teneat, ne is retro revol-
 10 vatur: tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicae, prima parte tenui, sed retusa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat,
 15 aut calculi fractura ne quid incidat.

4. De Calculis feminarum.

- Hae vero curationes in feminis quoque similes sunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda sunt. Siquidem in his, ubi
 20 parvulus calculus est scalpellus supervacuus est; quia is urina in cervicem compellitur, quae & brevior, quam in maribus, & laxior est. † Ergo & per se saepe excidit, & si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret, eo-
 25 dem tamen unco sine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est. Sed virgini subjici digiti tanquam masculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, sub ima finis-
 30 teriore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit. neque terreri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

185, 30
 474, 20.

5. Quae

l. 6. M. F. P. om. qui. l. 9. M. F. P. concussum. l. 12. M. F. admodum. l. ead. M. F. P. calculum. l. 13. F. M. P. findit. l. 14. M. F. P. vesicam per ferramentum. l. 21. M. F. P. urinam. l. ead. M. F. P. non compellit. l. 23. M. F. P. primo.

† Aëtius Tetrab. IV. Sermon. IV. c. 99.

Hh

5. *Quae curatio calculo evulso habenda sit.*

Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnopere vexatum, finire oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum est, ut excidat, si quid
 5 intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non destitit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipsa curatione facien-
 10 dum est. Siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitur; sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, desi-
 15 dere is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum. sub quo & sanguis fere conquiescit, & adstringitur vesica, ideoque minus inflammatur. Quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est, & in geni-
 20 bus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxae paululum excitentur: ac super vulnus imponendum est
 25 duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpositis duabus horis, in solium is aquae calidae resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, caetera vestimentis circumdata sint; 30
 manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet: qui spongia subinde in facie detergendus est.

l. 5. M. F. P. om. paulum. l. 13. M. F. P. excipitur. l. 20. M. F. P. inguinibus. l. 24. M. F. P. paulum. l. 25. M. F. P. ulcus. l. 34. M. F. quo. l. cad. M. P. facile. l. cad. M. F. detergendum.

est. Finisque ejus fomenti est, donec infir-
mando offendat. Tum multo is oleo per-
ungendus, induendusque † hapsus lanae 210, &
mollis, tepido oleo repletus, qui pubem,
5 & coxas, & inguina, & plagam ipsam, con-
tectam eodem ante se linteolo, protegat: is-
que subinde oleo tepido madefaciendus est;
ut neque frigus ad vesicam admittat, & ner-
vos leniter molliat. Quidam cataplasmatibus
10 calefacientibus utuntur. Ea plus pondere
nocent, atque vesicam urgendo vulnus ir-
ritant, quam calore proficiunt. Ergo ne
vinculum quidem ullum necessarium est.

Proximo die, si spiritus difficiliter red-
15 tur, si urina non exit, si locus circa pu-
bem mature intumuit, scire licet, in vesi-
ca sanguinem concretum remansisse. Igi-
tur, demissis eodem modo digitis, leniter
pertractanda vesica est, & discutienda, si
20 qua coierunt: quo fit, ut per vulnus po-
stea procedant. Non alienum etiam est, ori-
culario clystere acetum nitro mixtum per
plagam in vesicam compellere. nam sic
quoque discutiuntur, si qua cruenta coie-
25 runt. Eaque facere etiam primo die con-
venit, si timemus, ne quid intus sit: maxi-
meque, ubi ambulando id elicere imbe-
cillitas prohibuit. Caetera eadem facienda
sunt: ut demittatur in folium, ut eodem
30 modo panniculus, eodem lana superinji-
ciatur.

Sed neque saepe, neque tamdiu in aqua
calida puer habendus, quam adolescens
est; infirmus, quam valens; levi, quam gra-

*l. 11. M. F. P. quae. l. 15. M. F. P. excedit. l. 18.
M. F. P. leviter. l. 30. M. F. P. eadem.*

graviores inflammatione adfectus; is, cuius corpus digeritur, quam is, cuius adstrictum est. Inter haec vero, si somnus est, & aequalis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & venter imus sedet, & mediocris est cum febre modica dolor, scire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel septimo die finitur: qua levata, solum supervacuum est. supini tantummodo vulnus aqua calida fovendum est, ut, si quid urinae rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta sunt pus moventia; &, si purgandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, si rodet, rosa temperabitur. Huic curationi aptissimum videtur *ἐνεαφάρμακον* emplastrum. nam & sebum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quae in id, ne fistula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum super ulcus non sunt necessaria; super medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum est, puro linamento ad cicatricem perducendum est.

Quibus temporibus tamen, si felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praesagire protinus licet, si continua vigilia est, si spiritus difficultas, si lingua arida est, si sitis vehemens, si venter imus tumet, si vulnus hiat, si transfiliens urina id non rodit, si similiter ante tertium diem quaedam livida excidunt, si is aut nihil aut tarde respondet, si vehementes dolores

l. 5. M. F. P. sedet sed &. l. ead. M. P. om. sedet. l. 7. M. producere. l. 8. M. F. P. atque. l. 12. M. F. P. rodet. l. 14. M. F. P. liniendum. l. 19. M. F. P. medulla. l. ead. M. F. P. vitulina. l. 20. M. F. P. quod.

lores sunt, si post diem quintum magnae febres urgent, & fastidium cibi permanet, si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum, &
 5 ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis sit metus, succurri abstinencia, modicis, & tempestivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus supra scripsimus, oportet.

10

C A P. XXVII.

De Cancro, qui excisa vesica nascitur.

PROXIMUS canceri metus est. Is cognoscitur, si, & per vulnus, & per
 15 ipsum colem, fluit sanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto sanguine non abhorrentia, tenuesque carunculae lanulis similes. praeter haec, si orae vulneris aridae sunt, si dolent inguina, si febris
 20 non desinit, eaque in noctem augetur, si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indurescit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, testiculi-
 25 que intumescunt: si in ipsam vesicam, & ani dolor sequitur, coxae tumescunt, non facile crura extendi possunt; at, si in alterutrum latus, oculis id expositum est, paresque utrinque easdem notas, sed minores,
 30 habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut superior pars semper ea sit, in quam vitium fertur. Ita, si ad colem it,
 supi-

l. 8. M. P. F. de. l. 12. M. P. F. addunt & quae curatione uti deceat. l. 16. M. F. eo. l. 20. M. F. P. defuit. l. 26. M. F. P. durescunt. l. 32. M. F. P. eadem.

1 Tulpius Observat. Lib. IV. Cap. 38.

supinus is collocari debet: si ad vesicam, in ventrem: si in latus, in id, quod integrius est. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum sit, aut cupressus, 5 aut myrtus; † idemque humor clystere intus adigetur: tum superponetur lenticula cum malicorio mixta; quae utraque ex vino decocta sint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, 10 quae ad cohibendos purgandosque cancos proposuimus. ex quibus, si qua erunt arida, per scriptorium calamum inspirabuntur.

Ubi stare coeperit cancer, mulso ulcus 15 eluatur. vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur: super quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri 20 ad sanitatem potest: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro saepe affici stomachum, cui cum vesica quoddam consortium est: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, si quis retentus, 25 concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali possit. quae necessario mortem maturant.

Sed ut his succurri nullo modo potest, sic a primo tamen die tenenda ratio cura- 30 tionis est. In qua quaedam observatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, necessaria est. Nam cibus inter principia, non nisi humidus dari debet: ubi ulcus purga-

l. 7. M. F. P. adjicietur. l. 10. M. F. P. aliisque. l. 15. M. F. P. vulnus.

purgatum est, ex media materia, olera & falsamenta semper aliena sunt. Potione opus est, non immodica. Nam, si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus aequo assumitur, subinde vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse, manifestius est, quam ut subinde dicendum sit.

10 Solet vero sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda est, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mixtus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo fanescente, dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante
20 sextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta
25 cervix est, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardius vesica purgatur. Ideoque diutius plagam patere necessarium est; & tum
30 demum,

l. 3. M. F. P. modica. l. 10. M. P. venire. l. 15. M. agendus est. l. 30. M. F. vulnus intendit.

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perducit.

Quod, si antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt; vulnus digitis vel averso specillo diducendum est; ut torquentibus exitus detur. Hisque effusis, cum diutius pura urina descendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda sunt, extendendique, ut supra docui, pedes, quam maxime juncti. 10

Quod si fistulae metus ex his causis, quas proposui, subesse videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus femina talique inter se deliganda sunt, donec, qualis suprà est, cicatrix sit. 15

CAP. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat 1

20

ET hoc quidem commune esse maribus & feminis potest. Proprie vero quaedam ad feminas pertinent: ut in primis, quod † earum naturalia nonnunquam, 25 inter se glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum 2 exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si 30 ex utero est, membrana ori vulvae opposita est: si ex ulcere, caro id replevit.

Opor-

1. 5. M. P. *adverso*. l. 7. M. F. P. *tum*. l. 8. M. F. P. *descendat*. l. 10. M. F. P. *vincti*. l. 16. F. *futura*.

1 Aeginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 26. Hipp. de Steril. XIII. 1. Idem de Natur. Mulieb. VI. Joan. Wierus Observ. L. 1. p. 935. 2 Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem literae ¹ x, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam
 5 membranam excidere. At, si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora † vel vulsella vel hamo apprehensam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamen-
 10 tum (λημίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere, & vulnus, sicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plum-
 15 beam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere; donec ad cicatricem plaga perveniat.

C A P. XXIX.

20

*Qua ratione partus emortuus
 ex utero excutiatur ²*

UBI concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest,
 25 adhibenda curatio est. Quae numerari inter difficillimas potest. nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis,
 30 tum in hac re quoque facile cognoscitur.

Oportet autem ante omnia ³ resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut
 femi-

l. 5. M. F. P. Ac. l. 13. M. F. P. ulcus & l. ead. M. F. P. ulcera. l. 20. M. F. P. qua curatione. l. 22. M. F. P. concipit.

¹ Chiasmus vocatur ab Aeginet. VI. 51, 65. & ab aliis. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 83.

² Aeginet. VI. 74. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.

³ Hippocr. I. de Morb. Mul. T. XCIV. 4.

feminibus ejus ipsius ilia comprimantur. quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiscit. Hac oc- 5
 casione usus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inferere, atque ibi continere, donec iterum os adaperiatur, rursusque alterum digitum demittere debebit, & per easdem occasiones alios, do- 10
 nec tota esse intus manus possit. Ad cuius rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praesertim intus nonnunquam etiam 15
 duae manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem accepisse, sed recenti re protinus adhiberi me- 20
 dicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi aegerrime potest; sequiturque saepe cum vomitu, & cum tremore, mortiferam nervorum distentio. Verum intus emor- 25
 tuo corpori manus injecta protinus habitum ejus sentit. nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet: fere tamen sic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo sit. 30

Medici vero propositum est, ut infantem manu dirigat vel in caput¹, vel etiam in pedes, si forte aliter compositus est. Ac, si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius

1. 5. M. F. P. paulum. l. ead. M. F. P. debiscere.
 l. 8. F. iterum id os. M. P. iterum ad nos. l. 12. M. F. P. facultatem. . 19. Alii cepisse. l. 31. M. F. P. cum, l. 32. Alii manus,

rectius reddit. nam manus in caput, pes in
pedes eum convertet. Tum, si caput prox-
imum est, † demitti debet uncus, undique lae-
vis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri,
5 vel ori, interdum etiam fronti recte injici-
tur: deinde attractus infantem educit. Ne-
que tamen quolibet is tempore extrahi de-
bet. nam, si compresso vulvae ore id tenta-
tum est, non emittente eo, infans abrum-
10 pitur, & unci acumen in ipsum os vulvae
delabitur, sequiturque nervorum disten-
tio, & ingens periculum mortis. Igitur,
compressa vulva, conquiescere; hiantem, le-
niter trahere oportet; & per has occasio-
15 nes paulatim eum educere. Trahere au-
tem dextra manus uncum; sinistra, in-
tus posita, infantem ipsum, simulque diri-
gere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans¹ humo-
20 re distendatur; exque eo profluat foedi
odoris sanies. Quod si tale est, indice di-
gito corpus illud forandum est, ut, effuso
humore extenuetur: tum id leniter per ip-
sas manus recipiendum est. nam uncus in-
25 jectus putri corpusculo facile elabitur. in
quo quid periculi sit, supra positum.

Sed in pedes quoque conversus infans
non difficulter extrahitur. namque his ap-
prehensus per ipsas manus commode educi-
30 tur.

Si vero transversus est, neque dirigi po-
tuit, uncus alae injiciendus, paulatimque
attrahendus est. Sub quo fere cervix repli-
catur, retroque caput ad reliquum corpus
spectat.

l. 23. M. F. P. facile hebeti corpusculo elevabitur. l.
28. M. F. P. quibus. l. 34. M. F. P. ac.

1 Aëtius Tetrab. IV, Serm. IV. c. 23.

spectat. Remedio est, cervix praecisa; ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit. qui, priori similis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum est, ut ante caput, deinde reliqua pars 5 auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique sine summo periculo non potest.

Si tamen id incidit, super ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a sinistro latere ejus debet assistere, & super imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque tum eadem ratione, quae 15 supra posita est, unco extrahi possit.

At, si pes alter juxta repertus est, alter retro cum corpore est, quicquid prolapsum est, paulatim abscindendum est. Et, si clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae sunt, conquistusque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui solidus non exit, concisus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est. Is eum supinis manibus sustinere, medicus deinde sinistra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum sequi usque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hisque ultimis apprehensis, venulas membranulasque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, & si quid intus

l. 3. M. F. P. interiorum. l. ead. M. F. P. partem. l. 10. M. P. intesto. l. 15. M. F. P. om. tum. l. 16. M. F. P. extrahitur. l. 18. M. F. P. protractum. l. 21. M. F. conquistusque. l. 31. F. isque.

intus praeterea concreti sanguinis remanet. Tum compressis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda est, modicum calorem, sine ullo perflatu, habente. Super
 5 imum ventrem ejus imponenda lana succida, in aceto & rosa tineta. Reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quae in nervosis locis sunt, adhibetur.

10

C A P. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis
 non vincuntur, manus auxilium de-
 siderant. Ergo, si qua fissâ in eo ve-
 15 tustate induruerunt, jamque callum ha-
 bent, commodissimum est, ducere alvum;
 tum spongiam calidam admovere, ut re-
 laxentur illa, & foras prodeant: ubi in con-
 spectu sunt, scalpello singula excidere, &
 20 ulcera renovare: deinde imponere lina-
 mentum molle, & super linteolum illitum
 melle; locumque eum molli lana implere,
 & ita vincire: altero die, deincepsque caete-
 ris, lenibus medicamentis uti; quae ad re-
 25 centia eadem vitia necessaria esse, alias pro-
 posui: utique per primos dies sorbitionibus
 eum sustinere, paulatim deinde cibis ad-
 cere aliquid, generis tamen ejus, quod eo-
 dem loco praeceptum est. Si quando autem
 30 ex inflammatione pus in his oritur, ubi
 primum id apparuit, incidendum est; ne
 anus ipse suppuret. Neque tamen ante pro-
 perandum est. nam, si crudum incisum est,
 in-

414.

399, 23.

L. 2. M. F. P. om. in. l. 4. M. F. praeflatu. l. 9. M. F. P. adhibeatur. l. 11. M. F. P. addunt & eorum curatione. l. 14. M. F. P. scissa. l. 20. Alii removere. l. 23. M. F. P. eum. l. 26. M. F. P. posui: & utique.

inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iisdemque medicamentis opus est.

2 De Condylomatibus. ¹

400, 14. At tubercula, quae *κονδυλώματα* appel-
403, 11. lantur, ubi induruerunt, hac ratione cu-
rantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum
vulsella tuberculum apprehensum, juxta
radices exciditur. Quod ubi factum est, ea- 10
dem sequuntur, quae supra post curationem
adhibenda esse proposui: tantummodo, si
quid increfcit, squama aeris coërcendum
est.

3. De Haemorrhoidibus. ²

401, 22. Ora etiam venarum, fundentia sangui-
nem, sic tolluntur. Ubi sanguini, qui effluit,
sanies adjicitur, alvus acerbis ducitur; quo
magis ora promoveantur. eoque fit, ut om-
nia vasa, quasi capitula conspicua sint. 20
Tum, si capitulum exiguum est, basimque te-
nuem habet, adstringendum lino paulum su-
pra est, quam ubi cum ano committitur, im-
ponendaque spongia ex aqua calida est, do-
nec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpel- 25
lo, supra nodum id exulcerandum est. Quod
nisi factum est, magni dolores subsequun-
tur: interdum etiam urinae difficultas. Si id
majus est, & basis latior, hamulo uno aut
altero excipiendum est, paululumque supra 30
basim incidendum: neque relinquendum
quicquam ex eo capitulo, neque quicquam
ex ano demendum est. quod consequitur
is, qui neque nimium, neque parum hamos
ducit.

l. 1. M. F. P. inflammationis. l. 5. M. F. P. De condylomatum curatione. l. 11. M. F. sequitur. l. 15. M. P. F. ignorant De haemorrhoidibus. l. 18. M. F. P. acerbis. l. 19. M. F. P. orae. l. ead. Alii, Ronscus omnes venae. l. 20. M. F. P. vela. l. 23. M. F. P. imponenda. l. 24. M. F. P. om. ex. l. 25. M. F. P. libeat. l. 30. M. F. P. paulumque.

¹ Aeginet. VI. 80. ² Aeginet. VI. 79.

ducit. Qua incisum est, acus debet immit-
 ti, infraque eam lino id capitulum alligari.
 Si duo triave sunt, intimum quodque pri-
 mum curandum est: si plura, non omnia si-
 5 mul; ne tempore eodem undique tenerae ci-
 catrices sint. Si sanguis profluit, excipiendus
 est spongia: deinde linamentum imponen-
 dum, ungenda femina, & inguina, & quic-
 quid juxta ulcus est, ceratumque superdan-
 10 dum, & farina hordeacea calida implendus
 is locus, & sic deligandus est. Postero die is
 desiderare in aqua calida debet, eodemque
 cataplasmate foveri. Ac bis die, & ante cu-
 rationem, & post eam, coxendices ac femi-
 15 na liquido cerato perungenda sunt; tepido-
 que is loco continendus. Interpositis quin-
 que aut sex diebus, oriculario specillo lina-
 menta educenda, &, si capitula simul non
 exciderunt, digito promovenda: tum le-
 20 nibus medicamentis, iisdemque, quae alibi
 posui, ulcera ad sanitatem perducenda. Fini-
 to vitio, quemadmodum agendum esset, jam
 alias superius exposui.

C A P. XXXI.

25

De Varicibus.

AB his ad crura proximus transitus
 est. In quibus orti varices non diffi-
 cili ratione tolluntur. Huc autem &
 earum venularum, quae in capite nocent;
 30 & eorum varicum, qui in ventre sunt, cu-
 rationem distuli: quoniam ubique eadem
 est. Igitur vena omnis, quae noxia est,
 aut adusta tabescit, aut manu exciditur.
 Si

l. 3. M. F. P. imum. l. 10. M. F. P. est. l. 11. M. P. locus est. l. 14. M. F. P. cervices. l. 18. M. F. P. om. & l. 25. M. F. P. De varicum curatione.

1 Aeginet. VI. 82.

Si recta ; Si quamvis transversa , tamen simplex ; si modica est , melius aduritur . Si curva est , & velut in orbes quosdam implicatur , pluresve inter se involvuntur , utilius excidere est.

5

Adurendi ratio haec est . Cutis superinciditur : tum , patefacta vena , tenui & retuso ferramento candente modice premitur ; vitaturque , ne plagae ipsius orae adurantur : quas reducere hamulis facile est . Id inter- 10 positis fere quaternis digitis per totum varicem fit : & tum superponitur medicamentum , quo adusta sanantur .

At exciditur hoc modo . Cute eadem ratione super venam incisa , hamulo orae 15 excipiuntur ; scalpelloque undique a corpore vena diducitur ; caveturque , ne inter haec ipsa laedatur ; eique retusus hamulus subjicitur ; interpositoque eodem fere spacio , quod supra positum est , in eadem vena 20 idem fit : quae , quo tendat , facile hamulo extento cognoscitur .

Ubi jam idem , quacunque varices sunt , factum est , uno loco adducta per hamulum vena praeciditur : deinde , qua proxi- 25 mus hamus est , attrahitur & evellitur ; ibique rursus abscinditur . Ac sic undique varicibus crure liberato , tum plagarum orae committuntur , & super emplastrum glutinans injicitur .

30

l. 1. M. F. P. recta est. l. 5. M. F. P. eximere. l. 12. M. F. P. superimponitur. l. 26. M. F. P. ibi. l. 27. absciditur.

C A P. XXXII.

De Digitis cohaerentibus, & curvatis.

5 **A**T, si digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem postea cohaeserunt, scalpello diducuntur: dein separatim uterque non pingui emplastro circumdatur: atque ita per se uterque sanescit.

10 Si vero fuit ulcus in digito, posteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit; primum malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod & in veteri cicatrice, & ubi nervi laesi sunt, evenire
15 consuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis sit. Si nervi est, attingi non debet: neque enim sanabile est. Si cutis, tota cicatrix excidenda est, quae fere callosa efficit, ut extendi digitus non possit.
20 Tum rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

C A P. XXXIII.

De Gangraena.

25 **G**ANGRAENAM inter ungues alasque, aut inguina nasci; & si quando medicamenta vincuntur, membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum est.

Sed id quoque cum periculo summo fit. 304, 23.
nam saepe in ipso opere, vel profusione sanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil interest, an
30 factis tutum praesidium sit, quod unicum est.

Igitur

l. 2. M. F. P. Curatio digitorum cohaerentium. l. 10. M. F. P. fit. l. 11. M. F. P. reddit. l. 19. M. F. P. digitum. l. ead. M. F. P. patiat. l. 23. M. F. P. De gangraenae curatione. l. 32. M. P. fitis.

Igitur inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os est sic, ut neque contra ipsum articulum id fiat, & potius ex sana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, & circa os subsecanda est, ut ea quoque parte aliquid ossis nudetur: dein id ferrula praecidendum est, quam proxime sanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons ossis, quam ferrula exasperavit, laevanda est, supraque inducenda cutis. quae sub ejusmodi curatione laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & supra id spongia ex aceto deliganda. Caetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, praeceptum est.

LIBER OCTAVUS.

20

CAP. I.

De positu & figura Ossium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quae ad ossa pertinet. Quae quo facilius accipi possit, prius positus figurasque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrinque laevis, & qua cerebri membranam contegit, & qua cute, capillum gignente, con-

I. 8. M. F. P. os. I. 18. M. F. P. om. non. I. 20. F. Cornelii Celsi de Medicina liber octavus. P. Artium Aurelii Cornelii Celsi liber octavus. I. 22. M. F. P. om. ossium.

1 Graeci πειγνύσας, Macrobi. Saturn. lib. 7. Omentum vocant.

tegatur. Eaque simplex, ab occipitio & temporibus; duplex usque in verticem a fronte, est. Ossaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter se connectuntur, molliora sunt. Interque ea venae discurrent, quas his alimentum subministrare, credibile est.

Raro autem calvaria solida, sine ¹ futuris est: locis tamen aestuosis facilius invenitur. & id caput firmissimum, atque a dolore
10 tutissimum est: ex caeteris, quo futurae pauciores sunt, eo capitis valetudo commodior est. neque enim certus earum numerus est, sicut nec locus quidem. Fere tamen duae, super aures, tempora a superiore capitis parte discernunt: tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a summo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo sub imo capillo definit,
20 modo frontem ipsam secans inter supercilia finitur. Ex his caeterae quidem futurae in unguem committuntur: hae vero, quae super aures transversae sunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora ossa
25 superioribus leniter insidunt. Craissimum vero in capite os post aurem est; qua capillus, ut verisimile est, ob idipsum non gignitur. Super hos quoque musculos, qui tempora contegunt, os medium, in exterioriorem partem inclinatum, positum est. At
30 facies futuram habet maximam. quae a tempore incipiens, per medios oculos, naresque transversa pervenit ad alterum tempus.

l. 3. F. M. exterioribus partibus. l. 12. etiam legit Pauw p. 6. l. 13. M. F. P. ne. l. 17. M. F. P. aures. l. 25. affidens legit Pauw p. 12. l. 26. M. P. quia. l. 28. M. F. P. sub iis. l. ead. M. F. P. musculis. l. 29. connectunt legit Pauw p. 12. l. ead. M. F. P. connectunt.

¹ Nonnunquam tamen observatur, uti variis exemplis probat Verrunianus ad Hippocr. de Vulneribus Capitis, pag. 45.

pus. A qua breves duae sub interioribus
angulis deorsum spectant. Et malae quo-
que in summa parte singulas transversas
futuras habent. A mediisque naribus, aut
superiorum dentium gingivis, per medium 5
palatum una procedit; aliaque transversa
idem palatum secat. Et suturae quidem in
plurimis hae sunt.

Foramina autem, intra caput, maxima
oculorum sunt; deinde narium; tum quae 10
in auribus habemus. Ex his, quae oculo-
rum sunt, recta simpliciaque ad cerebrum
tendunt. Narium duo foramina osse me-
dio discernuntur. siquidem haec primum
a superciliis, angulisque oculorum, osse in- 15
choantur ad tertiam fere partem: deinde
in cartilagine verſa, quo propius ori
descendunt, eo magis caruncula quoque
molluntur. Sed ea foramina, quae a sum-
mis ad intimas nares simplicia sunt, ibi 20
rursus in bina itinera dividuntur: aliaque
ex his, ad fauces pervia, spiritum & red-
dunt & accipiunt; alia ad cerebrum ten-
dunt. In ultima parte in multa & tenuia
foramina dissipantur, per quae sensus odo- 25
ris nobis datur. In aure quoque primo re-
ctum & simplex iter procedendo flexuo-
sum fit. Quod juxta cerebrum in multa
& tenuia foramina diducitur, per quae fa-
cultas audiendi est. Juxta ea duo parvuli 30
quasi sinus sunt; superque eos finitur os,
quod transversum a genis tendens, ab in-
ferioribus ossibus sustinetur. Jugale appel-
lari potest ab eadem similitudine, a qua id
Graeci

l. 17. M. P. cartilagine. l. ead. M. F. P. versae. l.
20. M. F. P. imas. l. 28. M. F. P. quod ipsum juxta.
l. 30. M. F. P. juxtaque ea.

Graeci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero est molle os, eoque una est. Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum est: a quo utrinque procedit ad tempora; sola-
 5 que ea movetur. Nam malae cum toto osse, quod superiores dentes excipit, immobiles sunt. † Verum ipsius maxillae partes extremae quasi bicornes sunt. Alter processus, intra latior, vertice ipso tenuatur,
 10 longiusque procedens sub osse jugali subit, & super id temporum musculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo sinu, qui juxta foramina auris est, cardinis modo fit; ibique huc & illuc se inclinans maxillae
 15 facultatem motus praestat.

Duriores osse dentes sunt: quorum pars maxillae, pars superiori ossi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia fecant, *τετταρῖ* a Graecis nominantur. Hi deinde
 20 quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere i maxillares quini sunt, praeterquam in iis, in quibus genuini, qui sero gigni solent, non increverunt. Ex his primores singulis radicibus, maxillares utique binis, quidam
 25 etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix brevior dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa est. Ex ea radice in pueris novus
 30 dens subit, qui multo saepius priorem expellit; interdum tamen supra infrave eum se ostendit.

Caput autem spina excipit. Ea constat ex vertebra quatuor & viginti. Septem in cer-

l. 6. M. F. P. exigit. Alii facilitatem. Male. Pauw p. 23. l. 19. M. F. temnici. l. 22. M. F. P. quaterni. l. 23. M. F. tres ultimi. P. ultimi. l. ead. jam genuini. Pauw. p. 26. l. 24. M. F. P. priores. l. 29. M. F. P. exque ea.

[†] Militares i. e. molares vocat Soranus Ephesius, Isag. C. 17.

cervice sunt, duodecim ad costas, reliquae
 quinque sunt proximae costis. Hae teretes
 brevesque, ab utroque latere, processus
 duos exigunt: mediae perforatae, qua spi-
 nae medulla cerebro commissa descendit. la- 5
 tera quoque inter duos processus tenuibus
 cavis pervia, per quae a membrana cerebri
 similes membranulae deducuntur. Omnes-
 que vertebrae (exceptis tribus summis) a
 superiore parte in ipsis processibus parum 10
 defidentes sinus habent: ab inferiore alios
 deorsum versus processus exigunt. Summa
 igitur protinus caput sustinet, per duos si-
 nus receptis exiguis ejus processibus. Quo
 fit, ut caput deorsum parvis tuberibus ex- 15
 asperetur. Secunda superioris parti inferiori
 inferitur. Quod ad circuitum pertinet,
 pars summa angustiore orbe finitur. itaque
 superior secundae circumdata in latera
 quoque caput moveri finit. Tertia eodem 20
 modo secundam excipit. Ex quo facilis
 cervici mobilitas est. Ac, ne sustinere qui-
 dem caput posset, nisi utrinque recti va-
 lentesque nervi collum continerent, quos
καρπῶτας Graeci appellant. siquidem ho- 25
 rum inter omnes flexus alter semper in-
 tentus ultra prolabi superiora non patitur.
 Jamque vertebra tertia tubercula, quae in-
 feriori inferantur, excipit. Caeterae pro-
 cessibus deorsum spectantibus in inferiori- 30
 res insinuantur, ac per sinus, quos utrin-
 que habent, superiores accipiunt, multis-
 que nervis & multa cartilagine continen-
 tur. Ac sic, uno flexu modico in primum
 dato,

l. 4. exserunt legit Pauw p. 32. l. 5. ea legit Pauw p. 32. l. ead. M. F. P. circa. l. 6. M. F. P. per. l. 7. M. F. P. perviae. l. 11. M. F. defidentis. l. 15. M. F. P. caput sursum deorsum. l. ead. M. F. P. versus. Pauw p. 64. legit versus. l. 16. M. F. P. superiori. Ita quoque Pauw p. 64. l. ead. M. F. P. inferiore. Pauw p. 64. legit inferioris. l. 17. M. P. om. inferitur. l. 19. M. F. P. summae. l. 29. M. F. P. exigit. l. 34. M. P. promptum.

dato, caeteris negociis homo & rectus infistit, & alioqui ad necessaria opera curvatur.

Infra cervicem vero summa costa contra humeros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt: haeque, primis partibus rotundae & leniter quasi capitulatae, vertebrarum tranversis processibus, ibi quoque paululum sinuatis, inhaerent: inde latefcunt, & in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rursus in interiora leniter flexae committuntur eum osse pectoris. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipsum quoque cartilagine molli-
tum, terminatur. Sub costis vero superioribus quinque (quas *νότοις* Graeci nominant) breves tenuioresque, atque ipsae quoque paulatim in cartilaginem versae, extremis abdominis partibus inhaerescunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, nisi cartilago est.

Rursus, a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri + scutula operta; *ωμοπλάτας* Graeci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paulatimque latefcunt ad spinam tendunt; & quo latiora quaque parte sunt, hoc hebetiora. Atque ipsa quoque, in imo cartilaginosa, posteriore parte velut innatant; quoniam, nisi in summo, nulli ossi inhaerescunt. Ibi vero validis musculis nervisque constricta sunt.

At a summa costa paulo interius, quam

l. 2. M. F. P. aliquid. l. 4. M. F. P. undecim. l. 8. M. F. P. paulum. l. ead. M. F. P. insinuatis. l. 9. M. F. P. patefcunt. l. 13. M. F. & l. 16. M. F. P. prioribus. l. 17. M. F. P. πόας. l. 24. M. F. P. scoptula. l. 29. M. ac.

quam ubi ea media est, os excrescit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato scapularum ossi fit, eo plenius latiusque est, paululum in interiora curvatum. quod protinus altera verticis parte 5 modice intumescens, sustinet jugulum. Id ipsum recurvum ac inter durissima ossa numerandum, altero capite in eo, quod posui, altero in exiguo sinu pectoralis ossis insidit, paululumque motu brachii movetur, & cum 10 lato osse scapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, sine medulla, cartilaginofus: medius teres, durus, medul- 15 losus: leniter cavus, in priorem & anteriorem; gibbus, in posteriorem & posteriorem partem. Prior autem pars est, quae a pectore est: posterior, quae ab scapulis: interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit. 20 quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. † Superius autem humeri caput rotundius quam caetera ossa, de quibus adhuc dixi, † verticillati scapularum ossi inseritur, ac majore parte extra id situm 25 nervis deligatur. At inferius duos processus habet: inter quos, quod medium est, magis etiam extremis partibus sinuatur.

Quae res sedem brachio praestat. quod constat ex ossibus duobus. Radius, quem 30 *κνημίδα* Graeci appellant, superior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit. quod ibi nervis & cartilagine continetur.

l. 4. M. F. P. & paulatim in exteriora. l. 5. M. F. P. propius. l. 7. M. F. P. id autem ipsum. l. ead. ac neque inter. l. 10. M. F. P. paulum. l. 12. M. F. P. cartilagini. l. 16. M. F. P. & in priorem & in posteriorem. l. 17. M. F. om. in posteriorem &. l. 24. M. F. P. verticillatis. l. ead. M. F. P. ossibus. l. 25. M. F. P. extranfitu. l. 34. M. F. P. atque.

tinetur. Cubitus inferior longiorque, &
 primo plenior, in summo capite duobus
 quasi verticibus extantibus in sinum hu-
 meri, quem inter duos processus ejus esse
 5 proposui, se inserit. †.Primo vero duo, radii
 & brachii, ossa juncta paulatim dirimuntur,
 rursusque ad manum coeunt, modo crassi-
 tudinis mutato. Siquidem ibi radius ple-
 nior, cubitus admodum tenuis est. Dein ra-
 10 dius, in caput cartilagosum confurgens,
 in cervicem ejus insinuatur. Cubitus ro-
 tundus in extremo, parte altera paululum
 procedit. Ac, ne saepius dicendum sit, illud
 ignorari non oportet, plurima ossa in carti-
 15 laginem desinere, nullum articulum non
 sic finiri. Neque enim aut moveri posset,
 nisi laevi inniteretur; aut cum carne nervis-
 que conjungi, nisi ea media quaedam materia
 committeret.
 20 In manu vero prima palmae pars ex mul-
 tis minutisque ossibus constat, quorum nu-
 merus incertus est. Sed oblonga omnia, &
 triangula, structura quadam inter se con-
 nectuntur, cum invicem superior alterius
 25 planities sit: eoque fit ex his unius ossis
 paululum in interiora concavi species. Ve-
 rum ex manu duo exigui processus in sinum
 radii conjiciuntur. Tum ex altera parte
 quinque ossa recta, ad digitos tendentia,
 30 palmam explent. A quibus ipsi digiti oriun-
 tur: qui ex ossibus ternis constant. omnium-
 que eadem ratio est. Interius os in vertice
 sinuatur, recipitque exterioris exiguum
 tuberculum, nervique ea continent. A qui-
 bus

l. 5. M. F. P. duobus. l. ead. M. F. P. radiis. l. 6.
M. F. P. om. &. l. 11. M. F. P. verticem. l. 12. M.
F. paulum. l. 25. M. F. P. alterius angulus: planities.
l. 16. M. F. P. paulum. l. 27. M. P. sinu. l. 32. M.
F. P. verticem.

bus orti unguis indurescunt. Ideoque non ossi, sed carni magis radicibus suis inhaerent. At superiores quidem partes sic ordinatae sunt.

Ima vero spina in coxarum osse desinit; quod transversum longeque valentissimum, 5 vulvam, vesicam, rectum intestinum tuetur. Idque ab exteriori parte gibbum; ad spinam, resupinatum; a lateribus, id est, in ipsis coxis, sinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, super in- 10 testina sub pube transversum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum sunt; 15 cum illa ex caeteris rotundissima sint. Infra vero duos processus a priore & a posteriore parte habent. Dein dura, & medullosa, & ab exteriori parte gibba, rursus ab inferioribus quoque capitibus intumescunt: su- 20 periora in sinus coxae, sicut humeri in ea ossa, quae scapularum sunt, conjiciuntur; tum infra introrsus leviter tendunt, quo aequalius superiora membra sustineant. Atque in eo inferiora quoque capita media 25 sinuantur, quo facilius excipi a cruribus possint. Quae commissura osse parvo, molli, cartilaginosa tegitur. patellam vocant. Haec super innatans, nec ulli ossi inhaerens, sed carne & nervis deligata, pauloque magis ad 30 femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

• Ipsum autem crus est ex ossibus duobus.

Ete-

l. 3. M. F. P. Ac. l. 1. M. F. P. desinit. l. 14. M. F. P. format. l. 19. M. F. gibba habent. l. 23. M. F. P. leviter. l. ead. M. F. leviter intendunt. l. 31. M. om. os tendens.

Etenim per omnia femur humero, crus vero
brachio simile est: adeo ut habitus quoque
& decor alterius ex altero cognoscatur.
quod ab ossibus incipiens, etiam in carne
5 respondet. Verum alterum os ab exteriori
parte furae positum est: quod ipsum quoque
fura recte nominatur. Id brevius, supraque
tenuius, ad ipsos talos intumescit. Alterum
a priore parte positum, cui tibiae nomen
10 est, longius & in superiore parte plenius,
solum cum femoris inferiore capite com-
mittitur; sicut cum humero cubitus. Atque
ea quoque ossa, infra supraque conjuncta,
media, ut in brachio dehiscunt.

15 Excipitur autem crus infra osse ex trans-
verso talorum; idque ipsum super os calcis
situm est. quod quadam parte sinuatur, qua-
dam excessus habet, & procedentia ex talo
recipit, ut in sinum ejus inseritur. Idque
20 sine medulla durum, magisque in postero-
rem partem projectum, teretem ibi figu-
ram repraesentat. Caetera ossa pedis ad eo-
rum, quae in manu sunt, similitudinem in-
structa sunt. Plantae palmis, digiti digitis,
25 ungues unguibus respondent.

C A P. II.

*Ossa vitiata & corrupta quibus signis
cognoscantur, & qua ratione
curentur.*

30 **O**MNE autem os, ubi injuria accessit,
aut vitiatur, aut finditur, aut fran-
gitur, aut foratur, aut colliditur, aut
de loco movetur. Id, quod vitiatum est,
pri-

*l. 6. M. F. P. supra. l. 7. M. F. P. supra. l. 19.
M. F. P. & l. 24. M. F. palmae. l. 33. M. F. P.
om. de.*

primo fere pingue fit, deinde vel nigrum,
 vel cariosum. quae, supernatis gravibus ul-
 ceribus aut fistulis, hisque vel longa vetu-
 state, vel etiam cancro occupatis, eveniunt.
 Oportet autem ante omnia os nudare, ul- 5
 cere exciso, & si latius est ejus vitium, quam
 ulcus fuit, carnem subsecare, donec undi-
 que os integrum patefiat: tum id, quod pin-
 gue est, semel iterumve satis est admoto
 ferramento adurere, ut ex eo squama sece- 10
 dat; aut radere, donec jam aliquid cruoris
 ostendatur, quae integri ossis nota est. nam
 necesse est aridum fit id, quod vitiatum est.
 Idem in cartilagine quoque laesa faciendum
 est. siquidem ea quoque scalpello radenda 15
 est, donec integrum id sit, quod relinqui-
 tur. Deinde, siue os siue cartilago rasa est,
 nitro bene trito respergendum est. Neque
 alia facienda sunt, ubi caries, nigritiesve
 in summo osse est. siquidem id vel paulo diu- 20
 tius eodem ferramento adurendum, vel ra-
 dendum est. qui radit haec, audacter im-
 primere ferramentum debet, ut & agat ali-
 quid, & maturius desinat. Finis est, cum
 vel ad album os, vel ad solidum ventum 25
 est. Albo finiri ex nigritie vitium, solidi-
 tate quadam ex carie, manifestum est. Ac-
 cedere etiam cruoris aliquid integro, supra
 dictum est. Si quando autem altius descen-
 derit utrumlibet, dubium est. 30

In carie quidem expedita cognitio est,
 si specillum tenue in foramina demittitur;
 quod magis minusve intrando, vel in sum-
 mo cariem esse, vel altius descendisse, testatur,
 Colligi

*l. 8. M. F. P. pateat. l. 10. M. F. P. statu. l. 11.
 M. F. P. aut eradere. l. 12. M. P. integrioris. l. 16.
 M. F. P. relinquatur. l. 32. M. F. P. om. si. l. ead.
 M. F. P. foramen.*

Colligi idem potest etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen adaeta terebra fit. nam finis vitii est, ubi
5 scobis nigra esse desit. Igitur, si caries alte descendit, per terebram urgenda crebris foraminibus est, quae altitudine vitium aequent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta sunt, donec ficcum
10 os ex toto fiat. simul enim & post haec solvetur ab inferiore osse, quodcumque vitiatum est; & is sinus carne replebitur; & humor aut nullus postea feretur, aut mediocris.

15 Sin autem nigrities est, aut si caries ad alteram quoque partem ossis transit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem ossis penetrante, fieri potest. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum
20 est. Si inferior pars integra est, eatenus, quod corruptum est, excidi debet. Item siue capitis, siue pectoris os, siue costa cariota est, inutilis ustio, sed excidendi necessitas est. Neque audiendi sunt, qui osse
25 nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant. ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri potest, eodem momento & cutis incidenda est, & os detegendum, & omni vitio libe-
30 randum est. Longeque perniciosissimum est, quod in osse pectoris est: quia vix, etiamsi recte cessit curatio, veram sanitatem reddit.

CAP.

l. 1. M. F. P. nigrities colligi quidem. l. 9. M. F. P. donec inde ficcum. l. 10. M. F. P. post haec & resolvetur. l. 17. M. F. P. excidi. Atque idem. l. 23. M. F. P. vitio est &.

CAP. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum est, quod laesum est, ¹ modio- 5
lo, quem *χαλκινκτον* Graeci vocant: si spatiosius, terebris. Utriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, est, imis oris ferratum: per quod medium clavus, ipse quoque interiore orbe cinctus 10
demittitur. Terebrarum autem duo genera sunt: alterum simile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo 15
minus quam aequaliter sursum procedit.

Si vitium in angusto est, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. At, si caries subest, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo 20
scalpri sinus exiguus sit, qui clavum recipiat, ut, eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit: deinde his habena quasi terebra, convertitur. Estque quidam premendi 25
modus, ut & foretur, & circumagatur: quia, si leviter imprimitur, parum proficit; si graviter, non movetur. Neque alienum est, instillare paululum rosae, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur. quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferra- 30
menti hebetat. At, ubi jam iter modiolo impressum est, medius clavus educitur, & ille
per

l. 6. M. spatiosus. P. spatiosum. l. 9. M. F. P. ferratum. l. 10. M. F. P. &. l. 22. M. P. fit. l. 24. quid in premendi modo, Pauw, p. 85. l. 28. M. F. P. paulum. l. 31. M. F. inter. l. 32. M. F. P. pressum.

¹ Vide Francisc. Verrunian. Comment. in Hippocr. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 2.

per se agitur. deinde, cum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus remove-
tur.

At, si latius vitium est, quam ut illo com-
5prehendatur, terebra res agenda est. Ea fo-
ramen fit in ipso fine vitiosi ossis atque in-
tegrum: deinde alterum non ita longe, ter-
tiumque, donec tactus is locus, qui exci-
dendus est, his cavis cinctus sit. atque ibi
10 quoque, quatenus terebra agenda sit, sco-
bis significat. Tum excisforius scalper ab al-
tero foramine ad alterum malleolo adactus
id, quod inter utrumque medium est, ex-
cidit; ac sic ambitus similis ei fit, qui in an-
15 gustiorem orbem modiololo imprimitur. U-
tro modo vero id circumductum est, idem
excisforius scalper, & in osse corrupto pla-
nus, summam quamque testam laevet, do-
nec integrum os relinquatur

20 Vix unquam nigrities integrum, caries
per totum os perrumpit, maximeque ubi
vitiata calvaria est. Id quoque vitii specillo
significatur, quod depressum in id fora-
men, quod infra solidam sedem habet, &
25 renitens aliquid invenit, & madens exit. Si
pervium invenit, altius descendens inter os
& membranam, nihil oppositum invenit,
educiturque ficcum: non quo non subsit
aliqua vitiosa sanies; sed quoniam ibi, ut
30 in latiore sede, diffusa sit.

Sive autem nigrities, quam terebra dete-
xit, sive caries, quam specillum ostendit, os
transit, modioli quidem usus fere superva-
cuus est; quia latius pateat necesse est, quod
tam

l. 4. leg. Ac sic, Pauw, p. 87. l. 8. M. P. totus.
l. 11. M. F. P. tunc. l. 18. M. F. laesit. P. laedit.
Al. laevigat, leviget, Pauw, p. 87. l. 22. M. F. P.
signi. l. 23. M. F. P. qui. l. ead. M. F. P. depressus.
l. 25. M. F. P. & ob id renitens. l. 28. M. F. P. sig-
cus.

tam alte processit. Terebra vero ea, quam secundo loco posui, utendum; eaque, ne nimis incalescat, subinde in aquam frigidam demittenda est. Sed tum majore cura agendum est; cum jam aut simplex os dimidium 5 perforatum est; aut in duplici superius. illud spatium ipsum; hoc sanguis significat. Ergo tum lentius ducenda habena, suspendendaque magis sinistra manus est, & saepius attollenda, & foraminis altitudo con- 10 sideranda, ut, quodocunque os perumpitur, ¹ sentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana laedatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis ² oriuntur. 15

Factis foraminibus, eodem modo media septa, sed multo circumspectius, excidenda sunt; ne forte angulus scalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranae custos immittatur. *μηνιγγοφύλακας* 20 *λακκα* Graeci vocant. lamina autem aenea est, firma, paululum resima, ab exteriori parte laevis. Quae demissa sic, ut exterior pars ejus cerebro propior sit, subinde ei subjicitur, quod scalpro discutiendum est: ac, si 25 excipit ejus angulum, ultra transire non patitur: eoque & audacius, & tutius, scalprum malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undique os, eadem lamina levetur, tollique sine ulla noxa cerebri possit. 30 Ubi totum os ejectum est, circumradendae laevandaeque sunt orae, & si quid scobis membranae infedit, colligendum. Ubi, superiori parte sublata, inferior relicta est, non

I. 1. M. F. P. jam. I. 17. M. F. P. saepe. I. 20. M. F. μηνιγγοφύλακας. I. 21. M. P. om. autem. I. 22. M. F. P. paulum. I. 23. M. F. P. est. I. 30. M. P. potest. I. 32. M. F. P. quis.

¹ *Periclitemur*, hoc est, probemus, Vertunian. p. 92. ² *Aph. VI. 18.*

non orae tantum, sed os quoque totum laevandum est, ut sine noxa postea cutis increfcat, quae aspero offi innascens protinus non sanitatem, sed novos dolores movet.

5 Patefacto cerebro, qua ratione agendum sit, dicam, cum ad fracta ossa pervenero. Si basis aliqua servata est, superimponenda sunt medicamenta non pingua, quae recentibus vulneribus accommodantur; fu-
10 praeque imponenda lana succida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus processit, ab ipso osse caro increfcit, eaque factum manus finum complet. Si quod etiam os adustum est, a parte sana recedit; subitque inter in-
15 tegram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abscessit, expellat. eaque ferre, quia testa tenuis & angusta est, *λεπίς*, id est, est, squama, a Graecis nominatur.

Potest etiam evenire, ut ex ictu neque fin-
20 datur os, neque perfringatur; sed summum tantum collidatur, exaspereturque. Quod ubi incidit, radi & laevari satis est. Haec quamvis maxime fiunt in capite, tamen caeteris quoque ossibus communia sunt; ut
25 ubicunque idem incidet, eodem remedio sit utendum. At, cum ea fracta, fissa, forata, collisa sunt, quasdam proprias in singulis generibus, quasdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto,

CAP.

*l. 1. M. F. P. ora. l. 3. M. F. offe. l. 6. F. vene-
re. l. 12. M. F. P. ore. l. 18. M. F. P. squama, id est,
λεπίς. l. 21. M. F. P. tamen. l. 27. M. F. P. sint.*

CAP. IV.

De Calvaria fracta. ¹

IGITUR, ubi calvaria percussa, protinus
 requirendum est, ² num bilem is homo
 vomuerit; num ³ oculi ejus obcaecati sint; ⁵
 num obmutuerit; num per nares auresve san-
 guis ei effluerit; num conciderit; num sine
 sensu quasi dormiens jacuerit. Haec enim non
 nisi osse fracto eveniunt. Atque, ubi incide-
 runt, scire licet, necessariam, sed difficilem ¹⁰
 curationem esse. Si vero etiam torpor ⁴ acces-
 sit; si mens non constat, si nervorum vel re-
 solutio vel distentio secuta est; verisimile est,
 etiam cerebri membranam esse violatam: eo-
 que in angusto magis spes est. At, si nihil ¹⁵
 horum secutum est, & jam potest dubitari,
 an os fractum sit; & protinus considerandum
 est, lapide, an ligno, an ferro, an alio te-
 lo percussum sit, & hoc ipso laevi an aspero,
 mediocri an vastiore, vehementer an leviter. ²⁰
 quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei
 restitisse credibile est. Sed nihil tamen melius
 est, quam certiore id nota explorare. Ergo,
 qua plaga est, demitti specillum oportet, ne-
 que nimis tenue, neque acutum; ne, cum in ²⁵
 quosdam naturales sinus inciderit, opinionem
 fracti ossis frustra faciat: neque nimis plenum;
 ne parvulae rimulae fallant. Ubi specillum ad
 os venit, si nihil nisi laeve & lubricum occur-
 rit, integrum id videri potest: si quid asperi ³⁰
 est, utique qua futurae non sint, fractum os
 esse testatur. A fu-

l. 2. M. F. P. De calvariae fractae curatione. l. 3. omnes edit. peritisa. l. 3. M. F. P. ea. l. 5. F. vomerit. l. 16. M. F. P. om. & jam. l. 19. M. F. leni. l. 20. F. M. leniter. l. 30. M. P. om. si. l. cad. M. F. P. leni.

¹ Aeginet. VI. 90. ² Plura, quae Recentiores adjiciunt, signa enumerat Vertunianus in Comm. ad Hipp. Lib. de Cap. vulnerib. p. 68, 69. ³ Male, potius, si oculi obtenebrarint, ex Hippocrate. Vertunian. ibid. p. 68. ⁴ Graecis *καρπ*. Idem pag. 71.

A futuris se deceptum esse, ¹ Hippocrates memoriae tradidit, more scilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam [†] levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio, multaue nihilominus habituro, convenit etiam simplex veri erroris confessio; praecipueque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Sed haec quidem, alioquin memoria magni professoris, uti interponeremus, effecit.

Potest autem futura eo nomine fallere, quia aequae aspera est; ut aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco, quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet: sed os deoperire tutissimum est. Nam neque utique certa sedes, ut supra posui, futurarum est: & potest idem & naturaliter commissum & ictu fissum esse, juxta-ve aliquid fissum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At, si ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id deradendum, nigritiem enim continet si quid fissum est.

² Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, si graviter aliquis percussus est, si mala indicia subsecuta sunt, neque ea parte, qua cutis discissa est, rima reperitur; non incommodum

1. 2. M. F. P. prodidit. l. 11. F. aliqui. l. 15. F. quae. M. quaeque. l. 18. M. F. P. aperire. l. 23. M. F. P. aliquid. l. ead. M. F. P. fuerit. l. 26. M. P. detrahendum. l. 27. P. fissum. l. 33. M. F. P. discussa.

¹ Quintil. Institut. Orator. III. 6. ad quem locum plura dabimus exempla. ² Hic quintus fracturarum cranii modus ἀπὸ κρανίου dictus describitur, de quo vide Vertunian. in Comment. in Hippocr. de Cap. vulner. pag. 63. & seq.

dum est, parte altera considerare, num quis locus mollior sit, & tumeat; eumque aperire: siquidem ibi fissum os reperietur. Nec tamen magno negotio cutis sanescit, etiamsi frustra secta est. Os 1 fractum nisi succursum 5 est, gravibus 2 inflammationibus afficit, difficiliusque postea tractatur.

Raro, sed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rup- 10 ta aliquid sanguinis mittat; isque ibi concretus magnos dolores moveat, & oculos quibusdam obcaecet. Sed fere contra id dolor est, &, eo loco cute incisa, pallidum os reperitur, ideoque id quoque os excidendum 15 est. Quacumque autem de causa curatio haec necessaria est, si nondum satis cutis patefacta est, latius aperienda est, donec, quicquid laesum est, in conspectu sit. In quo ipso videndum est, ne quid ex ipsa membranula, 20 quae sub cute calvariam cingit, super os relinquantur: siquidem haec scalpro terebrisve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius est ex toto ab osse deduci. Plagam, si ex vulne- 25 re est, talem necesse est habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda est, ea fere commodissima est, quae duabus transversis
489. lineis literae x figuram accipit, ut deinde a singulis procedentibus angulis cutis subsece- 30 tur.

Inter quae, si sanguis fertur, spongia subinde

l. 4. M. F. P. in frustra defecta. Ita quoque legendum censet Scaliger apud Vertunian. in Comment. in Hipp. de Cap. Vulner. p. 63. *l. 12. lege oculosque pus obcaecet.* Scaliger apud Vertunian. p. 64. *l. 14. M. F. P. om. & l. cad. M. F. P. quibus. l. 30. edit. lingulis, aliae, ligulis. l. cad. M. F. P. subsequatur.* Ita etiam Scaliger apud Vertunian. p. 90.

1 Aph. VII. 14, 24. 2 Aeginet. VI. 90.

inde in aceto tincta cohibendus est, occupandusque objectis linamentis, & caput altius excitandum. Neque id vitium ullum metum, nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert: sed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est, ante emplastra experiri, quae calvariae causa componuntur. eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per se super fissum fractumve os imponere: deinde super id, aliquanto latius quam vulnus est, eodem medicamento illitum linteolum, & praeterea succidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie resolvere; similiterque curare usque ad diem quintum. A sexto die etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere: caeteraque eadem facere. Quod si caruncula increfcere coeperit, & febricula aut soluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, fatisque somni accedat, in eodem medicamento erit perseverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplastrum, adjecto cerato ex rosa facto; quo facilius carnem producat. nam per se reprimendi vim habet. Hac ratione saepe rimae callo quodam implentur; estque ea offis velut cicatrix. & latius fracta ossa, si qua inter se non cohaerebunt, eodem callo glutinantur. estque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciso osse increfcit. Si vero sub prima curatione febris intenditur, brevesque somni, & iidem per som-

l. 10. M. P. aliquid. l. 19. M. F. P. cetera ex. l. 21. M. F. P. erit. l. ead. F. lenior. l. 22. M. F. P. accedet. l. 30. M. F. P. cohaerebant. l. 31. M. P. om. id.

¹ Ita Seneca, *excitare aedificium*. Flor. L. 1. *excitare urbem*.

somnia tumultuosi sunt, ulcus madet, neque ¹ alitur, & in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores sunt, cibique super haec fastidium increfcit; tum demum ad manum scalprumque veniendum est.

Duo vero sub ictu calvariae ² pericula sunt; ne vel findatur vel medium deficiat. Si fissum est, possunt orae esse compressae; vel quia altera super alteram excessit; vel etiam, quia vehementer rursus se commiserunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem descendat, exitum vero non habeat; ac sic eam irriter, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os defecit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibusdam velut aculeis pungentibus. His ita succurrendum est, ut tamen quam minimum ex osse dematur. Ergo, si ora alteri insedit, satis est id, quod eminet, plano scalpro excidere. Quo sublato, si rima hiat aliquantum, curationi satis est. At, si orae inter se comprimuntur, a latere ejus, interposito digiti spatio, terebra foramen faciendum est: ab eoque scalper duabus lineis ad rimam agendus, ad similitudinem literae Δ ; sic, ut vertex ejus a foramine, basis ad rimam sit.

Quod si rima longius patet, ab altero foramine rursus similis sinus fieri debebit: & ita nihil latere sub eo osse confractum potest, abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne si fractum quidem os defecit, totum excidi necesse est: sed, si totum

l. 13. M. F. P. si. l. 15. M. F. P. om. at. l. 22. M. F. P. jam. l. ead. M. F. P. quantum. l. 27. M. F. P. C. l. 28. M. F. P. it. l. 31. M. F. P. latens in. l. ead. M. F. P. concavum. l. 32. M. F. P. est. l. ead. alii latentibus.

¹ i. e. coalescit. Scaligerana prima, pag. 7. ² H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 2.

tum perfractum est, & ab alio ex toto recessit, siue circumpositae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter se habet, scalp pro dividendum est. Deinde in eo, 5 quod desedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina facienda sunt, si in angusto noxa est, duo, si latius patet, tria; septaque eorum excidenda: & tum scalper utrinque ad rimam agendus sic, ut lunatum sinum 10 faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum spectent. Deinde, si qua labant, & ex facili removeri possunt, forcipe ad id facto colligenda sunt, maximeque ea, quae acuta membranam infestant. Si id ex facili fieri non potest, sub- 15 jicienda lamina est, quam custodem ejus membranae esse, proposui: & super eam, quicquid spinosum est, & intus eminet, excidendum est. eadem lamina, quicquid 20 deorsum insedit, attollendum. Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta ossa tamen inhaerent, solidentur: qua parte abrupta sunt, sine ullo tormento sub medicamenti tempore excidant, spaciumque inter haec satis illis magnum ad extrahendam saniem relinquatur, plusque in osse propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciso.

His factis, ea membrana acri aceto respergenda est; ut, siue aliquid sanguinis ex ea profluit, cohibeatur, siue intus concretus cruor remanet, discutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui supra positus est, molitum, ipsi membranae im- 30 ponen-

l. 6. M. F. P. addenda. l. 12. M. F. P. labent. Alii laedunt. l. 13. M. F. P. forcice. l. ead. M. F. P. facta. l. 23. M. P. medicamenti. l. 25. M. P. illi.

ponendum est : caeteraque eodem modo
facienda sunt, quae ad linteolum illitum,
& lanam succidam pertinent: collocandusque
is loco intepido : & curandum quotidie vul-
nus; bis etiam, aestate.

5

Quod si membrana per inflammationem
intumuerit, infundenda erit rosa tepida. Si
usque eo tumebit, ut super ossa quoque
emineat, coërcebit eam bene trita lenticu-
la, vel folia vitis contrita, & cum recenti 10
vel butyro, vel adipe anserino mixta: cer-
vixque molliri debebit liquido cerato, ex
irino facto. At, si parum pura membrana
videbitur, par modus ejus emplastri &
mellis miscendus erit; idque superinfun- 15
dendum; ejusque continendi causa unum
aut alterum linamentum injiciendum, &
super linteolo, cui emplastrum illitum sit,
contegendum. Ubi satis pura membrana est,
eadem ratione adjiciendum emplastro ceratum, 20
ut carnem producat.

Quod ad abstinentiam vero, & primos
ulterioresque cibos potionesque pertinet,
eadem, quae in vulneribus praecepi, servan-
da sunt: eo magis, quo periculosius haec 25
pars afficitur. Quinetiam, cum jam non
solum sustineri, sed ali cibus quoque oport-
tebit, tamen erunt vitanda, quaecunque
mandenda sunt: item fumus, & quicquid
excitat sternutamentum. Spem vero cer- 30
tam faciunt, membrana mobilis ac sui co-
loris, caro increscens rubicunda, facilis
motus maxillae atque cervicis. Mala signa
sunt, membrana immobilis, nigra, vel livi-
da,

*l. 12. Alii illiniri. l. 19. M. F. P. plus. l. 27. F.
iis. M. P. bis. l. ead. M. F. P. & Pantin, edit. adap-
tunt, l. 31. Alii mollis.*

da, vel aliter coloris corrupti, dementia,
acris vomitus, nervorum vel resolutio vel
distentio, caro livida, maxillarum rigor,
atque cervicis. Caetera, quae ad somnum,
5 cibi desiderium, febrem, puris colorem
attinent, eadem, quae in caeteris vulneribus,
vel salutaria, vel mortifera sunt.

Ubi bene res cedit, incipit ab ipsa mem-
brana; vel, si os eo loco duplex est, inde
10 quoque caro increfcens id, quod inter ossa
vacuum est, replet: nonnunquam etiam
super calvariam excrescit. Quod si incidit,
inspergenda squama aeris est, ut id repri-
mat & cohibeat, eaque carni superdanda,
15 quae ad cicatricem perducant. Omnibus-
que ea locis commode inducitur, excepta
frontis ea parte, quae paululum super id est,
quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri
potest, ut non per omnem aetatem sit exul-
20 ceratio: quae linteolo, medicamentum ha-
bente, contegenda erit. Illa utique, capite
fracto, servanda sunt, ut, donec jam valida
cicatrix erit, vitentur sol, ventus, frequens
balneum, major vini modus.

25

C A P. V.

De Naso fracto.

IN naribus vero, & os, & cartilago frangi
solet, & quidem modo adversa, modo a la-
tere est: si adversa fracta sunt, alterumve ex
30 his, nares desidunt, difficulter spiritus tra-
hitur. Si a latere os fractum est, is locus ca-
vus est; si cartilago, in alteram partem na-
res declinantur.

† Quic-

*l. 4. M. F. P. caeteraque. l. 10. M. F. P. increfcere. ea-
que. l. 14. M. F. P. ea. l. cad. M. F. P. cohibeatque.
l. cad. M. F. P. om. eaque. l. cad. M. F. P. superdando.
l. 17. M. F. P. paulum. l. 19. M. F. P. & ed. Pantin. om.
non. l. cad. M. F. P. fit. l. 23. M. F. P. erit solvenda.
l. cad. M. F. P. om. sol, ventus. l. 26. M. F. P. De
varium fractarum curatione.*

1 Aegin. VI. 91. Hippocr. de Artic. T. XXX. XXXI.
Vectar. T. V. Petr. de Marchettis Observat. Medico
Chirurg. Observ. 26, 27, exempla refer.

† Quicquid e cartilagine concedit, exci-
 tandum leniter est, aut subjecto specillo,
 aut duobus digitis utrinque compressis:
 deinde in longitudinem implicata lina-
 menta, & molli pellicula cincta circumfu- 5
 taque, intus injicienda sunt; aut eodem
 modo compositum aliquid ex arido peni-
 cillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili
 glutine illita, & molli pellicula circumdata,
 quae desidere cartilaginem non sinunt. Sed, 10
 si adversa ea fracta est, aequaliter utraque
 naris implenda est. Si a latere, id, quod in-
 feritur, crassius esse debet ab ea parte, in
 quam nasus jacet, ab altera tenuius. Ex-
 525, 18. trinsecus autem circumdanda habena est 15
 mollis, medio illita mixtis inter se similia &
 thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda,
 & fronti duobus capitibus agglutinanda
 est. id enim corpori quasi gluten inhaeref-
 cit, &, cum induruit, nares commode con- 20
 tinet. † Sin, quod intus inditum est, laedit;
 sicut maxime fit, ubi interior cartilago
 perfracta est, exercitatae nares eadem tan-
 tummodo habena continendae sunt: dein-
 de, post quatuordecim dies idipsum demen- 25
 dum est. Resolvitur autem aqua calida; ea-
 que tumens locus quotidie fovendus est.

Sin os fractum est, id quoque digitis in
 suam sedem reponendum est: atque ubi
 adversum id ictum est, utraque naris im- 30
 plenda est: ubi a latere, ea, in quam os im-
 pulsus est: imponendumque ceratum, &
 paulo vehementius deligandum est; quia
 callus eo loco non ad fanitatem tantum-
 modo,

l. 1. M. F. P. in. l. ead. cartilaginem incidit. l. 6. M. F. P. adjicienda. l. 10. M. F. P. sinat. l. 12. M. F. P. crassius. l. 16. M. F. P. media. l. 23. M. F. P. exercitatae. l. 27. tum is.

- modo, sed etiam ad tumorem increfcit. a
 tertio die fovendum id aqua calida eft,
 tantoque magis, quanto propius effe fani-
 tati debet. Quod fi plura erunt fragmenta,
 5 nihilominus intrinfecus fingula in fuas fe-
 des digitis erunt compellenda; imponen-
 daque extrinfecus eadem habena, & super
 eam ceratum; neque ultra fascia adhiben-
 da eft.
- 10 At, fi quod fragmentum undique resolu-
 tum cum caeteris non glutinabitur, intel-
 ligetur quidem ex humore, qui multus ex
 vulnere feretur; vulfella vero extrahetur:
 finitifque inflammationibus, imponetur ali-
 15 quod medicamentum ex iis, quae leniter
 reprimunt. Pejus eft, ubi aut offi aut car-
 tilagini fractae cutis quoque vulnus ac-
 ceflit. id admodum raro fit. Si incidit, illa
 quidem nihilominus eadem ratione in fuas
 20 fedes excitanda funt: cuti vero superimpo-
 nendum emplaſtrum aliquod ex his, quae
 recentibus vulneribus accommodata funt:
 fed inſuper nullo vinculo deligandum eft.

C A P. VI.

25 De Auribus fractis. ¹

- I N aure quoque interdum rumpitur car-
 tilago. Quod fi incidit, antequam pus
 oriatur, imponendum glutinans medi-
 camentum eft. faepe enim ſuppurationem
 30 prohibet, & aurem confirmat. Illud & in
 hac & in naribus ignorari non oportet; non
 quidem cartilaginem ipſam glutinari, cir-
 ca tamen carnem increſcere, ſolidarique
 eum

*l. 5. M. F. P. extrinfecus. l. 25. M. F. P. De au-
 rium fractarum curatione.*

¹ Aegin. III. 23. Hippocr. de Articul. T. XXXV.
 Vectar. VI.

eum locum. Itaque, si cum cute cartilago rupta est, cutis utrinque fuitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero si jam pus natum est, aperienda altera parte cutis, & ipsa cartilago contra lunata plaga excidenda est: deinde utendum est medicamento leniter sanguinem supprimente, quale lycium est aqua dilutum, donec sanguis fluere desinat: tum imponendum linteolum cum emplastro, sic, ut pingue omne vitetur: & a parte posteriore lana mollis auri subjicienda est, quae, quod est inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda est; & a tertio die, vapore, ut in naribus posui, fovenda. Atque in his quoque generibus abstinentia primis temporibus necessaria est, donec inflammatio finiatur.

C A P. VII.

De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus. 20

AB his ad maxillam venturus indicanda quaedam puto communiter ad omnia ossa pertinentia, ne saepius eadem dicenda sint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transversum; interdum obliquum: atque id ipsum nonnunquam retusa habet capita, nonnunquam acuta. quod genus pessimum est: quia neque facile committuntur, quae nulli retuso innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut musculum. Quinetiam

l. 3. F. M. ita. l. 7. M. F. P. om. sanguinem. l. 16. M. F. P. primi. l. 17. M. F. P. temporis. l. 20. M. F. P. De maxillae fractae curatione deque, l. 28. M. F. P. in.

etiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem ossibus ex toto saepe fragmentum a fragmento recedit: Maxillae vero semper aliqua, parte etiam
 5 vexata, ossa inter se cohaerent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento omnia ossa in suam sedem compellenda sunt: deinde, si maxilla transversa fracta est (sub quo
 10 casu fere dens super proximum dentem excidit) ubi ea suam sedem collocata est, duo proximi dentes, aut si hi labant, ultiores inter se iuncta deligandi sunt. id in alio genere fracturae supervacuum est. caetera
 15 eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, superinjiciendum est, cumque eo similia & thuris fuligo: deinde aut fascia, aut mollis habena, medio in longitudinem incisa, ut utrinque mentum
 20 complectatur; & inde capita ejus supra caput adducta ibi ligentur.

Illud quoque ad omnia ossa pertinens dictum erit; famem primum esse necessariam: deinde, a die tertio, humidum cibum;
 25 sublata inflammatione, paulo plenior, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus esse alienum. Deinde tertio die resolvi debere; foverique per spongiam vapore calidae, eademque, quae primo foverant,
 30 superdari; idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quae vel nono die, vel septimo fere solvitur: ea sublata, rursus ossa esse tractanda, ut, si quod fragmentum loco suo non est, reponatur. neque id esse sol-

522, 16.

l. 7. M. F. P. cute. l. ead. M. P. omnino. l. 10. M. F. excedit. l. 15. M. F. P. facienda sunt. l. 17. M. F. P. cum eadem. l. ead. M. F. P. & eadem thuris fuligine est. l. 18. M. F. P. media. l. 21. M. F. P. deligantur. l. 28. M. F. P. vapore aquae calidae. l. 29. M. P. fuerunt. l. 30. M. item. l. 31. M. F. P. octavo. l. 32. M. P. fere solvitur.

1 Rhodius de Acia, C. 15. p. 213.

solvendum, nisi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque ossa confervent, transferunt.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigesimum diem sanescunt, maxilla, 8
malae, jugulum, pectus, latum os scapularum, costae, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigesimum & trigessimum diem, crura brachiaque: inter septimum & vigesimum & quadragesimum, 10
humeri & femora

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum est, quod humidus cibus diu assumendus sit. Atque etiam, cum tempus processit, in lagano similibusque aliis perseverandum est, neque quicquam edendum, donec 15
ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus, habendum silentium.

C A P. VIII.

20

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, si transversum fractum est, nonnunquam per se recte coit, &, nisi movetur, sanari sine vinctura potest: nonnunquam vero, maximeque ubi motum est, elabitur; fereque id, quod a pectore est, super id, quod ab humero est, in posteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio est, quod per se non movetur; sed cum humeri motu consentit. Itaque, eo consistente, super id humerus agitur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur: adeo ut magni professores nunquam

l. 2. M. F. P. conferuntur. l. 6. F. M. P. latus. l. 11. M. F. P. femina. l. 14. M. F. P. est. l. 16. M. F. P. ignorant est, neque quicquam edendum. l. 17. M. F. P. firmavit. l. 17. M. F. P. item. l. 21. M. F. P. De juguli fracti curatione. l. 23. M. F. P. se rursus recte. l. 24. M. F. P. junctura. l. 27. M. F. P. om. est. l. ead. M. P. sub. l. 30. M. F. P. subsistente. l. 31. M. F. P. sub.

quam se vidisse memoriae mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates est.

Verum, ut dissimilis uterque casus est, 5 sic quaedam dissimilia requirit. Ubi ad scapulas jugulum tendit, simul dextra manu plana propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem attrahendum. Ubi ad pectus conversum est, ipsum 10 quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est: ac, si is inferior est, non id, quod a pectore est, depressendum est, quia immobile est; sed humerus ipse attollendus: si autem superior 15 est, id, quod a pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est. Si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet; & ex ossibus ea, quae carnem vulnerant, praecidenda; tum retusa ossa commit- 20 tenda sunt; &, si quod ab aliqua parte eminet, opponendum est triplex linteolum in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia 25 diducatur. quae jugulo composito circumdanda est saepius potius, quam valentius. quod ipsum quoque in omnibus fractis perpetuum est. A dextro vero jugulo, si id fractum est, ad alam sinistram; a sinistro, ad 30 dextram, rursusque sub ala sua fascia dari debet: post haec, si jugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus; si in partem priorem, ad cervicem deligandum est: supinusque homo collocandus. caetera eadem

l. 1. M. F. P. mandarint. l. 15. M. F. P. si casu.
l. 18. M. F. P. om. &. l. 19. M. F. P. praecidenda
sunt. l. ead. M. F. P. tunc. l. 20. M. F. P. om. &.
l. 21. M. F. P. opponendum ei est. l. 27. M. F. P.
omnibus ossibus fractis. l. 30. M. F. fasciari. l. 34. M.
F. P. caeteraque eadem.

dem facienda, quae supra comprehensa sunt.

2. *De diversis ossium curis.*

Sunt vero plura ossa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginosa, quae vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malae, pectus, latum os scapularum, costae, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio est. Si supra vulnus est, id suis medicamentis nutriendum est. quo sanescente, 10 rimas quoque ossis, aut, si quod foramen est, callus implet. Si cutis integra est, & os laesum esse, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quiescendum; imponendumque ceratum est, & leniter deligandum, donec 15 sanitate ossis dolor finiatur.

C A P. IX.

De Costis fractis. 1

PROPRIE tamen quaedam de costis dicenda sunt; quia juxta viscera sunt, & 20 gravioribus periculis is locus expositus est. Costa igitur interdum sic finditur, ut ne summum quidem os, sed interior pars ejus, quae rara est, laedatur: interdum sic, ut eam totam is casus perruperit. Si 25 tota fracta non est, nec sanguis expuitur, nec febricula sequitur, nec quicquam suppurat, nisi admodum raro, nec dolor magnus est; tactu tamen is locus leviter indolescit: sed abunde est eadem, quae supra 30 scripta sunt, facere; & a media fascia incipere deligare, ne in alterutram partem haec cutem inclinet. Ab uno vero & vigesimo die,

1. 2. M. F. P. om. *De diversis ossium curis.* l. 6. M. F. P. *latus.* l. 7. M. F. P. *costarum.* l. 11. M. F. P. *fer- rumen.* l. 18. M. F. P. *De costarum fracturarum curatione.* l. 19. M. F. P. *costa.* l. 20. M. F. P. *est.* l. ead. M. F. P. *gravioribusque periculis.* l. 22. M. F. P. *haec quo- que costa.* l. 29. M. F. *leniter.* l. 30. M. F. P. om. *sed.*

die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibus uberioribus est, ut corpus quam plenissimum fiat, quo melius os vestiatur: quod illo loco tenerum adhuc injuriae sub tenui cute expositum est. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, sermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tussim vel sternutamentum
10 movet: ne spiritum quidem magnopere continere expedit.

At, si tota costa perfracta est, casus asperior est. Nam & graves inflammationes, & febris, & suppuratio, & saepe vitae periculum sequitur, & sanguis spuitur. Ergo, si vires patiuntur, ab eo brachio, quod super eam costam est, sanguis mittendus est: si non patiuntur, alvus, tamen sine ullo acri, ducenda est; diutiusque inedia pugnandum. Panis vero ante septimum diem non assumendus; sed una forbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factam, cui cocta quoque resina adjecta sit, aut Polyarchi malagma; aut panni ex vino
25 & rosa & oleo; superque imponenda lana succida mollis, & duae fasciae a mediis orfae, minimeque adstrictae. Multo vero magis omnia vitanda, quae supra posui; adeo, ut ne spiritus quidem saepius movendus
30 sit. Quod si tussis infestabit, ad id potio fumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba stoechade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplasma imponi quoque conveniet,

l. 1. M. F. P. agendum. Cibus. l. ead. M. F. P. est intendum. l. 22. M. F. P. lino. l. 24. M. F. panacis, P. panaces. l. 26. F. om. u.

veniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars sit adjecta. Et id quidem interdum superjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut pan-
ni; quia potest cataplasma decidere. Ergo 5
quotidie quoque resolvetur, donec jam cerato aut malagmate possimus esse conten-
ti. Et decem quidem diebus extenuabitur fa-
me corpus; ab undecimo vero alii incipiet.
ideoque etiam laxior, quam primo, fascia 10
sit, qua ligabitur. Fereque ea curatione ad
quadragesimum diem perveniet.

Sub qua si metus erit suppurationis, plus
malagma, quam ceratum ad digerendum
proficiet. Si suppuratio vicerit, neque per 15
quae supra scripta sunt, discuti potuerit: om-
nis mora vitanda erit, ne os infra vitietur:
sed, qua parte maxime tumebit, demitten-
dum erit candens ferramentum, donec ad
pus perveniat; idque effundendum. Si nuf- 20
quam tumor se ostendit, ubi maxime pus
subsit, sic intelligemus. creta cimolia to-
tum locum illinemus, & ficcari patiemur:
quo loco maxime humor intus persevera-
bit, ibi pus proximum erit; eoque uri de- 25
bebit. Si latius aliquid abscedet, duobus
aut tribus locis erit perforandum: demit-
tendumque linamentum, aut aliquid ex
penicillo. quod summum lino sit devinc-
tum, ut facile educatur. Reliqua eadem, 30
quae in caeteris adustis, facienda sunt. Ubi
purum erit ulcus, alii corpus debebit, ne ta-
bes, perniciofa futura, id malum subsequa-
tur. Nonnunquam etiam, levius ipso osse
affecto,

*l. 9. M. F. P. incipit. l. 11. M. F. P. circum. l. ead.
M. F. P. curatio. l. 13. M. F. P. quae si modus. l. 21.
M. F. P. caput. l. 22. M. F. P. subit. l. ead. M. P.
intelligimus. l. 23. M. F. P. illinamus. l. 24. M. F. in.
P. in ea. l. 25. M. F. P. eaque. l. 28. M. F. P. demis-
tendam erit linamentum.*

affecto, & inter initia neglecto, non pus,
sed humor quidam muco similis, intus coit;
mollescitque contra cutis. In qua simili ustio-
ne utendum est.

5 2. *De spina fracta.* 1

In spina quoque est, quod proprie note-
mus. Nam si quid ex vertebra excidit, aut
aliquo modo fractum est, locus quidem
concauus fit; punctiones autem in eo sen-
10 tiuntur: quia necesse est ea fragmenta spi-
nosa esse. quo fit, ut homo in anteriorem
partem subinde nitatur. Haec noscendae rei
causa sunt. Medicamentis vero iisdem opus
est, quae prima parte hujus capitis exposita
15 sunt.

C A P. X.

*De Humerorum, brachiorum, femorum,
crurum, digitorum fractorum, vel
evulsorum, communibus curationibus.*

20 **S**IMILES rursus ex magna parte casus cu-
rationesque sunt humeris & femori-
bus. Communia etiam quaedam hume-
ris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis:
siquidem ea minime periculose media fran-
25 guntur: at, quo propior fractura capiti vel
superiori vel inferiori est, eo peior est. nam
& majores dolores affert, & difficilius cu-
ratur. Earum maxime tolerabilis est sim-
plex, eaque transversa: peior, ubi obliqua,
30 atque ubi fragmenta: pessima, ubi eadem
acuta sunt. Nonnunquam autem fracta in
his ossa in suis sedibus remanent. multo sae-
pius excidunt, aliudque super aliud effer-
tur.

l. 2. M. F. P. *mucis.* l. 5. M. F. P. *De spinae cura-
tione.* l. 7. M. F. P. *si id quod.* l. ead. M. F. P. *exce-
dit.* l. ead. M. F. P. *om. aut.* l. 11. M. F. P. *inte-
riorem.* l. 14. M. F. P. *plurima.* l. 25. M. F. P. *om.
at.* l. 28. M. F. P. *ea.* l. 29. M. F. P. *om. eaque.*
l. 30. M. F. P. *pessimum.* l. 31. M. F. P. *om. sunt.*

1 Aeginet. VI. 98.

tur. idque ante omnia considerari debet: & sunt notae certae. Si suis sedibus sunt mota, resima, punctionesque sensum repraesentant, & tactu inaequalia sunt. Si vero non adversa, sed obliqua junguntur (quod fit, 5 ubi loco suo non sunt) membrum id altero latere brevius est, & musculi ejus tument.

Ergo, si hoc deprensum est, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi 10 musculique, intenti per ossa, contrahuntur: neque in suum locum veniunt, nisi illos per vim aliquis intendit. Rursus, si primis diebus id omissum est, inflammatio oritur. † Sub qua & difficile, & periculose, 15 vis nervis adhibetur. nam distentionem nervorum vel 1 cancer sequitur; vel certe, cum mitissime agitur, pus. itaque, si ante reposita ossa non sunt, post eam reponenda sunt. intendere autem digitum vel aliud quod- 20 que membrum, si adhuc tenerum est, etiam unus homo potest; cum alteram partem dextra, alteram sinistra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diversa contendunt. Si firmiores nervi sunt, ut in vi- 25 ris robustis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis fasciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diversa ducenda sunt. Ubi vero paulo longius, quam 30 naturaliter esse debet, membrum vis fecit; tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt: indiciumque ossis repositi est dolor sublatus. At membrum alteri aequa-

l. 2. M. F. P. om. sunt. l. 3. M. F. resimam. l. 4. M. F. P. om. & l. 9. M. F. P. depressum. l. 14. M. F. obmissum. l. 16. M. F. P. distentio. l. 17. M. F. P. vel certum ut diutissime alatur. l. 19. M. F. P. ea. l. 20. M. F. P. aliud quoque. l. 27. F. lintris. M. linteis. l. 29. M. F. P. om. & l. 30. M. F. P. om. vero. l. 31. M. F. P. ossi. l. 34. M. F. P. & l. ead. M. F. P. alteri parti aequatum.

1 Tulpus Observ. L. 4. Cap. 13.

aequatum, involvendum duplicibus triplicibusve pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos esse, commodius est.

Fere vero fasciis sex opus est. Prima brevissima adhibenda: quae circa fracturam ter voluta sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat; satisque est, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior ea: quae, si qua parte os eminet, ab ea, si totum aequale est, undelibet super fracturam incipere debet, priori adversa, deorsumque tendere; atque iterum ad fracturam reversa, in superiore parte ultra priorem fasciam desinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat. Ac, si qua parte os eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens. Haec tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque, sic, ut semper insequens priori adversa sit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in superiore finiant: quia satius est saepius circuire, quam adstringi: siquidem id, quod adstrictum est, † alienatur, & cancro opportunum est. Articulum autem quam minime vincire opus est: sed, si juxta hunc os fractum est, necesse est.

294, 31,
300, 17,

Deligatum vero membrum in diem tertium continendum est. Eaque vinctura talis esse debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit; secundo laxior; tertio jam pene resoluta. Ergo tum rursum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta fascia est, iterumque

l. 1. triplicis panni &c. l. 3. M. F. P. lintheos. l. 4. M. F. iis. l. 7. M. F. P. cochlea. l. 9. M. F. P. cochlea longiore. l. ead. M. F. P. eaque. l. 12. M. F. P. de. l. ead. M. F. P. fractura. l. 16. M. F. P. ea. l. 21. M. F. om. in. l. ead. M. F. faciant. Alii feriant, l. 29. M. F. P. junctura.

que quinto resolvendum est, & tum sex fasciis involvendum, sic, ut tertia & quinta infra, caeterae supra finiantur. Quotiescunque autem solvitur membrum, calida aqua fovendum est. Sed, si juxta articulum fractura est, diu instillandum vinum est, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ab eo inflammatio solvatur, vel tenuius quoque, quam ex consuetudine, id membrum fiat. quod si septimus dies non dedit, certe nonus exhibet. tum facillime ossa tractantur.

Rursus ergo, si parum commissa sunt, committi debent: si qua fragmenta eminent, in suas sedes reponenda sunt, deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque superaccommodandae sunt, quae fissae circumpositaeque ossa in sua sede contineant: & in quam partem fractura inclinat, ab eo latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes circa articulum esse oportet resimas, ne hunc laedant, nec ultra adstringi, quam ut ossa contineant: & cum spatium laxentur, tertio quoque die paulum habenis suis coartari; ac, si nulla prurigo, nullus dolor est, sic manere, donec duae partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur: postea levius aqua calida fovere; quia primo digeri materiam opus est, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter est unguendum, perfricandaque summa cutis est: laxiusque id deligandum est. Tertio quoque die solvendum, sic, ut remota calida aqua,

l. 1. F. quinto die resolvendum. l. ead. M. F. sexta. P. sexto. l. 8. M. adeo. l. 9. M. F. P. levius. l. 27. M. F. P. quod quoque os, l. 31. Alii pleniter.

aqua, caetera eadem fiant; tantummodo singulae fasciae, quoties resolutae fuerint, subtrahantur.

2. *De Humero fracto.* 1

5 Haec communia sunt: illa propria. Si quidem humerus fractus est, non sic, ut membrum aliud, intenditur: sed homo collocatur alto sedili, medicus autem humiliore adversus. Una autem fascia, brachium amplexa, ex cervice ipsius, qui laesus est, id sustinet: altera, ab altera parte super caput data, ibi accipit nodum: tertia
10 vincto imo humero deorsum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter se vinctis. Deinde ab occipite ipsius, minister sub ea fascia, quam secundo loco posui, porrecto, si dexter humerus ducendus est, dextro, si sinister, sinistro brachio, demissum inter
15 femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus super eam fasciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, si sinister, sinistram, si dexter humerus curatur; simulque alteram fasciam minister attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter
25 humerus extendatur. Fasciis vero, si medium aut imum os fractum est, brevioribus opus est; si summum, longioribus: ut ab eo sub altera quoque ala per pectus ad scapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, sic inclinandum est,
30 ut id, quod afficitur, ante fasciis quoque sic figuratum sit, ne postea suspensum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet, brachioque suspenso, ipse quoque hume-

l. 4. M. F. P. De humeri fracti curatione. l. 6. M. F. P. om. est. l. 9. M. F. P. om. autem. l. 11. M. F. P. sustineat, l. 13. M. F. P. juncto. l. 14. M. F. P. junctis. l. 16. F. correcto. M. P. correpto. l. 21. M. F. P. planam. l. 22. M. F. P. sumatur. l. 31. M. F. P. id quod afficit ut ante. l. 32. M. F. P. figurandum. l. 33. M. F. P. aliter.

1 Hippocr. de Fract. T. VIII.

humerus ad latus leniter deligandus est. per quae fit, ut minime moveatur: ideoque ossa sic se habent, ut aliquis composuit. Cum ad ferulas ventum est, extrinsecus esse earum longissimae debent: a lacerto breviores; sed sub ala brevissimae. Saepiusque resolvendae sunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus est, ne ibi nervi rigescant, & inutile brachium efficiatur. Quoties solutae sunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores sint.

3. De Brachio fracto.

At, si brachium fractum est, in primis considerandum est, alterum os, an utrumque comminutum sit: non quo alia in ejusmodi casu curatio sit admovenda; sed primum, ut valentius extendatur, si utrumque os fractum est, quia necesse est minus nervos contrahi altero osse integro, eosque intendente; deinde, ut curiosius omnia in continendis ossibus fiant, si neutrum alteri auxilio est. nam, ubi alterum integrum est, plus opis in eo, quam in fasciis ferulisque est. Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato; siquidem is maxime brachii naturalis habitus sit: idque involutum mitella commodissime excipitur, quae latitudine ipsa brachio, perangustis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice suspensum est. Idque pau-

l. 7. M. F. P. saepiusque eae resolvendae. l. 9. M. F. P. efficiant. l. 14. M. F. P. sunt. l. 15. M. F. P. De brachii fracti curatione. l. 19. M. F. P. om. sit. l. 28. M. F. P. paulum. l. 32. M. F. P. ipsi.

1 Aeginet. VI. 99. 2 Hippocrat. de Fractur. T. IV. 9.

paulum supra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod si ex summo cubito quid fractum
5 sit, glutinare id vinciendo alienum est. fit enim brachium immobile. Ac, si nihil aliud quam dolori occurrendum est, idem, qui fuit, ejus usus est.

5. *De Cruribus Femoribusque fractis.*

10 In crure aequae ad rem pertinet, alterum saltem os integrum manere. commune vero ei femorique est, quod, ubi deligatum est, in canalem conjiciendum est. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quae, si quis humor excesserit, de-
15 scendat: & a planta moram, quae simul & sustineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quae loris datis, morae quaedam crus femurque, ut collocatum est,
20 detineant. Esse etiam is debet, a planta, si crus fractum est, circa poplitem: si femur, usque ad coxam: si juxta superius caput femoris, sic, ut ipsa quoque ei coxa insit. Neque tamen ignorari oportet, si femur
25 fractum est, fieri brevius, quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insisti. ex quo multa debilitas est; foedior tamen, ubi fortunae negligentia quoque accessit.

30 6. *De Digito fracto.*

Digitum satis est ad unum furculum deligari post inflammationem.

7. *Com-*

l. 3. M. F. P. om. De cubito fracto. l. 4. M. F. P. id factum. l. 7. M. F. P. occursum. l. 9. M. F. P. De crurum femorumque fractorum curatione. l. 14. M. F. P. &. l. ead. M. F. P. habet. l. 16. M. om. a. l. 18. M. F. P. mora. l. 19. M. F. P. quidem. l. 20. M. P. detineat. l. 23. M. F. P. fit. l. 27. M. F. P. sed multa tamen femori. l. 28. M. F. om. foedior tamen. l. 30. M. F. P. De digiti fracti curatione. l. 31. Alii surunculum. l. 32. M. P. post inflammationem ligari.

1 Aeginet. VI. 102. Hippocr. de Fractur. XXIII.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes.*

His proprie ad singula membra pertinentibus, rursus ista communia sunt, primis diebus fames: deinde tum, cum jam increscere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abstinencia: fomentum aquae calidae, dum inflammatio est, liberale; cum ea desit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, sed paulatim ad antiquos usus reducendum est.

Gravius aliquanto est, cum ossis fracturae carnis quoque vulnus accessit; maximeque, si id musculi femoris aut humeri senserint. nam & inflammationes multo graviores, & promptiores caneros habent. Ac femur quidem, si ossa inter se cesserunt, fere praecidi necesse est. Humerus vero quoque in periculum venit; sed facilius conservatur. Quibus periculum etiam magis id expositum, quod juxta ipsos articulos ictum est. Igitur curiosius id agendum est, & per mediam plagam musculus transversus praecidendus: sanguis vero, si parum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his ossa in suam sedem reponenda sunt: his vero neque intendi nervos, neque ossa tractari, satis expedit. ipsique homini permittendum est, ut sic ea collocata habeat, quem-

l. 3. F. M. pertinentia. l. 5. M. F. P. illa. l. 10. M. P. desit. l. 11. M. F. P. &. l. 12. M. F. P. neque. l. 13. M. F. P. om. paulatim. l. 18. M. F. P. senserunt. l. 22. M. F. P. si. l. 25. M. F. P. om. id. l. 26. M. F. P. musculus quidem transversus. l. 28. M. F. P. om. in decimum diem.

quemadmodum minimum laeduntur. Om-
nibus autem his vulneribus imponendum
primo linamentum ex vino madens, cui
rosae paulum admodum adjectum sit: cae-
5 tera eadem. Deliganda fasciis sunt, aliquan-
to, quam vulnus, laxioribus; scilicet laxius,
quam si ea plaga non esset, quantoque facilius
& alienari & occupari cancro vulnus potest.
numero potius fasciarum id agendum est, ut
10 laxae quoque aequae contineant.

Quod in femore humerove sic fiet, si
ossa forte recte concurrerint: sin aliter se
habebunt, eatenus circumdari fascia de-
bebit, ut impositum medicamentum con-
15 tineat. Caetera eadem, quae supra scripsi, fa-
cienda sunt. praeterquam quod neque feru-
lis, neque canalibus, inter quae vulnus sanef-
cere non potest; sed pluribus tantummodo
& latioribus fasciis opus est: ingerendum-
20 que subinde in eas est calidum oleum, &
vinum; magisque hoc. In principio fa-
me utendum; vulnus calida aqua foven-
dum; frigusque omni ratione vitandum est,
& transeundum ad medicamenta, quae puri
25 movendo sunt. Majorque vulneri, quam ossi
cura adhibenda. ergo quotidie solvendum nu-
trientumque est.

Inter quae si quod parvulum fragmen-
tum ossis eminet, id, si retusum est, in suam
30 sedem dandum: si acutum, ante acumen
ejus; si longius est, praecidendum; si bre-
vius, limandum, & utrumque scalpro lae-
vandum: tum ipsum recondendum est. ac,
si id manus facere non potest, vulsella,
quali

*L. 1. M. F. P. minime laedunt. L. 3. M. F. P. est.
L. 6. M. P. F. latioribus. L. 7. M. F. P. quanto. L. 9.
Alii numeris. L. 11. M. F. P. humeroque. L. 21. Alii ma-
gisque in primo fame &c. L. 22. M. F. P. utendo. L.
23. M. F. P. om. est. L. 26. M. F. P. agenda. L. 31.
M. F. P. om. si. L. 32. M. F. P. limandum.*

quali fabri utuntur, injicienda est acutae
 offis prominentis cuspidi, ab ea parte, qua
 fima est; ut ea parte, qua gibba est, eminens
 os in suam sedem compellat. Si id ma-
 jus est, membranulisque cingitur, finire
 oportet has sub medicamentis resolvi, id-
 que os, ubi jam nudatum est, abscin-
 dere; quod maturius scilicet faciendum est.
 postque ea ratione & os coire, & vulnus
 sanescere: illud suo tempore; hoc, prout se
 habet. 10

Nonnunquam etiam in magno vulnere
 evenit, ut fragmenta quaedam velut emo-
 riantur, neque cum caeteris coeant. quod
 hic quoque ex modo fluentis humoris col-
 ligitur. Quo magis necessarium est, saepius
 ulcus resolvere, quam nutrire: sequitur-
 que fere, ut id os per se post aliquot dies
 excidat; aut, cum jam ante misera conditio
 vulneris sit, tamen id interdum majus diu-
 turniusque faciat. Saepe etiam integra cute
 os abrumpitur, protinusque prurigo & dolor
 oritur. Quare solvere, si accidit, maturius
 oportet, & fovere aqua, per aestatem, frigi-
 da; per hiemen, egelida: deinde ceratum
 myrteum imponere. 25

Interdum fractura quibusdam velut acu-
 leis carnem vexat. Quo a prurigine &
 punctationibus cognito, aperire id medicus,
 eosque aculeos praecidere necesse habet. 30
 Reliqua vero curatio in utroque hoc casu
 eadem est, quae, ubi plagam ictus protin-
 us intulit. Puro jam ulcere, cibus hic
 quoque utendum est carnem producenti-
 bus.

l. 2. M. F. recte se habendi capite. P. habenti. l. 3. M. F. cibra. l. 5. M. F. P. cinguntur. l. 6. M. F. P. ea. l. 17. M. F. P. atque. l. ead. M. F. P. sequitur vero. l. 19. M. F. P. tam misera antea. l. 20. M. F. P. diutiusque. l. 21. M. F. P. facies. l. ead. M. F. P. enim. l. ead. M. F. P. cutis. l. 22. M. F. P. offe. l. 23. M. F. P. quae. l. 29. M. F. P. melius. l. 32. M. F. P. om. plagam.

bus. Si brevius adhuc membrum est, & ossa loco suo non sunt, paxillus tenuis & laevissimi generis inter ea demitti debet, sic, ut capite paululum emineat; isque quotidie plenior adigendus est, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnusque sanandum est. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida est, in qua myrtus, hederæ, aliaevæ similes verbenæ decoctæ sint: illinendumque medicamentum, quod siccet. & magis etiam hic quiescendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero ossa non conferbuerunt, quia sæpe soluta, sæpe mota sunt, in aperto deinde curatio est. possunt enim coire. Si vetustas occupavit, membrum extendendum est, ut aliquid laedatur: ossa inter se manu dividenda, ut concurrente exasperentur, & si quid pingue est, eradatur, totumque id quasi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nervi musculive laedantur. Tum vino fovendum est, in quo malicorium decoctum sit; imponendumque idipsum ovi albo mixtum: tertio die resolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenæ, de quibus supra dixi, decoctæ sint. quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandæ; cætera, & ante, & post, eadem faciendæ, quæ supra scripsi. Solent tamen interdum adversa inter se ossa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit, & si capita acutiora sunt, assidue puncturae sentiuntur. Ob quam causam frangi
rursus

l. 2. M. F. P. quam. l. 4. M. F. P. paulum. l. ead. M. F. P. paululum supra ulcus emineat. l. 7. M. P. vulnus. l. 8. M. F. P. om. vero. l. 10. M. F. P. om. decoctæ. l. 11. F. medicamentum est. l. 15. M. F. P. quæ. l. 20. M. F. P. ut. l. 31. F. transversa. M. P. diversa. Alii cobaerere vel coalescere. l. 33. M. F. P. punctiones.

rursus ossa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter haec, medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ea ducit, compellitque id, quod eminet, in suam sedem: & si parum valuit, ab ea parte, in quam os se inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, affuescere iterum vetustae sedi cogit. 10

Nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum est ex oleo, & sale, & nitro: multumque aqua calida salsa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adstrictiusque alligandum: oleribusque, & praeterea vomitu utendum. per quae cum carne callus quoque extenuatur: conferturque aliquid de sinapi cum ficu in alterum pariter membrum impositum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem vitae revertendum est. 25

C A P. XI.

De Ossibus luxatis.

Ac de fractis quidem ossibus haecenus dictum sit. Moventur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo, quae juncta sunt, inter se dehiscunt: ut cum latum os scapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a fura; 30

I. 4. M. F. P. intenditurque: & inter. I. 8. M. F. P. qua. I. ead. M. F. P. lanam. I. 11. M. F. P. coeperunt. I. 14. M. F. leviterque. I. 21. M. F. P. sinapi quod cum. I. 22. M. F. par. I. 24. F. is.

a fura; &, interdum saltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli suis fedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is
 5 locus cavus est, depressusque digitus sinum invenit. deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo praecipue: siquidem febres quoque, & caneros, & nervorum vel distentiones, vel rigores, qui caput scapulis
 10 annectunt, movere consuevit. Quorum vitandorum causa, facienda eadem sunt, quae in ossibus mobilibus laesis. Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae supra proposita sunt, ut dolor tumorque
 15 per ea tollantur. Nam diducta ossa nunquam rursus inter se junguntur: & ut aliquid decoris eo loco, sic nihil usus admittitur.

Maxilla vero & vertebrae, omnesque ar-
 20 ticuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulsi, aut aliquo casu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris & adolescentulis, quam in robustioribus. Hique elabuntur in prio-
 25 rem & in posteriorem, in anteriorem & in posteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis. Suntque quaedam communia omnium signa, quaedam propria cujusque. Siquidem semper ea parte tumor
 30 est, in quam os prorumpit; ea sinus, a qua recessit. Et haec quidem in omnibusprehenduntur, alia vero in singulis. quae, simulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed

l. 1. M. F. P. om. & l. cad. M. F. P. interdum a saltu. l. 7. M. F. P. talis. l. cad. praecipua. l. 12. M. F. P. mollibus. l. cad. M. F. P. aliquid. l. 13. F. iis. l. cad. M. F. P. ignorant imponenda, quae supra. l. 17. M. F. P. fit. l. 19. M. F. P. vertebra. l. 20. M. F. P. comprehenduntur. l. 25. M. F. P. anteriorem. l. cad. M. F. P. in anteriorem & posteriorem. l. 28. M. F. P. propria sunt cujusque. l. 30. M. F. P. qua. l. 32. M. F. P. vero si in.

Sed ut excidere omnes articuli possunt, sic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in spina vertebra, neque ea maxilla, quae, utraque parte prolapsa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rursum, qui nervorum vitio prolapsi sunt, compulsi quoque in suas sedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repositi sunt, minus quam caeteri crescunt: omniumque, quae loco suo non sunt, caro emacrescit, magisque in proximo membro, quam ulteriore. utputa, si humerus loco suo non est, major in eo ipso fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro sedibus, & pro casibus, qui inciderunt, aut major aut minor usus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco suo motum est, ante inflammationem reponendum est. Si illa occupavit, dum conquiescat, laceffendum non est: ubi finita est, tentandum est in his membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, si corpus tenue, si humidum est, si nervi infirmi, expeditius os reponitur; sed & multo facilius excidit, & postea minus fideliter continetur. Quae contraria his sunt, melius continent: sed id, quod expulsum est, difficulter admittunt. Oportet autem ipsam inflammationem levare, succida lana ex aceto superimposita: a cibo, si valentioris articuli casus est, triduo; interdum

l. 1. M. F. P. articuli non possunt. l. 3. F. M. P. enim nonnunquam. l. 8. M. P. At. l. 9. M. F. reposita. l. 11. M. F. P. ea increfcit. l. 12. M. F. P. quam in ulteriore. l. 14. M. F. P. om. macies. l. ead. M. F. P. acie. l. 22. M. F. P. conquiescat, tunc laceffendum. l. 23. M. F. P. om. non. l. 28. M. F. P. primo. l. 32. M. F. P. levare, super succida. l. 33. M. F. P. imposita.

dum etiam quinque diebus abstinere: bibere aquam calidam, dum fitis finiatur: curiosiusque haec facere, his ossibus motis, quae validis plenisque musculis continentur: si vero etiam febris accessit, multo magis: deinde die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc in frictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad usus quoque suos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore pestifer, sic alias saluberrimus corpori est. Haec communia sunt: nunc de singulis dicam.

C A P. XII.

De Maxilla luxata.

MAXILLA in priorem partem propellitur, sed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem ipsa mentumque inclinatur: dentes paribus non respondent; sed sub his, qui secant, canini sunt. At, si utraque, totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur; inferioresque dentes longius, quam superiores excedunt; interni-que temporum musculi apparent. Primo quoque tempore homo in sedili collocandus est, sic, ut minister a posteriore parte caput ejus contineat, vel sic, ut juxta parietem is sedeat, subjecto inter parietem & caput ejus † scorteo pulvino duro, eoque caput per ministrum urgeatur, quo sit immobilius.

tum

l. 1. M. F. P. abstinere debere: bibere. l. 2. M. F. P. fitim. l. ead. M. F. P. finiat. l. 3. M. F. iis. l. 6. M. F. P. ex die quinto fovere. l. 17. M. F. P. De maxillae luxatae curatione. l. 20. M. F. alteram. l. 21. M. F. partem modo utraque ipsa. l. 24. M. F. P. om. inclinatur, &. l. 27. M. F. P. super musculi.

† Aeginet. VI. 112.

tum medici digiti pollices, linteolis vel fasciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, caeteri extrinsecus admovendi sunt. ubi vehementer maxilla apprehensa est, si una parte procidit, concutiendum 5 mentum, & ad guttur adducendum est: tunc simul & caput apprehendendum, & excitato mento, maxilla in suam sedem compellenda, & os ejus comprimendum est, sic, ut omnia pene uno momento fiant. Sin 10 utraque parte prolapsa est, omnia eadem facienda; sed aequaliter retro est maxilla agenda. Reposito osse, si cum dolore oculorum & cervicis iste casus incidit, ex brachio sanguis mittendus est. Cum omnibus vero, 15 quorum ossa mota sunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his praecipue: adeo ut sermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat.

C A P. XIII.

20

De Capite luxato.

CAPUT duobus processibus in duos sinus summae vertebrae dimissis super cervicem contineri, in prima parte proposui. Hi processus interdum in poste- 25 riorem partem excidunt: quo fit, ut nervi sub occipitio extendantur, & mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui possit, interdum sine voluntate semen emittat. quibus celerrime mors super- 30 venit. Ponendum autem hoc esse credidi, non quo curatio ejus rei ulla sit; sed ut res indicibus cognosceretur, & non putarent sibi me-

l. 10. M. om. uno. l. cad. M. F. P. si in. l. 11. F. est, eodem omnia. l. cad. M. F. om. eadem. l. 18. M. F. P. frequenti. l. cad. M. F. P. per. l. 26. M. F. P. nervus. l. 27. M. F. P. extendatur. l. cad. M. F. P. om. &.

medicum defuisse, si qui sic aliquem perdidissent.

C A P. XIV.

De Spina luxata. 1

5 **I**DEM casus manet eos, quorum in spina
vertebrae exciderunt. Id enim non po-
test fieri, nisi & medulla, quae per me-
dium; & duabus membranulis, quae per
duos a lateribus processus feruntur; & ner-
10 vis, qui continent, ruptis. Excidunt autem
& in posteriorem partem, & in priorem; &
supra septum transversum, & infra. Si in
utramvis partem exciderint, a posteriore
parte vel tumor, vel sinus erit. Si super sep-
15 tum id incidit, manus resolvuntur, vomit-
us, aut distentio nervorum sequitur, spiri-
tus difficulter movetur; dolor urget, & aures
obtusae sunt. Si sub septo, femina resolvun-
tur, urina supprimitur, interdum etiam
20 sine voluntate prorumpit. Ex ejusmodi ca-
sibus, ut tardius, quam ex capitis, sic ta-
men intra triduum homo moritur. Nam,
quod Hippocrates dixit, vertebra in exte-
riorem partem prolapsa, pronum hominem
25 collocandum esse, & extendendum, tum cal-
ce aliquem super ipsum debere consistere, &
intus impellere: in his accipiendum est,
quae paululum excesserunt; non in his, quae
toto loco motae sunt. Nonnunquam enim
30 nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis
non exciderit vertebra, paululum tamen in
priorem partem promineat. id non jugu-
lat. Sed ab interiore parte non contingit
quidem

*l. 8. M. F. P. ex. l. 12. M. F. P. om. si. l. 14. M. F. P. utramque. l. cad. M. exciderit. l. 14. M. P. ori-
tur. l. 16. M. F. P. nervorum insequitur. l. 26. M. F. P. id. l. 27. P. iis. l. 28. M. F. P. paulum. l. 29. M. F. P. motae. l. 31. M. F. P. paulum.*

1 Aeginet. VII. 117.

quidem propelli. Ab exteriori si quid propulsum est, plerumque iterum redit: nisi, quod admodum rarum est, vis nervis destituta.

CAP. XV.

5

De Humero luxato.

HUMERUS autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapsus est, ei junctus cubitus recedit ab latere, sursumque ad ejusdem partis aurem cum humero porrigi non potest, longiusque altero id brachium est. Si in priorem partem, summum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficilisque in priorem partem, quam in posteriorem cubitus porrigitur. 10

Igitur, si in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc est corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum est, satis est collocare id in fedili; & ex duobus ministris alteri imperare, ut caput lati scapularum ossis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipsum posteriore parte residentem, humerum genu sub ala ejus cogere, simulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere. 25

At, si vastius corpus, nervi robustiores sunt, necessaria est spatha lignea, quae & crassitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala usque ad digitos pervenit. in qua summa capitulum est rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri possit: inque 30

l. 1. M. F. P. posse. l. ead. M. F. P. om. quid. l. 3. M. F. P. restituta. l. 9. M. F. P. & victus. l. 10. M. F. P. rursum juxta. l. 18. M. F. P. est & imbecillibus. l. 21. M. F. late. l. 22. M. ossibus. l. 24. M. F. renum. l. ead. M. F. coire l. 25. M. F. ille. l. 28. M. F. P. spatula. l. ead. M. F. P. & quae. l. 29. M. F. om. & l. 30. M. F. P. in. l. 33. M. F. P. om. inque.

que ea bina foramina tribus locis sunt, inter se spatio distantibus; in quae lora mollia conjiciuntur. Eaque spatha, fascia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur, sic, ut caput ejus summae alae subjiciatur: deinde, loris suis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum supra cubitum; tertio, supra manum. cui rei protinus
 10 intervalla tunc quoque foraminum aptata sunt. Sic brachium deligatum super scalae gallinae gradum trajicitur, ita altae, ut consistere homo ipse non possit; simulque in alteram partem corpus demittitur, in al-
 15 teram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulsus in suam sedem, modo cum sono, modo sine hoc compellatur. Multas esse alias rationes, scire facile est uno Hippocrate lecto; sed
 20 non alia magis usu comprobata est.

At, si in partem priorem humerus incidit, supinus homo collocandus, fasciaque, aut habena, media ala circumdanda est, capitaque ejus post caput hominis ministro
 25 tradenda; brachium alteri; praecipendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat; deinde medicus, caput quidem hominis sinistra debet repellere, dextra vero cubitum cum humero attollere, & os in
 30 suam sedem compellere. faciliusque id in hoc casu, quam in priore revertitur. Reposito humero, lana alae subjicienda est; si in interiore parte os fuit, ut ei opponatur, si in priore, ut tamen commodius deligetur.

l. 2. M. F. P. quae. l. ead. M. F. P. quae ea lora. l. 21. M. F. P. excidit. l. 22. M. F. P. collocandus est: fasciaque. l. 33. M. F. P. om. in. l. 34. M. F. P. priore parte, ut.

tur. Tum fascia, primum sub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad scapulas, rursusque ad ejusdem humeri caput tendere, saepiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinc-
tus hac ratione humerus commodius continetur, si adductus ad latus sit, & ad id quoque fascia deligetur.

C A P. XVI.

10

*De Cubito luxato.*¹

IN cubito autem tria coire ossa, humeri, & radii, & cubiti ipsius, ex his, quae prima parte hujus voluminis posita sunt, intelligi potuit. Si cubitus, quia
annexus humero est, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus est, interdum distrahitur, interdum subsistit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest. sed, si in priorem prolapsus est, extensum brachium
est, neque recurvatur: si in posteriorem, brachium curvum est, neque extenditur, breviusque altero est; interdum² febrem, vomitumque bilis movet: si in exteriorem, interiorumve, brachium porrectum
est, sed paululum in eam partem, a qua os recessit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una est (neque in cubito tantum, sed in omnibus quoque membris longis, quae per articulum longa testa junguntur) utrumque membrum in diversas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit; tum
id

l. 3. M. F. P. profectus. l. 8. M. F. P. om. &. l. 9. M. F. P. deligatur. l. 11. M. F. P. De cubiti luxati curatione. l. 15. M. F. P. sed. l. 16. M. F. P. innexus. l. 17. M. F. P. trahitur. l. 26. M. F. P. paulum. l. 27. M. F. P. recurvatum. l. 29. M. F. P. tantum est, sed.

¹ Hippocrat. de Articulis. T. XXI. & Vectar. T. IX.

² Hippocrat. de Artic. T. XXII, 1.

id os, quod excidit; ab ea parte, in quam prolapsus est, in contrarium impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera sunt, prout nervi valent, aut ossa huc illuc-
 5 ve se dederunt. Ac modo manibus solis utendum est, modo quaedam alia adhibenda.

Ergo, si in priorem partem cubitus prolapsus est, extendi per duas manus, inter-
 10 dum etiam habenis adjectis, fatis est: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est. At in aliis casibus commodissimum est eadem ratione
 15 brachium extendere, quae, fracto humero supra posita est, & tum ossa reponere.

Reliqua curatio eadem est, quae in omnibus. Celerius tantum saepiusque id resolvendum est; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac sale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, si extra remansit, si intus revertit, callus circumdatur, isque, si per quietem increvit, flexus
 25 illius postea prohibet.

C A P. XVII.

De Manu luxata.

MA N U S quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in posterior-
 30 rem partem excidit, porrigi digiti non possunt: si in priorem, non inclinatur: si in alterutrum latus, manus in contrarium, id est, aut ad pollicem, aut ad minimum

L. 2. M. P. contrariam. l. 5. M. F. P. federunt. l. 10. M. F. P. injectis. l. 15. M. F. P. cubito. l. 20. M. F. P. om. &c.

1 Hippocrat. de Articul. T. XXIII. Vectar. X.

mum digitum convertitur, & reponi non
 difficillime potest. Super locum autem du-
 rum & renitentem ex altera parte inten-
 di manus, ex altera brachium debet, sic, ut
 prona sit, si in posteriorem partem os exci- 5
 dit; supina, si in priorem; si in interiorem ex-
 terioremve, in latus. Ubi satis nervi diduc-
 ti sunt, si usque in alterutrum latus proci-
 dit, manibus in contrarium repellendum
 est. At his, quae in priorem posterioremve 10
 partem prolapsa sunt, superimponendum
 aliquid durum, idque supra prominens os
 manu urgendum est, per quod os vis adjecta
 facilius in suam sedem compellit.

C A P. XVIII.

15

De Palma luxata.

IN palma quoque ossa interdum suis fe-
 dibus promoventur, modo in priorem
 partem, modo in posteriorem. In latus
 enim moveri, paribus ossibus oppositis, 20
 non possunt. Signum id solum est, quod
 omnium commune est. tumor ab ea parte,
 in quam os venit: sinus ab ea, a qua recess-
 sit. Sed sine intentione, digito tantum-
 modo bene pressum os in suam sedem rever- 25
 titur.

C A P. XIX.

De Digitis luxatis.

§57, 4. **A**T in digitis totidem fere casus, ea-
 demque signa sunt, quae in mani- 30
 bus. Sed in his extendendis non aequè
 vi opus est; quod articuli breviores, &
 nervi

l. 1. M. F. P. om. &. l. 2. M. F. P. om. autem. l. 8.
 M. F. P. deest usque. l. 9. M. F. P. manus brachium. l. 13.
 M. F. P. om. os. l. 16. M. F. P. ignorant luxata. l. 17.
 M. F. deest ossa. l. 28. M. F. P. om. luxatis. l. 32. M.
 F. P. cum &.

nervi minus validi sint. Super mensam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in posteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in
5 locum, unde lapsus est digitus, restituatur.

C A P. XX. 1

De Femore luxato.

CUM de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus sunt, videri possum dixisse: siquidem in hoc casu quaedam similitudo est femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui. quaedam tamen separatim quoque de his dicenda sunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: saepissime in 2 interiorem; deinde in
15 exteriorem; raro admodum in priorem, aut posteriorem. Si in interiorem partem prolapsus est, crus longius altero & valgus est: extra enim pes ultimus spectat. Si in
20 exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingressu terram non contingit, sed planta ima; meliusque id crus superius corpus, quam in priore casu, fert, minusque baculo eget. Si in priorem,
25 crus plicari non potest, extensumque alteri cruri ad calcem par est; sed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc casu praecipuus est; & maxime urina supprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur,
30 rectusque eorum pes est. Si in posteriorem, extendi non potest crus, breviusque est; ubi consistit, calx quoque terram non contingit.

Mag-

l. 4. M. F. P. tum jam. l. 5. M. F. P. atque id quod in latus elapsus est, digitis restitui. l. 7. M. F. P. om. luxato. l. 9. M. F. P. bis. l. ead. F. iis. l. 10. M. F. P. siquidem etiam in. l. 12. M. F. P. humero, & tibiae. l. 13. M. F. P. vastius. l. 20. M. F. P. varumque. l. ead. M. om. & pes. F. P. & l. 25. M. F. P. extensum est, implicarique non potest. l. 31. M. F. P. totusque. l. ead. M. F. P. est. Sed & si. l. 32. M. P. consistit.

1 Aegin. V. 118. 2 Hipp. de Art. T. LV. Vect. T. XI.

Magnum autem femori periculum est, ne vel difficulter reponatur, vel repositum rursus excidat. Quidam semper iterum excidere contendunt: sed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto se restituisse memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc casu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperissent, si id frustra esset. Sed ut haec falsa opinio est; sic illud verum: cum ibi valentissimi nervi musculique sint, si suum robur habent, vix admittere, ut reponatur: si non habent, repositum non continere.

Tentandum igitur est, & si tenerius membrum est, fatis est habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: si validius, melius adducent, qui easdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fustium imas partes oppositae morae objecerint, superioresque ad se utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum super scamnum, cui ab utraque parte axes sunt, ad quos habenae illae deligantur: qui, ut in torcularibus, conversi, rumpere quoque, si quis perseveraverit, non solum extendere nervos & musculos possent. Collocandus autem homo super id scamnum est, aut pronus, aut supinus, aut in latus, sic, ut semper ea pars superior sit, in quam os prolapsus est; ea etiam inferior,

L. 11. M. F. P. ignorant faber quoque quidam. l. 14. M. F. P. verum est: cum. l. 16. M. F. P. om. ut reponatur. l. cad. M. F. P. postea. l. 17. M. F. P. contineri.

ferior, a qua recessit. Nervis extensis, si in priorem partem os venit, rotundum aliquid super inguen ponendum; subitoque super id genu adducendum est eodem modo, eademque de causa, qua idem in brachio fit; protinusque, si complicari femur potest, intus est.

In caeteris vero casibus, ubi ossa paululum inter se recesserunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; minister contra coxam propellere. Reposito osse, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, si motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rursus erumpat. Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri.

C A P. XXI.

De Genu luxato.

20 **G**ENU vero & in anteriorem, & in interioriorem, & in posteriorem partem excidere, notissimum est. In priorem non prolabi, plerique scripserunt. potestque id vero proximum esse; cum ibidem
25 opposita patella, ipsa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen cum, cui in priorem partem excidisset, a se curatum esse, memoriae prodidit.

In his casibus intendi nervi rationibus
30 iisdem, quas in femore retuli, possunt. Et id quidem, quod in posteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo super poplitem imposito, adductoque eo crure, recondi-

l. 1. M. F. P. extensis. l. 2. M. F. P. om. partem. l. 8. M. F. P. ossa per vim paulum. l. 11. M. F. P. contra inde coxam. l. cad. M. F. P. posito. l. 15. M. F. P. ignorant potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri. l. 19. M. F. P. om. luxato. l. 20. M. uno. P. quoque l. 24. M. F. P. inde.

conditur. Caetera vero manibus simul, tum ossa in diversas partes compelluntur.

CAP. XXII.

De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes pro- 5
labitur. Ubi in interiorem partem
excidit, ima pars pedis in exteriorem
partem convertitur. Ubi huic contrarius
casus, contrarium etiam signum est. At, si in
priorem partem prorumpit, a posteriore 10
latus nervus durus & intentus est; simul-
que iis pes est. Si in posteriorem, calx pene
conditur, planta major fit. Reponitur au-
tem is quoque per manus; prius in diversa
pede & crure diductis. Et in hoc quoque 15
casu diutius in lectulo perseverandum est;
ne is talus, qui totum corpus sustinet, pa-
rum confirmatis nervis, ferendo oneri ce-
dat, rursusque prorumpat. Calceamentis
quoque humilioribus primo tempore uten- 20
dum, ne vinctura talum ipsum laedat.

CAP. XXIII.

De Planta luxata.

PLANTARUM vero ossa iisdem modis,
quibus in manibus, prodeunt; iisdem- 25
que conduntur. fascia tantummodo cal-
cem quoque debet comprehendere, ne, cum
mediam plantam, imumque ejus vinciri ne-
cesse est, liber talus in medio relictus, mate-
riam pleniorē recipiat, ideoque suppuret. 30

CAP.

*L. 4. M. F. P. om. luxato. l. 5. M. F. P. deest quidem.
l. 9. M. F. P. talus. l. ead. F. M. P. extat. l. ead. M. F.
P. om. At. l. 10. M. F. P. erumpit. l. 11. M. F. P.
insanus. l. 12. M. F. P. minusque his opus. l. ead. P. lana.
l. 13. M. F. P. plaga. l. 21. M. F. P. junctura. l. 23. M.
F. P. om. luxata. l. 24. M. F. P. plantae. l. 25. M. F.
P. manus. l. ead. M. P. prodeunt bis iisdemque. F. pro-
deunt iis iisdemque.*

C A P. XXIV.

*De Digitis luxatis.*¹

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam 552, 30.
quod in his, qui sunt in manu, positum
est.

C A P. XXV.²*De his, quae cum vulnere loco moventur.*

HAEC facienda sunt in his casibus, ubi
fine vulnere ossa exciderunt: saepe
10 tamen cum vulnere loco moventur.
Hic vero & ingens periculum est, & eo
gravius, quo majus membrum est, quove
validioribus nervis aut musculis contine-
tur. Ideoque ab humeris, femoribusque,
15 metus mortis est; ac, si reposita ossa sunt, spes
nulla est: non repositis tamen, nonnullum
periculum est. Eoque major in utroque ti-
mor est, quo propius vulnus articulo est.
Nam Hippocrates³ nihil tuto reponi posse,
20 praeter digitos, & plantas, & manus, dixit:
atque in his quoque diligenter esse agen-
dum, ne praecipitentur aegri. Quidam bra-
chia quoque & crura reposuerunt: &, ne
cancris, distentionesque nervorum oriren-
25 tur, (sub quibus in ejusmodi casu fieri solet
mors matura) sanguinem ex brachio mise-
runt. Verum ne digitus quidem (in quo mi-
nimum, ut malum, sic etiam periculum est)
reponi debet aut in inflammatione, aut
30 postea, cum jam vetus res est. Si quoque,
reposito osse, nervi distenduntur, rursus id
protinus expellendum est.

Omne

l. 1. M. F. P. om. luxatis. l. 7. M. F. P. ignorant De his, quae cum vulnere loco moventur. l. 8. M. F. P. potest tamen conditus articulus medius, aut summus canaliculo aliquo contineri, haec. l. 9. F. iis. l. 10. M. F. P. om. saepe tamen cum vulnere loco moventur. l. 12. M. F. P. quoque. l. 14. M. F. P. om. ab. l. 19. M. F. P. om. nam. l. 22. M. F. P. praecipitarent. l. 25. M. F. P. fieret. l. 29. M. F. P. ante. l. ead. M. F. P. inflammationem.

¹ Aeginet. VI. 116. ² Aeginet. V. 121. ³ Hippocrat. Vectar. XIX. 5.

Omne autem membrum , quod cum vulnere loco motum , neque repositum est , sic jacere convenit , ut maxime cubantem juvat : tantum ne moveatur , neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame praesidium est : deinde ex curatione eadem , quae proposita est. Ubi ossibus fractis vulnus accessit , si nudum os eminet , impedimento semper futurum est. ideo , quod excedit , abscindendum est ; imponendaque super arida linamenta sunt , & medicamenta non pingua ; donec , quae saltem esse in ejusmodi re sanitas potest , veniat , nam & debilitas sequitur , & tenuis cicatrix inducitur : quae necesse est facile noxae postea pateat.

l. 5. M. F. P. omnique tali. l. 9. M. F. P. id. l. 13. M. F. P. sola.

F I N I S.

NOTAE

N O T A E

VARIORUM AUCTORUM

I N

CELSI LIBROS

D E

R E M E D I C A.

Pag. 1. lin. 1. *A. Corn. Celsi Medicinæ liber primus.*]
Auli Cornelii Celsi Artium liber sextus, idemque Me-
dicinæ primus. Ad marginem adscriptum: Grammatica:
Rhetorica: De re militari: De agricultura. Scal.

p. 1. l. 3. *Ut alimenta*] Transiitio ab agricultura ad Me-
 dicinam. *Scal.*

p. 1. l. 8. *Apud Graecos*] Vide Plinium lib. xxix. in
 prooemio. *Constant.*

p. 1. l. 8. *Prompta*] Graeci ἐπιμα. *Scal.*

p. 1. l. 13. *Aesculapius*] Cicero de Natura Deorum, &
 Lactantius Instit. lib. 1 cap. 15. *Const.*

p. 1. l. 17. *Podalirius*] Homerus Iliad. II.

Ἀσκληπίῳ δύο παῖδες

Ἰππῆς ἀγαθὸς, Ποδαλῖος δὲ Μαχάων. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus non in pestilentia,*] Ob
 iram Apollinis immissa. Iliad. I. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus*] Columella lib. ix. cap.
 177. *Scal.*

p. 2. l. 7. *Tentatas,*] probatas. *Vet. Const.*

p. 2. l. 7. *Esse tentatas,*] Probatas, id est, expertas,
 quarumque facta sit experientia. *Scal.*

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] Ab eodem quoque auctore,
 nempe Homero, ut Iliad. I. de pestilentia. *Const.*

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] Dictys Cretens. lib. II.
 cap. 37.

p. 2. l. 14. *Vitiant.*] Tentarant melius est. *Scal.*

p. 2. l. 14. *Luxuria vitiantur.*] Vide Casaubonum ad Persium pag. 206. Scaligerana prima V. *Bonos mores.* Jamblichus Protrept. cap. 2. Exemplo Jacobi Mazonii confirmatum apud Jan. Nic. Erythr. Pinacoth. pag. 68.

p. 2. l. 19. *Ex bonis ad senectutis*] *Ex nobis ad sen.* Const.

p. 2. l. 23. *Agitari coepit,*] *Et mutas agitare inglorius artes.* Virgilius Aen. lib. XII. Scal.

p. 2. l. 25. *Primoque medendi*] *Cum primo quae medendi.* Const.

p. 2. l. 25. *Sic corpori inimica est.*] Transpositio hic est. *Sic corpori inimica est*, scilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione, nocturnaue vigilia minuerant. *Primoque medendi scientia sapientiae pars habebatur*, ut & morborum curatio, & verum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Ideoque multos &c. Scal.

p. 2. l. 30. *Suorum*] *Sanorum.* Const.

p. 2. l. 34. *Pythagoram,*] Sic certe Aelian. Var. Hist. lib. IV. c. 17. fama exhibat, eum non docendi, sed medendi causa ad urbes accessisse.

p. 3. l. 1. *Democritum.*] Plin. H. Nat. L. XVIII. c. 28.

p. 3. l. 2. *Ut quidam crediderunt*] Hippocratis Epistolae contrarium docent. Const.

p. 3. l. 3. *Hippocrates*] Vide Plinium L. XXVI. c. 2. Const.

p. 3. l. 8. *Tum Herophilus*] *Post Herophilus.* Cod. Const.

p. 3. l. 17. *Clarissimi auctores*] Logici sive Dogmatici. Const.

p. 3. l. 18. *Agitare*] *Cogitare*, Vet. Const.

p. 3. l. 20. *Vindicaverunt,*] *Vindicaverunt* melius est, licet idem. Scal.

p. 3. l. 21. *Serapion*] Primus Empiricorum, de quo & Cicero in Epist. Const.

p. 3. l. 21. *Serapion*] Non putem me hujus mentionem factam apud Ciceronem legisse, verum quidem Asclepiadis.

p. 3. l. 26. *Et aliqui*] *Et alii quoque*, Vet. Const.

p. 3. l. 26. *Aliqui non mediocres viri*] V. C. *Alii quoque non mediocres viri.* Utrumque bonum. Scal.

p. 3. l. 33. *Agitante,*] V. C. *Cogitante.* Scal.

p. 4. l. 1. *Mutavit.*] Hoc fusissimè docet Plinius lib. XXVI. cap. 3. Const.

p. 4. l. 2. *Themison*] Themison ὁ καὶ νοσήτων inventor, ut vocatur à Galeno, Laodiceus Syrus fuit, qui ab Asclepiade Rationali institutus ad Methodicae sectae inventionem & contulit. Const.

- p. 4. l. 3. *Quaedam*] *Ab iis in quibusdam.* Const.
- p. 4. l. 3. *Quaedam in senectute deflexit*] Recte. Non ut Constantinus, *ab iis in quibusdam deflexit.* Nam *deflexit aliquod spatium* latine dicimus, quod ille ignorabat. Scal.
- p. 4. l. 5. *Increvit*] *increbuit.* Scal.
- p. 4. l. 8. *Quae morbis medetur,*] *medicamentis.* Const.
- p. 4. l. 12. *Rerumque*] *Naturalium.* Const.
- p. 4. l. 20. *Morbos continentium causarum*] *τῶν συνεχῶν* sive *ἀσπασχῶν ἢ συνεκτικῶν.* Const.
- p. 4. l. 27. *Neque enim credunt, posse eum scire*] V. C. *Neque eum credunt posse scire.* Indifferens. Scal.
- p. 4. l. 29. *Neque esse dubium,*] *Neque est dubium.* Const.
- p. 4. Fin. post *Pallid.* ad Hippocr. Epid. vi. p. 224.] Adde Marcell. de Medicam. cap. xx. pag. 336. Soran. Ephes. Isagog. in rem medic. cap. xv.
- p. 5. l. 2. *Venas,*] *arterias.* Const.
- p. 5. l. 8. *Manantia corpuscula per invisibilia foramina*] *ἄτομοι,* *insecabilia corpora,* Quintil. Const.
- p. 5. l. 12. *Experimenta*] Quintilianus II. 5. *in omnibus fere minus valent praecepta, quam experimenta.*
- p. 5. l. 13. *Sed ne ad haec quidem aditum*] *sed ne aditum quidem ad haec.* Const.
- p. 5. l. 15. *Non enim quilibet*] V. C. *Nec enim quilibet.* Utrumque bonum. Scal.
- p. 5. l. 18. *Conjectura aliqua duxissent.*] *conjectura aliqua didicissent.* Const.
- p. 5. l. 18. *Quod ante conjectura aliqua duxissent*] R. V. C. *quo ante conjectura aliqua duxisset.* Scal.
- p. 5. l. 29. *Evidentes verò has*] *Evidens causa* i. externa, & quae sensibus patet, ἡ ἀποφαντικὴ Galeno, προφανέχρους αἰτίαι etiam ἀσφαις dicta, quae & necessaria, & non necessaria esse potest. Interna verò, sive abdita & continens causa, ἡ ἀσυνεχὴς. Const.
- p. 5. l. 32. *Initio,*] Malim cum antiquissimis, nullis exceptis, editionibus *vitio.*
- p. 6. l. 5. *Digeruntur*] Hoc verbo nunquam pro concoctione utitur Celsus: at bene Seneca. Vide infra p. 10. l. 25. Scal.
- p. 6. l. 6. *Venae nostrae*] *Venae* hic, i. arteriae. Sic φλέβες in Platonis Timaeo à corde. Galen. vi. Meth. Const.
- p. 6. l. 6. *Venae*] Male Constantinus pro *venae* reponit *arteriae*, cum φλέβες etiam Arist. vocet ipsas arterias Lib. de Respiratione. Vide Gellium, qui ex professo caput ea

de re scripsit ex Erasistrato Lib. xviii. c. 10. Vide infra p. 10. l. 28. *Scal.*

p. 6. l. 9. *Inter haec*] *intra haec.* *Const.*

p. 6. l. 10. *Inter haec nascentibus*] *Satius esset legere internascentibus*, sed non ausim mutare, quia constare potest, ac si *inter ea* dixisset. *Scal.*

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] *Ex quibus quia quàm maximè.* *Const.*

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] V. C. *quia maximè.* *Scal.*

p. 6. l. 15. *Putrescere:*] *Haec fuit & Empedoclis opinio.* *Const.*

p. 6. l. 20. *Diduci*] *deduci.* *Const.*

p. 6. l. 20. *In corpus omne diduci*] *Graeci Ἀπορροήσας, διανομομένης.* *Scal.*

p. 6. l. 23. *Aliud, si*] *alium, si.* *Const.*

p. 6. l. 24. *Teritur*] *Auctor Graecus, a quo hoc desumpsit, scripserat τερέται, i. e. teritur, vel adteritur. Nec potuit aliter vertere.* *Scal.*

p. 6. l. 27. *Calorem moveat.*] *Calorem foveat.* *Const.*

p. 6. l. 29. *Ea verò sumenda,*] *Ut censuit Asclepiades.* *Const.*

p. 6. l. 34. *Perceperit*] *praeceperit.* *Unde praecipere animo, praesumere.* *Scal.*

p. 7. l. 4. *Necessarium ergo esse, incidere corpora mortuorum, eorumque viscera atque intestina scrutari*] *Meminit huiusce rei Galenus circa finem libri de arte medicina, ac inibi dicit se duos scripsisse libros, alterum de sectione mortuorum, alterum de Sectione vivorum.* *Caesar.*

p. 7. l. 7. *Herophilum*] *Herophilus ille medicus aut Ianius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odit, ut nosset. Vide Tertullian. de Anima cap. 10. Casaub.*

p. 7. l. 11. *Posituram*] *positum.* *Gr. θέσις.* *Scal.*

p. 7. l. 13. *Contractum:*] *Contractum exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? in MS. legitur contractum. Itaque confractum pro aspero & confragoso (quod laevigato opponitur) repono.* *Const.*

p. 7. l. 13. *Contactum*] *Ruell. contractum. Σύμπρωον vocat Hippocr. Aph. 3. lib. 1. compressum, contracturam: contractum ergo legendum.* *Scal.*

p. 7. l. 11. *Eorum posituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum.*] *Loquitur hic Celsus de partibus corporis humani; nec video, quem locum habeat confractus, quae vox, si*

Latina

Latina est, fracturam significat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me sunt, Florentina princeps 1478. utraque Aldina 1528 & 1547. Gryphiana 1542. & Henrici Stephani 1567. habent *contactum*, quae vox certissimae Latinitatis est, & sensum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praestanti iudicio vir, probatis codicibus usus sit: sed hic aliquis diligentiam saltem illam desiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Transalpinis ingeniis familiarissima est. Hanc si quis ex nostris damnavit unquam, in quo accusari solemus, ideo damnavit, quod saepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid huiusmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur, tum vero non utilis modo, sed prorsus necessaria est; praesertim si quid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis Auctoris testimonio confirmari possit. Talia enim non ad unum aliquem Scriptorem pertinent, sed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo esse possunt cum aliae voces, quas deinceps recensere, tum haec ipsa *confractus*, quae Celsi auctoritate in egregium Basilii Fabri Thesaurum allata est, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata. Editiones aliae quinque, id est, Juntae, Caesarii, Pantini, Constantini, Ronslei, habent *contactum*; manifestum enim Operarum errorem puto, quod in Junta legatur *cortactum* & *contactum*. Illud mirum est, Ronsseum in libri margine addidisse: *per laevorem, & contactum, asperitatem intelligit, & quod illi est contrarium*; quando Constantinus haec adnotaverat: *Contractum* (lege *Contactum*) *exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? In manuscripto legitur contractum. Itaque Confractum pro aspero & confragoso (quod laevigato opponitur) repono.* Hieronymus autem Kubeus in suis ad Celsum Annotationibus cum haec ferme ipsa Constantini verba, Auctoris nomine dissimulato, retulisset, istiusmodi emendationem atque interpretationem *satis sibi probabilem videri* negavit, haecque subjunxit: *Forte autem, quia, quod contractum est, explicato & ob id laevi opponitur, per contractum poterit asperum intelligi.* Videtur igitur maluisse *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut intelligeres, Constantinum non veterum exemplarium auctoritate, sed conjectura ductum, ex *contractum* illam, qua de agitur, vocem eliciisse, & huc primum induxisse *confractum*. Morg.

p. 7. l. 22. *Qui sanè*] *qui sanae*. Const.

p. 7. l. 22. *Cujusquam*] Ald. *cujusque*. Utrumque bonum. Scal.

- p. 7. l. 24. *Ita ne succurrere*] *item ne succurrere*. Const.
- p. 7. l. 29. *Quae posita*] *quae intus posita*. Const.
- p. 7. l. 34. *Qui se ἐμπειρὺς ab experientia*] *ὁπὲρ τῆς ἐμπειρίας*. Caesar.
- p. 8. l. 5. *Quoniam incomprehensibilis*] C. Vet. *non ut comprehensibilis*. Scal.
- p. 8. l. 26. *Esse debuissent.*] *esse debuisse*. Const.
- p. 10. l. 2. *Requirere*] *requiritur*. Const.
- p. 10. l. 12. *Sed eum protinus visurum,*] *Empiricorum* *ἐμπειρῶν* & *ἐμπίστου* significat. Const.
- p. 10. l. 15. *Et post ejus*] *et per ejus*. Const.
- p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat, quomodo, sed quid optimè digeratur:*] *Legi potest, sed quàm id optimè digeratur*. Caesar.
- p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat,*] *neque ad rem pertinere*. Const.
- p. 10. l. 24. *Intercidat,*] *intercedat, vel incedat*. Const.
- p. 10. l. 28. *Neque, quid venas*] *Vide pag. 6. Const.*
- p. 10. l. 34. *Non eloquentia, sed remediis curari.*] *Hinc Virgilius mutas artes vocat. XII. AENEID. Casaub. Vide Reies Camp. Elys. jucund. Quaeft. VII. p. 61. & seqq.*
- p. 10. l. 1. *Discretus,*] *Prior lectio habebat discreta. Tu jam vide, utrum tibi magis arrideat. Caes.*
- p. 11. l. 1. *Discreta*] *discretus legit Caesarius.*
- p. 11. l. 18. *Mille*] *milleque*. Const.
- p. 11. l. 19. *Verisimile est, interiora,*] *verisimile esse, vel interiora*. Const.
- p. 11. l. 25. *Nam uterum quidem,*] *Nam ne uterum quidem*. Const.
- p. 11. l. 25. *Nam ne uterum quidem*] *Auctor noster uterum sumit pro ventre seu abdomine. Ita enim lib. IV. cap. 1. At sub corde atque pulmone, transversum ex valida membrana septum est, quod à praecordiis uterum diducit. Martial. l. 3. Epigr. 71. Isidorus Orig. XI. cap. 1. Uterum solae mulieres habent in quo concipiunt, ad similitudinem cauliculi. (Martinius Canaliculi, forte cuniculi.) Tamen auctores uterum pro utriusque sexus ventre plerumque ponunt, nec poetae tantummodo, sed & caeteri. Doctissimus Caspar. Bartholinus Exercitatione IX. observat. Tacitum, uterum navis ob cavitatem dixisse; Lactantius de Opificio Dei c. II. uterum pro vesica aut simili cavo corpore posuit. Columell. XII. 4. quod in utero dolii est.*
- p. 12. l. 10. *Aliqua pars aperiatur, & in alio alia sita; ita sedem,*] *al. p. aperiatur, & in alio alia; ita ut sedem*. Const.

- p. 12. l. 16. *Ob haec,*] *Ob hoc.* Vet. Const.
- p. 13. l. 1. *Vel detrabatur,*] *vel deferatur.* Codex Ald. *distrabatur.* Const.
- p. 13. l. 9. *Adjuvat,*] *adjuvant.* Const.
- p. 13. l. 12. *Perfectum*] *glossema est.* *Quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique simile &c.* Scal.
- p. 13. l. 20. *Etsi non inter obscuras causas, neque inter]* *etsi non semper inter obscuras causas, atque inter.* Const.
- p. 13. l. 28. *Quem non]* *quod non.* Const.
- p. 13. l. 29. *Nostra quidam]* *nostra quaedam.* Const.
- p. 13. l. 30. *Arente]* *haerente.* Const.
- p. 14. l. 1. *Periclitari conjecturam suam]* *Semper periclitari* accusativo jungit Cicero in Laelio, & omnes veteres. *Vires ingenii periclitari.* Scal.
- p. 14. l. 6. *Ad quod medicinae genus,]* *Μερίβασις ὁμοίῃ* Vide suprà pag. 10. Const.
- p. 14. l. 8. *Rationabile]* *rationale.* Aliud tamen melius, ut videre est passim apud Lucrerium. Scal.
- p. 15. l. 3. *Et quidem medici]* *Et quidem Methodici.* Vide pag. 3. Const.
- p. 15. l. 7. *Communia morborum]* *Methodicis* vocantur *κοινότητες.* Const.
- p. 15. l. 9. *Unum adstrictum, alterum fluens, tertium mixtum]* *σπράγνον, ῥοώδες καὶ μικτόν.* Scal.
- p. 15. l. 14. *Minui consueverunt.]* *minui consuevisse.* Const.
- p. 15. l. 16. *Digerendum]* id est, *fluidum reddendum,* quod familiare Celso. Scal.
- p. 15. l. 27. *Contendunt.]* *contendant.* Const.
- p. 16. l. 9. *Tanta vi concitant]* *tanta, ut concitent.* Cod. Const.
- p. 16. l. 11. *Efficiunt.]* *efficiant.* Const.
- p. 16. l. 16. *Videtur.]* *videatur.* Const.
- p. 16. l. 26. *Transfusio,]* *παρέμπτωσις.* Const.
- p. 16. l. 32. *Tenet,]* *sequitur.* Const.
- p. 17. l. 1. *Memoriae]* Ut empirici, qui observationum suarum congeriem *ἀπρίσμυ* vocabant, earundem verò memoriam *ἀντιψίαν*, scientiamque talem *ισοείαν.* Const.
- p. 17. l. 2. *Si verò, quod propius est, vix]* *Legito si (quod vero propius est) vix &c.* Const.
- p. 17. l. 6. *An fuderit,]* *aut fuderit.* Const.
- p. 17. l. 23. *Et quia amplè]* Hippocrates *ἀδριότερος* dicit & *πιστότερος*, cui *λεπῶς* opponit. Const.
- p. 18. l. 5. *Digeri,]* *ἀγγορεύει.* Const.

p. 18. l. 18. *Idem eveniat.*] *id eveniat.* Cod. *Const.*

p. 19. l. 11. *Quod coelum, quod tempus anni sit.*] *Quo*
potius, quam *quid.* Utrumque autem eodem modo scriptum est in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 19. l. 21. *Nam famem facilius fert adolescens, quam puer; facilius in denso coelo, quam in tenui; facilius hieme, quam aestate;*] Quibusdam videtur hic legendum potius, in *tenui coelo, quam in denso, & aestate, quam hieme*; propterea quod Hippocrat. dicat lib. 1. Aphor. *Ventres hieme & vere sunt calidissimi. Quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda.* Et Paulus Aegineta lib. itidem 1. cap. 53. *Hieme quidem & fortiori exercitatione, & pleniorre cibo utendum est.* Nisi eo referas, quod in denso coelo & per hiemem corpora sunt robustiora, atque ideo etiam facilius quamlibet molestiam ferunt. *Caesar.*

p. 19. l. 24. *Quoque assuetus*] *Glossema est ineptum.* *Scal.*

p. 19. l. 25. *Homo sustinet*] *Glossema est.* *Scal.*

p. 19. l. 27. *Ob quae competit,*] *ob quae convenit.* *Vetus conjicio.* *Const.*

p. 19. l. 28. *Communia tantum*] *communia non tantum.* *Const.*

p. 20. l. 19. *Qualiter sanus se agere debeat.*] *Ἰζητην* prima pars Medicinæ. *Const.*

p. 20. l. 21. *Suae spontis*] *Liber, qui vivit, ut libet, neque conditione servus, neque vitae instituto adstrictus,*
ὁ μὴ καὶ τῇ τύχῃ καὶ ἀποαιρέσει ἐλδοῦντο. *Const.*

p. 20. l. 21. *Suae spontis est*] *Graeci αὐτοαποαιρούμενος :*
Gallice, un homme, qui est libre, un homme, qui est a-foy. *Scal.*

p. 20. l. 22. *Jatralipta*] *Ἰατραλειπτης* vocatur *reunctor.* *Prodicus* instituens *jatrolepticen*, *reunctoribus* quoque medicorum ac *mediastinis* *vestigal* invenit. *Plin. Lib. XXIX. cap. 1. Const.*

p. 21. l. 13. *Concubitus verò neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus, corpus excitat; frequens, solvit.*] *Paulus Aegineta lib. 1. cap. 37. frequens concubitus corpus rarius, frigidius & imbecillius reddit.* *Caesar.*

p. 21. l. 15. *Solvit.*] *resolvit.* *Const.*

p. 21. l. 23. *Cavendumque, ne in secunda*] *Notabilis sententia.* *Const.*

p. 22. l. 10. *Per flatum aestivum, hybernum*] *perflato, aestivum hybernumque.* *Const.*

p. 22. l. 13. *Auras fluminum atque stagnorum*] *Auræ sunt nebulæ, brouillards, apud Macrobius & Plinius.* *Scal.*

p. 22. l. 14. *Aperienti*] Rectè pro *apparenti*. Alii *operienti*. *Const.*

p. 22. l. 15. *Calor*] Sed *calorem* legi minus probarim. *Const.*

p. 22. l. 17. *Gravibus*] Hic gravis opponitur salubri. *Const.* Sic ipse explicat pag. 24. l. 28. seq. *neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus tutus est.*

p. 22. l. 21. *Urina alba,*] *albescit* i. *pallet.* ὡχρὸς color urinae, deindè flavus, ξωρὸς, postremò rufus i. πυρρὸς. *Const.*

p. 22. l. 25. *Longis diebus meridiari*] est, quod Varro lib. I. cap. 2. de Re Rustica dicit, *diem diffindere institio somno.* Scal.

p. 23. l. 8. *Moveat;*] *movet.* *Const.*

p. 23. l. 9. *Sub divo,*] Vel *sub dio,* ἐν ὑπαίφρῳ. *Const.*

p. 23. l. 15. *Lassitudo,*] Lassitudo est gravitas corporis. *Virgil.*

Lassove papavera collo.

Quae etiam citra laborem accidit. Fatigationem vero nimietatem laboris intelligimus. Idem:

Veloces jaculo cervos, cursuque fatigat.

Quod mox immodicum laborem appellavit. Verum de generibus lassitudinis legendus est liber III. Galeni de sanit. tuend. *Const.*

p. 23. l. 24. *Neutrum saepè*] *neutrum semper.* *Const.*

p. 23. l. 29. *Durior est in potione, quàm in esca.*] Contra hanc Celsi sententiam videtur planè esse ea Hippocrat. in Aphorismis lib. I. qua dicit; *facilius esse impleri cibo, quam potu.* Atque *durior* fortasse a Celso dictum est pro *intolerabilior.* Accedit, quod intemperantia ex potione caput infestare plurimum solet. Unde & *crapula* dicta est graece *κρασιπία*, ἀπὸ τῆς καὶ κρασιπία τὰς μεθύοντας, auctore Suida. *Caesar.*

p. 23. l. 29. *Durior est*] *tutior est.* *Const.*

p. 24. l. 1. *Quod modò par est,*] *quod modò parvum est.* *Const.*

p. 24. l. 6. *Primo cibo*] A l'entrée de table. Ita l. 32. seq. *prima estate.* *Casaub.*

p. 24. l. 12. *Si quis interdium*] Hipp. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 24. l. 17. *Si quibus de causis*] Hippocrat. II. Aphor. 16. *Const.*

p. 24. l. 21. *Sexus,*] De sexu praetermissum vel auctoris oblivione, vel temporum iniuria. *Const.*

p. 24. l. 27. *Ex salubri loco*] Hippocr. I. Aphor. 1. & 27. lib. II. Aphor. 51. *Const.*

p. 24. l. 31. *Neque verò ex*] Lib. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 25. l. 7. *Omnem etiam laborem*] II. Aphorism. 49. *Const.*

p. 25. l. 11. *Si quando tamen insuetus*] Insueti laborantis & assueti nimis laborantis par analogia. Ergo utrique quies somnusque convenit. Ubi enim quis laborare coeperit, quies statim lassitudinis remedium. 2 Aph. 48. *Const.*

p. 25. l. 15. *Os amarum*] Modò biliosus non fit. Nam *πικρὸς χολαίς* adversatur inedia. Hipp. II. de Vict. acut. Galen. VIII. Meth. Medend. Ergo hic Celsus indistinctè. *Const.*

p. 25. l. 22. *Ingredi aliquid*] *ingredi aliquantum.* *Const.*

p. 25. l. 23. *Eodem modo*] *aliquodammodo*, i. e. *aliquantum.* Apud Caesarem inveni in meo Codice manuscripto: in excusis corruptum erat. *Scal.*

p. 25. l. 33. *Balneum his fervens*] Hujus ratio apud Galenum X. Meth. & libro de sympt. caus. *Const.*

p. 25. l. 34. *Ergo si nimium*] Vide Gal. VII. Meth. *Const.*

p. 26. l. 10. *Vel certe diluta*] *saltem diluta.* *Const.*

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum esse*] *Frigidam bibendam esse.* *Const.*

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum esse*] *frigidam.* Est autem fatui cujusdam error, putantis, esse incongruum, si diceret, *frigidam bibendum esse.* *Scal.*

p. 26. l. 30. *Levatque*] *que superfl.* *Const.*

p. 26. l. 32. *Ejusdem laboris pressit* (*id quod in consuetudine est*) *reficit.*] *cujusdam laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit.* *Const.*

p. 26. l. 33. *Fatigato*] Hippocr. II. acut. vict. *Const.*

p. 27. l. 1. *Quod enim*] *Etenim quod.* *Const.*

p. 27. l. 7. *Tum calida aqua in balneo magis superiores partes, quàm inferiores foveat.*] *Locus corruptus est, & ita restituendus: tum calida aqua: tum balneo magis inferiores partes, quàm superiores foveat.* *Const.*

p. 27. l. 9. *Exustus in sole est*] i. e. *si quis exussit cutem sole affo*, ut solebant ii, qui in campo Martio exercebantur. Plato *σαφερόν* vocat. Persius — *Exusta cuticula sole.* *Affus* proprie apud veteres, qui succo carer. Unde *affus sol* dicitur, quia ibi non ungebantur. Caeterum laxata cutis a sole facilius combibebat oleum ipsum. Corrigendus igitur Plinii locus lib. XVII. cap. 22. & pro *assiduo sole*
affo

affo reponendum. Hinc apud Epictetum *assa ferentaria*. Hoc porro Graeci *χρoιζεισθαι* vel *χρoνoιζεισθαι* *ἐν ἡλίῳ*, colorari ad solem, dicebant. Scal.

p. 27. l. 13. *Per caput*] *super caput*. Const.

p. 27. l. 15. *At ei, qui perfrixit, opus est balneo primum involuto sedere*] *At eum, qui perfrixit, opus est in balneo primum involutum*. Const.

p. 27. l. 24. *Nausea fuit*] *nauseavit*. Ita puto scripsisse Celsum, & male transcriptum. Scal.

p. 28. l. 4. *Tenuis vero homo*] Quia contraria contrariis curantur. Hippocr. II. Aph. 22 & lib. de Locis. Const.

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] Integer, nec abruptus ante justum dormiendi tempus. Const.

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] *somnus plenus, & non multum nimis longus*: Celsi ipsius *ἀντίνοστος* producat oportet, qui velit nobis persuadere, hoc genus constructionis latinum esse. Quinque Editiones modo allatae ita habent; *Somnus & plenus, & non nimis longus*. Idemque omnino habent aliae praeterea quinque Editiones, quas supra memoravimus. Morg.

p. 28. l. 19. *Quantus plenissimus*] *quantum plenissimus*. Const.

p. 28. l. 19. *Quantus plenissimus*] Modus loquendi novus, sed Cello familiaris, pro *quam plenissimus*. Scal.

p. 28. l. 26. *Lectus per aestatem terra*,] *χαμoνία*. Al. *terrae*. Const.

p. 28. l. 30. *Semel die assumptae epulae*,] *μονοσιτία*. Const.

p. 29. l. 1. *Ejectum*] *rejectum*. Vide Plin. lib. XXVI. cap. 3. Const.

p. 29. l. 6. *Facultatem*] *facilitatem*, Cod. Const.

p. 29. l. 17. *Etiam plures causae*] *etiam separatè*, Cod. Const.

p. 29. l. 21. *Vomitum utilior*] Ex Polybo de Diaeta salubri. Const.

p. 29. l. 23. *Inutilis est gracilibus*,] Haec & ex Polybo, quae non contraria 8. Aph. lib. IV. quia Hippocrati graciles, macilenti quidem, sed lato pectore, facile vomentes, ut biliosi: Cello verò graciles, ut *φθινώδεις*, sicci ac debiles, melancholi, thoracisque angustioris, ineptique ad vomendum. Const.

p. 29. l. 31. *Amari ructus*] i. e. *acidi*, *ἰσχυρογμῖοι* Graeci vocant. Lucil. *exhalans acidus e pectore ructus*. Scal.

p. 29. l. 34. *Item prodest*] *Idem prodest*. Cod. Const.

p. 30. l. 3. *Similiterque ei, qui vel coelum*] Hippocr. II. de Diaeta. Const.

p. 30. l. 10. *Luxuriae*] *Intemperantiae*, voracitatis atque gulae. *Const.*

p. 30. l. 14. *Qui vomere post cibum volet*,] Galen. VII. Methodi 4. Val. & Polyb. *Const.*

p. 30. l. 15. *Aquam tanquam tepidam*] Non tantum, ut alii, reponendum. Nam hic graecissat, proque *αἷς* tanquam ponit. *Scal.*

p. 30. l. 21. *Caetera, quae antiqui*] *ἐμπειρία*. Ut de elleborismo, caeterisque id genus. *Const.*

p. 30. l. 24. *Sed hujus idonei*,] *sed huic*, nempè affectui. Alii *ἀντὶ τῆς*. *Const.*

p. 30. l. 34. *Qui vomere bis in mense*] Hippocr. de Insomniis, & Polybus. Galeno non probatur. *Const.*

p. 31. l. 7. *Inflammationes*,] *inflationes*. *Const.*

p. 31. l. 9. *Inter haec*] *interdum haec*, nempè mala, quae eveniunt suppressa alvo. *Const.*

p. 31. l. 11. *Qui dejicere volet*,] Motus & saturitas ci-
tant alvum: quies sistit, maximèque inedia, per quam
suppressa alvo illa mala superveniunt. *Const.*

p. 31. l. 11. *Ejicere*] *dejicere*, nempè alvum. *Const.*

p. 31. l. 23. *Austerum*.] *nigrum* Cod. *Repositum austerum* ex II. de Diaeta Hipp. unde haec sumpsit. *Const.*

p. 31. l. 26. *Nisi nimis*] *si nimis*. *Const.*

p. 31. l. 30. *Humidant autem corpus labor &c.*] Hic quoque in quinque Editionibus meis aliter legitur: *Humidum autem corpus efficit labor &c.* Miror autem, ex quo codice verbum hoc *humido* exierit, & non modo in Celsum, sed & in Basil. Fabri Thesaurum irrepsit ad augendum latinum sermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim. *Morg.*

p. 31. l. 32. *Posthaec*,] *post haec*. *Const.*

p. 31. l. 33. *Et vigilia*.] *nec vigilia*, non simpliciter, sed post potionem. *Const.*

p. 32. l. 11. *Figuralis*] *Figularis*. Vide adnotat. ad cap. I. lib. V. *Const.*

p. 32. l. 11. *Creta figuralis*] Capell. *figularis*: imo *figuralis* legendum. Erat autem terra, qua perducebant pedes mancipiorum. Unde dicuntur *gypsati pedes* Tibull. Ovidio; *Caelati* autem, id est, *figurati* Propertio. *Scal.*

p. 32. l. 18. *Illud quoque scire*] Ex Hippocratis II. de Diaeta. *Const.*

p. 32. l. 24. *Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè sustinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & senectute confecti.*] Ex I. Aphor. 13. *Senes facillimè jeju-*

jejunium ferunt, &c. & , qui crescunt, plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento. Caesar.

p. 32. l. 26. Pueri] *νεῖμα, παιδία.* Const.

p. 32. l. 30. Vinum dilutius] Ex Hippocrate lib. de Aëre &c. & Polybo. Const.

p. 32. l. 34. Quibus juvenibus] II. Aphor. 20. Const.

p. 33. l. 3. Melior est] Vide II. Aphor. 53. Const.

p. 33. l. 7. Hieme plus] Vide I. Aphor. 15. & 18. Const.

p. 33. l. 7. Elixā] *assa.* Const.

p. 33. l. 12. Sine carne,] *cum carne.* Const.

p. 33. l. 15. Moventibus.] *foventibus.* Utrumque recte. Const.

p. 33. l. 18. Magis] *minus.* Const.

p. 33. l. 20. Assa ab elixis.] *elixā ab assis.* Const.

p. 33. l. 23. Et potione & cibo] Potione multa & paucō frequentique cibo corpus tunc eget. Const.

p. 33. l. 28. Caro assa,] *caro elixa.* Const.

p. 33. l. 32. Per autumnum] Aegineta lib. X. Hippocr. de Diaeta lib. III. Const.

p. 34. l. 7. Ne quid] *ut ne quid.* Const.

p. 34. l. 7. Densiore cibo.] Voluit reddere *ἀδύς.* Scal.

p. 34. l. 8. Consummatio omnium] Una omnium effecta summa, ususque immodicus. Const.

p. 34. l. 12. Cum id accedit,] *cum hic accedit,* Vet. Const.

p. 34. l. 15. In totum,] *ex toto,* Vet. Utrumque recte. Const.

p. 34. l. 19. De his, qui aliqua parte corporis laborant, & primum] Quidam hoc obelisco notant, ut suppositivum. Scal.

p. 35. l. 3. Ubi sudabit,] *ubi sudavit.* Const.

p. 35. l. 15. Perfundere] De capite frigida saepe aspergendo repetit variis locis. Huc refer *τὰς ψυχροπορίας* Antonii Musae, de quibus Xiphilinus pag. 75. Casaub.

p. 35. l. 19. Ad os] *ad hoc,* Cod. nempe caput. Const.

p. 35. l. 24. Leve] *lene.* Const.

p. 35. l. 24. Vinum dilutum leve] *lene.* Aliud tamen tolerari potest. Scal.

p. 36. l. 21. Qui his opportunus est] Opportunus pro obnoxius. Sic p. 42. l. 1. Corpora periculis opportuna. 81, 10. Opportuniores injuriae partes. 194. 17. Opportuniores nervos frigori reddit. 199, 32. Partes opportuniores vitio jam saevienti. Casaub.

p. 36. l. 30. Superiores partes exercere,] *ἀντιπράξεις* causa. Const.

p. 36. l. 30. Citata] *cita.* Utrumque bonum. Scal.

- p. 37. l. 4. *Sumere*,] *Alii ingerere*. Const.
- p. 37. l. 4. *Fugere*] *eligere*. In vetustis Edd. pro *sumere* legitur *fugere*. Scal.
- p. 37. l. 7. *Vinum falsum bibere*] *Vinum falsum*, οἶνον ψαλαστήνης vel πικραλαιοῦ est, cui pars marinae aquae infusa est. Aliter vocabatur *Chium* & *vinum Graecum*. Itaque Horatius alludit, *Chium maris experts*. Nam *Chium*, quod Romani *Graecum* vocant, fiebat in Italia ipsa, admissa portione marinae aquae. Ipse vero voluit intelligere, non esse transmarinum. Quod autem in deliciis esset, ut hodie apud nos *Malvaticum*, praeter alios indicio erit Propertius: *Et Methymnaei Graeca saliva meri*, ubi male *grata* legebatur. Vide Catonem & Palladium, apud quos extat illius confectio. Vide Athenaeum Lib. I. & Alexandrum Trallianum. Scal.
- p. 37. l. 16. *Adjecta uva, vel olea, vel ex defruto*] Legi potest *ex oleo*, vel potius *oleo*. Caesar.
- p. 38. l. 5. *Quo genere*,] *quodam genere*. Const.
- p. 38. l. 13. *In jejuno*] *in jejunio*. Const.
- p. 38. l. 18. *In accusationem*] *in accusatione*. Const.
- p. 38. l. 25. *Tenuem fistulam*] σφῶνα vel *siphunculum*, infra *siphonem* vocat. Const.
- p. 38. l. 30. *Siphonem*] idem quod *fistula*. Alias dicitur *simpulum*, *simpurium*, *siphunculus*, quo utebantur in sacrificiis ad bibendum. Factum erat, ut lampas, oblongo collo: σφῶνιζεν est *buveter*. Scal.
- p. 39. l. 11. *Sub dio quies*] *sub quo quies*. Const.
- p. 39. l. 19. *Frigus inimicum est seni*,] V. Aphor. 18. & 20. & lib. V. Aphor. 17. & 25. Const.
- p. 39. l. 19. *Inimicum*] Πολίμικον Gr. Scriptor. Casaub.
- p. 39. l. 25. *At prodest juvenibus*,] V. Aphor. 21. & III. Valet. Const.
- p. 39. l. 30. *Item articulis doloribusque, qui*] *Item articulorum doloribus, qui*. V. Aphor. 25. 23. Const.
- p. 39. l. 32. *Hominibus*,] *omnibus*. Const.
- p. 39. l. 32. *Calor autem*] De calida actione V. Aphor. 22. Const.
- p. 40. l. 1. *Lachrymae sunt*.] Ξηροφθαλμίαν intelligit. Const.
- p. 40. l. 5. *Si nimius est*,] Hippocrat. V. Aphor. & lib. de usu liquid. Const.
- p. 40. l. 8. *Nam frigus*,] 3. Aphor. & 17. Const.
- p. 40. l. 10. *Calor concoctionem prohibet*.] Calor immoderatus, nec naturalis: contrarium efficit calor insitus. Hippocr. VI. Epidem. Galen. X. Meth. Const.

- p. 40. l. 11. *Sudorem digerit*,] *sudore*, vel lege egerit. Const.
- p. 40. l. 23. *Crudelitatem*,] *cruditatem*. Const.
- p. 40. l. 29. *Neque movenda alvus*,] Neque medicamentis, quae vires exsolvant. Maximè tum periculosa Diarrhoea. Vide Hippocr. 1. Epidem. Ideo Celsus lib. III. in pestilentiali febre missione sanguinis potius utitur. Const.
- p. 42. l. 3. *Non quo non*] *non quod non*. Const.
- p. 42. l. 5. *Habitus hominum*] *habitus*, *homines*. Hippocr. III. Aphor. 19. Const.
- p. 42. l. 16. *Ver est*,] III. Aph. 9. Const.
- p. 42. l. 17. *Hiems*,] I Aph. 15. Const.
- p. 42. l. 17. *Aestas*,] I Aph. 18. Const.
- p. 42. l. 18. *Autumnus*] III. Aph. 9. Const.
- p. 42. l. 19. *Ex tempestatibus*] III. Aph. 8. Const.
- p. 42. l. 20. *Ex tempestatibus*] *Tempestas* non est proprie nomen simplex τὸ ἐν τῇς τέτατομαίον, sed ὥρα, hoc est, ἡ ποῖα καὶ σατις. Casaub.
- p. 42. l. 21. *Quae variant*] III. Aph. 1. Const.
- p. 42. l. 27. *Sed ut eo*] III. Aph. 4. Const.
- p. 42. l. 31. *Optimique*] Hippocrates de aëre. Const.
- p. 43. l. 3. *Sorte*] Pro sorte situs & positurae regionum, pro climatis varietate. Const.
- p. 43. l. 6. *Tempestatum habitu*] τῇ αἰσῶν κατεστάσει. Const.
- p. 43. l. 7. *Peiores*] Hippocrat. de Nat. hum. Const.
- p. 43. l. 9. *Pessimum ergo*] aegro, Cod. Const.
- p. 43. l. 13. *Quia neque juventae*] Aph. 19. Const.
- p. 43. l. 16. *Corpus autem habilissimum*] δεικνύται, optimi habitus. Const.
- p. 43. l. 16. *Quadratum*.] Pro σύμμετρον. Const.
- p. 43. l. 16. *Corpus autem habilissimum quadratum est*] *Quadratum corpus est*, quod neque majus, neque minus est, quam esse debeat. Ita Graecis τετράγωνοι homines dicuntur, qui sunt concinnis membris, omnibusque invicem sibi respondentibus. Suetonius Vespas. c. 20. Scal.
- p. 43. l. 16. *Corpus habilissimum*] Mediae staturae explicat Brodaeus Miscel. l. iv. c. 19.
- p. 43. l. 19. *Matura senectute conficitur*] δύσχεστον voluit exprimere, ex Hipp. 2. Aph. ult. Const.
- p. 43. l. 28. *Hi quoque morbi &c.*] τὰ ποδαγχεῖα, Hippocrat. 6. Aph. 55. Const.
- p. 44. l. 1. *Obscoenis*] σκηπλῖνας αἰδέων. Const.
- p. 44. l. 2. *Quicquid sudore hominem resolvit*] τὰ ὑδρωα. Const.

p. 44. l. 5. *Febres incertae*] *πλανήτιες*. *Const.*

p. 44. l. 7. *Σπρωγυσείαν*] Fallitur Celsus in *σπρωγυσείας* interpretatione, quae proprie Latinis *substillum*, non *stillidium*. Cum incipit tempus rorare ante largum imbrem, dicitur *substillum tempus*, cum scilicet tegulae guttatim manant. Ab illo dicta est *substillia urina*, ἢ *σπρωγυσεία*, & *substillum* simpliciter. Cato de R. R. c. 156. omnium, qui nunc extant, antiquissimus linguae Latinae auctor. At *δυσουρία* proprie *urinae difficultas*. *Scal.*

p. 44. l. 8. *Είλεον*] Vide de eo Aretaeum. *Scal.*

p. 44. l. 10. *Coxae dolores*] *ἰχλαῖδες*. *Const.*

p. 44. l. 10. *Λειντερία*] *Foria* Latinis: quod generale nomen est omnium alvi fluxuum. *Scal.*

p. 44. l. 12. *Ab aestate tantum proxima*] ante. Al. *tantum non*. Arque in Vet. Cod. legi observavit Vir Doctus, qui *tum jam proxima* legendum conjecerat. *Const.*

p. 44. l. 13. *Aliis*] *alios*. *Const.*

p. 44. l. 16. *Neque aliud magis tempus pestilentiae patet, cujuscunque ea generis est, quamvis variis rationibus nocet.*] *cujuscunque ea (tempestat) generis est; quamvis (i. e. quantumvis) variis rationibus nocet.* Alii ea ad pestilentiam referunt. *Const.*

p. 44. l. 32. *Denique omnis calor & jecur,*] *calor omnis & jecur & lienem inflammat* (Cod. *inflat*) *denique mentem.* Ubi *omnis* videlicet nimius. *Const.*

p. 45. l. 3. *Nigritiem*] Al. *nigrorem*. *Const.*

p. 45. l. 14. *Exhibet*] *exhibet* posset auferri. Sed tamen non ausim mutare, licet displiceat. *Scal.*

p. 45. l. 15. *Fere subeunt*] *fere aestate subeunt*. Hippocr. *ἀνάγκη τὸ ἔρεθον γίνεσθαι*. *Const.*

p. 45. l. 20. *Dum adest*] *Lege tum*. Nam & Hippocrates: *πῶς αὖτε τὸ ἔρεθον*.

p. 45. l. 20. *Quibus dum*] i. e. *adhuc*. Optime dici potest. Uno verbo pronunciabant veteres. *Scal.*

p. 45. l. 27. *Et insania febricitantium, quam φρενίτιν appellant.*] *φρενίτιν* tum hic, tum alibi apud Celsum, non *phrentesis*, sed *phrenitis* (ut & Hermolaus Barbarus nos admonet) legendum est. Quamvis apud Martialem Juvenalemque non *phrenitis*, sed *phrenesis* quoque legant. Idque tamen (ut Barbarus suspicatur) ex vulgari imperitorum consuetudine. Doctiores secundum Delspauterium legunt, *Cum furor baud dubius, cum sit manifesta phrenitis.* Cæsar.

p. 45. l. 28. *Quam celerrimè rapiunt.*] Ex Hippocr. III. Aph. 6. *Const.*

p. 45. l. 28. *Ubi primò calor*] Pro *ubi primò* legerem *ubi verò*, nisi vetustum exemplar reclamaret, tolerabilisque esset scriptura. *Const.*

p. 45. l. 31. *At si sicca aestas*] III. Aph. 13. *Const.*

p. 45. l. 34. *Destillatio*,] κέρυζα. *Const.*

p. 45. l. 34. *Rancitas*,] βράγχος. *Const.*

p. 46. l. 8. *Atrabile*] μεταγχολία Hippocr. *Const.*

p. 46. l. 9. *Quod ad aetates*] III. Aph. 18. *Const.*

p. 46. l. 10. *Aestate prima*] ἀκρὸς τῆς ἡέτης. *Const.*

p. 46. l. 12. *Quique inter juventam*] οἱ μέσοι τῆς νεότητος. *Const.*

p. 46. l. 14. *Tum si qua*] XIII. Aph. 24. *Const.*

p. 46. l. 19. *Circa umbilicum inflammationes*] καὶ φέβοι, καὶ βήχες omisit. *Const.*

p. 46. l. 20. *Proprie etiam*] III. Aph. 52. *Const.*

p. 46. l. 20. *Dentientium*] ὀδοντιφύειν. Hippocr. *Const.*

p. 46. l. 22. *Alvi dejectiones*,] ἀλγέροιαι. *Const.*

p. 46. l. 24. *Plenissimi*] παχύτατοι, nempe pueri. *Const.*

p. 46. l. 26. *Glandulae*] Glandulae nomen hic est partis pro ejus morbo atque inflammatione. Hippocr. παρὰ τὴν μαστίχα i. tonsillae, ἀνθράξες pro parte autem lib. IV. cap. 1. *Const.*

p. 46. l. 27. *In spina sunt, aliquae inclinationes,*] Hippocr. σπονδυλὰς τῆς κτ. τὸ ἐνὶ σπονδύλοις. *Const.*

p. 46. l. 33. *Incipiente*] Aphor. 26. lib. III. *Const.*

p. 46. l. 31. *Multae*] multi nempe morbi, τὰ πολλὰ τῶν πόνων, hoc est, multa νοσήματα. Hippocr. *Const.*

p. 46. l. 33. *Maximèque*] III. Aphor. 28. *Const.*

p. 47. l. 8. *Adolescentia*] III. Aphor. 29. *Const.*

p. 47. l. 11. *Post hanc aetatem*] III. Aphor. 30. *Const.*

p. 47. l. 12. *Pulmonis dolores*,] πνευμονία. *Const.*

p. 47. l. 15. *In senectute*] Aphor. 31. *Const.*

p. 47. l. 16. *Gravedo*,] πόνοι ἀρθρῶν. Hippocr. *Const.*

p. 47. l. 16. *Renum dolores*,] νεφρίτιδες. *Const.*

p. 47. l. 17. *Nervorum resolutiones*,] ἀσπληνείαι, legerat ἀσπληνείαι. *Const.*

p. 47. l. 25. *Obesi*] II. Aphor. 44. *Const.*

p. 48. l. 3. *Ergo si plenior*] Ex I. Aphor. 3. *Const.*

p. 48. l. 9. *Emacruit*] emacuit habet vetus. *Const.*

p. 48. l. 13. *Praeter haec*] Ex Hippocr. partim III. de salubri Diaeta, partim II. Prognost. Const.

p. 48. l. 14. *Si graviora*] II. Aphor. 5. Const.

p. 48. l. 14. *Si crebra*] Aphor. 15. Const.

p. 48. l. 15. *Si corpus*] IV. Aphor. 39. Const.

p. 48. l. 16. *Si gravior.*] II. Aphor. 3.

p. 48. l. 17. *Tumultuosa*] Φαντασιώδη καὶ παραχώδη. Const.

p. 48. l. 19. *Si corpus*] IV. Aphor. 48, 41. Const.

p. 48. l. 21. *Insudat,*] sudat. Const.

p. 49. l. 2. *Ac ideo neque corporis*] neque ideo corporis. Const.

p. 49. l. 10. *Tuta habuit.*] Tutò. Cod. Const.

p. 49. l. 13. *Ubi verò febris*] Hippocr. in Prognost. & Prorrh. Const.

p. 49. l. 19. *Non conflictatur;*] ἐκ ἀσπώδης εἰς, ἐκ ἀλύει. Hoc enim ἄσπεα καὶ ἀλυσμός, ἢ ἀλύη, καὶ ἀλύκη. Hippocr. Const.

p. 49. l. 21. *Plana*] Prorsus legendum plena. Hoc enim ex Hippocr. II. Aph. 35. ubi πείχῃ & εἶναι &c. & in Prognost. unde & sequentia desumpsit. Const.

p. 49. l. 26. *Corpus quoque,*] In Prognost. & Pror. Const.

p. 49. l. 28. *Insudat,*] Al. sudat. Const.

p. 49. l. 29. *Quando*] quoniam, Codex. Const.

p. 49. l. 31. *Cupiditas*] III. Aphor. 32, 33. Const.

p. 49. l. 31. *Sternutamento.*] Vide Thomson. Epilapsum Chymicor. n. XXI.

p. 49. l. 33. *Neque terrere*] IV. Aphor. 45.

p. 50. l. 1. *Ac ne ea quidem,*] Ex Prognost. & Pror. Const.

p. 50. l. 5. *Εὐλεπτέες*] Metaphora est a limpida aqua, quae luto defaccata est. Nam ἡ ἕλως coenum est; Galli fange appellant, & verbum κείνω, discerno. Additum autem est ἡ Jonice. Scal.

p. 50. l. 6. *Si quis autem incidit vomitus,*] Ex Prognost. & Pror. & de Victus ratione. Const.

p. 50. l. 10. *Reddit modo mollia, figurata,*] reddit mollia, figura atque eodem serè tempore, quo secunda valetudine assuevit, modoque &c. ubi modo, τῷ μέτρῳ mensura steracus cohaerens compactumque probatur Hippocr. liquidius duriusque vituperatur. Const.

p. 50. l. 11. *Figurata*] ἀναχωρήματα. Cusaub.

p. 50. l. 15. *Debet, si matutinis temporibus coacta magis est,*] Debent, si matut. coacta minus sunt. Si autem procedente

stante tempore paulatim contrahitur, ruffa fiunt, neque foeditate odoris, sed similia alvi sani hominis; excedunt, supple excrementa. Const.

p. 50. l. 15. *Coacta*] Martialis: Nec desiderio coacta ventris, Gutta pallia non fefellit ulla. Scal.

p. 50. l. 20. *Fine*] sub finem. Sic *ἔπειτα* i. iudicationem videtur appellare. Const.

p. 50. l. 20. *Si inflammatio*] Ex Prognost. & Prorrhet. Const.

p. 50. l. 30. *Residere*] Ex Prognost. sedere, vel erectus sedere. Hippocr. Const.

p. 50. l. 31. *Impetu,*] *ἐν τῷ παρρησιασμένῳ.* Const.

p. 50. l. 32. *Pulmonibus laborantibus:*] *ἐν τῇ ἀσπληνίᾳ.* Const.

p. 50. l. 32. *Nocturna vigilia*] *ἀγρυπνία.* Const.

p. 51. l. 3. *Pessimum*] VII. Aphor. 18. Const.

p. 51. l. 6. *Dolore*] Delirio. Const.

p. 51. l. 6. *Aequè verò signum*] II. Aphor. 3. & lib. 1. Praediçt. Const.

p. 51. l. 8. *Se sopor*] expunge se. Const.

p. 51. l. 9. *Mali etiam morbi*] Prognost. & IV. Aph. 68. Const.

p. 51. l. 11. *A sexto die*] IV. Aphor. 47. Const.

p. 51. l. 13. *Factare brachia*] in Prognost. Const.

p. 51. l. 14. *Sine voluntate lachrymare,*] IV. Aph. 52. exemplum IV. Epidem. Const.

p. 51. l. 15. *Humorem glutinosum*] IV. Aphor. 53. Const.

p. 51. l. 15. *Glutinosum.*] Vid. August. Totmer. Observat. pag. 13.

p. 51. l. 16. *Cutem circa umbilicum*] II. Aphor. 35. Const.

p. 51. l. 17. *Praecordia inflammata*] II. Aphor. 28. Const.

p. 51. l. 20. *Si venae*] arteriae. Const.

p. 51. l. 21. *Mali etiam morbi signum*] in Progn. Const.

p. 51. l. 23. *Caput & pedes*] in Prognost. Const.

p. 51. l. 25. *Aut frigidus*] VII. Aph. I. 27. Const.

p. 51. l. 26. *Aut post sudorem*] VII. Aph. 4. Const.

p. 51. l. 27. *Aut post vomitum*] VII. Aph. 3. Const.

p. 51. l. 28. *Aut post cupiditatem*] VII. Aph. 6. & 11. Const.

p. 51. l. 30. *Aut multum sudare,*] IV. Aph. 41. Const.

p. 51. l. 23. *Et eas febres &c.*] Si inflatio absque inflammatione in superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonitus ventris inde ad interiores partes devolutus magisque etiam &c. Sic legendum ex antiquo Codice, cujus veram lectionem confirmat Hippocrat. in Progn. & Prot. atque in IV. Aph. 73. unde haec Celsus decerpfit. Const.

p. 52. l. 1. *Neque tertio quoque die*] IV. Aph. 30. *Const.*

p. 52. l. 4. *Molliantur,*] IV. Aph. 43. *Const.*

p. 52. l. 7. *Post arguatum morbum febrem oriri;*] Ex IV. Aph. 6. & ex Coacis Praenot. legendum, *post febrem arguatum morbum oriri.* *Const.*

p. 52. l. 9. *Ac dolentibus*] *aut dolentibus.* *Const.*

p. 52. l. 11. *Neque unquam in acuta*] IV. Aph. 66. & 67. quos confudit. *Const.*

p. 52. l. 13. *Timere etiam*] Ratio in II. Aph. Timor, nota copiae humoris melancholici, ut spasmus pituitosi. *Const.*

p. 52. l. 18. *Vomitum etiam*] II. lib. Praen. Hippocr. Lege & II. Aph. 32. *Const.*

p. 52. l. 20. *At mala urina &c.*] Ex Hippocratis imitatione in Coacis Praenot. sic distinxit. In MS. legitur *quasi folia*: *πιτελώδη* voluit exprimere. Rectius dixisset *laminosa*. *πίτελον* utrumque significat. Conatus est etiam *πιτυρώδεια* reddere, dicens ex fufuribus factas nubeculas: parum feliciter. Excuso nubeculas *καταχρησικῶς* dici de hypostasi atque sedimento. *Const.*

p. 52. l. 22. *Fila*] V. C. *folia*. Falsum esse Celsum facilius est dicere, quam reponere subsidentia, ut Capella. *Scal.*

p. 52. l. 25. *Diluta quoque*] Quae aquea *ὑδατώδης* Actuarius Lib. I. c. 2. & Chrysellina Plin. 28. c. 6. *ἔργον ἀφανέα λάκκα* dixit Hippocrat. IV. Aph. 72. ex quo Celsus. *Const.*

p. 53. l. 3. *Malum est etiam*] Lege Hippocr. VII. Aph. 6. *Const.*

p. 53. l. 4. *Ante sincerum est* ponatur signum †.

p. 53. l. 6. *Valetudinis*] *aegritudinis.* *Const.*

p. 53. l. 9. *Alia spes*] *alia vitae spes.* *Const.*

p. 53. l. 10. *Neque ulla alia spes*] *Ulla vitae alia.* Aldus sic; *neque vitae alia spes.* *Scal.*

p. 53. l. 11. *Effugiat*] Hoc trahendo effugium in imperfecta crisi: perfecta morbo nihil cunctata liberat. *Const.*

p. 53. l. 16. *Ubi frigidus sudor*] IV. Aph. 40. *Const.*

p. 53. l. 23. *Ubi aeger*] II. Aph. 28. *Const.*

p. 53. l. 24. *Item si urina*] VII. Aphor. 32. *Const.*

p. 53. l. 27. *Maculas*] Lego ab acus eris aculas. Supra vertit ut potuit *ἔργον πιτελώδεια* & *πιτυρώδεια*: restabat *κερμνώδεια*, quod (cū vocabulum idoneum deesset) dixit *quasi aculas* i. propriè *ἀχυνώδεια*, non idem sanè, sed adsimile sumpsit ex Hippocr. in Praenot. & VII. Aph. 32. & 35. ubi *κερμνώδεις ὑπέρσσεις*, & *πομφόλυγες*. noster *bullulas* exposuit. *Const.*

p. 53. l. 28. *Miculas*] Recte *miculas*, *κερμνώδεια*, non
acn-

aculas, ut inepte Constantinus. Nam ab *acus* fit *acusculum* diminutivum. *Scal.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò jam ventum esse testantur nares acutae, collapsa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter versae, cutis*] Habes de his indiciis Hippocratem ipsum in primo prognostico: Unde haec auctor desumpsit, ut alia multa in hoc secundo libro. *Caesar.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò*] Haec omnia maxima ex parte ex Hippocratis Praenot. utrisque. Lege Trallianum & Plinium lib. vii. cap. 51. de signis mortis. *Const.*

p. 54. l. 14. *Illachrymant,*] IV. Aph. 52. *Const.*

p. 54. l. 16. *Pituitaque*] *λῦμα* hic convertit *pituitam*: has oculi sordes ex pituita crassiore & semicocta (ut scribit Galenus comment. III. de Articulis) *gramias* vel *gramas* Latini vocant. *Const.*

p. 54. l. 20. *Palpebrae non committuntur,*] si ita aegrotus dormire non assueverit, ut *λαγρόδαμοι*. *Const.*

p. 54. l. 22. *Neque id fluens alvus expressit*] Neque alvus fluens naturali profluvio aut purgatione. VI. Aph. 51. *Const.*

p. 54. l. 24. *Eademque labra & nares,*] IV. Aph. 49. *Const.*

p. 54. l. 25. Pro loco parallelo 51, 28.

p. 54. l. 27. *Non audit*] V. sim. Paulli de Febr. malign. pag. 18, 19.

p. 54. l. 28. *Eadem mors*] IV. Aph. 34. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 1. *Floccos legit*] *κακοδοξείν*. *Casaub.*

p. 55. l. 6. *In febre & acuto morbo,*] i. in febre acuta, ut apud Hippocr. & *φρενίτην*, quam improprie insaniam transtulit, ut *πνευμονίαν* (quod supra observatum) *pulmonis dolorem*. *Const.*

p. 55. l. 8. *In veste floccos legit,*] studuit exprimere τὸ *καρφολογεῖν*, etiamque sequentibus τὸ *κακοδοξείν*. *Const.*

p. 55. l. 11. *Ad viscera*] lumbos & ilia i. *λαγνάς* vel *πνεῶνας*, ut habet Hippocrates: & pro *φρένας* vel *ἀφραγμα* i. *praecordia* vel *septum transversum* substituit *viscera*, non mendacio, sed innovatione. *Const.*

p. 55. l. 14. *Neque is servari potest,*] IV. Aph. 37. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 17. *Cuive in eodem*] Ex IV. Aph. 35. & Coacis Praenot. *Const.*

p. 55. l. 19. *Aut cui simul*] Ex IV. Aph. 38. & VII. 1.
& 2. lib. praedict. *Const.*

p. 55. l. 21. *Aut cui, febre*] Ex IV. Aph. 50. & VI.
54. *Const.*

p. 55. l. 23. *Aut qui febre*] Ex IV. Aph. 50. *Const.*

p. 55. l. 25. *Qui epoto*] IV. Aph. 16. & V. 1. *Const.*

p. 55. l. 27. *Qui ebrius obmutuit.*] Ex V. Aph. 5. *Const.*

p. 55. l. 27. *Febre*] *ferè legendum. Const.*

p. 55. l. 30. *Mulier quoque gravida*] Ex V. Aph. 30.
Const.

p. 55. l. 32. *Cui protinus*] II. Aph. 1. *Const.*

p. 55. l. 34. *Cuius alterutrum*] IV. Aph. 23. *legendum-
que alterutro. Const.*

p. 56. l. 3. *Sive separatim*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 6. *Proximum*] *in proximo. Const.*

p. 56. l. 8. *Meliora*] *mitiora. Const.*

p. 56. l. 11. *Sudor quoque frigidus*] Aph. 37. & Praenot.
utrisque. *Const.*

p. 56. l. 12. *Pestiferus*] *pestifer latinus. Utrumque ta-
men bonum. Scal.*

p. 56. l. 13. *In omni morbo*] I. Lib. Praedic. & in Prae-
not. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 15. *Ac sanguinem quoque*] VII. Aph. 37. & IV.
25. & in Coacis Praedic. *Const.*

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra & tenuis in magna crudi-
tate esse consuevit,*] *In magna cruditate, subaudiendum est
morbi. Sic in Progn. Hippocr. l. 2. Urina quoad ruffa te-
nuisque apparuerit, crudum morbum significat. Caes.*

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra*] Ex Praenot. sed pro ful-
va substitutum rubra mendosè. *Const.*

p. 56. l. 18. *Maturescat,*] *Pari audacia dixit de matura-
tione vel morbi vel humorum, πῆμα, & Arist. πῆμα, im-
mò & interdum πῆμα Galen. cui ὀπίσθας i. cruditas oppo-
nitur: cum πῆμα propriè sit coctio. Const.*

p. 56. l. 24. *Alvus quoque*] Ex Praenot. *Const.*

p. 56. l. 26. *Bilem viridem aliquid*] Ex Praenot. lege bi-
lem, viride aliquid. *Const.*

p. 56. l. 30. *In praecipiti verò jam esse denunciat, quae li-
quida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis est, uti-
que si magna*] *Haec ex ultimò citato loco. Sed ita legendum:
In praecipiti verò jam esse denunciat (nempe alvus) quae li-
quida (excrementa repraesentat) idemque quae vel nigra, vel
pallida, vel pinguis, & utique si magna &c. Const.*

p. 56. l. 30. *Diutius trahere*] *Sicut dicimus Galli de ma-*

le sano & affecto, *il traine toujours*, si quis in eo morbo diutius traxit. mox; *autumno*, qui caetera anni parte traxerint, *resolvuntur*. p. 137. *aegri sub cautioribus medicis traherantur*, & 138. *aegros Medici diutius tractos non expederunt*. Casaub.

p. 57. l. 4. *Revixisse?*] De his, qui elati revixerint, lege Plinium lib. vii. cap. 52. & Valer. Max. lib. i. cap. 8. *Const.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Tempore Democriti puella diu conclamata revixit, deque ea re scripsit justum volumen Democritus titulo *ἡ ἀπὸ τοῦ ἀπνῶτος*, i. e. *de ea, quae non spirat*. Hoc Heraclitus maxime laudat. Quo noto plurimi alioqui difficiles loci Diogenis Laertii intelligi possunt. Porro domi patris Jul. Caes. Scaligeri subulcus ter pro mortuo habitus frigidissimus & sine respiratione ter revixit. *Scal.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Qui *πρὸς ἀπνῶτον* scripserat, ut quibusdam placet, vid. *ad Laert.* Casaub. Inde Kirchmann. de funerib. lib. I. cap. 13. pag. 91.

p. 57. l. 6. *Certas notas esse, proposuit*] Scaliger ad Manilium Lib. V. p. 308. putat Celsum Democriti librum, *πρὸς ἀπνῶτον*, quem Plinius Heraclidae adscribit, indigitasse: verum refutat illustrissimum virum clar. Menagius in Observationibus ad Diogen. Laert. Prooem. pag. 5. Ed. Lond.

p. 57. l. 12. *Quod Asclepiades*] Vide Plinium lib. xxvi. cap. 3. Nos verò totam hanc periodum antea corruptam restituimus. *Const.*

p. 57. l. 13. *Funeri obvius*] Vide Kirchmann. de mortuorum miraculis part. II. cap. 22. Kirchmann. de funer. lib. I. cap. 13.

p. 57. l. 14. *Nec protinus crimen artis*] Medicinae pars illa, quae *συναίστησις* vocatur, praecipuè conjecturalis est sive *σοχαστική*, qua tamen peritus artifex artificialiter utitur. *Const.*

p. 57. l. 19. *Responderit*] Respondere Celso est *σοχάζεσθαι*, vel potius commode cedere, *ὁδοῦσθαι*. & sic passim. *Casaub.*

p. 57. l. 28. *In pejus aliquid convertunt*] Hoc vertit in malum: cela se tourne en mal, Phrasis in libris Caesaris, Ciceronis & Propertii ubique obvia. Imo non aliter Celsi tempore loquebantur. Propertius Lib. I. eleg. 16.

Atque utinam trajecta cava mea vocula rima,

Percussas dominae vertat in auriculas.

Est ergo illud aliquid glossema ineptissimum. *Scal.*

p. 57. l. 32. *Perque multo plures aegros*] Pluries aegros: quasi perpluries, *Timetis*. *Scal.*

p. 57. l. 33. *Neque tamen ignorare*] Ex II. Aph. 19. *Const.*

p. 58. l. 6. *Ea*] *ad ea.* *Const.*

p. 58. l. 18. *Malum habitum*] *καχεξία.* *Const.*

p. 58. l. 20. *Inflammatio*] *inflatio* Cod. *Const.*

p. 58. l. 22. *Quibus diu color*] Hippocr. lib. 11, Praedict.
Sed pro *sine morbo regio* debuit dicere *non tamen ut in morbo regio.* *Const.*

p. 58. l. 22. *Inflammatio*] *Vetus Codex inflatio.* Scal.

p. 58. l. 26. *Aut alvo laborant.*] II. Praedict. legendum *alio* (sic cetera, quae Hippocrates habet, complexus est) non *alvo.* *Const.*

p. 58. l. 26. *Si in continua febre*] In Praenot. utrisque, & VII. Aph. 18. *Const.*

p. 58. l. 26. *Terram edunt*] Id est, malacia aut pica laborant.

p. 58. l. 30. *Frequens autem destillatio*] II. Praedic. *Const.*

p. 59. l. 1. *Subitam dejectionem,*] *prostruvium.* *Const.*

p. 59. l. 2. *Ubi pedes turgent,*] Praenot. utrisque. Sed *coxas* pro *lumbis*: *ilia* pro *lumborum partibus* mollioribus posuit. *Const.*

p. 59. l. 6. *Idem propositum*] Ex Praenot. repone *tussien-*
di expuncto τῷ *desidendi.* Vid. & VI. Aph. 35. & 47. *Const.*

p. 59. l. 7. *Desidendi*] Imitatur Graecum ἀφιδρῶεν. Scal.

p. 59. l. 7. *Desidendi*] Sic honeste τὸ σκίζειν exprimit. 86, 24. 224, 33. *Casaub.*

p. 59. l. 12. *Ejusdem morbi nota*] Ex Coacis Praenot. *σπύφον* tormina; ipse *δυσεντερίαν* per *tormina* solet expone-
re. *Const.*

p. 59. l. 14. *Σπύφον*] Celsus *σπύφον* non audeat vocare *tormina*, quod ubique Plinius facit: & recte quidem. Nam *σπύφον* tormina revera sunt. Celsus autem vel diarrhoeam vel dysenteriam *tormina* appellat. Scal.

p. 59. l. 15. *Coxaeque*] *ἰσφύον*, Hippocr. *Const.*

p. 59. l. 17. *Dolor*] *calor* legitur in MS. non *dolor.* Nihil dum certi habeo, adhucque anquiro, unde messem fecerit. Non enim puto allusisse ad Aph. 25. lib. v. *Const.*

p. 59. l. 24. *Quibus in pueritia*] Ex Praedict. *Const.*

p. 59. l. 27. *Exulcerationes graves*] *μελικηρίδα* dicit Hippocrates de hoc genere ulceris lib. v. cap. 28. ubi *μελικηρὸς* scribitur in Celsi codice. *Const.*

p. 59. l. 29. *Quibus feminis*] Lib. V. Aph. 58. vide & VI. 29. & in Praedict. *Const.*

p. 59. l. 33. *Eademque his pericula sunt, quibus articulo- rum vitia, dolores,*] Ex Praedict. sed in MS. *vitia, ut dolo- res.* *Const.*

p. 60. l. 3. *Frons prurit*] Videtur error esse, & legen- dum, *Si frons.* Nam apud Hippocr. non invenitur con- junctum. *Scal.*

p. 60. l. 4. *Si mulier à partu vebementes*] Sic in MS. alio- qui videri possit corruptum esse, legendumque, *similiter ca- put si vebementes,* quia ita Hippocrates in Praedict. *Const.*

p. 60. l. 8. *Quicumque etiam dolorem ingentem*] Ex II. Praedict. lege *recentem,* non *ingentem.* Expungendumque *τὸ eum.* *Const.*

p. 60. l. 12. *Febris autem, quae subito*] Lib. IV. Aph. 61. & II. 27. item in Praenot. utrisque, & in Praenot. *Const.*

p. 60. l. 19. *Ulcus reperietur.*] Ex II. Praedict. legendum *ulcus aut hirudo reperietur.* Praecordia pro dorso & pectore posuit. *Const.*

p. 60. l. 19. *Muliere ex inguine febricula*] Ex II. Prae- dict. mutato tamen auctoris sensu, *cui ex ulcere uteri febris & tumor inguinum.* *Const.*

p. 60. l. 21. *Urina autem crassa,*] Ex II. Praedict. & IV. Aph. 74. *Const.*

p. 60. l. 24. *Eadem viridis,*] Ex II. Praedict. & Coac. Praenot. *Const.*

p. 60. l. 27. *At si sanguis*] Ex IV. Aph. 75. *Const.*

p. 60. l. 29. *Si haec crassa carunculas quasdam exiguas quasi capillos*] Ex IV. Aph. 76. lege *aut quasi.* *Const.*

p. 60. l. 31. *Aut si bulliat,*] Ex Aph. 34. ubi *πυμφύλλυτες.* lege *aut si bullas.* *Const.*

p. 60. l. 31. *Et male olet & interdum,*] IV. Aph. 18. grave olentia tamen propriè affectae vesicae index. Lego, *& si male olet, aut si interdum.* Sic Codex. *Const.*

p. 60. l. 31. *Et male olet, & interdum*] V. C. & *si ma- le olet, aut si interdum.* *Scal.*

p. 60. l. 32. *Quasi arenam*] VI. Epid. Sect. I. Aph. 5. *Const.*

p. 60. l. 33. *Quasi sanguinem trahit,*] IV. Aph. 78. & in Epidem. cit. loco. *Const.*

p. 60. l. 33. *Coxae*] Hippocr. verò *ὀσφύες.* *Const.*

p. 61. l. 2. *Biliosus*] hic pro aeruginoso. Vid. lib. de internis affect. Hippocrat. *Const.*

p. 61. l. 6. *Levamenti*] Levamentum hic est *ἐναίωμα* sive *νεφέλη*. *Const.*

p. 61. l. 8. *Aut si paulatim*] IV. Aph. 80. Leg. *At si paulatim.* & interiores, non inferiores. Cod. MS. *Const.*

p. 61. l. 14. Soranus Ephesius Isagog. cap. 9. addit. naturam subtumidam esse, & eos pruriginem in ano pati.

p. 61. l. 19. *Eamque quidam*] In Coacis Praenot. *Const.*

p. 61. l. 23. *Gravitatis quoque*] VI. Epid. ubi motus & exercitium probantur. His discutitur calculus è renibus in praeparatis corporibus victus ratione & medic. Qui in plen- nis impurisque verò transitu meatus lacerat. *Const.*

p. 61. l. 27. *Feminae verò oīas*] Vid. Hippocrat. de lo- cis, aquis, &c. *Const.*

p. 61. l. 28. *Scabere*] Pro *scabere* legitur *scalpere* in an- tiquis. *Const.*

p. 61. l. 31. *At qui spumantem*] V. Aph. 13. *Const.*

p. 61. l. 33. *Mulieri gravidæ*] Ex V. Aph. 34. *Const.*

p. 61. l. 34. *Eidem si lac*] Ex V. Aph. 35. *Const.*

p. 62. l. 3. *Frequens singultus*] Ex VII. Aph. 17. *Const.*

p. 62. l. 5. *Si tumores*] Ex V. Aph. 65. *Const.*

p. 62. l. 6. *Super ulcera*] *ἐφελκεσι*, Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 8. *Rigor*] *πίπτει* Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 12. *Si ora venarum*] Ex VI. Aph. 12. *αἰμορ- ροειδεις*. *Const.*

p. 62. l. 15. *Eadem tabes*] V. Aph. 15. *Const.*

p. 62. l. 17. *At si longu tristitia*] VI. Aph. 23. & VII. 18. & in Praenot. *Const.*

p. 62. l. 18. *Atræ bilis morbus*] *ἡ μελαγχολία* morbus. *Const.*

p. 62. l. 19. *Quibus saepe ex naribus*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 20. *Lienis tumet*] *Lienis* pro *lien* amat dicere Celsus. *Lienes male habent.* 74, 24. & 94, 6, 176, 22. Ita Cato de R. R. cap. 157. *Si lienes turgent.* Casaub.

p. 62. l. 21. *Quos sequitur, aut quaedam*] Restituo, quo sequitur, ut quaedam. *Const.*

p. 62. l. 23. *At quibus magni*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 23. *Magni lienes*] Adi Isaac. Vossii not. ad Catull p. 98.

p. 62. l. 27. *Quibus causa doloris*] II. Aph. 6. *Const.*

p. 62. l. 29. *Si in ventrem*] II. Aph. 20. ubi *κοιλίην*, ut hic *venter* pro omni cavitate. *Const.*

p. 62. l. 30. *Si à coxis,*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 62. l. 31. *In pectus*] Pectus pro septo transverso posuit. *Const.*

p. 62. l. 33. *Quibus sine febre*] Lib. de Morbis, & lib. de Locis lib. II. Aph. 47. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 2. *Urina quoque quae in homine sano parum liquida est,*] Ex Praenot. sed ex MS. leg. *Urina quoque (quae in homine sano parum) si liquida est.* *Const.*

p. 63. l. 5. *Haec verò cum sine febre quoque*] Hanc totam periodum aperte corruptam restituere non dubitavi. *Const.*

p. 63. l. 9. *Ergo protinus insania*] Ex Coacis Praenot. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 13. *Venasque*] venas hic ἀρτηρίας. *Const.*

p. 63. l. 17. *Nulla dolore*] In Praenot. *Const.*

p. 63. l. 19. *Vel prostratam*] In Praenot. *Const.*

p. 63. l. 23. *Si quid etiam obcessit*] abscessit. *Const.*

p. 63. l. 24. *Antequam suppureret, manente adhuc corpore insolita febre*] Ex Praenot. legend. & (antequam sputum prodiret) manente adhuc in corpore solita febre. *Const.*

p. 63. l. 33. *Affectus intus versatur.*] Ex Praenot. corrigendum, *affectus in pus vertatur.* *Const.*

p. 63. l. 34. *Suffusae quoque*] V. Aph. 40. *Const.*

p. 63. l. 34. *Sanguine*] Bilioso & fervido, qui in lac non convertitur. Hoc rarissimum, Galeno teste. *Const.*

p. 64. l. 2. *Quibus autem longae*] IV. Aph. 44. & in Coac. Praenot. *Const.*

p. 64. l. 4. *Quorum faucibus*] IV. Aph. 68. *Const.*

p. 64. l. 4. *Illiditur spiritus*] Aph. IV. l. 68.

p. 64. l. 5. *Eliditur*] ἐξέρπτεται. Vide & VI. Aph. 54. *Const.*

p. 64. l. 6. *Si angina subito finita est, in pulmonem id malum transit, idque saepe*] V. Aph. 10. legendum, *in pulmonemque id malum transit, id saepe.* *Const.*

p. 64. l. 9. *Suppuret.*] Pulmo videlicet. Vide in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 64. l. 10. *Deinde post alvi*] VII. Aph. 23. & 75. In MS. *Denique*, non *deinde.* *Const.*

p. 64. l. 12. *Post nimias destillationes*, Ex VII. Aph. 39. & 78. & lib. de Locis. *Const.*

p. 64. l. 13. *Post lateris*] Ex VII. Aph. II. & XII. *Const.*

p. 64. l. 13. *Lateris dolores,*] πλῶξις. *Const.*

p. 64. l. 13. *Vitia pulmonum;*] πνευμονία. *Const.*

p. 64. l. 14. *Insania.*] φρενίς. *Const.*

p. 64. l. 14. *Post magnos fervores*] VII. Aph. 13. *Const.*

p. 64. l. 16. *Ubi caput vulneratum*] Ex VII. Aph. 14. *Const.*

- p. 64. l. 17. *Ubi vigilia torfit,*] Ex VII. Aph. 18. *Const.*
 p. 64. l. 18. *Ubi vehementer venae*] Ex VII. Aph. 21. *Const.*
 p. 64. l. 20. *Suppuratio verò*] Ex Praenot. utrisque. *Const.*
 p. 64. l. 20. *Morbis*] Legitur *modis.* *Const.*
 p. 64. l. 25. *Eadem suppuratio*] In Praenot. *Const.*
 p. 65. l. 3. *Si inter ipsa ulcera*] *si inter ipsa viscera.* Cod. *ipsa initia.* *Const.*
 p. 65. l. 6. *Praecordiis, quàm is, qui infrà est.*] In Praenot. utrisq. legitur, *in anterioribus praecordiis, quàm is, qui in ventre est: is qui suprà umbilicum, quàm is, qui infrà est.* *Const.*
 p. 65. l. 11. *Interdum quoque urina*] In Praenot. *Const.*
 p. 65. l. 15. *Dolor antem*] *dolor etiam.* Cod. hoc & ex Praenot. *Const.*
 p. 65. l. 25. *Modò à contraria parte*] *Lege modò à costarum parte.* Cod. *Const.*
 p. 65. l. 28. *Ipsum calidius est, & sic in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere*] Legitur, *ipsumque latus calidius est, & si in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam pondere.* Ex Praenot. *Const.*
 p. 65. l. 31. *Omnis etiam suppuratio*] *ibid.* *Const.*
 p. 66. l. 7. *Quod si protinus*] In Praenot. *Const.*
 p. 66. l. 23. *Ex vesica dolente,*] In Praenot. utrisque haec omnia. *Const.*
 p. 66. l. 32. *Et sanguine,*] *Et dele.* *Const.*
 p. 66. l. 33. *Statim edatur.*] Legitur in Cod. *sedatur.* Al. *reddatur.* *Const.*
 p. 66. l. 33. *Laterum dolores*] V. Aph. 15. *Const.*
 p. 67. l. 3. *Si in jecinore*] VII. Aph. 45. *Const.*
 p. 67. l. 5. *Ex suppurationibus*] In Praenot. utrisque. *Const.*
 p. 67. l. 9. *Contra se cutem*] Legendum *contractae cutem.* *Const.*
 p. 67. l. 9. *Conclusae; pro quo veteres Edd. contra se*] *contrusae.* *Scal.*
 p. 67. l. 12. *Pus quoque,*] Ex Praenot. utrisque. *Const.*
 p. 67. l. 19. *At in tabe*] II. Praedict. *Const.*
 p. 67. l. 25. *Tantulam*] *Tantillam.* *Const.*
 p. 67. l. 28. *Quae quotidie coacta, eaque convenientia*] *Coacta ergo alvus erit hic, quae cogitur excernere, ut infra.* Lib. II. c. 8. *quae vix excernit.* In Codice Capellae ita legitur hic locus: *quae coacta, quae convenientia.* *Scal.*
 p. 68. l. 11. *Macrum est*] *molle & gracile,* Hippocr. *Const.*

- p. 68. l. 19. *Morbum*] *motum*, Hippocr. πένον. *Const.*
 p. 68. l. 21. *Articulorum*] II. *Praediēt.* *Const.*
 p. 68. l. 26. *Item morbus comitialis*] II. *Praediēt.* & II. *Aph.* 45. & V. *Aph.* 7. *Const.*
 p. 68. l. 32. *Dejectiones*] *Abscessus*, Hippocrat. *Const.*
 p. 68. l. 33. *Ipsa autem dejectio*] Ex II. *Praediēt.*
 p. 69. l. 1. *Contracto*] Corrige pro *contracto contrectato.* *Const.*
 p. 69. l. 5. *Dum febris caeteraeque accessiones hujus morbi absint:*] Vide, num possit legi, *adsint.* Caelar.
 p. 69. l. 5. *Dum febris*] *Aph.* 6. 3.
 p. 69. l. 7. *Reservari*] *Malo servari.* *Const.*
 p. 69. l. 12. *Fieri*] *Ferri*, non *feri.* *Const.*
 p. 69. l. 15. *Ex quibus cora,*] Ex II. *Praediēt.* *Const.*
 p. 69. l. 18. *Si nihilominus aliter fieri sanum potest,*] Legendum, *si nihilo minus aliter fieri sanum potest.* *Const.*
 p. 69. l. 19. *Oris*] *Os* pro *facie.* *Const.*
 p. 69. l. 19. *Oris resolutio*] Ex VI. *Aph.* 17. *Const.*
 p. 69. l. 21. *At varix*] VI. *Aph.* 21. lege *Ac varix.* *Const.*
 p. 69. l. 22. *Per ora venarum subita profusio sanguinis*] αἱμορροϊδες, Hippocr. vide & VII. *Aph.* 5. & VI. *Aph.* II. *Const.*
 p. 69. l. 23. *Tormina,*] Hippocr. δυσεντερία. *Const.*
 p. 69. l. 23. *Humerorum dolores,*] Hippocr. III. *Praediēt.* *Const.*
 p. 69. l. 25. *Et quisquis dolor,*] In *Praenot.* *Const.*
 p. 69. l. 27. *Singultus*] VI. *Aph.* 13. *Const.*
 p. 69. l. 27. *Longas dejectiones*] Ex VI. *Aph.* 15. *Const.*
 p. 69. l. 28. *Mulier sanguinem*] Ex V. *Aph.* 32. *Const.*
 p. 69. l. 30. *Quae menstruis*] VI. *Aph.* 33. *Const.*
 p. 69. l. 32. *Quae locis*] V. *Aph.* 15. *Const.*
 p. 69. l. 33. *Levatur. Aestiva quartana ferè brevis est.* *Cui calor*] II. *Aphor.* 25. *Aestiva quartana ferè febris est.* *Const.*
 p. 69. l. 34. *Calor*] *Calor* hic pro *febri* ponitur. *Const.*
 p. 70. l. 3. *Nam & praecordiorum*] VI. *Aph.* 40. *Const.*
 p. 70. l. 5. *Et nervorum distentionem*] IV. *Aph.* 57. & II. 26. in *Coacis*que *Praenot.*
 p. 70. l. 7. *Difficultate urinae*] εἰλεός dicitur vel χορδαψός *Const.*
 p. 70. l. 8. *Morbum tenuioris*] VI. *Aph.* 44. *Const.*
 p. 70. l. 9. *At dolores capitis,*] *Praediēt.* (36, 5) *Const.*
 p. 70. l. 13. *Petita*] *Procurata* arte. Hoc rectè addit. *Const.*

p. 70. l. 13. *Si capitis*] Ex II. Praedict. (36, 8.) *Const.*
p. 70. l. 16. *Febrem autem ardentem*] IV. Aph. 58. *Const.*

p. 70. l. 17. *Horror*] ῥίγος Hippocrati, *rigor*. *Const.*
p. 70. l. 18. *Si in febre aures*] IV. Aph. 60. *Const.*
p. 70. l. 20. *Nihil plus adversus surditatem*] IV. Aph. 28. *Const.*

p. 70. l. 23. Φύματα] Ex IV. Aph. 82. restituo φύματα. Hoc & in Coacis. *Const.*

p. 70. l. 23. Φύματα] Omne tuberculum φύμα est, nec unquam aliter Plinius ex Dioscoride vertit φύματα, quam tubercula. *Scal.*

p. 70. l. 29. *Neque quicquam reddit,*] Ex Hippocr. in Praenot. utrisque lege, *neque vesica quicquam reddit*. *Const.*

p. 70. l. 31. *Ad quartum decimum,*] *Ad quintum decimum*. *Const.*

p. 70. l. 32. *In pulmonis morbo,*] Ex Praenot. *Const.*

p. 71. l. 9. *Periculosissimumque est,*] Ex VI. Aph. 16.

p. 71. l. 12. *Ex jocinere si pus*] VII. Aph. 45. & in Coacis. *Const.*

p. 71. l. 14. *At ex supputationibus*] In Praenot utrisque. *Const.*

p. 71. l. 42. *Pallidum,*] χλωρόν Hippocr. *Const.*

p. 71. l. 29. *At in tabe*] Ex praenot. & ex II. Praedict. *Const.*

p. 71. l. 32. *Si quis etiam in eo morbo*] V. Aph. 12. *Const.*

p. 71. l. 33. *Capilli fluunt*] Hoc Graeci μαδάειν dicunt, *Madagei* sunt, quibus capilli defluunt, ut ἀλωπικιώντες. *Scal.*

p. 71. l. 34. *Araneis similia supersidentia*] Hic ἐφίστασις, sive ἐπίστασις Hippocratis locum habet, non ὑπίστασις. Ideo *insidentia*, non *subsidentia* legunt. *Const.*

p. 71. l. 34. *Subsidentia*] i. e. *supersidentia*, quia est ἐπίστασις ἀραχνώδης. *Subices* dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. X. v. 75.

Quantum vere novo viridis se subjicit alnus.

i. e. *se attollit*. Item *subjectare* est iursum jactare. Virgilius Aen. Lib. XII.

———— aut corpora saltu

Subjectant.

Non mirum igitur, si *subsidentia* hic pro *supersidentiis* & ἀντὶ τῆς ἐπίστασις sumit. *Scal.*

p. 72. l. 1. *Atque in his odor foedus est,*] atque in sputis odor

odor foedus est, ex V. Aph. 11. Const.

p. 72. l. 2. Ubi post haec orta dejectio] alvi profluvium, ἀρροια, ex V. Aph. 14. Const.

p. 72. l. 3. Utique si tempus] III. Aph. 10. Const.

p. 72. l. 5. Resolvuntur] intereunt: Ex Praedict. Const.

p. 72. l. 5. Item pus] VII. Aph. 16. Const.

p. 72. l. 7. Solent etiam in adolescentibus ex eo morbo vomicae fistulaeque] Ex II. Praedict. lege, solet etiam in adolescentibus is morbus (nempe tabes) ex vomica fistulaque oriri. Const.

p. 72. l. 11. Ex reliquis verò] Ex II. Praedict. (XIII. 5.) Const.

p. 72. l. 13. Quibus super tabem menstrua suppressa sunt.] Legend. quibus supervenit tabes, quod menstrua suppressa sunt. Const.

p. 72. l. 14. Cui verò sano subitus dolor] Ex VI. Aph. 57. Cui sequentem adtexuit. Const.

p. 72. l. 17. Magis si eum alvus cita non antecesserit. Si palpebrae] Ex VI. Aphor. 52. quem cum praecedente coniunxit, legendum, magis si cui alvus cita non antecesserit, palpebrae. Const.

p. 72. l. 21. At aqua inter cutem,] Ex Praenot. (VIII. 1.) Const.

p. 72. l. 23. Utique si contraria] II. Praedict. Const.

p. 72. l. 25. Aequè in ea quoque tussis] VI. Aph. 25. Const.

p. 72. l. 26. Item si sanguis] Praedict. (XI. 30.) Const.

p. 72. l. 28. Tumores] viscerum. Const.

p. 27. l. 30. Hi quidem] Hydropici. Const.

p. 27. l. 31. Si attenditur,] si attendunt. Const.

p. 73. l. 2. Nam sive aqua] II. Aph. 27. Const.

p. 73. l. 6. Articuli verò qui sic dolent,] II. Praedict.

p. 73. l. 12. Morbus quoque comitialis] V. Aph. 7. Const.

p. 73. l. 14. Multoque aegrius is] II. Praedict. Const.

p. 73. l. 22. Nervorum facta resolutio] Ibid. ἀποπληξία Hippocrat. Const.

p. 73. l. 24. Dejectionibus quoque si febris accessit] Ex II. Praedict. (30, 3. 4.) ubi δυσεντερία, quam tormina vertere consuevit. Const.

p. 74. l. 1. Quin etiam tormina] IV. Aph. 24. Const.

p. 74. l. 2. Aut si sub his] IV. Aph. 23. Const.

p. 74. l. 3. Profluxit, aut intestinorum levitas. Periculofior est, si frequens dejectio est. Si venter omnibus horis & cum somno] Ex II. Praedict. (31, 2. 3. 4.) leg. profluxit.

At

At intestinorum levitas periculofior est, si frequens dejectio est: si venter omnibus horis & cum sono, &

p. 74. l. 3. *Nigra alvus*] i. e. nigra proluviem. Alvum vocat proluviem, quemadmodum Juris Consulti vocant partum ventrem. Virgilio proluviem est egestio ventris. Aen. III. 217. *Scal.*

p. 74. l. 10. *Quod evenit,*] Ex IV. Aph. ult. *Const.*

p. 74. l. 13. *Quasi maculis*] Hippocrates *ὡχλίδας* habet II. Praedict. Vide Celsum Lib. V. c. 5. *Const.*

p. 74. l. 13. *Fermentatus,*] *emollitus.* *Const.*

p. 74. l. 15. *Pinguis*] Legit *λίπαρη*, ubi nunc apud Hippocr. *ρύπαρη.* *Const.*

p. 74. l. 15. *Venter est quasi fermentatus*] Enflé. *Fermentatum* dicit, quod digito attactum cedit, & paulatim redit. *Scal.*

p. 74. l. 20. *Si vero in tenuiore intestino*] VII. Aph. 10. & in Coacis. *Const.*

p. 74. l. 22. *At in morbo arguato*] Ex VI. Aph. 42. & IV. 64. *Const.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis malè habet*] Ex VI. Aph. 43. ubi tales *σπληνώδεις* vocantur. *Const.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis male habet*] Lienis pro lien antiquo loquendi modo: quo plebes pro plebs, & similia efferebant. *Scal.*

p. 74. l. 25. *Inversa sunt*] *Lege conversa sunt.* *Const.*

p. 74. l. 28. *Morbus intestini tenuioris*] Ex Aph. 33. leg. *Morbus intestini tenuioris ex urinae difficultate, nisi.* *Const.*

p. 74. l. 30. *Inter*] *intra.* *Const.*

p. 74. l. 30. *Mulier ex partu,*] Ex Praenot. Sed Hippocrates in genere de omnibus pronuntiat, quae Celsus restringit. Ex Praenot. utrisque. *Const.*

p. 74. l. 34. *Partibus, quibus viscera continentur*] De pectoris regione & partibus supra septum transversum, Hippocrat. *Const.*

p. 75. l. 2. *Si sine causa longus dolor*] II. Praedict. *Const.*

p. 75. l. 6. *Sic, ut pus extussiretur,*] Leg. aut pus extussiat. *Const.*

p. 75. l. 7. *Extussiat.*] Vox elegans. *Casaub.* Vide Plin. H. N. lib. XXIII. cap. 3. & lib. 35. cap. 15.

p. 75. l. 8. *Multa prurigo*] *multa porrigo.* *Const.*

p. 75. l. 10. *Aequè magnum malum est,*] II. Praedict. *Const.*

p. 75. l. 14. *Cum in iisdem abscessibus*] Iisdem quibus & in longo dolore capitis. *Const.*

- p. 75. l. 18. *Vehemens*] *admodum vehemens*, Hippocrat. *Const.*
- p. 75. l. 23. *Minimèque annuus*,] *minimumque annuus*. *Const.*
- p. 75. l. 24. *Aut verè, aut autumnò*] *aut vere aut autumnò*. *Const.*
- p. 75. 25. *Conversa*] *Inversa* primo legebatur, Casaubonus emendat *ea versa*.
- p. 75. l. 28. *Neque bilis*] *neque bilis atrae*, Hippocrat. *Const.*
- p. 75. l. 28. *Levatur.*] Pro *levatur* in MS. *levata est* nempe *aeris*. *Const.*
- p. 75. l. 30. *Movetur*,] *moveri potest*. *Const.*
- p. 75. l. 34. *Omnique resolutione nervorum*] Ex II. Praed. & VI. Aph. 55. *Const.*
- p. 76. l. 3. *Isque morbus mediocris vix sanatur*] Ita Hippocrates Section. II. Aph. 42. in quem latius inquirat. Reies Campi Elysii jucundat. *Quaestion. Quaestion. LXXIX.* Vide doctissimum Librum Justi Cornummi de Morbo Attenito.
- p. 76. l. 4. *Isque morbus*] II. Aph. 42. de Apoplexia. *Const.*
- p. 76. l. 5. *Patet*,] In MS. *paret*. *Const.*
- p. 76. l. 6. *Mulierì gravidae*] VI. Aph. 37. *Const.*
- p. 76. l. 7. *Emacruerunt*,] In antiq. *emarcuerunt*. Hippocr. *ἡ ἰσχυοὶ γέροντες* i. *gracilescent*. *Const.*
- p. 76. l. 7. *Quae neque peperit*] V. Aph. 37. *Const.*
- p. 76. l. 11. *Maximeque, quae coepit hyeme*] II. Aph. 25. *ἡ δὲ χειμῶνα συνάπτεται*, Hippocr. Cellus ergo dicere debuit *maximèque quae hyemem attingit*. *Const.*
- p. 76. l. 12. *Si sanguis profluxit*,] VII. Aph. 9. *Const.*
- p. 76. l. 13. *Cum distentione nervorum*,] Recte. Legendum enim apud Hippocrat. *καὶ* (non *ἢ* vel *ἢ καὶ*) *σπασμῶς*. Vide Comment. Gal. *Const.*
- p. 76. l. 14. *Itemque si medicamentis*] V. Aph. 4. & VII. 25. *Const.*
- p. 76. l. 16. *Aut si in magno dolore*] VII. Aph. 26. *Const.*
- p. 76. l. 17. *Extremae partes*] Partium circa ventrem extrema, Hippocr. II. Aph. 43. *Const.*
- p. 76. l. 17. *Neque is ad vitam redit*,] Ex IV. Aph. 21. *Const.*
- p. 76. l. 19. *Alvus nigra*,] Pro dejectionibus alvi nigris. *Const.*
- p. 76. l. 20. *Repentina*,] *ἀπὸ αὐτομάτης* Hippocr. spontè. *Const.*

p. 76. l. 20. *Sive cum febre*,] Vide Hippocr. de natura hum. *Const.*

p. 77. l. 10. *De quibus*] Immò & balneo, & medicamentis diaphoreticis sive discutientibus. *Const.*

p. 77. l. 17. *Novum est*] Germanos vero id frequenter fecisse conqueritur Wierius observationum lib. 2. pag. 949.

p. 77. l. 23. *Persuaserantque sibi*] II. Aph. 31. Sed antiquorum sanguinis detractio maxima erat: nostra parva, ideoque minus periculosa. *Const.*

p. 76. l. 26. *Potiores*] *Potius* in Exempl. *Const.*

p. 77. l. 33. *Si quae supererat*,] Scribitur *si quia supererat*. *Const.*

p. 78. l. 8. *Ad parum*] *Ad partum*: *Const.*

p. 78. l. 14. *Supereffe*] Virgilius Georg. III. 127. *Dulcique queat supereffe labori*, i: e. *possit resistere*. Scal.

p. 78. l. 15. *In una muliere*] Gravida. *Const.*

p. 78. l. 19. *Illi*] *Tenues*. *Const.*

p. 78. l. 24. *Enim*] *autem*. *Const.*

p. 78. l. 28. *Istud*] Venaesectio sanguinisque detractio. *Const.*

p. 78. l. 29. *At si vel copia*] Viscerum, thoracis, pulmonisque partium. Hocque praecipue fit in morbis calidis: interdumque in frigidis revulsionis causa. *Const.*

p. 78. l. 34. *Nervorumque resolutio*,] *ἀνωμαλία & πέπαισι*. Convenit, ubi sanguis in culpa. *Const.*

p. 79. l. 5. *Item malus corporis habitus*] *καχεξία* infra lib. 111. Nam *καχεξυμία* potius medicamentis (nisi interdum propter nimiam humoris illius copiam), *πληγῶν* sanguinis missione curatur. *Const.*

p. 79. l. 21. *Ubi nervi resoluti sunt*,] In apoplexia sive paralyfi universali. *Const.*

p. 79. l. 22. *Obmutuit*,] Ut concusso cerebro accidit VII. Aph. 58. vel percusso VII. Aph. 14. vel repleto VI. Aph. 51. *Const.*

p. 79. l. 31. *Ex aliquo subito casu*] Externo, ut ictu: aut interno, ut vase intus eroso, abrupto, & quoquo modo aperto. *Const.*

p. 80. l. 1. *Casibus*] Id est, capitis dolore, Aph. V, 68. oculorum, Aph. VI, 31. VII, 46. dysuria, Aph. V, 63. stranguria, Aph. VII, 48.

p. 80. l. 10. *Et exhausta est*.] *Aliàs vel exhausta est*. *Const.*

p. 80. l. 10. *Et corpus corrumpit*,] *vel corrumpit*. *Const.*

p. 80. l. 13. *In ipso impetu*] *πυρροῦσιν*. *Const.*

p. 80. l. 15. *Decrescit, sed crescere desit, neque sperare*
remis-

remissio] *Decrescit : & cum crescere desit , neque speratur intermissio.* *Const.*

p. 80. l. 23. *Quod si in cura*] VI. Aph. 27. & II. 51. *Const.*

p. 80. l. 32. *Quam longissimè sanguinem*] Id tutius in lentis diuturnisque fluxionibus , ut in podagra secatur καὶ ἰξίω vel ὀφθαλμίας cubiti vena & praecautiois gratia , ubi metus apoplexiae , comitialis morbi , aut vertiginis , imo in ipso affectu inciditur vena poplitis vel malleoli. *Const.*

p. 81. l. 1. *In id ipsum ,*] *Membrum affectum.* *Const.*

p. 81. l. 3. *Ex ulterioribus autem*] Post diem quartum. Quia occasio praeterita , in praecipiti morbo & malo , ut in apoplexia ceterisque peracutis , vel acutis , I. Aph. 24. *Const.*

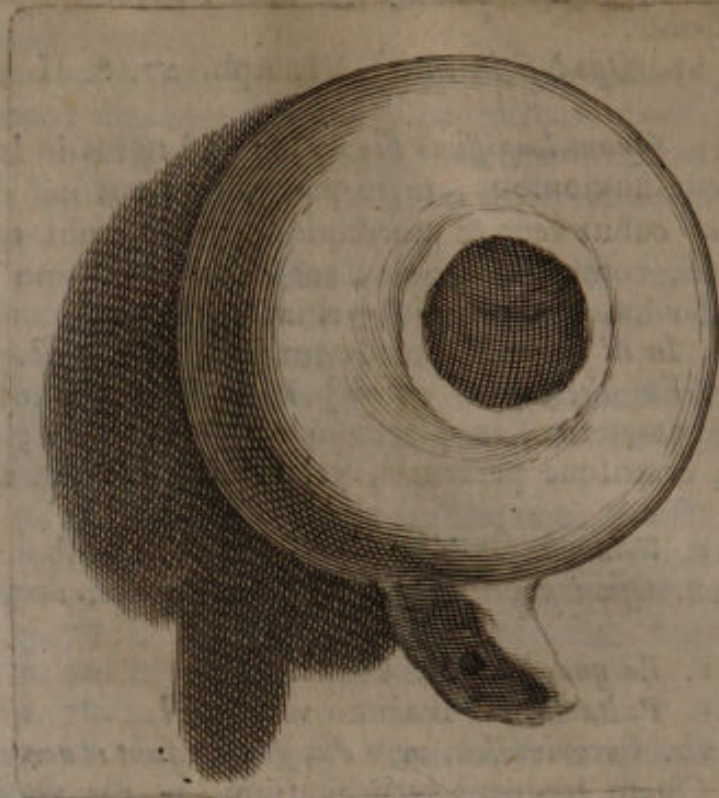
p. 81. l. 15. *Volumus , inde*] *volumus deinde.* *Const.*

p. 81. l. 18. *Usum habenti , tum*] *usum habenti , tamen.* *Const.*

p. 81. l. 21. *Ea quae*] *eaque.* *Const.*

p. 81. l. 21. *Pultarius*] *Pultarium vas.* *Const.*

p. 82. l. 30. *Cucurbitular. vero duo genera sunt : aeneum & corneum*] Quam frequens cucurbitarium , ut eas vocare amat Caelius Aurelianus , apud veteres fuerit usus , norunt ii , qui in antiquis scriptoribus saepius sese recreant ; testis est Plutarchus in conviviis , qui dicit *propter usum non parum laudis id remedii genus invenisse*. Has vero in quovis corporis loco agglutinabant , defigebant , & accommodabant , uti loquitur Celsus vel cum , vel sine ferro , seu sacificatione ; quas *leves* vocat Caelius Aurelianus *Acut. Morb. 1. cap. 11.* idque mediante aqua calida , uti refert Albucasis , vel igne , quas idcirco *arentes & siccatas* nominavit idem Caelius Aurelianus *Acut. Morb. 1. cap. 11* Materiam , qua constat , duplicem vocat Celsus. De corneo autem cucurbitularum genere vide sis Thom. Bartholinum de unicornu c. XXXII. & pag. 322. & pag. & seqq. formam vero describit clar. Smetius *Antiquitatum Neomagens.* pag. 80. hisce verbis : *Cucurbitulae sunt aeneae aut figlinae , aeneae tres , figlinae septem , forma omnes rotundae , fundo plano , tumido ventre , & in superioris orbis acclivis centro os habent rotundum & patens , quod pollicem crassiusculum admittit. Ligula parva angusto foramine iisdem pro manubrio est. Cujus è cimeliarchio , ut eo melius forma cucurbitularum appareat , effigiem hic apponi curavimus.*

p. 83. l. 3. *Cornea*] *Cornea cucurbitula* vocatur *κόρυμβος* apud Heronem Mechanicum, cujus multa fragmenta penes me sunt. Ceterum primus id ego deprehendi. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Caliculus quoque aut pultarius*] *Aut* auferendum. *Caliculus* quoque *pultarius* dicitur, quod in eo comedi puls soleat. Vide Varronem. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Pultarius*] Loco cucurbitulae *Casaub.*

p. 83. l. 24. *Nisi cum profusionem sanguinis eo avertit,*] Vide pag. 79. *Const.*

p. 83. l. 28. *Quamvis & iis jam spatium aliquod accessit,*] *quamvis & in iis jam spatium aliquod intercesserit.* *Const.*

p. 84. l. 2. *Ubi sanguinem*] Scribitur ubicunque. *Const.*

p. 84. l. 4. *Aut si in parte*] *& si in nobili parte.* *Const.*

p. 84. l. 16. *Filiculam,*] *Polypodium.* *Const.*

p. 84. l. 17. *Aut lactucae marinae lac,*] Vide cap. 8. lib. V. *Const.*

p. 84. l. 29. *Nisi ubi is morbus sine febre est.*] Hippocrat. libello de Medicam. Purg. *Const.*

p. 85. l. 7. *Temperatum*] *vituperatum.* Vide Plinium lib. xxvi. cap. 3. *Const.*

p. 85. l. 11. *Medicina tentetur,*] *Aliàs eadem & semel sumpta, vel bis, omittatur.* *Const.*

p. 85. l. 12. *Semel sumptum,*] *semel ad summum.* *Const.*

p. 85.

p. 85. l. 30. *Ne ante diem tertium ducatur,*] Si materia cruda. Si turget, vel primo die vacuanda est. *Const.*

p. 85. l. 32. *Diuque in adversa*] *diuque adversa.* *Const.*

p. 86. l. 2. *Quia quod tum infusum est, alvo continetur,*] Sic sanè in Mss. Alii, qui haec omnia dicta de infusione per clysterem malunt interpretari, legendum contendunt: *Quia eo, quod tum infusum est, quod alvo continetur, rege-*
stum in caput &c. *Const.*

p. 86. l. 6. *Eodem die, ante aliquot horas*] Hoc fit, ut meatibus patefactis sequacior effecta materia, facilius decurrat evocata clystere. Alii hoc cavent jecori & hypochondriis, ne potione jam aestuantia inflammantur. *Const.*

p. 86. l. 13. *Ex Verbenis*] Tallos herbarum intelligit Celsus per *verbenas*: ut videbis postea variis locis. *Scal.*

p. 86. l. 20. *Cum infusum est,*] Haec potius de clystere, quam de potione dici videantur. *Const.*

p. 86. l. 26. *Mollit.*] *tollit.* *Const.*

p. 87. l. 12. *Inter horrores,*] *rigores.* *Const.*

p. 87. l. 19. *Id neque hyeme neque aestate*] Hippocr. IV. Aphor. 4, 5, 6. rursusque VI. Aph. 47. *Const.*

p. 87. l. 21. *Quisquis daturus erit,*] Ex IV. Aphor. 13. Vide & II. Aph. 9. *Const.*

p. 87. l. 22. *Humidus*] *humidius.* *Const.*

p. 87. l. 23. *Illud scire oportet,*] Ex II. Aph. 36. Item IV. Aph. 16. *Const.*

p. 87. l. 30. *Ejus posuit, quod*] *ut.* *Const.*

p. 87. l. 32. *Trium tantum faceret mentionem, hujus & equi & gestationis,*] Plinius lib. xxvi. cap. 3. plura enumerat, & ex eo legendum: *hujus & vini & gestationis.* *Const.*

p. 88. l. 12. *Si vehemens sit,*] Hippocr. VI. Epidem.

p. 88. l. 23. *Quae demit.*] Demit quidem contrarium contrario: non verò harum quaelibet species demit tollitque de corpore aliquid. Nihil enim detrahit, quae astringit aut implet. *Const.*

p. 88. l. 28. *Digestione quadam*] Consumptione materiae, quae transpirat per cutim frictione relaxatam. Hoc ipse censet. Verum in causa est partis alimentum frictione evocatum, indeque assimilatum. *Const.*

p. 88. l. 33. *Recentibus*] Alius adscripserat editioni Parisinae *crescentibus.*

p. 89. l. 5. *Et jam à primo*] In MS. *etiam.* Intellige de totius morbi inclinatione. *Const.*

p. 89. l. 23. *Vacabit, minus*] *vacabit, sin minus.* *Const.*

p. 89. l. 25. *Eodem autem modo in tutis corporibus esse debet, ut cum infirmus aliquis implendus modò est in partibus,*

aut quia ipsa ejus membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius.] Eadem autem modò in totis corporibus esse debet, ut cum infirmus aliquis implendus est: modò in partibus, aut quia ipsius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius necessitas. Sic legendum ex manuscripto. *Const.*

p. 90. l. 8. *Faciendum.*] *fricandum.* *Const.*

p. 91. l. 12. *Et ex toto*] *At ex toto.* *Const.*

p. 91. l. 17. *Plura sunt adhibenda, quae sunt & pro*] *plura sunt, quae sunt adhibenda & pro.* *Const.*

p. 91. l. 20. *Humili*] *Homini humilis tenuisque fortunae.* *Const.*

p. 91. l. 27. *Funiculus subjiciendus*] *Vetus Codex. fulcrum subjiciendum.* *Scal.*

p. 91. l. 27. *Lecti fulcimentum*] *Celsus accipit non pro fulcro lecti, sed pro quovis fulcimento, quod pedi lecti, si-ve clinopodio subjicitur. Scaliger ad Manil. lib. 1. pag. 195.*

p. 91. l. 31. *Valentiora verò his, qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent.*] *Nihil abludit si quis legat, valentiora verò his, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt, aut his, qui graviorum morborum &c. Caesar.*

p. 92. l. 13. *Alterum ubi nihil assumit aeger.*] *Alterum convenit in morbis acutis, initisque aegritudinis: alterum morbis longis. Nisi sint ab ipsa inedia, laboribus atque vigiliis: nisi corpus biliosum fuerit aut vehementer extenuatum.* *Const.*

p. 92. l. 26. *Intemperantes homines apud nos sibi cibi tempora, modum curantibus dant*] *Inde imperantes aegri in L. 26. Medicus libertus. ff. de operis libertor. dicuntur, de quibus vide Senecam & Galenum initio Methodi medendi.* *Scal.*

p. 92. l. 29. *Liberaliter agere*] *Perfius Satyr. III. Casaub.*

p. 93. l. 8. *Sudatio, ubi*] *sudationum, ubi.* *Const.*

p. 93. l. 8. *Arenae calidae*] *De remedio calentium arenarum & arundinum Augustus apud Suetonium c. LXXX. & Gellius XIX. VIII. Casaub.*

p. 93. l. 10. *Bajas in Myrtetis*] *Vide Horat. Epist. (15) lib. 1. ad Vallam de Myrtetis. Nunc Tritoli vocantur.* *Const.*

p. 93. l. 18. *Vel initio morbi, vel etiam gravibus*] *vel inter initia morbi, vel & jam cum non amplius gravibus.* *Const.*

p. 93. l. 24. *Firmioris*] *infirmioris in veteri. Alii firmiori.* *Const.*

p. 93. l. 29. *Asclepiades audacius.*] Vide Plinium lib. xxvi. cap. 3. *Const.*

p. 93. l. 30. *Debet: & ante]* debet, & si ante. *Const.*

p. 94. l. 16. *Certè lenita est,*] certè cum lenita est. *Const.*

p. 94. l. 31. *In folio defidendum est,*] Legitur etiam, in solium descendendum est. *Const.*

p. 95. l. 3. *Ante verò, an postea quàm in aquam calidam se demittat,*] ante verò, quàm in aquam calidam se demittat, an postea. *Const.*

p. 95. l. 7. *Leviter]* leniter. *Const.*

p. 95. l. 20. *Extincti titiones,*] Rectè: non ut alii, extincti lateres. Fiunt fomenta adhibitis testis & titionibus. Vide cap. 12. lib. 111. *Const.*

p. 95. l. 22. *Utriculi,*] Utriculi vocantur ἀρκοὶ sive φασκοὶ πνεύσαιοι. *Const.*

p. 95. l. 22. *Ad similitudinem]* Legend. à similitudine.

p. 95. l. 23. *Lenticulas]* lenticulae, φακῶς πνεύσαιοι. *Const.*

p. 95. l. 27. *Fuxtaque ignem]* intraque. In antiquo Codice scribitur, *lixataque igne.* *Const.*

p. 95. l. 32. *Inter quae descendit]* intereaeque descendit. Alii ascendit fumus. *Const.*

p. 96. l. 18. *Quae assidue necessariae erunt]* Scribitur, quae assumendae necessariae erunt. *Const.*

p. 96. l. 20. *Est]* fit. *Const.*

p. 96. l. 22. *Sunt,*] fiunt. *Const.*

p. 96. l. 29. *Ex quibus κῆτος est,*] scribitur cetus. *Const.*

p. 97. l. 3. *Aves omnes à minimis]* Hoc nimis late & indistinctè. *Const.*

p. 97. l. 10. *Cochleas, itemque conchyliis.]* Qui hic Celsum reprehendunt immeritò, non ejus verba ponderant. *Const.*

p. 97. l. 15. *In carne]* Scribitur in pane. Nihil muto. *Const.*

p. 97. l. 17. *Siligo]* Adscriptum in margine Codic. Mediolan. *saligo.*

p. 97. l. 20. *Ex polline]* exempta polline. Al. ex simila, deinde cum pol. *Const.*

p. 97. l. 20. *Infirmissimus, cibarius panis]* Joan. Cajus Tylebomenius in conjecturis ad Petronii fragment. Tragurian. pag. 92. tollit distinctionem, & legendum putat, *infirmissimus cibarius panis.*

p. 97. l. 28. *Surculorum valentiores]* Ἀρρόδεννα intelligit. *Casaub.*

p. 97. l. 32. *Frigida]* fracida. Alii friabilia. *Const.*

p. 97. l. 32. *Itemque ex his avibus,*] Haec omnia pronuntiata de avibus & feris nimis generaliter & confusè scripta, censura nulla non egent. *Const.*

p. 98. l. 12. *Salsamenta*] *Salsamenta* sunt pisces sale durati, Graece τὸ πέλμα. *Scal.*

p. 98. l. 15. *Scarus,*] Aliàs *sparus*. *Const.*

p. 98. l. 23. *Lactans*] *lactens*. *Const.*

p. 98. l. 24. *Cobortalis*] *Cortalis* & *cobortalis*, rectè & idem, ut *vehemens* & *vemens*. *Cobortales* autem aves sunt, quas Gallice dicimus *la poulaille*: *raucæ cortis aves*, i. e. *la poulaille*; non anseres, qui licet in *corte* nutriantur, tamen *cortales* aves dici non possunt. *Scal.*

p. 98. l. 27. *Suae*] *sue*. *Const.*

p. 98. l. 32. *Infirmis*] Legitur *infirmis*. *Const.*

p. 99. l. 7. *Levius* &] Puto ponendum punctum ante &, ut haec dicantur plus etiam habere. *Casaub.*

p. 99. l. 13. *Frixa*] *elixa*. *Const.*

p. 99. l. 16. *Elota quaedam genera frumenti*] Eadem occurrunt infra 903, 16. 131, 2. & alibi passim. an hic cibus commune quid habet cum eo, quem vocamus Galli, *orge mondè*? namque non ex oryza solum, sed ex quovis alio etiam frumenti genere paratur. *Casaub.*

p. 99. l. 18. *Aqua madens panis*] Gall. *potage*. *Casaub.* Hunc unum eundemque esse, quem Galenus (lib. 1. c. 5. de *Alimentor. Facul.*) lotum, Plinius vero (xxii. c. 25.) panem aquaticum vocat, arbitratur *Mercurialis Variar. Lexion. lib. VI. cap. 17.* qui videndus est.

p. 99. l. 25. *Acetum*] *acidum*. *Const.*

p. 99. l. 27. *Lene*] Legitur *pingue*. *Const.*

p. 100. l. 2. *Quo magis incoctum,*] *excoctum*. *Const.*

p. 100. l. 4. *Aqua levissima pluvialis*] Vide sis *Brodae* *Miscell. l. IV. c. 38.*

p. 100. l. 14. *Fere vero sequitur*] Prima optima, ultima pessima, aliqua *καὶ λόγῳ*. *Casaub.*

p. 100. l. 18. *Omnibus*] *omnium*. *Const.*

p. 100. l. 30. *Εὐχύλα vel κακὸχύλα*] *ἔχύλα* & *κακὸχύλα*. *Const.*

p. 101. l. 18. *Verna, lactuca,*] *verna lactuca*. Alias *herba*. *Const.*

p. 101. l. 25. *Trunculique.*] Suspicio verbum *Trunculi* corruptum esse hoc loco, & legendum esse *ventriculi*. Idque Pselli auctoritate, apud quem legitur de ratione victus. *Inter ea, quae crudos humores generant hoc modo: Caeterorum animalium partes, ventres, intestina, vulvae, &c. & apud eundem non multo post, inibi, inter ea quae nutriunt multum,*

tum, & *omnium*, inquit, *volucrum ventres*. Non tamen me fugit esse doctissimum virum, qui priorem lectionem non improbet. Unde idem *trunculos* opinatur esse edulii genus fruticulatim concisis carnibus constans. *Caesar*.

p. 101. l. 25. *Trunculique*] *Trunculi* sunt extremitates animalium; ἀκρωτήρια Graeci vocant. *Scal.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] De voce trunculi nota R. C. in voce τερχήλιον *Casaub.*

p. 101. l. 25. *Vulvae*] *Vulvae* erant duum generum, *porcaria* & *virginaria*, vel *virginalis*. Utrumque enim *Plinius* notat. *Martialis*:

Te capiet fortasse magis de virgine porca,

Me materna magis de sue vulva capit.

Virginalem porro, quam Graeci μητράν ἐκβολάδα nominant, *Celsus* *ejectitiam* vocat. *Scal.*

p. 102. l. 3. *Cucumis*,] Supra tamen cucumis in censu τὸ χύλων. *Const.*

p. 102. l. 9. *Pisces quoque saxatiles*,] Hoc falsum est. *Const.*

p. 102. l. 22. *In petiolis*] Id est, *parvis pedibus*: à *Catone* *pedicini* in lib. de Re Rustica appellati. *Const.*

p. 102. l. 23. *Trunculisque*] Manus ignota margini codicis mei editionis 1528. apposuit Forte *interunculisque*. Omne enim intermedium nucleum vocabant veteres. vide *Seren. Sammon.* pag. 10.

p. 102. l. 29. *Cucumis*, *beta*] *Cucumis* & *lactuca* & *beta* potius inter lenia. *Const.*

p. 102. l. 31. *Ocymum*] *thymum*. *Scal.*

p. 103. l. 5. *Ova sorbilia*,] Hoc nego. *Const.*

p. 103. l. 5. *Amylum*, *ptisana*,] Hoc non usquequaque verum. *Const.*

p. 103. l. 28. *Cotoneum*] *Cotoneum* corruptum est meo iudicio barbaro more officinarum, ut *cotoneum malum* pro *Cydonio* dicatur. (Ut *liquiritia* pro *glycyrrhiza* corruptum fuisse apud *Vitruvium* sentio.) Nam certe *cotoneum* vox latina non est: & si latina, a barbaris mutuata. Nam *Syri*, *Arabes*, *Hebraei* & *Turcae* etiam *keton* dicunt. *Scal.*

p. 103. l. 30. *Uvae ex olla*] *Uvae ollares* *Martiali* dicuntur. *Scal.*

p. 103. l. 31. *Dura muria*] i. e. *acerrima*, quemadmodum *durum acetum* est *acerrimum* apud *Catonem*. *Vinum durum* est *austerum*, quod nasum corrugat. *Scal.*

p. 104. l. 30. *Vinum*, cui nihil adhuc aetatis accessit] i. e. *hornum* vel *hornotinum vinum*. *Scal.*

p. 104. l. 32. *Excepto sifere*] Hadrianus Junius sifer duplex facit. *Casub.*

p. 105. l. 28. *Lactentia*] *Leg. lactaria*, & in hac & in sequenti proxime pagina. In historiis saepe *lactarios* invenias & *dulciarios*. *Casaub.*

p. 106. l. 4. *Aurati pisces*: neque solum *aurata pura*,] *duri pisces*: neque solum *aurata puta*. *Al. tuta, aut. Const.*

p. 106. l. 28. *Aqua tenera, omnia tepida*,] *aqua, tenera omnia*. Vel *tenera* opponitur *durae*, ut infra. *Const.*

p. 106. l. 29. *Aqua, omnia tenera, tepida, dulcia, pingua*.] Attamen in proximo capite 30. quod propter operarum incuriam apud Almeloventium inscribitur 45. in quo contra, quae alvum adstringunt, proponuntur, nunquam ego post asperum & vinum, & defrutum legi: mox, *aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id est, ea quae tarde putrescit, ideoque pluviatilis potissimum, omnia dura, macra*; Haec, inquam, superiori loco perspicue opposita nunquam legi; quin vehementer dubitare, an non magis in ipso probanda esset altera scriptura, quam *Caesarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus*, atque alii sequuntur: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pingua*; ut *aqua* videlicet *tenera* opponatur *durae*, sicut, a *Rubeo* (*Annot. in Cels.*) explicatum est; aut certe utramque scripturam; quod factum video a *Constantino & Ronsleo*; esse censerem proponendam. *Morg.*

p. 107. l. 5. *Si ustus est*,] *si tostus est*. *Const.*

p. 107. l. 9. *Lenticula*,] *πυλωφάκη* *Heraclidi*. *Const.*

p. 107. l. 10. *Vel ex plantagine*] *vel plantago*. *Const.*

p. 107. l. 17. *Graves omnes aves*,] *graves omnesque aves*. *Const.*

p. 107. l. 31. *Praefrigida, dura*,] *Al. perfrigida, dura*. *Const.*

p. 108. l. 6. *Odoris sunt, ut apium, ruta*,] *Lego, odoris sunt: & apium ruta*. Haec *virosa, non boni odoris, ut eruca*. *Const.*

p. 108. l. 12. *Sifer*,] *cicer*. *Const.*

p. 108. l. 18. *Somno verò aptum*] *Sequenti capite multa traduntur breviter, confuse, vanè atque mendose*. *Const.*

p. 109. l. 8. *Fici*] *visci*. *Const.*

p. 109. l. 12. *Cui quo*] *V. M. P. male, scriptum in fine quoi pro cui*.

p. 109. l. 18. *Herba sanguinalis*,] *proserpinata* *Apuleio, ἡλιοβοσκίνη* *Aëtio, vulgòque centinodia*. *Const.*

- p. 109. l. 21. *Sifer*,] *cicer*. Const.
- p. 110. l. 15. *Ex felle*] *ex fele*. Const.
- p. 110. l. 16. *Sal*,] *sal nitrum*. Const.
- p. 110. l. 16. *Git*.] *Μελάγχρο*, sic & 233. 24. *Casaub.*
Ita etiam explicat Marcellus de Medicam. c. xxii. pag.
341.
- p. 110. l. 19. *Ferèque vehementer & reprimunt, & refrigerant. Durant quae calefaciunt, & digerunt, & emolliunt.*] *Ferèque, quae vehementer refrigerant, & reprimunt, durant. Quae calefaciunt, digerunt, emolliunt.* Const.
- p. 111. l. 4. *Provisis*] *praevisis*. Const.
- p. 111. l. 14. *Breves utique sunt*,] *breves acutique sunt*. Const.
- p. 112. l. 19. *Vindicaverint*,] *vindicaverint*. Al. *indicaverint*. Const.
- p. 112. l. 19. *Quasi sola vindicaverint*] Metaphora est ab occupatis agris. Sunt autem ii, qui cum sint pro derelicto, ejus sunt, a quo primum occupantur. Vide Sicul. Flacc. & Festum in voce Occupati. *Scal.*
- p. 113. l. 10. *Accessiones & dolores graves urgent*,] *accessionum dolore gravi urgentur*, sic Vetus. Const.
- p. 113. l. 19. *Decrescentibus*] *crescentibus*. Const.
- p. 113. l. 28. *Foediores*] *foetidiores*. Const.
- p. 113. l. 31. *Ea verò quam*] *ea verò quae*. Const.
- p. 114. l. 1. *Praeter haec in acutis*] Hippocr. lib. 1. Aph. & lib. de Vict. Rat. Const.
- p. 114. l. 3. *In longis*] 1 Aph. 16. Const.
- p. 114. l. 5. *Ac si*] *At si*. Const.
- p. 114. l. 7. *Molliri, quàm*] *moliri, per quam*. Const.
- p. 114. l. 28. *Causa metus*] i. e. *metus ipse, ut causa bonorum bona ipsa*. Quae terrentia vocant, Graeci φοβητικὰ dicunt. Latini, *ne moriari mori*: & Juvenalis:
Et propter vitam vivendi pendere causas, i. e. vitam ipsam.
Scal.
- p. 115. l. 1. *Aut non decipiat*,] *aut non deinceps fiat*. Const.
- p. 115. l. 1. *Quo saepius*] *quòd saepius*. Const.
- p. 116. l. 11. *Hemitritaeon*] *Ἡμιτρίταιον πυρετός*, quem *Φερίων πυρετός* vocat Hippocrates, est febris continua ex quotidiana & tertiana: quarum una continua fit, altera intermittens. Cum horrore invadit. Malè autem Celsus cum Agathino, quem Galenus refutat, in eodem genere cum tertiana posuit. Vide cap. 8. h. L. Const.
- p. 117. l. 22. *Liberalia*] *libera*. Const.

p. 117. l. 29. *Asclepiades*] Vide id explicatum à Galeno cap. 13. lib. IV. methodi. *Const.*

p. 118. l. 2. *Prima semper habita salute*] *primum semper habita salutis ratione.* *Const.*

p. 118. l. 7. *Cruditatem*] I Aph. 22. *Const.*

p. 118. l. 12. *Febre verò ipsa praecipuè se ad ejus remedium uti*] *Legitur, in febre se eo remedio uti.* *Const.*

p. 118. l. 14. *Convellendas enim vires*] Lege Hippocratem Aph. 30. Sect. III. lib. VI. Epidem. *Const.*

p. 118. l. 19. *His enim*] *Is enim.* *Const.*

p. 118. l. 22. *Ego autem*] Notandum hic, isthaec a Celso dici non tanquam *ἰατρίῳ*, sed potius tanquam Medico artis suae bene gnaro ac sententiam super illis, quae in controversiam venere, ferenti. Eandem elocutionem etiam infra videas 143, 24. 176, 1. *Casaub.*

p. 118. l. 25. *Quoniam ex*] *quoniam & ex.* *Const.*

p. 118. l. 29. *Itaque abstinendus*] Lege Galenum III. methodi. *Const.*

p. 119. l. 17. *Quarto die cibum*] *quartum diem cibo.* *Const.*

p. 120. l. 2. *Quo magis*] *quod magis.* *Const.*

p. 120. l. 4. *Maturius etiam puero,*] Hippocr. I. Aph. 14. & 15. *Const.*

p. 120. l. 6. *Unum illud*] I Aph. 9. *Const.*

p. 120. l. 13. *Imbecillitatem*] *Aliàs imbecillum.* *Const.*

p. 120. l. 13. *Fame perdat.*] *fami prodat.* *Vet. Const.*

p. 120. l. 18. *Deberetur:] demeretur.* *Const.*

p. 120. l. 23. *Si artifex est*] *Glossema est.* *Scal.*

p. 121. l. 5. *Hi erant dies tertius,*] Carpit Hippocratis experientia comprobata sententiam, ut lib. II. Aph. 23. & IV. Aph. 36. Lege Galenum de diebus criticis. *Const.*

p. 121. l. 13. *Hippocrates,*] IV. Aph. 36. *Const.*

p. 121. l. 15. *Fure ut vanum*] Galenus id pernegat, & causam non numeris, sed coelo astrisque assignat. *Const.*

p. 121. l. 25. *Qui cum octavum*] II. Aph. 24. *Const.*

p. 121. l. 29. *Sumendum*] *sumendo.* *Const.*

p. 121. l. 34. *Est etiam apud Hippocratem,*] Lib. II. Aph. 24. & IV. 71. *Const.*

p. 123. l. 5. *Satius esse*] *satius est.* *Const.*

p. 123. l. 11. *Quae maximè*] *quanta maxima.* *Const.*

p. 123. l. 16. *Insidat,*] *accidat,* nempe alimentum & cibum sumere. *Const.*

p. 123. l. 21. *Minimè*] *minimum.* *Const.*

p. 123. l. 31. *Si semel tantum*] *ἡμερησίῃς,* diaria. *Const.*

p. 123. l. 32. *Igitur si (febris) semel tantum accessit, deinde desit, eaque vel ex inguine, vel ex lassitudine, vel*
ex

ex aestu aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit; Almelveenius pro inguine, malim, inquit, sanguine, vel ingluvie, quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein (Celsus) enumerat causas, quas inter inguen censeretur non potest. Verum enim vero, si has inter censeretur inguen non potest; qua, quaeso, ratione sanguis ipse censeretur? certe autem inter causas externas censeretur ictus, vel alia ejusmodi ipsi etiam pedi vis illata; à qua & inguinis tumor, & hujus loca diaria febris existit, sic enim ex inguine diariam oriri febrem, ita manifestum est, ut minime oportuisset Almelveenium quaerere, quomodo ex inguine posset oriri febris? praesertim cum ipse Hippocrates in Epidem. (Lib. 2. Sect. 3.) scripserit: Ex bubonibus febres omnes malae, praeter diarias: eandemque prorsus in Aphorismos (Sect. 4. Aph. 53.) sententiam retulerit, cujus postremam partem a Galeno (Comment. 2. in Aph. Hipp. Oribasio (Comment. in Aph. H.), Philoteo (Comment. in Aph. H., Liebaudio (Schol. in Aph. H.,) Heurnio (Enarrat. Aph. H.) ad eundem atque a me modum explicatam esse, scio, per externas scilicet, evidentissime causas, inguinis tumorem, ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almelveenius, quod in hoc loco nihil in Celsi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere, quamvis ipso praecunte Lindonio; noluisse. Morg.

p. 123. l. 34. *Inguine*] Forte *ingluvie*. Non enim hic agitur de loco, sed de causa Febris.

p. 124. l. 23. *Sed bis*] *sed is*. Const.

p. 124. l. 25. *Factum est, si*] *factum est: fin.* Const.

p. 124. l. 32. *Fere verò graviores*] II. Aph. 13. Const.

p. 125. l. 1. *At si continuatur*] Ut Synochus. Const.

p. 125. l. 16. *Pessimi*] *pessimè*. Const.

p. 125. l. 19. *Decurro,*] *decurso*. Const.

p. 126. l. 19. *Maximè semper*] I. Aphor. 11. Const.

p. 126. l. 20. *Hoc salvo*] Superfluum est, & glossema. Scal.

p. 127. l. 7. *Tertium*] *tertio*. Const.

p. 127. l. 23. *Atque si*] *Itaque, si*. Const.

p. 127. l. 27. *Usque somni*] *ad usque somni*. Const.

p. 128. l. 20. *Ac ne illud quidem*] Hoc *ἐπίχρησις* vocatur. Vide lib. IV. cap. 11. Const.

p. 128. l. 22. *Crudititas male habet*] Quando in cruditate ingeruntur potiones, vocant id veteres *ἐπίχρησις*, ut & alia etiam, quando per intervalla corpus repurgatur & repletur. Scal.

p. 128. l. 27. *Deligantur, aut cum] deligantur, cum.* Const.

p. 128. l. 28. *Satis autem convenit,]* I. Aph. 16. Const.

p. 129. l. 2. *Quando melior sit]* Graeci *ῥαῖζεν*, se por-
ter inieux. Cicero, *meliuscule mihi est.* Celsus diceret, *sum*
meliusculus. Vide c. xx. p. 159. l. 9. Scal.

p. 129. l. 5. *Leniores,]* *lentiores.* Const.

p. 129. l. 9. *Et quiescunt,]* Ut *ἀσφύζια* videatur. Const.

p. 129. l. 10. *Cui facile laturo gravis instat, accessio.]*
In alio quopiam exemplari legitur, *cui facile adhuc latu-*
ro. Caesar.

p. 129. l. 11. *Laturo]* Nempe inedia. Const.

p. 129. l. 12. *Resolvit]* Impropiè. Const.

p. 129. l. 16. *Ille]* illi. Const.

p. 129. l. 23. *Corpori]* *carpo*, aut *thoraci.* Const.

p. 129. l. 23. *Corpori manum admove*] Veterum medi-
corum mos erat, tangere primum arterias. Lucilius apud
Nonium: *Cum venit ad me, arterias mihi tangit & prae-*
cordia. Vide Nonium in voce arteria. Persius Sat. 3. *Tan-*
ge miser venas. Scal.

p. 129. l. 24. *Quas]* *quàm.* Const.

p. 130. l. 1. *Sese]* *posse.* Const.

p. 130. l. 3. *Et ex imis praecordiis oritur, potest tamen*
legi intimis. Caesar.

p. 130. l. 13. *Perspiciat.]* *percipiat.* Const.

p. 130. l. 14. *Expectari]* *expectare.* Const.

p. 130. l. 25. *Malè habent.]* *malè expunge.* Const.

p. 130. l. 29. *Maximè potuit,]* *maximè tepuit.* Const.

p. 130. l. 33. *Cibus autem]* I. Aph. 16. Const.

p. 131. l. 8. *Intrita ex aqua calida]* *Ex vino*, infra 153,
13. Et est quidem elegans usus hujus voculae, *ex*, pro *ἐν*,
vel *ἐν*, apud Celsum & Plinium. Noster 344, 19. *empla-*
strum tetrpharmacum ex aceto subactum, h. e. *cum.* mox,
terra ex aceto subacta, h. e. *in.* sic & 361, 3. *Ex aceto*
terunt. Vid. Victor. Var. Lect. xxxii. iv. Casaub.

p. 131. l. 10. *Compressa alvus]* *Συμπιπλωκῆα κοιλία.*
Proprie *compressa alvus* est, quando diu aliquis *ἀσιτῶ*
mansit. Vide Celsum lib. iv. cap. 22. Scal.

p. 131. l. 15. *Et dum febres]* *ac dum febres.* Const.

p. 131. l. 22. *Ponendi]* *apponendi.* Const.

p. 131. l. 30. *Eduntur]* Aliàs *educuntur.* Const.

p. 131. l. 32. *Neque inter magnos]* I. Aph. 7. & 8. Const.

p. 132. l. 5. *An astrictum corpus]* Methodicorum senten-
tia. Const.

p. 132. l. 22. *Potio esse debet magis liberalis*] *Liberali*
pro *copiosus* & *multus*, vox Celso peculiaris. *Casaub.*

p. 132. l. 25. *Pinguius*] *jus pinguius*. *Const.*

p. 132. l. 25. *Aut dulcius &c.*] In quibusdam libris deest.
Const.

p. 132. l. 31. *Levi*] *leni*. *Const.*

p. 133. l. 16. *Is valens*] *his valens*. *Const.*

p. 133. l. 18. *Vinum asperum*,] *vinum austerum*. *Const.*

p. 134. l. 11. *Ptisanae cremore*] Cremor est *χύρος* perco-
latus. vide *Marfilium Cognatum de Cremore Ptisanae*. Di-
citur & secundum quosdam cremor *alicae* & *orizae* 158.
l. 2. *cremor fursurum*] p. 274, 21. 384, 33. *fici* 363,
16. *Casaub.*

p. 134. l. 21. *Abstineatur*,] *abstineat*. *Const.*

p. 134. l. 21. *Abstineatur*] *abstineat*. Abstinentus aeger
a cibo; recte: Abstentus ab haereditate, Jurisconsultorum
est phrasis. *Scal.*

p. 134. l. 26. *Extorret*] *exercet*: p. 133. l. 5. *Scal.*

p. 135. l. 11. *Adeps cocta sit*,] *Adeps* tamen ob oleosam
substantiam in nidorem vertitur, & febrem magis accendit.
Const.

p. 135. l. 23. *Post multam satietatem*,] *Aquae epotae*.
Const.

p. 135. l. 24. *Post infractum calorem*] i. e. *ut calor remi-*
sit; *ubi calores fregerunt se*. *Cicero*, *Varro*. *Scal.*

p. 135. l. 30. *Dejectio*,] *defectio*, animi nempe i. *λειψο-*
δυνμία: sic *Codex* vetus. *Const.*

p. 135. l. 31. *Si quis autem*] *IV. Aph. 14. Const.*

p. 136. l. 11. *Porrigitque febris inter horas*] *porrigitur-*
que febris in horas. Vide cap. 3. h. lib. init. *Const.*

p. 136. l. 27. *In hoc casu medici cura*] *Anceps* & peri-
culosa curandi ratio: rectèque *fortasse* subjunxit. *Const.*

p. 136. l. 32. *Corpus ejus pertractandum est*] *Tractationes*
sunt frictiones, & qui has faciebant, *tractatores* dice-
bantur. *Martial. III. Ep. 82. Percurrit agili corpus arte*
tractatrix. Pollinctores autem proprie dicebantur ii, qui
condiebant corpora, *παραδουπας* Graeci vocant. Lavabant
autem, deinde ungebant. Pollincere quasi post lingere di-
cimus. Itaque fricare manu dicimus sine unctione: tractare
vero ungendo. Utrumque tamen *frictio* & *tractatio* dicitur.
Scal.

p. 137. l. 27. *Πέτρων*] *Petro. Al. Πετρώνιος. Petronius Dio-*
dotus ἀντιλεγόμενα scripsit. *Plin. lib. xx. cap. 8. Const.*

p. 137. l. 27. *Rosam*] i. e. *rosaceum*. *Const.*

p. 138. l. 22. *Ingerere, deinde habere duo pitacia*,]

ingerere duo petacia. Const.

p. 138. l. 24. *Et id ingerere*] *Glossema ineptissimi hominis.* Scal.

p. 138. l. 25. *Duo pitacia*] Hic pitacium non pro paniculo, sed corio medicamento illito, capiti aut praecordiis applicando positum rectissime observat Bynaëus de Calc. Hebraeor. l. 1. c. 2. ubi de pitacio multa.

p. 138. l. 32. *Nuces amarae*] i. e. amygdala. Per nucem saepissime amygdalam intelligit, quae nux Graeca est. Falsus est tamen uno loco, infra. Scal.

p. 139. l. 23. *Ungi rosa*] i. rosaceo. Const.

p. 140. l. 5. *Morbi*] Improperie. Const.

p. 140. l. 21. *Et leni.*] & *levi* Const.

p. 140. l. 34. *Parvum cibum*] Graecissat: *ὀλίγην τροφήν.* Scal.

p. 141. l. 5. *Horror*] Nempe corporis, qui Hippocrat. *ἀλύκη*, *ἄλη* vel *ἀλυσμός*, & *ἄσκη* Galeno, i. hic rigor. Const.

p. 141. l. 7. *Ideoque tutissimae sunt*] IV. Aph. 43. Const.

p. 143. l. 13. *Si res inveteraverit*] Abundat *res*. Sic tamen loquebantur Plauti tempore, sed non Celsi. Scal.

p. 142. l. 3. *Deducendus in balneum*] Hoc non semper utile. Galen. in methodo. Const.

p. 142. l. 8. *Id discutitur:*] *ita discutitur.* Const.

p. 142. l. 15. Vide lib. II. cap. 17. Const.

p. 142. l. 24. *Pedibus,*] *cruribus.* Const.

p. 142. l. 32. *Exonerato corpori*] *exonerato corpore.* Const.

p. 142. l. 34. *Gestatio & frictio.*] Frictionem jam posuit. Ergo hîc *vectatio*. Alii *itio* vel *ambulatio*. Const.

p. 143. l. 12. *Altero quoque die*] Idem est ac si *tertio quoque die* diceret. 124, 21. *cibus tertio quoque die commodissime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus subve-
niam.* Casaub.

p. 143. l. 13. *Experiri balneum*] Cruditate sublata, & purgato corpore. Const.

p. 143. l. 21. *Quidam ex antiquioribus*] VII. Aph. 42. Const.

p. 144. l. 2. *Detineri*] *detinere.* Const.

p. 144. l. 4. *Ut ipso*] *ut hoc ipso.* Const.

p. 144. l. 14. *Quo cibo*] *quo à cibo.* Const.

p. 145. l. 3. *Si sitiet,*] *si sitis est.* Const.

p. 145. l. 6. *Et aqua*] *abstinere, & aqua uti.* Const.

p. 145. l. 7. *Septimo*] *octavo.* Const.

p. 145. l. 9. *In unctiōe*] *inunctiōe.* Const.

p. 145. l. 15. *Ac si proximum est, quies tot dierum, ut
absti-*

abstinentia] ac sic primum est, ut quies tot dierum, & abstinentia. Const.

p. 146. l. 7. *Non oportet*,] Oblitera negationem. Const.

p. 146. l. 7. *Dareque operam non oportet*] dareque operam, ut in ipsam &c. Nam reliqua sunt glossema. Scal.

p. 146. l. 9. *Incurrat.*] non incurrat. Const.

p. 146. l. 15. *Si imbecillitas*] sin imbecillitas. Const.

p. 146. l. 21. *Ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat*] ne qua cruditas quotidiana in malum vertat. Hoc tibi vertet in malum: non, se vertet. Scal.

p. 146. l. 22. *Nam quartana*] Hippocr. I. Epidem. & VI. Const.

p. 146. l. 32. *Ambulare, considerare*] ambulare, hinc considerare. Const.

p. 147. l. 4. *Aut si duae*] at, si duae. Const.

p. 147. l. 6. *Moveri aliquid*,] Moveri aliquantum. Const.

p. 147. l. 7. *Cum verò vetus*] Hippocr. de Natura Humana. Const.

p. 147. l. 21. *Per haec enim*] Μετασχηματισμοί Medicorum. Const.

p. 147. l. 23. *Quo detinetur*] Glossema videtur, & ex margine in textum irrepsisse: ineptum enim, statu detineri. Scal.

p. 147. l. 33. *Cum vitio*] cum id initio. Const.

p. 148. l. 6. *Quanta maxime imperari corpori potest, frictione*] Quanta maxima imperari corpori potest, & frictione. Const.

p. 148. l. 11. *De tribus insaniae generibus*] Optime Arelanus haec tria insaniae genera describit. Scal.

p. 148. l. 13. *Ratio exposita*] curatio exposita. Const.

p. 148. l. 14. *Et Febrium quidem curatio exposita est: supersunt vero alii corporis affectus, qui huic superveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus assignari possunt, protinus jungam. Incipiam ab insania*] Ego vero, qui in aliis omnibus, quae adhuc videre licuit, Celsi Exemplaribus constanter legerim, eos, qui certis partibus assignari non possunt: Vixque meminerim, Constantinum, atque Ronseum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipso tantum margine suorum librorum, istud non esse delendum indicavisse; qui Nostri & reapse deleverint, & delevisse se, reticuerint, plurimum miror. Morg.

p. 148. l. 15. *Huic*] his. Const.

p. 148. l. 16. *Non possunt*,] Dele non. Const.

p. 148. l. 17. *Assignari possunt*,] MS. assignari non possunt. Morg.

p. 148. l. 22. *Accessione*] Παρὰ Φροσύνη. *Const.*

p. 148. l. 23. *Loqui aliena*] Expressio haec est ab Hippocrate, qui ἀλλοφάσσειν ait τῆς παραφρονήσας. *Casaub.*

p. 150. l. 18. *In praecipiti periculo*] Aliquando Celsus dicit tantum *in praecipiti*, ut Virgil. *Omne in praecipiti vitium est.* Hoc tamen etiam bonum. *Scal.*

p. 150. l. 28. *Condere*,] *radere.* *Const.*

p. 150. l. 28. *Ad cutem tondere*] *Tonsus ad cutem strictim* Plautus dixit. Graeci ἐν χεῶν κείρειν. Ergo *tondere* recte hic, non *radere.* ἐν χεῶν κείρας Jonice pro κείρας. Sed omnes Jonico hoc utuntur. Descendit autem a κείρω pt. med. κέκρω, unde κείρας & Jon. κείρας. *Scal.*

p. 150. l. 30. *Vel ex*] *Vel aliud ex.* *Const.*

p. 150. l. 34. *In id efficacibus*] *ad id efficacibus.* *Const.*

p. 151. l. 7. *Impleatur.*] *Implere caput* hic pro fovere, rigare, ἐμβρέχειν. Sic etiam utitur lib. IV. cap. 2. *Const.*

p. 151. l. 23. *Symphoniae*] *Symphoniae tibiæ* sonus. *Symphoniaci* autem pueri dicti sunt ad discrimen ἀεροαμάτων. Nam illi canebant tibia. Ἀεροάματα autem canebant assa voce, id est, sola & nuda voce, nullis instrumentis admittis. Caeterum *assum* apud veteres Latinos purum, quodque sine condimento est. Unde apud eosdem *assir*, ris, sanguis dicebatur, quasi purus: & *assiratum les gogues*, quod sint ex puro sanguine. *Scal.*

p. 152. l. 6. Primum libri 3. caput 17. numquam me perlegere potuisse, fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralyfi, aliisque nervorum affectionibus actum esset, ea quoque ad extremum conjici, quae ad suppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur, atque adeo suspicarer, postrema haec omnia aut alicunde avulsa, eodem esse reponenda, aut saltem in peculiare, ac penitus divisum caput secernenda. Libris autem Celsi, editisque in ipsum Commentariis, quae adhuc licuit, consultis omnibus, non modo vestigium ullum antiquae divisionis, sed ne unum quidem reperire scriptorem potui, qui in eadem dubitatione fuisset, praeter Ronsleum (Enarrat. Cels.) qui *addubito*, inquit, *vehementer*, num quae hic subsequuntur, ante dictis cohaereant: mihi certe finis 22. capitis anneclenda videntur, quod eodem capite de tabidis & pulmone suppurationis agit. Neque minus propemodum dubito; quamvis nec Ronsleum, nec alium aliquem habeo praeceuntem: quin pariter in libri 4. caput 20. quod est de *Vulvae* hoc est de uteri *Morbo*, temere a Librariis contrusa fuerint, quae in illius

illius calce leguntur de nimia urinae profusione; quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corripere, ut propterea inter peculiare earum morbos ita praefertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. *Morg.*

p. 152. l. 11. *Hyoscyamos decocta sit:*] *hyoscyamus decocta sint.* Const.

p. 152. l. 13. *Sycamini*] Ficus, quae nullis peticulis trunico adhaerescunt, sunt Sycamina. Caeterum error est in Codice Dioscor. scribente *μορσύνων* per *σ*, cum potius per *ω*, quasi fatua ficus, scribendum sit. Scribendus & in Evangelio *συκμοῖρ*, non, ut nunc legitur, *συκομορ*. Vide Saccor in Festo. Caeterum multa erravit Plinius in hujus ficus & mori descriptione. Nam omnia confudit. Ita lege apud Dioscor. I. 181. *καλεῖται ἡ καὶ ὁ δὲ αὐτῆς καρπὸς μωρσύνων* Δὲ τὸ ἄτοιον τὸ γόστως. *Scal.*

p. 152. l. 19. *Ibi morosycon*] *ibi sycomoron.* Const.

p. 152. l. 23. *Converterent.*] *compellerent;* *Vet. Const.*

p. 152. l. 30. *Sorbitio ex aqua,*] *sorbitio & aqua.* Const.

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus*] *Erat,* quando hic *Saliens rivus* legendum putarem, ac sanè ita loco *Silanus*, *saliens rivus* substituissem, nisi forte fortuna incidissem in Sextum Pompejum lib. 18. ubi ita legitur, *Tullios alii dixerunt Silanos.* Quam locum ex Sexto repetit & Georgius Valla, & Silanum pro rivo exponit: *Caesar.*

p. 153. l. 6. *Silanus*] Legendum *saliens*, ut apud Festum Pompejum, *Tubulos alii dixerunt esse salientes*, &c. ubi tamen *Tullios & Silanos.* Const.

p. 153. l. 6. *Silanus*] *Κεῖνός.* Vide in voce *Tullii* apud Festum, *Silanus*, vide Jurisconsultos & Tertullianum. *Scal.*

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus juxta cadens;*] Quot tandem ex studiosis adolescentibus putas intellecturos, quid sit iste *Silanus*; cum eruditus Vir, Jo: Caesarius (Comment. in Cels.) vocis insolentia permotus, se pro ipsa *saliens rivus* repositurum fuisse, fateatur; nisi in ea verba forte incidisset; unde incipit Sex. Pomp. Festi (de verbor. Signific.) liber; secundum Aldi partitionem duodevicesimus; *Tullios alii dixerunt esse Silanos, alii Rivos:* quae & G. Valla viderat; ac Silanum pro Rivo exposuerat. Huc adde ex iis Fabulis (Fab. 169.) quae sub C. Julii Hygini nomine circumferuntur: *cum (fusciam) eduxisset; tres Silani secuti sunt, qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus est;* quin etiam ex divina illa Atheniensis pestilen-

tiae descriptione Lucretiana : (De Rer. Nat. l. 6.)

*Multa siti prostrata viam per , proque voluta
Corpora Silanos ad aquarum strata jacebant ,
Interclusa anima nimia ab dulcedine aquai.* Morg.

p. 153. l. 8. *Lecti suspensi*] ut nostrorum liberorum.
Casaub.

p. 153. l. 22. *Alterum genus insaniae*] μελαγχολία. Const.

p. 153. l. 26. *Contrahere*] i. e. excitare. Justin. II. 14.
inopiam contraxerat & pestem.

p. 153. l. 31. *In jejuno*] in jejunio. Const.

p. 154. l. 1. *Valentissima tantummodo esse removenda*] va-
lentissimam tantummodo esse removendam. Const.

p. 154. l. 17. *Nam quidam imaginibus ,*] ἀνὰ φαντάσματα.
Const.

p. 154. l. 20. *Quidam animo decipiunt.*] ἀνοία. Vide Ga-
lenum de Symptom. Const.

p. 154. l. 25. *Non accepit ,*] non accipit. Const.

p. 154. l. 30. *Neque ignorare*] VI. Aphor. 53. Const.

p. 154. l. 33. *Illud quoque perpetuum*] VII. Aphor. 70.
Const.

p. 155. l. 3. *Consilium insanientem fallit*] insanientem
glossema est. Nam elegantissime dicimus, raro hoc fallit.
Scal.

p. 155. l. 15. *Dimissusque*] demissusque. Const.

p. 155. l. 15. *Demissusque sit ,*] Voluit exprimere , quem
Graeci dicunt κατὰ φῆλην. Κατὰ φῆλην, dejectio animi , quam hic
expressit. Scal.

p. 155. l. 20. *Demissumque*] demittique. Const.

p. 155. l. 33. *Specie similique*] specie simile , similique.
Const.

p. 156. l. 19. *At ubi id morbi genus est ,*] ac ubi id mor-
bi genus est. Const.

p. 156. l. 24. *Rosa*] Rosa a Celso sumitur pro rosaceo.
Rosae flos ῥοσὶν & ῥόδον. p. 225. l. 11. Vide tamen IV. c.
18. Scal.

p. 157. l. 16. *Polenta*] Κυκεὼν Hippocr. i. e. farina hor-
dei vino aut cuilibet potioni inspersa. Scal.

p. 157. l. 20. *Vel tres*] duas vel tres. Const.

p. 157. l. 21. *Plus etiam.*] Vel plus etiam. Const.

p. 158. l. 1. *Ultimum auxilium est , in alvum ptisanæ
vel alicæ cremorem ex inferioribus partibus indere , siquidem
id quoque vires tuetur.*] Haec memorabilia ac digna sunt
certe ; quae extenso quasi digito Lectoribus ostendantur ;
jam tum Celsum primum fortasse ex omnibus , quos nunc
de re medica habemus , Scriptoribus ; (quae enim hic Ru-
beus

beus (Annot. in Celsum) profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda sint, vereor) primum, inquam, nutriendum, ut vocant, Clysterum usum, & oportunitatem litetis mandavisse. Morg.

p. 158. l. 3. *Indere,*] *inijcere.* Const.

p. 158. l. 5. *Id est, rosam*] *ut est rosa.* Const.

p. 158. l. 19. *Aliter*] *Tout a contre poil.* Mart.

Crinibus hic tortis flavi venere Sicambri,

Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.

Aliter hic contrarium est.

p. 158. l. 26. *Hos aegros quidam subinde excitare*] *Hoc aegros quidam subinde excitare.* Const.

p. 158. l. 29. *Pix cruda, lana*] *pix usta & lana.* Const.

p. 158. l. 33. *Odorem foedum movent*] *odore foedo movent,* nempe sternutamenta. Const.

p. 159. l. 3. *Excitant*] *excitantur.* Const.

p. 159. l. 3. *Sine usu male habere*] Graecissimus est ἀπειρος ἔχειν, imperitos esse. Scal.

p. 159. l. 4. *Habere.*] Alii legunt *agere*, non *habere*: Const.

p. 159. l. 34. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Const.

p. 160. l. 14. *Si praecordia*] & *si praecordia.* Const.

p. 160. l. 30. *Intus in unum*] *intus in uterum,* Verus: Const.

p. 161. l. 3. *Ob quam ne ulcera*] VI. Aphor. 8. Const.

p. 161. l. 18. *Notae intemper.*] Apulejus Metam. x. medicus notae perfidiae. L. 3. §. 4. ff. de liber. exhibend. notae nequitiae homo:

p. 161. l. 27. *Se praecipitavit.*] *se se praecipitavit.* Const.

p. 162. l. 18. *In arena calida*] Ἀμμοχώραν intelligit. Vide Oribas. lib. X. cap. 8. Const.

p. 162. l. 18. *Arena calida*] Ἀμμοχώρα. Oribas. X. 8. Sueton. Aug. c. 80. Scal.

p. 162. l. 21. *Siccae*] *Affas* vocat. cap. ult. hujus libri. Const.

p. 162. l. 22. *Myrtetis,*] Vide lib. II. cap. 17. Const.

p. 163. l. 5. *Στεφίδα ἀργεία*] Hoc refutat Plinius lib. XXIII. cap. 1. Const.

p. 163. l. 5. *Στεφίδα ἀργεία*] Nunc στεφίδα ἀργεία est herba pulicaris. Vide Plinium, qui eam aliquos uvam taminiam vocare falso ait XXXIII. 1. Scal.

p. 163. l. 7. *Costum,*] *costus.* Const.

p. 163. l. 8. *Rotundi semen,*] Medicis in usu est Cypèri radix, & junci rotundi flos & paleae: neutrius autem semen. Const.

p. 163. l. 9. *Hunc ῥοῖον Graeci vocant*] Imo florem
ῥοῖον Scal.

p. 163. l. 12. *Levissima*] *lenissima*. Const.

p. 163. l. 14. *Et austerum,*] & *lene* & *austerum*. Const.

p. 163. l. 33. *Ergo si inflammatio*] *Ergo si inflatio*. Const.

p. 163. l. 34. *Aut alterno*] *aut altero*. Const.

p. 163. l. 34. *Utilis quotidianus aut altero quoque die post cibum vomitus est.*] Quinque Editiones meae habent: *Alterno quoque die*. Itaque Petrus Danerius in suum Lexicon ad usum Delphini novam hanc vocis *Alternus* constructionem inducit. Sed latino ingenio satis apparet legendum *altero*, undecumque tandem Almelveenius acceperit. Ne hic quidem nostrae discrepant Editiones. Constantinus tamen, atque Ronsseus in libri ora adscripserant, *altero*. Idque receptum est a Lindenio. Morg.

p. 164. l. 13. *Imponendum verò in eum crebrius sinapi,*] Hoc & Paulus lib. VI. cap. 50. Const.

p. 164. l. 18. *Post has inflammationes*] *post has inflationes*. Const.

p. 164. l. 34. *Talum*] i. *maleolum*. Ex Asclepiade id tradit Aëtius. Const.

p. 165. l. 7. *Cibus valens esse debet*] Hoc obstructionis periculum affert. Const.

p. 165. l. 15. *Sicut supra dixi,*] Lib. III. cap. 21. Const.

p. 165. l. 16. *Auctoresque multi sunt*] Ex Herodoto & Archigene hoc Aëtius imperat. Const.

p. 165. l. 31. *Neque ignoro Erasistrato*] Hoc praecipit Hippocrates de Loc. Polybus de Morbis exter. Aëtius lib. X. Aegineta lib. III. cap. 48. Est de hac re ampla disceptatio apud Aurelium Chron. lib. III. cap. 8. Const.

p. 165. l. 33. *Ideoque ita illum*] *ideoque antea illud*. Alii non ita reposuerant. Const.

p. 166. l. 25. *Navigationes,*] *fatigationes*, Vet. Const.

p. 167. l. 30. *Tertia est,*] Galen. IX. Methodi. Const.

p. 168. l. 4. *Quicquid excreatum est,*] V. Aphor. 21. Const.

p. 168. l. 25. *Prodestque jejuno praetendere per multas partes cutem,*] Alias *prendere*. Caeslar.

p. 169. l. 24. *Anno duodecimo*] *anno duodevicesimo* legendum ex veteri Codice & ex Hippocrate lib. V. Aphor. 9. unde hoc sumpsit. Const.

p. 170. l. 7. *Loc quoque, quod in capitis*] Haec ex Hippocr. V. Aphor. 66. Const.

p. 170. l. 21. *Dein lenis*] *deinde lenis*. Const.

p. 171. l. 2. *Exulcerandus est*] Has exulcerationes probat Paulus in suppuratis lib. VI. cap. 44. Vide & Hippocrat. VI. Aphor. 27. *Const.*

p. 171. l. 30. *Alvus cita*] VII. Aphor. 16. *Const.*

p. 172. l. 7. *Qui comitialis*] *comitialis morbus*, ἡ ἐπιληψία, νόσος ἐπιληπτική, *major Celso*; μέγας & ἱερὸς i. *magnus & sacer Hippocrati*; *caducus*, *fonticus Gellio*; *Herculeus*, *σεληνιακὸς*, id est, *lunaticus Tralliano*; *infantis Lucretio*; αἰσχρὸς, id est, *foedus Galeno III. de Locis affect. Const.*

p. 172. l. 16. *In pueris*] II. Aphor. 45. & V. 7. *Const.*

p. 172. l. 17. *Tollit, modò*] *tollit: ac modò. Const.*

p. 172. l. 19. *Sine illa quidem. Hos*] *sine illa. Quidam hos. Const.*

p. 173. l. 11. *Omnia. Ubi tertio*] *Omnia. Et ubi. Const.*

p. 173. l. 14. *Quos ubi morbus excessit,*] II. Aphor. 23. *Const.*

p. 173. l. 19. *Ei traditus*] *post ei traditus. Const.*

p. 173. l. 33. *Quae scripta*] *quae suprâ scripta. Const.*

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati gladiatoris calido sanguine epoto, tali morbo se liberarunt.*] Hic Plinium videre licebit, ut apud quem eadem ferè, quae Celsus hîc dicit, leguntur in praefatione lib. 28. *Sanguinem, inquit ille, quidam gladiatorum bibunt, ut bibentibus populis, procul sint comitiales morbi. Caesar.*

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati*] Vide Plin. in praefat. lib. XXVIII. *Const.*

p. 175. l. 7. *Quem*] *quemque. Const.*

p. 175. l. 7. *Hippocrates*] Haec collegit ex IV. Aphor. 62. & VI. Aphor. 42. *Const.*

p. 175. l. 24. *Ictus genere*] *victus genere. Const.*

p. 176. l. 16. *Nationibus,*] *natationibus. Const.*

p. 176. l. 17. *Loco, uti, ludis*] *loco, ut & ludis. Const.*

p. 176. l. 20. *Quod digerat*] Epexegetis est, quia malagma est digerens. *Scal.*

p. 176. l. 23. Ἐλεφαντίασιν] De elephantiasi vide Scaliger. observat. ad Hippocrat. p. 693. *Casaub.*

p. 177. l. 9. *Biduum*] *triduum, Codex. Const.*

p. 177. l. 10. *Adbibenda tum*] *adbibenda tamen. Const.*

p. 177. l. 26. *De attonitis*] *Attoniti Graece ἰμπερόνητοι, Ovid. Eleg. Trist. I.*

Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ustus

Torpet, & est mentis nescius ipse suae.

Proprie autem ἰμπερόνητοι, qui tonitru obticuerunt. Scal.

p. 178. l. 4. *De resolutione nervorum, quae Apoplexia vel παρὰ λυσις dicitur.*] Verba quae apoplexia vel παρὰ λυσις dicitur ab ignaro supposita sunt, nec in MS. Const.

p. 178. l. 12. *Correpti*] *correpti*. Const.

p. 178. l. 17. *Sanabilis*] *insanabilis*. Const.

p. 178. l. 17. *Insanabilis*] Ita enim pro *Sanabili* omnino legendum. Thom. Barthol. de paralytico novi Testamenti Hist. secund.

p. 178. l. 27. *Proderit malo corporis, vel sanguis missus, vel alvus ducta.*] Pro vi & malo corporis, vel sanguis mittendus, vel alvus ducenda. Const.

p. 179. l. 5. *Prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse,*] Vel torpentibus membris. Caesar.

p. 179. l. 32. *In hoc casu*] Hic caput ordiri velim. Casaub.

p. 179. l. 33. *Non sine exercitatione*] *sine dele*. Const.

p. 180. l. 1. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est: deinde retento spiritu in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae*] In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, sed vereor, ut satis recte: nam spiritus retentio non videtur locum habere in ea exercitatione, qua superiores partes moventur, cujusmodi est pilae ludus, & similia, ut colligitur ex hoc eodem Celsi capite Sect. 3. *Pila, similibusque superiores partes dimovendae.* Et ex lib. 1. cap. 6. *Opus est pila, similibusque superiores partes exercere.* Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est, deinde retento spiritu: in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae.* Id est, lenis fricatio satis diu adhibenda est, deinde vehementior per spiritus retentionem, qua uti athletas consuevisse, cum fricantibus intercepto spiritu obnitebantur, scribit Plutarchus de tuend. Valet. Hujus fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. pass. l. 3. c. 1. *In lenimento vero si passio tardaverit, erit adhibenda resumptio gestatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione; fricatione corporis retento spiritu.* Etiam verba *In ipsa* laborant mendi suspitione: nam in omnibus editionibus meis est *Ab ipsa*, quod genus constructionis aliquanto rarius est, sed tamen latinum. Sic Cicero in Bruto c. 16. *Graecus ab omni laude felicior.* Idem ibid. c. 43. *A Philosophia, a Jure Civili, ab Historia instructior.* Avienus fab. 31. *Ausus ab exiguo fallere dente bovem.* Sensus igitur est: per exercitationem, seu in ipsa exercitatione curandum esse, ut superiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem superiores partes, quae pila exercentur, sunt cervix & brachia. Hinc
Athaenaeus

Athaenaeus Δειπν. l. i. c. 12. in hoc ludo maxime commen-
dat, τὸ κτ' τὰς τραχηλισμὰς ῥωμαλείον, id est, robur cervicis,
quod acquiritur per multiplicem ejus flexionem. Morg.

p. 180. l. 3. *Ab ipsa exercitatione*] *ab oblitera. Const.*

p. 180. l. 27. *Assasque sudationes*] Vide Philandium p.
206. Casaub.

p. 180. l. 30 *Animadvertendum est verbum Dimoveo pro
simplici moveo, agito, excerceo: neque enim similia exem-
pla facile occurrent.* Caeterum quo rariora apud alios ido-
neos Scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro sim-
plici *moveo*, *agito*, *exerceo* usurpati, eo crebriora apud Cel-
sum videor invenisse. Nunc tria, quae succurrunt, ad-
scribam, Lib. i. c. 6. (p. 37. l. 20.) *neque ambulatione
quamvis leni dimoveri.* Lib. 2. c. 14. (p. 90. l. 11.) *manus
dimovendae sint.* L. 4. c. 7. (p. 212. l. 8.) *aegrum intra
domum tantum dimovere.* Morg.

p. 181. l. 1. *In eam*] *in eum. Const.*

p. 181. l. 2. *Leviter*] *leniter. Const.*

p. 181. l. 6. *Suffurationes*] Utique hic aliud capitis ini-
tium fieri debet. Casaub.

p. 181. l. 11. *Per ea*] *ut per ea. Const.*

p. 181. l. 21. *Ut ab egelidis tamen initium fiat*] Ex hoc
facile colligitur, falli eos, qui egelidam pro frigido usur-
pant, est enim χλιαρός. Casaub.

p. 182. l. 16. *Σφαγίπδες*] *jugulares. Const.*

p. 182. l. 17. *Parotidas*] *carotidas legendum: quae &
vocantur arteriae διπληκτινίδες & ληπαρμικάι. Const.*

p. 182. l. 19. *Atque in ipsis cervicibus glandulae*] Haec
ligula ἐπιγλωττίς vocatur, quae cartilaginosa est: sed la-
ryngis reliquae partes in proVectioris aetatis hominibus
etiam osseae sunt non absque medulla. Const.

p. 182. l. 19. *In ipsis cervicibus glandulae*] Vide lib. II.
cap. 1. Const.

p. 182. l. 21. *Incipiunt.*] *Al. excipiunt. Const.*

p. 182. l. 22. *Alterum asperam arteriam nominant, alte-
rum stomachum.*] Advertas hic lector, stomachi vocabulum
non pro ventriculo accipi, ut ferè vulgò solet, nec pro ex-
trema gulae parte, ut à Plinio accipitur lib. 11. cap. 37.
sed pro ipsa gula, ut & infra lib. 4. cap. 5. Qua significa-
tione accipitur & à Galeno lib. 13. Θερύπασκας, ubi scili-
cet, cum ventris & splenis & stomachi mentionem fecisset,
ita protinus subjungit, λέγω δ' ἐν στομάχῳ, ὅπερ δὲ καὶ
κυρίως ὀνομάζουσι. ἐνίοτε γὰρ ἔχω καλεῖσθαι Κοοὶ τὸ στομάχον τὸ γασ-
τρὸς, quod sic vertit Lincarius: *Voco autem hoc loco stoma-*

ghum, gulam, quam propriè Graeci *stomachum* appellant. Nonnunquam enim & ita vocatur os ventris. Nec minus tamen stomachi vocabulo infra pro ventriculi parte inferiori abutitur Celsus, cum ait: *Stomachus verò intestinorum praecipuum est.* Caesar.

p. 182. l. 27. *Stomachus interior*] Proprie apud antiquos *stomachus* erat, quod vulgus vocat guttur, quod praecidebatur, qua aliquis strangulatur. Homer. 3. Iliad. Ἡ, ἡγὰρ δὲν στυάχης ἀέρον τέμε. Scal.

p. 182. l. 27. *Stomachus interior ad ventriculum fertur*] *Stomachus* Celso ipsa gula, per quam transeunt alimenta priusquam ad ventriculum veniant, qui vulgo *stomachus* appellatur. Medici vocant *oesophagum*. Casaub. Lactant. de Opificio Dei c. xi. *fistulam cibalem* vocat.

p. 183. l. 1. *Residet.*] Leg. *residit*, i. depressa est. Const.

p. 183. l. 2. *Ad imaginem earum vertebrarum,*] *ad imaginem internae faciei vertebrarum.* Const.

p. 183. l. 9. *In duas fibras ungulae bubulae modo, dividitur.*] Pulmo bifidus est, lobisque quatuor distinguitur in homine, in brutis quinque: cordique & asperae arteriae annectitur. Const.

p. 883. l. 15. *Uterum*] Alias *ventrem*. Const.

p. 183. l. 22. *Ortum*] *orsum*. Const.

p. 183. l. 25. *In quatuor fibras dividitur.*] Jecur sanguinis fons, in brutis in fibras divisum est, in hominibus autem nequaquam, quidquid dicat aut Celsus aut Galenus 7. Const.

p. 183. l. 32. *Renes verò diversi,*] *Renes*, quorum in homine dexter propter hepar inferior: jecur in brutis. Const.

p. 183. l. 32. *Atque haec quidem juncta sunt: &c.*] Mitto pro *divisi* alios omnes, quos inspexi, libros & recte fortassis, habere *diversi*; duo vero, quorum primum vix tandem in Manutiorum Libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non possum; sic enim legendum credo: *qui lumbis sub imis costis inhaerent, a parte earum rotundi ab altera resimi*: qua in lectione, praesertim in Anatome exercitatis, probanda, non est sane, cur laborem: quid enim esse manifestius potest, quam *Renes* ne ima quidem sui parte summas coxas, hoc est, innominata ossa attingere; sub imis autem costis positos esse: neque ea *resimos* esse parte, qua coxas, vel costas spectant, sed rotundos; contra, qua alter alteri obvertuntur, non rotundos esse, sed *resimos*? Morg.

p. 184. l. 7. *Constat ex duobus tergoribus,*] *Ventriculus* (cujus minor pars in hypochondrio dextro ob hepar) tribus
ner-

nervosis tunicis constat: prima fibris obliquis contextitur: secunda transversis: tertia nullis, sed ex peritonaeo facta pro involucrio est. *Const.*

p. 184. l. 16. *Hanc juncturam πύλωρον*] Per πύλωρον, & ἐκφυσιν sive δωδεκαδάκτυλον (Profectores sive Anatomici duodenum vocant) auctor complectitur. νῆσις tenue intestinum, λεπτόν, εἰλεόν. *Const.*

p. 184. l. 31. *Crausus, intestinum à dextra parte incipiens, &c.*] Hoc nos uti consuevimus, ut quid prisca Anatomici intestini caeci appellatione significarint, Celsi etiam auctoritate ostendamus.

p. 184. l. 33. *Caecum*] πωλόν. *Const.*

p. 184. l. 34. *Ad id quod pervium est,*] *At id,* leg. hocque πώλον est. *Const.*

p. 185. l. 8. *In imo*] *in ima.* *Const.*

p. 185. l. 9. *Rectum intestinum*] ἀπὸ θυσιμένον. *Const.*

p. 185. l. 11. *Omentum*] ἐπιπλοον. *Const.*

p. 185. l. 12. *Strictum*] *adstrictum,* Cod. *Const.*

p. 185. l. 26. *Elapsa*] *illapsa.* *Const.*

p. 185. l. 29. *Descendit ad colem.*] Vide lib. VII. cap. 27. *Const.*

p. 186. l. 6. *Imo ventre*] *imo ventri.* *Const.*

p. 186. l. 7. *Abdomen*] ἐπιγαστρον. *Const.*

p. 186. l. 21. *Capillo*] Cod. *capillis.* *Const.*

p. 186. l. 27. *Calidus,*] *validus.* *Const.*

p. 187. l. 7. *In febre,*] *cum febre.* *Const.*

p. 187. l. 13. *Ἵδροκέφαλον*] Hydrocephali meminit Paulus, & Aëtius species quatuor enumerat. *Const.*

p. 188. l. 7. *Spongiam concavam*] Spongia concava, quae capaci cavitate plus humoris combibit, ut μανός spongia, femina, rarior, fistulis majoribus & perpetuis, non ut πείγος, i. spongia mas, spissior, tenuiore fistula. Vide Plin. lib. XXXI. cap. ult. & lib. IX. cap. 45. *Const.*

p. 188. l. 33. *Et imposito sinapi exulcerare ea*] Hoc & Galenus τὸ πῖπρις libro. *Const.*

p. 189. l. 1. *Arrodas,*] *erodat.* *Const.*

p. 189. l. 3. *Permodicum*] *semper modicum.* *Const.*

p. 189. l. 10. *Dissimile est id genus*] Tertia hydrocephali species, cum humor inter cranium & cerebri membranas colligitur: quarta incurabilis, quando hoc fit inter cerebrum & ejus membranas. Leg. verò *dissimile id genus,* quo humor in capite contrahitur. *Const.*

p. 189. l. 22. *Κυνικὸν σπασμὸν*] Κυνικὸς σπασμὸς, id est, canina convulsio, est affectio musculorum maxillarum (qua

in obliquum dimidia facies contorquetur) ejusque proprie, qui *μυῶδες πλάτυσμα*, id est, musculus latus appellatur. Vide Galen. *Const.*

p. 189. l. 32. *Discussum his*] *discussum id his*. *Const.*

p. 190. l. 8. *Idem*] *item*. *Const.*

p. 190. l. 9. *Arrodat*] *erodat*. *Const.*

p. 190. l. 30. *In nares*,] *κόρυζα*. *Const.*

p. 190. l. 31. *In fauces*,] *βρόγχος*. *Const.*

p. 190. l. 32. *In pulmonem*,] *κατάρρεας*. *Const.*

p. 191. l. 17. *Haec autem & brevia*,] *Delenda particula &*. *Const.*

p. 191. l. 31. *Magis*] *minus*. *Const.*

p. 192. l. 21. *Quanta maximè*] *quanta maxima*. *Al. quantum maximè*. *Const.*

p. 192. l. 28. *Multoque magis*] *multo magis*. *Const.*

p. 193. l. 7. *Leni carne*] *levi carne*. *Const.*

p. 193. l. 31. *Ea saepe intra quartum diem tollunt*.] *Lege ea saepe intra quartum diem tollit*, ex Hippocr. V. Aphor. 6. nam ea species sola in peracutis. *Const.*

p. 194. l. 6. *Verum hoc*] *Haec inconsequentia rerum: sanguis per se & natura non calet, ergo calor non est in sanguine. Sic ferrum candens & ignitum non caleret*. *Const.*

p. 194. l. 7. *Neque enim natura*] *Celsus hic veritatem oppugnat. Nam sanguis & spiritus, caloris naturalis (qui cum illis ex cordis officina velut è fonte profluens per canales venas & arterias totum corpus fovet) sunt vehiculum atque pabulum; & sanguinis missione unà calor atque spiritus evanescunt*. *Const.*

p. 194. l. 25. *Jam ostendi*.] *Lib. II. cap. 17*. *Const.*

p. 194. l. 29. *Syriaco*] *Oleum Syriacum, i. Elaeomeli, de quo Plinius lib. XV. cap. 7. & XXIII. 4*. *Const.*

p. 194. l. 30. *Et spinas*] *& spinam*. *Const.*

p. 195. l. 15. *Alvus quoque ducta*] *VII. Aphor. 5*. *Const.*

p. 195. l. 16. *Partes*] *Rigidas*. *Const.*

p. 195. l. 19. *Eaedem aut*] *Eadem aut*. *Const.*

p. 195. l. 20. *Adurendae*.] *adurenda, aut supple cervices*. *Const.*

p. 195. l. 25. *Aut à pullis*] *aut apalis i. mollibus, ἀπαλοῖς*. *Const.*

p. 195. l. 25. *E pullis*] *Alii à pullis, sed quidam libri scripti habent apalis: ut noster etiam quidam, satis antiquus & fidelis, qui servatur in Medicea Bibliotheca. Cum autem videatur alterum horum, id est, aut apalis aut mollibus scholion esse, verisimilius est Graecum ἀπαλοῖς, declarationem fuisse latinae vocis mollibus, quae sequitur; quis enim*

enim unquam crederet Romanum scriptorem, & eum quidem purum atque elegantem in media oratione sua Graecam vocem usurpasse, &c. *Victorius Variar. Lect.* l. xxix. c. 3. Scribonius Largus Composit. Medic. n. civ. hac voce utitur: *secundum quae apala ova proderunt.* Ad quem locum multa congeffit doct. J. Rhodius, qui apud Celsum *hapalis* restituendum putat, Cael. Aurelian. Acut. Morb. 1. 10. Marcell. de Medic. cap. xx. *Morg.*

p. 196. l. 6. *Apud Graecos nomen*] Hippocr. lib. Praenot. & Epid. VI. Sect. 7. & de Victu acut. Galenus VI. de Locis affec. Aegineta lib. III. cap. 27. *Const.*

p. 196. l. 12. *Vox nihil significat*] ἀναεργα λαλῶσι vel φωνῶσι. Sic erat in Graeco auctore, a quo haec desumpsit. *Scal.*

p. 196. l. 30. *Salis calidi succus.*] De quo lib. II. cap. 17. & IV. 3. *Const.*

p. 197. l. 7. *Citra uvam,*] circa uvam. *Const.*

p. 197. l. 13. *Atque interdum natura*] VI. Aphor. 36. *Const.*

p. 197. l. 24. *Servatumque eum ex sale*] Vide Plinium lib. XXX. cap. 4. *Const.*

p. 197. l. 26. *In aquam mulsam*] in aqua mulsā. *Const.*

p. 198. l. 14. *Quod propter angustias, &c.*] Videndum censeo, an non potius oporteat legere: *Sibulum edit.* Nam quid sit *Spiritus elidit*, quomodo vel ipse alibi (L. 5. c. 28. p. 316, 10.) locutus est Celsus, haud satis videor intelligere. Quod si igitur legamus: *Sibulum edit*; commentarii loco esse poterit, quod Cassius Medicus (Med. Quaest. & probl.) in problemate habet 22. *Cur, inquit, difficulter spirantes sibilo non absimilem vocem reddunt; quoniam morbus ipse est praecclusio, atque compressio inanum pulmonis fistularum: per angustum autem foramen dum fertur spiritus, talis redditur sonus.* *Morg.*

p. 198. l. 17. *Modò decidit,*] *Modò decedit.* *Const.*

p. 198. l. 32. *Cum qua vel hyssopus cocta,*] *Hyssopus*, dicitur & *hyssopum*, tam feminino, quàm neutro genere, testante Hermolao Barbaro. *Caesar.*

p. 199. l. 2. *Allium frictum,*] aut *allium frictum.* *Const.*

p. 199. l. 11. *Vulpinum jecur,*] Vide Plinium lib. XXVIII. cap. 13. *Const.*

p. 199. l. 12. *Polentamque*] *Pollinemque.* *Const.*

p. 199. l. 18. *Urinam augent,*] agunt. Al. *urgent.* *Const.*

p. 199. l. 29. *Vaporem calidum*] Aquae ferventis. *Const.*

p. 199. l. 31. *Si bene sic*] *Dele sic.* *Const.*

p. 200. l. 13. *Vel porri vel marrubii succus*] Certum est
tum

tum ex hoc loco, tum ex superiore Lib. III. cap. 26. dubitasse Celsum, *περίσσειν*, an *περίσσειον* legendum esset in auctore, e quo haec desumpsit. Hae dictiones ubique etiam fefellerunt Plinium. *Scal.*

p. 200. l. 13. *Nuces Graecae*] Vel *Thasiae* i. amygdalae. *Const.*

p. 200. l. 25. *Malum cydoneum*,] *malum cotoneum*. *Const.*

p. 200. l. 33. *De Tussi*.] *De Tussi & Sanguinis Effluvio*. *Const.*

p. 201. l. 6. *Pituitam citat*] Hoc est, *mouet*, 211, 5. vel *trahit*, ut 218, 33. loquitur. Admodum familiare hoc verbum Celsi. 210, 7. *humorem citare*. 450, 16. *sanguinem citare*. & alibi plurimis locis. *Casaub.* *Dentem citat*, 383, 8.

p. 201. l. 7. *Oportet*] *si arida est, oportet*. *Const.*

p. 201. l. 24. *At si*] *ac si*. *Const.*

p. 201. l. 30. *Acetum*,] Hoc tussim provocat acrimonia. *Const.*

p. 202. l. 8. *Aliis verò vinum*] *Columella de Re Rustica*, lib. xii. cap. 32. commendat ex marrubio; cap. 33. vinum scylliten.

p. 202. l. 10. *Cum sanguinem expuit*.] *αἷμα πλῖνσις*. *Const.*

p. 202. l. 12. *Ex gingivis*] Hoc mihi saepe evenit. *Casaub.* Jacobo Usserio haec haemorrhagia erat periodica, teste Arnoldo Bootio *Observ.* cap. 7.

p. 202. l. 24. *Ex his*] *ex hisque*. *Const.*

p. 202. l. 26. *Quicquam aut ex ulcere*] *Dele aut*. *Const.*

p. 202. l. 29. *Extundit*.] *extrudit*. *Const.*

p. 202. l. 31. *Jocinore feratur*.] Hic aut alvo, aut vomitu redditur, aut sputo, siquidem in pulmonem confluxerit. *Const.*

p. 202. l. 33. *Auctoresque medici fuerunt*,] *Leg. veteresque medici ferunt*. *Const.*

p. 203. l. 2. *Πρυμόχατμον*,] *πρῆμα* aut *χάτμα*. Omisit sanguinis fluorem ex rarefacta tunica. *Const.*

p. 203. l. 13. *Neque ignorari oportet*,] *Ex Hippocr. VII. Aphor. 37. Const.*

p. 203. l. 26. *Aut calorem*] *Febrilem*. *Const.*

p. 203. l. 32. *Merum vinum*:] *Adstringens*. *Const.*

p. 204. l. 27. *Ac si abest*] *at si abest*. *Const.*

p. 206. l. 1. *Jejuno*] *jejunio*, ut & infra. *Const.*

p. 206. l. 20. *Jejuno*] *jejunio*. *Const.*

p. 207. l. 30. *Quales cutiliarum subcutiliarumque sunt*,] Sic quidem mihi legendum videtur, non autem ut hactenus legebatur, *subruinarumque*. Nam cujusmodi sint hae aquae, nondum apud quemquam reperi scriptorem idoneum & proba-

batum: de subcutiliis verò Plinius 31. cap. 2. quas in Salinis calidissimis esse dicit, & suctu quodam corpora invadere, aptissimas stomacho, nervis, universo corpori. Idem & de Cutiliis lib. 2. cap. 97. & lib. 31. cap. 6. quas inibi bituminatis, aut nitrosis, bibendo utiles esse, atque purgationibus tradit. De Cutiliis item Vitruvius lib. 8. cap. 3. ubi scilicet de aquae ductibus tractat. *Caesar.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum*] De aquis cutiliis Plinius lib. II. cap. 95. Item lib. XXXII. cap. 2. & 6. De iisdem & Vitruvius lib. VIII. cap. 3. De Subcutiliis Plinius lib. XXXI. cap. 2. *Const.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum sumbruinarumque*] Male quidam *Succutiliarum*. Ald. Manut. de Quaest. per Epist. Q. I. Consule de *lacu Cutiliensi* Merulam Cosmogr. Part. II. lib. IV. cap. XII.

p. 207. l. 31. *Sumbruinarumque*] Adde hic quae habet Lilius Gyraldus Dialogismo X. pag. 424. Tom. 2. Facis Critic.

p. 208. l. 10. *Signinum.*] *Signinum vinum* à Signia monte. De eo Plinius lib. XIV. cap. 6. *Const.*

p. 208. l. 10. *Signinum*] id est, ex Signia urbe. Mart. *Potabis liquidum Signina morantia ventrem.* Scal.

p. 208. l. 30. *Radiculae succus*] Videtur hic deceptus, eum cieat vomitum radícula, non teneat; forte quia *πάπας* duo significat, brassicam & radiculam. Quo fit, ut vir doctissimus alioqui non exercens medicinam male unum significatum pro altero usurparit. *Scal.*

p. 209. l. 4. *Venit, sic si nausea est.*] *venit, sic etsi nausea est.* *Const.*

p. 209. l. 20. *Intra dolorem est,*] *nihil praeter dolorem affert periculi.* *Const.*

p. 209. l. 28. *Emollitur.*] *emolitur.* *Const.*

p. 209. l. 31. *Sive lenior,*] *sive levior.* *Const.*

p. 210. l. 6. *Latus ipsum lana sulphurata,*] *Latus ipsum bapso lanae sulphuratae,* Cod. Vide lib. VII. cap. 26. *Const.*

p. 211. l. 2. *Excreatur*] *excreetur.* *Const.*

p. 211. l. 27. *Ex quo vebemens & acutus morbus oritur, quem peripneumaton Graeci vocant.*] Alias legi potest, *περιπνευμονίας.* *Caesar.*

p. 211. l. 28. *Quem peripneumonicon*] *quem περιπνευμονίας.* *Const.*

p. 212. l. 2. *Id genus morbi*] Vide Hippocr. VII. Aphor. 11. Aeginet. lib. III. cap. 30. *Const.*

p. 212. l. 14. *Leviter*] *leniter.* *Const.*

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] *purum aërem.* *Const.*

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] Graecis fiat ὀλίγον αἴρα. Cicerone, *Parum aëris*. Scal.

p. 213. l. 13. *Summa trunculorum*,] *ventriculorum*, vel *tyrunculorum*. Caesar.

p. 213. l. 14. *Nihil molle*] *nihil nisi molle*. Const.

p. 213. l. 21. Ἡπατικὸν Graeci vocant] Ἡπατίων vel ἡπατίδα alii vocant. Qui eo afficiuntur, dicuntur ἡπατικοί. Alii vocant ἡπατιδίδα. Scal.

p. 213. l. 25. *Calidus est*.] *validus est*. Const.

p. 214. l. 8. *Deducant, diducant*, i. digerant. Const.

p. 214. l. 17. *Pini flos*,] Leg. *lini flos*. Nam pinus nullō flore exhilaratur. Plinius lib. XVI. cap. 25. Const.

p. 214. l. 17. *Pini flos*] i. e. *chamaepitys*, quia non audeo dicere *pinum* simpliciter, ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius: *Et semper florida pinus*. Ubi male P. Bembus *πικρὸς* pro *pinus* correxerat in Culice in fine v. 410. Adde quod Dioscor. dicit ἡπατικοῖς prodesse *chamaepityn*. Scal.

p. 214. l. 18. *Medium*] Intelligit ἐν τῷ ἐσώτῳ, i. e. *cordydonii mali*. Varro: *scillae quod intus est*: sic dicas, *cydonii quod intus est*. Scal.

p. 214. l. 30. *Ictus*,] *jaclus*, Vet. Const.

p. 215. l. 3. *Contra id scalpello aperiunt, ipsam vomicam adurunt*.] *ultra id scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurunt*. Vet. Cod. Vide Hippocr. VII. Aphor. 45. Const.

p. 215. l. 12. *Venterque intentus est*] Ita Cappadox apud Plautum in *Curcul.* II, 1.

Nam jam quasi zona liene cinctus ambulo.

Geminos in ventre habere videor filios.

Nihil metuo, nisi ne medius disrumpar miser.

p. 215. l. 17. *Exercitatione & labore*] Hoc remedium Paulinus praescribit Cappadoci (*Curcul.* II, 1.) *ambula*, id *lieni optimum est*.

p. 215. l. 25. *Ex muria dura*] *Muria dura*, ἀλμη δεινῶς εἰλυρὸς ἢ ἀκροῖος. *Muria cruda* Columellae, i: ὁμοτέρη & γλυκεῖη ἄλμη. Cui *muria matura est*, quae ἀλμη δ' ἀκροῖος Graecis. Const.

p. 215. l. 26. *Intubique & betae ex eodem, ex sinapi*] *intubique ex eadem, & betae ex sinapi*. Const.

p. 216. l. 11. *Lienis quoque bubulus*] Lien enim lieni medetur, ut & Plinius testatur lib. XXVIII. cap. 8. qui etiam hoc remedium tradit lib. cit. cap. 13. Const.

p. 216. l. 14. *Ex unguento & palmulis, quod μυρροβάλαον*] Legend. *ex unguentariis glandibus, quas μυρροβάλαντες*. Vide prae-

praeter Dioscoridem Plinium lib. XII. cap. 21. *Const.*

p. 216. l. 15. *Μυρροβάλανος Graeci vocant*] Mart. *Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento constat, & ex βαλάνω.* Intelligit *μυρροβάλανον*, quod non potest includi in versum Heroicum; & proinde neque in Homeri, neque in Virgilii opera. Sed ratio Celsum fugit. Nam accepit, quia legerat apud Graecum auctorem, unde desumpsit, *φοινικεβάλανον*. Unde interpretatus est palmulas, quia *φοῖνιξ* palmam significat, cum potius ex *φοινικεβάλανος* fieret *μυρροβάλανον*. Plin. Lib. XII. c. 21. *Scal.*

p. 216. l. 16. *Quo vinum*] *cum quo vinum, vel cui vinum.* *Const.*

p. 216. l. 19. *A renibus*] *e renibus.* *Const.*

p. 216. l. 20. *In sale,*] *in sole.* *Const.*

p. 216. l. 21. *Huic rei capparum aptum est.*] *Capparum* Celsus hic usurpare videtur genere neutro, quemadmodum apud Graecos *piperi* dicitur, & *sinapi σίνπι*, cum tamen *capparum* passim legatur, tam apud Latinos quam Graecos feminino genere. *Caesar.*

p. 217. l. 5. *Acidis pomis,*] *acidis potius.* Al. *acidis, pomis.* *Const.*

p. 217. l. 11. *Adhuc*] *ad haec.* *Const.*

p. 217. l. 14. *Tribus digitis,*] *Δεξίς Graece.* *Cesaub.*

p. 218. l. 3. *Ergo eo nomine morbum hunc χολέρον Graeci nominarunt.*] *Hesychius, χολέρον, inquit, ἐστὶ ἐκκρεσις κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ ἀνωτὴν ἀπὸ τοῦ σπυγῆτος ἐμετός.* *Caesar.*

p. 218. l. 7. *Urget sitis,*] *Inter acutissimos morbos recensetur ab Hippocrate.* *Const.*

p. 218. l. 15. *Miscuisse tamen novam*] *Hoc ἐπίκρουσις.* Vide lib. III. cap. 6. *Const.*

p. 218. l. 28. *Vel mentha, si nondum matura est.*] *nempe materia.* *Const.*

p. 219. l. 7. *Is si &*] *Dele &.* *Const.*

p. 219. l. 8. *Metum*] *metus.* *Const.*

p. 219. l. 23. *Somno, quisquis facile acquiescit, itemque lassitudine,*] *Somnoque, qui facilis acquiescit: vitataque lassitudine.* *Const.*

p. 220. l. 5. *Κοιλιακός*] *Commiscuit colicum cum ηγιδιάκω* Celsus. Facilis enim est lapsus. *Scal.*

p. 220. l. 5. *Nominatur.*] *nominatus.* *Const.*

p. 220. l. 6. *Alvus nihil reddit,*] *Medici coeliacum morbum longè aliter accipiunt.* *Const.*

p. 220. l. 7. *Alvus nihil reddit*] *Hallucinans haec scripsit,*

fit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo, (quod falsum est, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo post astringentia praescribit. Ex quo apparet, medicum non fuisse Celsum. Et certe apud Romanos servi erant etiam excellentes medici: at Celsus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Aristoteles. *Scal.*

p. 220. l. 18. *Universus*] *universum* i. ἀπόως. *Const.*

p. 220. l. 21. *Pro portione*] *proportione*. *Const.*

p. 220. l. 31. *Arrodatur & rubeat,*] *arrödantur & rübeant*. *Const.*

p. 221. l. 14. *Tenuioris*] *Deest & plenioris*. *Const.*

p. 221. l. 23. *Fit alterutro*] *fit in alterutro*. *Const.*

p. 221. l. 27. *Si utrumlibet*] *Supple malum, & lege VII: Aphor. 10. Hippocr. Const.*

p. 222. l. 33. *Aquam.*] *aquam offerre*. *Const.*

p. 223. l. 11. *Vehemens inflatio,*] *vehemens fit inflatio*: *Const.*

p. 223. l. 32. *Utendum, qui*] *utendum iis, qui*. *Const.*

p. 224. l. 9. *De Torminibus.*] *Dysenteria* (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita σφαῖρα interpretentur) species quatuor, una proprie, reliquae improprie a symptomate dicuntur. Prima est δυσεντερία αιματηρά, id est, sanguinolenta: secunda ἡπατική, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Const.*

p. 224. l. 18. *Frequens deijciendi cupiditas*] *Galen. οὐροδυσμία & δῆμιππιῖν. Casaub.*

p. 225. l. 11. *Rosae floris folia*] *Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celsum, ut rosam semper rosaceum appellet; rosae florem; quod vulgo rosas i. e. folia floris rosarum dicimus; Rosae denique folia, illius fruticis folia. Scal.*

p. 225. l. 15. *Themison muria*] *Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. Const.*

p. 225. l. 15. *Muria dura quam asperrima*] *quam asperrima glossēma est. Nam muria dura idem significat. Scal.*

p. 225. l. 18. *Distringant, & ea quae urinam movent, si id consecuta*] *astringant. At ea quae urinam movent, si id consecuta. Const.*

p. 225. l. 24. *Quae ipsa quoque astringat,*] *Ut aqua à ferrario fabro. Const.*

p. 225. l. 25. *Vinum lene, austerum*] *Mirum, qui possit lene esse austerum. Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκυπικρόν, amarodulce. Itaque tollenda virgula. Scal.*

p. 225. l. 27. *Alia juverunt*] *illa juverunt.* Const.

p. 225. l. 34. *Solet purus sanguis profluere.*] *solet, & purus sanguis interdum profluere.* Const.

p. 226. l. 5. *Adversus ulcera*] *adversus cancerem,* Vet. Cod. Const.

p. 226. l. 5. *Minii gleba,*] *Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt.* Const.

p. 226. l. 6. *Si minus,*] *Sin minus.* Const.

p. 226. l. 7. *Datur.*] *indatur.* Const.

p. 226. l. 8. *Ulcera intestinorum*] *V. C. cancerem intestinorum.* Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *intestinorum gangraena.* Unde *dysenteria* saepe *cancer* *intestinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 126. l. 16. *Inconfectum*] *Ανατέγγασιν,* vid. ad *Perfium.* *Casaub.*

p. 226. l. 16. *Quicquid assumptum est, inconfectum protinus reddunt*] *Animadversione digna est vox inconfectus,* quae elegantem hoc loco significationem habet; sed tamen non debuit in Junckerianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno consensu habent *Imperfectum.* Quae quidem lectio non admodum mihi probatur: attamen est hujusmodi, ut indubitata postulantibus negotium exhibere debeat. *Morg.* Omnes quoque meae Editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.* *Morg. in Ep. 11.*

p. 226. l. 21. *Et ex verbenis decoctis aqua desidat,*] *desidat.* Sic paulo infra cap. sequenti, *tum desidat subiecta calida aqua in pelve.* Ergo *desidat,* subaudi, *aeger.* *Caesar.*

p. 226. l. 21. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua.* Vide lib. IV. cap. 21. Const.

p. 226. l. 22. *Desidat,*] *Subaudi aeger.* Sic infra cap. prox. Const.

p. 227. l. 17. *Lumbrici*] *Ελμινθες σπογγώλαι,* lumbrici teretes: *πλατείαι,* sive, *τανίαι,* vel *κειρίαι,* i. lati, taeniae: & *άσκαρίδες,* i. ascarides, quos praeteriit. Const.

p. 227. l. 32. *Huc adjiciat*] *Huic adjiciat.* Const.

p. 228. l. 1. *Sumat, aut aquae,*] *sumat, ut aquae.* Const.

p. 228. l. 2. *Durae sic adjectae,*] *durae huic adjectae.* Const.

p. 228. l. 17. *Τενεσμών*] *Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aëtium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41.* Const.

p. 228. l. 17. Τηνεσμέν] Melius per τει τεινεσμέν, quod a quo descendat, ignoro. *Scal.*

p. 228. l. 23. Nucisque similia,] muccisque similia. *Const.*

p. 228. l. 26. Coacta,] cocta vel concocta. *Const.*

p. 228. l. 28. Ipsum manu nutrire,] ipsam anum nutrire, i. fovere. *Const.*

p. 228. l. 31. Emplastrum id] Haec emplastrus in feminino genere veteres dicebant. *Scal.*

p. 228. l. 32. Et ita] & intus. *Const.*

p. 229. l. 1. Eadem verbenae] eadem verbenae. *Const.*

p. 229. l. 4. Leve] lene. *Const.*

p. 229. l. 5. Egelida] χλιαρόν. *Casaub.*

p. 229. l. 6. Qualem ad tormina] qualem torminibus. *Const.*

p. 229. l. 10. Levior etiam dum recens dejectio] Διάρροια, ventris fluor, sive alvi profluvium. *Const.*

p. 229. l. 32. Non multum meraco] non multo meraco. *Const.*

p. 230. l. 16. Quenque] Recte. Non, ut male alii solent, quemque. Nam m ante c & q nunquam scribere oportet. *Scal.*

p. 230. l. 23. Ungi] Inepte ungi oleo diceretur. Nam ungi semper cum oleo intelligitur. *Scal.*

p. 231. lin. 2. Myrrhopia,] Myrrhopia Plinius ab odore dicta esse dicit. lib. 15. cap. 15. *Caesar.*

p. 231. l. 2. Myrrhopia,] Quidam melappia legunt. Dieneses Allobroges Melappi adhuc dicunt. *Const.*

p. 231. l. 17. Quandoque] quodocunque. *Const.*

p. 231. l. 19. Membranas, quae inter ea fuerunt] Membranae illae Cici dicuntur Varroni. *Scal.*

p. 231. l. 28. Pipere: est quid ex his edendum, est pulticula] Pipere, quod ab his edendum est: pulticula. *Const.*

p. 231. l. 31. Malo corio] malicorio. *Const.*

p. 232. l. 20. Ex vulva quoque seminis vehemens malum] Ὑπερμενῆς πίξις, vulvae strangulatus, suffocatio uteri. *Const.*

p. 232. l. 26. Nec nervi distenduntur,] Hoc interdum. *Const.*

p. 232. l. 27. Sapor tantum est,] Κατὰ φερεῖ, non semper. *Const.*

p. 233. l. 11. Circumcidendum vinum est in totum annum] Cicero IV. de Finib. Circumcidendae sunt omnes voluptates. Metaphora est a putatoribus vinearum. Vide p. 240. l. 28. *Scal.*

p. 234. l. 1. Minime dubito, quin in Libri IV. Cap. XX. quod est de Vulvae, hoc est, de uteri morbo, temere a libris contrusa essent, quae in illius calce legantur de nimia urinae

nae profusione, quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corripere, ut propterea inter peculiares earum morbos, ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim; intelliges enim, non solum conjecturam illam meam (quod levius est) veram fuisse, sed hoc insuper, quod gravissimum & inexpectatum omnino est, in his Celsi Libris, quos nemo, (quod sciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deesse. Igitur in eo, quod diximus, capite, ubi Lindenii & Almeloveenii editiones haec habent (pag. 234. lin. 1.) *Si maligna purgatio est, subjicienda sunt * coercentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.* Codex post illa verba, *subjicienda sunt*: non modo ingentem habet lacunam quidquid reliqui est in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coeuntia id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.* Sed contra eam lacunam eadem manu in ora scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis duobus foliis quid scriptum à Celso fuisse existimem. Ego vero etsi nequaquam dubitarem, quin absoluto primum, quem instituerat, sermone de morbis, qui cum ad uterum spectent, sunt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos venisset, quos ad proximas, sed utrique sexui communes partes, & nominatim vesicam referret, de cujus videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis duntaxat, quas Lindenius & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipsum exhibent ante loquentem, quam de nimia urinae profusione verba faciat; etsi, inquam, haec conjectura assequeretur; tamen hujus ipsius Codicis adjumento comperi, quae essent hic a Celso reapse tractata. Cum enim libris singulis singulos peculiares Indices praeponi animadvertissem, capitum argumenta ex ordine commonstrantes, subiit eum consulere, qui libro huic quarto praefixus est, si forte in ea parte integer esset, quae pars in libro desideratur. Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum serie integerrimam judicavi, ad hunc modum se habet.

CX. *Vulva exulcerata est.*

CXI. *De vesica.*

CXII. *De Calculis in vesica.*

CXIII. *In omni dolore vesicae.*

Quae cum ita sint, cumque numerus CX. in ora codicis eo in loco adscribatur, ut respondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vero vulva*

exulcerata est; numerus autem CXIII. contra haec ferme scriptus sit (p. 234. l. 7.) *praeter haec in omnibus Vesicae doloribus* (*vesicae* enim in Codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae desiderantur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deesse, Viri Exercitatissimi, atque Doctissimi existimabant. Is enim, qui primus Celsum formis descripsit, Nicolaus, & Lucas Ant. Junta sic ediderunt: *subjicienda sunt coeuntia*; Joannes autem Caesarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronsleus: *Subjicienda sunt coercentia*. Vix Manutii in utraque editione, interjecta ad hunc modum lacuna, proposuerunt:

*Subjicienda sunt
coeuntia.*

Quae lacuna sic contracta deinde fuit a Roberto Constantino, ut non aliquot, sed unum fere verbum desiderari, ostenderet, hoc videlicet modo: *Subjicienda sunt * ——— coercentia*, praesertim cum haec in libri margine apposuerit ** menses evocantia*, quasi ita nihil deesse, crederet, postremumque verbum *coeuntia*, ab aliis in *coercentia*, ab ipso in *evocantia*, mutatum, ad sermonem de uteri vitis pertineret, quod reapse ad caput pertinet vel de vesicae doloribus, vel de calculis in vesica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem & frequentiora Chirurgiae auxilia oppugnandis: nam quae curatio aut iis, à quibus urina non redditur, aut calculosis, *cum aliter*, ut Celsus ipse ait, *succurri non potest*, a Chirurgo adhibenda sit, libro docet 7. capite 26. *Morg. in Epist. II.*

Longe autem lacuna ea in Veneto Codice major est. Nam inter illa: *Si maligna purgatio est; subjicienda sunt*, atque haec: *coeuntia. Id faciunt &c.* Quae nimirum verba tot Editiones conjungere, albae grandes paginae relictæ sunt quatuor cum dimidio. Et ne quis casu intermissas putet, hic quoque in margine eadem, qua caetera, manuscriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia*; Indicis autem huic libro praepositi, quae pars lacunae responderet, ac iis, quae proxime antecedunt & consequuntur, ita nimirum se habet.

CII. *Vola* (legendum *Vulva* vel *Volva*) *exulcerata est.*

CIII. *De Vesica.*

CIV. *De Calculis in Vesica.*

CV. *In omni dolore Vesicae. Morg. in Epist. III.*

P. 234. l. 2. *Sunt coercentia.*] *menses evocantia.* Const.

p. 234. l. 7. *Omnibus vesicae*] *omnibus vulvae*. Const.

p. 234. l. 8. *Odoribus*] *ἰσχυρά* intellige. Const.

p. 234. l. 8. Ad illa verba: *id faciunt etiam albae violae*, haec Almelo. adnotavit: *Mercurialis Variar. Lect. L. 1. c. 3. videtur olivas legisse*. Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quasi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legisset; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, sed in omnibus invenerim: *albae olivae*: quae, quoniam, ut ibi ostendit Mercurialis meus, tum ex ipsarum natura, tum ex Medicorum auctoritate; astringendo utiles sunt; sane hic videntur convenire, ubi & *gummi*, & *passum* laudantur, quocum videlicet Celsus ipse *olivas albas* in eo capite conjunxit, in quo ea, quae alvum adstringunt, proposuit. Morg.

p. 234. l. 16. *At cum urina*] Diabetes, *Ἀγρία* vel *ἰδιόγῃς* εἰς ἀκίδα, *Ἀγρόποια* εἰς ἔργον, *διψανός*. Const.

p. 234. l. 29. *Teneris*,] *tenuibus*. Const.

p. 235. l. 4. *Nimia profusio seminis*,] Gonorrhoea, *γυνόρροια*. Const.

p. 235. l. 6. *Profusio seminis*] Notandum, la pissechau-
de ex lue venerea falso vocari *γυνόρροια*. Neque enim semen emittitur, sed pus aut aquosa quaedam. Ea vero me auctore vocari posset fistula. Locus inflammationis sunt *πα-
εσά*], qui proprie sunt, quas Latini Antas portarum di-
cunt, id est, les chassés d'une porte. Scal.

p. 235. l. 18. *Nuclei pini*] Omne medium nucleus erat veteribus. Celsus, quem dixi, aliquoties similiter frequen-
taverat: at hodie *trunculi* reperies corrupte: *Internuculi* ve-
ro sive *nuclei* germanum esse, meliorum aliquando codicum
opera monstrasse sperabo. Pontan. ad Macrob. Saturn. 11,
14.

p. 235. l. 18. *Neque alienum est, &c.*] Nempe igitur
Celsus in nimia seminis profusione (de hac enim agit in
eo capite) rutam, quam caeteri laudarunt Medici, ipse
improbaverit? Vi enim sua; in scholiis inquit Almelo-
ve-
nius; nimium extinguere semen posset. At quanto verifi-
milia scripsisset, si indicata plerorumque librorum scrip-
tura: *praecipueque ex aceto rutam vitare, etiam* (alii ha-
bent: &) *ne supinus obdormiat*; Lectores monuisset, pau-
lo aliter duntaxat interpungendo & Librarios potuisse hunc
locum corrumpere, & nos posse restituere, si videlicet
(quod factum esse, nuper vidi etiam in Constantini edi-
tione, & ad eundem fere modum in Ronslei enarratione)
scribamus: *Neque alienum est . . . Cataplasmata imo ventri*

inguinibusque circumdare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne supinus obdormiat. Morg.

p. 235. l. 23. *Vitare autem oportet rutam, &c.*] Duo hic praecipit extrema cavenda Celsus, primum ne nimium extinguentibus semen uratur medicamentis, inter quae refertur ruta; dein ne supinus dormiat, qui situs seminis fluxum augere solet. Ettmuller de seminis retentione laesa. An autem ruta, mentha & aliae plantae calidae venerem adaugeant, hebetent, atque extinguere valeant jucundissime inquit Gaspar. a Reies; Quaest. XLIV. Camp. Elyf. Jucund. Quaest. pag. 309.

p. 235. l. 28. *Initium a coxis faciam*] *ἰσχιαίς*, ischiadicus morbus. Const.

p. 236. l. 1. *Illas*] *alias*. Const.

p. 236. l. 15. *Sale calido & humido*] Parandi modus lib. II. cap. 17. Const.

p. 236. l. 20. *Tribus aut quatuor locis*] VI. Aph. ult. & lib. de morbis exter. Const.

p. 236. l. 25. *Dirigantur.*] *digerantur*, Vet. Const.

p. 236. l. 32. *Per haec opitulantur*,] *per haec opitulamur*. Const.

p. 237. l. 14. *In manibus pedibusque articulorum vitia*] Podagra, Chiragra. Const.

p. 237. l. 17. *Castratos, vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres,*] VI. Aph. 24. 29. 30. Const.

p. 237. l. 22. *Valetudinem totam*] *valetudinem bonam*. Const.

p. 237. l. 24. *Afinino lotio*] *afinino lacte*. Const.

p. 237. l. 26. *Quidam* (podagrici, Chiragrici) *cum toto anno a vino, mulso, venere, sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt.* Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quievit. Quod si jam consuetudo ejus facta est, potest quidem aliquis esse securior his temporibus, quibus dolor se remisit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur; quod fere vere autumnove fieri solet. Quanam, quaeso, ratione postrema haec accipiemus? Num hi, quibus id revertitur, ii sunt, quibus dolor reverti solet? At quid attinebat his majorem curam imperare, quasi ille aliquis, quem securiorem esse jussit, non pariter ex iis esset, quibus consuevit reverti dolor? Certe de utrisque dicit: *Si jam consuetudo ejus facta est.* Num igitur hi, quibus id revertitur, erunt ii, quos jam nunc revertens dolor reapse invadit? At multo minus id attinebat monere; nam quis, reapse invadente dolore, majorem nescit curam esse adhibendam? Quid ergo est? Una ego literula omissa
has

has tantas huic loco offusas tenebras esse, puto. Si enim legamus non *hi*, sed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetustimo libro ab Nicolao typis descripto, quem porro secutus est Junta) *iis*, quibus id revertitur; perspicua profecto, & Celso digna, & cum superioribus, ac consequentibus verbis apta, & cohaerens existit sententia, haec videlicet: Quibus dolor primus decessit, *ii* sibi diu, atque omnino temperent, necesse est, ut ne amplius revertatur. Quibus autem saepius dolor reversus est, eorum aliquis minus quidem sibi temperet, licet his anni temporibus, quibus dolore solutus esse consuevit; at contra *iis* temporibus, quibus solet redire; id est, vere ut plurimum, atque autumno, *iis*, inquam, temporibus, sibi podagrici omnes magis temperent, necesse est: nimirum quia, nisi majori temperantia consueto morbo occurratur, majus tunc periculum est, ne redeat. Morg.

p. 238. l. 3. Quod ferè vere autumnove fieri solet.] Hippocr. VI. Aph. 55. Const.

p. 238. l. 29. Rectèque in aqua] Hipp. VI. Aph. 25. Const.

p. 239. l. 15. Quod si nihil superimponi patitur,] Nempe aeger. Const.

p. 239. l. 24. Aliave verbenæ ex reprimentibus] Verbenæ, aliave ex reprimentibus. Const.

p. 239. l. 33. Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est.] De lapide Asio, quod gratia illi sit adversus podagram, quod hic Celsus dicit, meminit & Diosc. καπνοδάρον ὃ καὶ πύελοι ἐκ τῆς λίθου, εἰς ἃς οἱ ποναγρικοὶ τὰς πόδας ἐντιθέντες ὠφελεῖν. Caesar.

p. 439. l. 33. Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est] Leg. ex veteri Codice. Ex quo in Asso sepulcra faciunt Et lapidi Asio gratia est ad juvandum. Lege Dioscorid. & Galen. in simpl. Plin. lib. XXXVI. cap. 17. Assius lapis est sarco- phagus. Asius diversus quibusdam. Const.

p. 240. l. 2. Intra dies quadraginta] VI. Aphor. 49. Const.

p. 240. l. 21. Quis invalescit,] mox convalescit. Const.

p. 240. l. 27. Quantum juvat] Glossema. Scal.

p. 241. l. 5. In In MS. haec adscribuntur: Artium Aurelii Cornelii Celsi liber ix. idem Medicinae liber iv. explicat feliciter. Morg.

p. 241. l. 10. Eam medicinae partem,] φαρμακοπικὴν. Const.

p. 241. l. 17. Herophilus, deductique ab eo viri] Convenit cum Graeca loquendi ratione καὶ οἱ ἀπ' αὐτῆς. Casaub.

p. 241. l. 30. *Innexae*] *connexae*. Alii *annexae*. *Const.*

p. 242. l. 16. *Sanguinem supprimunt.*] ἰχαιμα, ut sunt ἰχαρωτικά, adstringentia, ubi aperta vasa, glutinantia cum rupta, σπαρακτικά cum exesa. *Const.*

p. 242. l. 22. *Creta vel cimolia vel figuralis,*] Vel *figillaris*. *Caesar.*

p. 242. l. 23. *Figuralis,*] Alii *figillaris*, quae *anularia* & *argentaria* Plinio. Non displicet *figuralis*, quae vulgaris est, & ἰχαιμος, quia emplastica. De figulari Plinius lib. XIV. cap. 26. *Const.*

p. 242. l. 24. *Vinum,*] Sanè si austerum. *Const.*

p. 242. l. 24. *Melinum,*] Fossile coloris albi, dictum à Melo insula, ex qua & praestans alumen. *Const.*

p. 242. l. 29. *Quae vulnus glutinent.*] Κολλητικά etiam συμφορικά dicta, & interdum ἔναιμα καὶ τραυματικά. *Const.*

p. 242. l. 31. *Acanthinum psyllium,*] Scribo distinctè, *acanthinum*, *psyllium*. Vocat verò Arabicum gummi *acanthinum*, quia praestantissimum gummi ex Aegypcia spina colligitur, quae Ἀκανθα Αἰγυπτιακή Ἀραβική, & simpliciter per antonomasiam ἄκανθα Theophrasto, ut & Latine *gummi*, quod Alexandrinum & Thebaicum vocat Scribonius Largus, κόμμι σιρόληκον τὸ λευκὸν Aëtius. *Const.*

p. 242. l. 33. *Acanthinum*] Intelligitur spina Aegypcia, ἄκανθα Αἰγυπτιακή. *Scal.*

p. 243. l. 12. *Quae concoquant & moveant pus.*] Πεπτικά καὶ Διαπηντικά. *Const.*

p. 243. l. 21. *Quod ἶμα Graecè dicitur,*] Ἀνατομικά, quibus contraria σπρωτικά. Itaque lego, quae ἀνατομικά Graecè dicuntur. *Const.*

p. 243. l. 29. *Quae purgent.*] Καθαρτικά. *Const.*

p. 244. l. 2. *Sed validior est squama*] *sed validior est sandarachae, squama.* *Const.*

p. 244. l. 8. *Sed valentius*] *sed hoc valentius.* *Const.*

p. 244. l. 12. *Ubique validior est, fel,*] Utique Vetus habet, & fel taurinum. *Const.*

p. 244. l. 21. *Quae rodant.*] Δακτικά, ut omnia acria, amara, salsa, acerba. *Const.*

p. 244. l. 27. *Terebinthina humida,*] *terebinthina liquida.* *Const.*

p. 244. l. 32. *Saepius fascia circuire debet*] Galli dicimus: *faire plusieurs tours.* p. 533. l. 8. *Casaub.*

p. 245. l. 2. *Fel,*] Leg. *sal.* *Const.*

p. 245. l. 3. *Oleumque earum,*] Bis repetitur. Itaque legunt, ut oleumque, Σπυδικά quaedam & πυκνωτικά, quae molem

molem reprimunt, inter ea, quae καταιρετικά sunt, improprie conturbavit. *Const.*

p. 245. l. 9. *Cinis Cyprius*] Non Cypri arboris, sed arundinis Cypriae, quae *donax* vocatur. *Const.*

p. 245. l. 14. *Lactucae marinae*,] Τιθύμαλλον, herba lactaria, Latine *lactuca caprina* Plinio. *Fsula* aliis: cujus species est tithymalus paralius, sive tithymalis, i. lactuca marina, quam & Plinius *tithymalum marinum* vocat. *Const.*

p. 245. l. 18. *Scissilis*,] Lapis scissilis (qui è lapide chalcite) concretum alumen, συσπρηία χιςός. *Const.*

p. 245. l. 19. *Acetum*.] *Acetum* bis miscuit, ut superiori cap. bis *oleum*. *Const.*

p. 245. l. 30. *Corallium*,] Καυσικά complectitur hoc censu, i. ἐχμρωτικά, καθαιρετικά, & σηπτικά. Sed *corallium* nemo (arbitror) unquam prodidit ejus esse facultatis, & experientia reclamat. *Const.*

p. 246. l. 7. *Et id, quo magis coctum*.] Legitur, & *id quoque magis coctum*. *Const.*

p. 246. l. 15. *Quae discutiant ea*, [Διαφορητικά & ἀραιωτικά. *Const.*

p. 246. l. 31. *Sordes ex gymnasio*] Γλοιόν intelligit. *Casaub.*

p. 247. l. 2. *Quae evocent & educant*.] Ἐπισπαστικά, ἔλκτικά sive ἐξίπωτικά, quae agunt calore infuso, aut ascitio ut ex putredine: vel trahunt à proprietate occulta, i. à tota subst. *Const.*

p. 247. l. 11. *Levent*.] *laevent*. *Const.*

p. 247. l. 12. *Levat*] *laevat*. *Const.*

p. 247. l. 16. *Quae carnem nutriant*,] Σαρκωλικά. *Const.*

p. 247. l. 18. *Oebra, aëlice*,] Legend. *ochra Attice*, ut lib. v. in malag. Alii *Atticum* (vel potius *aceton*, id ἀκητή, ut apud Plinium legi debet, non *acaeton*) *mel*, aut *ericaeum*. *Acanthicae*, & *asterisco* nullus hic locus, ne quis frustra se torqueat in antiquis scriptis recta depravando. *Asteriace*, i. *Aster Samiae* terrae species, Plin. *Const.*

p. 247. l. 21. *Quae molliant*.] Μαλακτικά, quibus admiscet πιωτικά. *Const.*

p. 247. l. 28. *Stibi*,] *stimmi*, vel *slibium*. *Const.*

p. 248. l. 5. *Quae cutem purgent*.] Ρύωτικά, ut quae poros purgant ἐκφρακτικά, ἐκκαθαυτικά. *Const.*

p. 248. l. 15. *Quae ex his*] *quaeque ex his*. *Const.*

p. 248. l. 16. *Ullus*] *unus*. *Const.*

p. 248. l. 17. *Ex simplicibus*] *ex similibus*. *Const.*

p. 248. l. 19. *Ita cum*] *itaque cum*. *Const.*

p. 248. l. 32. *Etiam parvis*] *etiam paucis*. *Const.*

p. 249. l. 2. *Pondus denariorum*] Denarius latinorum est Atticorum drachma. Nam quemadmodum drachma apud Graecos dividitur in sex ἑξάλγες, ita & denarius apud Latinos in sex uncias. Drachma autem valebat Regale unum cum dimidio. *Scal.*

p. 249. l. 2. *In uncia pondus &c.*] Multi sunt, qui de ponderibus & mensuris medicis scribere, quorum indiculus exstat apud Merklinum in Lindano Renovato. Omnium tamen, si Celsum spectamus, optimus est Joan. Rhodius, cujus dissertationem *de ponderibus & mensuris veterum, imprimis Corn. Celsi*, edidit Th. Bartholinus Hafniae 1672. quam huic nostrae editioni subungere ipsa verat crassities. Ad pleniorum vero ponderum notarum in Celso occurrentium notitiam J. Manardi epistolam, quae est IV. lib. XVIII. adjicere consultum duximus.

J. M A N A R D U S

J. P A U L O C A S T I L I O N O

S. D.

„ Alexandrum Capelinum, licet antea magna mihi fami-
 „ liaritate conjunctum, tua etiam causa benignissime exce-
 „ pi, quantumque pro tempore valui, saluti hominis con-
 „ sului: vix enim duobus diebus apud nos fuit. Ex eo
 „ poteris de mea valetudine intelligere. De Celsi vero
 „ characteribus quid sentiam, breviter subscribam. p. pon-
 „ do intelligo. X vel * denarium, septimam videlicet
 „ (ut ipsemet seipsum declarat) unciae partem. Per no-
 „ tas, quae sequuntur, denariorum numerum accipio. At-
 „ que ut haec exempla reddantur clariora, ubi in primo
 „ malagmate lib. v. legitur, *Aeruginis vase & thuris sin-*
 „ *gulorum* p. XII. intelligo accipiendos singulorum, ae-
 „ ruginis scilicet, & thuris binos denarios. Cerae vero
 „ & squamae VIII. subdit enim XVIII. sicubi vero in
 „ antiquioribus exemplaribus, jam diu videlicet excusis,
 „ scribuntur duo χ. ut in malagmate sequente ad jecur do-
 „ lens, per primum intelligo pondus denarii: per secun-
 „ dum, denariorum numerum, ut accipiamus *lachrymae*
 „ *balsami denarios duos & viginti, & costi cum reliquis, quae*
 „ *sequuntur, sexdecim.* Simili modo in Andreae malagma-
 „ te ubi scribitur p. XXX. intelligendum pondus viginti de-
 „ nariorum. Idem in similibus intelligendum, ita tamen,
 „ „ ut

ut sciamus per p. non semper simpliciter pondus accipiendum, sed interpretandum pondo, hoc est, libram: ut in Mosci malaginate, ubi scribitur p. ii. ego duas libras intelligo: nisi forte in exemplari nota desit denarii, ut scilicet sit legendum p. xii. tunc enim duos denarios intelligeremus. Ubi vero p. 12. octavam partem librae: vel si x desit, octavam partem denarii: & pro triente, tertiam librae partem. Legitur & quandoque apud eundem Celsum p. sextantem, ubi ego intelligo sextam librae partem, binas videlicet uncias: sicut & per bessem, octo uncias. Haec habui, alioqui in profutendi munere occupatus: quae de ponderibus Celsi scriberem. Si quid vero adhuc in his desideraveris, mihi per literas significato. Vale. Ex Ferraria, xii. Kalend. Decemb. M. D. xxxiii

Ad caetera vero quae in Celso occurrunt intelligenda faciunt Sorani Ephesii verba, quae subjungere idcirco volumus Cap. xxiii. & Praefatio Plinii de Re Medica.

p. 249. l. 8. *Paulo plus dimidio scripulo*] Vel *scrupulo*. Caesar.

p. 249. l. 11. *Pastillique* (quos *τροχίσκος* Graeci vocant)] *τροχίσκος* vel *τροχίσμης*. Caesar.

p. 250. l. 7. *Aut cerato*] Leg. *ut cerato*, sic enim saepe emplastra ceratis emolliuntur, ut 517, 24. nec emplastra, sed & aliud, ut *cervicem liquido cerato molliri* dicit, p. 250, 12. *Casaub.*

p. 250. l. 15. *Refrigerare potest*,] *refrigerare possit*, *Vetus. Const.*

p. 250. l. 25. *Malagma ad materiam extrahendam.*] *Επισπασιγόν μάλαγμα*. *Const.*

p. 251. l. 1. P. vi.] P. vii. *Const.*

p. 251. l. 15. *Tum eo miscentur.*] Haec addititia. *Const.*

p. 251. l. 18. *Βάλανον*] *μεγεβάλανον*. Vide lib. iv. cap. 9. *Const.*

p. 251. l. 26. *Consumat.*] *absumat* in Manuscript. *Const.*

p. 252. l. 2. *Cachryos acetabulo*,] Potest etiam legi *cachryos*. Caesar.

p. 252. l. 2. P. iiii.] P. ii. *Const.*

p. 252. l. 10. *Renibus sicci*,] *renibus, visci*. *Const.*

p. 252. l. 28. *Ammoniacy, thymiamatis*,] Coniunge *ammoniacum thymiamata*, i. gutta Latine, gummi Ammoniacum, τ' ἀμμονιακόν θυμιάμα, cujus planta ferulacea ἀγρίουδις Dioscor. qui species duas θραῦμα & φύσμα tradit. *Const.*

p. 252. l. 28. *Ammoniacy thymiamatis*] *Νάγκαφτον* Dioscorides dicit. Arabes Tigname. *Νάγκαφτα* vel *Νάγκαφτον* verba

verba sunt peregrina. Caeterum semper Dioscorides conjungit haec duo verba, *ammoniacum*, *thymiama*. ut ab ammoniaco sale distinguat. Quae si hic conjungenda sunt, habetis exemplum p. 253. l. 17. Si minus, *thymiama* erit *Νάγκυαφρα*. Scal.

p. 253. l. 9. *Polyarchum*] Vide Caelium Aurelianum lib. 11. Curat. Acut. cap. 24. ubi malagma Polyarchium vocat. Const.

p. 253. l. 11. *Thuris*, *fuliginis*,] Legito conjunctim, *thuris fuliginis*. Const.

p. 253. l. 19. P. 111. *.] Ad pondera ista emendanda consulendi essent veteres codices: quod ubi apud Vitruvium factum est, jam nullus dubitationi locus relinquitur. Caeterum *denarius* adjectivum est, ita ut semper *nummus* intelligendus veniat. Scal.

p. 253. l. 24. *Thuris fuliginis*] *thuris pollinis*. Const.

p. 253. l. 24. *Ammoniacy*, *thymiamatis*] Lege sine distinctione. Vide supra. Const.

p. 253. l. 29. *Sub auctore Medo*] Forte legendum *Medio*; Plinius enim N. H. cap. 14. lib. 20. Medium quendam producit. Galenus adversus Erasistrataeos cap. 2. pag. 409. Tom. x. Ed. Chart.) Medium quoque citat, quod ramen loco legendum *Μυδιας* putat Menagius ad Diogen. Laërtium pag. 129. B. qui, an idem sint, an diversi, hactenus expositum non est. Nos nihil certi statuere possumus, expectantes avide Medicorum historiam à viris clarissimis Menagio & Meibomio pollicitam, qui nodum hunc forte sint soluturi.

p. 254. l. 13. *Lactucæ marinae*] Vide lib. v. cap. 7. Const.

p. 254. l. 18. *Aridae*, *aceti*,] *aridae aceti*. Vide Plinium lib. 21. cap. 2. Const.

p. 254. l. 21. P. 111.] P. v. Const.

p. 254. l. 24. *Visci*, *felini stercoris*,] *visci feminis*, *stercoris*. Sic in meo Codice. Nihil mutandum censeo. Const.

p. 254. l. 25. *Felini stercoris*,] Legendum fortasse vel *caprini*, vel *bovilli* ex Galeno de strumis. Caesar.

p. 255. l. 9. *Carcinodas*] *Καρκινωειδής* vel *καρκινώδης*. Const.

p. 255. l. 27. *Quae Attice*] Vide lib. v. cap. 14. Al. *Attica*. Const.

p. 255. l. 28. *Hisque contunditur*,] *hisque cum tunduntur*. Const.

p. 255. l. 30.] *Malagmatis*] *mellis*. Const.

p. 256. l. 13. *Si satis*] *si plus satis*. Const.

p. 257. l. 1. *Malagmata stomachica*] *anastomotica*. Const.

p. 257. l. 3. *Quae squamæ*] *Quae ἀναστομωτικά*. Const.

p. 258. l. 2. *Sine furculis*] Ἀξύλας dicit Dioscorides & Asclepiades apud Galenum ἐν τοῖς καὶ τοῖς Const.

p. 258. l. 20. *Nitri quam ruberrimi*] Mirum, qui dicat ruberrimum esse nitrum, cum viride sit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos. Scal.

p. 259 l. 2. *Chamaeleontis*,] chamaemeli. Const.

p. 259. l. 23. *Cedri cyathus*] cedriae, i. κεδρελαίας. Const.

p. 260. l. 12. *Ideoque alipenae nominantur.*] Vel aliporae. Caesar.

p. 260. l. 12. *Alipenae*] ἀλίπανα. Aëtio ἀλίπανα. Const.

p. 260. l. 22. *Alterum ad idem, quod choachon vocant,*] Legendum fortassis choacon, aut chiacum, ut apud Georg. Val. de cura oculi, nisi malis coucon, quod inter Hippoc. opera liber habeatur, qui inscribitur de Coacis praenotionibus, unde nomen deductum videri potest. Caesar.

p. 260. l. 22. *Quod χάαρον*] quod χακόν. Const.

p. 260. l. 28. *Ex minio rubet,*] ex minio ruber. Const.

p. 261. l. 8. *Fuliginis*] Pollinis & hic lego. Nam si fuliginis, quaero, qui perviride & smaragdinum esse queat? Const.

p. 261. l. 9. *Quo fuligo*] quo pollen i. μάνα. Const.

p. 261. l. 20. P. 1111.] P. XL. Const.

p. 261. l. 32. *Rosae,*] rosae, i. rosacei. Const.

p. 262. l. 6. P. VII. olei] P. I. olei. Const.

p. 262. l. 8. *Tetrapharmacum*] Τετραφάρμακον, Basilicum vocant. Const.

p. 262. l. 10. *Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est, Tetrapharmacon à Graecis nominatur.*] Τετραφάρμακον, sic quidem dictum, quod ex quatuor rebus componitur. Sic ἐνεαφάρμακον, quod ex novem rebus constet. Caesar.

p. 262. l. 15. *Enneapharmacum*] Ἐνεαφάρμακον. Hori Mendesii diversum apud Aëtium xv. Const.

p. 262. l. 20. *Rosa,*] ros. i. rosaceo. Const.

p. 262. l. 21. *Hysso*] oesypo. Const.

p. 262. l. 25. *Quae si singula habenda sunt, meliora sunt. Sed in copia*] cui si singula addenda sunt, meliora sunt: aliàs deteriora, nec nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utendum venit. Sed in copia &c. Const.

p. 263. l. 1. *Aeris* P. XVI.] aeris P. VI. Const.

p. 263. l. 1. *Fuliginis*] thuris fuliginis. Const.

p. 263. l. 5. *Fraeto capiti accommodatum.*] Καταγματικόν. Const.

p. 263. l. 13. *Colophoniacae,*] Pro colophoniae, ut infra rectè. Const.

- p. 263. l. 17. *Vocant*,] *vocamus*, vel *vocantur*. *Const.*
 p. 263. l. 17. *Expendatur*,] *Expendere* hic quod vulgò
dispensare unguentarii. *Const.*
 p. 263. l. 26. *Baccarum lauri*,] *Ἀλφιδων* est ex bac-
 cis laurinis. *Caesar.*
 p. 264. l. 10. *Argenti*. P. LII.] *argenti*. P. XXXII. *Const.*
 p. 264. l. 17. *Capitulorum punici mali*,] *Capitula punici*
mali hic *cytinus* vocat, i. *κυτίνος* Dioscorid. *Const.*
 p. 265. l. 5. *Colophoniaceae*,] Vide pag. 263. *Const.*
 p. 265. l. 5. P. cxc.] P. cc. *Const.*
 p. 265. l. 10. *Fuliginis*] *pollinis*. *Const.*
 p. 265. l. 12. *Ladani*] Auctor ipse propter *ladanum* lib.
 v. in cura ulceris vocat *emplastrum* ex *ladano*. *Const.*
 p. 265. l. 24. *Aceti heminam*,] *aceti stillatici*. Alii verò
scillitici. *Const.*
 p. 265. l. 24. *Vini aminei*] *Sunt etiam amineae vites*, le-
 gendum apud Virgilium. *Scal.*
 p. 265. l. 30. *Diogenis*] *Diogesi*, lib. V. cap. 27. *Const.*
 p. 266. l. 7. P. XLV.] In meo Cod. P. XXXV. *Const.*
 p. 266. l. 15. P. LVI.] P. XLVI. Alii XXXVI. *Const.*
 p. 266. l. 24. *Ἀδουκὰ Emplastra*] *Ἀδουκαὶ ἔμπλαστροι*. *Const.*
 p. 266. l. 29. P. LII.] P. XLII. *Const.*
 p. 266. l. 30. P. LVIII.] P. XLVIII. *Const.*
 p. 266. l. 33. *Elephantinum emplastrum*.] Est apud Aë-
 tium compositio gemina. Ita vocatur ab eboris candore,
ἐλεφάντινον. *Const.*
 p. 266. l. 34. P. XX.] P. XXX. *Const.*
 p. 267. l. 1. P. LV.] P. XXXV. Cod. P. XLV. *Const.*
 267. *Quas λιπευράς*] *Intelligitur ἔμπλαστροι*. Vide lib.
 II. cap. 24. & suprā *ἀλίπων*. Plinius *liparas* etiam vo-
 cat lib. XXIII. cap. 9. XXXIII. cap. 6. Sic dicuntur à pin-
 guedine, & oleo, quod *λίπαι* Hippocr. *Const.*
 p. 267. l. 16. *Plumbi recrementi*,] Vide lib. V. cap. 15.
 veram lectionem. *Const.*
 p. 267. l. 29. *Rosae*] *ros*. i. *rosacei*. *Const.*
 p. 268. l. 11. *Chalcitis*,] *chalciteos*. *Const.*
 p. 268. l. 14. *Capitulorum mali*] Vide pag. 264. *Const.*
 p. 268. l. 15. *Aceto*, sic ubi] *aceto*, ac ubi. *Const.*
 p. 268. l. 25. *Polybus*] *Polyidas*. *Const.*
 p. 268. l. 27. *Sed longè Polybii celeberrimus est*,] Inter
 opera Hippocratis liber exstat de affectibus sive morbis,
 quem Galenus Polybio cuidam adscribit. Citatur & ab Ari-
 stotele libro tertio de natura animalium Polybius quidam,
 cujus sententiam de venarum ordine inibi explicat cap. item
 tertio. *Caesar.*

p. 268. l. 27. *Polybi*] Galenus *Polyidae*: & thus admiscet. Vide Paulum Aegin. lib. VII. cap. 12. & Aëtium lib. IX. cap. 49. *Const.*

p. 269. l. 1. *Pastillus ad ulcera sordida*,] Pag. 294. lin. 1. lib. V. cap. XXVI. De glutinat. vuln. vocabit hunc pastillum *σφραγίδα ἐκρύπτειν*, à vi extergendi. *Const.*

p. 269. l. 13. *Ad naturalia sordida*,] Galenus lib. III. cap. 5. *Composit. Pharmacor.* *κτ' ἅπας*. Paulus Aegin. VII. *Const.*

p. 269. l. 17. P. 1.] P. 11. *Const.*

p. 269. l. 28. *Stibis*,] *stibii*. *Const.*

p. 269. l. 30. *Deliquantur.*] *liquantur*. *Const.*

p. 270. l. 14. *Πεσσεῖς*] *πασσεί*, *peSSI* vel *peSSaria*. Lege Paulum lib. III. & VII. cap. 24. *Const.*

p. 270. l. 19. *Cauneis*] *Cannis*. Alii *cuneis duobus*, i. *σφηνίσκαις*, linamentis cunei instar. *Const.*

p. 270. l. 20. P. 1.] P. 11. *Const.*

p. 270. l. 20. *Cauneis*] Sunt *ficus* ita nominatae a loco, Cauno urbe sc. Cic. Lib. 1. de Divinat. Erant autem exiguae *ficus*, quas Aquitani & Provinciales vocant *meleccas*. Dicebant autem Latini *cauneas*. Scal.

p. 270. l. 23. *Unguento susino*] Hujus *susini* unguenti confectio simul cum nomine in Graeciam & Italiam delata est ex Syria. Nam *susan* Syriace & Arabice *lilium* significat, quod Hispani vocant *Alfufena*. Scal.

p. 270. l. 27. *Rosa*] *ros*. i. *rosaceum*. *Const.*

p. 270. l. 28. P. 111.] P. 11. *Const.*

p. 270. l. 29. P. VI.] P. v. *Const.*

p. 271. l. 1. *Rosae*] *ros*. i. *rosacei*. *Const.*

p. 271. l. 8. *Rosae*] *ros*. i. *rosacei*. *Const.*

p. 271. l. 9. *Adejiciendum*] *ἐκβάλλειν*, sive *φθόρειν*. *Const.*

p. 271. l. 10. *Quo facilius ejiciatur*] *Ἐμβρυόλκιον* est instrumentum extrahendi foetus seu id medicamentis seu fermentis fiat. Scal.

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Vide an conveniat. *Const.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Legit aliud medicamentum Celsus in auctore, a quo desumpsit, quod proxime ad *σιδία* accedit, i. e. *malicorium*; aut certe fallitur. Constantinus toto coelo aberrat, qui *φθόρεα* vocat haec medicamenta & *ἐκβάλλια*, (quae nonnulli *ἐκτρέπτικα* nuncupant) de quibus hic Celsus. Ea enim corrumpunt nondum perfectum foetum. At de quibus hic agitur, ea sunt, quae jam perfectum ejiciunt. Scal.

p. 271. l. 15. *Vitio locorum*] Dioscorides *τόπας* vocat, in quo *λατμίζει*. Scal.

p. 271. l. 15. *Si concidere &c.*] Si haec ita juncta; ut in plerisque editionibus; legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad pessum spectarent, cogitare potest quispiam, num forte ea verba *Si non comprehendit* hoc significant: si mulier, quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an sic etiam sint accipienda: si mel contusis cochleis adjectum eas non satis, ut alibi Celsus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius, (Compof. Med. Comp. 70.) *haec omnia*, inquit, *sive contusa, sive creta diligenter, melle Attico despumato comprehendantur*; & alio in loco (Comp. 106. sic & 88. & 227.) *deinde caeteris miscentur, quae & ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda & continenda ea*; tum Vegetius (Art. Veterin. l. 4. c. 27.) *quae diutissime trita, melle optimo adjecto comprehendantur*: Vel denique erit fortasse, qui sic opinetur: fecisse hic Celsum, quod ubi (L. 7. c. 26. p. 481, 27.) praecepit de extrahendis calculis feminarum, aperte fecit, ut ad Virgines etiam respuiceret; his igitur non eos pessos, quos nimirum *non comprehenderent*, sed tantummodo è leonina adipe, rosa mollita, inunctiones, vel si mavis, quae nunc vocitant *nascalia* imperavisse. Ego vero, ut duas illas priores explanationes, multis de causis, quas enumerare necesse non est, minime probare me posse, fateor: sic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod si id Auctor spectasset; certe (ut alia fileam) in superioribus quoque pessis nonnullis adversus morbos cunctis feminis pariter communes proponendis, Virginum rationem habuisset: neque vero habendam ipsi fuisse in toto hoc capite, is intelliget, qui pessorum nomine nihil hic, nisi *nascalia* praecipi, animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas est: medicamenta composita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur*. Quoniam igitur sic connexorum, ut proposuimus, Celsi verborum nulla satis placet sententia; an melior possit existere, videndum est ex iisdem in duas, ut ab Lindenio, & Almeloveenio factum est, particulas ita sejunctis, ut singulae ad singulos tum morbos, tum pessos indicandos pertineant. Cumque omnis vel in sic disjunctis obscuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit*; etsi hoc non satis illustratur Synonymo, quod in ora libri sui adscripsit R. Constantinus, *συλλαμβάνειται*, propterea quia non pauciora ferme significat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos: mihi tamen causam praebuit suspicandi, an ut apud illos non tantum significat *complectitur, capit, percipit, &c.* verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab

Aristotele positum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium : Sic Celsus, Graecos hic imitatus, eadem scribat significatio-
ne, *comprehendit*; ut haec ejus sententia sit: Si mulier non
concipit, adeps leonina, oleo rosaceo emollita, ac lana
molli excepta subjicienda est: quae sane explicatio magis
probabitur ab iis, qui cum meminerint, non modo apud
recentiores aliquos Auctores pinguedinem leonis ad juvan-
dam Venerem commendari: verum ipsum quoque Aërium
(Terrabib. 4. Serm. 4. c. 32.) ex eodem oleo in fellis Ves-
ficula leonina servato pessum, seu potius *nascale*, ad con-
ceptionem adjuvandam proposuisse: tum minime ignorave-
rint, aliqualem ferme Celso Scriptorem Columellam (De Re
Rustica l. 4. c. 29.) in re quidem haud ita absimili scrip-
sisse: *brumae temporibus aliquando insita vitis comprehendit*:
& vitis truncus insitus *cum comprehendit*; hoc est, cum indito
surculo coaluit intime, sic ut ipsum jam alat: quae omnia
eo fusius exposui, quod ex iis, quae adhuc consului, Le-
xicis, aliisque ejusdemmodi libris plane intelligerem, quos-
dam hujus verbi significatus ex iis esse, quae doctorum
alioqui Hominum, & in his rebus versatissimorum, mag-
nam quantumvis diligentiam fugerunt. *Morg.*

p. 271. l. 20. *Rosa*] Ros. i. rosaceo. *Const.*

p. 271. l. 22. *De medicamentis, quibus aridis utimur.*] *Ἐνεργία* vel *ἐνερία* Graecis, & *κατεπίσματα*, sive *κατα-
παστὰ φάρμακα*. Vide Aeginetam lib. VII. cap. 13. Parum
differunt *Ἀγπίσματα*, quae & diapasmata vocat Plinius,
quae odoris gratia insperguntur, & *ἐμπύσματα*, quae su-
doribus adhibentur, aut scarificationis gratia, aut ad pru-
ritum excitandum, Oribasius. *Const.*

p. 271. l. 22. *Quibus aridis neque coactis utimur*] *Δια-
πίσματα* sunt medicamenta in forma pulveris, de qui-
bus hic. Haec enim de iis dixit, quae aliquo liquore
comprehenduntur. Nunc vero de iis, quae insperguntur,
vel de dispersionibus, quae *Ἀγπίσματα* vocantur. Aliud
enim est, cogere oleo, i. e. incorporare cum oleo, & aliud,
excipere oleo, ut puta manus perunctas oleo intingere in
pulverem. *Scal.*

p. 272. l. 2. *Ad putrem compositiones.*] Haec sunt
ἐν τῷ καθαιρετικῷ genere, partim *ἐν τῷ συσπληκτικῷ*. *Const.*

p. 273. l. 1. P. * 33. *thuris*,] P. * 2. *Const.*

p. 273. l. 6. *Est etiam Hierae*] Vide h. l. cap. *Const.*

p. 273. l. 10. P. xx. *.] P. x. *. *Const.*

p. 273. l. 30. P. i. *.] * P. p. 11. *Const.*

p. 273. l. 31. *Cotti*] *ust.* *Const.*

- p. 274. l. 1. P. IIII. *.] * P. p. IIII. *Const.*
 p. 274. l. 12. *Ad sternutamenta*] Πτερυμινόν. *Const.*
 p. 274. l. 16. P. * IIII.] * v. *Const.*
 p. 274. l. 18. *Gargarizationes*] Ἀναγωγυλισμοί. *Const.*
 p. 274. l. 19. *Levandi*] *lavandi.* *Const.*
 p. 274. l. 20. *Levant*] *lavant.* *Const.*
 p. 275. l. 11. 3. *trifolii*] 3. P. *trifolii.* *Const.*
 p. 275. l. 11. P. v.] P. p. v. *Const.*
 p. 275. l. 12. *Silis,*] *feseleos.* *Const.*
 p. 275. l. 13. *Piperis albi,*] *papaveris albi.* *Const.*
 p. 275. l. 15. *Syri,*] *Syriaci.* Vide Dioscorid. *Const.*
 p. 275. l. 15. *Nardi Syri*] Putabant *spicam nardi*, de qua hic loquitur, nasci in *Syria*, eoque nomine *Syram* dicebant, non alia ratione, quam quod inde ad eos ipsa conveheretur. *Scal.*
 p. 275. l. 18. *Rotundi,*] *Schoenanthi.* *Const.*
 p. 275. l. 18. *Singulorum* P. v. 1. 3.] Sing. P. p. vi. 2. *Const.*
 p. 275. l. 19. P. VIII. *. 3.] P. p. VIII. 2. *Const.*
 p. 275. l. 26. P. v.] P. p. v. Hic ubique cum P. p. deletis his * in notis in hoc capite legitur. *Const.*
 p. 276. l. 1. *Antidotum Mithridatis.*] Μιθριδάτειον. Vide Galen. II. de Antidotis, & lib. VII. κε, τίς. Plin. lib. XXIII. cap. 18. *Const.*
 p. 276. l. 6. P. * v. 3.] P. p. v. 2. *Const.*
 p. 276. l. 7. *Acaciae succi*] Plinius semper confundit *succum* cum *lachryma*, ita ut hic diligenter advertendum sit, num *acaciae expressum succum*, an *lachrymam* intelligat. *Scal.*
 p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur αἰών, αἰών, quia putabant vitam in ea consistere veteres. *Scal.*
 p. 276. l. 8. P. II. * *anisi*] P. p. 2. *anisi.* *Const.*
 p. 276. l. 12. P. IIII. 3. *casiae,*] P. p. IIII. 2. *casiae.*
 p. 276. l. 12. *Silis, lolii,*] *filis, Polii.* *Const.*
 p. 276. l. 13. P. * v. 3.] P. p. v. 2. *Const.*
 p. 276. l. 15. P. * 3.] P. * vi. *Const.*
 p. 276. l. 16. P. vi. 3.] P. p. vi. 2. *Const.*
 p. 276. l. 19. P. * v. 33.] P. p. vi. 2. *Const.*
 p. 276. l. 19. *Radici Ponticae*] *Rhapontici.* *Const.*
 p. 276. l. 21. P. * VIII. 3.] P. p. VII. *Const.*
 p. 276. l. 33. P. * II. 33.] P. p. II. 22. *Const.*
 p. 277. l. 2. P. IIII. 3.] P. p. III. 2. *Const.*
 p. 277. l. 3. P. v21.] P. p. VII. *Const.*
 p. 277. l. 4. P. IIII. *Alexandrini*] P. p. XIII. *aromatici.* *Const.*

p. 277. l. 8. 'Ευωδες] 'Ελαιωδες legitur in veteri exemplari. *Const.*

p. 277. l. 15. *Rosae*] *ros. i. rosacei. Const.*

p. 277. l. 23. *Olei cilicini*] *Cicini* legendum fortassis, sed & *cilicini* potest, vel *cilicii*, propterea quod Galenus in quodam operum suorum mentionem facit olei, quod ab ipso *capnolaeum* vocatur, quod quidem in Cilicia fit, unde & dictum videri potest à Celso, *oleum Cilicinum*. Caesar.

p. 277. l. 26. *Rosa*] *ros. i. rosaceum*, ut hic cyprus pro oleo cyprino. *Const.*

p. 277. l. 28. *Ad sacrum ignem.*] Sacer ignis, ζωστής, & ζώνη Scribonio Largo. *Const.*

p. 277. l. 32. *Sil* vocatur,] De file vide Plinium lib. XXXIII. cap. ult. Hoc pigmentum est: aliud *sil* i. filer in stirpium censu, ut infra cap. 25. *Const.*

p. 278. l. 3. *Catapotium ad somnum*] κατωπότιον ὑπωπικόν. *Const.*

p. 178. l. 10. *Potest tamen etiam ad concoquendum,*] πικτικόν. *Const.*

p. 278. l. 11. *Papaveris*] i. opii, ὀπίς. *Const.*

p. 278. l. 30. *Locorum*] i. vulvae. *Const.*

p. 278. l. 32. *Silis*,] vide pag. 277. *Const.*

p. 279. l. 1. P. 11. *] P. p. 11. *Const.*

p. 279. l. 3. *Funci rotundi floris*,] χοῖνα άνθας, squinanti ut vocant. *Const.*

p. 279. l. 9. *Ad multa valens*] πολύχρηστος. *Const.*

p. 279. l. 10. *Quin etiam silvestris papaveris, &c.*] Existimassem forsitan, Celsum ita scripsisse, ut Scribonius Largus: (Compof. Med. Comp. 83) *fasciculus*, quantum manu comprehendi potest; nisi continuo primum illud verbum rursus posuisset: Ubi, inquit, jam bene manipulus is coctus est. Itaque cum papaveris manipulus idem sit ac quod manu comprehendi potest, ideoque & Ovidius (De Medicam. Facili) & Plinius (Nat. Hist. Lib. 25. Cap. 5.) & Pallasius (De Re Rust. Lib. 11. Tit. 14.) ut manipulum significarent, ille quidem dixerit:

Arentisque rosae quantum manus una prehendat;

alter vero: Mercurialis herbae quantum manus capiat; postremus autem: buxi folia, quantum manus ceperit. videtur profecto Celsus post illa: papaveris, cum jam ad excipendam lachrymam maturum est; vel scripsisse: quantum manu comprehendi potest, in vas demittitur, vel potius: manipulus in vas demittitur; sic ut ea verba: quantum manu comprehendi potest, explicationis causa in ora alicujus veteris Libri adscripta, imperitia Librariorum inter ipsius Celsi verba recepta sint:

sint: quod quidem & in aliis describendis Auctoribus haud raro accidisse, notum est, & saepe in nostro hoc contigisse, cum Lindenius (Epist. ad Lect.) animadvertit, tum Rhodius (In Scribon. Compos. 4. & 104.) nonnullis prolatis exemplis indicavit. Morg.

p. 279. l. 19. *Infrigit*,] *refrigit*. Const.

p. 279. l. 26. *Rosa*] *ros*. i. rosaceo. Const.

p. 280. l. 6. P. *. 3.] P. p. 2. Const.

p. 280. l. 7. P. i. *] P. i. *libra mellis*. Const.

p. 280. l. 14. P. i. *] P. p. 1. Const.

p. 280. l. 15. P. IIII.] P. p. IIII. Const.

p. 280. l. 18. *Ad tussim*.] *Βηχόν*. Const.

p. 280. l. 19. *Ad tussim Athenionis*,] De Athenione quodam, sed non Medico (reor) habes in vita Maximini, patris & filii, apud Julium Capitolinum. Caesar.

p. 280. l. 30. P. i. * *myrrhae*,] P. p. 2. Const.

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. p. 2. Const.

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. p. 2.

p. 281. l. 6. *Colice*] *Κωλική δύναμις ἢ ἀντιδοῖς*. Const.

p. 281. l. 7. *Colicae verò Cassii ex his constat*,] *Colicae* legendum arbitror, ut subaudias *aegritudini*, ut hic sensus habeatur, *Catapodium Cassii adversus Colicam*, sive *adversus colicam aegritudinem*. Caesar.

p. 281. l. 16. *Infantem verò mortuum, aut secundas expellis*] *Ἐκκόλιον ἢ φθόρον*. Const.

p. 281. l. 21. *Jejunae*] *jejunis*. Const.

p. 281. l. 22. *Ad adjuvandum vocem*.] *Ἀσθησιακή*. Const.

p. 281. l. 25. *Adversus difficultatem urinae*] *Διυρητική*. Const.

p. 281. l. 32. *Coenato*] *incoenato*. Const.

p. 282. l. 2. P. i. *] P. p. 1. Const.

p. 282. l. 2. P. i. *] P. p. 1. Const.

p. 282. l. 5. P. i. *] P. i. Const.

p. 282. l. 9. *Et adjicitur*] & ei adjicitur. Const.

p. 283. l. 5. *Nec subire speciem ejus*,] Vel *spem*. Caesar.

p. 283. l. 5. *Speciem*] *suspicionem*. Const.

p. 283. l. 6. *Peremit*] *interemit*. Const.

p. 283. l. 9. *Rem*] *spem*. Const.

p. 283. l. 14. *Promptae rei*,] i. facilis atque expeditae curationis. Const.

p. 283. l. 11. *Servari non potest*] Lege Hippocr. lib. VI. Aph. 18. & lib. de Vulnerib. Const.

p. 283. l. 26. *Vix autem ad sanitatem*] Hippocr. VI. Aph. 18. Const.

p. 284. l. 1. *In alis vel poplitibus mucro defedit.*] *Alias descendit.* Caesar.

p. 284. l. 9. *Inanibus locis,*] *Inania loca,* i. ilia, κενεῶ-
νες Hippocr. Dicuntur & λαγύνες. Vide Galen. Comment.
III. de Articul. II. Prognost. *Const.*

p. 284. l. 10. *Musculum,*] *Ejus caput vel finem.* Id enim
vulnus pravum. Galen. Comm. Aph. 66. lib. V. *Const.*

p. 284. l. 23. *Excisum est,*] *abscissum est.* *Const.*

p. 284. l. 25. *In orbem*] *curva.* *Const.*

p. 285. l. 18. *Penitus*] *penitius.* *Const.*

p. 285. l. 22. *Signa percussis cordis.*] *Corde percusso.* Pau-
lus Aegineta lib. VI. cap. 88. *Corde vulnerato, juxta mam-
mam sinisteriorem &c.* *Const.*

p. 285. l. 24. *Venae*] *Venae hic veterum more pro ar-
teriis, ut φλέβες apud Hippocr. Ergo venarum motus i.
arteriarum pulsus languescunt.* *Const.*

p. 285. l. 26. *In rotato corpore*] *in aegrotato.* Melius irri-
tato. Nam in vetusto Codice, *irrotato.* *Const.*

p. 286. l. 9. *Os intentum.*] i. sublatum. Quia coguntur
elatis scoptulis opertis spirare, affectis & musculis transpi-
rationis & transverso septo per consensum. *Const.*

p. 286. l. 25. *Et femoribus*] & *feminibus,* in Cod. *Const.*

p. 286. l. 26. *Pars per naturam*] *Eleganter non minus
quam honeste genitales partes naturam vocavit. Sic etiam
Cicero de Divination. l. 11. c. 70. Parere quaedam matrona
cupiens, dubitans, essetne praegnans, visa est in quiete obfig-
natam habere naturam, Saepius Plinius aliique. Hippocrates
vero ea significatione usus est verbo φύσις. Hesychius
Ἐσχάρα, πρὸς ἐπὶ ἐδάφους ἀνδρακίαι, καὶ αἱ τῶν γυναικῶν φύ-
σις ἐξώτραι περὶ γῶνα. Hieron. epist. 61. Pars corporis no-
stri secretior φύσις, a nobis natura dicitur. Usurpaturque
haec vox tam de muliebribus quam virilibus partibus uti in
commentario ad Carm. xxxviii. Priap. videre est.*

p. 286. l. 27. *Quaedam obtumescent,*] *quaedam obmutes-
cunt.* *Const.*

p. 286. l. 34. *Sin*] *Enimvero si,* Cod. *Const.*

p. 286. l. 34. *Cerebrum,*] *Vide Hippocr. lib. I. de Morb.*

p. 287. l. 2. *Bilis vomitus insequitur.*] *Paulus lib. VI.
cap. 88. Hippocr. lib. VI. Aph. 50. alia signa adjiciunt,
ut febrem vehementem, capitis dolorem, oculorum in-
flammationem cum linguae rubore.* *Const.*

p. 287. l. 4. *Ignorant.*] *non audiunt.* *Const.*

p. 287. l. 6. *Moventur.*] *Cod. commoventur. Nec habet
atque.* *Const.*

p. 287. l. 13. *Ubi stomachus*] Paulus lib. VI. cap. 88. *Ex ventriculo chylus, ex intestinis sterous egreditur.* Const.

p. 287. l. 16. *Venarum*] Hic & pro arteriis. Vide supra de jecinore pag. 285. Const.

p. 287. l. 23. *Indurescunt,*] *intumescunt.* Const.

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur *αἰών, αἰών*, quia putabant vitam in ea consistere veteres. Scal.

p. 287. l. 29. *Discussa,*] *percussa*, Ver. Al. *discissa.* Const.

p. 288. l. 6. *Vesica verò*] Paulus lib. III. cap. 45. Const.

p. 288. l. 19. *Sanies*] *ἰχώρ.* Const.

p. 288. l. 20. *Variè*] *varia.* Const.

p. 288. l. 21. *Albissimumque,*] *albidissimumque*, Cod. Const.

p. 288. l. 28. *Vel meliceria*] *Vel μελικηρῆς.* Cod. *melicera.* Const.

p. 288. l. 32. *Crassior, & glutinosior,*] *crassa & glutinosa, et.* Const.

p. 289. l. 3. *Quasi unctum*] *quasi unguinosum.* Const.

p. 289. l. 9. *Rubens,*] *ruber.* Const.

p. 289. l. 15. *Igitur*] *quoque.* Const.

p. 289. l. 32. *Melius est, quo minus est, quo crassius,*] *Infra cap. XXVIII. pag 321. Const.*

p. 290. l. 6. *Quo minus etiam,*] *quo minus ejus.* Const.

p. 290. l. 8. *Curatio adv. profusionem &c.*] *De vulneribus, quae maxime per tela inferuntur.* Casaub.

p. 290. l. 32. *Decurritur, potius*] *decurritur his potius.* Const.

p. 291. l. 1. *Circaque*] *intraque.* Const.

p. 291. l. 3. *Ut & in se ipsae coeant,*] *ut in se junctae coeant.* Const.

p. 291. l. 6. *Ex eo loco,*] *In fronte duo muscoli, quorum obliquae fibrae: quin & in fronte mittitur ramus ex tertio conjugio nervorum.* Const.

p. 291. l. 10. *A diversa*] *ab adversa vel aversa.* Const.

p. 291. l. 16. *Ea*] *earum.* Const.

p. 291. l. 26. *Musculus*] *nervus.* Galenus cap. 9. lib. III. si muscoli capite puncto convulsio accidat, quae nullis remediis leniatur, idem faciendum tradit. Const.

p. 291. l. 32. *Vel exhausto*] *Venae sectione.* Const.

p. 292. l. 19. *Inhaerebit*] *inhaeret.* Const.

p. 292. l. 33. *Acia*] *Acia, ῥάμμα,* filum. Titinius, Phrygio fui primò, beneque id opus scivi. Reliqui acus, aciasque hero atque herae nostrae. Const.

p. 293. l. 4. *Transivit*] *transiit.* Const.

p. 293. l. 5. *Injectum vinculum*] *injecta fibula.* Const.

p. 293. l. 8. *Illam*] *ullam.* Const.

p. 293. l. 9. *Qua*] *quatenus,* Vetus. Const.

p. 293. l. 13. *Concreverit*] In pus scilicet: vel lege, *coi-
verit*. Const.

p. 293. l. 22. *Dum manet*,] *dum madet*. Const.

p. 293. l. 29. *Proposui*] Cap. 20. h. l. init. Const.

p. 293. l. 30. *Barbarum*] Describitur cap. 19. h. l. *sect. 1.*

p. 293. l. 32. *Polybi*] Vide ibid. *sect. 2.* Const.

p. 293. l. 33. *Alexandrinum*] Describitur ibid. *sect. 17.*

p. 294. l. 1. *Πύπρασιν*] Vel *ἐκρύπτρασιν*, nempe *σφοδράδα*.
Describitur pag. 269. hoc titulo Pastillus ad ulcera sordida.
Const.

p. 294. l. 12. *Proposui*.] Pag. 264.

p. 294. l. 14. *Impositum*, quo id juvetur,] *imposito*, quo
adjuvetur. Const.

p. 294. l. 20. *Linthea*] *Linea* quidam legunt. Const.

p. 294. l. 32. *Cancro*] *gangraena*. Const.

p. 294. l. 33. *Circuire*.] Gallice *faire plusieurs tours*. Ca-
saub. Vid. p. 533. l. 8.

p. 294. l. 34. *Inferioribus*] *inferior*. Const.

p. 295. l. 3. *Illo neminem*] *porrò neminem*. Const.

p. 295. l. 3. *Ut*] *ὡς*, i. *ὅτι*. Const.

p. 295. l. 4. *De quibus*] *ab iis*, *de quibus*. Const.

p. 296. l. 8. *Rigor*, aut *distentio*, quae ex vulnere orta
est, *eam non*] *rigorem aut distentionem*, (quae ex vulnere
orta est) *ea non*. Vide Hippocr. Aph. 57. lib. IV. & 26.
lib. II. Const.

p. 296. l. 10. *Vomitum*] Vide Aph. 50. lib. VI. Const.

p. 296. l. 22. *Ex aqua frigida est*,] Hoc repugnat Aph.
20. lib. V. Const.

p. 296. l. 22. *ex aqua frigida*] Videtur ex hoc loco sibi
contradicere auctor, siquidem l. 111. c. 6. dixit frigida ini-
mica vulnere, uti etiam docet Hippocrates Aph. v. 20. Quin
mox praecipit ipse saniem aqua calida removendam, quoni-
am calor naturae prodest. Sed scitissime Celsus aquam frigi-
dam commendat, quia sanguinis timenda in vulneribus flu-
xio est, transtulitque hunc locum ex Hippocr. libr. de hu-
mid. usu T. XI. 27. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον, πλεον
ἐπίσσει αἱμορραγέειν ἐλπίς. Celsus pag. 293. *Levis plaga ju-
vatur etiam*, si ex aqua frigida expressa sponsia imponitur.
Confirmat hoc experimentum, quod refert Doct. Caspar.
Bartholinus *Exercitatione VII. pag. 129.* Panarol. Pentec.
v. Obs. 27.

p. 296. l. 24. *Quinto jam die*] *quinto tamen die*. Cod.
Const.

p. 297. l. 9. *Coloremque*] *caloremque*, Cod. Const.

p. 297. l. 13. *Maximèque si grande vulnus est, tetrabarmacum: si in articulis, digitis, locis cartilagineis, rhypodes. Post id fomentum, si lata plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet, & si latius*] *Post id fomentum si lata plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet: maximèque si grande vulnus est, tetrabarmacum: si in articulis, digitis, locis cartilagineis, rhypodes: at si latius &c. Const.*

p. 297. l. 23. *Vifenda*] *dicenda. Const.*

p. 297. l. 24. *Praecisi nervi*] *Nervi, tendines, membranae, ligamenta. Const.*

p. 297. l. 27. *Ea transversa*] *et ea transversa. Const.*

p. 297. l. 32. *Magis quoque majores*] *magisque quo majores. Const.*

p. 298. l. 2. *Tumor durus diu permanet,*] *Durus permanet ex reliquiis inflammationis immodicè resolutae, aut scyrrho aut grandiore cicatrice. Const.*

p. 298. l. 6. *Major tamen*] *Hoc vitium ἀγκύλη lib. V. cap. 18. five ἀγκύλωσις, cui opponitur ὀρθόκωλον. Const.*

p. 298. l. 12. *Si in inflammatione est,*] *si in eo inflammatio est. Const.*

p. 298. l. 32. *Vel enneapharmacum*] *vel tetrabarmacum, vel enneapharmacum. Quod pag. 262. Const.*

p. 299. l. 15. *Rosa,*] *i. rosaceo. Const.*

p. 299. l. 20. *Sed jam plenioribus,*] *sed etiam pleniores. Const.*

p. 299. l. 25. *Aut si plaga*] *at si plaga. Const.*

p. 299. l. 33. *Plus*] *Carnis. Const.*

p. 300. l. 19. *Cancer*] *gangraena. Const.*

p. 300. l. 23. *Decernitur*] *discernitur. Const.*

p. 300. l. 28. *Intenditur*] *extenditur. Const.*

p. 300. l. 31. *Interdum etiam nervi*] *Est σφακελός. Const.*

p. 301. l. 1. *Modò oritur*] *Est νόση καὶ φαγέδαινα. Const.*

p. 301. l. 9. *Pustulis*] *pustulis. Const.*

p. 301. l. 28. *Incidendum est,*] *excidendum est. Concidentum est, Cod. Const.*

p. 301. l. 30. *Si varicula*] *si caruncula. Const.*

p. 301. l. 31. *Quae bis*] *quae has vel hoc. Const.*

p. 302. l. 2. *Non vult,*] *nolit, Cod. Const.*

p. 302. l. 3. *Quod ex ladano*] *Describitur pag. 265. Const.*

p. 302. l. 10. *Cervices*] *cervicem. Const.*

p. 302. l. 15. *Pluviali*] *pluviatili. Const.*

p. 302. l. 16. *Cupresso*] *Pro galbulis (five globulis) pilulisque cupressi. Const.*

p. 302. l. 17. *Lenticulam.*] *lenticula. Const.*

p. 302. l. 20. *Si per se refrigerantia*] *Remedium hoc convenit, cum nimia refrigeratione Erysipelas livet, & diaphoretica postulat. Const.*

p. 302. l. 23. P. xx.] P. xxii. *. xxxii. *Const.*

p. 302. l. 25. *Solani folia*] Remedium hoc prodest, ubi immodica refrigeratione Erysipelas scyrrhosum effectum est. *Const.*

p. 302. l. 31. *Si magis putre est,*] Vide Hippocr. lib. VII. Aph. 20. *Const.*

p. 303. l. 4. *Eas ἰχάρους Graeci vocant.*] Suidas: Ἐχάρου φησὶ καλεῖσθαι λυκῆργον καὶ αἰμῶνιν, τὴν μὲν ἔχουσαν ὕψος, αἰμὴν ἐπὶ γῆς ἰσχυμένην, ἢ κούλην, παρ' ᾧ καὶ τὸς ἰατρὸς πρὸς τὸ σώματι κούλα ἰλκή ἰχάρους καλεῖν. *Caesar.*

p. 303. l. 4. *Eas ἰχάρους*] ἰχάρωνικά. *Const.*

p. 303. l. 11. *Gangraenam*] Gangraenae curatio chirurgica pag. 485. lib. VII. cap. 27. *Const.*

p. 303. l. 23. *Intentione*] *extensione.* *Const.*

p. 303. l. 25. *Concidere.*] *Al. excidere,* non muto. Sic in Cod. pag. praec. ut habet recepta lect. Hoc cap. sect. 32. *Const.*

p. 303. l. 29. *Gravia quoque,*] Gravia hoc loco βαρὺ, ἰ. χαλεπαί, molesta, quia malum irritant. Itaque quam lenissimis (sic enim legendum putant) utendum est. Reprimentia, id est, quae coercent, aut humoris affluxum aut putredinis vitium: quod quia astringendo (puta) id faciunt, ideo molesta sunt, malumque exacerbant. Alii aliter gravia de pondere, negantque lenia congruere. *Const.*

p. 304. l. 7. *Ideoque etiam corpus adstringant,*] Alias eisdemque. *Caesar.*

p. 304. l. 12. *Sic tamen*] *sed tamen.* *Const.*

p. 304. l. 16. *In eo vulnus,*] *in eo ulcus.* *Const.*

p. 304. l. 19. *Serpere his cancer*] *serpere is cancer.* *Const.*

p. 304. l. 21. *Corporis*] *Lege corpori.* *Casaub.*

p. 304. l. 26. *Vulnerum*] *ulcerum.* *Const.*

p. 305. l. 1. *Supponere:*] *superponere.* *Const.*

p. 305. l. 1. *Quale λιπαρόν est.*] *Qualis λιπαρόν* Intel-
ligitur ἑμώλασρον. Vide supra cap. 19. sect. 25. *Const.*

p. 305. l. 15. *Fieri*] *velli.* Cod. *Const.*

p. 305. l. 22. *In filice est.*] *In filicis assula est,* Vide Plinium lib. XVIII. cap. 6. & lib. XXIV. cap. 11. *Const.*

p. 305. l. 22. *In filice*] Vera lectio: *in filicis bastula.* De filice impacta corpori & arundine eadem habet *Marcellus de Medicam.* cap. xxxiv. & *Plinius* xxiv, xi. *Casaub.*

p. 305. l. 28. *Priori rei Philocratis,*] Suprà cap. 19, Sect. 14. *Const.*

p. 305. l. 29. *Huic Hecataei*] *Ibid. Sect. 16.* *Const.*

p. 306. l. 11. *Unguenti*] *Glandis unguentariae.* Alii *susini,* quo utitur Dioscorides in cicatricibus. *Const.*

p. 307. l. 6. *Sequitur, ut de his (vulneribus) dicam, quae morfu fiunt, interdum hominis, interdum simiae, saepe ca-*

nis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut serpentium. Omnis autem ferae morsus habent quoddam virus.] Postrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque à Manutiis & MS. Cod. ad hunc modum scripta sint: *Omnis autem fere morsus habet quoddam virus*, imò a Manutiis scriptum sit *fere*; miror, Almeloveenium hos potius non esse secutum, praesertim qui hic laudet Panaroli pentec. 2. Observationem 32. (legendum est 42.) quae est *de Mulieris morfu venenato*, cui addere ex Hildano (Cent. 1. Obs. 84. 85. & Cent. 4. Obs. 87.) alias potuisset idem ostendentes, morsum videlicet hominis aut esse virulentum, aut certe; ut Plinii (Natur. Hist. Lib. 28. Cap. 4.) verbis utar; *inter asperrimos* non injuria numerari; quae etiamsi non ita se haberent, neque Serenus Samonicus (De Medic. Praec. Cap. de Hominis ac simiae morfu.) qui respexisse ad hunc Celsi locum videtur, scripsisset:

Sive homo, seu similis turpissima bestia nobis

Vulnera dente dedit, virus simul intulit atrum;

Celsus tamen ipse per se istam sibi scripturam assereret. Cum enim post ea, de quibus agimus, verba, haec continuo subjecerit: *itaque si vehemens vulnus est, cucurbitula ad-movenda est*; haecque, ut tota reliqua prima sectio, de omnibus universe morfibz sint necessario accipienda; neque enim alioqui de hominis ac simiae morfibz, velut est pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; necesse profecto est, ut non modo omnis ferae, sed etiam omnium animalium morsum fere virus quoddam inferre, posuerit, quod videlicet cucurbitula sit extrahendum. *Morg.*

p. 307. l. 14. *Diogesi*] *Diogenis*. Suprà cap. 19. sect. 20. *Const.*

p. 307. l. 16. *Viride Alexandrinum*] *Ibid.* sect. 17. *Const.*

p. 307. l. 20. *Manus*] Alii postponunt voci *digitis*. *Const.*

p. 308. l. 19. *Provisam*] *praevisam*. *Const.*

p. 308. l. 29. *Quod primo loco posui*] Suprà cap. 23. sect. 1. *Const.*

p. 308. l. 33. *Et si jam*] *at si jam*. *Const.*

p. 309. l. 1. *Curationes communes &c.*] Curationes hae Graecis *Θνεραxα*, Latinis, ut Tertulliano, *Scorpiaca*. Scal.

p. 309. l. 9. *Super vulnus*] *supra vulnus*. *Const.*

p. 309. l. 21. *Psylli*] Bochart. Hieroz. T. 2. l. 4. c. 19. p. 587.

p. 309. l. 21. *Psylli*] Miramur vulgo cum legimus, esse, qui venenatas bestias, & serpentes tuto tractent, & eorum venenum adimant. Desinet mirari, qui Celsi haec legerit.

Sed

Sed & Dio quoque *Psyllis* aliud nihil tribuit, quam τὸ ἐμυζᾶν. Hodie similis gens vagatur per Italiam, quae a. D. Paulo originem generis stulte refert. *Casaub.* De *Psyllis* vide Turneb. *Advers.* xvi. 6. *Ettmuller.* ad *Schroder.* p. 184.

p. 309. l. 22. Quod Reditus illustravit. *Morg.*

p. 309. l. 23. *Venatoria venena*] Utebantur herba *Hele-*
nio, non tamen nostrate; alii dicunt *Velenium*, v. g. *A-*
pollinaris, quia veteri lingua *Druidum* *Belen* *Apollinem*
significat. Hac herba tangebantur sagittae. Inde τοξικὴν etiam
dicebatur. Et sagittae dicatae erant *Apollini*. *Herod.* *Ter-*
tull. *Auson.* *Scal.*

p. 309. l. 24. *Quibus Galli praecipue*] Hoc toxicum fiebat
ex *Limeo* herba à *Gallis* dicta. *Plinius* lib. XXVII. cap. 11.
Const.

p. 309. l. 33. *Illud*] *ille.* *Const.*

p. 310. l. 12. *Quae supra comprehensa sunt.*] Cap. 19. h. l.
Const.

p. 310. l. 14. *Ephesium*,] Describitur *ibid.* sect. 21. *Const.*

p. 310. l. 28. *Quod demonstrasse dicitur*] Vide similem
historiam apud *Plinium* lib. XXIII. cap. 1.

p. 311. l. 3. *Spumet.*] *Spumare* hic est ζυμᾶσθαι, i. fer-
mentari. *Gal.* de atra bile. *Const.*

p. 311. l. 17. *Herbae solaris*] *σολοπιῶς*, *Heliotropi* her-
ba *solaris* *Const.*

p. 312. l. 1. *Potiones*] *portiones.* *Const.*

p. 312. l. 8. P. 11. *.] * 111. 3. * 1. *Const.*

p. 312. l. 18. *Manu redditur*,] *manu editur.* *Const.*

p. 312. l. 33. *Betonica*] *argem.* *Const.*

p. 312. l. 34. *Agrimonia*,] *bryonia*, *Cod.* *Const.*

p. 313. l. 1. *Personina*,] *personata.* *Const.*

p. 313. l. 7. *Cum incubant*] *Bochart.* *Hicroz.* Tom. 11.
l. 3. cap. xi. pag. 415.

p. 314. l. 9. *Vel ejus glandis*] *Al. vel juglandis.* *Const.*

p. 314. l. 9. *Juglandis*] *Juglandis* veteribus pro *juglan-*
des. Caeterum haec ad verbum desumpta sunt ex *Theriacis*
Nicandri. Sed in hoc fallitur, quia καρύνη, quod in *Nic.*
legitur, & ibi amygdalam significat, *juglandem* interpreta-
tur. *Alexiph.* V. 108. καὶ πτό γ' ἢ καρύνης δὲ δάκρυον, ἢ
ἀπὸ λύμνης. Et tu aut ab amygdala lachrymam, aut alaterni.
Scal.

p. 314. l. 12. *Si lac intus coit*] *Dioscorides* de eo caput
26. *Alexiph.* sic inscribit, οὗτοστιν ἐμπιπυαδέντω γάλακτι,
quae sic latine ex hoc *Celsi* loca reddes, *De lacte, quod*
intus coit. *Scal.*

p. 314. l. 17. *Inutiles*] i. e. *noxios*, quod JCris diligenter notandum, cum mille apud eos loci hac interpretatione concilientur. Non ergo hic ἀχρήστους *inutiles* appellat, sed ἐπιβλαβεῖς, i. e. *noxios*. Scal.

p. 314. l. 18. *Aut epota*,] *aut potanda*. Const.

p. 314. l. 18. *Epota*] *e posca* videtur reponendum. Scal.

p. 314. l. 29. *Linguae caninae*,] *cynoglossi*. Const.

p. 315. l. 8. *Quaelibet* λιπαρῆ.] *Suprà cap. 19, 25. Const.*

p. 315. l. 13. *Farina cum ruta*,] *ordei farina cum ruta*. Const.

p. 316. l. 15. *Deinde vulnus*] *deinde ulcus*. Const.

p. 316. l. 20. *Implentibus*] τοῖς σπερχοῖσις. Const.

p. 316. l. 26. *Resolvit.*] *resolvēt*. Const.

p. 316. l. 28. *Excedat*,] *excidat*. Const.

p. 316. l. 32. *A vino est*] *vinoque*. Const.

p. 317. l. 2. Καρκίνωμα] Καρκίνος i. *cancer*, & καρκίνωμα à Graecis promiscuè usurpantur, nisi quod potius in oculis καρκίνωμα dicunt: καρκίνον tamen de his partibus etiam protulit Aëtius. Const.

p. 317. l. 3. *Agitatum*] *exagitatum* i. *irritatum*. Const.

p. 317. l. 6. *In jecore*] *è jecore*. Const.

p. 317. l. 8. *Aequalis tumet*,] & *inaequalis tumet*. Const.

p. 317. l. 13. *Tactusque*] *tactuque*. Const.

p. 317. l. 21. *Neque tutò fertur.*] *neque tutò aufertur*. Const.

p. 317. l. 28. κακόνθης] Quod καρκίνωμα à Graecis nominatur, & sine ulcere est: deinde ex eo id quod κακόνθηες. Deinde ulcus ex eo thaemium. Tolli nihil nisi καρκίνωμα potest. Const.

p. 317. l. 31. *Tolli nihil, &c.*] Sic verba haec distinguenda sunt: *Tolli nihil, nisi κακόνθηες potest: reliqua curationibus irritantur; & quo major vis adhibita est, eo magis. Quidam usi sunt medicamentis adurentibus.* Distinctionem hanc comprobant, quae continuo sequuntur: *Quidam ferro adusserunt: quidam scalpello excoiderunt. Neque ulli unquam medicina profuit: sed adusta protinus concitata sunt, & increverunt, donec occiderent: & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut ostendant: Vicia ista curationibus, sicuti positum est, praesertim vehementioribus adhibitis, exasperari. Res ut perspicua, ut facilis sit, vides; tamen ex omnibus, quos ad hunc diem hujus distinctionis confirmandae gratia consului, libris, vix unum, Roberti videlicet Constantini invenire potui, in quo ad eundem fere modum distincta sunt verba. Morg,*

- p. 318. l. 2. *Proficit.*] *profecit.* Cod. *profuit.* Const.
- p. 318. l. 12. *Cacoethes,*] *carcinoma.* Const.
- p. 318. l. 13. *A carcinomate,*] *a cacoethe.* Const.
- p. 318. l. 21. *Carcinoma*] *cacoethes.* Const.
- p. 318. l. 25. *ῥυτιδὲς emplastrum*] Describitur supra cap. 19, 15. Const.
- p. 318. l. 27. *Testa, ex qua*] *testa, in qua.* Const.
- p. 318. l. 34. *Debeamus.*] *debemus.* Const.
- p. 319. l. 2. *Θηρίωμα*] *Νόση* quibusdam. Galeno comment. 11. in lib. VI. Epid. *ἡνείωμα* propriè pulmonis ulcus est. Const.
- p. 319. l. 11. *Ad id quoque*] *At id quoque.* Const.
- p. 319. l. 16. *Coeno*] *cavo* Al. *ovo.* Cod. Const.
- p. 319. l. 16. *Caeno simile*] Constans haec fere lectio est. Ronseus in marg. habet *ovo* vel *cavo*. Ego haecenus, quamvis locum sanum non putem, nihil muto. Vir quidam doctus margini editionis Caesarianae hanc transpositionem inscripsit. *Id ulcus inaequale est, inestque multus humor glutinosus, caeno similis, odor, &c.*
- p. 319. l. 23. *Necessaria. Ac primum à victus ratione ordinandus est,*] *necessaria: ac primum à victus ratione ordinandum est.* Const.
- p. 319. l. 27. *Post inflammationem*] *post sedatam inflammationem.* Const.
- p. 319. l. 31. *In coena*] *in coena vero,* Cod. Const.
- p. 320. l. 9. *Averso specillo*] *τῷ τῇ μήλης κυαθίσκῳ,* Galen. 2. *πυρῆνι.* Const.
- p. 320. l. 23. *De sacro igne,*] *Ἐπης,* cujus species, quae medium hominem ambit, Zona vocatur, Graecèque *ζώνη*. Vide Scribonium Largum cap. 62. Const.
- p. 320. l. 23. *De sacro igne*] Notat Anut. Foefius p. 30. Celsum Herpetem depascentem, *ἐσθόμενον* Graeci dicunt, sub ignis sacri altera specie comprehendere. Scal.
- p. 320. l. 25. *Alterum est subrubicundum,*] *Ἐπης καί χελίας καὶ φλυκταίνωδης* cum Erysipelate. Const.
- p. 320. l. 29. *Perexiguae*] Millio similes. Const.
- p. 321. l. 3. *Alterum autem est*] Erysipelas cum phagedaena. Const.
- p. 321. l. 18. *Fortuitum est,*] *fortissimum est.* Const.
- p. 321. l. 19. *Cujus quò crassius*] *cujus pus quo crassius.* Supra cap. 26. p. 289. Const.
- p. 321. l. 21. *Infra os ulcerum laedi,*] *infra os ulcerum saedi.* Const.
- p. 322. l. 8. *In altero*] *in secundo.* Const.

p. 322. l. 10. *Hierae*,] *Hecataei*, quod describitur pag. 264. Alii legunt, vel *Hiera*, vel *emplastrum tetrapharmacum*. Const.

p. 322. l. 19. *Chironium*] *Χειρώνιον ἔλκῳ*, quidam ita dictum putant, quod *Chirone* Medico indigeat. Idem & *τηλέφιον* dicitur à *Telepho*, qui huic vitio obnoxius fuit. *Caesar*.

p. 322. l. 19. *Chironium autem ulcus*] *χειρώνιον ἔλκῳ*. Const.

p. 322. l. 20. *Oras duas*,] *oras duras*. Const.

p. 322. l. 22. *Tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in ejus tumore est. Nulla inflammatio, dolor*] Leg. ex MS. *tenuis, odor malus. Neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla est inflammatio. Dolor*. Const.

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maximè in pueris, & praecipue pedibus digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus.*] Hoc genus ulceris Graecis *χείμετλον* dicitur. *Hesychius* *χείμετλον*, inquit, τὸ ἐν χειμῶνι γινόμενον ἔλκῳ ὑπὸ ψύχεσι. Latinis autem *Pernio* dicitur. *Caesar*.

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hyberno ulcera*,] *Χείμετλον* hoc genus ulceris dicitur à Graecis, à Latinis *pernio*. Const.

p. 323. l. 21. *Cum vino adjecto*:] *Oblitera cum*. Const.

p. 323. l. 26. *Struma*] *Χοιρός*. Const.

p. 324. l. 4. *Meges*] Ejus meminit *Galenus* *Method. lib. VI. cap. 7. Const.*

p. 324. l. 7. *Donec ea*] *donec eae*, vel intellige *concreta*. Const.

p. 324. l. 13. *Ulcus conterant*] *ulcus curant*. Const.

p. 324. l. 17. *Quorundam rusticorum*] *Lib. VI. cap. 9. pag. 383. Const.*

p. 324. l. 19. *Anguem*] *Aëtius viperam*. Const.

p. 324. l. 19. *Edit*] *edat*. Const.

p. 324. l. 22. *Furunculus*] *Δοθιήν*. Const.

p. 325. l. 1. *Emplastrum*] *Δοθιήνη*, vel *δοθιηνικὸν ἔμπλαστρον* apud *Aeginetam* *lib. VII. & IV. cap. 23. Const.*

p. 325. l. 14. *Ubi evulsum est pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur.*] Legend. *Ubi divulsum est, pus eodem modo adparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur: Sic. Cod. Alii divisum. Vide etiam suprà de furunculo. Const.*

p. 325. l. 24. *Φόγχεθλον*] *panus vel panis*. Const.

p. 325. l. 31. *Panem*] *panum*. Const.

p. 325. l. 31. *Panum*] *Panus* est, quod Graeci dicunt πολύπην, i. e. *glomum vel glomus lanae* (utrumque enim dicitur) inde *panicula*, quo idem significat, aut, ut Juvenalis, *fusum stamine praegnantem*. Graecum enim est πῆν & Dorice πᾶν. Unde diminutivum extat πῆνιον. A figura igitur glomeris vel glomi ille tumor *Panus* vocatus est. Graeci φύμαθλον vocant: Ita enim semper Plinius ex Dioscoride vertit. Scal.

p. 326. l. 3. *Latius vitium*] *δυσέσημα*. Const.

p. 326. l. 4. *Ad suppurationem spectans.*] Deest totum. Const.

p. 326. l. 12. *Innocenter indolescit,*] *nocenter adolescit*. Const.

p. 326. l. 12. *Exprimit*] *imprimit*. Const.

p. 326. l. 15. *Pus movetur*] Fit suppuratio. Const.

p. 326. l. 18. *Quamvis*] Deest quod. Const.

p. 326. l. 18. *Non rubet,*] Dele non. Const.

p. 326. l. 18. *Tamen aliter*] *tamen in album*. Const.

p. 326. l. 22. *Sed si locus mollis est,*] Ut in principio fluxionis. Itaque repellendus materiae affluxus per *δυσέσημα*. Const.

p. 326. l. 29. *Aut cucumeris*] Deest *syvestris*. Const.

p. 327. l. 1. *Prioribus singulis*] Sic Vetus. Const.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta*] Alias & aqua. Caesar.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta rectè miscetur.*] *Ex aqua cocta, cui & olerum aliquid rectè miscetur*. Const.

p. 327. l. 11. *Tantummodo*] *tantum modo*. Const.

p. 327. l. 12. *In quo magis*] *in quo major*. Const.

p. 327. l. 14. *Durities. Et si major abscessus est, horror*] *durities, & si major abscessus est, horror*. Const.

p. 327. l. 17. *Si pro his quae alibi cutis ostendit,*] Leg. *si pro his, quas alibi* (ut suprâ lin. 13.) *satis ostendi*. Alii nihil reponunt, quàm pro alibi, *alioqui*. Const.

p. 327. l. 18. *Ubi ista*] *ubi istae*. Const.

p. 327. l. 25. *Si una plaga*] Codex, *si ima plaga*. Const.

p. 327. l. 30. *Nisi plaga est,*] *nisi magna plaga est*. Const.

p. 327. l. 31. *Vel super*] *mel super*, Cod. Const.

p. 328. l. 9. *In vulneribus*] *in vacat*. Const.

p. 328. l. 13. *Fistulae*] *συνέγγας*. Fistularum universalis tractatio lib. VII. cap. 4. Const.

p. 328. l. 20. *Rectè*] *rectâ*. Const.

p. 328. l. 22. *Ab uno ore intus orsae, quae tres fiunt*] *ab uno*

uno ore orsae, quae intus tres fiunt. Const.

p. 328. l. 31. *Simplici recenti intra] simplici recta intra.* Const.

p. 329. l. 5. *Thoracem penetravit.] Thoracemque penetra-*
vit, malum. Const.

p. 329. l. 15. *Si verò os in vicino est, id quod disci potest,*
si jam neque eò fistula penetravit, quatenus nocuerit.] Si jam
in osse vitium est, nec ne, id quoque disci potest: & si jam
eò fistula penetravit, quatenus nocuerit. Const.

p. 329. l. 22. *Labitur, sed aequali] Vel labitur sede qua-*
li. Conjectura est, quia sedem postea in eo significato su-
mit. Scal.

p. 329. l. 22. *Labitur, sed aequali] labitur sede, qua.*
Const.

p. 329. l. 25. *Ubi subhaesit,] ubi subsit.*

p. 329. l. 27. *Ex renixu potest] ex renixu sciri potest.*
Const.

p. 330. l. 5. *Leve,] laeve.* Const.

p. 330. l. 7. *Ex nervo] Quidam legunt ex osse.* Const.

p. 330. l. 11. *Pus ferri, quod jam defierat, incipit] Ele-*
gans Phrasis non intellecta ab eo, qui locum corrumpit. V.
C. fieri, quod jam defierat alterum incipit. Scal.

p. 330. l. 12. *Incipit] In MS. alterum incipit.* Const.

p. 330. l. 16. *Et recens] & recta.* Const.

p. 330. l. 23. *Ex metallicis] vel ex metallicis.* Const.

p. 330. l. 24. *Collyrium] Vide Aëtium de collyrio fistu-*
larum solido lib. XIV. Const.

p. 330. l. 26. *Est, altera antecedente] Est, alteram an-*
tecedente. Const.

p. 331. l. 4. *Callus] Callus vocatur σκίρρⓈ ex veteri vul-*
nere, non τάλⓈ, qui ex labore. Unde χείρες πετυλωμένα.
Scal.

p. 331. l. 11. *Gallae P. *.] Gallae P. L. *.* Const.

p. 331. l. 19. *P. 11. *.] P. 12. *.* Const.

p. 331. l. 21. *Eoque infuso ex aerugine] ex eoque infuso*
aeruginem. Const.

p. 331. l. 25. *Medicamentis prodere,] Medicamentis per-*
dere. Const.

p. 331. l. 28. *Eò] Supple medicam. vel eis.* Const.

p. 331. l. 33. *Collyrium utrinque demitti.] Alii collyrium*
utique demitti. Const.

p. 332. l. 2. *Collyrio] Collyrium non tantum pro oculario*
medicamento sumendum, sed pro omni muscilagine vel re si-
mili, puta pro panatella aut ossis nostratibus: pro Pan pour-

ry des Savoyar. Apud Plautum *jus collyricum* est id, où il y a à mascher. *Scal.*

P. 332. l. 11. *Inditum est.*] *additum est.* *Const.*

P. 332. l. 15. *Resolverit,*] *Fascias.* *Const.*

P. 332. l. 16. *Oricularium*] *auricularium* potius i. ὠτίων χύττω, ὠτίων κλυσερα. *Const.*

P. 332. l. 21. *Ea tunica, quae inter foramen, & integram carnem est,*] Prior lectio in excusis exemplaribus *ferrumen* habebat, at mihi *foramen* legendum videtur. *Caesar.*

P. 332. l. 22. *Vieta medicamentis*] In manuscr. *vieta tois medicamentis.* *Const.*

P. 333. l. 2. *Et à favi*] *Dele &.* *Const.*

P. 333. l. 3. *Μελικηρία*] *κηρία* Aeginetae cap. 77. lib. VI. De meliceride abscessu frigido Celsus lib. VII. cap. 6. *Const.*

P. 333. l. 12. *Scapulis*] *capillis.* Vide Aëtium lib. VIII. cap. 15. *Const.*

P. 333. l. 13. *Est minus super corpus*] *est minus, super caput.* *Const.*

P. 333. l. 14. *Subpallidum,*] *subalbidum.* Melius, *subvide, subpallidum* i. ὑπὸ χλωρόν. *Const.*

P. 333. l. 30. *Farina ex mulso*] *farina ervi ex mulso.* *Const.*

P. 334. l. 7. *Acrochordone,*] *Verruca pensilis ἀκροχορδών.* *Const.*

P. 334. l. 9. *Verrucis similia,*] *Immo verrucae sunt.* *Const.*

P. 334. l. 13. *Coloris ejusdem,*] *coloris cum cute ejusdem.* *Const.*

P. 334. l. 14. *Ad cutem latius,*] *infra ad cutem tenue, supra latius.* Sic in MS. *Const.*

P. 334. l. 21. *Thymion*] In meo exemplari *Acrothymion.* Alii θυμόν vocant. Aliudque est *Thymion* pessimum canceri genus descriptum pag. 317. *Const.*

P. 334. l. 22. *Ad cutem tenue, supra latius,*] *ad cutem latius, supra tenue.* *Const.*

P. 334. l. 28. *Circa*] *citra.* *Const.*

P. 335. l. 2. *Exigunt*] *adigunt.* *Const.*

P. 335. l. 2. *Exigunt*] Editio 1407. Aldina 1528. hanc servant lectionem, alii tamen è codicibus malunt *adigunt,* alii *ambiunt,* minus, ut puto, recte, neque enim *radices exigere,* aut *adigere,* aut *ambire,* apud antiquos legitur, quapropter substituo vel *agunt,* vel *exferunt.* Ita enim Columella l. 11. c. 10. de nasis *quia non in ventrem latefcunt,*

T :

sed

sed tenuem radicem deorsum agunt, & v. 6. ac ne radices altius agunt, alibi exferere radicem dixit.

p. 335. l. 3. *Super autem*] *suprà autem.* Const.

p. 335. l. 8. *Clavus*] *ῥαλῶ.* Const.

p. 335. l. 14. *Sive & Thymium*] *sic & Thymium.* Const.

p. 335. l. 15. *Minora*] *majora.* Const.

p. 335. l. 23. *Myrmecia latissimis radicibus inhaerent,*] *Myrmecium* Celsus hoc loco neutro genere usurpat, contra aliorum auctorum tam Latinorum, quàm Graecorum consuetudinem, ut à quibus feminino genere *Myrmecia* fertur. *Caesar.*

p. 336. l. 7. *Pustulae*] *ἰζαυθήματα.* Const.

p. 336. l. 9. *Aspredo*] *aspritudo* in meo Cod. Const.

p. 336. l. 11. *Ex sudore*] *ὑδρῶα* Hippocrati. Const.

p. 336. l. 11. *Ἐζαυθήματα*] Hic annotandum à quibusdām legi *ἰκζήματα*, quia infrà de papulis tractat, quae Graecis *ἰζαυθήματα*, vel *ἰκθύματα*. Pustulas verò ardentes etiam *ἐκέρχισματα* nominant. Const.

p. 336. l. 13. *Exedunt.*] *excedunt.* Const.

p. 336. l. 19. *Ἐλκῶδες*] *φλύκταιναι*, vel *φλυκτίδες*, vel *φλυζάκια*, *φλύσεις.* Const.

p. 336. l. 21. *Φλυζάκιον*] Galenus Commentariò IV. in Hippocrat. de Vict. Ration. in morb. acut. ait *Φλυζάκιον* significare *φλυκτείνω*, unum idemque esse pustularum genus, Celsus tamen distinguere in duo genera videtur.

p. 336. l. 25. *Ulcuscula*] *Ἐλκῶδρια*, *ψυδρακεις*, *ψυδράκια*, quae Aegineta inter proprios capitis affectus enumerat. Const.

p. 336. l. 28. *Aut dolore*] *ac dolore.* Const.

p. 336. l. 32. *Ἐπινυκίς.*] Pustula livens ac noctibus inquietans. Plin. lib. XX. cap. 6. Const.

p. 337. l. 19. *Aut si majus*] *aut si malum majus* in Cod. MS. Const.

p. 337. l. 21. *Summa pellicula*] *Epidermide.* Const.

p. 338. l. 2. *Durior cutis*] *tumor durior.* Alii *durities cutis.* Const.

p. 338. l. 11. *Ἀγείαν*] *λείπεια.* Const.

p. 338. l. 30. *Idque omnem pituitam ubique sustinet.*] *Reprimat, compescit.* Const.

p. 338. l. 33. *Proposui*] *In Libris de Agricultura.* Const.

p. 338. l. 33. *Sicut in pecoribus proposui*] *i. e. in libris Agriculturae, qui perierunt.* Scal.

p. 338. l. 33. *Sicut de pecoribus proposui*] Nullus dubito, quin Auctor indigiter libros suos de *Re Rustica*, quorum passim meminit Columella. An ad eos referri possit, quod dicit lib. iv. c. 7. *Attamen sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adjuvare dicitur*, judicent docti.

p. 339. l. 1. *Impetiginis*] Impetigo quidem λεῖχη Graecis, sed hic est potius λέπρα. *Const.*

p. 339. l. 5. *Roditur*] erodit. *Const.*

p. 339. l. 5. *Distat autem ab ea,*] Serpigo. *Const.*

p. 339. l. 11. *Alterum genus*] Hoc genus in morbo Gallico frequens. *Const.*

p. 339. l. 16. *Nonnunquam prior*] prior. *Const.*

p. 339. l. 22. *Et tardè eminus serpit. In temporibus,*] & tardè, & minus serpit: neque in certis temporibus. *Const.*

p. 339. l. 24. *Nigrae*] Arabum malum mortuum. *Const.*

p. 339. l. 25. *Quartum genus*] Vulgò vocant le mal Saint Main. *Const.*

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho retuli.*] Pag. 338. *Const.*

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho*] Ita infra 402, 17. *sub auctore Dionysio. Casaub.*

p. 340. l. 7. *De Papulis.*] Vulgò dartres, δέγρεα δὲ δὲ δέρω. Lege adnot. cap. de pustulis. *Const.*

p. 340. l. 11. *Pauxillo levius*] paulo laevius. *Const.*

p. 340. l. 14. *Altera*] Papula fera, vulgò la male dartre vel feu sauvage. Rubentes papulae, boae dicuntur a Plinio i. vulgo la rougeolle. *Const.*

p. 340. l. 27. *Vitii*] vitium. *Cod. Const.*

p. 340. l. 28. *Rubri*] ruffi, ut apud Plin. lib. xxxi. cap. 10. *Const.*

p. 340. l. 32. *Lolii semis*] lolii sext. 111. *Const.*

p. 340. l. 32. *Crudae unum*] crudae sext. *Const.*

p. 341. l. 4. *Foeda*] Δυσχερής. *Casaub.*

p. 341. l. 6. *Ἀλφειῶ*] Vulgò mor feu. Arab. morphea. *Const.*

p. 341. l. 12. *Ἀδύκη*] Albaras Avicennae, & lepra Hal-lyabb. *Const.*

p. 342. l. 5. *Quidem*] quidam. *Const.*

p. 342. l. 7. P. 11.] P. p. 2. *Const.*

p. 342. l. 7. P. 1111. *. myrrhae aridae contritae acetabulum] P. p. 22. aluminis scissilis P. * 3. nitri P. * 1111. myrti radice contrita acetab. *Const.*

p. 342. l. 12. *Cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba sine oleo, in balneo ante sudorem insperguntur,*

tum] cum simul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, sine oleo in balneo insperguntur, ac tum. Const.

P. 342. l. 26. Adjicit enim] adjicit etiam. Const.

P. 343. l. 4. Porrigo] Περνέλαις, Const.

P. 343. l. 6. Acutae] a cute. Const.

P. 343. l. 22. Si id] si is. Const.

P. 343. l. 24. Dein id super adjuvandum] dein insuper adjuvandum. Alii adlinendum. Const.

P. 343. l. 30. Cum eo] Sic saepe loqui amat. Casaub.

P. 344. l. 4. Σύνωσις] ficus, marisca. Const.

P. 344. l. 8. Ulcus durum] Bochart. Hieroz. part. II. l. 6. cap. 6. pag. 827.

P. 344. l. 17. Coactum,] coctum. Const.

P. 345. l. 24. Varos, & lenticulas, & ephelidas.] ὕδατος, vari. Φαγγί, lenticulae. Ἐφελίδες, maculae quaedam colorum omnium, ut Auctor vertit lib. II. cap. 8. Ἐφελίς vulgò helle ab ἄλλο Doricè pro ἡλίῳ, quia fit ab ardore solis. Const.

P. 346. l. 18. Myrobalani, crocomagmatis] Alii legunt, myrobalani magmatis, id est, retrimentorum expressae glau-dis unguentariae. Const.

P. 347. l. 3. Nam simul] nam si simul. Const.

P. 347. l. 17. Hae] eae. Const.

P. 347. l. 30. Tumore infinito] tumore finito. Const.

P. 347. l. 32. Calida,] candida Vet. Alii pro num legunt non, ineprè. Const.

P. 348. l. 3. Votumque est] Eleganter hoc positum pro eo, quod Graeci dicebant ἀγαπητὸν εἶναι. Casaub.

P. 348. l. 6. Si de] si ex. Const.

P. 348. l. 12. Hippocrates] Lib. VI. Aphor. 31. ubi & πνεῖν i. fomentum, quod Celsus omisit. Const.

P. 350. l. 12. Lana mollis bene carpta] Cum lanam carpere dicatur de muliere nente ξανῶσα, non videtur haec interpretatio huic Celsi loco convenire, qui de lana potius carminata est intelligendus. Equidem Latine dicimus, lanam carpere; sed an carptam lanam itidem dixerint Veteres, accuratiori indagatione indiget. Casaub.

P. 350. l. 23. Ab ipso commodè] ab aegro commodè. Const.

P. 350. l. 27. Ἀνάδυνα] Alii ναρκωτικά. Const.

P. 351. l. 9. Ergo nobilissima] ego nobilium scilicet auctorum collyria. Sic in Codice. Const.

P. 351. l. 20. Praestare, ut] praestat, ut. Const.

- p. 351. l. 24. *Tenerescat*] *inarescat*. Const.
- p. 351. l. 32. *Squamae aeris quod*] *squamae ferri*, aut *chalybis* potius. Const.
- p. 351. l. 32. P. I. *.] P. * II. Const.
- p. 352. l. 5. *Liquidum in*] Haec verba non sunt in antiquo exemplari: & *miscueris* legitur, & *servetur*. Const.
- p. 352. l. 5. *Pyxidicula*] *pyxidula*. Cod. Const.
- p. 352. l. 8. *Nucleorum palmarum combustorum* P. x. *.] *nucleos palmarum combustos* num. xxx. Const.
- p. 352. l. 14. P. *. *papaveris*] P. II. *papaveris*. Const.
- p. 352. l. 17. *Gummi* P. VIII.] *gummi* P. XVIII. Const.
- p. 352. l. 18. *Stibis*] *stibii*. Const.
- p. 352. l. 26. P. IIII. *. *spumae elotae* P. VIII.] P. VIII. *argenti spumae elotae* P. XIII. Const.
- p. 352. l. 28. *Trygodes*] Ab *acacia* feculentum. Describit Galenus lib. II. τὸ πῶς, & Aegineta lib. VII. cap. 17.
- p. 353. l. 5. *Et stibis*,] & *stibii*. Const.
- p. 353. l. 8. *Leniri medicamentum*] *leniri medicamento*, Cod. Const.
- p. 353. l. 21. *Frigore afflaturve*] *frigore*, à *flaturve*. Const.
- p. 354. l. 9. *Haec enim ut in recentibus*] Lege Galenum in VI. lib. Aphor. 31. Const.
- p. 354. l. 14. *Secunda*] *Apta* & *idonea* praesidia. Const.
- p. 354. l. 22. *Necessario*] *necessarius* in Cod. Const.
- p. 355. l. 2. Πρώτῳ] Aegineta verò ἐμπειρομέν. Const.
- p. 355. l. 8. *Quod ex duobus*] *quod duobus*. i. primum: quod nobile esse dixit. Tria enim descripsit p. 351. l. 27. Const.
- p. 355. l. 15. *Foliorum*] *florum*: vel *foliorum* de floribus intellige. Const.
- p. 355. l. 34. *Inarescat*] *indurescat* in Cod. Const.
- p. 356. l. 8. *Ac si induruit*] *at si inaruit* (vel *induruit*) & sic emortuus est, nec in pus vertatur (Alii ne in pus) quatenus foede prominebit, exscindendus erit. Const.
- p. 356. l. 12. *Tantundem*] *tandem*. Const.
- p. 356. l. 16. *Fixus*] *fissus*. Const.
- p. 356. l. 23. *Cibus minuendus, ac potui dandum*,] Aliàs *lac*. Caesar.
- p. 357. l. 12. *Philetis*] Φιλαληθής. Const.
- p. 357. l. 13. *Philetis*] *philaethos*. Const.
- p. 357. l. 17. *Stibis*] *stibii*. Const.
- p. 357. l. 23. Διὰ βάλαν] Διὰ λιβάνα. Const.
- p. 357. l. 28. *Diabalanu*] Διὰ λιβάνα. Const.

p. 357. l. 30. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 358. l. 16. *Qui*] *quo* vel *quum*. Const.

p. 358. l. 17. *Φθερύσσων*] *Pedicularem morbum*. Const.

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] *Aliàs, ne acriores pituitae concitentur*. Caesar.

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] *Ne quid acrioris pituitae concitent* in MS. Codice. Const.

p. 359. l. 11. *De diacerato.*] *Διὰ κέρας*. Const.

p. 359. l. 12. *Oculorum morbi lenibus medicamentis nutrium-*
tur.] *Alias curantur*. Caesar.

p. 359. l. 17. *Tenuis pituitae cursus*] *Ἐπιφορὰ simpliciter*,
Galenus ἐπιφορὰ ῥόδου λέγει. Const.

p. 359. l. 22. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 360. l. 2. *Tburis* P. XII. *.] 4. drach. Galen. lib. IV.
καὶ τῆς. Const.

p. 361. l. 31. *Smilion*] *Σμύλιον* etiam (scalpelli nomine)
medicamenti acris genus ad rumpenda apostemata apud Ae-
ginetam lib. IV. cap. 18. & lib. VII. cap. 17. Const.

p. 361. l. 5. *Quod Phynoma adpellabat*] *Alias pyrron vel*
phynona, *alias etiam pyrrona*. Caesar.

p. 361. l. 5. *Phynona*] *Aliàs Pyrron vel Pyrrova*.
Const.

p. 361. l. 9. *Sed ante linitum*] *Vel litum*. Caesar.

p. 361. l. 10. *Ungendum*] *figendum*. Const.

p. 361. l. 13. *Eodem*] *in eodem*. Const.

p. 361. l. 14. P. II. *.] *Aliàs xv*. Const.

p. 361. l. 14. *Piperis*] P. *. . . . Const.

p. 361. l. 15. P. III. *.] P. *. II. Const.

p. 361. l. 22. P. *.] P. *. I. Const.

p. 361. l. 22. *Minii*] *misy*. Sic Cod. *Lego misyos*.
Const.

p. 361. l. 26. *Odoribus* P. IIII. *.] *oleribus*, i. *brassi-*
cae. Const.

p. 361. l. 27. xv.] v. Const.

p. 361. l. 34. *Quod Philetis vocatur*] *Alias, Philaethis*.
Caesar.

p. 361. l. 34. *Philetis*] *Aliàs, Philaetis*, *Φιλαληθῆς*.
Const.

p. 362. l. 7. P. I. 3. *.] P. I. 2. Const.

p. 362. l. 8. *Albi* P. *.] *albi* P. v. Const.

p. 362. l. 14. *Stibis*] *stibii*. Const.

p. 362. l. 24. *Lachrymae* P. II. *.] *Lachrymae* P. *.
II. c. Const.

p. 362. l. 26. *Cumini*] *Gummi* Const.

p. 363. l. 5. *Singulorum* P. LII. *.] *Aliàs singulorum*, xxxi. *Const.*

p. 363. l. 8. P. XIII. *.] P. *. IIII3. *Const.*

p. 363. l. 11. *Genus inflammationis*,] Hoc *κρίλιδιαν* vocant Graeci, estque Ruffo *τὸ καίλων οἰδήμα*. *Const.*

p. 363. l. 15. *Gargarizari*] *gargarizare*. *Const.*

p. 363. l. 23. *Hanc autem inflammatio*] *Quidam legunt inflatio*, ut sit Aëtii *ἐκφύσημα*. *Const.*

p. 364. l. 9. *Ad medicamentum*] *at medicamentum*. *Const.*

p. 364. l. 10. P. I. *.] P. * --. *Const.*

p. 364. l. 11. P. *.] P. * -- --. *Const.*

p. 364. l. 13. *Stibis*] *stibij*. *Const.*

p. 364. l. 16. *Exceptis his quae lenibus nutriuntur.*] *Alias, curantur*. Caesar.

p. 364. l. 18. *Hieracis*] *Ἱεράκιον* Galen. lib. IV. *τὸ πύρε*. *Const.*

p. 364. l. 22. *Canopite*] *Canopitae*, ut superiori pag. 362. *Const.*

p. 364. l. 32. *Quodam gravescunt, & noctu praegravi pituita inarescunt: quantoque*] *Leg. quodam ferè levi, & prurigine gravescunt, & palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaerescunt*, ex Cod. MS. Vide etiam Aëtium. *Const.*

p. 365. l. 2. *Minor*] *major*. *Const.*

p. 365. l. 11. *Tum deinde caput atque os diutius perfricare.*] *Alias, defricare*. Caesar.

p. 365. l. 15. P. I. *.] P. * --. *Const.*

p. 365. l. 23. *Scabri oculi*] *ψωροφθαλμία*. *Const.*

p. 365. l. 25. *Rhinion*] *ρίνιον* & *ρίνημα* apud Galen. IV. *τὸ πύρε*, à lima, quae *ρίνη*: & *ρίναιον* apud Aeginet. lib. III. cap. 22. & lib. VI. cap. 16. *Const.*

p. 365. l. 33. *Asii*] *Affii*. *Const.*

p. 366. l. 1. *Nulla autem per se materia est, quae Pforicum nominetur,*] *ψωροκῆς* descriptio, quae eadem ferè & à Dioscoride traditur. Caesar.

p. 366. l. 5. *Additum, &*] *inditum, &*. *Const.*

p. 366. l. 13. *Levant*] *laevant*. *Const.*

p. 366. l. 18. *Exasperat,*] *exasperet*. *Const.*

p. 366. l. 27. *Id quod*] *& id quod* *Const.*

p. 366. l. 32. *Cilicis,*] *cilicii*, aut, ut lib. II. cap. 17. *ficuli*. *Const.*

p. 367. l. 26. *Manu curandum*] *Haec chirurgica ratio* lib. VII. cap. 7. *Const.*

p. 368. l. 14. *Μυδρίαση*] *πλατυκεῖα*. *Const.*

p. 368. l. 15. *Hebescit: ac penè difficillimè] hebescit, ac pene caligatur. Difficillimè. Const.*

p. 368. l. 22. *Adjiciendum est, melle] adjiciendum est: oculos verò melle. Const.*

p. 368. l. 23. *Quidam &c.] Ἀμαύρωσις. Const.*

p. 368. l. 29. *Ex recenti] & recenti. Cod. Const.*

p. 368. l. 34. *Vitium luscioforum, νυκτέλωψ, nocturna caecitas Plin. Const.*

p. 369. l. 4. *Sanguine] sanie, Cod. & sic Plin. lib. XXVIII. cap. II. Dioscorid. ἰχθῆρ. Const.*

p. 369. l. 5. *Ad assum] Lege id assum. Const.*

p. 369. l. 23. *Cum horum] cum harum. Const.*

p. 369. l. 23. *Quod Reditus confirmavit atque illustravit. Morg.*

p. 369. l. 25. *Celeberrimèque] celerrimèque. Const.*

p. 370. l. 1. *Sed armeniacus,] Armeniacus legendum, ut subaudiatur lapis. Caesar.*

p. 370. l. 1. *Sed Ammoniacus,] sal ammoniacus. Const.*

p. 370. l. 11. *Subremoveri] summoveri, vel subitò removeri. Const.*

p. 370. l. 17. *Possint] possunt. Const.*

p. 370. l. 21. *Ipsos] ipsis tantummodo, Const.*

p. 371. l. 9. *Cataplasmata] cataplasmati. Const.*

p. 371. l. 10. *Corticis] cortices. Const.*

p. 371. l. 12. *Decoquatur.] decoquantur. Const.*

p. 371. l. 15. *Strigilem] ὠτεχνύτην, sive ὠπκὴν κλυστήρα, alibi dicit oricularium specillum. Const.*

p. 371. l. 20. *In quo lumbrici cocti sunt,] Ἐνπερὶ γαίης, ἰ. ἑλμυθῆς: & amarae nuces, sive Graecae, id est, amygdalae amarae: & papaveris lacrymae, id est, opii. Const.*

p. 371. l. 29. *Vel id quod amarum.] Infra dicit ex Aegyptia faba partem interiorem. Const.*

p. 372. l. 2. *P. I. *] P. *. Const.*

p. 372. l. 3. *P. * 3.] P. *. Const.*

p. 372. l. 8. *Quae habet castorei,] Galen. lib. III. τὸ πρῶτον, cum sapa. Const.*

p. 372. l. 11. *Spumae lycii,] Argenti (Alii nitri) spumae, ἰ. λιθαρογύρε) lycii. Const.*

p. 372. l. 15. *Specillo] pistillo. Const.*

p. 372. l. 27. *Cognominat] cognominant. Const.*

p. 372. l. 29. *XV. mellis] XXV. mellis. Const.*

p. 373. l. 4. *P. II. *] P. * --. Const.*

p. 373. l. 10. *P. I. *] Al. P. * --. Const.*

- p. 373. l. 15. *Ex Aegyptia faba*] *Suprà dixit ia quod amarum in Aegyptia faba.* Const.
- p. 373. l. 21. P. I. *] P. *. I. --. Const.
- p. 374. l. 6. *Flores junci rotundi*] *ῥοιάνθους.* Const.
- p. 374. l. 7. *Castorei albi, piperis longi,*] *castorei, albè piperis, & longi.* Const.
- p. 375. l. 6. *Odoris sanguinem*] *odoris saniem,* Cod. Const.
- p. 375. l. 7. *Tamen infundi*] *tandem infundi.* Const.
- p. 375. l. 21. *Provocabuntur,*] *prolabuntur,* Cod. Const.
- p. 375. l. 33. *Ad gravem auditum.*] *Βαρυνγίαν.* Const.
- p. 376. l. 2. *Nota Celsum in gravis auditus curatione monuisse, aurem ipsam considerari oportere, si forte appareat sordium coitus: hasque ante, ubi opus sit, emollitas, auriculari specillo eximendas esse.*
- p. 376. l. 18. *Laureo*] *laurino,* Cod. Const.
- p. 376. l. 28. *Contritis rosae foliis*] *contritae rosae foliis,* Cod. Const.
- p. 376. l. 30. *Surditatem*] *sorditatem.* Const.
- p. 376. l. 33. *Se ipsas*] *se ipsae,* Cod. Const.
- p. 377. l. 2. *Gravetudine*] *gravedine.* Const.
- p. 377. l. 2. *Morbis,*] *morbo,* Cod. Const.
- p. 377. l. 21. *Vel laureo*] *aut laurino.* Const.
- p. 377. l. 23. *Et nitrum*] *aut nitrum,* Cod. Const.
- p. 377. l. 30. *Laureum*] *laurinum.* Const.
- p. 378. l. 5. *Quo*] *quam.* Const.
- p. 378. l. 13. *Hamulo retuso*] *Vulsella.* pag. 489. l. 7. *Casaub.*
- p. 378. l. 15. *Sternutamenta*] *Πτερυγία, sternutatoria* vocant. Caelius Aurelianus Chronicon lib. I. cap. 1. etiam *πτερυγίων sternutamentum* exponit, i. medicamentum sternutamenta movens.
- p. 378. l. 18. *Tabula quoque collocatur*] *Vide apud Galenum* *καὶ πύργος,* lib. III cap. 1. Const.
- p. 378. l. 33. *Plumbi recremento,*] *Molybdaena.* Const.
- p. 379. l. 4. *Fecerit.*] *faciat,* Cod. Const.
- p. 379. l. 5. *Circa nares sunt,*] *intra nares sunt,* Cod. Const.
- p. 379. l. 6. *Ὁζαίνας*] *Ozaena ex lue venerea frequens.* Const.
- p. 379. l. 29. *Liquida fiat,*] *liquida sit.* Const.
- p. 380. l. 2. *Dimittendumque in narem est,*] *demittendum-*

que in naves, Cod. Const.

p. 380. l. 7. Carunculae] Σαρκώματα apud Aeginetam, Const.

p. 380. l. 9. Imis partibus, quae carnosissimae] in imis partibus, quae cartilagineae. Cod. Const.

p. 380. l. 21. Quae ferè καρκινώδες] Ferèque καρκινώδες, Const.

p. 380. l. 31. In dentium autem dolore,] ὀδονταλγία. Const.

p. 381. l. 9. Maxillas] maxillam, Cod. Const.

p. 381. l. 16. Non nimium: aridi] non minimum: aridi, Alii, non nimium aridi cortices. Const.

p. 381. l. 21. Vino misto] οἶνω κεκραμμένῳ, meroque op-
ponitur. Const.

p. 381. l. 22. Cornu cervinum rasum] Alias cervini ra-
mentum. Caesar.

p. 381. l. 22. Cornu cervinum rasum,] cornu cervini ra-
mentum. Cod. Const.

p. 381. l. 23. Ficus item pinguis] ficu item pingui. Const.

p. 381. l. 25. Decocta] discocta, Cod. Const.

p. 381. l. 27. Eoque ipso dens sovetur.] Fortasse legen-
dum, ipse dens. Caesar.

p. 381. l. 27. Eoque ipso] eoque ipse. Const.

p. 381. l. 30. In quem] ad quem Cod. Const.

p. 382. l. 7. Exulceratorium,] ἐλκωπικόν Const.

p. 382. l. 9. Ficorum partes] pinguium fortasse legendum
aut parvarum. Caesar.

p. 382. l. 9. Ficorum partes] caprificorum pulveris i. ci-
neris. Alii fermenti putris. In Cod. ficorum, piperis. Const.

p. 382. l. 21. Quales hae sunt. Habet autem papaveris]
qualis ferè est, quae habet papaveris. Const.

p. 382. l. 22. P. 1. *] P. * --. Const.

p. 382. l. 22. Psoreos] soreos. Const.

p. 382. l. 26. Ficorum partes,] parvarum vel pinguium,
Caesar.

p. 382. l. 26. Ficorum partes,] ficorum, piperis. Cod. Const.

p. 383. l. 2. Fortè stans] per testas, Cod. Vide & cap.
13. infra. Const.

p. 383. l. 6. Solvit. Et alumen scissile in id foramen con-
jectum demitti commodius est,] solvit: & alumen scissile in id
foramen conjectum: sed id tum in canna involutum demitti
commodius est Const.

p. 383. l. 11. Sed agrestium] Lib. V. cap. 19, 50. Const.

p. 383. l. 26. Tonsillae] τριφυλλία. Const.

p. 383. l. 33. Et in passo,] Dele &. Const.

- p. 384. l. 1. *Leniterque*] *lenibusque*. Const.
- p. 384. l. 5. *In leni igne coquitur*] *in vacat*. Const.
- p. 384. l. 14. *Nardi P. **.] *Nardi P. v.* Const.
- p. 384. l. 30. *Deinde ex mulso*] *Dele ex*. Const.
- p. 384. l. 33. *Ad gargarizandum paulum*] *ad gargarizandum ex fico paulum*, Cod. Const.
- p. 385. l. 4. *Leniterque*] *leviterque*. Const.
- p. 385. l. 20. *Lenis humor*,] *Ut decocti radiceis dulcis*. Vide lib. VI. cap. 10. Const.
- p. 285. l. 28. *Ἀνθηράς*] *Ἀνθηράς* i. ἐξέρυθρα, valde rubra & florida, à sandarachae colore. Nam Hesychio ἀνθηράς, ἡ σανδαράχη. Const.
- p. 286. l. 28. *Quem*] *Dicendum fuit quod*, ut apud Plin. Sed ad Graecam vocem ῥῆς respexit. Const.
- p. 386. l. 29. *Rhus quem Syriacum vocant*] *Vide sis de hac herba Plinium lib. xxiv. cap. xi. Manardi Epistolam iv. lib. i. qua contendit voce Graeca rhus scribendum esse. Rhodium in Lexico Scriboniano & Bodaeum a Stapel in Theophrasti lib. iiii. cap. xviii. Histor. Plantar.*
- p. 387. l. 4. *Ad quod humor*] *a quo humor*. Const.
- p. 387. l. 7. *At si lenia*] *at si leniora*, Cod. Const.
- p. 387. l. 8. *Quae adurendo crustas ulceribus inducant.*] *ἐχαρακῶνται*. Const.
- p. 387. l. 12. *Maximè*] *Al. maxima*. Const.
- p. 387. l. 27. *De parodontidibus*] *Potest legi & hic parodontidibus*. Caesar.
- p. 387. l. 30. *Παροδοντίδας*] *Παρελίδας* legendum. Vide Aeginetam lib. VI. Const.
- p. 388. l. 7. *Quas antheras vocari dixi*] *Lib. II. cap. 17. Const.*
- p. 388. l. 15. *Subcrudum*] *tuberculum*. Const.
- p. 388. l. 28. *Eum ore*] *eius ore*. Const.
- p. 388. l. 30. *Sive parotides sint, sive non sint, diutius pus feratur. Quod aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse, maximèque id per fistulam venire consuevit, ubi incidit,*] *Legendum: sive παρελὶς fuit, sive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato osse: maximèque id per fistulam venire consuevit. Quod ubi incidit*. Const.
- p. 389. l. 1. *Excessit,*] *abscessit*. Const.
- p. 389. l. 13. *Uvae*] *Uvae productae chirurgiam vide lib. VII. cap. 12. de uva*. Const.
- p. 389. l. 30. *Ubi horum aliquo illita uva est, chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maximè prodest. Ferè multa pituita*] *chelidoniae quoque succus per cochlear illita uva, maximè*

mè prodest. Ubi horum aliquo illita uva est, fere multa pituita, Cod. Const.

p. 390. l. 3. Cochleario] cochleari. Const.

p. 390. l. 8. Sine eo hac curatione vitae subiecta est.] sine eo. Ac de curatione uvae productae per manum ratio subiecta est. nempe lib. vii. cap. 12. Const.

p. 390. l. 23. Frictae] fractae. Const.

p. 390. l. 26. Rosa] ros. i. rosaceo. Const.

p. 390. l. 30. Tabescere desinat:] sic etiam loquitur Cato lib. de Re rustica. Const.

p. 391. l. 2. Oleae,] oleae folia. Const.

p. 391. l. 6. Proficit. Ex] proficit: Et ex. Const.

p. 391. l. 16. Refici eos] refigi eos. Const.

p. 391. l. 24. Hebetia] Ad regnendam carnem. Const.

p. 392. l. 6. Reprimendum experimentum est.] Alii reprimendum experiendum est. Et in parotidibus reprimendum usus periculosus est, quia glandes sub auribus, quas ipse is abscessus obsessit, sunt emissarium cerebri. Const.

p. 392. l. 13. Ad umbilicos verò prominentes,] Εξόμφalon πιδον dicitur ab Aegineta haec umbilici procidentia. Plin. lib. v. cap. 20. procidium umbilicum vocat, quem prominentem hic auctor. Εξόμφαλοι verò hi sunt, quibus hoc vitium accidit. Const.

p. 393. l. 10. Si ex inflammatione coles] Περιφίμωσις, cui contraria φίμωσις. Const.

p. 393. l. 12. Induci] adduci. Const.

p. 393. l. 16. Ducenti] reducenti. Const.

p. 393. l. 24. Continere se] quiescere. Const.

p. 393. l. 29. Summo] summa. Const.

p. 394. l. 1. Ulteriore] interiore. Const.

p. 394. l. 8. Tum butyri, & rosae mollis] tum butyri, & rosae, & mellis. Const.

p. 394. l. 11. Aut, si] at si. Const.

p. 394. l. 17. Uvae madentiori, nariumque] uvae madentiori, oris, nariumque. Const.

p. 394. l. 26. Aut Erasistrati] at Erasistrati. Const.

p. 395. l. 31. Ac si plus] at si plus. Const.

p. 395. l. 19. Myrrhae, aut croci,] Dele aut. Const.

p. 395. l. 25. Habeant: tum in aeneo] habeant, in aeneo. Const.

p. 395. l. 31. Nervos] Cremasteras vocat lib. VII. cap. 18. Const.

p. 395. l. 32. Profluitque] Morbus hic vulgo chaudepisse, id est, colis fistula. Const.

p. 395. l. 33. *Non cocta, aut aquae*] *Al. non coacta, at aquae.* *Const.*

p. 396. l. 26. *Haec citra cancerum*] *Gangraena est, cujus curationem vide lib. VIII. cap. 33.* *Const.*

p. 396. l. 33. *Paulum demat,*] *paulum demas.* *Const.*

p. 397. l. 10. *Trabat,*] *detrabat.* *Const.*

p. 397. l. 28. *Ibi*] *Dele.* *Const.*

p. 397. l. 29. *Oriri*] *ibi oriri.* *Const.*

p. 397. l. 33. *Quaedam etiam nigrities*] *Σφάκελ*, *syde-*
ratio. *Const.*

p. 398. l. 20. *Ad ora*] *ad oras,* *Cod.* *Const.*

p. 398. l. 25. *Ex faba farina*] *cataplasma ex fabae fari-*
na ex mulso cocta cum cumino contrito & ex melle coacto.
Const.

p. 398. l. 31. *Aut si*] *at si.*

p. 399. l. 12. *Quod si ex ictu testiculis aliquid desit, ferè*
quoque increfcit,] *quod si ex ictu testiculis aliquid haesit, ferè*
pus quoque increfcit. *Const.*

p. 399. l. 18. *Rhagadiis*] *rhagadibus.* *Const.*

p. 399. l. 20. *Nec in se*] *nec non in se.* *Const.*

p. 399. l. 20. *Abhorrentes*] *abhorrendas.* *Const.*

p. 399. l. 21. *At primum in eo saepè,* & *quidem pluribus*
locis, cutis exciditur.] *Ac primum in eo cutis saepè, & qui-*
dem pluribus locis scinditur. *Const.*

p. 399. l. 22. *ῥαγάδια*] *ῥαγάδας:* sic leg. Plinius vocat
fissa ani. Dicuntur etiam *ῥήξεις,* i. scissurae, ut ipse vocat
infra. *Const.*

p. 399. l. 25. *Columbina quoque ova*] *Ex Hippocr. lib.*
de Ulceribus. *Const.*

p. 399. l. 26. *Purganda*] *Testis & putaminibus.* *Const.*

p. 399. l. 31. *Aut hyssopum*] *aut oesypum.* *Const.*

p. 400. l. 1. *Et quolibet*] *e quolibet.* *Const.*

p. 400. l. 9. *Ne aridum*] *nec aridum.* *Const.*

p. 400. l. 14. *Condyloma*] *Vide infra, κόνδυλον est arti-*
culus, à cujus forma condyloma vocatur ejusmodi excre-
scencia. *Const.*

p. 400. l. 21. *Verbenae*] *Id est, herbarum stirpiumque*
frondes. Sic latè vis vocabuli extenditur apud Poëtam:

Verbenasque adole pingues,

De taediferis. *Const.*

p. 400. l. 23. *Sertula campana*] *Melilotus.* *Const.*

p. 400. l. 28. *Cocta*] *usta.* *Const.*

p. 400. l. 28. *Hyssopo ac rosa*] *Oesyppo ac rosa, i. rosaceo.*
Const.

p. 400. l. 32. *Quibus dum teruntur,*] *Vide lib. VII. cap.*

22. in curatione ramicis. *Const.*

p. 401. l. 3. *Posteriore*] *superiore*, Cod. *Const.*

p. 401. l. 13. *Stibis*,] *stibii*. *Const.*

p. 401. l. 15. *Ulcera*,] *Rhagadas*. *Const.*

p. 401. l. 16. *Hoc parum*] *id nondum*, Cod. *Const.*

p. 401. l. 23. *Tanquam ex capitulis*] *ex* videtur expungendum. *Const.*

p. 401. l. 27. *Atque in quibusdam parum &c.*] Vide Galenum in Aphor. 12. lib. VI. *Const.*

p. 401. l. 31. *Cum sanguinis exitum non haberent*,] *cum sanguis exitum non haberet*. *Const.*

p. 401. l. 34. *Id nocet*,] *Sanguinis fluor*. *Const.*

p. 402. l. 4. *Oriri*] *ibi oriri*, Cod. *Const.*

p. 402. l. 5. *Dura alvus*] *i. durae alvi excrementum*. *Const.*

p. 402. l. 11. *Sciissuris*] *Rhagadibus*. *Const.*

p. 402. l. 20. P. v. *] P. * vi. *Const.*

p. 402. l. 21. *Compungendum*] *Capitulum venarum*. *Const.*

p. 402. l. 23. *Sed quoties*] Vide Aëtium lib. XIV. cap. 5. *Const.*

p. 402. l. 29. *Procidencia sedis* Plinio. *Const.*

p. 402. l. 34. *Circumdatum*.] *Circumdetur*, Cod. *Const.*

p. 403. l. 16. *Squamae fuliginis*, *calcis sit adjectum*. *Si in hac ratione*] *aeris squamae*, *thuris fuliginis*, & *calcis sit adjectum*, *si hac ratione*. *Const.*

p. 403. l. 28. *Πτερόχρον* Graeci appellant] *Reduviam* vel *rediviam* vocant Latini. *Casaub.*

p. 403. l. 31. *Radicula*] *rudicula*. *Const.*

p. 404. l. *Simul malvam solent*, *cum*] *simul malunt: cum*, Cod. *Const.*

p. 404. l. 11. *Squamae*] *Squamae aeris*. *Const.*

p. 404. l. 22. *Scabri ungues*] *Scabritia unguum* Plin. *Const.*

p. 404. l. 24. *Aequè imponi*] *aliquid imponi* Cod. *Const.*

p. 404. l. 27. P. II. *] *Aliàs P. II II I*. *Const.*

p. 404. l. 30. *Renascentur*.] *Aliàs nascuntur*. *Const.*

p. 405. l. 13. *Eademque*] *Medicamenta*. *Const.*

p. 405. l. 25. *Plurimum*] *ut plurimum*. *Const.*

p. 406. l. 3. *Hieron*,] *Herones*, Cod. *Const.*

p. 406. l. 8. *Euelpistus*, &] *Euelpistus Phlegetis filius*, &, Cod. *Const.*

p. 406. l. 17. *Immisericors*,] *aegrorum*. *Const.*

p. 407. l. 8. *Luxata igitur*] *At de luxatis libro sequenti & quod hic tractatur* *ἐκχρυσμός* est, id est, *sugillatio*, quae

quae contusione fit. Ergo hoc loco mendose editur *luxata* pro *sugillata*. Itaque & *contusa* scriptum inveni: itemque *vexata*, quod planè non displicet, si pro *contusis* sumatur, ut apud Gellium. *Const.*

p. 407. l. 11. *Detergatur*] *detergeatur*, Cod. *Const.*

p. 407. l. 16. *Id optimum*] *id idem optimum*, Cod. *Const.*

p. 408. l. 9. *Excidat*] *excedat*. *Const.*

p. 408. l. 10. *Nihil cucurbitula agere.*] *nihil cucurbitulam agere*. *Const.*

p. 408. l. 23. *Maturior*] *maturiore*. *Const.*

p. 409. l. 3. *Curantis imbecillitas*] *cubantis imbecillitas*. *Const.*

p. 409. l. 4. *Cataplasmata*] *cataplasmatitis*. *Const.*

p. 409. l. 13. *In his periculum est*] *in hoc periculum est*, *ne*. *Const.*

p. 409. l. 19. *Itemque aliam rectam plagam desiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota*] *Itemque alia rectam solum plagam desiderant in cute: Alia, quia ferè vehementer cutem extenuant, tota*. *Const.*

p. 409. l. 24. *Parcissimae*] *paucissimae*. *Const.*

p. 409. l. 29. *Exitum*] *ἐξίτητον* vocant. *Const.*

p. 409. l. 31. *Est etiam in rerum natura,*] *Id est, in rerum naturam cadit*. Quintilian. pro interdum fit. *Const.*

p. 409. l. 34. *Sinus diffundit,*] *sinus suffundit*, Cod. *Const.*

p. 410. l. 5. *Exercuit,*] *exhaustit*. *Const.*

p. 410. l. 5. *Fluens alvus exercuit;*] *Fluens alvus exhaustit*. MS.

p. 410. l. 9. *Est. Ubicumque medicus ex quacunque causa cutem excidit, pure*] *Est, ubicumque medicus, & quacunque de causa cutem excidat*. *Pure*. *Const.*

p. 411. l. 6. *Carnosae*] *callosae*. *Const.*

p. 411. l. 6. *Fiunt. Illa quoque ipsa carne hebetate nec firma, deficere tamen animam, vel ipsa*] *fiunt, illa quoque ipsa carne hebetate nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipsa*. *Const.*

p. 411. l. 15. *Discernit,*] *decernit*. *Const.*

p. 411. l. 15. *Fortuna hac illucve discernit*] *Lege decernit*. Casaub.

p. 411. l. 16. *Reperiendam*] *recuperandam*. *Const.*

p. 411. l. 17. *Resiluerit,*] *resilierit*. *Const.*

p. 411. l. 30. *Reficiendo. Aptèque omnia, quae per medicamenta suppuratione quoque rupta sequuntur,*] *reficiendo aptae. Quae omnia per medicamenta suppuratione quoque rupta, sequuntur*. *Const.*

p. 412. l. 2. *De fistulis.*] *Vide lib. V. ubi de fistulis, & collyriis fistularum*. *Const.*

- p. 412. l. 9. *Recte*] *rectae*, Cod. *Const.*
 p. 412. l. 13. *Persequendi*] *persecandi*. Nihil muto. *Const.*
 p. 412. l. 16. *Fibulae*] *Vulgò hapes, attaches*. *Const.*
 p. 412. l. 19. *Excidi*] *incidi*. *Const.*
 p. 412. l. 26. *Subter exire*,] *subter ire*. *Const.*
 p. 412. l. 29. *Solent*] *solent quoque*, nempè fistulae. *Const.*
 p. 413. l. 3. *Hunc ore ille continuit.*] *spiritum ore aeger*
continuit *Const.*
 p. 413. l. 8. *Sicca linamenta*,] *Vulgò charpie, plumace-*
aux. *Const.*
 p. 413. l. 19. *Ibi sit*] *In intestinis*. *Const.*
 p. 413. l. 21. *Auctores parum modum*] *auctores scripserunt,*
parum tamen modum. *Const.*
 p. 414. l. 8. *Desiderant ea*] *desiderant eae*. *Const.*
 p. 414. l. 8. *In hoc*] *in hanc*, nempè fistulam. *Const.*
 p. 414. l. 16. *Linum debet esse crudum*,] *Vulgò fil ecru,*
filum rude ac novum, nondumque lixivio maceratum.
Const.
 p. 414. l. 22. *Superior*] *exterior* quidam legunt. *Const.*
 p. 415. l. 1. *Penicillo*] *ex penicillo*. *Const.*
 p. 415. l. 13. *Ora*] *orae*. *Const.*
 p. 415. l. 18. *Recte*] *recta*. *Const.*
 p. 416. l. 13. *Id transit*,] *id transiit*. *Const.*
 p. 416. l. 14. *Itaque*] *eaque*; vel *ac ita*. *Const.*
 p. 416. l. 26. *Parte ita*] *Dele ita*, vel *lege ista*. *Const.*
 p. 416. l. 29. *Hamo retuso*] *τοὐλωγκίστω*. *Const.*
 p. 416. l. 30. *Scalpello.*] *A scalpello*, ἀπὸ τοῦ σμιλίου, ἢ
 μήλης ἰχθυός. Hippocrat. *Const.*
 p. 416. l. 33. *Sub eo*] *ab eo*. *Const.*
 p. 417. l. 3. *Generibus subjicienda sunt, quae*] *generib.*
adjicienda sunt, quae. *Const.*
 p. 417. l. 5. *In corpore*] *in corpus*. *Const.*
 p. 417. l. 6. *Insedit.*] *incedit*, vel *insidit*. *Const.*
 p. 417. l. 8. *Ipsa in angusto est.*] *ipsa angusta est*. *Const.*
 p. 417. l. 15. *Si mucro, si arundo inhaeret*] *si mucroni*
arundo inhaeret. *Const.*
 p. 417. l. 19. *Forfice*,] *forcipe*. *Const.*
 p. 417. l. 25. *Forfice*] *forcipe*. *Const.*
 p. 417. l. 28. *Fissis*] *fixis*. *Const.*
 p. 418. l. 3. *Diocleum graviscum*] *Διόκλητος γράφισκος*
Graeci vocant. Βεβαλόν. Γράφισκος, sic dicitur à forma
graphii. *Const.*
 p. 418. l. 9. *Lateribus, leviterque extrema in eam*] *a la-*
teribus extrema leviterque in eam. *Const.*
 p. 418. l. 24. *Forfice*] *forcipe*. *Const.*

418. l. 33. *Quoque ictum] quoque victum.* Const.

p. 418. l. 2. *Literae* ♣] b. ^a ♣ b. a. *telum.* b. *terebra.* Const.

p. 419. l. 3. *Diducuntur] deducuntur.* Const.

p. 419. l. 25. *De qua satis alio loco dictum est.]* Vide Libro VI. Const.

p. 419. l. 1. *Γάγγλας,] γάγγλια.* Const.

p. 420. l. 11. *Tunica sua includuntur,]* Tunica includi ganglia quidam negant. Vide pag. 410. Const.

p. 420. l. 17. *Ejecta] exsecta.* Dicet tamen infra: *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet.* Const.

p. 420. l. 24. *Aliqui] alique,* Cod. Const.

p. 420. l. 24. *Quibus aliqui] alii alique i. e. diversi: cu-* jus conjectura ex V. C. in quo *alique* legitur. Scal.

p. 420. l. 26. *Meliceridi]* De meliceria ulceris fistulosi genere. Vide lib. V. Const.

p. 421. l. 2. *Subiecta carne, ea separaretur,]* & *sub-* *jecta carne ea separaretur,* Cod. Const.

p. 421. l. 24. *Vesicae] ὑδατίδες* Aeginetae. Const.

p. 421. l. 25. *Levesque pituitae cursus,]* ἐπιφορῆς. Const.

p. 421. l. 29. *Transversam] transversa.* Const.

p. 421. l. 31. *Et ut locus]* & *ut qua locus.* Const.

p. 422. l. 1. *Superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo* *lippientes oculi superinunguntur]* Ad verbum *Superungo* in Theatro Junckeriano, & Fabri Thesauro assertur locus hic. Re- vera codices variant; & si quidem Scribonius Largus compos. 29. scripsit *superunctum*, non est temere huic verbo au- ferenda Romana Civitas. Tutius tamen adhibetur *Superinun-* *go*, quod hic habent meliores libri, quod repetitur à Celso l. 6. c. 6. sect. 1. quod usurpat etiam Largus compos. 27. Non est praetereundum, verba haec Celsi, quae duo mem- bra complectuntur, in Theatro Junckeriano partim ad Cel- sum, partim ad Largum referri, ut verbum *Superungo* bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile est, quam multa in lexicis excudendis peccentur ab Operis. Editiones omnes meae & *Superungo* & *Superinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *Superungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi superinunguntur.* Juntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata est, sic habet, *super ungi - - super inunguntur.* Codices quos in altero forte loco inspexi, quem Animadversio quoque memorat (lib. 6. c. 6. sect. 1.) in eo quidem congruunt, quod ambas voces in unum jun- gunt; sed hoc tamen discrepant; quod Foroliviensis habet, *superinungi*; Venerus *superungi*. Pariter apud Largum, ut

non modo Compos. 27. lego *superinungantur*, sed etiam Comp. 26. *Superinungere*; sic Compos. 29. in quatuor meis Editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547. Stephani A. 1567. Rhodii A. 1655; Constante lego, *superunctum*. Morg.

p. 422. l. 9. Critbe.] Κριθὴν vel ποδία Galeno lib. IV. κατὰ τὸ πρῶτον. Const.

p. 422. l. 24. Chalazio] *grando*, χάλαζα, vel χαλάζιον. Const.

p. 422. l. 26. Sed neque utique] sed nec utique. Const.

p. 422. l. 29. Ideoque ea χαλάζια vocant.] Grandini similia sunt, ideoque ea χαλάζια Graeci vocant. Const.

p. 422. l. 29. Χαλάζια] Bochart. Hieroz. Part. II. l. 5. c. 9. p. 721.

p. 422. l. 32. Diducenda] deducenda. Const.

p. 423. l. 4. Πτερίγιον] Unguis, vulgo la maille. Vide Aeginetam lib. III. cap. 22. Const.

p. 424. l. 6. Patescit] patefit, leg. patefecit. Const.

p. 424. l. 6. Per quod postea semper humor descendit, ῥυάδα Graeci vocant.] Rhyada, non rhypada, ut haecenus, legendum mihi videtur, idque partim ratione vocabuli ad rei significationem alludentis respondentisque; partim quia huic lectioni Symon Genuensis adstipulari videtur, ex sententia Demost. cujusdam, quem crebro ille citat, cujus & haec verba citat, quibus rhyada ille ita describit: Rhyas, inquit, est continuus lachrymae fluore. Quanquam dicat idem auctor, qualisqualis est apud Cels. rhypada legi. Quin & huic sententiae meae adstipulari videtur Hermolaus Barbarus in suis Corrol. Quid quod & apud ipsum Galen. lib. 14. Θεραπευτικῆς ita legitur, ubi de oculorum vitiis agit, ῥυαδὸςque appellat, de quo hic differit Cels. oculorum vitium. Caesar.

p. 424. l. 7. ῥυάδα] ὅπερ τὸ ῥύνειν, vel ῥοιάδα. Const.

p. 425. l. 13. Excidi] excipi. Const.

p. 425. l. 15. Ex ipso abscindat] ex ipso abscindatur, nempe angulo. Const.

p. 425. l. 24. Inter se palpebrae coalescunt] Aëtius lib. VII. cap. 66. ὁ ὅσφουσι τὸ βλέφαρον dixit, Paulus Aegineta lib. VI. cap. 15. σύμφουσι βλέφαρον. Const.

p. 425. l. 30. Glutinabit] glutinavit. (alii agglutinatur) ἀγκυλοβλέφαρον, sed utrumque vitium. Ego sub utroque retineo. Nam ibi sub pro in ponitur, ut cap. 5. lib. VII. sic ὑπὸ vice ἐν interdum. Const.

p. 426. l. 1. Adversum specillum] Adversum specillum est
μήλῃς

μήλης πύρην (μηλωτής verò five μηλωτής Aeginetae, ἡ μήλη ἑξωτής Hippocr. *specillum oricularium* seu potius *auricularium*)
suprà dicebat *specilli manubriolo*. Const.

p. 426. l. 5. *Aut ubi*] *at ubi*. Const.

p. 426. l. 7. *Cum moderatione*,] *Temperata manu* suprà,
Const.

p. 426. l. 11. *Medicamentis, quibus asperitudo curatur*,]
λεπτόνιον] α φάρμακα (nisi potius λειαινόν] α) apud Aeginetam
Const.

p. 426. l. 12. *Vertatur*] *evertatur*. Const.

p. 426. l. 14. *Ipsique etiam*] *ipsique aegro etiam*. Const.

p. 426. l. 23. *Αιγίλωπυ*] αιγίλωπη vel αιγίλωψ (& an-
tequàm disruptum exulceretur, αγγίλωψ Aëtio) lachry-
malem fistulam vocant. Const.

p. 426. l. 27. *Recurvatae*] *aequatae*. Const.

p. 426. l. 28. *Color pallet*] *colore pallent*. Const.

p. 427. l. 1. *Ea verò*] *eos verò*. Const.

p. 427. l. 4. *Cum eam non ignotum*] *quamvis*. Alii *cum*
eo ne. Const.

p. 427. l. 15. *His squama accedat*,] *huic squama absce-*
dat. Const.

p. 427. l. 24. *De pilis palpebrarum oculum irritantibus*,]
Πλώσις βλεφάρων, καὶ φαλαγγώσις. Const.

p. 427. l. 27. *Modò sub ordine naturali*] *Δισχιῶσις*. Const.

p. 427. l. 31. *Tenuis acus ferrea*] *Hacc curatio Aegine-*
tae lib VI. cap. 13. καὶ σῆσις. Const.

p. 428. l. 1. *Sub ipsis*] *super ipsis*. Const.

p. 428. l. 1. *Sub ipsis pilorum radicibus angulo immittenda*
est, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat.] Non puto,
vocem hanc ultimam retineri posse, quamvis etiam in Fabri
Thesaurum postrema editione recepta fuerit. In Gryphiana,
& aliis quibusdam legitur *transuat*, quod consonum est ver-
bis paulo post sequentibus: *Quidam ajunt, acu transfui juxta*
pilos exteriorem partem palpebrae oportere. Acus autem, &
quodlibet instrumentum acui simile transuere dicitur, quo-
ties perforat, tamen si filo careat. Si quis pro *transvehat* pug-
nare velit, is ostendere debebit, verbum hoc neutrorum
more usurpari posse. In eodem Fabri Thesauto habetur &
Traveho, quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa
ex lib. 2. R. R. c. 7. *Flumen travebundum est*. Verum in
Editione Veneta princeps, & in Aldina leg. *trajiciendum*.
In Foroliviensi codice legimus, *transvebat*; in Veneto,
transueat. Illius scripturam habent Editiones Juntae, Caesa-
rii, Stephani; hujus ambae Manuciorum. Pantinus tamen,

Constantinus, Ronsseus ediderunt, *transuat*; hic etiam in margine adscripsit, *transcat*. Morg.

p. 428. l. 10. *Acu transui*] *Ἀναβροχισμός* dicitur haec curandi ratio à Paulo Aegineta lib. VI. cap. 13. *Const.*

p. 428. l. 18. *Foramen*] *ferrumen* in antiquo: infra vocat *gluten*, quo vinctus est pilus. *Const.*

p. 428. l. 30. *Ea verò curatio*,] *Ἀναρραφή* sive *καταρραφή* Aeginetae lib. VI. cap. 8. & 11. *Const.*

p. 428. l. 30. *Quae palpebrae laxioris*] Elegans relativi trajectio, quae rotundiorum numerosioreque efficit orationem, quàm *palpebrae laxioris*, quae. *Const.*

p. 429. l. 7. *Qua deinde*] *quod deinde*. *Const.*

p. 429. l. 9. *Ut de interiore quae*] *ut de inferiore*, quae. *Const.*

p. 429. l. 13. *Palpebra*] *palpebra est laxata*. *Const.*

p. 429. l. 23. *Habenula*] *Cutis segmentum oblongum*. *Const.*

p. 429. l. 25. *Quae supra tres*] Aegineta tres: vet. quatuor: Aëtius quinque dixit. *Const.*

p. 429. l. 30. *Satis tuetur*] *Apilorum punctione*. *Const.*

p. 430. l. 5. *Interdum etiam alia de causa*] Fit à natura, ustione, cicatrice, senectute, futura latiore & male facta. *Const.*

p. 430. l. 15. *Cute*] *cutis*. *Const.*

p. 430. l. 29. *Senectute*,] Aegineta *relaxatione*. *Const.*

p. 430. l. 32. *Plagae*] *Lunatae*. *Const.*

p. 430. l. 8. *Tunica*,] *Cornea*. *Const.*

p. 431. l. 11. *Σπιφύλωμα*] Vide Aëtium lib. VII. cap. 34. Aeginetam lib. III. cap. 22. *Const.*

p. 431. l. 15. *Ex interiore*] *ex inferiore*. *Const.*

p. 431. l. 31. *Aliàs feci mentionem*,] Pag. 367 Sex oculorum tunicae.

1. *Ἐπιπικνωτός*, *adnata*. Oritur ex pericranio.

2. *Incognita* veteribus, ob idque *innominata*. Fit ex nervis musculorum oculi tenuitatibus.

3. *Κερατειδής*, *cornea*. Oritur à dura membrana cerebri.

4. *Ραγοειδής*, *uvea*, vel *κορρειδής* (quia *κόρη*, *pupilla*, quae in ejus foramine,) nascitur ex tenui menynge, nervumque opticum convestit.

5. *Ἀμφιβλεφειδής*, *reticularis*. Gignitur ex nervo optico.

6. *Ἀραχνοειδής*, telae araneorum similis. Ipsa similiter ut quarta ex tenui menynge nascitur. *Const.*

p. 432. l. 9. *Ea qua parte alba est*, *satis crassa*, *pupillae*] *eaque*,

eaque, qua parte alba, est satis crassa: pupillae, Cod. Const.
 p. 432. l. 18. *Ad membranam cerebri perveniunt, eique]*
Ad membranas cerebri perveniunt (immò ex eis nascun-
tur), eisque. Vid. adnot. Const.

p. 432. l. 23. *Eoque] eaque. Const.*

p. 432. l. 27. *Ex cujus colore]* Color iridis fit ab uvea tunica. Color pupillae apparet ex reflexione humoris vitrei, cum è fundo obscuro exserit se species. *Const.*

p. 432. l. 30. *Membranula]* Uvea & cornea. *Const.*

p. 432. l. 32. *A qua videndi facultas proficiscitur,]*
 Tres humores oculi:

1. *Ἰδαρώδης, aqueus, vel ὠοειδής, albugineus, qui paucus, semicircularis jacet in parte anteriore: gignitur ex nutritione; effususque vulnere restauratur interdum, nec visus amittitur. Const.*
2. *Κρυσταλλοειδής, crystallinus, qui splendidus, sphaericus, globi, quem reliqui duo constituunt, in centro locatus, penè princeps videndi instrumentum. Ex vitreo alitur.*
3. *Υαλοειδής, vitreus, qui multo copiosior semicircularis, concavus (nam cavitate sua crystallinum excipit) posteriorem partem praecipuè occupans. Alitur à tunica reticulari.*

Locus autem corruptissimus ita castigandus: *Id autem, superveniens ab interiore parte membranula includit (sub his gutta humoris est, ovi albo similis) à quo videndi facultas proficiscitur. Κρυσταλλοειδής à Graecis nominatur. Gutta humoris, intelligit ἰδαρώδης, sive ὠοειδής, aqueum humorem. Facultas proficiscitur. Si ut à causa falsum: si ut ab instrumento ferme praecipuo verum. Ἀεχμοειδής membranula vitreum & crystallinum complectitur. Const.*

p. 2. 433. l. 1. *Κρυσταλλοειδής] ἀεχμοειδής, Const.*

p. 334. l. 5. *Interiori potentiae]* Videndi. *Const.*

p. 433. l. 6. *Vitiique ejus]* vitii ejus. *Const.*

p. 433. l. 12. *Figura in aliam vertit]* figura, in aliam vertitur. *Const.*

p. 433. l. 19. *Curatio]* curationi. *Const.*

p. 433. l. 22. *Neque exiguus neque concavus]* Negatio cadit in Adjec. *Const.*

p. 433. l. 26. *Durities quaedam]* duritie quadam. *Const.*

p. 433. l. 31. *Lumine adverso, sic ut contra medicus]* lumini adversus, sic ut contra medicum. *Const.*

p. 433. l. 34. *Et immobile]* ut immobile. *Const.*

p. 433. l. 2. *Acies]* Oculi acies videndique facultas, lacso humore crystallino. *Const.*

p. 434. l. 7. *Aut acuta, aut fortè non nimium tenuis, eaque demittenda. Sed recta est per] est acuta, aut certè non demittenda, sed recta est, per. Const.*

p. 434. l. 9. *Summas duas tunicas] Adnatam & corneam. Const.*

p. 434. l. 21. *Parti] parte. Const.*

p. 434. l. 25. *Late] latis. Const.*

p. 435. l. 3. *In hoc capite Graecorum ὑποσπινθητός, ὑποκυφισμός, & ἀργειολογία tractatur. Const.*

p. 435. l. 11. *Ex levibus] & levibus. Const.*

p. 435. l. 21. *Necessario] necessaria. Const.*

p. 435. l. 26. *Patent] parent. Const.*

p. 435. l. 33. *Os] calvariae os. Const.*

p. 436. l. 17. *Nationes quoque] nationes quasque. Const.*

p. 436. l. 19. *Qui novem lineis] ὑποσπινθητός & ὑποκυφισμός. Const.*

p. 436. l. 25. *Rectè] rectas, vel rectà. Const.*

p. 436. l. 25. *Diducerent,] deducerent. Const.*

p. 436. l. 28. *Inductisque] diductisque, Ver. Const.*

p. 437. l. 3. *Pòst sanguine fuso,] post sanguinem effusum. Const.*

p. 437. l. 17. *Valentior] violentior. Const.*

p. 437. l. 18. *Legi] i. feligi. Nam hic & infra ἀὲ ἀργειολογίας. Const.*

p. 437. l. 22. *Cervicem, ac frontem, deinde] verticem ac frontem oportet, deinde. Const.*

p. 437. l. 27. *Maxillas] maxillam. Const.*

p. 438. l. 5. *Erumpat] Cruentis decidentibus. Const.*

p. 438. l. 6. *Per hoc] Puris diuturnam vacationem. Const.*

p. 438. l. 7. *Per illud] sanguinis eruptionem. Const.*

p. 438. l. 7. *Exhauriri] Alimento privari, unde oculi ἀτρεγδία, & φθίσις five tabes. Const.*

p. 438. l. 23. *Cicatricem] In qua caro excreverit. Nam ὑπερσπινθητός posuit Aegineta. Const.*

p. 439. l. 10. *At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt,] Ut olim in servitiis Thracum. Const.*

p. 439. l. 28. *Curta in auribus] κολλώματα. Const.*

p. 440. l. 8. *Mutatione,] mutilatione. Const.*

p. 440. l. 8. *Quod etsi in levi mutilatione &c.] Per hunc unum Celsi locum vox mutilatio inter latinas obrepit, & in Junckeri Fabrique Thesaurio sine ulla controversia sedem posuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque Editiones meae habent: Quod in levi muta-*

muta-

mutatione &c. Idem habent quinque aliae meae; quāquam Constantinus atque Ronsleus in libri ora scripserunt, *mutatione*. Quam ego vocem in neutro codice inveni; sed in utroque, *mutatione*. Morg.

p. 440. l. 17. *Curatum*] *Curtum*, *curtatum* reperi: *curandum* Alii. *Const.*

p. 440. l. 21. *Reposuimus*] *resolvimus*, *Vet. Const.*

p. 440. l. 30. *Interdum autem*] *interdum tamen*. *Cod. Const.*

p. 441. l. 1. *Imis venarum*] *imisve narium*. Sic in antiquo. Alii *genarum*. *Const.*

p. 441. l. 4. *Si quid aut medio naso*,] Haec videntur è margine irrepisse. *Const.*

p. 441. l. 6. *Curata*] *curta*. *Const.*

p. 441. l. 16. *Illita spuma argenti*] Sic etiam sequenti pag. *Const.*

p. 441. l. 32. *Posui*.] *Cap. 8. lib. vi. Const.*

p. 442. l. 4. *Implicitum linamentum*,] *σπεωλός μολός. Const.*

p. 442. l. 5. *Ex penicillo respergendum*] *ἐκ πυλινωτὸς μοτὸς Aeginetae. Const.*

p. 442. l. 8. *Vulnus purgandum*] *ulcusculum purgandum. Const.*

p. 442. l. 23. *Sutilem*] *subtilem*. *Const.*

p. 443. l. 10. *Arescentium*] *madefcentium*. Alii exponunt *ulcere putri corrosarum*. *Const.*

p. 443. l. 13. *Incidat*] *insidat*. *Const.*

p. 443. l. 28. *Forfice*] *forcipe*. *Const.*

p. 443. l. 32. *Forfice*] *forcipe*. *Const.*

p. 444. l. 1. *Forfex*] *forceps*. *Const.*

p. 444. l. 2. *Os carum*,] *os rarum*, cui *dens inhaeret*. Alii *sarum*, nempe maxillarum. *Const.*

p. 444. l. 6. *Forfex*] *forceps*. *Const.*

p. 444. l. 15. *Fractum*] *factum*. *Const.*

p. 444. l. 16. *Indurescit*] *intumescit*. *Const.*

p. 444. l. 16. *Quod si fractum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla* &c.] Non sine iis legi oportuit, quae ipsorum loco sunt, tum in pervetusto Nicolai libro, tum in illis, quos Junta, & Caesarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars est a Constantino, Ronsleo, aliisque in margine proposita: *Quod si factum statim non est, indurescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit*; hoc est, si fracti ossis particula educta statim non sit, MS. *quod si factum - - - - - ut is.*

p. 445. l. 6. *Is qui*] *is autem qui*. *Const.*

p. 445. l. 10. *Forfice, quam rhizan*] *forcipe, quam ριζάνων. Const.*

p. 445. l. 11. *Quam ριζάγρον Graeci vocant*] Vox *Rhiza-gra*, quae hic Graece scribitur, in Fabri Thesauro latinam formam induit. *Est* autem *ριζάγρον* forceps ad evellendas dentium radices a *ριζα* radix, & *άγρον* captura. Caelius Aurelianus *dentiducum* appellat de tard. pass. cap. 4. prope finem Quidam codices pro *ριγρον* habent *ριζα*. Eadem, opinor, causa, quae Nicolaum in Ed. Florentina, coegit Juntam in Veneta A. 1524 edere, *antidyades*, idque non sine manifesto errore, & *rizan*. Caesarius tamen, Pautinus, Constantinus, Ronsleus, cum primam illam vocem Graecis litteris proposuissent, hanc Latinis scripsere *rhizan*, quam duo postremi in margine Graecis litteris addiderunt, *ριζάγρον*. Morg.

p. 445. l. 14. *Ἀντιάδες autem a Graecis appellantur*] Graeci dicunt *Ἀντιάδες* (vel *παράθυρα*, ut est apud Pollucem lib. 2. c. 4. sect. 201.) faucium tumores post hypoglottida utrinque prominentes, ab *ἀντιάω*, *adversus sum*, quod hic morbus rebus glutendis adversetur, vel ut docent Grammatici, *ἀπὸ τῶ φαινεῶς ἀντία ἀλλήλων καὶ πρὶν ἀνοίξαι τὸ στόμα*, quod appareant invicem oppositae aperto ore. Basilii Fabri Thesaurus recepit hanc vocem inter latinas, fortasse quod in in Florentina Celsi Editione 1478. latinis litteris scripta sit. Verum Typographus ille Graecis typis carebat, ideoque non hanc solum, sed omnes Graecas voces latinis formis expressit. Afferitur etiam in eo lexico lex. 14. tit. 1. lib. 21. Digest. Sed ibi quoque optimae Editiones; imo omnes, quas ego vidi, habent *ἀντιάδες* per Graecas litteras. Morg. Ep. 111.

p. 445. l. 21. *De Uva.*] Vide pag. 389. de Uvae morbis. Const.

p. 445. l. 24. *Solet enim*] Ex Hippocrat. Prognost. lib. 111. cap. 10. Const.

p. 445. l. 29. *Deducta*] *diducta*. Const.

p. 445. l. 31. *Summa, tenuis est*] *summa verò, tenuis est*. Const.

p. 445. l. 32. *Volsella*] τῷ μαδίῳ, σφυλάξῃ, vel σφυλοπάξῃ. Const.

p. 446. l. 9. *Lingua verò quibusdam*] Hoc vitium vocatur *ἀγκυλόγλωσσον*, (quo qui laborant, *μοχιάλοι* vocantur.) De ejus curatione Aëcius lib. viii. cap. 38. Const.

p. 446. l. 13. *Membrana incidenda*] τῷ ἀγκυλοτόμῳ, id est, ferramento, quo *ἀγκύλωσις* linguae tollitur. Const.

p. 446. l. 20. *Eam premeret*] *eam promeret*. Const.

- p. 446. l. 27. *Consistit in tunica*] *contegitur velamento.*
 Vide lib. VII. cap. 2. *Const.*
- p. 446. l. 28. *Movet:*] *non movet*, Cod. *Const.*
- p. 446. l. 29. *Semel*] *simplici plaga.* *Const.*
- p. 447. l. 2. *Labra autem saepe finduntur*] *Labrorum fissuras vocat Plinius.* *Const.*
- p. 447. l. 16. *Βεγγοκλήην*] *Βεγγοκλήην*, vulgo *le gros goffier* vel *le goitre.* Plin. lib. XXII. cap. ult. *guttura* vocat. & lib. XXII. cap. 17. *dixit guttura incipientia turgescere:* unde *guttur.* *Const.*
- p. 447. l. 23. *Exeditur*] *exurit.* *Const.*
- p. 447. l. 27. *Tumore una linea*] *tumor unâ linea.* *Const.*
- p. 447. l. 30. *Velamento*] *tunicâ.* *Const.*
- p. 448. l. 3. *Inspergenda adurentia, linamentisque id curandum est, caeteris*] *inspergenda adurentia linamentis, idque curandum est caeteris.* *Const.*
- p. 448. l. 30. *Frigore comminuitur:*] *frigore non imminuitur*, Cod. *Const.*
- p. 449. l. 2. *Latus extenuatum in ventrem est:*] *latus, extenuatus in verticem est*, Vetus Exemplar. *Const.*
- p. 449. l. 20. *Iisdem*] *iidem.* Al. saepe ita. *Const.*
- p. 449. l. 23. *Uterum*] *ventrem.* Al. saepissimè sic. *Const.*
- p. 449. l. 26. *Exceptus est*] *excipitur.* *Const.*
- p. 449. l. 32. *Nam sic id quod supra*] *Nam sic adstricta, id quod infra*, Cod. Vide pag. 366 *Const.*
- p. 449. l. 34. *Vinxerunt*] *vincirent.* *Const.*
- p. 451. l. 4. *Aliàs dixi.*] Cap. 21. lib. III. *Const.*
- p. 451. l. 20. *Media circum surgente quodam nodo,*] *medio circum surgente quadam mora.* *Const.*
- p. 451. l. 23. *Ulteriorem*] *interiorem.* *Const.*
- p. 452. l. 24. *Alienantur*] *Alterari*, ἀλλοιῶσαι. *Const.*
- p. 452. l. 33. *Membranae interiori*] *Peritoneo.* *Const.*
- p. 453. l. 6. *Concidant*] *confidant.* *Const.*
- p. 453. l. 10. *Leviter*] *leniter.* *Const.*
- p. 453. l. 10. *Diduci*] *deduci.* *Const.*
- p. 453. l. 11. *Summae cutis*] *Epigastrii.* *Const.*
- p. 453. l. 14. *Vincienda*] *facienda, vel injicienda.* *Const.*
- p. 453. l. 24. *Sit, quae retusa est. Semel*] *sit quae acuta, propinqua quae retusa est. Simul.* *Const.*
- p. 454. l. 3. *Trajectis.*] *Quod supra dixit permutatis.* *Const.*
- p. 454. l. 5. *Impressam*] *expressam.* *Const.*
- p. 454. l. 14. *Abdominis membrana*] *Peritoneum.* *Const.*
- p. 454. l. 15. *Rumpitur.*] *Quid vociferatione? quid saltu?* *Const.*

p. 454. l. 25. *Super*] *supra*. Const.

p. 455. l. 2. *Immittendae*] *incidendae*. Const.

p. 455. l. 24. *Medulis*] *glandulis*. à Galeno III. Alimentorum glandulis testes accensentur. Const.

p. 455. l. 32. *Ερυτρειδής*] Verbum hoc, cum de eo jam diu dubitasset, quoniam modo scribendum esset, propterea quod nondum mihi ad manum erant Galeni opera Graeca omnia, unde ipsum posse restitui conjectabam, nec falso, tandem à doctiss. Georgio Agricola restitutum accepi. Qui tamen & ipse de ejus verbi scriptura se aliquando addubitasse, literis ad me datis testatur, quod apud ipsum Galenum loco uno aut altero ita scriptum invenerit, *ερυτρειδής* per *τ* non per *θ* in eodem significatu, id quod Atticorum consuetudine, proprietateve factum à Galeno opinatur, ut qui *ε* pro *λ* scribere consueverunt, ut *κρίσανον* αντί *θ* *κρίσανον*. Verum cum idem verbum apud eundem Galenum locis compluribus, & apud alios ejusdem professionis auctores scriptum invenisset, eo quo nunc modo adnotatum est, hoc quoque scribendum hic adjudicabat, verbum videlicet deductum ἀπὸ τῆς ἐλντροῦ καὶ ἰδους. Caes.

p. 455. l. 32. *Hae autem*] *Hi*, nempe testiculi. Const.

p. 455. l. 32. *Tunica*] Prima testiculorum intimaque ἐπιδιδυμς, 2. ἐρυθρειδής 3. δαγός, 4. extimaque. ὄχειον, scrotum. Const.

p. 455. l. 34. *Quae ἐλντροειδής*] Nicolaus Loënsis cum quibusdam codicibus ἐλντροειδής legendum esse putat, Miscellan. l. 9. c. 7.

p. 456. l. 21. *Tunica*,] Peritonaei. Const.

p. 456. l. 27. *Tunicas*, & ob id ejus rei patientes diducit, ἐντεροκήλην] *tunicas*, & ejus rei patientes diducit, ob id ἐντεροκήλην. Const.

p. 456. l. 30. *Herniae nomen est*] *Herniosus* apud veteres *ponderosus* dicebatur, ut in Levitici veteri versione latina & in fabula Querolo i. e. Aulularia ad Plauti imitationem facta. Sed proprie de enterocoele intelligitur. Scal.

p. 456. l. 34. *Aliquo modo collocatum.*] *Alio quovis modo collocatum est*. Const.

p. 457. l. 8. *Desidit, interdum sic dividitur*] *desinit, interdum sic discutitur*. Const.

p. 457. l. 10. *At si clamore*] *at clamore*. Const.

p. 457. l. 12. *Diffunditur*,] *distenditur*. Const.

p. 457. l. 14. Hic vero scribendum: *tactu laeve*, ipse per se Auctor indicat, qui paulo supra inter signa, quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocoele distinguere, *tactu vero*,
in;

inquit, tumor inaequalis est. Morg.

p. 457. l. 19. *Accepto*] *concepto*, Al. *Const.*

p. 457. l. 27. *Distingit*] *distendit*; aut *distingit* intelligitur ex distentionis sensu. *Const.*

p. 457. l. 30. *Hae gravatae occaluerunt*] *hae genitae* (Aëtius ἐπιγεννητὸν χιτῶνα vocat) *occuluerunt*. *Const.*

p. 458. *Priora*] *propiora*, Cod. *Const.*

p. 458. l. 8. *Subesse dicimus: si tumor*] *subesse dicimus: humor sic deprehenditur, si tumor*, Cod. *Const.*

p. 458. l. 14. *Arte*] *arête*.

p. 458. l. 26. *Visu*,] *nisu*, vel *nixu*. *Const.*

p. 459. l. 8. *Praeterquam quod*] *praeterquam etiam quod*. *Const.*

p. 459. l. 19. *Σαρκοκῆλην*] *Σαρκοκῆλη* propriè glandulosae testium carnis incrementum. *Const.*

p. 459. l. 25. *Nervus ex quo*] *Κεραμαῖς*. *Const.*

p. 459. l. 29. *Varices*] *Ramices* planè legend. Nam βεβρωκῆλη, *inguinis ramex*, ut cap. 24. estque prolapsus intestini, aut omenti, aut utriusque in inguem: fitque rupto, aut extenso peritonaeo. Lege Aeginetam lib. III. cap. 54. *Const.*

p. 460. l. 12. *Simul ad*] *simulac ad*. *Const.*

p. 460. l. 15. *Triduum*] *triduo*. *Const.*

p. 460. l. 25. *Ad eam, quae media est plaga facta. Foramen*] *ad eam, quae media est. Plagâ facta, foramen*, Cod. *Const.*

p. 460. l. 29. *Simul laxet*] *sinum laxet*. *Const.*

p. 460. l. 30. *Versus eum*] *versus eam*, aut *id*. *Const.*

p. 460. l. 30. *Versus eam*] Omnes libri habent: *eum*, vix Constantino, sed in ora, scribente: *eam*, aut *id*, quam videlicet posteriorem oculam, aut aliam nullam in vetustiorum librorum aliquo me invenire posse, speraveram. Morg.

p. 461. l. 3. *Delapsus*] *elapsus*. *Const.*

p. 461. l. 27. *Purgatus ita*] *purgatus itaque*. *Const.*

p. 461. l. 92. *Leviter*] *leniter*. *Const.*

p. 462. l. 4. *Glutinentur*] *glutinetur*. *Const.*

p. 462. l. 8. *Fulcienda*,] *farcienda*. *Const.*

p. 462. l. 8. *Super non fulcienda*] *Tu positas audes pedibus fulcire pruinas i. e. calcare*. Propert. Lib. 1. Scal.

p. 462. l. 13. *Infrâ*] *inguen*. *Const.*

p. 462. l. 25. *Transversa membrana*] *transversus membranas*. *Const.*

p. 462. l. 30. *Ubicunque repertum*] Haec curationis pars spectat ad ὑδρεγκῆλας, abscessus suppuratos, aliosque id genus affectus scroti. *Const.*

p. 462. l. 33. *Digito, manubriolo, vel scalpello diductam inferiorem partem tunica] digitis manubriolove scalpelli diductam inferiorem partem tunicae. Const.*

p. 463. l. 2. *Quod ad similitudinem curvum] quod à similitudine Corvum. Const.*

p. 463. l. 3. *In eandem intrare] in eandem. Hoc non est in antiquo. Const.*

p. 463. l. 3. *In eandem intrare] in eandem glossema. Scal.*

p. 463. l. 4. *Conjectis,] confectis, Cod. Const.*

p. 463. l. 11. *Quam altissimè ab inguine] quam altissimè ad inguen, ut supra dixit: ut altè ad ipsum inguen praecidatur. Const.*

p. 463. l. 14. *Lino summè] lino summae. Const.*

p. 463. l. 19. *In aliis] in illis. Const.*

p. 463. l. 33. *Irroranda] irrorandum, Cod. Const.*

p. 464. l. 1. *Fibulae] ἰκτῆρες, nodi fili trajecti. Const.*

p. 464. l. 16. *Initium fuit] vitium fuit, Cod. Const.*

p. 464. l. 23. *Priore] propiore plane legend. ut & vetus Codex ostendit. Const.*

p. 464. l. 33. *Intestinum] Maximè τὸ πλὸν, i. caecum. Const.*

p. 465. l. 1. *Junctura] Peritonaci rupti. Laxatum junctura non eger. Const.*

p. 465. l. 9. *Dolor] dolores. Cod. Const.*

p. 465. l. 9. *Longissimè] longissima. Const.*

p. 465. l. 25. *Cibi lenis] cibi levis. Const.*

p. 466. l. 9. *Enim cum] enim non nisi cum. Const.*

p. 466. l. 10. *Quae excidenda] quae incidenda, Alii. Const.*

p. 466. l. 12. *Deducta] diducta, Cod. Const.*

p. 466. l. 10. *Ne ipse] ne is ipse. Const.*

p. 467. l. 2. *Habenula] Vide supra cap. VII. Const.*

p. 467. l. 7. *At si omentum descendit,] Ἐπιπολοκήλη. Const.*

p. 467. l. 15. *Ex utero] ex ventre, alio. Const.*

p. 467. l. 22. *Super vinculum] supra vinculum. Const.*

p. 467. l. 26. *Parvulo] malo. Const.*

p. 467. l. 30. *Si discussio] si discisso. Const.*

p. 468. l. 1. *Si relictum] si reductum, Alii. Const.*

p. 468. l. 2. *Fuit] fluit. Cod. Const.*

p. 468. l. 8. *Liquoris] id liquoris, Cod. Const.*

p. 468. l. 11. *Eò protractis] eà protractis. Const.*

p. 468. l. 12. *Protinus] i. protenus. Const.*

p. 468. l. 14. *Membranae] Ἐπιμνηθὲς χιτῶνας intelligit. Const.*

p. 468. l. 22. *Ramex] Κισσοκήλη. Const.*

- P. 469. l. 2. *Tunicam*] *ἱερὸν ἄγειν*. *Const.*
 P. 469. l. 3. *Promovenda*] *producenda & proferenda*. *Const.*
 P. 469. l. 9. *Tertiam tunicam*] *ἑαρίον*. *Const.*
 P. 469. l. 11. *Pars aliqua*] *Ejus tunicae*. *Const.*
 P. 469. l. 12. *Majore vitio*] *Majore sui parte*. *Al. major.* *Const.*
 P. 469. l. 15. *Totum id*] *Totam tunicam*. *Const.*
 P. 469. l. 20. *Sic vinciendae,*] *sic injiciendae*, *Cod. Const.*
 P. 469. l. 28. *Et filo*] *et filum*. *Const.*
 P. 469. l. 31. *Adverso specillo comprehendendi*] *averso specillo compelli*. *Cod. Const.*
 P. 469. l. 34. *Ut una*] *ut ima*, *Cod. Const.*
 P. 470. l. 1. *Inter imam tunicam*] *Quae ἐπιδιδυμῖς*. *Const.*
 P. 470. l. 9. *Nervusque*] *κρεμάση*. *Const.*
 470. l. 21. *Urgent enim febres*] *Si manu curando vulnere-*
retur. *Const.*
 P. 470. l. 28. *Sine ratione*] *ἄλόγως* *Hippocr. Const.*
 P. 471. l. 3. *Ubi verò in ipso inguine ramex &c.*] *Βαβωνοκλήης*
curatio. *Const.*
 P. 471. l. 15. *In quo si glans nuda*] *Hoc vitium ἀεφί-*
μωσις. *Vide lib. vi. cap. 18.*
 P. 471. l. 25. *Apprehenditur*] *prehenditur*, *Cod. Const.*
 P. 471. l. 27. *Tergus*] *Cutis penis.* *Const.*
 P. 471. l. 31. *Circulus, eoque*] *circulus, super eoque.* *Const.*
 P. 472. l. 2. *Praestat*] *praestet.* *Const.*
 P. 472. l. 7. *Non ita dolet,*] *non ita vero dolet, nem-*
pe cum glans detegitur. *Const.*
 P. 472. l. 12. *Emplastrumque circumdatur, quod valentem*] *em-*
plastroque circumdatur, quod valenter, *Cod. Const.*
 P. 472. l. 15. *Eam partem*] *eam (nempe inflammatio-*
nem) part. *Const.*
 P. 472. l. 26. *Fraenum*] *δεσμὸν* *Galeno.* *Const.*
 P. 473. l. 6. *Infibulandi ratio*] *ἀγκυνημαίει.* *Const.*
 P. 474. l. 6. *Infibulare quoque adolescentulos*] *Fibula haec*
simile aliquid habet iis, quae vocamus Cadenats. Mira
sunt, quae super his narrantur de Monachis Turcarum,
Casaub.
 P. 473. l. 10. *Qua perforatur,*] *qua perforetur.* *Const.*
 P. 473. l. 12. *Ultrà*] *infra,* *Cod. Const.*
 P. 473. l. 34. *Necessarium est*] *glossema.* *Scal.*
 P. 473. l. 19. *Additur, quae quo melior, eo levior est.]*
inditur, quae quo levior, eo melior est, *Cod. Const.*

p. 473. l. 24. *Res verò interdum cogit*] Vide Aeginetani lib. vi. cap. 59. *Const.*

p. 474. l. 8. *Levesque*] *laevesque*. *Const.*

p. 474. l. 16. *Iter urinae*] Meatus urinarius, *ἐνδον*, de quo vide cap. i. lib. IV. infra & *fistulam* vocat. *Const.*

p. 474. l. 22. *Super naturale*] *super vulvae cervicem*. *Const.*

p. 474. l. 24. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] *sed aliquanto minus difficultatis exhibet*. *Const.*

p. 474. l. 26. *Ea*] *urina*: vel *subaudi*. *Const.*

p. 474. l. 26. In his verbis ne Constantinus quidem id exhibuit, quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit; *urina*, vel *subaudi*, nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope posita sit; neque praeterea *urina* extenuat haerentem calculum, sed auget; vel si extenuat, cur igitur extenuatus sic inhaerescit? Ego vero pro *qui* sperabam vel *quia*, (quod in MS. Cod. deinde Morg. se deprehendisse dicit in Ep. II.) vel *quâ* in libro aliquo posse invenire, ut Celsus hoc diceret: quia; vel qua parte subinde urethra extenuatur, propterea; vel ea in parte calculus inhaerescit. Videndumque esse, censebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus (De Sing. Diut. Morb. Lib. 2. Cap. 4.) vidisse se, dicit; postquam enim scripsit: *Secunda porro calamitas est, cum per colem calculus transmittitur. Nam si amplior sit quam urinae iter (Graeci urethram vocant) capere possit; in eo multum temporis haesitat, &c.*; tum haec subjicit: *Aegerrime autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam duritias.* Sed & secundum naturam solere urethram contrahi in ipso primo, sive exteriori suo orificio, in ipsis etiam feminis observavimus. Advers. Anat. IV. Anim. 24. Morg.

p. 474. l. 29. *Vellere*,] *evellere*. *Const.*

p. 474. l. 32. *Cutis*] Praeputii. *Const.*

p. 475. l. 18. *Non quo non*] *non quo tamen non*. *Const.*

p. 475. l. 32. *Demissis*] Nempe in anum, ut docet infra. *Const.*

p. 476. l. 2. *Praevalens*] *prudens*. Nam saepe *ol.* in veteribus codicibus pro *d* legitur, ut hic & supra: & contrario *d* pro *al* in *duo*, quod pro *alio* scriptum erat. *Scal.*

p. 476. l. 3. *Confidit*,] *confidet*. *Const.*

p. 476. l. 3. *Adversum*] *aversum*, aut *adversum* respectu Medici, non ministri. *Const.*

p. 476. l. 5. *Reductisque ejus cruribus*,] Crus ducitur extensione: reducitur flexione, qua genu attollitur, poplesque attrahitur. Aeger suis poplitibus manus subjicit exterius:

rius: minister ipsas suis interius demissis comprehendit. Sic dextra manu utriusque velut habenâ, crus dextrum aegroti, item sinistrâ sinistram suspenduntur, atque divaricantur ministri arbitrio. *Const.*

p. 476. l. 7. *Eos quàm maximè*] ea nempe crura. *Const.*

p. 476. l. 8. *Eos continet*] eas, scilicet manus. *Const.*

p. 476. l. 10. *Insidunt, quo &*] *insident, quorum &*. Alii quò --- *deligentur*. *Const.*

p. 476. l. 23. *Levare*] *levari*. Cod. *ablevari*. Alii *labare*. *Const.*

p. 476. l. 27. *Atque sinistra manu duos ejus digitos,*] *sedet, atque sinistrae manus duos digitos*, Cod. *Const.*

p. 477. l. 13. *Leviorque*] *laeviorque*. *Const.*

p. 477. l. 16. *Sinistrae digiti deorsum eum compellunt,*] *sinistra digitis eum compellit*, Cod. *Const.*

p. 477. l. 19. *Ut pronus exeat:*] *Ut ne pronus exeat*. Nam hic contra erectum distinguitur. Jacens ovum oblongum pronum est: stans erectum. Pronus minimè, aut vix extrahi posset. *Const.*

p. 477. l. 20. *Transversus fit:*] *πλαγίως* veniat, non in latitudinem: vulgo *de cant.* *Const.*

p. 477. l. 21. *Ut duobus angulis sedeat:*] Sedet binis angulis, immò quaternis, cum per totam planam superficiem jaceret, nec in latus procumbens carinatur. *Const.*

p. 477. l. 24. *Levior*] *Scribend. laevior*. *Const.*

p. 477. l. 27. *Ut incidi*] *Expunge ut: & pro debeat reponere debet*. *Const.*

p. 477. l. 27. *Plaga lunata*] Vide sis Th. Bartholinum de Unicornu cap. xxiii. pag. 194.

p. 477. l. 30. *Strictior ima plaga est,*] Plaga unica, non transversa nec lunata, sed lunata, sed obliquando per longitudinem nunc fit, non juxta anum, sed digitis minimum duobus à sede, in interfemineo (*πτερναϊόν* Graeci vocant) nec ea quidem in commissura (quae *τρωμὶς* vel *ὀρθὸς*) ne fiat convulsio, haudque vulnus coeat. Sed ad latus. *Const.*

p. 477. l. 34. *Nam qui fistulae, quam illo loco οὐρηθῶν Graeci vocant, parum patefaciunt*] Aliàs meatum. *Οὐρηθῶν*, nisi malis legere *corhyada*, ut haecenus in impressis exemplaribus. Verùm quid id sibi velit, nondum usquam comperi apud idoneos auctores. *Caesar.*

p. 478. l. 12. Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus, quos vidi, libris, atque adeo ipsius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe constantissime habent:

cum vero patefacta est; scribere eo in loco maluisse: *cum via perfecta est*; tamen & ipse, idem locutionis genus in eadem re ante paucos versus in Celso servavit. Morg.

p. 478. l. 13. *In cujus corpore nullum discrimen est.*] Hoc falsum: itaque legendum, *colore*, ut in MS. aut, *nonnullum discrimen est.* Const.

p. 478. l. 17 *Uncus est*] Hic uncus angustioris cochlearis formam aemulatur: vocatur à Lithotomis *Crochet.* Const.

p. 478. l. 20. *Levis*] *laevis.* Const.

p. 478. l. 22. *Extrahendi vim habet*] Uncos tres habent sola magnitudine differentes. Duobus simul utuntur: majore calculus attrahitur, extrahitur minore: aut brevioris loco ferramento utuntur, quod vocant *bec de cane*, à rostri anatis similitudine. Ergo lego, *brevior.* Alii tamen, *brevis extrahendi vim non habet.* Const.

p. 478. l. 23. *Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est*] Quidam ita distinguunt, *ubi injectus est in utrumque latus, inclinandus est.* Const.

p. 478. l. 26. *Idcirco eo minimo opus est*] ideoque eo minore opus est, Cod. Const.

p. 479. l. 2. *Attrahatur:*] *attrahitur.* Const.

p. 479. l. 3. *Uncus extremus*] Qua parte calculum venatur. Const.

p. 479. l. 19. *Duplicavit.*] Nempè tunicarum soluta unitate. Const.

p. 479. l. 33. *Ferramentum*] Latum est & breve, labrisque inter digitos cohibetur, ne possit elabi: acie semicirculatae partis tantum secat. Const.

p. 480. l. 2. *Pollice imposito*] *pollice impresso labrorum vertici.* Const.

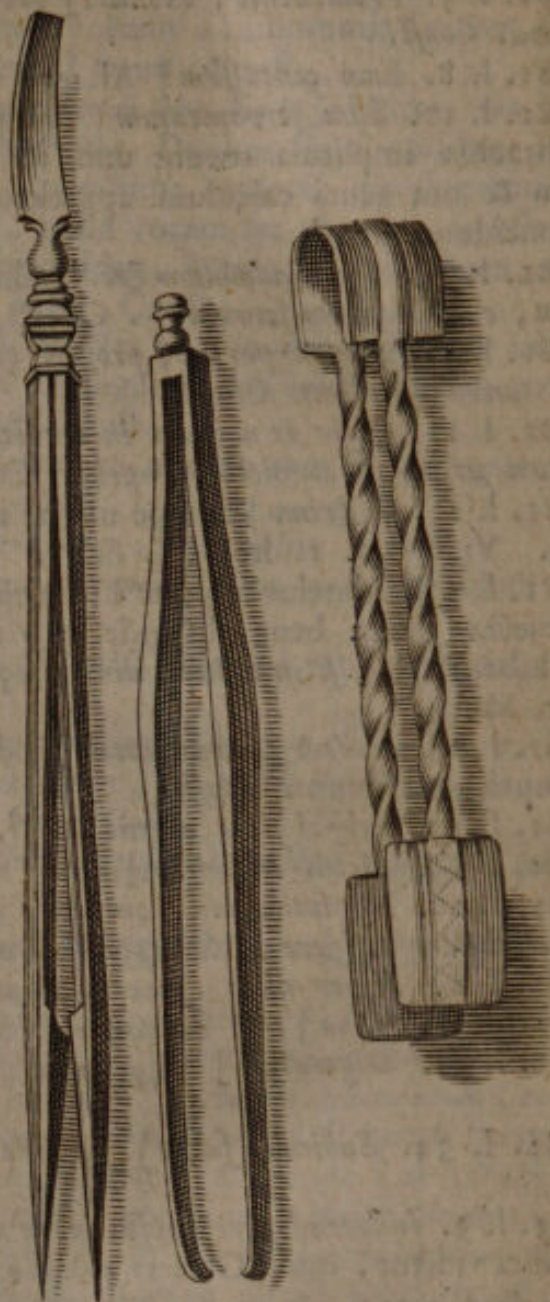
p. 480. l. 4. *Quo cum sequebatur,*] *quo consequerebatur.* Const.

p. 480. l. 6. Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus, quos consului, libris, manifesto esse vitiatum; sic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo Cervix ea parte facta est*; Attamen cum proxime scriptum fuerit, non qua parte, sed quo & ferro, & modo Cervix vesicae sit aperienda, semper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* subesse vitium existimavi, & hac propterea ratione esse tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta est*; praesertim cum supra Auctor, de ejusdem cervicis sectione, ad hunc ipsum modum locutus sit: *Cum vero patefacta est* (hoc est cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuisset incisa*) *in conspectum calculus venit.* Morg.

p. 480. l. 7. *Facta est,*] *secta*, vel *patefacta est.* Const.

- p. 480. l. 15. *Aequè leniter*] *aequè, sed leniter.* Const.
- p. 480. l. 18. *Compositus judicatur, in se adtrahens*] *compositus judicatur, de se abstrahens.* Const.
- p. 480. l. 22. *Abducere,*] *adducere.* Const.
- p. 480. l. 24. *Curationi*] *curationis.* Malim *curationi*, ut *ἐνοχλεῖν τῇ θέρει* exprimitur. Const.
- p. 481. l. 3. *Promovente, excidit.*] *promovetur, & excidit,* Cod. Const.
- p. 481. l. 8. *Eum concussum*] *Al. eum concussus.* Const.
- p. 481. l. 10. *Tum ferramentum*] *Nunc utuntur forcipe, cujus brachia implicata coeunt uno ter alterum ineunte: quorum & ora acuta calculum apprehensum citra periculum concidunt.* Const.
- p. 481. l. 14. *Quod admotum &c.*] *Alias, quod admotum calculum, ex - vesicam ferram - .* Const.
- p. 481. l. 18. *Tamen parum, propriè quaedam*] *Parum, propriè tamen quaedam.* Const.
- p. 481. l. 21. *Quia is urinam in cervicem non compellit,*] *Quia eum urina in cervicem compellit.* Const.
- p. 481. l. 23. *In primo*] *nempe urinae itinere, quod compressius.* Vide cap. 1. lib. IV. Const.
- p. 481. l. 23. *Almelovenii, ac Lindenii exemplaria, omnino abjecta (quam bene alii viderint) illa voce: primo, haec exhibent: &, si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret.* Morg.
- p. 481. l. 24. *Eodem tamen unco*] *Eodem unci genere, quod suprà descriptum.* Const.
- p. 481. l. 27. *Subjici*] *in anum.* Const.
- p. 482. l. 13. *Metus excipitur*] *metus excipit.* Const.
- p. 482. l. 20. *Agglutinanda cucurbitula est*] *Lib. IV. cap. 14. cucurbitulam defigere, hic agglutinare dixit.* Const.
- p. 482. l. 25. *Super ulcus*] *super vulnus.* Cod. Const.
- p. 482. l. 29. *Aqua*] *Al. in aqua.* Const.
- p. 482. l. 32. *Digeratur*] *διφθορεῖται* dicunt Graeci. Const.
- p. 482. l. 34. *Subinde facile*] *subinde in facie,* Cod. Const.
- p. 483. l. 3. *Inducendusque hapsus lanae mollis,*] *Hapsus id Latinis dici videtur, quod Graecis πῆλμα. Ita enim Linac, verbum illud vertit πῆλμα in Therapeuticis Galeni locis duobus, quos observavi. Caeterum πῆλμα Suidas exponit σκέπασμα. Hesychius ζώην. Hapsus ergo significare videri potest, vel sacculum, crumenam, vel hujusmodi aliquid aut tectogium, aut velamen, aut cingulum sacculi aut crumenuae modo factum.* Caesar.

p. 483. l. 3. *Hapsus lanae mollis*] Hapsus non est *πῆχυς*
 (lanas coactas Latini dicunt & coactilia) inepte enim dixisset
hapsus lanae mollis. Quod coactum molle non est, sed dū-
 rum. Est vero hapsus (*ἡ δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ἄψου*) quantum
 lanae uno runcinarum contactu & factu carminatores discri-

minarunt. Vulgo vocant *paumées* à palma. Ergo lanae *δραχμα*
 & quantum vola capere possit, per hapsum intelligo. Usus est
 etiam ea voce lib. i v. Cap. vi. *Const.*

p. 483. l. 3. *Hapsus lanae*] *Hapsus lanae* videtur esse ἡ πᾶς ἐρημύων. *Casaub.*

p. 483. l. 3. *Hapsus lanæ mollis*] *Hapsus* est lanæ particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur præterea hæc vox etiam apud *Caprum de verbis dubiis*, & in *Glossario Isidori*, ubi tamen *hapsum* aut *hāpsus* scribendum esse docetur, ipsaque vox per vellus lanæ explicatur. *Casaub.*

p. 483. l. 11. *Nocent, quæ vesicam*] *nocent*, quo vesicam, *Cod. Al. quia. Const.*

p. 483. l. 26. *Ne quid intus sit,*] *Grumus sanguinis.* Vide supra initio *Const.*

p. 414. l. 5. *Et venter imus, sed & mediocris est, cum*] *Et venter imus sedet mediocris, & cum.* Infra contri: *Si venter imus tumet. Const.*

p. 484. l. 12. *Urinae*] *urinæ. Const.*

p. 484. l. 15. *Rosa*] *ros. i. rosaceo. Const.*

p. 484. l. 16. *Enneapharmacum emplastrum.*] Vide lib. v. cap. 18. *Const.*

p. 484. l. 19. *Medulla etiam, maximèque vitulinæ, quod in id*] *Medullam etiam, maximèque vitulinam, quæ ad id.* *Const.*

p. 485. l. 13. *Cancrī metus est. His cognoscitur,*] *Legi potest, is cognoscitur,* tamen si legas *his*, subaudire licebit; *notis, ut sit, his notis. Caesar.*

p. 485. l. 13. *Cancrī*] Sic gangraenam vocat. *Const.*

p. 485. l. 13. *Is*] *his. Const.*

p. 485. l. 16. *Cumque eo*] *cumque ea. Const.*

p. 485. l. 18. *Lanulis*] *lamulis.* Alii *squamulis. Const.*

p. 485. l. 32. *Eadem sit,*] *ea sit. Const.*

p. 486. l. 2. *In ventrem:*] Sic inferior potius, quam superior. *Const.*

p. 486. l. 6. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur. Const.*

p. 486. l. 6. *Idemque humor chystere intus adigetur.*] Hic & Auctor *Thesauri linguae latinae*, & *Petrus Danerius* cum legissent *adjicietur*, quemadmodum sane habent quique Editiones meae, retulere inter latinas constructiones *Adjicere intus*: qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortasse confirmari potest ex *Columell. de Arbor. c. 24. Truncum fin-dito, & in fissuram cuneum pineæ tedæ adjicito.* Verum cum eandem sententiam iisdem pene verbis expressam reperat *Columella l. 5. c. 10. moneo, Aldinos & Gryphianos Codices* in hoc secundo loco habere *adigito*; quod placuit & *Commelino*: *Atta-men in Veneta principe 1472. utrobique legitur adjicito.* In *Jun-tæ, Caesarii, & Pantini Editionibus* est, *adjicietur.* Idemque

est in ea, quam procuravit Ronsseus, qui tamen in margine apposuit, *injicietur*. Hoc ante ipsum fecerat Constantinus, qui edidit, *adjiciatur*. Epist. III. Morg.

p. 486. l. 17. *Recipiendum*] Al. *decipiendum*. Const.

p. 486. l. 21. *Cum eo tamen*] Alibi dicit, *cum eo, ut ne:* & alibi, *cum eo tamen, ut non*. Const.

p. 486. l. 17. *Ali possit*] *ali posse*, id est, carne impleri, *σπερμαξ*. Const.

p. 486. l. 30. *Diu tuenda*] *die tuenda*. Const.

p. 487. l. 3. *Non modica*.] Al. *non immodica*. Const.

p. 487. l. 10. *Viſtu venire*,] *viſtu evenire*. Const.

p. 487. l. 13. *Rosa*] *ros*. i. *rosaceo*. Const.

p. 487. l. 14. *Apendus*,] *adigendus*. Const.

p. 488. l. 5. *Adverso ſpecillo*] *averso ſpecillo*, τῷ τῆς μήλης πρὸς ἑνὶ. Const.

p. 488. l. 7. *Pura*] *supra*, Cod. Const.

p. 488. l. 9. *Extendique*,] *extendendique*. Const.

p. 488. l. 10. *Maximè vinſti*] *maximè icti*, Cod. Alii *juncti*. Hoc fit, ut admoveantur labra vulneris. Const.

p. 488. l. 16. *Sutura*] *futura*. Al. *futura*. Retineo *futura*. Const.

p. 488. l. 27. Vide Plinium lib. VII. cap. 16. Const.

p. 488. l. 27. *Quod earum naturalia*, &c.] Ἀπὸ τῆς vocari, quos Latini *imperforatos* dicunt, unicuique notum est; at amplissimus Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 28. 29. novissimae editionis, *Harpocratianos*, ejusmodi homines vocatos fuisse eleganter ex Ptolomaeo demonstrat, quem locum etiam interpretatur Rutgersius Variar. Lection. lib. III. c. XVIII. quo quid *concreti*, *consertum virginal*, *obſignata natura*, sint, exponit. De Atretis & imperforatis consule Schenkium Observation. l. IV. pag. 529. & seqq. ubi varia exempla recensentur; Patinum Epistol. Gallicar. n. 60. edit. tertiae.

p. 489. l. 5. *Ac ſi caro*] *at ſi caro*. Const.

p. 489. l. 7. *Vel vulſella*] *Vulſella*, quae & *volfella* dicitur, instrumentum fuit veteribus usitatissimum, quo modo partes tenebant aut emplastra, & officula ex vulneribus extrahabant, sed virgines, quin & viri molliores illius ope pilos, tam è barba quam supercilio evellebant; unde *acum obliquam* apud Juvenal. Sat. II. vs. 93. *volfellam* interpretatur Ptolom. Flavius Conjectaneor. c. 67. vide Mercerum ad Tertulian. de Pallio pag. 768. Graecis vocatur in Philoxeni Glossario *Τερχολειδίον*, *μαδισήλαιον*. Harum varias figuras in tyronum gratiam adpingi curavimus.

p. 489. l. 12. *Solvere ulcus, & sicut] solvere, & ulcus sicut.* Const.

p. 489. l. 22. *Concipit] concepit.* Const.

p. 490. l. 3. *Vulvae] uteri.* Const.

p. 490. l. 5. *Paululum debiscere.] paululum debiscit.* Const.

p. 490. l. 8. *Iterum ad os aperiatur] iterum os aperiatur.* Const.

p. 490. l. 12. *Rei facultatem] rei facilitatem,* Cod. Const.

p. 490. l. 19. *Incepisse,] coepisse,* vetus. Const.

p. 490. l. 29. *Corpus] Uteri ejusque cervicis: cujus tumoris causa inflammatio.* Const.

p. 491. l. 3. *Demitti debet uncus] Mortui foetus extractionem, uti & instrumenta, quibus veteres medici usi sunt, describit Tertullianus; cujus verba libro de anima cap. xxv. haec sunt. At quin & in ipso adhuc utero infans trucidatur, necessaria crudelitate, quum in exitu obliquatus denegat partum, matricida, ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organum est, quo prius patefcere secreta coguntur, tortili temperamento, cum annulo cultrato, quo intus membra caduntur anxio arbitrio, cum hebeti unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Est etiam aeneum spiculum, quo jugulatio ipsa dirigatur, caeco latrocinio, ἰμμετροφάντι, appellant, de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorium.*

p. 491. l. 24. *Injectus facile bebeti corpusculo elevabitur.] injectus bebeti (lego enecti) corpusculo facile elabatur,* Cod. Const.

p. 492. l. 3. *In interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur.] in interiori tantum parte per totam aciem exacuitur,* Const.

p. 492. l. 18. *Protractum est,] prolapsum est,* vetus exemplar. Const.

p. 492. l. 33. *Eadem ratione] leniter & sensim,* Const.

p. 493. l. 6. *Rosa] ros. i. rosaceo.* Const.

p. 493. l. 9. *Adhibeatur] adhibetur.* Const.

p. 493. l. 14. *Qua scissa] qua fissa, i. παράδες.* Vide pag. 239. & de ani fistulis pag. 414. atque de pastillo ad ani fissi pag. 269. Const.

p. 494. l. 5. *De Condylomatium curatione.] Deest, & haemorrhoidum.* vide pag. 400. & seq. Const.

p. 494. l. 18. *Alvus aeribus] alvus acrioribus.* Const.

p. 494. l. 19. *Magis orae] magis ora.* Const.

p. 494. l. 19. *Omnia vela,] omnia venarum.* Const.

p. 494. l. 24. *Spongia aqua calida est, donec id libeat.]*

spongia ex aqua calida est, donec id doleat. Const.

p. 494. l. 26. *Exulcerandum est.*] Ut evacuato sanguine ac spiritu ibi contento, celerius id emoriatur ac decidat. Const.

p. 425. l. 2. *Infrague eam*] *infra foramen.* Const.

p. 495. l. 10. *Calida*] Ex calida subacta. Vult enim fieri cataplasma. Const.

p. 495. l. 17. *Oticulario specillo*] *μελωπίδι.* Const.

p. 495. l. 25. *Varices crurum, temporum ventrisque,* *κίρσι* fiunt etiam in palpebris. Aëtius. Const.

p. 496. l. 12. *Superimponitur*] *superponitur.* Const.

p. 496. l. 14. *At exciditur hoc morbo:*] *Excidendi ratio hæc est.* Cod. Const.

p. 496. l. 19. *Impositoque*] *interpositoque.* Const.

p. 496. l. 26. *Ibi rursus*] *ibique rursus.* Const.

p. 497. l. 19. *Efficat*] *efficitur.* Const.

p. 497. l. 26. *Membrum præcidi oportere,*] Vide pag. 304. *Aegineta hanc curationem vocat* *αγγυροτομή.* Const.

p. 497. l. 27. *Alia loco mihi dictum est.*] pag. 304. Const.

p. 498. l. 8. *Aliquid os*] *aliquid ossis.* Cod. Const.

p. 498. l. 11. *Lavanda*] *laevanda.* Const.

p. 498. l. 18. *Pus moveri debet*] *pus moveri non debet.* Vide pag. 290. Const.

p. 498. l. 22. *De positu & figura totius humani corporis.*] *De positu & figura ossium totius humani corporis.* Const.

p. 498. l. 31. *Gignente*] *Scribitur cingente.* Const.

p. 499. l. 8. *Locis tamen aestuosis &c.*] Vide ad id Herodotum lib. 111. cum loquitur de Aegyptiorum & Persarum strage. Vide etiam Pollucem. Scal.

p. 499. l. 9. *Et id caput firmissimum,*] Hoc verissimum, si solum externas injurias consideres. At si etiam internas, falsum. Est enim magis morbis obnoxium propter retentos vapores fuliginosos. Const.

p. 499. l. 13. *Ne locus quidem*] *nec locus quidem.* Const.

p. 499. l. 13. *Fere tamen duae*] *Suturae propriae sunt* *(i. ῥαφαί) ἢ σφαιναῖα, λαμβδοειδής, καὶ ὀβελαῖα:* impropriae duae super aures, quae potius *λεπτοειδὴ προσκολληματι.* Const.

p. 499. l. 22. *In unguem*] *ad unguem.* Const.

p. 499. l. 24. *Inferiora*] *Scriptum infirmiora.* Const.

p. 499. l. 25. *Insidunt*] *insident. Alii incidunt.* Const.

p. 499. l. 26. *Quia capillus*] *quæ capillus.* Const.

p. 499. l. 29. *Connectunt*] *contegunt.* Const.

- p. 499. l. 29. *Medium*] *malarum*. Const.
 p. 499. l. 30. *Inclinatum*] *inclinatam*. Const.
 p. 500. l. 5. *Gingivis*] *maxilla* aliàs. Const.
 p. 500. l. 13. *Foramina*] *πύργοι*. Const.
 p. 500. l. 14. *Haec primum*] *hae primum*. Const.
 p. 300. l. 17. *In cartilagine*] *in cartilaginem*. Const.
 p. 500. l. 19. *A summis ad imas*] *ab imis ad summas*, Alii. Const.
 p. 500. l. 25. *Dissipantur*,] *Id est, distribuuntur*. Const.
 p. 501. l. 5. *Nam malae cum toto osse, quod superiores dentes exigit*,] *Vel excipit*. Caesar.
 p. 501. l. 7. *Verum ipsius maxillae partes extremae quae bicornes sunt. Alter processus, intra latior, vertice ipso tenuatur, longiusque procedens sub osse jugali subit, & super id temporum musculis illigatur.*] *Etsi in nullo eorum, quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam, quam hanc ipsam inveni scripturam; non possum tamen non credere, Celsum potius ita scripsisse: Alter processus latior, vertice ipso tenuatur. Si enim res id pateretur, ut scribere potuisset: Alter processus intra latior, extra tenuatur; nihil immutandum esse, censerem; nunc igitur cum & res ipsa, & quod non obscure oppositum est: vertice ipso tenuatur, requirant, ut illud ante posuerit: infra latior; non video, cur unius litterulae mutatione, ut vitiari hic locus à Librariis, ita à nobis restitui non possit. Morg.*
 p. 501. l. 15. *Facultatem*] *facilitatem*. Const.
 p. 501. l. 18. *Ex his quaterni primi quia secant* *πρυμνοὶ* à Graecis nominantur,] *πρυμνὲς* alias *πρυμνῆς*. Caesar.
 p. 501. l. 19. *Τομικοί*] *i. incisorii* sive *πρυμνῆς*. Const.
 p. 501. l. 20. *Caninis dentibus*] *Canini*, *κυνόδογτες*. Const.
 p. 501. l. 21. *Maxillares*] *Sive molares*, *γόμεφοι* sive *μύλοι* dicti, quini (sic enim in antiquo exemplari scriptum, non quaterni) ab utroque latere. Const.
 p. 502. l. 4. *Mediae*] *medio*. Const.
 p. 502. l. 6. *Per duos*] *subter duos*. Alii. Const.
 p. 502. l. 6. *Circa quoque per duos processus tenuibus cavis perviae, per quae*] *Vel per quas*. Caesar.
 p. 502. l. 15. *Deorsum versus tuberibus exasperetur*] *deorsum versus moveatur & tuberibus exasperetur*. Const.
 p. 502. l. 16. *Superiori parti inferiore*] *secunda superiori parti inseritur*. Const.
 p. 502. l. 19. *Superior summae*] *superior summa*. Const.
 p. 502. l. 22. *Sustinere*] *sustineri*. Const.

p. 502. l. 24. Quos *καρπός* Graeci appellant.] Sic quidem hos nervos Ludovicus Caelius, auctor latinorum lectionum, dicendos esse contendit, quod & se posse probare dicit per Galenum & Apollonium in Argonaut. Eisdem tamen Hermol. Barbar. *tenontas* appellandos putavit. Caesar.

p. 502. l. 25. *καρπός*] Al. *καρπός*. Melius *τίγος*. Const.

p. 502. l. 25. Quos *καρπός* Graeci appellant] Non est Graecum; Scal.

p. 502. l. 26. Omnes flexus alter] Quidam: omnium flexus *alté*. non probo. Const.

p. 502. l. 34. In promptum dato] in promptu dato. Const.

1. p. 503. i. 8. Insinuatis] sinuatis. Const.

2. p. 503. l. 9. Inde pateſcunt,] inde lateſcunt, Cod. Const.

p. 503. l. 24. *Scoptula operta*] Lego *lata scapularum ossa* 526, 6 542, 35. 548, 22. Vid. p. 506, 23. & 171, 5. ubi diserte dicit *ὀστέα* Graecorum Latine dici *ossa scapularum*: quare ista lectio proculdubio mendosa est, cum nunquam alibi haec vox reperitur. Casaub.

p. 504. l. 5. Quod propius altera verticis parte modicè intumescens, sustinet] Alii sic, quo propius alteri verticis parzi, intumescens sustinet. Const.

p. 504. l. 8. In eo] Osse, nempe lato scapularum. Const.

p. 504. l. 9. Infidit,] infidet. Const.

p. 504. l. 12. Cartilagini] cartilagine. Const.

p. 504. l. 13. Humerus] Βραχίον Const.

p. 504. l. 22. Verticillati scapularum ossi inseritur, ac majore parte extra id situm nervis deligatur.] Manutii in utraque editione ad hunc modum propoluerant: - - Verticillatis scapularum ossibus parvo excessu inseritur: ac majore parte ex transitu nervis deligatur. Cum his Constantinus fecit; quamquam in margine adnotavit: parvo excessu deesse in antiquo codice; aliosque legere *inceſſu*. Et Joannes quidem Caesarius, atque ante hunc Lucas Ant. Junta duas illas voces omiserant, caetera, ut Manutii, edentes; nisi quod pro *verticillatis* posuerant, *verticulatis*. Qua in re locios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronseum; qui tamen *parvo excessu* non omiserunt; etsi Ronseus in libri ora, esse; qui omitterent, & qui non *verticulatis*, sed *verticillatis* scriberent, indicavit. Ronseii scripturam secutus est Pawius, qui in commentario ad hunc locum suo vocare Celsum, ait, *scapularum ossa verticulata*, aut quic

quia cervicibus praedita: aut a verticillis exstantium coracoidis & spinosi processuum; verum enim vero, quatenus in his processibus partes sint, quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco describendo varietatem cum attenderem; pro ea, qua solet, peritia prudentiaque facere existimaui V. Cl. Jacobum Facciolatum, cum se vehementer dubitare, mihi ostenderet, essetne inter latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum, qui Lexicis inseruere, hoc uno Celsi loco incertissimae proculdubio scripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloëenius *verticillati scapularum ossi* non *verticillato*, aut *verticillatis scapularum ossibus*; edidisset, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox est libro 11. cap. 37.) *scapularum ossibus* hic legendum esse, censerem; memini me in ea, quae paulo superius (pag. 503. lin. 23 de scapularum ossibus scripta sunt à Celso; hunc enim in manibus habebamus; continuo oculos coniecisse, & Viro Doctissimo respondisse, mihi vero omnino videri, *vertici lati scapularum ossis* esse legendum. Haec enim illis de ossibus tradiderat Celsus: *a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri scutula operata; ὀμοπλάται Graeci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paulatimque latescunt ad spinam tendunt*: Ex quibus licet intelligi eam horum ossium partem, quam Anatomici solent *scapulae cervicem* vocitare, Corn. Celsum nomine *Verticis* appellavisse, sive quod eam *summam* esse illo in osse, crediderit; sive quod ut in *triangulo* osse oppositam basi, velut locum spectaverit, in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum similitudine, circa quos valvae convertuntur) a Virgilio 1. Georgic. *vertex* est dictus. Cum igitur scapulae, sive ut Celsus loqui mavult & in hoc capite (pag. 504. lin. 3. ac l. 11.) & ad finem tum septimi (p. 526. l. 6. tum octavi (p. 528. l. 6.) & sub initium tum undecimi p. 542. l. 33.) tum quintidecimi (p. 548. l. 22.) *lati scapularum ossis* sinuatam cervicem paulo ante appellaverit *verticem*, quid veri esse similis possit, quam ut porro traditurus; cui parti ejusdem ossis, humeri caput inseratur, ad hunc modum scripserit: *vertici lati scapularum ossis inseritur*; praefertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, per saepe labi consueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam consequentis vocis literam ad praecedentis etiam postremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in

codice scripturam offenderim, tibi fideliter describam: *parvo excessu vertici latis scapularum ossibus inseritur. Ac maiore parte: & transitu nervis deligatur.* Illud quidem minime est dissimulandum, in versuum intercapedine autum esse aliquem nonnulla addere, videlicet super ultimam *vertici* literam, literulam S, & super &, particulam alteram *ex*: quo de utroque additamento si forte quaeris, quid ego suspicer; sic habero. Primum mihi tum codicem, ac supra descriptas & Almelveenii, & caeterorum lectiones, tum ipsam anatomicen respicienti veri simillimum videri, ita a Celso scriptum fuisse: *Vertici lati scapularum ossis parvo excessu inseritur, ac maiore parte extra situm, nervis deligatur*; neque enim summa pars humeri ita in scapulae cervicem, ut summa pars femoris in ossis innominati acetabulum conditur; sed *parvo tantum excessu*, id est, ejus capitis, quod ab interiore latere extuberat, portione immissa, *maiore parte extra sita est*, quam etiam ob rem *nervis*, id est, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur*. Cum ergo Librarii voces illas *extra situm* describendo, ita vitiaissent, ut alii & *transitu*, ut scriptor Codicis, alii *ex transitu*, ut plerique, quibuscum facere Codicis Emendator maluit, scriptum reliquerint: nonnulli denique, in quibus Lindenius & Almelveenius, integro ea in parte exemplari usi, priores voces restituerunt, nisi quod perspicuitatis addendae causa, minus, ut puto, necessariam voculam *id* interjecere. Verba autem illa, *parvo excessu* etsi ad rem fideliter tradendam, necessaria sunt, iisque perbelle respondent, quae sequuntur, *maiore ex parte*; cum tamen aliquo in Codice, ut supra diximus, omissa essent, minus mirandum est, quod in hoc invenerim alium in locum transposita: unde Emendatori occasio data est existimandi, ea cum insequenti voce *vertici* esse conjungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum esset, ut pro *lati* scriptum esset *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *ossis*, hanc in *ossibus* esse mutatam; cum tamen non modo alii Codices, quibus auctoribus Lindenius, & Almelveenius ediderunt, *Verticillati scapularum ossi*: aliquanto meliorem in parte indicare possent scripturam; sed ipse etiam Celsus, cum videlicet non de utroque, sed de alterutro ossis humeri hic loquatur, insitum scribere non *latis ossibus*, sed *lato ossi*, vel, quod eodem recidit *vertici lati scapularum ossis*, debuerit. Morg. Ep. II.

In Veneto Codice ita hunc locum scriptum inveni: *parvo excessu locum vertici latis scapularum ossibus inseritur: ac maiore parte ex transitu nervis deligatur.* Non est meae fidei, quidquam

quam dissimulare: quin etiam Perhumanum ac Eruditum Virum amplissimae eorum Clericorum Bibliothecae Praefectum, qui mihi haec omnia insipienti describentique officiosissime aderat, rogavi, ut id recognoscere mecum vellet, quod protinus subijciam. Scilicet inter *Vertici* & *Latis* subobscurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur,) veteris liturae vestigium est, quasi literula fuisset erasa; eo tamen illud in loco est, ut litera *l* fuisse omnino non possit, sed brevior quaedam instar litterae *f*, ut mihi *verticis* in hoc etiam codice scriptum facile fuisse; *verticillatis* certe non fuisse videatur. Morg. in Ep. III.

p. 504. l. 26. *Parvo excessu inferitur*] *parvo excessu* desunt in antiquo Cod. Alii legunt, *incessu*. Const.

p. 504. l. 27. *Magis etiam*] *altius etiam*. Const.

p. 504. l. 29. *Brachio*] *ῥα πῆχει*. Const.

p. 505. l. 1. *Cubitus*] *Ἀγκυον*. Const.

p. 505. l. 5. *Primo vero duo, radii & brachii, &c.*] Non sine vitio esse iis omnibus apparebit, qui paulo ante, (p. 504. l. 20.) haec scripta esse, animadverterint: *quae res sedem brachio praestat: quod constat ex ossibus duobus*, iis nimirum, quae illico nominat, ut in eo quoque, de quo sermo est, loco, ac describit Cellus, *radio* videlicet, ac *cubito*; ut manifestum sit, cum brachium ipsum constet ex radio, non oportuisse scribere: *Duo radii & brachii, ossa*; sed vel satis fuisse: *Duo brachii ossa*. Verum enim à Celso reapse scriptum sit, haud satis liquet ex scriptura, in aliis omnibus; quae adhuc vidimus; exemplaribus, in hunc unum modum depravata: *Duobus radiis brachii ossa*. Morg.

p. 505. l. 17. *Levi*] *laevi*. Const.

p. 505. l. 20. *Prima palmae pars*] *Κάρπος*, brachiale, cujus ossicula octo non planè solida & absque medulla. Quartum omnium durissimum. Horum figura multiplex. Const.

p. 505. l. 25. *Ex his unius*] *ex his veluti unius*. Const.

1. p. 505. l. 27. *Ex manu duo*] *ex hac manus parte duo*. Const.

2. p. 505. l. 27. *In sinus*] *in finum*. Alii *in sinu*. Const.

p. 505. l. 30. *Palmam*] *πυκνότερον*. Const.

a. p. 505. l. 32. *Interior*] *inferius*. Const.

b. p. 505. l. 32. *In verticem*] *in vertice*. Const.

p. 505. l. 33. *Exterioris*] *superioris*. Const.

p. 506. l. 5. *Desidit*,] *desidet*, vel *desinit*. Const.

p. 506. l. 8. *Ad spinam*] *et ad spinam*. Const.

p. 506. l. 11. *Super*] *Al. subter*. Const.

p. 506. l. 15. *Femina*] *υἱοῖ*, Const.

p. 506. l. 18. *Duos processus*] *Trochanterem majorem & minorem*. Const.

p. 506. l. 20. *Ab inferioribus quoque capitibus*] *ab inferiori quoque parte*, Alii. *Const.*

p. 506. l. 24. *Introrsus*] *extrorsus*, Alii. *Const.*

p. 506. l. 29. *Patellam vocant.*] *Patella*, ἐπιχρῆνις vel ἐπιχρῆνις, & μύλη, *mola*. *Const.*

p. 507. l. 7. *Sura*] *περόνη*. *Const.*

p. 507. l. 8. *Cui tibiae nomen est*] *κνήμη*. *Const.*

p. 507. l. 14. *Media*,] *medio*. *Const.*

p. 507. l. 15. *Offa*] *osse*. Alii, *osse tali obverso*. *Const.*

p. 507. l. 16. *Ipsum super os calcis*] *Os tali Astragalumque talum vocat: malleolos verò talorum ossa: excessus ἀμφύσεις: procedentia ἐπιφύσεις*. *Const.*

p. 507. l. 19. *Idque sine medulla*] *Os calcis*. *Const.*

p. 507. l. 31. *Vitiatur*,] *Fit cariosum & putre*. *Const.*

p. 507. l. 33. *Loco movetur*] *luxatur*. *Const.*

p. 508. l. 1. *Nigrum*] *VII. Aphor. 2.* *Const.*

p. 508. l. 2. *Super natis*] *supernatis*. *Const.*

p. 508. l. 10. *Secedat:*] *recedat*. *Const.*

p. 508. l. 12. *Quae integrius*,] *nempè partis*. *Const.*

p. 508. l. 13. *Aridum*] *Cruoris expers quod cariosum. Alioqui minus verum hoc pronunciatum simpliciter*. *Const.*

p. 508. l. 15. *Scalpello*] *σμιλίω* porius quàm *ξύσσει*. *Const.*

p. 509. l. 2. *Febre*] *Et aëris frigidi contactu, & medicamentis*. *Const.*

p. 509. *Urgenda*] *Id est, coercenda. Alii purganda*. *Const.*

p. 509. l. 15. *Nigrities*] *Legendum, nigrities ad alteram quoque partem, omisis inculcatis vocibus, est, aut scilicet caries*. *Const.*

p. 510. l. 6. *Si spaciosum*,] *Vel spatiosius*. *Caesar.*

p. 510. l. 6. *Χοινίκιον*] *Modiolus* (à parvi modii figura) ferramentum est ferratum (ut reponendum pro *ferratum*) vulgòque vocatur *trepān*. Diversa tamen ἀβάπτιος τευπένη, ut in *Lexico* observavimus. De his instrumentis peritè & copiosè *Botallus* libro de vulneribus sclopet. in quo & figurae. *Const.*

p. 510. l. 10. *Ipsae quoque*] *ipso quoque*. Sic rectius, nisi fortè de modio (qui ipse quoque orbe cingitur) accipias, non de clavo. *Const.*

p. 510. l. 25. *Ut & foretur, & circumagatur*,] *ut & foret, & circumagatur*. *Const.*

p. 510. l. 31. *Modiolo pressum est*,] *Leg. modiolo impressum*. Vide infra, *modiolo imprimatur*. *Const.*

p. 510. l. 32. *Ille per se agitur*.] *Modiolus tum agitur sine*

sine clavo: cuius quidem officium est, ut modiolum sic firmet, ne possit oberrare, dum circumagitur. *Const.*

p. 511. l. 11. *Excisorius scalper*] ὁ ἐκκοπὴς, cisseau vulgò. *Const.*

p. 511. l. 18. *Laedit*,] *edit*, Alii. *radit*, Cod. *Const.*

p. 511. l. 20. *Integrum, caries per totum*] *in totum, caries persaepe totum.* *Const.*

p. 511. l. 22. *Id quoque signi specillo significatur*] Videtur hoc loco Celsus usurpare nomen *specilli*, genere nunc neutro, nunc masculino. *Caesar.*

p. 511. l. 22. *Signi specillo significatur, qui depressus in id foramen, quod infra solidam sedem habet, & ob id---siccus,*] *signo specilli significatur, quod depressum in id foramen, quod infra solidam sedem habet, & ob id---siccum.* *Const.*

p. 512. l. 1. *Jam altè*] *tam altè.* *Const.*

p. 512. l. 4. *Cura agendum est*,] Ne membrana laedatur. *Const.*

p. 512. l. 7. *Spatium ipsum*,] Quod inane occurrit inter duas testas. *Const.*

p. 512. l. 7. *Sanguis*] E venulis effusus, quae ossis cavum subeunt. *Const.*

p. 512. l. 8. *Habena*] Instar plectri, qua terebra convertitur. *Const.*

p. 512. l. 11. *Suspendendaque*] Ut quàm suspensa & levissima minus imprimat. *Const.*

p. 125. l. 10. *Attollenda*,] Ducitur habena terebrae manu dextra: terebram imprimit, moderaturque sinistra, & attollit, cum opus est. *Const.*

p. 512. l. 12. *Neque periclitemur*,] Ob id ἀβιάπνη ex-cogitata. *Const.*

p. 512. l. 16. *Media saepe*,] *media septa* legendum, ut infra cap. 4. *Const.*

p. 517. l. 20. *Μηνυγγοφύλακα*] Μηνυγγοφύλαξ, membranae custos. Elevatoria Chirurgis, de qua & cap. 4. *Const.*

p. 512. l. 23. *Quae demissa est, ut*] *quae demissa sic, ut.* *Const.*

p. 512. l. 25. *Scalpro discutiendum est*:] Rectè & eleganter, sed minus est elocutus. Plena est oratio: *quod malleolo per scalprum discutiendum est.* Sic apud Livium: *Tribus arietibus aliquantum muri discussit*, i. deiecit, diruit, atque demolitus est. *Const.*

1. p. 517. l. 32. *Levandae*] *laevandae*, i. laevigandae. *Const.*

- p. 512 l. 32. *Si quis scobis*] *si quid scobis*. Const.
- p. 513. l. 1. *Non ora*] *non orae*. Const.
- p. 513. l. 1. *Lavandum*] *laevandum*. Const.
- p. 513. l. 3. *Aspero osse*] *aspero ossi*. Const.
- p. 513. l. 4. *Sanitatem*,] *Adfert* eleganter supprimitur. Satis est verbum diversis subjectis attributum, alteri respondere: cuius sunt & apud Ciceronem exempla. Const.
- p. 513. l. 11. *Ab ipso ore*] *ab ipso osse*. Cum Hippocr. experientia sic legendum ostendit. Alii *ore* & *ulceris* subaudiunt. Const.
- p. 513. l. 16. *Eaque ferè*] *idque ferè*. Const.
- p. 513. l. 17. *Λεπίς*] Leg. *λεπίς* i. *squama* à Graec. Const.
- p. 513. l. 20. *Ad summum tamen*] *ad summum tantum*. Const.
- p. 513. l. 22. *Lavari*] *laevari*. Const.
- p. 514. l. 3. *Ubi ea pertusa*,] *ubi ea percussa* Cod. Const.
- p. 514. l. 29. *Nihil leve*] *si nihil nisi laevè*. Const.
- p. 515. l. 1. *Hippocrates memoriae tradidit*] Locus est L. V. *Epidem.* Sed cum librum non esse genuinum Hippocratis foetum, existimant eruditi. Casaub.
- p. 515. l. 5. *Levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt*] Vid. Plutarchus lib. *πῶς ἂν τις ἀειδοίτο ἑαυτῶν ἀρετῶν* i. *in' ἀρετῇ*. & Quintil. *Inst. Orat.* Casaub.
- p. 515. l. 14. *Quae aequè*] *quia aequae*. Const.
- p. 515. l. 19. *Idem, & naturaliter*] Al. *idem naturaliter* Const.
- p. 515. l. 26. *Id detrahendum.*] *id deradendum*. Const.
- p. 515. l. 27. *Nigritiem enim continet, si quid fissum est.*] Alias *fixum est*. Caesar
- p. 515. l. 29. *Solet etiam evenire*,] *Ἀπὸ χύμα* vocant hoc fracturae genus. Const.
- p. 515. l. 33. *Discussa est*,] *discissa est*. Const.
- p. 516. l. 5. *Os fractum*] Hippocr. lib. VII. *Aphor.* 14. 24. 85. & lib. VI. *Aphor.* 53. Const.
- p. 516. l. 12. *Oculos quibus obcaecet.*] Al. *oculosque quibus obcaecet*. Const.
- p. 516. l. 16. *Curatio haec*] *Excidendi ossis*. Const.
- p. 516. l. 29. *Ut deinde à singulis procedentibus singulis cutis subsequatur.*] Vel *ligulis*. Caesar.
- p. 516. l. 29. *Accepit*,] *accipit*, Vet. Const.
- p. 516. l. 30. *Singulis cutis*] *angulis cutis*. Const.
- p. 516. l. 32. *Inter quae*] *inter quos*. Const.

- p. 517. l. 5. *Nihil tutius*] *Al. nihilo minus tutò.* *Const.*
 p. 517. l. 19. *Caetera ex eadem*] *caetera eadem.* *Const.*
 p. 517. l. 12. *Aut levior,*] *aut lenior.* *Const.*
 p. 517. l. 25. *Rosa*] *i. rosaceo.* *Const.*
 p. 518. l. 1. *Ulcus madet,*] *Hic mador* πλάδος *Hippo-*
crat. cui πλαδαρὲν ἔλκε *i. ulcus madens* Celso. *Lege Ga-*
len. Comm. III. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν. *Const.*
 p. 518. l. 2. *Alitur,* & *in cervicibus*] *Ἀκυρολογία.* *Ta-*
lis lib. VII. cap. 27. ubi ali vulnus pro σαρκαῖ. *Nec e-*
nim vulnus alitur, aut ulcus, sed caro alitur, illudque
impletur, ut propriè dixit lib. V. cap. 12. *Const.*
 p. 518. l. 4. *Ad manum*] *εἰς τὴν χειρουργίαν.* *Const.*
 p. 518. l. 7. *Medium*] *Nempè os.* *Al. media.* *Const.*
 p. 518. l. 8. *Fissum est,*] *Hoc ρογκή.* *Const.*
 p. 518. l. 9. *Vel quia*] *ferè vel quia,* *Cod.* *Const.*
 p. 518. l. 15. *Medium*] *Est ἐγγείστωμα* *Galeno.* *Const.*
 p. 518. l. 42. *Ejus*] *ejus rimae.* *Const.*
 p. 518. l. 26. *Ad similitudinem C literae, sic ut vertex*
ejus à foramine, basis ad rimas] *Legend. ut habet exem-*
plar MS. ad similitudinem V literae, sic ut -- rimam. *Const.*
 p. 518. l. 13. *Nihil latens in eo osse concavum est,*] *ni-*
hil latens sub eo osse cùm cavatum est. *Al. in eo ossis concavo*
est. *Const.*
 p. 518. l. 32. *Laedentibus.*] *Al. latentibus.* *Const.*
 p. 518. l. 33. *Ne, si fractum*] *nec si fractum.* *Const.*
 p. 518. l. 34. *Sed sive totum*] *Ἀποσκεπτικισμός* *Galeno.*
Const.
 p. 519. l. 5. *Quam fecimus,*] *Scalpro.* *Const.*
 p. 519. l. 7. *Septaque*] *Media septa* *dixit suprà, i. in-*
terstitia foraminum hoc loco. *Const.*
 p. 519. l. 9. *Lunatum sinum*] *Hic convenit figura literae*
C. non verò suprà. *Const.*
 p. 519. l. 13. *Forfice*] *forcipe,* *τῇ ἀσπίδι* *Galen. VI.*
Method. *Const.*
 p. 519. l. 17. *Proposui,*] *Cap. 3.* *Const.*
 p. 519. l. 23. *Sub medicamenti*] *sub medicamentis.* *Const.*
 p. 519. l. 25. *Satis illi*] *satis illis.* *Const.*
 p. 519. l. 33. *Qui suprà positus*] *Cap. 3.* *Const.*
 p. 520. l. 3. *Collocandusque is loco intepido.*] *Si ita legen-*
dum esset, novam vocem intepidus in latinis numerare oport-
teret, & quidem numeratur in Thesauro Fabri 1717. At
Gryphii, & Stephani Editio praepositionem in separat a te-
pido. Et sane non video, quomodo, qui calvariae fractura la-
borat, collocandus sit in loco non tepido, cum tepor fractu-
ris omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, salu-
berri-

berrimus sit. Qua de re legendus hic noster hoc eodem libro cap. 10. sect. 7. & Hippocrates aphor. 17 & 18. sect. 5. Non est igitur tanta vis inferenda simul Medicinae, simul latinae linguae, sed reponendum cum Gryphio, collocandusque is loco in tepido; vel cum Stephano, collocandusque is in loco tepido Morg. Ep. 111.

p. 520. l. 7. Infundenda erit rosa] infundendum erit id ros (i. rosaceum) tepidum. Const.

p. 520. l. 11. Cervixque molliri debet] ne convulsio excitetur. Const.

p. 420. l. 27. His quoque apparebit,] hos quoque apparebit. Cod. MS. oportebit. Const.

p. 520. l. 30. Spem verò certam faciunt membrana mollis] Alias mobilis. Caesar.

p. 520. l. 31. Mobilis] Quae συσπλῆς & ἀσπλῆς motum retinet. Const.

p. 521. l. 2. Acris vomitus,] acer vomitus. Const.

p. 521. l. 4. Caeteraque quae ad] caetera quae ad. Const.

p. 521. l. 19. Ut per omnem] ut non per omnem. Const.

p. 521. l. 23. Cicatrix erit solvenda] Alii cicatrice erit solvenda plaga. Const.

p. 522. l. 4. Implicata linamenta,] Σφηνίσκας στεπλῆς, Aëcius. Const.

p. 522. l. 6. Adjicienda sunt.] injicienda sunt. Alii adigenda sunt. Const.

p. 522. l. 7. Penicillo.] Ἐκ ῥάκας εἰληθέντος, Aëcius. Const.

p. 522. l. 8. Fabrili glutine] Fabrile gluten Dioscoridi πουργόμενα. Const.

p. 522. l. 16. Media] medio. Const.

p. 522. l. 17. Fuligine,] Sic antiqua lectio. Alii polli-ne, i. τῇ μάνῃ. Const.

p. 522. l. 17. Eaque ultra] eaque supra. Const.

p. 522. l. 21. Exercitatae nares] Excitatae nares ipse Celsus indicat, (quod & ex MS. in Morg. Ep. 11. confirmatur) esse legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra (523. 20) eodem verbo eadem significatione est usus, sed & paulo supra de fracta nasi cartilagine in suam sedem reponenda verba faciens, quicquid, inquit, e cartilagine concedit (libentius legerem: concidit, cum caeteri, quos consului, libri constanter habeant: Quicquid in Cartilaginem incidit) excitandum leniter est, aut subiecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis: Mox (p. 522. l. 1.) quae in nares injicienda sint, docet, quae desiderare cartilaginem, non sinant; item quae extrinsecus habena

circumdanda sit, quae nares sic excitatas, contineat; post quae videlicet ea continuo subjicit, de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis, quod ad hoc tempus inspeximus, libris, non *exercitatae*, sed *excitatae nares* scriptum est. *Morg.*

p. 522. 33. *Quia callus*] *quum callus*. Const.

p. 523. l. 5. *Extrinssecus*] *intrinssecus*. Const.

p. 523. l. 8. *Ultra*] *supra* Al. Const.

p. 523. l. 8. *Adjicienda*] *adigenda*, quod in veteri codice *adicenda* scriptum erat, ut solet in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 523. l. 33. *Solidarique*] *Κερατύνει* Hippocr. Const.

p. 524. l. 16. *Primi temporis*] *Leg. primis temporibus*. Const.

p. 524. l. 25. *Modo rectum*] *Κάτωγμα χυδακηδόν*. Const.

p. 524. l. 27. *Transversum*,] *Καυληδόν* vel *ραφανηδόν*, vel *σικυνηδόν*. Const.

p. 524. l. 28. *Obliquum*:] *Κατακάεστον*, sive *κτ. πλάγιον*. Const.

p. 525. l. 1. *Quin etiam aliquando plura fragmenta minuta*] *quin etiam*. *Cum plura fragmenta minuta*. Hoc fracturae genus *κάτωγμα κυρτηδόν* sive *αλφρηδόν* vocatur. Et quum à fragmento fragmentum recedit, *ἀπὸθραυσσις* & *ἀπικοπή*. Aliud lunatum, quod *εἰς ὄνυχον* vel *καλαμηδόν* fieri dicitur. Const.

p. 525. l. 1. *Fragmento*] *segmento*. Const.

p. 525. l. 9. *Sub qua*] *sub quo*. Const.

p. 525. l. 10. *Excedit*] *excidit*. Const.

p. 525. l. 13. *Seta*] Hippocr. *τρίχι ἰκπίη*, ἢ *χρυσῶν*. Const.

p. 525. l. 18. *Media*] *medio*. Vide cap. 5. Const.

p. 525. l. 21. *Ibi deligantur*] *ibi deligentur*. Const.

p. 525. l. 32. *Ferè resolvuntur*] *ferè solvuntur*. Const.

p. 526. l. 2. *Ossa conferuntur*,] *Συμφύονται*, *confervent*, lib. II. cap. 10. Const.

p. 526. l. 2. *Intra quod quaeque ossa confervent*] Verbum *conferveo*, quod alioqui latinum est, & usurpatur a Palladio de re rust. Lib. 1. tit. 35. apud Celsum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque Editiones meae habent *conferuntur*. Rursus repetitur eodem libro c. 10. sect. 1. *Quo os quodque confervet*. Et sect. *Inter se ossa confervere*. Sed hoc secundo loco alii legunt *cohaerere*, alii *coalescere*, ut ipse quoque Almeloveenius monet; in priorē autem reliquae Editiones meae habent *confer-*

vet, non sine aliqua ceterorum verborum varietate Ego quidem malo *conferret*, idque omnino retineo. *Morg. Ep. 111.*

p. 526. l. 6. *Latus, os*] *latum os*. Const.

p. 526. l. 7. *Coxarum, os tali,*] *coxarum os, tali*. Const.

p. 526. l. 8. *Inter*] *intra*. Const.

p. 426. l. 9. *Inter*] *intra*. Const.

p. 526. l. 24. *Sine junctura*] *sine vincitura*. Const.

p. 526. l. 26. *Ferèque id quod à pectore sub id quod ab humero est in posteriorem*] *ferèque id quod ab humero est, sub id quod à pectore in posteriorem &c.* ex Hippocr. Const.

p. 526. l. 31. *Sub id humerus*] *Scribendum subinde humerus*. Alii *super id humerus*. Const.

p. 526. l. 32. *Priorem partem*] *priorem posterioremve partem*. Const.

p. 527. l. 6. *Manu planè*] *manu placidè*, Al. Const.

p. 527. l. 30. *Ala sua*] *ala sana*. Const.

p. 527. l. 30. *Fasciari*] *fascia dari*, Vet. Const.

p. 527. l. 30. *Sub ala sua fasciari debet*] V. C. *Sub ala fascia dari debet*. *Fasciare* non dicitur, sed *fasciatus* raro. Scal.

p. 528. l. 6. *Latus, os*] *latum os*. Const.

p. 528. l. 11. *Ferrumen*] *foramen*, Vetus Exemplar. Const.

p. 528. l. 29. *Leniter*] *leviter*. Alii, *graviter*. Const.

p. 528. l. 30. *Quae suprà scripta sunt,*] Circa finem capitis praeced. Const.

p. 529. l. 9. *Quicquid vel tussim*] *Κεχχῶδες* Hippocr. lib. III. Articuli. Const.

p. 529. l. 10. *Ne spiritum*] *nec spiritum*. Alii, *nae spiritum*. Vide infra. Const.

p. 529. l. 15. *Spuitur*] *expuitur*. Const.

p. 529. l. 24. *Polyarchi*] Vide p. 253. Const.

p. 529. l. 25. *Rosa*] *ros. oleo*, i. *rosaceo*. Const.

p. 529. l. 26. *Fasciae à mediis orsae,*] Hippocrates (ex quo haec omnia) duobus fasciae à medio orsae capitibus ligandum praecipit. Const.

p. 530. l. 3. *Idem*] *item*. Const.

p. 530. l. 6. *Quoque resolvetur,*] Legend. *quoque resolvitur*. *Alternis diebus* Hippocrates, non *quotidie*. Const.

p. 530. l. 13. *Quae si modus erit*] *quod si metus erit*, Cod. Alii, *non metus erit*. Const.

p. 530. l. 21. *Pus subit,*] *pus subest*. Const.

p. 530. l. 25. *Eaque uri*] *isque uri*, nempe locus, vel ea, scilicet pars. Const.

p. 531. l. 7. *Si id ex] si id quod ex*, Vet. Cod. *Const.*
 p. 531. l. 11. *In interiorem] Al. in anteriorem.* *Const.*
 p. 531. l. 14. *Plurima parte] Al. prima parte.* *Const.*
 p. 531. l. 20 *Rursus ex magna parte] Ubique femori-*
bus humeros, crura brachiis comparat, coxasque scapulis.
Vide p. 407. imò & plantas palmis, ibid. & p. 444. pe-
dem manui: tibiam cubito. *Const.*

p. 531. l. 24. *Minimè] minus.* *Const.*
 p. 531. l. 28. *Ea maximè] earum maximè.* *Const.*
 p. 531. l. 30. *Pessima, ubi] pessimum, ubi.* *Const.*
 p. 521. l. 31. *Nonnunquam autem] Vide p. 401.* *Const.*
 p. 532. l. 5. *Fit ubi] fit saepè ubi.* *Const.*
 p. 532. l. 7. *Latere] e latere.* *Const.*
 p. 532. l. 9. *Depressum] deprehensum,* Cod. *Const.*
 p. 532. l. 13. *Intendit] intenderit.* *Const.*
 p. 532. l. 15. Duo fuere non omittenda, alterum, plero-
 rumque libros non habere: *cum mitissime agitur, sed ut*
diutissime alatur, Manutiorum: *ut mitissime alatur*, Con-
 stantini scriptum calamo: *agatur*; ut proclive sit suspicari,
 scripsisse Celsum: *ut mitissime agatur*; alterum, in iisdem
 omnibus, imò ipsius quoque Lindenii Libro non *distentio-*
nem nervorum legi, sed distentio. *Morg.*

p. 532. l. 17. *Cancer] Hic quoque cancri voce abutitur,*
Const.

p. 532. l. 17. *Certum, ut diutissime alatur pus] Lego,*
vel certè, ut diutissime alatur pus. Codex, *agatur.* *Const.*

p. 532. l. 28. *Fasciis] ὑποδεσμίδες, binae fasciae primae.*
Reliquae ἐπίδεσμοι, Galen. *Const.*

p. 553. l. 3. *Linteos] lineos.* *Const.*

p. 533. l. 4. *Sex opus est] Hippocr. duobus. Tot invo-*
lucra à peritis Chirurgis improbantur. *Const.*

p. 533. l. 6. *Quasi in cochlea serpat,] Leg. quasi in co-*
chleam serpat, i. quasi cochleatim & claviculatim, κοχληδὲς
καὶ ἐλικοειδῶς. *Const.*

p. 533. l. 3. *Longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea*
si totum aequale est, undelibet super] longior ea, quae qua
parte os eminet (aut ab ea, si totum aequale est, vel undeli-
bet) super. *Const.*

p. 533. l. 13. *In superiore] Deest parte, aut supplend.*
Const.

p. 533. l. 15. *Latiore linteo] Σπλῆνα vocat Hippocr. Re-*
liqui σπλῆγιον, Scribon. Largus Splenium, plagulas Chirur-
gi. Et περὶ τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς lege Galenum VI. Me-
thodi. *Const.*

p. 533. l. 23. *Quod adstrictum est,*] *quod nimis adstrictum est.* Const.

p. 533. l. 24. *Alienatur, & canero opportunum est:*] ἀλλοιῶται καὶ σφακελίζεται Hippocr. Const.

p. 533. l. 24. *Alienatur*] Ita infra p. 539., 7. *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus potest.* Casaub.

p. 533. l. 29. *Junctura*] *vincitura.* Const.

p. 534. l. 1. *Sexto fasciis*] *sexta fascia.* Const.

p. 534. l. 21. *Citra articulum*] *circa articulum.* Const.

p. 534. l. 24. *Spatio*] *temporis subaudi.* Const.

p. 534. l. 26. *Nullus*] *si nullus.* Const.

p. 534. l. 27. *Temporis, quod os quodque conseruet*] *temporis, quo os quoque conseruet, (ut & post 10. si ossa non conserbuerint) pro quo dixit cap. 7. ossa conseruntur, i. quasi ferrumine conglutinata coalescunt.* Const.

p. 535. l. 12. *Super caput*] *Exemplar vetus super cubitum, i. πῆχυς.* Const.

p. 535. l. 13. *Juncto*] *vincto.* Const.

p. 535. l. 14. *Inter se junctis*] *Al. inter se vinctis.* Const.

p. 535. l. 21. *Palnam injicit dextram: si sinister, sinistram: si dexter humerus curatur,*] *Al. planam injicit dextram, si sinister: sinistram, si dexter humerus sinuatur,* Cod. Const.

p. 530. l. 32. *Figurandum:*] *figuratum sit.* Const.

p. 536. l. 13. *Eminentia*] *eminentiam.* Const.

p. 536. l. 14. *Breviores sunt*] *sint rectius.* Const.

o. p. 536. l. 30. *Habitus sit*] *habitus est.* Const.

b. p. 536. l. 30. *Idque involutum mitella*] *Brachium mitella involutum excipere, & ex cervice suspendere, vulgò dicitur, porter un bras en écharpe. Est verò mitella parva mitra & calantica, latior instarque fasciae, ex cujus lateribus taeniae redimiculaque dependent. Angli mitella noctu caput redimiunt.* Const.

p. 537. l. 4. *Ex summo cubitu id factum*] *in summo cubito id fractum,* Cod. Const.

p. 537. l. 6. *Ac si*] *at si.* Const.

p. 537. l. 13. *Is canalis*] Σωληνός i. *canalis* (quod chirurgicum est instrumentum, rotundum, oblongum, cavum, in quo crus aut femur fractum conjicitur & continetur) descriptio. Vide Hippocratem πρὸς ἀγμῶν, & Galen. Comment II. Differt à glossocomo. Const.

p. 537. l. 20. *Detineat*] *detineatur.* Const.

p. 537. l. 21. *Si femur, usque ad coxam: si juxta superius, caput femoris, sic ut ipsa quoque ei coxa insit.*] *Lego, si femur*

femur usque ad coxam juxta superius caput femoris, sic ut ipsa quoque in eo coxa sit. Const.

p. 537. l. 24. *Neque tamen ignorari oportet,*] Ex auctoritate Hippocratis hoc perpetuo verum non esse, jam convicit Tagaultius Chirurgiae lib. IV. Const.

p. 537. l. 27. *Insisti, sed multa tamen femori] insisti. Sed multa tum femori.* Const.

p. 537. l. 29. *Fortunae] Galli dicunt à cette accident.* τῇ πῶτα. Casaub.

p. 537. l. 31. *Surculum] Alii ferulam, ego funiculum legendum contendo ex antiqui Codicis fide. Alii reponunt, ad inum fulcrum.* Const.

p. 538. l. 5. *Rursus illa] rursus ista.* Const.

p. 538. l. 11. *Longior ulterioribus] longior exterioribus.* Const.

p. 538. l. 14. *Ufus] usus paulatim.* Const.

p. 538. l. 20. *Cesserunt,] recesserunt, ut cap. 20.* Const.

p. 538. l. 23. *Conservatur] conseritur, Cod. id est, συμψύεται. Sic & lib. VIII. cap. 7.* Const.

p. 539. l. 1. *Quemadmodum] ὅν τερόπαν, quo vel quali modo.* Const.

p. 539. l. 4. *Caetera] caeterum.* Const.

p. 539. l. 7. *Esset, quanto] esset. Quando, Cod.* Const.

p. 539. l. 25. *Vulneri quàm ossi] vulneris quàm ossis.* Const.

p. 539. l. 31. *Ejus longius] ejus si longius.* Const.

p. 539. l. 32. *Scalpro limandum, tum ipsum] scalpro limatum ipsum.* Const.

p. 536. 34. *Vulsella] Vulsellam dixit & fabros. Hippocrates tamen μοχλίσκας & λατίπας, i. vecticulas & latomus.* Const.

p. 540. l. 3. *Sima] curva, Cod.* Const.

p. 540. l. 5. *Cinguntur,] cingitur.* Const.

p. 540. l. 6. *Oportet ea] oportet eas.* Const.

p. 540. l. 9. *Prodestque ea] potestque ea.* Const.

p. 540. l. 19. *Excidat, aut cum jam] excidat. Accum.* Const.

p. 540. l. 20. *Diutiusque] latiusque.* Const.

p. 540. l. 21. *Saepe enim integra cutis osse] saepe enim integra cute os. Et quidam τὸ enim expungunt.* Const.

p. 540. l. 23. *Quae solvere] quam solvere, supple plagam.* Const.

p. 540. l. 30. *Necessè] habet vacat.* Const.

p. 540. l. 32. *Ubi ictus protinus] plagam deest vel subauditur.* Const.

p. 541. l. 3. *Levissimi] laevissimi.* Const.

p. 541. l. 15. *Quae saepè soluta, saepè mota sunt*] quod saepè mota, saepè soluta sunt. Const.

p. 541. l. 16. *Possunt enim coire*] possunt enim diu quiescendo coire. Const.

p. 541. l. 20. *Ut si quid*] et ut quid. Const.

p. 541. l. 30. *Solent tamen interdum diversa inter se ossa cohaerere.*] Vel coalescere. Caesar.

p. 541. l. 31. *Ossa cohaerere*] ossa conservare, Cod. Const.

p. 542. l. 1. *Dirigi*] dirimi. Const.

p. 542. l. 8. *Involutam lana regulam objicit*] Vel tegulam. Caesar.

p. 542. l. 11. *Ossa coeperunt,*] ossa cohaeserunt. Const.

p. 542. l. 11. *Nonnunquam*] F. non unquam. Vide cap. 13. Casaub.

p. 542. l. 21. *Sinapi, quod cum ficu*] sinapi cum ficu. Const.

p. 542. l. 31. *Inter se debiscunt,*] Hoc Ἀλέτριος vel Ἀλγίστημα Hippocr. Const.

p. 542. l. 32. *Ab humero*] A summo humero, ὁ ἄνω ὤμων Const.

p. 543. l. 1. *A saltu*] saltu, vel è saltu. Const.

p. 543. l. 1. *Talo*] astragalo. Const.

p. 543. l. 7. *In talis*] in talo. Const.

p. 543. l. 8. *Cancros*] γαγγρεῖνας, sic solet exponere. Const.

p. 443. l. 9. *Qui caput scapulis*] ὁμοιοτύτως. Const.

p. 543. l. 12. *Ossibus mollibus*] Leg. mollioribus (nullum enim os molle, nisi comparatè: talusque os est solidissimum durissimumque. Alii molibus legunt, ut de molis casu laesis) laesis, ubi aliquid incidit, his loc. sunt, ut protinus dolor, Const.

p. 543. l. 15. *Diducta ossa*] diducta haec ossa. Const.

p. 543. l. 17. *Decoris eo loco fit, nihil usus admittitur*] Decoris eo loco, sic nihil us. Cod. Alii, loco fit, nihilominus usus admittitur. Quidam, dedecoris usus amittitur. Const.

p. 543. l. 19. *Et vertebra*] & vertebrae. Const.

p. 543. l. 25. *Et in exteriorem*] Concisa brevitatis, qua & contraria intelliguntur (posteriorem, & anteriorem, quin & superiorem & inferiorem) nisi malis haec duo opposuisse exempli causa, caetera omisisse. Const.

p. 543. l. 32. *Alia verò si in singulis. Quae simulatque*] Legend. alia vero in singulis, quae simulatque. Const.

p. 544. l. 1. *Articuli non possunt,*] articuli possunt. Const.

p. 544. l. 2. *Caput enim nonnunquam*] *caput enim non unquam.* Const.

p. 544. l. 9. *Neque reposita*] *neque repositi*, scilicet prolapsi articuli i. ἀρθρα, ossium capita, quae aliorum finibus conduntur. Const.

p. 544. l. 11. *Caro ea increfcit,*] *caro in ea magis increfcit.* Const.

p. 544. l. 22. *Tum conquiescat;*] Legend. *dum conquiescat*, *laceffendum non est.* Cod. *tum conquiescat.* *Cessandum enim est.* Const.

p. 545. l. 6. *Ex die quinto fovere aqua*] *ex reposito in suam sedem sic: ex aqua.* Const.

p. 545. l. 9. *Infrictionem*] *frictionem* Alii. Ego antiquam receptamque lectionem retineo. Est verò infrictio, valida vehemensque frictio, sic ut intus sentiatur. Const.

p. 545. l. 32. *Scorteo pulvino*] *Pulvinum scorteam vocat* Criticus *ὠστρεφάλειον σκῦπνον ἢ δερμάτινον* i. *coriaceum.* Const.

p. 545. l. 32. *Eoque caput*] *ejusque caput.* Const.

p. 546. l. 18. *Motu oris per nervos laedat*] *motu, oris nervos perlaedat.* Const.

p. 547. l. 4. *Claviculae luxatae curationem omitt.* Const.

p. 547. l. 7. *Nisi ex medulla,*] *nisi & medulla.* Const.

p. 547. l. 9. *Processus*] Lib. VII, cap. 29. Const.

p. 547. l. 12. *Si in utramque partem*] *sed in utramvis partem.* Const.

p. 547. l. 27. *Id intus*] *idque intus.* Alii, *eamque*, supple *vertebram.* Const.

1. p. 541. l. 1. *Quidem posse,*] *Nempe excidere.* Alii legunt, *quidem redire posse.* Const.

2. p. 548. l. 1. *Si propulsum*] *si quid propulsum.* Const.

p. 548. l. 9. *Et victus*] In MS. *ei victus.* Alii *ejectus.* Const.

p. 548. l. 10. *Rursum*] *rursumque.* Const.

p. 548. l. 24. *Sub ala ejus cogere*] *sub ala digitorum nodis versus latus os cogere* diceret Hippocrates. In antiquo libro manu exarato sic, *humerum genu sub ala ejus cogere*, *simul & illo latus os &c.* Confirmatur haec lectio cap. de femore 20. pag. 553. Const.

p. 548. l. 28. *Spathula*] *Spatha.* In antiquo *scala.* Hippocr. vocat ἀμβλην. Vide Galen. 1. Commen. ἀπὸ ἀρθρα, Const.

p. 549. l. 27. *Homini sinistra*] *humeri sinistra.* Const.

p. 550. l. 2. *Caput ejus*] *Humeri in suam sedem compulsi.* Const.

p. 550. l. 3. *Profectus*] *profecta.* Const.

p. 550. l. 6. *Id*] Caput ossis repositi. *Const.*

p. 550. l. 7. *Continetur*] Alii malunt ita legere, *continetur*, qui adductus quoque ad latus, ad id fascia deligatur. *Const.*

p. 550. l. 17. *Trahitur*] *distrahitur*. Hoc *ἀλγιστος*, five *ἀλγισμα* Hippocrati. *Const.*

p. 550. l. 18. *Quatuor partes*] Vide cap. 11. *Const.*

p. 550. l. 20. *Priorem*] *posteriolem*. *Const.*

p. 550. l. 21. *Posteriolem*,] *priorem*. *Const.*

p. 55. l. 31. *Longa testa*] *testa* i. ὀστέον. Hic translate pro eo, quod Hippocrati *κατύλη*, id est, sinus, qui τὸ ἄστρον ossisque processum cavitate sua excipit. *Longa* verò *testa* dicitur, ad differentiam τῆς γλῆνης, qui sinus ossis non altior, sed in superficie tantum depressus. *Const.*

p. 550. l. 32. *Partes extendere*,] *partes oportet extendere*. *Const.*

p. 551. l. 4. *Valent*, aut ossa huc illucve federunt.] *Valent*, aut ossa huc illucve se dederunt, Cod. Alii, ceciderunt. *Const.*

p. 551. l. 15. *Cubito*] humero potius. Vide cap. 10. in humeri fracti curatione. *Const.*

p. 551. l. 18. *Tantum*] *tamen*, Codex. *Const.*

p. 551. l. 20. *Diutius*] *et diutius*. *Const.*

p. 551. l. 28. *Quatuor partes*] Pag. 390. 2. *Const.*

p. 552. l. 3. *Renitentem ex altera parte intendi manus*, *ex altera brachium*] *renitentem extendi manus altera parte*, *altera brachium*. *Const.*

p. 552. l. 9. *Brachium in contrarium repellendum est*] Quidam legunt, ut & brachium, in contrarium repellenda est. *Const.*

p. 552. l. 12. *Durum aliquid*,] *molle* tamen Hippocrat. *Const.*

p. 553. l. 10. *Siquidem etiam in hoc casu*] Vide suprà cap. 10. *Const.*

p. 553. l. 18. *Vastius est*:] Legendum ut in MS. *valgium* est. *Const.*

p. 553. l. 20. *Brevius varumque sit*, & intus inclinatur,] *brevius varumque sit*, & pes intus inclinatur. Ubi *valgus* five *valgius*, qui & *vati*us, i. σρεβλὸς & βλαισὸς opponitur ei, qui *varus*, i. ραιβὸς & ροικὸς Hippocr. Varo Compernem ita Lucilius opposuit lib. XVII. Satyr.

Compernem aut *Varam* fuisse *Amphytryonis* conjugem *Alcmenam*. *Const.*

p. 553. l. 24. *Priore crus extensum est*, implicarique non potest, alteri cruri] *priorem*, *crus plicari non potest*, *extensumque alteri cruri*. *Const.*

p. 553. l. 31. *Pes est. Sed &] pes etiam sedet, sed si in posteriorem, extendi --- ubi consistit. Al. insistit. Const.*

p. 554. l. 10. *Andreas Nileus,] Andreas, Nileus. Const.*

p. 554. l. 20. *Si validius]* Videtur ignorasse *σολῆνος μηχανικῆς*, id est, *γλωσσοκόμης*, ut nondum reperti usum commodissimum. De quo Galen. ix. Meth. & II. Comm. de fract. Oribasius libro de machinamentis. Celsus verò de canali, qui *σολῆν*, cap. 10. *Const.*

p. 554. l. 30 *Et musculos] sed & musculos, Cod. Const.*

p. 555. l. 1. *Extentis in priorem] extentis si in priorem, Cod. in brachii parte, nempe humero. Vide cap. 15. Const.*

p. 555. l. 6. *Complicari] Al. plicari. Const.*

p. 555. l. 11. *Contra inde coxam]* Sanam: ne dum pellitur os in suam sedem, corpus cedat. Hoc nominatim praecipit Hippocr. in luxatione extrorsum facta. *Const.*

p. 555. l. 11. *Posito] reposito, ut cap. ult. Const.*

p. 555. l. 25. *Quoque caput] caput quoque. Const.*

p. 556. l. 1. *Caetera verò manibus simul, tum ossa in diversas partes compelluntur] caetera verò manibus simul junctis, ossa inde versus partes compelluntur. Const.*

p. 556. l. 5. *In omnes] in quatuor. Const.*

p. 556. l. 9. *Talus] Est in antiquo casus. Const.*

p. 556. l. 11. *Insanus est, minusque is opus est:]* ignavus minusque id opus est, cui translatae plaga major opponitur: alioqui legissem, *manibusque his opus est*. Soli enim aegri insistere & ingredi nequeunt, & pro plaga *planta*: nam in antiquo unica elisa litera adhuc legitur *plana*, resque in hoc casu ita legi permittit. *Const.*

p. 556. l. 21. *Junctura] Pro junctura reponere vinctura. Const.*

p. 556. l. 26. *Conduntur] Pro conduntur, reconduntur, ut lin. 1. Const.*

p. 556. l. 29. *In medio] a medio. Const.*

p. 557. l. 5. *Conditus] reconditus. Const.*

p. 557. l. 5. *Canaliculo] Σωληναρίω. Const.*

p. 557. l. 15. *Ac si reposita] Al. at si reposita. Const.*

p. 557. l. 17. *In utroque]* Nempe femore & humero: aut repositis & non repositis ossibus. *Const.*

p. 557. l. 29. *Debet ante] debet nisi ante. Const.*

p. 557. l. 30. *Cum jam vetus res] cum jam vetus luxatio. Post 9. aut 11. dies. Const.*

p. 558. l. 12. *Quae sola esse] quae solum, vel solum quae. Const.*

HIPPOCRATIS

Loci aliquot, quorum alios omnino & paenè ad
verbum, alios ex parte

CELSUS

interpretatus est,

ab

HENRICO STEPHANO

Collecti & inter se collati.

HIPPOCR. Aph. sectiōe 2. articulo 16.

Ὅκυστος, ὃ δὲ πονέειν.

CELSUS lib. 1. cap. 2.

Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitan-
dus est.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 4.

Ὁὐ πολλοσμονή, ἢ λιμὲς, ἢ σί' ἄλλο εἶδέν ἀγασθὸν ὅ, π' αὖ
μᾶλλον τ' φύσεως ἤ.

CELSUS lib. 1. cap. 3.

Neque verò ex multa fame, nimia satietas, neque ex ni-
mia satietate fames idonea est.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 50.

Δεῖ οὐὶ καὶ εἰς τὰ συνήθεια μετὰβάλλειν.

CELSUS lib. 1. cap. 3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debet
assuescere.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 49

Οἱ εἰσισπρόοι τὰς συνήθειας πένους φέρειν, καὶ ὥσιν ἀσθενείας
ἢ γέροντες, ἢ ἀσυνήθων ἰχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾶον φέρουσιν.

CELSUS lib. 1. cap. 3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel senex, quàm
insuetus homo, sustinebit.

HIP-

H I P P O C R. lib. De salubri diaeta.

Ὅστις ὅ εἴωθε τὸ μὲν δις ἐξεμίειν, ἄμενον ἐφεξῆς ποιέει· τὸς ἐμέτας ἐν δυὶν ἡμέρησι, μάλλον ἢ ἀπὸ πντεκαίδεκα.

C E L S. lib. I. cap. 3.

Qui vomere bis in mense vult, melius consulet, si biduo continuarit, quàm si post quintumdecimum diem vomuerit.

H I P P O C R. Aph. sect. I. artic. 13.

Γέροντες ἀφορώτατα νηστείῳ φέρουσι, δεύτερον οἱ κατῆκόντες· ἡκιστα μετρίῳ, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

C E L S. lib. I. cap. 3.

Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè sustinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & senectute confecti.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 20.

Ὅ κρείσσι νεοῖσιν ἐῖσι ἀπὸ κριλίας ὑγραΐ· εἰσι, τέτοιόσιν ἀπὸ κριλίας ξηραίνον· ὁ κρείσσι δὲ νεοῖσιν ἐῖσι ἀπὸ κριλίας ξηραίνον· εἰσι, τέτοιόσιν περὶ στυτέρῳσι γνομύροισι ὑγραίνον.

C E L S. lib. I. cap. 3.

Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in senectute contrahitur: quibus in adolescentia fuit adstricta, saepe in senectute solvitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 53.

Ὅ κρείσσι πρὸς κριλίαν ὑγραὶς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτερον ἀπὸ πλάσσεσσι τὸ πρὸς ξηραὶς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπὸ πλάσσεσσι.

C E L S. lib. I. cap. 3.

Melior est autem in juvene fusior [alvus,] in sene adstrictior.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, οὐδὲσι, νύκτι, ἐγκεφάλῳ, γαστρίῳ μελεῖ.

C E L S. lib. I. cap. 9.

Frigus inimicum est sevi, tenui, vulnere, praecordiis, intestinis, vesicae, auribus, coxis, scapulis, naturalibus, ossibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro.

H I P

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκεις χρεωμύροις· σαρκῶν ἐκρήλυσιν, νύκτων ἀκρότητα, γνάμης νάρεκασιν, αἱμορραγίας, λειποθυμίας.

C E L S. lib. 1. cap. 9.

Si nimius est [calor] corpus effeminat, nervos emollit, stomachum solvit.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 19.

Νοσήματα ἢ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρησι γίνεσθαι, μᾶλλον δὲ ἔνια καὶ ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεσθαι καὶ παροξύνεσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Non quòd non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur, sed quòd frequentius tamen quaedam eveniant.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 39.

Οἱ πρεσβύτῃ νέων τε μὲν πολλὰ νοσήσιν ἥσσον· ἴσμε δὲ ἐν αὐτέοις χρόνιαι νοσήματα γήνησθαι, τὰ πολλὰ ξυμπεπληρύνεσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Longis morbis senectus, acutis adolescentia magis patet.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 54.

Μεγέθει ἢ σώματι νεώταται μὲν, ἐλαττέρον καὶ σὺν αἰεδές· ἐγληρόταται ἢ, δίχρηστον καὶ χεῖρον τῷ ἐλασσόνων.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Nam longa statura ut in juvenia decora est, sic matura senectute conficitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 20.

Τῇ μὲν γὰρ ἡρώτεσι τὰ μανικά καὶ τὰ μελαγχολικά καὶ τὰ ἐπιληπτικά, καὶ αἱματώδεες ῥύσεις, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχαι καὶ λέπται, καὶ βῆχες, καὶ λειχῶνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσεις ἐλκώδεις παύσεις, καὶ φύματα καὶ δόρητικά.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Ergo tum [vere] lippitudines, pustulae, profusio sanguinis, abscessus corporis, quae διπσημάτων Graeci nominant, bilis

bilis atra quam μελαγχολίαν appellant, insania, morbus comitialis, angina, gravedines, destillationes oriri solent. Hi quoque morbi, qui in articulis nervisque modò urgent, modò quiescunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. artic. 22.

Τῷ δὲ φθινοπώρῃ καὶ τῷ χειμῶνι τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τε περὶ ταῖς καὶ πλάγῃσι, καὶ σαλῆσι καὶ ὕδασι, καὶ φθίσει, καὶ τραχηλίᾳ, καὶ λειντερίᾳ καὶ δυσεντερίᾳ, καὶ ἰχτιάδεσσι καὶ κυνάγχῃ, καὶ ᾠσμάτι καὶ εἰλεῖσι, καὶ ἐπιληψίᾳ καὶ τὰ μανικά καὶ τὰ μελαγχολικά.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua intercuteis, tabes, quam Graeci φθίσει nominant: urinae difficultas τραχηλίαν quam appellant: tenuioris intestini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item laevis intestinorum, quae λειντερία vocatur: coxae dolores, morbi comitiales.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 21.

Τῷ δὲ θερεῖ ἡνιά περὶ τῶν, καὶ πυρετοὶ ξυμμεχέες, καὶ καυσσοί, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τετραταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροια, καὶ ὀφθαλμῖαι, καὶ ὠτῶν πόνοι, καὶ σωματῶν ἐλκώσεις, καὶ σηπεδοῖες αἰδοίων, καὶ ἰδρώα.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

At aestas non quidem vacat plerisque ab his morbis, sed adjicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, caneros, & in caeteris quidem partibus, sed maximè obsoenis, & quicquid sudore hominem resolvit.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 23.

Τῷ δὲ χειμῶνι, πλῆθει δεινῶν, πᾶσι τῶν σωματῶν, λήθαργος, κέρυξ, βρογχίτις, βήχες, πόνοι στήθεων, πόνοι πλῆθους, ὀσφύς, κεφαλῆς, ἰλιγοί, δάκρυα.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Hyems autem capitis dolores, tussim & quicquid in faucibus, in lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.

H I P-

H I P P O C R. Aph. sect. 3. artic. 5.

Ἦν ὃ βόρειον ἢ βῆχες, φάρυγγες, κριλίας σκληραὶ, δυσκρίαι φελκώδεις, ὀδυνοὶ πλοῦντες, στήθεων.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Ex tempestatibus aquilo tussim movet, fauces exasperat, ventrem adstringit, urinam suppressit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 5.

Νότοι, βαρυήχοι, ἀχλυνώδεις, καρδιακοὶ, νῆφροί, ἀλγυλικοί.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Auster aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores movet, alvum solvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

H I P P O C R. Aph. sect. 5, art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκεις χρεωμύοισι, σκεκῶν ἐκρήλυωσιν, νόστρον ἀκρότητα, γνώμης νάρκωσιν, αἰμορραγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμὸς, τετάνους, μελασμός, ἐρίγια πυρετώδεια.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Denique omnis calor & jecur & lienem inflammat: mentem hebetat, ut anima deficiat, ut sanguis prorumpat. Frigus modò nervorum distentionem, modo rigorem inferat: (illud σπασμός, hoc τέτανος Graece nominatur) nigritiem in ulceribus, horrorem in febribus excitat.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 16.

Νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπιμείρησιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, πυρετοὶ τε μακροὶ, ἐκ κριλίας ῥύσεις, ἐκ σπινθόνες, ἐκ ἐπίλησσοι ἐκ ἀπίπληκτοι, ἐκ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεις ἰφθαλμίας, ὀφθαλμοὶ, τραχηλίας ἐκ δυσεντερίας.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

In ficcitatibus acutae febres, lippitudines, tormina, urinae difficultas, articularum dolores oriuntur. Per imbres longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, resolutio nervorum, quam ἀλγυλυσιν Graeci nominant.

H I P-

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 11.

Περὶ δὲ τῶν ὠρέων, ὡς μὲν ὁ χειμῶν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος
 γήνηται, τὸ δὲ ἔαρ ἐπομβρὸν καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρειον πυρε-
 τὰς εἶναι, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσιντερίας γίνεσθαι, μάλιστα
 τοῖς γυναιξὶ καὶ ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγροῖσι πρὸς φύσιν. ¹² Ἦν δὲ
 νότιος ὁ χειμῶν καὶ ἐπομβρὸς καὶ σιδηρὸς γήνηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐ-
 χμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναικες ἦσιν οἱ τόποι, πρὸς τὸ ἦρ
 ἐκ πάσης περὶ αἵματος ἐκπιτρώσκεσθαι· αἱ δὲ ἂν τέκωσιν, ἀπερ-
 τία καὶ νοσώδεα τὰ παῖδιά τεκίησιν· ὥστε ἢ ἀδυναμία ἀπίλ-
 λυαῖ, ἢ λεπία καὶ νοσώδεα ζῆν ἔοντα. τοῖς δὲ ἄλλοις δυσιν-
 τερίαι καὶ ὀφθαλμῖαι ξηραὶ γίνονται· τοῖς δὲ πρὸς στυπτόμεναι
 κατὰ ῥόον συντόμως ἀπολλύντες.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Si hyems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem
 austros & pluvias exhibet, ferè subeunt lippitudines, tor-
 mina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideo-
 que praecipuè in mulieribus. Si verò austri pluviaeque hye-
 nem occuparunt, ver autem frigidum & siccum est, gravi-
 dae quidem feminae quibus tum adest partus, abortu
 periclitantur: hae verò, quae gignunt, imbellos vixque vi-
 tales edunt. caeteros lippitudo arida, &, si seniores sunt,
 gravedines atque destillationes malè habent.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 6.

Ὅταν θέρειον γήνηται ἢ ἐπὶ ὁμοίον, ἰδρωτὰς ἐν τοῖς πυρε-
 τῶν πολλοῖς περὶ στυπτόμεναι γίνονται.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Ubi primò calor à primo vere orsus, aestatem quoque si-
 milem exhibet, necesse est multum sudorem in febribus sub-
 sequi.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 13.

Ἦν δὲ θέρειον αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γήνηται, τὸ δὲ φθινόπωρον
 ἐπομβρὸν καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βή-
 χες, καὶ βρογχίαι, καὶ κέρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσεις.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

At si sicca aestas aquilones habuit, autumnò verò imbres
 austrique sunt, tota hyeme, quae proxima est, tussis, destil-
 latio, raucitas, in quibusdam etiam tabes, oriuntur.

HIP-

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art 14.

Ἦν δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ἢ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι εἶσι τὰς φύσεις, καὶ τῇσι γυναιξί, ξόμοφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ἰσχυαλμία ἐστιν ἡ ξηραὶ· καὶ πυρετοὶ ὀξείες καὶ κέρυσαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολία.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Sin autumnus quoque aequè siccus, iisdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria esse proposui, secunda valetudo contingit: durioribus verò instare possunt & aridae lippitudines, & febres partim acutae partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile nascuntur.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῷ μὲν ἥρῳ καὶ ἄκρῳ τῷ θερεῳ, οἱ παῖδες καὶ οἱ τέτταρ ἐχόμενοι, τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε ἀφύγασιν καὶ ὑγαινοῦσι μάλιστα· τῷ δὲ θερεῳ καὶ τῷ φθινοπώρῳ, μέχρη μὲν πῦρ, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τῷ χειμῶνῳ, οἱ μέσσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Quod ad aetates verò pertinet, pueri proximique his vere optimè valent, & aestate prima tutissimi sunt: senes, aestate & autumnii prima parte: juvenes hyeme, quique inter juventam senectutemque sunt.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 24.

Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε συμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφρα, ἔμετοι, βῆχες, ἀρρυθμία, φόβοι, ὀμφαλῶ φλεγμοναί, ὧτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν πρὸς τὰ γὰρ, ἔλαν ὀδαξυμοί, πυρετοί, σπασμοί, ἀφύγασιν· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγκῃ τὰς κυνόδοντας· καὶ τῷσι περὶ ταῖς παχυντάταισι τῷ παιδῶν, καὶ τῷσι σκληρὰς τὰς κυλίνας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροις δὲ γήμορροις, παρὰ τὰς, σπονδυλῶν τῷ καὶ τὸ ἰνίον εἶσιν αἰσες, ἄσθμα, λιθίασες, ἑλμινθες σφοδύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σπασμοί, τραχηλῶν, χοιράδες, καὶ τὰλλα φίματα, μάλιστα δὲ τὰ πρὸς τὴν φρενὴν. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροις καὶ πρὸς τὴν ἑλὴν πρὸς τὰς, τατῶν τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐν ῥινῶν αἵματι ῥύσεις. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τῷσι παιδίοισι πάσχα κέρνῃ, τὰ μὲν ἐν πεσάρκῃσιν ἡμέρησι, τὰ δὲ ἐν ἐπτά μηνσὶ, τὰ δὲ ἐν

ἐπτά

ἐπὶ ἐπὶ τὴν δὲ, ὡς τὴν ἡδὺν ἀποσώζουσιν. ὅτι οἱ αὖ
 ἀφμεῖναι τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ δὲ πλὴν αὖ αὖ ἡδὺν ἀποσώζουσιν,
 ἢ τῇσι θήλεσι αὖ τὰς τὴν κατεμύλων ῥήξιας, χροίζεν εἰωθεν.
 29 Τοῖσι δὲ νενησκόουσιν, αἱμαλὶ πύστες, φθίσεις, πυρε-
 τοὶ ὀξείες, ἐπιληψίαι, καὶ τὰλλα νοσήματα, μάλιστα δὲ τὰ
 ἀποσειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν πύττω, ἄσθμα-
 τα, πλῆσθιπιδες, ἀποπλημονίαι, λήθαργοι, φρενίπιδες,
 καῖσι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λαιεντερίαι
 αἱμορροΐδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτεσι, δύσπνοια, κατάρροοι βηχῶ-
 δες, τραχηλῖαι, δυσέραι, ἀσθρῶν πόνοι, νεφελίπιδες, ἱλιγ-
 τοὶ, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τὸ σῶμα τὸ ὅλον, ἀρρυθμίαι,
 κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑπερβολαί, ἀμεινωπία, γλαυ-
 κώσεις, βαρυηχοίαι.

C E L S. lib. 2. cap. 1.

Tum siqua imbecillitas oritur, proximum est, ut infantes tenerosque adhuc pueros serpentina ulcera oris, (quae ἀφθῆς Graeci nominant) vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propriam etiam dentientium gingivarum exulcerationes, distentiones nervorum, febriculae interdum, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus, male habent, quae pericula plenissimi cuiusque sunt, & cui maxime venter adstrictus est. At ubi aetas paululum processit, glandulae, & vertebrarum, quae in spina sunt, aliquae inclinationes: strumae, verrucarum quaedam genera dolentia (ἀκροχορδόναι, Graeci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, ex iisdem multae & longae febres, sanguinis ex naribus cursus. Maximeque omnis pueritia primum circa quadragesimum diem, deinde septimo mense, tum septimo anno, postea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam morborum genera in infantem inciderunt, ac neque pubertate neque primis coitibus neque in femina primis menstruis finita sunt, ferè longa sunt. Saepius tamen morbi pueriles, qui diutius manserunt, terminantur. Adolescentia morbis acutis, item comitialibus tabique maxime obiecta est, fereque iuvenes sunt, qui sanguinem expuunt. Post hanc aetatem laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, insania, sanguinis per quaedam etiam velut ora venarum (αἱμορροΐδες Graeci appellant) profusio. In senectute, spiritus & urinae difficultas, gravido, articulorum & renum dolores, nervorum resolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Graeci appellant)

nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium: praecipueque soluta alvus, & quae sequuntur hanc, tormina vel laeuitas intestinorum, caeteraque fusi ventris mala.

H I P P O C R. sect. 2. Aph. artic. 44.

Οἱ παχέες σφόδρα καὶ φύσιν παχυθάνατοι γίνονται μάλλον ἢ ἰσχνῶν.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Obesi plerumque acutis morbis & difficultate spirandi strangulantur, subitoque saepe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix evenit.

H I P P O C R. Aph. sect. 1. art. 3.

Εν τοῖς γυμνασικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον δόξαι, σφαλεραί, ὡς ἐν τῷ ἰσχύει ἴσται. καὶ γὰρ δύαναι μᾶλλον ἐν τῷ αὐτίκῳ, ἢ δὲ ἀπτεμεῖν. ἐπὶ δὲ σὺν ἀπτεμεῖουσιν, σὺν ἔκ δυνάμει ἐπὶ τὸ βέλλον ἐπιδιδῖναι. λείπει δὲ ἐπὶ τὸ χεῖρον.

C E L S. lib. 2. cap. 2.

Ergo si plenior aliquis & speciosior & coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet, quae quia neque in eodem habitu subsistere neque ultrà progredi possunt, fere retro, quasi ruina quadam, revolvuntur.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεκηνότα καθύδιναι αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπὸ καὶ κειμένων ἐντεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ ἀσπιτωτέμναι. ἀνακαθίζειν δὲ βέλεα τῶν νοσούντων, ἢ νόσου ἀκμαζήσεως, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι πρὸς πλούμοις.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

Contrà gravis morbi periculum est, ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus: ubi residere vult in ipso acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 3.

Ἵπνός, ἀρευνή, ἀμφοτέρω ἢ μάλλον γρόμναι, κακόν.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

Aequè verò signum malum est, etiam somno ultra debi-
tum urgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἐμεῖς δὲ ἀφελιμώπεσσι, ὁ φλέγμασι καὶ χολῆς ξυμ-
μεμιγμένῃ, καὶ μὴ παχὺς κάρτε μὴδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα οἱ
κακίους εἰσὶν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμύμνον πρᾶσιδές
ἢ πύλιον ἢ μέλαν, ἢ ὅ, πᾶν ἢ τατίων τῶν χρωμάτων, νομίζουσιν
ὅτι πνηρὸν εἶναι.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

Vomitus etiam periculosus est sinceræ pituitæ vel bilis;
pejorque, si viridis aut niger est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τὸ, τε ἔρην ὑπερύηρον, ἢ ὑπόστασις αὐτῆς ὁμοίη
ἢ λεῖον πολυχρονιώτερον μὴ τῆς πρῶτης γίνεσθαι, σωτήριον δὲ
κάρτε. κρηνώδεις δὲ ἐν τοῖσιν ὕροισιν καὶ ὑποστάσεις, πνηραὶ. τα-
τίων δὲ εἰσι κακίους καὶ πιτυρώδεις. αἱ λούκαι δὲ ἢ λεπταὶ,
κάρτε φλαῦραι. τατίων δὲ ἐπὶ κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεις.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

At mala urina est, in qua subsidunt subrubra aut livi-
da: deterior, in qua quasi fila quaedam tenuia atque alba:
pessima ex his, si tanquam ex furfuribus factas nubeculas
repræsentat.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 72.

Οἱ ὅσοισιν ἔσται λευκὰ φανέα λούκα, πνηρὰ. μάλιστα δὲ ἐν
τοῖσι φρενιτικῶσιν ἐπιφαίνεσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

Diluta quoque atque alba [urina,] vitiosa est, sed in phreni-
ticis maxime.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρές δὲ κάρτε ἢ λούκην ἢ χλωρὸν ἢ ἐρύηρον ἰχυρῶς ἢ ἀ-
φρώδες λευκαρέειν, πνηρὰ ταῦτα πάντα. ἐπὶ δὲ πνηρὸν καὶ
σικκρὶν τε ἐν ἑνὶ γλίσχρον ἢ λούκην ἢ ὑπόχλωρον ἢ λεῖον. τα-
τίων δὲ θανατωδέστερον ἂν εἴη τὰ μέλαινα ἢ λιπαρὰ ἢ πύλια ἢ
ιώδεια ἢ κάκηδμα.

Ζ Ζ Ζ

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 4.

Utique si quod descendit, est perliquidum aut albidum aut pallidum aut spumans, [periculosum est.] Praeter haec periculum ostendit id, quod excernitur, si est exiguum, glutinosum, laeve, album, idemque suppallidum: vel si est aut lividum aut biliosum aut cruentum aut peioris odoris quam ex consuetudine.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἰδρώτες ζῶν μὲν ὅξιν πυρετῶ γινόμενοι, θάνατον· ζῶν πενητέρῳ δὲ, μήκῃ νόσου σημαίνει. 40 Καὶ ὅτε ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ ἐν τῷ σώματι καταψύχεται ἢ αὐτὸς θερμαίνεται, ἢ χρώμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μήκῃ νόσου σημαίνει.

C E L S. lib. 2. cap. 5.

Ubi frigidus sudor inter febres non acutas circa caput tantum & cervices oritur: aut ubi corpus modò frigidum modò calidum est, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπῃ ἐπιπολαίως τὸ λευκῆναι, καὶ μὴ ἐν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μάλλον ἢ καὶ λόζην, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μήκῃ νόσου σημαίνει· τὸ δὲ, ἀσθενείαν.

C E L S. lib. 2. cap. 5.

Aut ubi aeger parum pro spatio emacrescit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖς ὅξιν νοσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρὸς σωπὴν νοσούντων, εἰ ὅμοιον ἐστὶ τοῖς ὑγιαίνοντιν· μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἴσων ᾧ· ἥτις γὰρ ἂν ἢ ἀριστον. τὸ δὲ ἐναντιώτατον ὅμοιον, δεινότερον.] εἴη δὲ ἂν τὸ πλείονος, ῥίσι ἐξεία, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπληγότες, ὥτα ψυχρὰ καὶ συνεσπλημμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὠτῶν ἀπυστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ πρὸς μέτωπον σκληρὸν τε καὶ πρὸς τεταμένον καὶ καρυαλέον ἐόν, καὶ τὸ χρώμα πρὸς σώπην χλωρὸν τε ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πλείον ἢ μόλις ὄσδες. ἐν μὲν οὖν ἐν δόχῃ τὸ νόστον τὸ πρὸς σωπὴν τοῖς ἡ, καὶ μήπω ἴον τε ἢ τοῖς ἄλλοις σημείοις ζωοτεκμαίρεσθαι, ἱπνότερεσθαι χρὴ μὴ ἡγεύπησεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ

τὰ τ' ἐκείνης ἐξυγασμένα ἢ ἰχυρῶς, ἢ λιμῶδές π' ἔχη αὐτὴν.
κ' ἂν μὲν π' τετέων ὁμολογῇ, ἥσων νομίζειν θεῖον εἶναι. κεί-
νε δ' ἐπὶ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ὡς ἀπὸ πάντων τῶν
ἀσφάστιας τὸ ἀσέσωπον τοιοῦτον ἦ.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Ad ultima verò jam ventum esse testantur, nares acutæ, collapsa tempora, oculi concavi, frigidaë languidaëque aures, & imis partibus leniter versae, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multoque magis, si haec ita sunt, ut neque vigilia praecesserit, neque ventris resolutio, neque inedia, ex quibus causis interdum haec species oritur, sed uno die finitur.

P A U L O P O S T.

Ἦν δὲ καὶ παλαιότερα ἔόντων τῶ νοσήματι καὶ τραταῖς καὶ πε-
 ταιραῖς καὶ ἀσώπῃ πιεῖν καὶ, καὶ ταῖαν ἐπανέρεαυ, καὶ
 ἂν καὶ ἀσώπερον ἐκέλευσα, καὶ τὰλλα σημεῖα σκίπτειας, τὰ τε ἐν
 τῷ ζύμπνῳ ἀσώπῃ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀ-
 φθαλμοῖσι. καὶ γὰρ τὸ αὐτὸ αὐτὸ φάσκειν καὶ θακρύνειν ἀσώπει-
 τας, καὶ ἀσώπερονται, καὶ γὰρ πρὸς γὰρ πρὸς ἐλάσαν γίνονται, καὶ
 τὰ λευκά ἐρυθρὰ ἔχουσιν, καὶ πέλια βλέφαρα, καὶ φλέβια μέλανα
 ἐν αὐτοῖσιν ἔχουσιν, καὶ λῆμμι φαίνονται καὶ τὰς ὄψεις, καὶ καὶ
 ἐναιωρῶν καὶ ἐξίχοντες, καὶ ἐγκοῖλοι ἐχυρῶς γινώσκοντες καὶ ὄψεις
 αὐχμῶσιν καὶ ἀλαμπείας, καὶ τὸ χεῖμα τὸ ζύμπαντ ἀσώπῃ
 ἡλκισμῶν καὶ ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι.
 σκοπεῖν δὲ καὶ τὰς ὑποφάσας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν
 ὑπνοῖσιν. καὶ γὰρ πὶ ὑποφαίνεται τὸ λευκόν, τῶν βλεφάρων μὴ
 ζυμβαλλομένων, μὴ ἐκ ἀσώπειας καὶ φαρμακοποσίας ἔοντι καὶ μὴ
 εἰς τὸ μέγα ἔστω καθόθεν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατωδὲς
 λίαν. καὶ γὰρ καμπύλον καὶ ῥιγνὸν γίνονται, καὶ πέλιον καὶ ὡχρὸν βλέ-
 φαρρον καὶ χεῖμα καὶ ῥίς, μετὰ πᾶσι τῶν ἄλλων σημεῖων, εἰδέναι
 καὶ εἰς ἔστω θάνατον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Si verò in morbo vetere jam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque, si praeter haec oculi quoque lumen refugiunt & illacrymant, quaeque in iis alba esse debent, rubescunt, atque in iisdem venulae pallent, pituitaque in iis innatans novissimè angulis inhaerescit, alterque ex his minor est, hique aut vehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt, perque somnum palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque

id fluens alvus, expressit: eademque palpebrae pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eademque labra & nares oculique & palpebrae & supercilia, aliquave ex his pervertuntur.

P A U L O P O S T.

Υπὸν δὲ κείῳ, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντι, ὅσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τὴν γῆν καὶ καταρρέει ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνὸς τὰς πόδας ἐκείσθῃ ἔχων, μὴ θερμὸς κέρσῃ ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα αἰσινάλας διεσπινόμενα καὶ γυμνά, κακόν. αἰσινόμενον γὰρ σημαίνει, θανατώδες δὲ καὶ τὸ κεκνηνότεν καθ' αὐτὸν αἰεὶ.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Eadem mors denuntiatur, ubi aeger supinus cubat, eique genua contracta sunt: ubi deorsum ad pedes subinde delabitur, ubi brachia & crura nudat & inaequaliter dispergit, neque his calor subest: ubi hiat, ubi assidue dormit.

P A U L O P O S T.

Ὀδόντας δὲ πρίν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκρόσισι μὴ ζώήσις ἐστὶν ἀπὸ πρίν μανικὸν καὶ θανατώδες. & μοχ. Ἐλκεῖ δὲ ὡς τε καὶ πρὸς τὸν πόδα ἔχων, ὡς τε καὶ ἐν τῇ νύκτι γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ὡς γὰρ μέλλῃ ἀπὸ πύλου ὁ ἀνθρώπος, πρὸς τὸ θανάτῳ πελιδνόν τε καὶ ξηρόν ἐστιν ἢ ὡχρόν τε καὶ ξηρόν.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Ubi is, qui mentis suae non est, neque id facere sanus solet, dentibus stridet: ubi ulcus, quod aut ante aut in ipso morbo natum est, aridum aut pallidum aut lividum factum est, [mors denuntiatur.]

P A U L O P O S T.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς πῶς γινώσκω. Ὀκρόσισιν ἐν πυρετοῖσιν ὁκρόσισιν ἢ πρὸς τὸν πόδα ἔχων ἢ ἐν φρενίπσιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃ πρὸς τὸ πρὸς τὸν πόδα φερόμενος καὶ τὴν τράχηλον ἀπὸ κενῆς, καὶ ἀπὸ κεφαλολγίας, καὶ κερκίδας ἀπὸ τῆς ἱματίων ἀπὸ πύλου, καὶ ἀπὸ τῆς πύλου ἀπὸ πύλου, πῶς ἐστὶν κακὸς καὶ θανατώδες.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Aut si manibus quis in febre & acuto morbo vel infania pulmonisve dolore vel capitis, in veste floccos legit, simbrasve diducit, vel in adjuncto pariete, si qua minuta eminent, carpit, [mors denuntiatur.]

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 35.

Ἦν ὑπὲρ τῆς πυρετῆς ἐχομδῖω ὁ τρεῖς χηλῶ ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνεν διώκται, οἰδύμαλῶ μὴ ἐόντῶ ἐν τῷ τροχῶ, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Cuius in eodem febris corporisque habitu cervix convertitur, sic ut devorare aequè nihil possit, [servari non potest.]

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 47.

Ἐν τοῖσι μὴ ἀλαλείποισι πυρετοῖσιν, ὡς παρὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ἦ, παρὰ δὲ ἐνδον καίηται καὶ δῖψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Aut cui febre non quiescente, exterior pars friget, interior sic calet, ut etiam sitim faciat, [servari non potest.]

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 49.

Ὅπως ἐν πυρετῶι μὴ ἀλαλείπῃσι δύσπνοια γίγνεται καὶ ὠδύνη φροσύνη, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Aut qui febre aequè non quiescente, simul & delirio & spirandi difficultate vexatur.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 5.

Ἦν μεθύων ἐξαίφνης ἄφρονος πρὸς γίγνεται, σπασμοί, ἀπιδνήσεις, ὡς μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τίνος ὥρῃς ἐλθὼν κατὰ ὡς αἱ κρηπίδες λύνονται, φθίγγεται.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre, adjecta nervorum distentione, consumitur: nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui coepit.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 30.

Γνωαὶκὴ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό πνέου ἢ ἐξέων νοσημάτων
ληφθῆναι, θανάσιμες.

C E L S. lib. 3. cap. 6.

Mulier quoque gravida acuto morbo faciliè consumitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 1.

Ἐν ᾧ νοσήματι ὑπάρχει πόνον ποιεῖ, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Et is, cui somnus dolorem auget, [morbo faciliè consumitur.]

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 1.

Σπασμὸς ἐξ ἐκτερίσεως, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Qui epoto veratro exceptus distentione nervorum est,
[servari non potest.]

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 22.

Νοσημάτων οὐράων δεσπομένων χολῇ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω
ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infra vel
suprà se ostendit, [faciliè consumitur.]

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Τῶν δὲ ἐκπνημάτων οὐόσα μὲν ἐν χολαῶδεσι εἶντες ἔπνευλον
ἐκπνίσκονται, ὡς τε ἐν μέρει τὸ χολαῶδες τῷ πνέοντι ἀναπνέοιτο,
ὡς τε ὁμοῦ· μάλιστα δὲ ὡς ἀρξῇ χαρῆεν τὸ ἐμπνῆμα ἀπὸ τῆς
τῆς πνέου, ἐβδομαίᾳ εἶντος ἔπνευματι. ἐλπίς δὲ τῇ
τοιαῦτα πνέοντα, ἀπὸ θανάτου πεσάρης καὶ δεκατῆρος, ὡς μὴ
τὴν αὐτῇ ἐπιγένῃται ἀγαθόν.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Sputum etiam biliosum & purulentum, five separatim ista
five mixta proveniunt, interitus periculum ostendit. Ac si cir-
ca septimum diem tale esse coepit, proximum est, ut is cir-
ca quartumdecimum diem decedat, nisi alia signa meliora
pejorave accesserint.

H I P

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἰδρώτες, ξυὼ μὲν ὅξει πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξυὼ πνευτέρῳ δὲ, μῆκτον νόσου σημαίνει.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre pestiferus est.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τῆτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πῆλιον τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὅξει δυσώδες.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Atque in omne morbo vomitus, qui varius & multorum colorum est, praecipueque si malus in hoc odor est, [pestiferus est]

H I P P O C. Aph. sect. 7. art. 37.

Ὅντος αἷμα ἐμέειν, μὲν μὲν ἀνδρὶ πυρετῷ, σωτήριον· εἰ δὲ ξυὼ πυρετῷ, κακόν.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Ac sanguinem quoque in febre vomuisse, pestiferum est.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Ἐστ' ἂν πυρρὸν τε εἴη τὸ ὕδρον καὶ λεπτόν, σημαίνει γὰρ νέσσημα ἀπεπαιον εἶναι. μὲν γὰρ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοῖσιν ἐν, κίνδυνον μὴ εἰ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος ἀφεκέσθαι ἔσ' ἂν πεπανθῇ τὸ ὕδρον. θανατωδέστερον γὰρ τῷ ὕδρῳ τῆτε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξί, πᾶσι μέλανα τῷ ὕδρῳ. κάκιστα· τοῖσι γὰρ παιδοῖσι, πᾶσι ὑδατώδεα.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate esse consuevit, & saepe antequam spatio maturescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius permanet, periculum mortis ostendit. Pessima tamen est, praecipueque mortifera, nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima est: in pueris verò, quae tenuis & diluta est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἰδαρές ὃ κάρτε ἢ λούκον ἢ χλωρόν ἢ ἐρυθρόν ἰχυρῶς ἢ ἀφρώδες ἀφχωρέειν, πνηρόν ταῦτα πίνει· ἐπὶ ὃ πνηρόν καὶ σμικρόν τε εἶν καὶ γλίχρον καὶ λούκον καὶ ὑπέρχλωρον καὶ λεῖον. τῆτιον ὃ θανατωδέστερον ἂν εἴη, τὰ μέλαινα ἢ λιανὰ ἢ πέλαια ἢ ἰάδεια καὶ κἀκρόμα. τὰ ὃ ποικίλα, χρονιώπερα μὲν τῆτιον, ἐλέρια δὲ εὐδὲν ἦσαν. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεια καὶ χολώδεια καὶ πρυσπειδέα καὶ μέλαινα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀκρόλοισι, ποτὲ δὲ καὶ μέρους.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Alvus quoque varia pestifera est, quae strigmentum, sanguinem, bilem, viride aliquid, modo diversis temporibus, modo simul & in mistura quadam, discreta tamen, repraesentat. Sed haec quidem potest paulo diutius trahere, in praecipiti verò jam esse denuntiat, quae liquida, eademque vel nigra vel pallida vel pinguis est: utique si magna foeditas odoris accessit.

H I P P O C R. Aph. sect 2. art. 19.

Τῶν ὀξείων νοσημάτων ἡ πέμπτη ἀσφαλές ἐστὶ ἀγροσύνης ἕτε ὁ θανάτου ἕτε ἡ ὑγείης.

C E L S. lib. 2. cap. 6.

Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas esse & salutis & mortis.

ΠΡΟΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις εἶσι πνηρόν ἐστι πλὴν χρόνον, ξυνεχίως δὲ μὴ ἱκπεριώδεια τρέπιν, εἶται καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φάλλω ἀλγέσι, καὶ λίθους τε καὶ γλῶ τρώζουσι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Quibus diu color sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflantur vel terram edunt.

P A U L O P O S T.

Οἷοι δὲ πολὺν χρόνον ἀχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρὸς ὤματα ἐπηρεμῖα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τέτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνημῖας ἢ αὖτις τὰ σπλάγχνα ἀλγέματ' ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἐσθῇ κακὴν πρὸς ἐμυτοῖσι.

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut visceribus aut alvo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ὡς ὁ πυρετὸς ὁξὺς ἦ, καὶ ἡ γαστήρ μὴ διαχωρῇ, καὶ ἀρρυθνύσῃ τε καὶ ἐκπληγώπῃ καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρόν ἢ πικρὸν ἢ ἐρυθρόν ἴχῳσι.

C E L S. lib. 2. cap 7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, nec somnus accedit, ploratque is assidue, metuenda nervorum distentio est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν ἐν [ὕδρωπον] ἀπὸ τῆς κενεάνων καὶ τῆς ἐσφύτου ἀρχαί γίνονται, οἵτε πόδες οἰδέσῃ, καὶ διαφύρροιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, ἔτε τὰς ὀδυώσας λύσσει τὰς ἐν τῇ κενεάνων καὶ τῇ ἐσφύτῃ, ἔτε τὴν γαστέρα λαπαύσσει. Οἰκώσοισι δὲ ἀπὸ τῆς ἥπατος ὕδρωπις γίνονται, βήχες τε καὶ θυμὸς τάτοις ἐγγίνεσθαι, καὶ ἡδὲν πᾶσι πύξις ἀξιὸν λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέσῃ, καὶ ἡ γαστήρ δὲ διαχωρῇ εἰ μὴ σκληρὰ τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ πρὸς τὴν κριλίαν γίγοντι οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερᾷ, ἰσάμενά τε καὶ καταπανόμμενα.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Ubi pedes turgent & longae dejectiones sunt, ubi dolor in imo ventre & in coxis est, aqua inter cutem instat. sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet. Idem propositum periculum est iis, quibus voluntas desidendi est, venter nihil reddit nisi & aegrè & durum, tumor in pedibus est, idemque modò dextra modò sinistra parte ventris invicem oritur atque finitur: sed à jocinere id malum proficisci videtur.

ΠΡΟΡΗΤΙΚΩΝ. β.

Ἦν δὲ μήτε ὑπὸ τοῦ ἔρω ὑφίστασθαι ἢ ὑπόστασις αὐτῇ, μήτε οἱ ἰσχυρῶτερες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χολωθῆναι τὰ ἄεθρα, ἢ ὁ δὲ μελικηράδα καλέεσθαι, γίνεσθαι ὑπὸ αὐτοῖσι. γίνεσθαι δὲ τὸ νόσημα τῷτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίᾳ τε καὶ νεότητι ξυμῆτες ἔον, αἷμα ῥῆναι ἐν τῇ ῥινῶν πίπτει.

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes habeant vel aliquo morbo etiam debilitentur.

Κ Ω Α Κ. Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κελσίμῃσι μήτε μὲν σημεῖον λυτήριον ἀφίεντες, ὑποτροπιάζουσιν.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Febris autem quae subito sine ratione sine bonis signis finita est, ferè revertitur.

Π Ρ Ο Ρ Ρ Η Τ Ι Κ. β.

Παχὺ δὲ ὄρεον λεπλὺ ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ πρὶ τὰ κέθρα τινὰ ὀδυλὺ καὶ ἔπαρσιν.

C E L S. lib 2. cap. 7.

Urina autem crassa, ex qua, quod desidet, album est, significat circa articulos aut circa viscera dolorem metumque morbi esse.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 75.

Ἦν αἷμα ἢ πύον ὄρεῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆ κύστις ἔλκωσιν σημαίνει.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

At si sanguis aut pus in urina est, vel vesica vel renes exulcerati sunt.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 76.

Ὅκρόσισιν ἐν τῷ ὄρῳ σπερκία μικρὰ παχέϊ ἐόντι ὥσπερ τρίχες συνεξέρχον, ταῦτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Si haec [urina] crassa carunculas quasdam exiguas quasi capillos habet, utique in renibus vitium est.

H I P P O C R. Aph. sect. 7. art. 34.

Ὅκρόσισι δ' ἐπὶ τοῖσιν ὄρεσιν ἰφίσαν πομφόλυγες, νεφελικὰ σημαίνουσι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Aut si bullas [urina habet,] utique in renibus vitium est.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 80.

Ἡν αἷμα ἔρῃ καὶ θρόμβους, καὶ σφαλμάτιν ἔχῃ, καὶ ὁδὸν ἐμπίπῃ εἰς τὸ κατὰσπρῖον καὶ εἰς τὸ πρῶτον, πᾶσι τὸν κύστιν ποιεῖ.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Aut si paulatim [urina] destillat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem & interiores partes dolent, in eadem vesica vitium est.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 13.

Ὅμοιοι αἷμα ἀφροῶδες ἀναπύουσι, τετέοισι ἐν τῷ πλῶτον ἢ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

At qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ὡς ἡ κυλὴ πυκνὰ ῥυή, κίνδυνος ἐκτεῖσθαι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Mulieri gravidæ sine modo fusa alvus, elidere partum potest.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 51.

Ἡν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα γάλα πικρὸν ἐκ τῶν μαστῶν ῥυή, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει. ὡς δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ εἴωσιν, ὑγροτέρου τοῦ ἔμβρυον σημαίνει.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Eidem [mulieri gravidæ] si lac ex mammis profluit, imbecillum est, quod intus gerit: duræ mammae sanum illud esse testantur.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 65.

Ὅμοιοισιν οἰδήματα ἐφ' ἑλκεσι φαίνοντα, καὶ μάλιστα σπῶνται καὶ δὲ

ἡ δὲ μαίνονται. τυχόντων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὥ-
πιθεν, πτασμοί, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἱμνωθέν, μανία, ἐδυ-
νοσι πλῆρες ὄξεια, ἢ ἐμπύησις ἢ δυσεντερία, ἢ ἐρυθρὰ μάλ-
λον ἢ τὸ οἰδήματι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Si tumores super ulcera subito esse desierunt, idque à tergo incidit, vel distentio nervorum vel rigor timeri potest, at si à priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor vel infania expectanda est. interdum etiam hujusmodi casum, quae tutissima inter haec est, profusio alvi sequitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 12.

Τῶ ἰηθέντι χρονίας αἰμορροΐδας, εἰ μὲν μία φυλαχθῇ, κίν-
δυνος ὕδρωπι ἐπιγλυέει ἢ φθίσιν.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Si ora venarum sanguinem solita fundere, subito suppres-
sa sunt, aut aqua inter cutem aut tabes sequitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 15.

Ὅστις ἐν πλῆθει πύθεται ἔμπυοι γίνονται, ὧς ἀνακαταρτῶσιν
ἐν πενταμέσῃσι ἡμέρησιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται·
ὧς ὅ μὴ, εἰς φθίσιν μεδίστανται.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Eadem tabes subit, si in lateris dolore orta suppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 22.

Ἦν φόβος ἢ δυσθυμία πάλιν χρόνον ἀπατελή, μελαγχολία
κὲν τὸ τιθεῖται.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

At si longa tristitia cum longo timore & vigilia est, atrae-
bilis morbus subest.

Π Ρ Ο Ρ Η Τ Ι Κ. β.

Οἷσι ὅ ἐκ τῶ ῥιγῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷον ὕμνασιν πάλιν
τύπος ὅ ἢ πάλιν ἀρῆσθαι ἐπιχειρῶν ἔχοντες, ἢ τὸ κεφαλῶν
ἀλγόντι τε καὶ μαρμαρυγῶδες πᾶσι τῶ ὀφθαλμῶν φαινόμενον
σφίσιν.

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Quibus saepe ex naribus fluit sanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores sunt, quos sequitur, aut quaedam ante oculos tanquam imagines obversentur. *Videtur autem potius legendum ut quaedam.*

S T A T I M P O S T

Οὐλα ἢ πονηρὰ καὶ σώματα δυσώδεα, οἷσι πολλῶνες μεγάλοι, ὁρόσοι ἢ ἔχουσι πολλὰς μεγάλους, μήτε αἰμορραγία γίνεται μήτε σώμα δυσώδες, ταύτων αἱ κνήμῃ ἔλκεα πονηρὰ ἔχουσι καὶ ὁλαὶ μελαίναι.

C E L S. I B I D E M.

At quibus magni lienes sunt, his gingivae malae sunt, & os olet, aut sanguis aliqua parte prorumpit. quorum si nihil evenit, necesse est in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 6.

Ὅ κρόσοι πάνεοντές π' ἔσώματ' αὐτῶν, τὰ πολλὰ τ' ὀνύων ἐκ αἰ-
σθάνον, ταῖτοις ἢ γνώμη νοσήσιν.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Quibus causa doloris, neque sensus ejus est, his mens labat.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 19.

Ἦν ἐς τὴν κχιλίην αἷμα χυθὴν ὡς φύσιν, ἀνάγκη ἐκπνεύ-
σῃναι.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Si in ventrem sanguis confluit, ibi in pus vertitur.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Αἱ ἢ ξυὶ πυρετῶ γνώμῃσι ὁδωίαι εἰς τὴν ὀφθαλμὸν τε καὶ τὰ
κάτω χεῖρα, καὶ τ' φρενῶν ἄπλῃ τὰ κάτω ἐκλείψουσι,
ὁλέθρια κάρη. ἀποσέχειν δὲ δεῖ τὸ ἴσον τοῖσι ἄλλοις σημείοι-
σιν, ὡς καὶ π' ἢ ἄλλων σημείων ἐπιφάνηται π' πονηρὸν, ἀνέλ-
πιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ ἢ ἀναίσχοντ' ἔσώματ' αὐτῶν ὡς αὐτὸς τις
φρένας ταῦτα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγλήσῃ, ἔμπυον ἔσται ταύτων
πολλὰ ἐλπίδες.

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus transit, neque ullum signum malum accessit: suppurationis eo loco periculum est.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ̃.

Ἐπὶ γαστέρῳ ὃ κεῖται ὃ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγαινόνη ἔστω καὶ μαλακός, ἀδραφροσύνην πρὸς σημαίνει, ἢ ἰδυίην ἢ ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Vel prostratum contra consuetudinem corpus in ventrem, sic ut ipsius alvi dolor non coegerit, [insaniae signum est.]

P A U L O P O S T.

Ὁ δόντις ὃ πρίην ἐν πυρετοῖσιν ἰσχύσει, μὴ ξυνήθές ἐστι ἀπὸ παιδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

C E L S. I B I D E M.

Item robusto adhuc corpore insolitus dentium stridor insaniae signum est.

I T E M N O N M U L T O P O S T.

Ἢν γὰρ αἱ ὄψεις πυκνὰ κινέωνται, μαῖνηται τέτυς ἐλπίς.

C E L S. I B I D. P A U L O A N T E.

Oculorum quoque frequens motus [insaniae signum est]

N O N L O N G E P O S T.

Ἢν ὃ ἀφανίζονται καὶ πελινδρομέωσιν αἱ δακτύλιες, ἢ πλού-
ρα μὴ ἐν χωρέοντι καὶ ἢ πυρετῷ ἔχοντι, δεινόν. κίνδυνος
γὰρ μὴ ἀδραφροσύνη καὶ ἀπειράνη ὁ ἄνθρωπος.

C E L S. I B I D E M.

Si quid etiam abscessit, &, antequam suppuraret, manente adhuc in corpore solita febre, subsedit, periculum affert primùm furoris, deinde interitus.

I B I D. A L I Q U A N T O A N T E.

Μέγα ὃ ἀναπνεόμενον ἀπὸ παλαιᾶς χρίνης [πνεῦμα,] ἀδραφροσύνην δηλοῖ.

C E L S.

CELS. PAULO ANTE.

Aut ubi rarò quis & vehementer spirat, [insania timenda est.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ὡς τὸς ὅξείῃ ὀδυνῇ ξυὲ πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεικνύον. κίνδυνος γὰρ ἀφ' ὧν φεγγήσῃ τ' ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ λαῶν. ἀπὸ λαῶν ὅς οἱ μὲν νεώτεροι τ' ἀνθρώπων ἐδομαῖοι, καὶ ἐκ θάσσοις ὑπὸ τοῦτο ἔνοσημαίον. οἱ δὲ γέροντες, πολλὰ βραδύτερον. οἷτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ ἀφ' ὧν φεγγήσῃ ἴσασιν αὐτίοισιν ἐπὶ γίνοντο, καὶ τὰ αὐτὰ ἀφ' ὧν τὸ φθάνει ἐκπύσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre continua vehementique saepe mentem turbat: & eo casu juniores interdum intra septimum diem moriuntur, seniores tardius: quoniam neque aequè magnas febres experiuntur, neque usque insaniant, ita sustinent, dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 44.

Ὅς οἱ πυρετοὶ μακροὶ, τετίοις φύμαζα ἐς τὸ ἄρθρα καὶ πόνοι ἐγγίνοιντο.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus autem longae febres sunt, his abscessus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 48.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα ἀποσκόπῃ, κακὸν. πασμοδὸς γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEM.

Quorum faucibus in febre eliditur spiritus, instat his nervorum distentio.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 10.

Ὅς οἱ κυνὰ χλω ἀφ' ὧν φεγγήσῃ, ἐς τὸ πλῆθος αὐτίοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτά ἡμέρησιν ἀπὸ θνήσκουσιν. ὡς δὲ πάντα ἀφ' ὧν φθάνει, ἔμπυοί γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina subito finita est, in pulmonem id malum trans-

fit, idque saepe intra septimum diem occidit. Quod nisi incidit, sequitur, ut aliqua parte suppuret.

H I P P O C R. Aph. sect. 7. art. 23.

Ἐπὶ ἀκρότῳ ὑποχωρήσῃ δυσσπείρῃ· 76 ἐπὶ ἀσπέρῳ δυσσπείρῃ ἐπιγίνεται.

C E L S. I B I D E M.

Denique post alvi longam resolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΘΡ.

Φθίσις ἣ γίνεται ὅταν εἰς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόϋς ῥήνται.

C E L S. I B I D E M.

Post nimias destillationes, tabes.

H I P P O C R. Aph. sect. 7. art. 11.

Ἐπὶ πλούρῳδι πεισπλομονίῃ ἐπιγομφή, κακόν. 12 Ἐπὶ πεισπλομονίῃ φρενίτις, κακόν. 13 Ἐπὶ καύματι ἰχυροῖσι σπασμός ἢ τέτανος, κακόν. 14 Ἐπὶ πληγῇ εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκπληξίς ἢ ἀσφροσιώη, κακόν. 18 Ἐπὶ ἀσφροσιώῃ σπασμός ἢ ἀσφροσιώη, κακόν. 21 Ἐπὶ ἰχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσι ἑλκεσιν αἰμορραγία, κακόν.

C E L S. I B I D E M.

Post lateris dolores vitia pulmonum; post haec insania. Post magnos fervores corporis, nervorum rigor aut distentio. Ubi caput vulneratum est, delirium. Ubi vigilia torfit, nervorum distentio. Ubi vehementer venae supra ulcera moventur, sanguinis profluvium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυσεχεῖ χερεῖς πόνος ἢ φλεγμονὴς ἢ ἄλλης πύρεθου φάσις, δύνανται πύρεθός τε πόνος καὶ οἰδήματα, καὶ μάλλον εἰς τὰ κάτω χερεῖα. πύρεθός τε δὲ δεῖ τις δυνάσεως τοῖσι ὑπὲρ τελευκόντα ἔτα μάλλον, ὑποσπείρα δὲ ταπεινὴ τις δυνάσεως, καὶ τὰς εἰρησιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ σφροδύτεροις ὅσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ ἀσπείροντες καὶ λαμβάνοντες πτωληνιδίως, φθίνουσιν μάλλιστα εἰς τετρατηῶν μεδίζονται.

C E L S.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Nam si longae febres sine dolore & sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in junioribus tantum: in senioribus ex ejusmodi morbo quarta-na ferè nascitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἡν δὲ ὑπερβάλλῃ ἔκασιν ἡμέρας ὁ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἰδημα [τὸ ἐν τῷ ὑπεχοσφρίῳ σκληρὸν τε ἐν καὶ ἐπιδυμῶν] μὴ καθίσταται, εἰς ἀσπύνησιν πέπιται· γίνεται ὅ τῷ τέτοιον ἐν τῇ πρώτῃ πεισθῶ καὶ αἵματι ῥῆξις ἐν τῇ ῥινῶν, καὶ κάρτεα ὠφελεία, ἀλλ' ἐπανερωτῶν χρόνι ἐπὶ πλὴν κεφαλῇ ἀλγύουσιν ἢ ἀμ-βλυωπύουσιν. ὡς γὰρ π. πεισθῶν ἔη, ἐνταῦθα ῥέπει. μάλλον δὲ πῖσι νεωτέροις πεντε καὶ τελέωνται ἐτέων πλὴν ὅ αἵματι ῥῆξιν προσδέχεται χρόνι. Τὰ δὲ μαλιστα τῷ οἰδημάτων καὶ ἀνάδυα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπεύχονται, εἰ ὑπερβάλλῃ ἐξήκοντα ἡμέρας, ὁ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἰδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσται σημαίνει καὶ τὸτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ καὶ ταῦτά.

C E L S. lib. 2. cap. 7.

Eadem suppuration fit, si praecordia dura & dolentia ante vigesimum diem hominem non sustulerunt, neque sanguis ex naribus fluxit, maximeque in adolescentibus: utique si inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, sed quum in inferioribus partibus aliquid abscedit. At si praecordia tumorem mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desunt, haeretque per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus.

P A U L O P O S T.

Τὰς δὲ ἀσπύνησας ἴσται πρὸ ἐν τῇ κατὰ οἰδημάτων πεισθῶν καὶ ἐν τοῖσιν ὑπεχοσφρίοισιν. ἡκιστα δὲ πρὸ ὑπεκάτω ὅ μφαιε εἰς ἀσπύνησιν πέπει.

I B I D E M C E L S U S

Quumque omnis longus tumor ad suppurationem ferè spectet, magis eò tendit is, qui in praecordiis, quàm is, qui in ventre est, is, qui supra umbilicum, quàm is, qui infra est.

H I P P O C R. sect. 4. Aph. art. 31.

Τοῖσι κατὰ πρῶτον ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, εἰς ἄσπυ καὶ κατὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀσπύνησες γίνονται.

Aaa z

C E L S.

C E L S. I B I D E M.

Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis vel in articulis aliquid abscedit.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Οἱ νόσοι οἱ ἐν ὅρῳ λεπτὰ καὶ ὡμὰ ἐρέει· πολὺν χρόνον, ὡς τὰλλα ὡς περὶ σπληνός· σημεῖα ἢ, τετάρτοις ἀπίστα· δεῖ ποσὶ δέχασθαι εἰς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρεῖν.

C E L S. I B I D E M.

Interdum quoque urina tenuis & cruda sic diu fertur, ut alia salutaria signa sint: ex eoque casu plerumque infra transversum septum, quod Διάφραγμα Graeci vocant, fit abscessus.

N O N L O N G E P O S T.

Οἱ νόσοι δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τετάρτοις τῶν χωρίων μὴ παύονται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πνεύλων καθάρσεις, μήτε πρὸς τὴν ἡγίλης ἐκκένωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ Ἀγίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπύεσθαι. Et aliquanto post. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπύεσις ῥήνῃ· αἱ πλείους, αἱ μὲν εἰκοσθαί, αἱ δὲ, τεληκοσθαί, αἱ δὲ, πεσσαρακοσθήμεροι· αἱ δὲ, πρὸς τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτειν δὲ χρόνῳ ὅσον· ἐκπύματα ἔσται, λογίζομενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἕως τοῦ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἰ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥίγῃ ἔλαβε· καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τοῦ ὀδυῖος αὐτῷ βάρῃ μεγάλῃ ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἦλθεν.

C E L S. I B I D E M.

Dolor autem pulmonis, si neque per sputa, neque per cucurbitulas, neque per sanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus est, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigesimum diem, aut circa quadragesimum, nonnunquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis sensit.

P A U L O P O S T.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ τῷ πνεύματι, σπέρειν τε καὶ καταμανθάνειν χρόνῳ ἐπὶ τετάρτοις μή τι ἔχη ἀλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλόρῳ· καὶ ὡς περὶ σπληνός· ἢ τὸ ἑτερον· ἢ ἑτέρῳ, κατακλινομένη ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ πλόρῳ, ἐρωτᾷ εἰ τι αὐτῷ δοκεῖ βαρὺ ἐκκρέμασθαι.

ὅς ἐκ τῆ ἀνάσσει. εἰ γὰρ εἴη τῆτο, ἐπὶ τὰ πρὶν ἐστὶ τὸ ἐμπύημα
ἐπὶ ὀγκῶν ἀνὰ πλάγρον τὸ βάρος γίνεσθαι. Τὰς δὲ ζύμηντας
ἐμπύοις γνώσκουσιν καὶ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοις· πρῶτον μὲν εἰ ὁ
πυρετός σὺν ἀφίησιν, ἀλλὰ πλὴν μὲν ἡμέρῳ λεπτός ἔσται, πλὴν
δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἰδρώτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχες τε· θυ-
μὸς ἐγγίνεται αὐτοῖσι, καὶ ἀπώλυσιν ἔχον ἄξιον λόγου. καὶ
οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἐγκυρῶν γίνονται, καὶ ἡ γνάθος ἐρυθήματα ἔχου-
σι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυπιῶνται, οἱ δὲ δάκτυλοι
θερμαίνονται, καὶ μάστιγα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι πρὶν οἰδήματα γίνε-
ται, καὶ στίβαν σὺν ἐπιθυμείῃ, καὶ φύκλαινα γίνονται ἀνὰ τὸ σῶ-
μα. & μοχ, ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν δόχῃσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια
καὶ ἡ βῆχς καὶ ὁ πνευλισμὸς ἀγαστήν ἐς τὰς εἰκοσὶν ἡμέρας ἔχων,
αἰσθητέον πλὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἐπὶ αἰσθητέον.

C E L S. I B I D E M.

Quod suppurat, ab ea parte, quam afficit, dolorem in-
flammationemque concitat, ipsum calidius est: & si in par-
tem sanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo
videtur. Omnis etiam suppuratio, quae nondum oculis pa-
tet, sic deprehendi potest: Si febris non dimittit, eaque
interdiu levior est, noctu incrementum: multus sudor oritur:
cupido tussendi est, & penè nihil in tussi excreatur: oculi
cavi sunt, malae rubent, venae sub lingua inalbescunt, in
manibus fiunt adunci ungues: digiti, maximeque summi,
pallent: in pedibus tumores sunt, spiritus difficiliter trahi-
tur, cibi fastidium est, pustulae toto corpore oriuntur.
Quodsi protinus initio dolor & tussis fuit & spiritus diffi-
cultas, vomica vel ante vel circa vigesimum diem erum-
pet.

Κ Ω Α Κ. Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ αὐτίων [κυσίων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ
καθίσταται τέτοιον ὅτι πίνῃ ἀσχωρέει. λυεῖ δὲ τῶντος ἔργον πυώ-
δες ἐλθόν, λευκὴ καὶ λεῖψα ἔχον ὑπόστασιν.

C E L S. lib. 2. cap. 8.

Ex vesica dolente si purulenta urina processit, inque ea
laeve & album subsedit, metum detrahit.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Ἐστὶ δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τὰ δὲ· ἀπείτως φέρειν τὸ νόσημα,
ἀπομῆναι, τὸ ὀδυνηρὸν ἀπηλλάχθαι, τὸ, τε πύελον ῥηϊδίως
ἀναδύσσειν. & aliquanto antè. αἷμα δὲ συμμιγνύμενον μὴ

παλῶ πύελον ξανθὸν ἐν πύσσι πειπλωμένον ἴσιν, ἐν δὲ χαλκῷ
μὲν τὸ νέφους πύρρον πειπλωμένον, καὶ κάρτεω ὠφελεῖ· ἐξδομακίῳ
δὲ ἐόντι καὶ παλαιότερῳ, ἥσπον ἀσφαλές.

C E L S. I B I D E M.

In pulmonis morbo si sputo ipse levatur dolor, quamvis
id purulentum est, tamen aeger facile spirat, facile excreat,
morbum ipsum non difficulter fert: potest ei secunda vale-
tudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, si pro-
tinus sputum mistum est iusto & sanguine, dummodo sta-
tum sedetur.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 15.

Ὅσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπτυοι γίνονται, ἢ ἀνακατηχθῶσιν
ἐν ποσάκρηνται ἡμέρητι ἀφ' ἧς ἂν ἡ βήξις γίνηται, παύονται.

C E L S. I B I D E M.

Laterum dolores, suppuratione facta, deinde intra quadra-
gesimum diem purgata, finiuntur.

H I P P O C R. Aph. sect. 7. art. 45.

Ὅσοι τὸ ἥπαρ ἀλγύπιοι καίονται, ἢ μὲν τὸ πύον καθαρόν
ῥυή καὶ λυγρὸν, πειπλύνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τρεῖς οἷσιν
ἔστιν.

C E L S. I B I D E M.

Si in iocinere vomica est, & ex ea fertur pus purum & al-
bum, salus ei facilis. Id enim malum in tunica est.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Τὰ δὲ ἀλγυπύματ' ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι πρὶν ἐντάλῃ. ὅσοι
μὲν ἔξω τρέπεται, ἀριστὸν ἐστὶ μικρότερον εἶναι καὶ ὡς μάλιστα ἐν-
κλίνονται καὶ εἰς ὅξυ δ' ἀπεκρῆναι. ὅσοι δὲ εἰς τὸν ῥήγνυται, ἀρι-
στὸν ἐστὶν ἂν μὴ τὸν ἔξω χωρεῖν ἐπιχειρῶν, ἀλλ' ἐπὶ πρὸς τὴν
μυρία τε καὶ ἀνώδυα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρεῖν ὁμόχρεον φαίνε-
ται.

C E L S. I B I D E M.

Ex suppurationibus verò hae tolerabiles sunt, quae in ex-
teriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his, quae in-
tus procedunt, hae leviores, quae contra se cutem non affi-
ciunt, eamque & sine dolore esse & ejusdem coloris, cujus
reliquae partes sunt, sinunt esse.

ALIQUANTO POST.

Περαιγίνονται δὲ ταῖς μάλισται μὲν οὖς ἀν' ἀφ' ἧς ὁ πυρετὸς αὐθιγερὸν μὲν τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίαν ταχέως ἐπιθυμῶσιν, καὶ δ' ὧς ἀπηλλαγμένοι ἴωσι, καὶ ἡ γαστήρ σμικρὰ τε καὶ ξυεσηκῶται ὑποχωρεῖ· καὶ τὸ πύον λυσιγὲν τε καὶ λεῖον καὶ ἰμόχρουν ἢ καὶ φλέγματιον ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, si est laeve, album & unius coloris, sine ullo metu est, & quo effuso febris protinus conquievit, defieruntque urgere cibi fastidium & potionis desiderium.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ἐκείσιν, ὅθεν τὸ ἔκτος γίνεται, μετέσταιν ἔχει. & περιόρητ. 2. Τὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ κεφαλῆς, τῶν χαλεπώτατα· ἐπειτα δὲ τὸ πλῆθος. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλισται οἷά τι ἐξυγιάνεσθαι.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegrè finitur: & in quo ab una parte corporis venientis accessionis sensus incipit, optimum est à manibus pedibusve initium fieri: deinde à lateribus, pessimum inter haec à capite.

ΠΡΟΡΗΤΙΚ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι ἀγέρροιαι ἔσονται ἀνδρῶν πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιαι τε καὶ ἀνιήρεις.

CELS. IBIDEM.

Ipsa autem dejectio sine ulla noxa est, quae sine febre est, si celeriter definit.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 17.

Ὁφθαλμοὶν, ὑπὸ ἀγέρροισι ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omnisque dejectio lippienti prodest.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 27.

Τοῖσι μαινομένοις κιστῶν ἢ αἰμορροϊδῶν ἐπιγνομένων, τὸ μακροχρόνιον λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus, vel per ora venarum profusio sanguinis,
[vel tormina,] insaniam tollit.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 14.

Υπὸ Διφθόρας ἐχομένη μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου ἔμετος
ἐπιγινόμενον, λύει τὴν Διφθόραν.

CELS. IBIDEM.

Longas dejectiones suppressit vomitus.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμέσση, τὸ καταμύλιον ῥαγύπων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier sanguinem vomens, profusis menstruis, liberatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 32.

Γυναικὶ τὸ καταμύλιον ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι,
ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae menstruis non purgatur, si sanguinem ex naribus
fudit, omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλημάτων ἢ δυστοκίᾳ, πλῆγμα
ἐπιγινόμενον, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae locis laborat, aut difficulter partum edit, sternu-
tamento levatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 25.

Οἱ χειροὶ περὶ τὰς ταυτομάτας γίνονται βραχείες.

CELS. IBIDEM.

Aestiva quartana ferè brevis est.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 47.

Τεῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίᾳ ἐπιγνομένη, ἀγαθόν.

CELS.

CELS. IBIDEM.

Lienosis bono tormina sunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 40.

Οἱ κρῖσισι πρὸς τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ὅσπερ φλεγμονῆς,
 τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγαστρὶς λύει τὸ πόνον.

CELS. IBIDEM.

Nam & praecordiorum dolores, si sine inflammatione sunt,
 [febris] finit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 57.

Υπὸ καύσου ἐχολιδίῳ ἐπιγαστρὶς ῥίγησι, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Graeci καῦσον vocant)
 subitus horror exolvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 59.

Οἱ κρῖσιν ἀνὸν τῷ πυρετῷ τὰ ὠτὰ καφωδιῇ, αἷμα ἐκ
 ῥινῶν ῥυέν, ἢ κριθὴ ἐκτετραχθεῖσαι, λύει τὸ νόσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtusae sunt, si sanguis è naribus
 fluxit, aut venter resolutus est, illud malum definit ex
 toto.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 28.

Οἱ κρῖσισι χολώδεα τὰ ἀχρημαῖα, καφώσι γαστρὶς
 πῶς.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus adversus surditatem quam biliosa alvus potest.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 16.

Εἰ πὶ πλῆξ πλῆσι, φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὶ δὲ σίλον ἔχεται,
 ἀπεθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuerе
 defuisse, mortiferum est.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 50.

Οὐόσσι(ι υἱαίνουσιν ὁδῶα γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ πρὸς χεῖμα ἄφωνοι κείνται καὶ ρέχουσιν, ἀπύκνυται ἐν ἑσπέρῃ ἡμέρῃσιν, καὶ μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. σι Σκοπὴν δὲ χεῖ καὶ τοὺς ὑποφάσιαις τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὑποισιν. καὶ γὰρ πᾶσι φαίνεται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τῶν λευκῶν μὴ ἐν ἀφῶροίς εἶναι ἢ ἐν φαρμακοποιήσῃ, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανάτωδες σφόδρα.

C E L S. I B I D E M.

Cui verò sano subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppresserit, sic ut stertat neque expurgiscatur, intra septimum diem pereundum est: magis si eum alvus cita non antecesserit, si palpebrae dormientis non coeunt, si oculorum album apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum.

Π Ρ Ο Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ.

Οἱ δὲ ὑδρωπες οἱ οὐκ ἔξέων νεσημάτων, πάντες κακῶς.

C E L S. I B I D E M.

At aqua inter cutem si ex acuto morbo coepit, ad sanitatem raro perducitur.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 34.

Τοῖσιν ὑδρωπικῶσι βῆξ ἐπιγλυομένη, κακόν.

C E L S. I B I D E M.

Aequè in ea [aqua inter cutem] quoque tussis spem tollit.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 7.

Οὐόσσι(ι δὲ πίντε καὶ εἰκρσιν ἐπίαν γίνεται [τὴν ἐπιληπτικὰ,] τυυτέοισι πεπολλὰ ξωνεποθνήσκῃ.

C E L S. I B I D E M.

Morbus quoque comitialis post annum quintum & vicesimum ortus, aegrè curatur.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 24.

Δυσαντερίη καὶ ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξεται, θανάσιμον.

C E L S.

C E L S. I B I D E M.

Quin etiam tormina ab atra bile orsa, mortifera sunt.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγωγικά τῷ ἥρῳ καὶ τῷ φθινοπύρῳ κινείται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

C E L S. I B I D E M.

Omni que resolutioni nervorum non idonea tempora sunt hyems & autumnus.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέουσα ὡς οἱ μαστοὶ ἐξ αἰφνης ἱσχυροὶ γίνονται, ἐκπιτρώσκει.

C E L S. I B I D E M.

Mulieri gravidæ si subito mammae emacruerunt, abortus periculum est.

H I P P O C R. Aph. sect. 3. art. 38.

Ἦν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκῖα, γάλα ἔχη, ταύτῃ πάλαι καταμύκτια ἐκλέλοιπε.

C E L S. I B I D E M.

Quæ neque peperit, neque gravida est, si lac habet, à menstruis defecta est.

H I P P O C R. Aph. sect. 7. art. 9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει ὡδὲ φρογυῖν ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

C E L S. I B I D E M.

Si sanguis profluxerit, deinde sequuta est dementia cum distentione nervorum, periculum mortis est.

H I P P O C R. Aph. sect. 2. art. 43.

Τῶν ἀπαίχομδρων καὶ καταλυομδρων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσι ἀν' αἶφρὸς ἢ πρὸς τὸ σῶμα.

C E L S. I B I D E M.

Neque is ad vitam redit, qui ex suspensio spumante ore detractus est.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 21.

Ἦ ποχωρήματα μέλαινα οἶονεῖ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτῃς ἰόντα καὶ ζῶν πυρετῶ καὶ ὄνδρ πυρετῶ, κάκιστα.

C E L S. I B I D E M.

Alvus nigra sanguini atro similis repentina, sive cum febre sive etiam sine hac, perniciosa est.

H I P P O C R. Aph. sect. 1. art. 16.

Αἱ ὕδατ' διαίτης πᾶσι τοῖσι πυρεταῖνοισι συμφέρουσι.

C E L S. lib. 3. cap. 6.

Cibus autem febricitantibus humidus est aptissimus.

H I P P O C R. Aph. sect. 4. art. 53.

Ὅκόσοις ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βρογχέαι ἐρεθίζουσι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, καὶ παντὶ διψώδεες εἰσὶ.

C E L S. lib. 5. cap. 7.

Si quis autem in huiusmodi febre leviter tussit, is neque vehementi siti conflictatur, neque &c.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 52.

Αἱ ἀφροθυαί, αἱ μὲν μὲν γάλακτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μὲν σπυγδαί, ἐπισφαλέστεραι.

C E L S. lib. 3. cap. 18.

Neque ignorare oportet, leviozem esse morbum cum risu, quam serio insipientium.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 8.

Τοῖσιν ὕδρωπικοῖσι πρὸ γινόμενα ἐν τῷ σώματι, καὶ ῥαδίως ὑγιάζοντα.

C E L S. cap. 21.

Ob quam ne ulcera quidem in his aegris [hydropicis] facile sanescunt.

H I P P O C R. Aph. sect. 5. art. 11

Τὸ πλῆγμα ὅπερ ἀν' ἀπιδήσας, βαρὺ ὅζει ἐπὶ τοὺς ἀνθρακας ἐπιχέομενον.

C E L S.

C E L S. lib. 3. cap. 22.

Quicquid excreatum est, si in ignem impositum est, mali odoris est.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 27.

Εὐνῆχοι ἔ' ποδαγρῶσιν. 28 Γυνὴ ἔ' ποδαγρῶ, ὡς μὴ πὰ καταιμύια αὐτῇ ἐκλίπη. 29 Πᾶς ἔ' ποδαγρῶ, ὡς ἔ' ἀφροδισιασμῶ.

C E L S. lib. 4. cap. 24.

Ea [articulorum vitia] rarò vel castratos vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres, nisi quibus menstrua suppressa sunt, tentant.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικά ἔ' ἥρῳ καὶ ἔ' φθινοπώρῃ κινεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

C E L S. lib. 4. cap. 24.

Quod [ut revertatur dolor podagricus] ferè vere autumnove fieri solet.

H I P P O C R. Aph. sect. 6. art. 17.

Κύστιν ἀφροδίτη, ἢ ἐκέφαλον, ἢ καρδίαν, ἢ φρένας, ἢ τὰ ἐντέρων πρὸς λεπῶν, ἢ ἡγίλιον, ἢ ἥπαρ, θανατῶδες.

C E L S. lib. 5. cap. 26.

Servari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui jecinoris portae, cui in spina medulla percussa est, cuique aut pulmo medius, au jejunum aut tenuius intestinum, aut ventriculus aut renes vulnerati sunt.

*Caetera in aliud tempus propter alias occupationes
rejicienda nobis fuerunt.*

I N D E X
SCRIPTORUM & MEDICORUM
A CELSO LAUDATORUM

COLLECTUS A
CL. Jo. ALBERTO FABRICIO

*Pag. 444. novi supplementi Biblioth. Latinae,
nunc vero huic Editioni accommodatus.*

- A** Esculapius. 1. lin. 13.
Ammonius Alexandrinus chirurgus. 406. 4. λιθοτόμος dictus 481. 6.
Andreas. 241, 22. 252, 15. 254, 9. 359, 21. 554, 10.
Andron. 269, 14. 395, 12. Andronium medicamentum. 389, 24.
Apollonii duo chirurgi. 406, 3.
Apollonius Empiricus. 3, 25. qui *Mus* cognominatus est. 241. 22.
Apollophanes. 252, 7.
Arabis cujusdam malagma. 254, 32.
Archagatus. 267, 21.
Aristogenes. 257, 20.
Ariston. 259, 1.
Asclepiades 3, 34. 5, 9. 8, 12. 29, 2. 57, 12. 85, 7. 87, 31. 91, 4. 93, 30. 117, 30. 118, 10. 119, 16. 121, 15. 122, 26. 143, 29. 149, 26. 150, 8. 194, 2. 200, 6. 204, 18. 230, 14. 241, 24. 374, 5. Ejus volumen quod de tuenda sanitate composuit. 29, 2. Antiqui Medici timidius balneo utebantur, Asclepiades audacius. 93, 29.
Asclepias collyrium. 362, 23.
Athenion. 280, 19.
Attalum Emplastrum. 262, 34.
Boëthius. 270, 33.
Caesarianum collyrium. 364, 9.
Cassius Medicus. 223, 27. 281, 7.
Chironium ulcus 322, 19.

Chry-

INDEX SCRIPTORUM.

- Chryssippi discipulus non ignobilis medicus apud Antig-
num Regem. 161, 16.
Chryssippus medicus. 3, 7. 258, 14.
Cleon. 351, 28. 355, 8. 357, 10.
Cleophantus ex antiquioribus Medicis. 143, 24.
Crato. 373, 20. 394, 27.
Ctesiphon. 258. 19.
Democritus. 3, 1. 57, 5.
Dexius. 259, 28.
Diocles. 175, 11. 418, 4. 554, 4. Carystius. 3, 6. 221,
19. feftramentum Διοκλέους γράφισκον. 418, 4.
Diogenes. 265, 30. 307, 15.
Dionysius. 402, 17.
Empedocles. 3, 1.
Empirici. 17, 14. 241, 16.
Epirotes Philippus, *vid.* Philippus Epirotes.
Erasistratus. 3, 8. 5, 7. 7, 7. 13, 14. 14, 33. 119, 6.
120. 13. 137, 17. 139, 15. 165, 31. 204, 16. 219,
4. 222., 5. 240, 13. 241, 15. 394, 27.
Euelpis. 352, 29. 360, 8. 361, 5. 11, 19. 363, 1. 365,
31. Ocularius medicus maximus Celsi tempore. 352,
29.
Euelpistus Phlegetis F. chirurgus. 406, 7.
Euthycleus. 257, 31.
Faber quidam. 554, 11.
Fabulae de Ajace & Oreste. 150, 20.
Glaucias Empiricus. 3, 25.
Gorgias chirurgus. 406, 2. 448, 22.
Hecataeus. 264, 26. 305, 29.
Heraclides Tarentinus Empiricus. 3, 26. citatur. 128, 20.
145, 22. 280, 28. 426, 6. 554, 5, 11.
Heras *al.* Hieras. 273, 6. 322, 10.
Hermon. 362, 6.
Heron chirurgus. 448, 24.
,, Herones duo. 406, 3. ,,
Herophilus. 3, 8. 7, 137, 16. 138, 1. 241. 17. 432,
22.
Hierax. 364, 18.
Hieron, *vid.* Heron.
Hippocrates Cous vir & arte & facundia insignis, Demo-
criti, ut quidam crediderunt, discipulus. 3, 3. recen-
tiores Medici licet in curationibus mutarunt, tamen op-
time illum praefagisse fatentur. 41, 27. citatur. 5, 2.
5, 2. 88, 11. 121, 34. 137. 17. 175, 8. 191, 14. 227,
12.

INDEX SCRIPTORUM

12. 348, 12. 515, 4. 527, 2. 547. 24. 549, 19. 554,
4. 557, 21. more magnorum virorum confessus est se
errasse. 515, 4.
Hippocratis successores. 137, 34.
Hirenaeus, *vid.* Irenaeus.
Homerus. 2, 1.
Jollas. 273, 19.
Irenaeus. 341, 33.
Judaeus Medicus. 263, 9. 273, 13.
Lyfias. 251, 33.
Machaon. 1, 17.
Medus. 253, 29.
Meges, ut ex scriptis ejus intelligi potest chirurgorum eru-
ditissimus. 406, 10. citatur. 401, 14. 426, 17. 448,
16. 479, 28. 555, 27.
Menemachus. 382, 24.
Menophilus. 373, 12.
Methodici. 15, 3. *vid. infra* Themison.
Metrodorus Epicuri discipulus. 161, 31.
Micon. 254, 18. 257, 14. 340, 28. 342, 5.
Mithridatis Antidotum. 276, 2.
Moschus. 253, 22.
Myron. *vid.* Micon.
Nileus. 253, 15. 355, 10. 157, 10. clarus admodum au-
ctor. 554, 5.
Numenius. 259, 16. 271, 5.
Nymphodorus. 554, 11.
Panthemus. 253, 34.
Petron. 137, 11.
Philes. 357, 13.
Philippus Epirotes, medicus apud Antigonom Regem.
161, 20.
Philocrates. 264, 6. 305, 28.
Philonis collyrium. 351, 12.
Philotas. 261, 26.
Philotimus clarus admodum auctor. 554, 5.
Philoxeni Aegyptii plura de chirurgia volumina. 405, 34.
Plistonius Praxagorae discipulus. 6, 14.
Podalirius. 1, 17.
Polyarchus. 253, 9. 529. 24.
Polybus. 293, 32. 374, 15.
Polyidas. 268, 28.
Praxagoras. 3, 7. 6, 14.
Prorarchus. 255; 15. 340, 3, 25. 554, 11.
Ptolemaeus chirurgus. 373, 9.

INDEX SCRIPTORUM.

- Pythagoras. 2, 34.
 Pythagorici numeri. 122, 16.
 Serapion. 340, 4. Empiricus Medicus. 3, 21.
 Solagoras. 258, 9.
 Solstratus chirurgus. 406, 3. 413, 13. 448, 18.
 Tharrias. 159, 1. 165, 24.
 Themison. 4, 2. 15, 29. 119, 18. 225, 15. 372, 8. Methodicorum post Asclepiadem auctor. 15, 4.
 Theodotus. 352, 11.
 Theoxenus. 259, 9.
 Rimaus. 274, 5.
 Tryphon pater. 346, 17. chirurgus Romae (non diu ante Celsum.) 406, 7.
 Zeno. 241, 21.
 Zopyrus, qui Ptolemaeo Regi Antidotum composuit. 275, 23.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

<i>Anatome necessaria.</i>	20	— Curatio.	345
<i>Αγκύλαι.</i>	257	<i>Aridae medicamentorum mi-</i>	
<i>Αγκυδλεφάρα curatio.</i>	425	<i>sturae.</i>	271
<i>Andreas.</i>	241, 252, 254, 554	<i>Aristogenes.</i>	257
<i>Andron.</i>	269, 395	<i>Ariston.</i>	258
<i>Andronium medicamentum.</i>	389	<i>Ars non statim culpanda.</i>	57
<i>Angina.</i>	196. curatio	<i>Αἰσινικὸν auripigmentum.</i>	243
<i>Anginâ subito finitâ ad pul-</i>	ibid.	<i>Arteriae.</i>	281
<i>mones malum transit.</i>	64	<i>Arteriae asperae situs.</i>	182, 183
<i>Ani vitia.</i>	399	<i>Arteria incisa non coit.</i>	81
<i>Ani vitiorum Cheirurgia.</i>	493	<i>Artes excitant artificis inge-</i>	
<i>Ani fissis pastillus.</i>	269	<i>nium.</i>	13
<i>Ani fistula.</i>	414	<i>Articulorum dolores.</i>	237
<i>Αἰώδυναι.</i>	278	<i>Articulorum vulneratorum cu-</i>	
<i>Αἰσθησις, compositiones.</i>	385, 388, 389, 390, 395	<i>ratio.</i>	297
<i>Αντιάδες.</i>	445	<i>Ad Articulos malagma.</i>	257
<i>Antidotorum apparatus.</i>	274		258, 259
<i>Αἰσθησις.</i>	386	<i>Asclepiades.</i>	143, 149, 150
<i>Apollonius Mus.</i>	241		152, 163, 175, 194
<i>Apollonii duo.</i>	406		200, 204, 230, 241
<i>Apollophanes.</i>	252	<i>Asclepiades invenit frictionem</i>	
<i>Apoplexia.</i>	177	<i>& gestationem.</i>	87
<i>Απυρεν sulphur.</i>	254	<i>Asclepiades nihil praecepit,</i>	
<i>Aquae consideratio.</i>	100	<i>quod ab Hippocrate non est</i>	
<i>Aqua frigida prodest capiti.</i>	35	<i>comprehensum.</i>	88
<i>Aqua frigida distillatione, gra-</i>		<i>Aspidum morsus.</i>	310
<i>vedine, stomacho laboranti-</i>		<i>Αἰσθησις.</i>	198
<i>bus prodest.</i>	36, 39	<i>Athenion.</i>	480
<i>Aqua frigida sanguini suppri-</i>		<i>Αἰσθησις.</i>	420
<i>mendo.</i>	397	<i>Αἰσθησις. 167. Curatio.</i>	168
<i>Aqua inter cutem ex acuto</i>		<i>Atrophia testiculorum.</i>	399
<i>morbo orta, raro ad sanita-</i>		<i>Aitalum emplastrum.</i>	262
<i>tem perducitur.</i>	72	<i>Auditorii meatus compressionis</i>	
<i>Aqua inter cutem sequitur sup-</i>		<i>curatio.</i>	375
<i>pression. haemorrhoid.</i>	26	<i>Auditus gravis curatio.</i>	ibid.
<i>Aqua minime terribilis.</i>	68	<i>Aurium foramina & sinus.</i>	500
<i>Aquilo quos facit morbos.</i>	44	<i>Auribus fractis medendi mo-</i>	
<i>Arabs medicus.</i>	254	<i>us.</i>	523
<i>Αἰσθησις oculi tunica.</i>	432	<i>Aurium doloris curatio.</i>	370
<i>Aranei ictus curatio.</i>	311		371
<i>Archagathus.</i>	267	<i>Aurium mali odoris curatio.</i>	372
<i>Arearum duo genera.</i>	344	<i>Aurium ulceris sordidi cura-</i>	
		<i>tio.</i>	374

I N D E X

<i>Aurium vermes.</i>	375	<i>gia.</i>	447
<i>Aurium sonitus curatio.</i>	376	<i>Βατωνακήλη.</i>	459. <i>Curatio.</i>
<i>Aurium morbi manum exigen-</i>			471
<i>tes.</i>	438	<i>C.</i>	
<i>Auster quos morbos inducat.</i>			
	44	<i>K</i> <i>ΑΧΕΞΙΧ.</i>	167. <i>Curatio.</i>
<i>Austri à prima hieme ad ulti-</i>			169
<i>um ver si continuarint,</i>		<i>Κακόνδεσ.</i>	317, 318
<i>quos generent.</i>	45	<i>Calceamenta humiliora talo lu-</i>	
<i>ΑΥΤΟΠΙΟΟ.</i>	97	<i>χατο.</i>	556
<i>Austoribus antiquis sua reddenda.</i>	38	<i>Calcis os.</i>	507
<i>Autumnus pericul. fissimus est.</i>		<i>Calculosi qui dignoscuntur.</i>	61.
	42	<i>Calculorum diagnostica signa.</i>	
<i>Autumnus siccus Aquilonibus</i>			410
<i>perflatus quos morbos indu-</i>		<i>Calculi ex vesica sectio.</i>	475
<i>cat.</i>	46	<i>ex urethra.</i>	474
<i>Auxilium quid agat.</i>	77	<i>Calculi majoris in vesica fissio.</i>	481
<i>Auxilium anceps melius quam</i>		<i>Calculorum in feminis curatio.</i>	<i>ibid</i>
<i>nullum.</i>	79	<i>Calculo expellendo pastillus.</i>	269
<i>Auxilium vehemens succurrit</i>		<i>Calculo evulso quae facienda.</i>	
<i>vehementi malo.</i>	84		482
<i>Auxilium etiam morbis decre-</i>		<i>Calefacientia.</i>	105, 110
<i>scitibus necessarium est.</i>	89	<i>Calli curatio.</i>	542
		<i>ad Callum in articulis mala-</i>	
<i>B.</i>		<i>gma.</i>	259
<i>R</i> <i>Alneum quando conveniat.</i>		<i>Calor adjuvat, quae frigus in-</i>	
	93	<i>festat.</i>	39
<i>Balneum ingressurus imbecillus</i>		<i>Calor quid efficiat.</i>	40, 44
<i>homo quid vitare debeat.</i>		<i>Calvariae ossa & suturae.</i>	428
	94	<i>Calvariae fracturae medela.</i>	514
<i>Balneum vulnere parum puro</i>		<i>Cancer qui oriatur.</i>	300. <i>Hjus</i>
<i>res infestissima.</i>	298	<i>signa.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Balneum obest gangraenae.</i>		<i>Cancris oris curatio.</i>	390
	304	<i>Cancris in cole curatio.</i>	369
<i>Barbarum emplastrum.</i>	260	<i>Cancris exsecto è vesica calculo</i>	
<i>Βασίλικον emplastrum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>supervenientis signa & cu-</i>	
<i>Bacula valida.</i>	554	<i>ratio.</i>	485
<i>Boëthius.</i>	270	<i>Canini dentes.</i>	501
<i>Brachii ossa.</i>	504	<i>Cantharidum assumptarum cu-</i>	
<i>Brachii perfracti medicina.</i>		<i>ratio.</i>	313
	531, 536	<i>Capillorum profluvium.</i>	342
<i>Βεγγυοκήλη ejusque Cbeirur-</i>		<i>Caput luxatum immedicabile.</i>	
			546
		<i>Ca-</i>	

RERUM ET VERBORUM.

Capitis subitus dolor.	72	Catapotiurum recensio.	278
Capitis dolores ex vento qui fi- niantur.	70	Causa veri quae dicitur.	16
Capitis doloris curatio.	188	Causae abditae quae.	4
Capitis dolor ex febre levatur.	138	Causae evidentes quae.	5
Capitis dolores frictio levat.	89	Κεφαλαία. 188. Ejus causa & curatio.	187
Capitis tubercula.	420	Κεφαλαία.	161
Capiti fracto emplastrum.	261	Cerastris ictus curatio.	311
Capiti prodest aqua frigida:	35, 36	Κεραστειδὲς oculi tunica	312
Capite infirmo laboranti quid agendum.	34, 35	Κεραστειδὲς oculi tunica	432
Carbunculi curatio.	315, 316	Κεραστειδὲς oculi tunica	504
Carbunculi in cole nati cura- tio.	398	Cerebri ejusve membranae per- cussae signa.	286
Καρκινώδη tubera.	255	Κηρὸν ulcus. 333. Ejus duae species. ibid. Curatio. ibid.	333
Carcinoma ubi proveniat.	317	Cervix inversa mortem indi- cat.	55
curatio.	ibid.	Cervicis morbi.	193
Carcinomatis leniendis maln- gma.	256	Cerussae epotae curatio.	314
Cardiacus morbus 156. ejus curatio.	157	Χαλαζίων curatio.	422
Cariæ ossium curatio.	508	Χαλαζίων.	242
Caro corrupta in pus vertitur.	325	Χιασμός.	489, 516
Carni putri continendae.	272	Chiragra quibus indicatur.	59
Carni coercendae emplastrum.	265	Chiragra quae solvitur.	68
Carnem alentia.	247	Chironium ulcus quale.	322
Καρύων nervi.	502	Cheirurgia vetustissima medi- cinae pars.	2
Carni supercrescenti exeden- dae.	271, 273	Cheirurgiae praestantia & ori- go.	405
Cartilagine in ossium omnium extremis.	505	Cheirurgi officia.	406
Cartilaginis narum fractae curatio. 522. aurium. 523		Chersydri ictus curatio.	312
Cassius qui febrem sanavit.	18	Choacem emplastrum.	260
Cassius.	233, 281	Χοιρίκιον, modiolus.	510
Cataplasmata calefacientia, iis, quibus calculi & vesica exfecti, noxia.	438	Cholera. 215. Curatio.	218
		Χιρδαΐ &.	221
		Χοιρίκιον oculi tunica.	432
		Chrysippus.	3, 258
		Cibi concoctio qui fiat.	5
		Cibi varii non facilius coquun- tur.	131
		Cibi unde debeat incipere.	23
		Cibus humidus fatigatis conve- nit.	29
		Cibus aegro quando dandus.	114

I N D E X

114. Febricitanti. 119. ad	Philetis. 357. Philonis.
27. 131. Humidus aptissi-	351. Phynon. 361. Pyxi-
mus. 130. Ex tenuissima	num. 562. Rhinion. 365
materia. 131	Smilion. 360. Sphaerion.
Ciborum variae proprietates.	361. Tephriion. 352. Theo-
100	doti. ibid. Trygodes. ibid.
Cicatrix quomodo inducatur	Colubra tuto estur. 399
vulneri. 300, 306	Comitialis morbus. 172. Ejus
Cicutam si quis bibit, quomo-	medela. 173. seqq.
do curari debeat. 313	Comitialis morbus quando sol-
Κισσακήλη. 458	vitur. 68
Clavi oculorum. 431	Communia attendi voluit The-
Clavus in pedibus nascitur.	mison eaque tria. 15, 17
335. Curatio. ibid.	Communia & propria obser-
Cleophrantus. 143	vanda. 17, 18, 19
Clysteres quando conveniunt	Concoctio quæ fiat, non sciunt
& quibus. 85, 86	eruditi, sed conjectura pro-
Κολικακός morbus 22. Cura-	sequuntur. 12
tio. ibid.	Concoctio tarda quæ adjuvetur.
Coelum pessimum quod aegrum	38
fecit. 43	Concoctio omnibus vitiis occur-
Cogitatio infirmo capite labo-	rit. 39
ranti tuta non est. 35	Concubitus rarus corpus exci-
Κολικός morbus. 35	tat, frequens solvit. 21
Colicus dolor quibus sedatur.	Quis utilis. ibid. Quando
37	convenit. ibid.
Κολικὸν Cassii. 223, 224, 211	Condita inutilia. 23
Colis inflammati tumor. 393	Condylomatis ani curatio. 400
Ulceræ. 394. Cancer. 396	494
Phagedaena. 397. Carbu-	Consuetudini quod contraria-
culus. 392	tur noxium est. 27
Collisum corpus quæ tractetur.	Contentio post cibum inutilis.
294	36
Collyrium Acharistum. 452	Cor musculosum est. 183
In Ani fistulis. 415. An-	Cordis percussi signa. 285
dreæ. 359. Asclepias. 362	Corporis natura noscenda. 27
Βασιλικόν. 365. Caesaria-	28
nium. 364. Caenopite. 362	Corpus quænam calefaciant.
Cleonis. 351. Cytbium.	31
352. Δια κέρτα. 390.	Corpus quænam refrigerent.
Δια κρόκ. 366. Δια λι-	ibid.
εάν. 357. Euelpidis. 352,	Corpus quænam humidant, aut
360, 361, 362, 365. Hermio-	siccant. 31, 32
nis. 362. Hieracis. 364. Με-	Corpus exedentia. 245. Adu-
μιγμένον 360. Nilei, 355	rentia. ibid.
	Corpus quid impleat. 28
	Cor-

RERUM ET VERBORUM

Corpus quid extenuet. <i>ibid.</i>	43	Curtorum in auribus, labiis & acnaribus cheirurgia. 439
Corpus quae commode exer- ceant. 23		Cutem purgantia. 284
Corpus integrum quo denote- tur. 22		Κυμὸς ἀστυμὸς. 189
Corpus quadratum optimum. 43		Ejus curatio 190
Corpus gracile infirmum. <i>ibid.</i>		Κογιζα. 191
Corpus obesum hebes. <i>ibid.</i>		D.
Corporis semper aliqua imbe- cilla pars est. 28		Δέρεθ. 456
Corpora affectibus mutantur. 11		Dejectio quando conve- niat. 31
Corvus, ferramentum scroto incidendo. 463		Dejectio quae bona. 68, 69
Costarum enumeratio. 503		Dejectio periculosa pthibiscis. 71
Costarum fistulae. 412		Dejectio quae aliis. 73
Costis fractis opitulandi ratio. 528		Dejectio in omnibus morbis mo- lita. 84
Coxarum os. 506		Dejectio quibus medicamentis. 48
Coxarum dolor. 235. Progno- sis. 75. Curatio. 236		Dejectio infirmat hominem. <i>ibid.</i>
Crato. 394		Dejectio lippienti prodest. 69
Cratonis compositio ad aurium malum odorem 373		Dejectio supprimitur vomitu. <i>ibid.</i>
Κεραυνήεις, nervi. 455		Dejectionem subitam quid in- dicet. 59
Creta figularis. 32		Delirium cui prodest. 69
Crimen professoris non est ar- tis. 57		Denarii pondus. 249
Κεραῖς curatio. 422		Dentium ordo. 501
Cruris ossa. 506		Dentium doloris varia remedia. 381
Crurum fractorum sanatio. 531, 537		Dentium vitiatorum cheirur- gia. 443
Κερασσοειδὲς oculi humor 432		Denti exeso remedium. 382
Cruditatem quatenam indicent. 58		Desidia & luxuria adversae valetudinis causae. 2
Ctesiphon. 258		Desperatus non curandus. 283
Cubiti ossa. 505		Destillatio. 190. ejus curatio. 191, 192
Cubiti fracti curatio. 537		Destillationes quae vitentur. 36
Cubiti luxati cheirurgia. 550		Dexius. 259
Cucurbitulae aeneae & corneae. 82. Earum usus praecipuus. 83. In morbis longis & acu- tis. <i>ibid.</i>		Διὰ ἑρωτός. 203
		Διὰ δαφνίδος. emplastrum. 263
		Diaeta biemalis, verna, aesti- va. 3

I N D E X

va, & autumnalis. 33, 34	Ελεφαντίασις. 176
Διάφραγμα. 183	Elephantinum emplastrum. 266
Dies Critici. 21	Ελυσσείδης tunica. 455
Dies sereni saluberrimi. 42	Emollientia. 110
Digerentia malagmata. 253	Empirici quinam. 3
Digitorum ossa. 505	Empirici quid statuunt. 8
Digitorum ulcera. 403	Emplastrorum differentia. 249
Digitorum cohaerentium &	Emplastrorum formulae. 160
curvatorum curatio. 497	Emplastra, quae calvariae cau-
Digitorum fractorum curatio. 531, 537	sa componuntur. 517
Digitorum luxatorum cheirurgia. 552, 557	Emplastrum Barbarum. 260
Diocles Carystius. 3, 175	Εμωσείδου. 193. curatio. 194
221, 418, 554	Εναυμα Emplastrum. 260
Diogenes. 265	Εγκανθίδου medicatio. 425
Dionysius. 402	Ενχέισμα. 277
Dipsadis istas curatio. 311	Εντεαφέσμακον. emplastrum. 272, 418
Discutientia. 246	Εντεροκήλη. 456. curatio. 464
Distentio nervorum quando timenda. 62, 64	Εφελίς. 345. ejus curatio. 346
Diuretica conveniunt morsis a serpentibus. 310	Ephesium emplastrum. 266
Dolor deorsum tendens sanabilior. 69	Επινυκής. 336
Dolorem qui non sentiunt iis mens laborat. 62	Epilepsia. 172
ad Dolorem omnem malagma. 257, 258	Επιπλοκήλη. 456. curatio. 467
Dolores quinam mortem indicent. 55	Epirotes Philippus. 161
Doloribus leniendis catapotia. 278	Επισσασικόν malagma. 250
Durities testiculorum. 398	Επισσασικά emplastra. 263
Δυσπνοία. 198	Erasistratus. 204, 219, 222
Δυσπνεία. 224. Curatio ibid.	240, 241, 394
	Ερπης. 319
	Eruditi imbecilles. 21
	Erysipelas periculum affert, si circa cervicem aut caput constitit 301. quomodo curandum. 302
	Euelpistus Phlegetis F. 406
	Evocantia & educantia. 247
	Euthycleus. 257
	Εξανθήματα. 336
	Excitare caput, pro attollere. 517
	Exercitatio cibum antecedere debet. 28
	Ex-

E.

Ebrius, qui obmutuit, qui intereat & servetur. 55
 Εκτεπία curatio. 430
 Ελαϊώδες pus. 288, 289, 290
 Ελαϊώδες acopum. 277

RERUM ET VERBORUM.

Exercitationis finis sudor aut lassitudo.	23	genera.	ibid.
Experientia plurimum ad medelam confert.	13	Febris praesentis signa pulsus & calor.	129. Alia. 130
Experimenta sunt necessaria.		Febriculam instantem quid indicet.	59
5. initia medicinae.	9	Febris nulla inordinata.	117
Experiri quomodo oporteat.	112	Febris à cubito in posteriora delapso mota.	550
ad Extrahendam materiam malagma.	250	Febris ardens horrore sanatur.	70, 71
Exulceratio stomachi.	205	Febris subito finita revertitur.	60
Exusto in sole quid agendum.	27	Febris acuta periculosa.	52
		Febres malae.	51, 52
		Febris, quae mala vulnere.	296
		Febris pestilentis curatio.	133
			134
		Febris ardentis	ibid.
		Febris saepe prodest.	70
		Febres longae abscessus, & articulorum dolores indicant	65
		Feminarum naturalia clausa qui aperiantur.	488, 489
		Femoris luxati cheirurgia.	553
		Femorum fractorum curatio.	531, 537
		Feminum ossa.	500
		Fibulas adolescentibus applicandi ratio.	473
		Firmus pro sano.	20
		Fistularum genera plura.	328
		Quomodo dignoscuntur.	322,
		330. Simplicium curatio.	
		330. callosarum.	331. du-
		plicium seu multiplicium.	332
		Fistularum cheirurgia.	412
		Flatus excitantia.	104
		Foeminarum calculi.	481
		Foetus imbecillitas qui cognoscatur.	62
		Foetus sanitas.	ibid.
		Foetus mortui eductio	489
		Fomenta calida quae sint.	95
		Fortuna non praestat arte in morbo.	111
		Bbb 5	Foi-

F.

Faber quidam machinamentorum ad extendendum femur luxatum repertor. 554
 Faciei contusae malagma. 256
 Fames. 24
 Famem qui ferant facilius, qui difficulter. 19
 Fascia quae & qualis requiratur. 294. aestate, hieme. ibid.
 Fasciae sex ad ossa fracta. 533
 Fatigatio animi inutilis post cibum. 36
 Fatigatis quid agendum. 25
 Fatigatis inutilis frigida potio. 26
 Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27
 Faucium morbi. 196
 Faucium exulceratio. 199
 ad Favum malagma. 255
 Febris quid secundum Erasistratum. 16
 Februm genera. 115
 Februm quartanae simpliciores sunt. ibid.
 ---- Tertianarum duo genera. 116
 Februm quotidianarum varia

INDEX

Fortunae in sanandis morbis potentia.	405	Genuum dolor.	237	
Fricatio convenit partibus longe à vulneribus dissitis.	228	Genua contracta mortem indicant.	54	
Fricationis utilitas.	194	Gestatio in lethargo prodest.	519	
Frictionem aliis auxiliis praetulit Asclepiades.	87	Gestationem invenit Asclepiades.	87. Ea quibus convenit morbis. 90, 91. Genera ejus varia.	91
Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet.	88. Longa obest.	Gingivarum marcescentium curatio.	443	
89. Quando adhibenda.		Gingivarum tubercula.	387	
89. ejus numerus praescribi non potest.	90	Ulcera.	388	
Frigus quid in febre.	116	Glandis nudae contactio.	471	
Frigus quibus inimicum.	39	Glandis contactae apertio.	472	
Quid efficiat.	39, 40	Glandium plumbearum extractio.	418	
Frigoris in febribus curatio.	140	Glandulae in cervicibus.	518	
Frontis fractura cicatricem difficulter recipiens.	521	Gorgias.	406, 448	
Fungi in ano vel vulva curatio.	403	Graecorum in nominandis absque circuitu partibus obscuris impudentia.	392	
Fungos inutiles si quis assumerit.	314	Γραφικὸν Διοκλῆος.	481	
Furunculus.	324. ejus curatio.	Gravedo	190. Ejus curatio.	
	324, 325		191, 192, 193	
Furoris signa.	62, 64	Gravedines qui videntur.	36	

G.

G raeca litera γ ferrenti ad diducendam carnem comparati modulus.	417
<i>Gallinaceus pullus divisus imponitur morsui serpentium</i>	310
<i>Γάγγλια, eorumque cheirurgia.</i>	420
<i>Γάγγραινα. 302. In quibus partibus sit, & difficile sanatur. 301. Ejus curatio. 303. corrupti corporis est.</i>	304
<i>Gangraenae sectio.</i>	497
<i>Gargarizationes.</i>	274
<i>Genuini dentes.</i>	501
<i>Genu luxati cheirurgia.</i>	555

H.

H AEmorrhoidis ictus curatio.	311
<i>Αἱμορροΐδες earumque curatio</i>	401
<i>Haemorrhoidum suppressionem quae sequantur.</i>	62
<i>Haemorrhoidum cheirurgia.</i>	494
<i>Hami retusi.</i>	436
<i>Hapsus lanae mollis.</i>	483
<i>Hapsus lanae sulphuratae.</i>	210
<i>Hecataeus.</i>	264
<i>Hederae bacca dentem findit.</i>	383
<i>Hepatis morbi.</i>	213
<i>Hepatis vulnerati signa.</i>	286
<i>Ηἵππικος morbus. 313. Curatio.</i>	

He-

RERUM ET VERBORUM.

<i>Heracledes Tarentinus</i>	145	Υ' π'όχους.	367
	280, 426, 554	<i>Hymen imperforatum.</i>	488
<i>Heras.</i>	273		
<i>Hernia.</i> 456. <i>Curatio.</i>	460	I.	
<i>Heron.</i>	448		
<i>Herones duo.</i>	406	Ι' χ'ό'ε <i>saniei species.</i>	218
<i>Herophilus.</i>	3, 241, 432	Ι' <i>Malus.</i>	289
<i>Hiems sicca si septentrionales</i>		<i>Icterus.</i>	175
<i>Ventos habeat, ver pluvias</i>		<i>Ictericis jecur durum fieri ma-</i>	
<i>exhibeat, qui morbi subeant.</i>		<i>lum.</i>	74
	45	<i>Jecur.</i>	183
<i>Hiems salubris est.</i>	42	<i>ad Jecur dolens malagma.</i>	251
<i>Hiems senibus inimica.</i>	46	<i>ad Jecur sanandum catapotia.</i>	280
<i>Hieme quid & quomodo esse</i>		<i>Jecinoris vomica.</i>	67
<i>conveniat.</i>	33	<i>Ignavia corpus hebetat.</i>	20
<i>Hippocrates.</i> 227, 327, 405		<i>ad Ignem sacrum.</i> 274, 277	
547, 549, 554, 557		Είλεός.	221
<i>Hippocrates omnia praesagivit.</i>	41	<i>Imbecillis quae observanda.</i>	22
<i>Hippocrates à futuris deceptus.</i>	515	<i>Imbres quos morbos causent.</i>	45
<i>Hirundinis pullus anginae re-</i>			
<i>medium.</i>	197	<i>Impetiginis quatuor species.</i>	332
Ω' μοπλάτ' α'.	503	<i>Inediam qui facile ferant.</i>	39
<i>Horror quid.</i>	116	<i>Infanti mortuo ejiciendo pessus.</i>	281
<i>Horror à biliosis.</i>	141	271. <i>Catapodium.</i>	281
<i>Horroris in febr. curatio. ibid.</i>		<i>Infirmetas omnis morbis obno-</i>	
<i>Humeri ossa.</i>	504	<i>xia.</i>	31
<i>Humerorum dolores qui tollan-</i>		<i>Inflammationis notae.</i>	139
<i>tur.</i>	69	<i>Inflammatio stomachi.</i>	205
<i>Humeri luxati Cheirurgia.</i>	548	<i>Inflammatio testiculorum.</i>	398
<i>Humeri fracti curatio.</i>	531	<i>Inflammatio urvae.</i>	389
	535	<i>ad Inflammationes vulvae pess-</i>	
Υ' α' λ' ο' ι' δ' ε' s.	432	<i>sus</i>	271
Υ' δ' ε' ο' κ' ε' φ' α' λ' ο' ν.	189, 189	<i>Inflatio stomachi.</i>	205
Υ' δ' ε' ο' κ' η' λ' η.	458. <i>Curatio.</i>	<i>Inguinum abscessus raro secan-</i>	
<i>Hydrophobiae curatio.</i>	308	<i>di.</i>	408
<i>Hydrops.</i> 160. <i>Ejus species &</i>		<i>Insania quando expectanda.</i>	62, 63
<i>curatio.</i>	160, 161		
<i>Hydropicis quomodo aqua e-</i>		<i>Intemperantia quae tutior.</i>	23
<i>mittatur.</i>	451	<i>Intestinum jejunum.</i>	184
<i>Hydrops quartanae superven-</i>		<i>Intestinum caecum.</i>	ibid.
<i>nit.</i>	161	<i>Intestinum tenuius.</i>	ibid.
<i>Hysocyami poti curatio.</i>	314	<i>Intestinorum morbi.</i>	217
		<i>In-</i>	

I N D E X

Intestini plenioris morbus.	223	Laganum iis, quibus maxilla	
Intestini tenuioris morbus.	221	perfracta est, comedendum.	525
Intestini tenuioris morbi mala		Λαγωσάλας sanatio.	430
signa.	74	Lapillus, pulex, & s. quomo-	
Intestinorum laeuitas.	266	do ex aure extrahantur.	378
Intestinorum laeuitas quae fa-		Lassitudinem levat laboris mu-	
cile depellatur.	69	tatio.	26
Intestinorum laeuitas quae pe-		Laterum dolores.	209
riculosa.	74	Lateris dolor quando exspe-	
Intestinorum vulneratorum no-		ctandus 62. Finitur.	67
tae.	287	Lateris doloribus catapotium.	
Intestinorum è ventre vulnera-			280
to prolabentium Cheirurgia.	452	ad Laterum dolorem malagma	
			252
Follas.	277	Latinorum à foedioribus ver-	
Irenaeus.	341	bis abstinencia.	392
Fugale os.	500	Lavatio calida pueris & seni-	
Judaeus Medicus.	263, 273	bus apta est.	32
Juguli fracti sanatio.	426	Lectio clara nocet capite labo-	
Juvenes hieme optime valent.	46	ranti	35

L.

Λ Rimae in cranio faciendae		Λημνίσκος.	489
modulus.	518	Lenia quatenam.	102
Labor firmat corpus.	20	Lenia emplastra.	267
Labor vitandus si inedia futu-		Lenticularum species.	345
ra est.	24	Λεπίς.	513
Laborem qui facile ferant.	25	Lethargus. 158. Curatio.	159
Laboris mutatio levat lassitu-		Λόχα emplastra.	266
dinem.	26	Λόκη.	341
Labrorum curtorum Cheirurg-		Leucophlegmatiae curatio.	164
gia.	439	Lien.	183
Labrorum fissorum curatio.	447	Lienes magni quos causent mor-	
		bos.	62
Lac convenit phthificis.	170	Lienosis mala tormina	74
Veneno est in capitis dolori-		ad Lienem malagma.	251
bus, & acutis febribus.	ibid.	Lienis morbi. 215. Curatio. ibid.	
		Lienis iecti signa.	235
Lac in mammis, quibus men-		Linguae ulcera.	387
ses deficiunt	76	Linguae resolutio.	190
Lac è mammis profluens foe-		Linguae cum subiecta parte	
tum imbecillum notat.	62	junctae Cheirurgia.	446
Laevantia.	247	Λιγδοί emplastra.	267
		Lippitudo arida.	364
		Lip-	

RERUM ET VERBORUM.

Lippitudo quibus indicetur. 60
Lippitudinis levioris notae. 347
Lippiensis diaeta. 349
Λιποτόμια. 581
Livori faciei malagma. 256
Longus morbus quis. 111.
Acuto par. 112. *Qui* cogno-
scatur. 113
Lucubratio quando convenit. 22
Lumbrici lati, teretes. 224
Curatio. *ibid.*
Lunata plaga. 524
Lycium. 524, 529
Lysias. 251

M.

M *Achaon* *Aesculapii* fi-
lius. 1. *Vulneribus* au-
xilium attulit. 2
Macor insuetus malum deno-
tat. 41
Malae immobiles. 501
Malagmatum differentia. 249
Malagmatum variae formulae. 250
Manuum ossa. 505
Manuum cum pedibus similitu-
do. 507
Manuum dolores. 237
Manus luxatae *Cheirurgia*. 551
Materiae imbecillissimae quae-
nam. 97
Materiae mediae. 98
Materiae valentissimae. 98, 99
Maxillae partes. 501
Maxillares dentes. *ibid.*
Maxillae fractae *Cheirurgia*. 525
Maxillae luxatae *Cheirurg.* 545
Medicina sanitatem promittit. 1

Medicina ubique est. *ibid.*
Medicina apud Graecos magis
exculta. *ibid.*
Medicinae scientia sapientiae
pars. 2. *Quando* in 111.
partes divisa. 3
Medicinam mutavit *Asclepia-*
des. *ibid.*
Medicina ab experimentis de-
ducta. 9
Medicina debet esse rationa-
lis. 20
Medicinae genera differunt pro
natura loci. 8
Medicina perpetua praecepta
vix habet. 17
Medicina prior inventa, dein
ratio quaesita. 9
Medicina nihil proficit repu-
gnante natura. 112
Medicina est ars conjectura-
lis. 13, 17
Medicinae quae fides est. *ibid.*
Medici primi Philosophi. 2
Medicus expertus optimus. 11
Medicus rationalis. 17
Medicus Empiricus. *ibid.*
Medici officium juxta *Ascle-*
piadem. 117
Medicus non dies sed febris ac-
cessiones numerare debet. 121
Medicus qui pulsus explorabit. 129
Medicus quo loco sedebit. 130
Medicus amicus utilior extra-
neo. 10
Medico parum proficiente quan-
do ignoscendum. 112
Medicamenta à diis petita. 2
Medicamenta non omnibus pro-
sunt. 57, 112
Medicamentorum usus ab *A-*
sclepiade sublatus. 241
Medullae in spina discissae fi-
gna. 287
Me-

I N D E X

<i>Medus.</i>	253	<i>Morbus qui acutus, qui longus</i>	
<i>Meges.</i> 406, 408, 426, 448		III. Quomodo dignoscitur	113
	479, 555		
<i>Μέλας.</i>	341	<i>Morborum acutorum notae fal-</i>	
<i>Μηλικηρῶς saniei species.</i>	288	laces sunt.	57
<i>Mala.</i>	289	<i>Morbus Comitialis post annum</i>	
<i>Μελιχηρῶδες.</i> 255. Curat. 430		25. ortus difficile finitur.	73
<i>Membrana calvariam cingens</i>		<i>Morbus intestini tenuioris ex</i>	
<i>scalpro non laceranda.</i>	526	urinae difficultate intra 7.	
<i>Membranae cerebrum succin-</i>		diem occidit.	74
<i>gentis inflammatio quomodo</i>		<i>Mortis instantis signa.</i> 54, 55	
<i>tractandae</i>	520	<i>Mortis certa signa negavit</i>	
<i>Membrum ictum certa ratio-</i>		<i>Democritus.</i>	57
<i>ne collocari debet.</i>	298	<i>Morsus ferae habent virus</i>	
<i>Membri resoluti prognosis.</i>	25	quoddam.	307
<i>Menemachus.</i>	382	<i>ad Morsus emplastra.</i>	265
<i>Μωνιγγοφύλαξ.</i>	512	<i>Morsus canis rabidi curatio</i>	307
<i>Menophili compositio ad aurium</i>		<i>Morsus serpentium quomodo</i>	
<i>malum odorem.</i>	373	curentur.	309
<i>Menstrua suppressa capitis do-</i>		<i>Morsus Aspidis curatio.</i>	310
<i>lores acerbos indicant.</i>	59	<i>Moschus.</i>	253
<i>Mentum, maxillae ima pars.</i>	501	<i>Motus in dolore pestifer.</i>	545
		<i>Mulier gravida abortit, si</i>	
<i>Methodici.</i>	15	mammæ emacuere.	76
<i>Metrodorus.</i>	161	<i>Mulier gravida acuto morbo</i>	
<i>Micon.</i>	254, 257	facile consumitur.	55
<i>Miscendi ratio.</i>	248	<i>Mulier ex partu vehementibus</i>	
<i>Mithridates.</i>	276	doloribus pressa in periculo	
<i>Modioli descriptio.</i>	510	mortis est.	74
<i>Mollientia.</i>	247	<i>Musculus laesus praecidendus</i>	
<i>Mollientia malagmata.</i>	253		291
<i>Morbi ad deorum iram relati.</i>	2	<i>Mutatio subitanea noxia.</i>	25
<i>Morbi novi incidunt.</i>	5, 13	<i>Μυδελίασις.</i> 368. Ejus curatio	
<i>Morbi remediis curantur</i>	10, 11	ibid.	
<i>Morborum IV. genera.</i>	111	<i>Μυρμικίον.</i>	335
<i>Morborum cognitio necessaria</i>	4, 5	<i>Μυροβάλατον.</i>	216, 251
<i>Morbi incrementis signa.</i>	113		
<i>Morbi vernaes.</i>	43		
<i>Morbi aestivi.</i>	ibid.		
<i>Morbi autumnales.</i>	44		
<i>Morbi hiemales.</i>	45		
<i>Morborum initia famem sitim-</i>			
<i>que desiderant.</i>	29		

N.

Narium ossa & foramina 500
 Nares acutae mortem indicant 54
 Narium haemorrhagia quid indicet. 62
 Na-

RERUM ET VERBORUM.

Nares exulceratae aqua calida fovendae. 378	Oculorum foramina. 500
Narium curtarum cheirurgia 439	Oculi variis casibus patent. 346
Naso fracto medendi ratio 521	Oculorum vitia. 421
Natura aegri noscenda. 14	Oculi sponte interdum sane- scentes 425
Naturae contemplatio non fa- cit medicum. 13	Oculorum caliginis curatio. 366, 377
Nauseanti ex navigatione quid agendum. 27	Oculorum imminutio. 358
Nervi νεῦροι. 502	Oculorum scabrorum curatio. 365
Nervos praecisos debilitas par- tis sequitur. 297	Oculorum suffusionis curatio. 367
Nervorum distentio quibus in- dicetur. 58	Oculorum resolutionis curatio. ibid.
Nervorum dolor. 179. Ejus curatio. 180	Oculorum imbecillitatis curatio. 368
Nervorum tremor. 180. Ejus curatio. ibid.	Oculorum ictorum curatio. 369
ad Nervos malagma. 257	Oculi tumoris notae. 347
Nervis utilia acopa 276, 277	Oculi quibus curantur. 348
Nervorum resolutioni aetas tenera prodest. 69	Oculorum varia collyria. 351 & seqq.
Nigritici ossium curatio. 509	Oculorum ulcerum curatio. 361
Nigrum Diogenis emplastrum 265	Oculorum inflammatio. 363
Nileus. 253, 254	Oculorum pituitae fluxus cobi- bendus. 353, 354
Νόσος costae. 503	Oculorum carbunculi. 356
Notae in acutis morbis fallaces sunt. 57	Oculorum pustulae. 357
Notitiae subtrahere. 358	Oculorum pituitae Cheirurgia. 435
Noxarum corporis genera. 282	Oleum bibendum qui vene- num hausit. 313
Nuces Graecae. 200, 201	Omentum. 185
217, 276	Omenti a vulnere corrupti ex- cisio. 453
Numenius. 259, 272	Ὀφθαλμοί. 345
Nymphodorus. 554	Ὀπίσθιος. 193. Curatio. 194
O.	Ὀφθαλμοί. 198
O Besti quo morbo intereunt. 47	Oricularius Clyster. 483, 487
Ὀφθαλμός. 249	Oricularium specillum. 495
Obscoenarum partium vitia. 392	Os aqua frigida fovendum. 22
Ocium. 25	Quibus. 36
Oculi natura. 432	Oris resolutio alvo cita finitur. 69
	Oris

I N D E X

Oris vitia quae Cheirurgum postulant.	443	ex Partu laborantibus catapo- tium.	281
Oris Cancer.	390	Παρελίδες.	387
Oris ulcerum curatio.	385	Pastillorum differentia.	249
Ossium positus & figura	498	Pastillorum formulae.	268
Os pectoris.	503	Patella, os.	506
Ossium vitiatorum signa & curatio.	507, 525, 528	Pecten, os.	ibid.
Ossium fractorum differentiae.	524	Pedes cum digitis & unguibus in gravi morbo nigrescunt.	66
Ossium luxatorum Cheirurgia.	542	Pedum cum manibus similitudo.	507
Ossibus resolvendis emplastrum.	265	Pedum dolores	236
ad Ossa & nervos malagma.	257	Pedum doloribus malagma.	259
Ὀρχέον, scrotum.	556	Pediculi palpebrarum.	358
Ozanae curatio. 379. Chei- rurgia.	442	Πεπλυμένον ceratum.	259
		in Praecipiti periculo multa recte fiunt alias omittenda.	153
P.		Πεπλοσμονία 211. Curatio.	212
P Almae luxatae Cheirurgia.	552	Πεπτείναι &.	186, 417
Palmulae.	24	Πεσσοί.	270
Palpebrarum pili oculum irri- tantes.	427	Pestilentia occupato quid ob- servandum.	40, 41
Panthemus.	253	Petron.	137
ad Panum malagma.	255	Φαγεδαίνα in cole orta.	327
Papularum duo genera.	340	Phalangii ictus curatio.	312
Curatio.	ibid.	Φακία.	345
Παρεγκελελκέν emplastrum,	261	Philocrates.	264
Παρελυσίς.	178	Philotas.	361
Παρεσυναγχή.	196	Philotimus.	554
Παρεώλιδες.	255, 39	Φίμωσις ejusque Cheirurgia.	472
ad Parotidas malagma.	255	Philoxenus.	405
	258	Φλύκταιναι ἐχκώδεις.	336
Partes aliter homine mortuo apparent, aliter vivo.	11	Φλυζάκιον.	ibid.
Parti laboranti primum suc- currendum.	28	Phrenitis. 148. Ejus plura genera. 149. Curatio.	150
Partium extremarum frigus quando mortem indicat.	55	Phrenitici in tenebris habiti.	ibid.
	20	149. In luce.	ibid.
		Φθειρίασις.	358
		Φθίσις. 167. Curatio.	166
		Plu-	

RERUM ET VERBORUM.

<i>Phtibificis alvus cita vitanda.</i>	<i>Proprium est aliquid loci, tem-</i>
171. <i>Vomitus frequens per-</i>	<i>poris.</i> 18
<i>niciosus.</i> <i>ibid.</i>	<i>Proprietates rerum quare no-</i>
<i>Phtibisis adolescentibus oritur.</i>	<i>scendae.</i> 96
71	<i>Πρόπτωσις.</i> 355
<i>Φύγελλος, panus oriens.</i> 255	<i>Protarchus.</i> 235, 554
325	<i>Prurigo.</i> 75
<i>Φύματα.</i> 70, 254, 325, 396	<i>Psoricum quid sit.</i> 366
<i>ad Phymata malagma.</i> 254	<i>Psylli audaces potius quam pe-</i>
255, 256, 258	<i>riti.</i> 309
<i>Pituitam crassiore quae fa-</i>	<i>Πτερύγιον.</i> 497
<i>ciunt.</i> 103	<i>Πτερυγία medicatio.</i> 423
<i>Pituitae oculorum Cheirurgia.</i>	<i>Ptolemaeus Rex.</i> 275
435	<i>Ptolemaeus Cheirurgus.</i> 373
<i>Plaga levis aqua frigida cu-</i>	<i>Pueri vere optime valent.</i> 46
<i>ratur.</i> 293	<i>Puerorum morbi.</i> <i>ibid.</i>
<i>Plantae luxatae Cheirurgia.</i>	<i>Pueri non curantur ut viri.</i>
556	134
<i>Πλόκαυδος morbus.</i> 209	<i>Pulmo.</i> 183
<i>Curatio.</i> <i>ibid.</i>	<i>Pulmonis morbi.</i> 211
<i>Podagra quibus indicatur.</i> 56	<i>Pulmonis morbi bonum signum.</i>
<i>Podagra quae solvitur</i> 68	66
<i>ad Podagras calidas malagma.</i>	<i>Pulmonis icti signa.</i> 285
250	<i>Pulsus venarum res fallacissi-</i>
<i>Podalirius AEsculapii filius.</i> 1	<i>ma.</i> 129, <i>Quibus concita-</i>
<i>Vulneribus auxilium attulit.</i>	<i>tur.</i> <i>ibid.</i> <i>Non statim ex-</i>
2	<i>plorandus.</i> 129
<i>Polyarchus.</i> 253, 529	<i>Purgantia stomachum laedunt.</i>
<i>Polyidas.</i> 268	84
<i>Polypus narium strangulat</i>	<i>Purpationes expulit Asclepia-</i>
<i>hominem.</i> 380. <i>Curatio.</i>	<i>des.</i> 29, 118
<i>ibid.</i> 441	<i>Purgationes quae perniciosae.</i>
<i>ex Pomis medicamenta.</i> 230	29, 31
231	<i>Puris natura.</i> 288
<i>Ponderum ratio.</i> 249	<i>Puris signa.</i> 289
<i>Porrigo</i> 343. <i>Ejus curatio.</i>	<i>Puris sputum suppressum ma-</i>
<i>ibid.</i>	<i>lum est.</i> 72
<i>Posca frigida.</i> 208	<i>Pus concoquentia & moventia.</i>
<i>Potio fatigatis inutilis.</i> <i>ibid.</i>	243
<i>Potio frigida sudanti pernicio-</i>	<i>Puri movendo emplastrum.</i>
<i>fissima.</i> 26	262, 263, 264
<i>Potio febricitantibus quando</i>	<i>Pustularum varia genera.</i> 336
<i>danda.</i> 127, 128	<i>Πυλαργίς.</i> 168
<i>Procidenciae ani vel vulvae cu-</i>	<i>Πυρίτης lapis.</i> 255
<i>ratio.</i> 402	

Q.

Q uartana aestiva brevis,	
autumnalis longa.	76
Quartanae curatio.	144
Quartana neminem jugulat.	146
Quartana mutatur in quoti-	
dianam.	ibid.
Quartanae duplicis curatio.	
	ibid.
Quartana vetus raro nisi vere	
solvitur.	147
Quartana facile revertitur.	
	ibid.
Questus ex populo major.	120
Quies optima.	114
Quiescere post cibum oportet.	
	37
Quotidianae curatio.	143

R.

R abiosi canis morsus.	307
Ramicis Cheirurgia.	468
	471
Refectio convalescentium à	
morbo.	243
Refrigerantia.	105
Regius morbus.	175
Remedia explorata adhibenda.	
	8
Remediis contrariis saepe aegri	
curantur.	137
Renes.	183
Renum vitia quibus indicantur.	
	60, 61
Renum morbi. 216. Curatio.	
	217
Renum percussorum signa.	
	286
Reprimentia.	109
Resolventia malagmata.	253
Ραγιάδα. eorumque curatio.	
	399

Ρυμοχαρμός.	103
Rigor quando timendus.	62
Ριζαργε. forceps.	445
Ρύας.	424
Ρυμώδες emplastrum.	264
	399, 424
Rhus Syriacus.	386
Rubrum emplastrum.	266
Rufum emplastrum.	261

S.

S acer ignis. 320. Ejus duae	
species. ibid. Curatio.	
	321, 322
Sagittarum eductio.	417
Sanguis bonus & malus qui.	
	289
Sanguis unde calefcit & refri-	
gescit.	194
Sanguinis color attendendus.	
	82
Sanguis crudo non mittendus.	
	79
Sanguis quando mittendus. 79,	
80. Quando sistendus.	
	82
Sanguinem vomere pestiferum	
est.	56
Sanguinis sputum.	202
Sanguis spumans excretus pul-	
monis vitium denotat.	61
Sanguini evocando pessus. 270	
Sanguinis in vesica, evulsio	
calculo, concreti signa &	
curatio.	483
Sanguis ex vulneribus exiens.	
	288
Sanguis in ventrem confluxus	
in pus convertitur.	62
Sanguinis profluvium quodnam	
malum.	76
Sanguinis profluvium quid in-	
dicet.	58
Sanguinem supprimentia. 242	
San-	

R E R U M E T V E R B O R U M.

C c c z

Spina

<i>Spina fracta.</i>	531	<i>Febricitanti qui detergen-</i>	
<i>Spirandi difficultas.</i>	198	<i>us.</i>	130
<i>Curatio.</i>	ibid.	<i>Sudor frigidus quid indicet.</i>	
<i>Sputum quodnam malum.</i>	70		51, 53, 56, 285
<i>Sputum quodnam mortem in-</i>		<i>Suffusionis oculorum curatio.</i>	433
<i>dicat.</i>	56	<i>Suppurationis signa.</i>	410
<i>Sputum sanguinis. 202. Cu-</i>		<i>Suppurationis indicia.</i>	62
<i>ratio.</i>	203	<i>Suppuratio variis modis exci-</i>	
<i>Statura longa decora.</i>	43	<i>tatur.</i>	64, 65
<i>Στεφυλώματι & curatio.</i>	431	<i>Suppurationes tolerabiles.</i>	67
<i>Στεατίματα.</i>	420	<i>Suppurationes pessimae quae in-</i>	
<i>Sternutamentum bonum.</i>	49	<i>tus tendunt.</i>	71
<i>Sternutamentum singultum fi-</i>		<i>Suppurationum internarum cu-</i>	
<i>nit. 69. Difficile parturien-</i>		<i>ratio.</i>	181
<i>ti prodest.</i>	69	<i>Sura, os.</i>	507
<i>Sternutamentum bonum lethar-</i>		<i>Surculus qui tollatur.</i>	305
<i>gicis.</i>	158	<i>Surditati biliosa alvus prodest.</i>	
<i>ad Sternutamenta excitanda.</i>	274		70
<i>Stomachus.</i>	182, 184	<i>Suturarum capitis numerus</i>	
<i>Stomachi cum vesica confor-</i>		<i>& locus incertus.</i>	499
<i>tium.</i>	486	<i>Suturae Hippocratem decipien-</i>	
<i>Stomachum infirmum quae in-</i>		<i>tes.</i>	515
<i>dicent.</i>	38	<i>Σόνωσις.</i>	344
<i>Stomachi morbi. 205. Cura-</i>		<i>Συνάγχη. 196. Ως συνάγχη.</i>	ibid.
<i>tio.</i>	ibid.		
<i>Stomacho quae idonea.</i>	103		
<i>Quae aliena.</i>	104		
<i>Stomacho laborantibus quae</i>			
<i>agenda.</i>	38		
<i>Stomachi percussi signa.</i>	287		
<i>Struma quae. 323. Fatigant</i>			
<i>medicos. ibid. plerumque</i>			
<i>resurgunt. ibid. Nascuntur</i>			
<i>in cervice, alis, &c. 324.</i>			
<i>earum curatio.</i>	324		
<i>ad Strumas malagmata.</i>	254		
	255, 258		
<i>Succi boni quinam.</i>	101		
<i>Succi mali quinam.</i>	101, 102		
<i>Sudor duobus modis elicitur.</i>			
	93		
<i>Sudatio nervorum vitia curat.</i>			
<i>ibid. Quando conducit. ib.</i>			

RERUM ET VERBORUM

borum habenda ratio. 424	Tryphon pater. 406
Tempus matutinum aegris remissus est. 125. Naturae levissimum. ibid.	Tubercula capitis. 420
Tempus meridianum aegris gravius. ibid.	Tubercula gingivarum. 387
Tempus vespertinum pessimum. ibid.	Tubercula ex callo orta difficile sanantur articulosi. 73
ΤΕΙΝΕΣΜΟΣ. 228. Curatio.	Tumorum per se ortorum medicatio. 407
Terebrarum descriptio. 510	Tumoris testiculorum curatio. 399
Terra Eretria. 344	Tunicae oculorum. 432
Tertianae curatio. 143	Tunica abscessus involvens. 408
Testiculorum anatome. 455	Tussis. 200. Curatio. 201
Testiculorum inflammatio, durities, tumor, atrophia. 398, 399	Tussis hydropicis malum signum. 72
ΤΕΤΑΝΟΣ. 193. Curatio.	Tussis in costarum fractura infestantis medicina. 529
ΤΕΤΕΡΑΠΕΥΣΙΣ. 263	ad Tussim catapotium. 280
ΤΕΤΡΑΦΑΡΜΑΚΟΝ emplastrum. 228, 262, 396, 399	Tympanitidis curatio. 163
Thartias. 159, 165	
Themison. 4, 225	V.
Theoxenus. 259	V Alentissimum quid. 96
ΘΕΛΙΩΜΑ. 319. Ejus curatio. 319, 320	Valetudinem adversam futuram quae denotent. 48
Thoracis doloribus catapot. 280	Valetudinem longam. 53
Tibiae os. 507	Vari quomodo tollantur. 346
Timaeus. 274	Varices ventris. 455
ΤΙΣΙΜΑΝΟΣ, lactuca marina. 245	Varicum curatio. 495
ΤΟΜΙΝΟΙ dentes. 531	Venarum in temporibus adustio pituitae oculorum sananda. 407
Tonsillarum tumentium curatio 383. Exulceratarum. 384	Vena qui incidenda. 81
Tonsillarum induratarum Cheirurgia. 445	Venae sectio quae, & quibus conveniat. 77
Tormina minus periculosa. 619	Venae sectio quando, quae & quibus conveniat. 78, 79
Tormina intestinorum. 224	Ubi. 80, 81. Quo die. 80
Tormina prosunt lienosis. 70	In febre vehementi jugulare est. ibid. Imperitis difficilis. 81. Febris quando. V. S. requirit. 78
Tormina ab atra bile mortifera. 74	V. S. convenit phreneticis 150. Cachecticis. 169. Epilepticis. 172
Torpor quando perniciosus. 75	V. S.
Transitus ex loco salubri in gravem tutus non est. 24	
ΤΡΟΧΙΣΚΟΙ, pastilli. 249	

I N D E X

<i>V. S. Elephantia laboranti-</i>		<i>Vinum lene prodest capite in-</i>	
<i>bus. 177. Attonitis. 177,</i>		<i>firmitate laboranti.</i>	35
	178	<i>Vinum albo citae quoddam.</i>	37
<i>Venenorum maxima pars fri-</i>		<i>Vinum vulnere inimicissimum.</i>	295, 299
<i>gore interimit.</i>	310		
<i>Venenum exsugendum.</i>	309	<i>Vinum noxium dentium dolo-</i>	
<i>Venti qui optimi.</i>	43	<i>ri.</i>	380
<i>Venter sani qualia reddit.</i>	50	<i>Virginum calculi.</i>	481
<i>Ventris fluxus. 229. Cura-</i>		<i>Viride emplastrum. 262, 264</i>	
<i>tio. ibid.</i>		<i>Viscerum morbi.</i>	211
<i>Ventris varices.</i>	455	<i>Viscera vulnerata propriam</i>	
<i>Ventris vulnera tractandi ra-</i>		<i>exigunt curationem.</i>	295
<i>tio.</i>	452	<i>Vita otiosa inutilis.</i>	25
<i>Ventris fistulae.</i>	413	<i>Vitiliginis species variae. 341</i>	
<i>Ventriculus.</i>	184	<i>Ulceris vetusti orae livent.</i>	300
<i>Ventriculi vulnerati notae.</i>	287	<i>Ulcus vetus quomodo curan-</i>	
<i>Venus hieme non perniciofa.</i>	33	<i>dum.</i>	301
<i>Venus vere tutissima. ibid.</i>		<i>Ulcus aridum mortis indicium.</i>	55
<i>Venus aestate & autumno in-</i>		<i>Ulcus inplentia.</i>	247
<i>utilis.</i>	34	<i>Ulceribus crustas inducentia.</i>	
<i>Venus nervorum dolore labo-</i>		<i>246. Easdem resolventia.</i>	ibid.
<i>rantibus inimica.</i>	39	<i>Ulceribus purgandis & im-</i>	
<i>Venus noxia phthificis.</i>	172	<i>plendis & exacer.</i>	277
<i>Epilepticis.</i>	173	<i>Ulceribus sordidis pastillus.</i>	269
<i>Ver saluberrimum est.</i>	42		
<i>Vere qui cibus conveniat.</i>	33	<i>ad Ulcera mala, malagma.</i>	255
<i>Vere qui morbi oriantur.</i>	43	<i>Ulcera gingivarum.</i>	388
<i>Vertebrae spinae.</i>	501	<i>Ulcerum oris medicatio.</i>	385
<i>Vesica.</i>	185	<i>Ulcus circa fauces quibus indi-</i>	
<i>Vesicae cum stomacho confor-</i>		<i>catur.</i>	60
<i>tium.</i>	486	<i>Ulceribus faucium purgandis</i>	
<i>Vesicae vitium quibus indice-</i>		<i>catapotium.</i>	280
<i>tur.</i>	61	<i>Ulcera linguae.</i>	387
<i>Vesicae vulneratae signa.</i>	288	<i>Ulcera digitorum.</i>	403
<i>Vesicarum in palpebris medica-</i>		<i>Ulcerum e frigore in pedibus</i>	
<i>tio.</i>	421	<i>& manibus ortorum curatio.</i>	323
<i>Vexatorum curatio.</i>	407	<i>Ulcera hydropicorum non faci-</i>	
<i>Vincula iis, quibus calculi</i>		<i>le sanescunt.</i>	160
<i>evulsi e vesica, non neces-</i>		<i>Umbilicorum prominentium cu-</i>	
<i>saria</i>	483	<i>ratio.</i>	392
<i>Vinum quod pueris & senibus</i>			Um-
<i>conveniat.</i>	32		

RERUM ET VERBORUM.

<i>Umbilici vitiati Cheirurgia.</i>	448	<i>gam indicet. 53. quae Mor-</i>	56
<i>Umbilici & secundarum ex-</i>	492	<i>Urina crassa & alba articulo-</i>	
<i>tractio.</i>	249	<i>rum & viscerum dolores in-</i>	60
<i>Unciae pondus.</i>	88	<i>dicat.</i>	
<i>Unctio confert corpori.</i>	491	<i>Urina viridis, viscerum do-</i>	60
<i>Uncus infanti mortuo educen-</i>	506	<i>lores & tumorem indicat.</i>	
<i>do.</i>	55	<i>Urina purulenta vel sanguino-</i>	
<i>Unguium ortus.</i>	404	<i>lenta ulcus renum vel vesti-</i>	ibid.
<i>Ungues pallidi mortem indi-</i>	423	<i>cae indicat.</i>	
<i>cant.</i>	281	<i>Urina crassa, carunculas, pi-</i>	
<i>Unguium scabrorum curatio.</i>	215	<i>los, bullas, malum odo-</i>	
<i>Unguis oculorum.</i>	29	<i>rem, arenam habens re-</i>	60,
<i>Voci adjuvandae catapotium.</i>	ibid.	<i>num vitia denotat. 61. liquida suppurationem.</i>	63
<i>Vomica hepatis.</i>	ibid.	<i>Urina alba, rufa quid indicet.</i>	22
<i>Vomitum rejectus ab Asclepia-</i>	ibid.	<i>Urinam morventia.</i>	108
<i>de.</i>	30	<i>Urinae difficultati sanandae ca-</i>	
<i>Vomitum quando utilis.</i>	ibid.	<i>tapotium.</i>	281
<i>Vomitum quibus inutilis.</i>	30	<i>Urinae nimiae profusio.</i>	234
<i>Vomitum quid exigit.</i>	ibid.	<i>Ούροενός vesica.</i>	478
<i>Vomitum quibus utilis.</i>	ibid.	<i>Uvae inflammatio.</i>	389
<i>Vomitum luxuriae causa fieri</i>	ibid.	<i>Uvae inflammatae pastillus.</i>	269
<i>non debet.</i>	ibid.	<i>Uvae inflammatae excisio.</i>	445
<i>Vomitum non sit quotidianus.</i>	ibid.	<i>Vulnerato quid agendum.</i>	295
<i>Vomitum remedia.</i>	ibid.	<i>Vulnera insanabilia.</i>	283.
<i>Vomitum supprimit dejectiones.</i>	69	<i>difficilia. ibid. tutiora.</i>	284
<i>Vomitum prodest biliosis.</i>	87	<i>Vulnera, quibus ossa loco mo-</i>	
<i>Epilepticis. ibid. Nocet sa-</i>	ibid.	<i>ventur, periculosa.</i>	557
<i>nis.</i>	ibid.	<i>Vulneris notae.</i>	295, 296
<i>Vomitum infirmo capite laboran-</i>	35	<i>Vulneris curatio.</i>	ibid.
<i>ti alienus est.</i>	296	<i>Vulneris derasi curatio.</i>	305
<i>Vomitum biliosus noxius vulne-</i>	30	<i>Vulneris ligatio.</i>	294
<i>rato.</i>	185	<i>Vulneris glutinatio.</i>	291,
<i>post Vomitum quid agendum.</i>	50		292
<i>Ureteres.</i>	52	<i>Vulnus glutinantia.</i>	242
<i>Urina sani qualis.</i>	66	<i>Vulneribus glutinandis pastil-</i>	268
<i>Urina mala.</i>		<i>li.</i>	
<i>Urina bona quatenus vesicae</i>		<i>Vul-</i>	
<i>morbo,</i>			
<i>Urina quae Valetudinem lon-</i>			

INDEX RERUM ET VERBORUM.

<i>Vulnus</i> quomodo purgandum.	<i>Vulvae</i> concubitus non admit-
298. implendum. 299	tentis curatio. 488
<i>Vulnus</i> aperientia. 243. pur-	<i>Vulvae</i> procidentia. 402
gantia. <i>ibid.</i> rodentia.	<i>Vulvae</i> molliendae pessus. 270
244	<i>Vulvae</i> percussae signa. 286
<i>Vulnerum</i> inflammationis cu-	
ratio. 291, 297	X.
colli <i>Vulneris</i> curatio. 304	
<i>Vulpinum</i> jecur ac pulmones	Ξ Ηγεφθαλμία. 364
asthmatis sanando. 199	
<i>Vulva.</i> 185	Z.
<i>Vulvae</i> natura mirabilis. 489	
<i>Vulvae</i> morbus. 232. Curatio.	Z Eno. 241
<i>ibid.</i>	Zopyrus. 275
<i>Vulvae</i> dolenti catapotium.	Zωγώδες υς. 501
279	

F I N I S.

